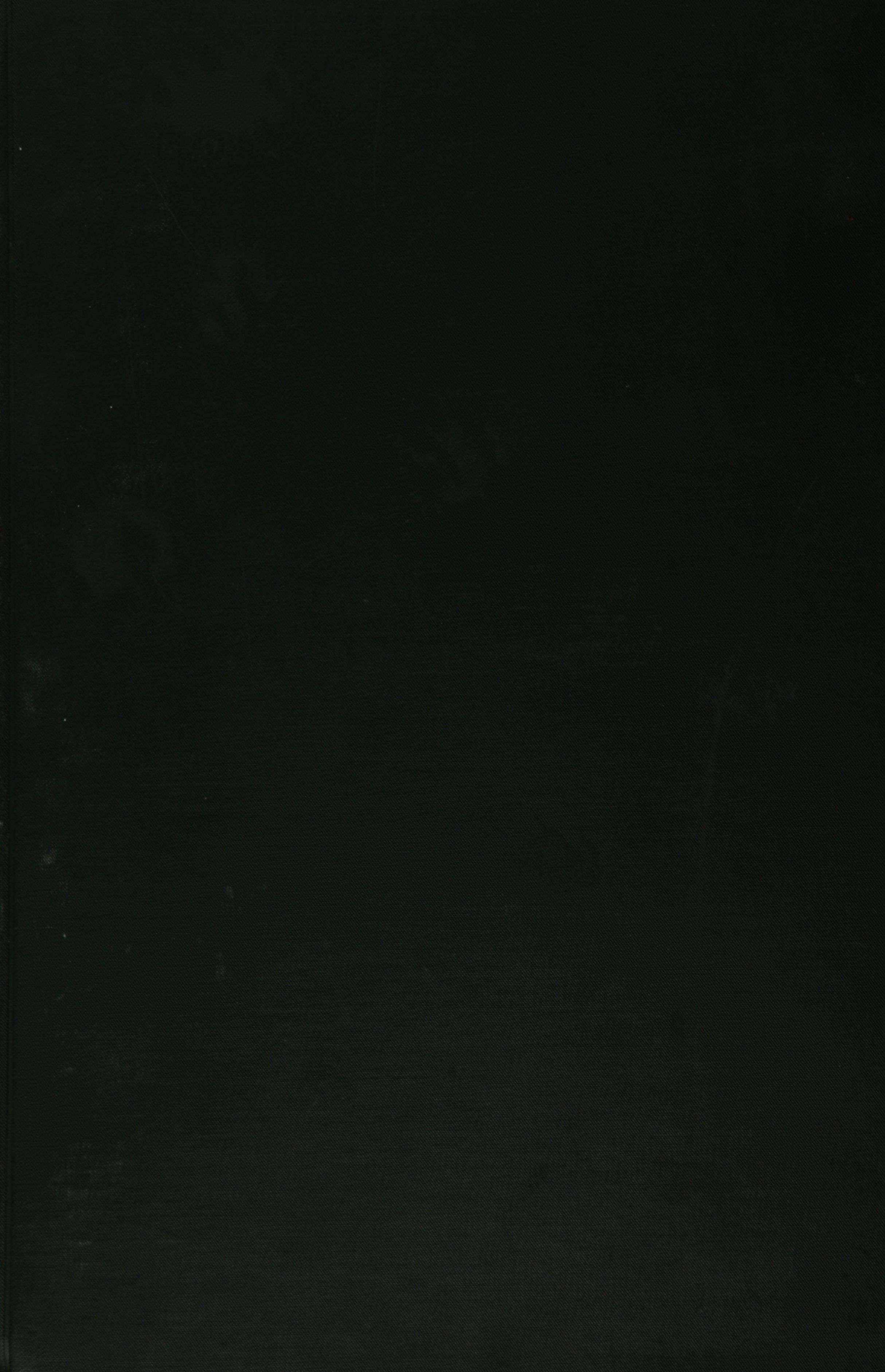
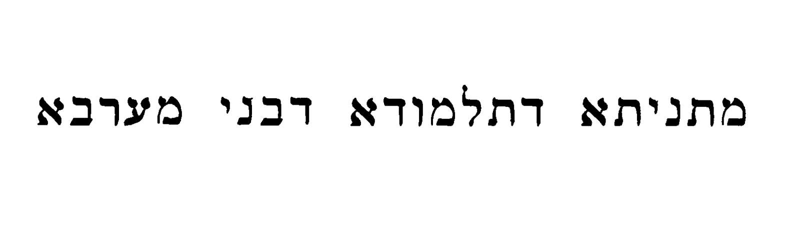

מתניתא דתלמודא דבני מערבא

THE MISHNAH

ON WHICH

THE PALESTINIAN TALMUD

RESTS

EDITED FOR THE SYNDICS OF THE UNIVERSITY PRESS

FROM THE UNIQUE MANUSCRIPT PRESERVED IN THE UNIVERSITY LIBRARY OF CAMBRIDGE

Add. 470. 1.

BY

W. H. LOWE, M.A.

HEBREW LECTURER AT CHRIST'S COLLEGE.

CAMBRIDGE:
AT THE UNIVERSITY PRESS.

London: C. J. CLAY, M.A. & SON,
17, PATERNOSTER ROW.
Leipzig: F. A. BROCKHAUS.

1883

המשנה

אשר עליה נוסד

התלמוד הירושלמי

מראשיתה ועד סופה

העתקתיה מכתב יד אחד ואין שני

הנמצא והאצור באוצר הספרים אשר

למדרש החכמה

בעיר

קאנטאבריגיא

והוצאתיה עם הערות מעטות וקצרות

במצות ובהוצאות שומרי משמרת דפוס מדרש הנזכר

אני

וִלְיַם הֶנְרִי לוֹ

קורא וכותב בבית המדרש אשר לחברת המשיח

בעיר הנזכרת

שנת כי עת לחננה לפרט אלף הששי

כארולוס יוחנן כְּלֵי ובנו

מדפיסים למדרש החכמה

בעיר

קאנטאבריגיא

הספר הזה

יוכל

למנחת תודה

ולמזכרת אהבה

לאבותיו היקרים והישרים

אשר גדלוהו

על ברכי התורה והחכמה והיראה

מאת בנם המכבדם בכל לבו

המוציא לאור

מליצת

אדמ"ו הרב הגאון המובהק מו"ה שלמה בן מאיר נר"ו
לפנים אב"ד דק"ק מאנקוניום (Manchester),
ועתה ראש ישיבתנו בתורת ובחכמת ישראל
אשר במדרש החכמה פה קאנטאבריגיא (Cambridge).

שי"ל!

בית עקד הספרים, החמודים מדרים, אשר למדרש החכמה, ודעת ומזמה, בקאנטאבריגיא העיר, נרה יאיר: ביום הראשון, לאדר ראשון: ראה דבריך טובים ונכחים לפרט.

אלהים יענה את שלומך, ויגדלך במקומך, אהובי תלמידי, חביבי וידידי, ברוחו פי שנים, חכמה ותורת שמים, החכם הגדול, מעוז ומגדול: ו. ה. לו, כבוד אמר כלו!

יקרתך הגיעתני, ונפשי שמתני, וטובה גמלתני, ומאד שמחתני, כי בה הודעתני, אשר היום לישראל יום בשורה, לחכמה ולתורה, וכי השגת את אשר אוית, ומלאכתך כלית, מלאכת השמים, ברה כנהרים, הדפסת המשנה היקרה, מפז נבחרה, אשר נוסדה גמרת בני ארץ ישראל עליה, ואשר אין לדמות ביפי אליה, כשחאות המשנה האחרות (ואם כלן עשות פרות, מתוקים ויפים, למאות ולאלפים) אשריך! כי זכית, להשלים את אשר אבית.

אך ממני הקשית לשאול (כי לא אוכל לגאול!) להעיד כנהוג ביהודה, לתורה ולתעודה, בתתי הסכמה, על מלאכתך הרמה. אמת! מה ידידות משכנותיך, מעשה אצבעתיך, אשר כוננתה בהערות; ואם הן מעטות וקצרות, הלא הן זכות וברות, ומכסף נבחרות, ובקרבן דברים גדולים עוטפות, ומור עבר נטפות, ודבריך יהיו לנס, כי ידם על כס, מורשת קהלתנו: המשנה והיא תהלתנו. אבל איך ומה אעידך, ואני רבך וידידך? וכמו האב, הוא הרב; ואם עדות האב על בנו כבלי עלילה, עדות הרב על תלמידו רק מעט מועילה. לכן כה אעשה לך, עתה יצאתי בינה להשכילך: אחלה פני בית ישראל הנשאים (אולי יהיו דברי נשמעים!) לאחוז במעשה אבותם, להביא הברכה אל ביתם, ברכת ידך אשר הבאת, יקר אשר מיקר הוצאת; ובלמדם, תורת אדם, לברכך על טוב, פרי גן רטוב, אשר קטפת, ולמענם אספת: וברכת צדיקים תתמכך, יאר יי׳ פניו אליך ויחנך!

תמו דברי רבך צעיר ונבזה, אשר גוים רבים יזה, עבד אלהי השמים, מגלות ירושלם:

שלמה בן מאיר בן שלמה בן מנחם.

יי׳ במהרה עמו ינחם, ועניו ירחם.

דבר אל הקורא

הנני, הצעיר ממעש, נותן לפניך היום פרי מעשה ידי אשר עמלתי בו זה שלש שנים, והיא המשנה אשר עליה נוסד התלמוד הירושלמי. המציאה היקרה הזאת נעלמה מעיני כל חי במדינות האלו זה כמה מאות שנה, וכמעט אבד זכרה, רק בחמלת י״י עלינו אנה אותה לידינו אחר סבובים רבים. והובאה מעיר קושטא (קונשטנדינה רבתא) ביתה עקד הספרים אשר למדרש החכמה בעיר הזאת בשנת תרי״ט על ידי איש חרוץ במלאכת מסחר כתבי יד, ושמו: רב צבי הירש ליפשיץ מעיר מלוכה קרקא (כרכא דכלא ביה!).

ועתה אגיד לך הקורא הנעים קצת איכות מעשה ידי אשר אני נותן לפניך היום. מעשה ההוצאה הזאת אינו כתקיעת שופר וכרדית הפת (שהן חכמה ואינן מלאכה); ואת אשר עשיתי אני לא עשיתי להתפאר ולא לקבוץ ממון (חס ושלום!); אבל כל מגמת לבי בדבר הזה היתה רק לכבוד השם הנכבד והנורא, הפועל בשכלנו בשכל הפועל, ולפניו מחיבים אנו לתן את הדין בכל דבר חכמה אשר היה בידינו לגלות וללמד (כמבואר בזהר הקדוש וכידוע ליודעי חן).

ועוד דבר אחד לי על מהות כתב היד אשר על פיו הוצאתי הנסחה הזאת הישנה שבכל נסחאות המשנה מורשה קהלת יעקב:

(א) כתב יד הלזה (והוא באחד) יכיל המשנה כלה בשני מאות וחמשים עלי ניר, בכתיבה הנקראת בפי כל רבנית־יונית, בשלשים שטות בכל עבר ועבר, חוץ משלשת העברים האחרונים והם עברי 249a, 249b, 250a; והעבר האחרון (250b) חלק. וכתב היד הזה מסמן בבית עקד הספרים: Add. 470. 1.

(ב) שם הסופר החל בצד״י כאשר יראה וימצא בסוף כמה מאות שטות אשר שם האות הזאת (צ) למלא אותן. האיש הזה לא היה גדול בתורה, וכנראה לא היה לו פנאי לעבור על מלאכתו אפילו פעם אחת, ועל כן השגיאות רבו כמו רבו. ובודאי לא הבין אותן. אולם לעמת החסרונות האלה היה אומן גדול ונפלא במעשה הכתיבה, ונאמן ומדקדק בדיוק רב במלאכתו. ויתר דברי כתב יד הלזה הלא הם כתובים על החלק השני מספר **בניות ברמה** (מעבר א׳ עד עבר י״ב) ועל החברת הראשונה מספר **והמה בכתבים** (מעבר ה׳ עד עבר י׳ ועד בכלל) להרב, נר ישראל, עמוד הימיני, פטיש החזק, אדוני מורי מורנו הרב רבי שלמה בן מאיר (נטריה רחמנא ופרקיה), הנקרא: Dr Schiller-Szinessy.

ועתה אני תפלה, שתמצא עבודתי הזאת חן בעיני כל ראיה ושילמדו רבים וכן שלמים מהנסחאות הישרות, הנמצאות במשנה הזאת, תורת אמת; ושיחזקני השם, למען גדל הסדיו המרבים, בתורתו התמימה ללמוד וללמד, ואהיה ממצדיקי הרבים בספרות ישראל ככוכבים לעולם ועד!

בשר ולא אדע

ו. ה. ל.

איכן איכן

***א מאימתי קורין את שמע בערבים משעה שהכהנים נכנסים לאכל בתרו[מתן] עד
סוף האשמורת הראשונה דברי ר׳ ליעזר וחכמים אומרים עד חצות [רב]ן
גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר״ **ב** מעשה שבאו בניו מבית המשת[ה]
אמרו לו לא קרינו את שמע אמר להם אם לא עלה עמוד השחר ח[ייב]ין
5 אתם לקרות״ **ג** ולא זו בלבד אלא כל *שאמרו חכמים עד חצות [מצות]ן
עד שיעלה עמוד השחר הקטר חלבים ואיברים ואכילת
¶= פסחים מצותן עד שיעלה עמוד השחר׳ כל הנאכלים ליום אחד מצותן עד שיעלה
עמוד׳ אם כן למה אמרו חכמים עד חצות אלא להרחיק את האדם מן העבירה[״]
ד מאימתי קורין את שמע בשחרים משיכירו בין תכלת ללבן ר׳ אליעזר אומר
10 בין תכלת לכרתן *עד הנץ החמה ר׳ *יושוע אומר עד של[ש] שעות שכן דרך
בני מלכים ל[ע]מו[ד] בשלש שעות הקורא מיכן ואילך לא הפסיד כאדם שהוא קורא
בתורה״ **ה** בית שמאי אומרי׳ בערב כל אדם יטו ויקרו ובבקר יעמדו ש׳
בשכבך ובקומך׳ בית הלל אומרי׳ כל אד[ם] ק[ו]רין כדרכן ש׳ ובלכתך
בדרך אם כן למה נאמר בשכבך ובקומך אלא בשעה [שד]רך בני אדם שוכבין ובשע[ה]
15 שדרך בני אדם עומדין״ **ו** אמר ר׳ טרפון א[ני] הייתי בא בדרך והטיתי לק
לקרות כדברי בית שמיי וסכנתי עצמי מ[פ]ני הלסטין אמרו *כדיי הייתה
לחוב בעצמך שעברת על דברי בית הלל״ **[ז]** בשחר מברך שתים לפנ[י]ה
ואחת לאחריה בערב מברך שתים לפניה *ואחת לאחריה בערב מברך
שתים לפניה *ושתים לאחריה אחת ארוכה ואחת קצ[רה] מקום שאמרו להאריך אינו
20 רשאי לקצר׳ (לקצר) אינו רשאי להאריך לחתום אינו רשאי [של]א לחתום שלא לחתום אינו ר
רשאי לחתום״ **ח** מזכירין יציאת מצרים [בלי]לות אמר ר׳ לעזר בן עזריה
הרי אני כבן שבעים שנה *לא זכיתי [ש]תאמר יציאת מצרים בלילות עד
שדרשה בן זומא ש׳ למען תזכור את יום צאתך מ[אר]ץ מצרים כל ימי חייך ימי חייך
הימים כל ימי חייך הלילות וחכמים אומרי׳ ימי ח[ייך] *בעולם הזה כל ימי חייך להביא
25 את ימות המשיח״ **הל׳ א [פרק] ב** היה קורא בתורה
והגיע זמן המקרא אם כיון *אל לבו יצא
ואם לאו לא יצא ובפרקים שואל מפני הכבוד ו[משיב] ובאמצע שואל מפני היראה ומשי[ב]
דברי ר׳ מאיר ר׳ יודה אומר באמצע שואל מ[פני הי]ראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקין
שואל מפני הכבוד ומשיב שלום *כל אדם״ **ב** אילו הן בין הפרקים בין ברכה
30 ראשונה לשניה ובין שניה לשמע ובין שמע לוהיה אם שמוע ובין והיה אם שמו[ע]

*** האות הזאת היא מידי סופר מאוחר. * כן הוא בכתיבת היד.
¶ התמונה הזאת היא מידי מוכר הספרים ר׳ צבי הירש ליפשיץ, והיא להראות כי הנסחא הזאת איננה במשנה אשר בדפוס; ולא ידע האיש החכם הזה כי זאת נסחת תלמוד בני ארץ ישראל, והיא העקרית.

לויאמר בין ויאמר לאמת ויציב ר׳ יהודה אומר בין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק״
[ג] אמ׳ ר׳ יהושע בן קרחה למה קדמה שמע לוהיה אם שמוע אלא שיקבל עליו
*מלכות שמים תחילה ואחר כך יקבל עליו עול מצוות והיה אם שמוע לויאמר
שוהיה אם שמוע נוהג ביום ובלילה ויאמר אינו נוהג אלא ביום״ ד הקורא את
5 שמע ולא השמיע לאזנו יצא ר׳ יוסי אומר לא יצא קרא ולא דקדק *באותיה
ר׳ יוסה *אומ׳ יצא ר׳ יהודה אומ׳ לא יצא הקורא למפרע לא יצא קרא וטעה יחזור למקום
שטעה״ ה האומנין קורין בראש האילן או בראש הנדבך מה שאינן רשאין לע
לעשות כן בתפלה״ ו חתן פטור מקרית שמע בלילה הראשון ועד
מוצאי שבת אם לא עשה מעשה׳ מעשה ברבן גמליא׳ שכנס וקרא בלילה׳*
10 שכנס אמרו לו *לא למדתנו *שחתן פטור מקרית שמע בלילה הראשון אמר להן איני
שומע לכם לבטל ממני מלכות שמים שעה אחת״ ז רחץ בלילה הראשון שמתה
אשתו אמרו לו לא למדתנו שאבל אסור מלרחוץ׳ אמר להם איני כשאר
כל אדם אסטנס אני״ [ח] וכשמת טבי עבדו קיבל עליו תנחומין אמרו לו לא
לימדתנו שאין מקבלין תנחומין על העבדים אמר להם אין טבי עבדי כשאר
15 כל העבדים כשר היה״ ט חתן אם רוצה לקרות את שמע בלילה הראשון קורא רבן
שמעון בן גמליאל אומ׳ לא כל הרוצה ליטול לו את השם יטול״

הל׳ א פרק ג

מי שמ[תו] מוטל לפניו פטור מקרית שמע ומן התפילין
נושאי המטה וחלופיהם וחלופי חילופיהם את שלפני המטה
ואת שלאחר המיטה את של[מ]טה צורך בהן חייבין אלו ואלו פטורין מן התפלה״
20 ב קברו את המת וח[זרו] אם יכולין להתחיל ולגמור עד שלא יגיעו לשורה יתחילו
ואם לאו לא יתחילו [הע]ומדים בשורה הפנימין פטורין החיצונין חייבין״
ג נשים עבדים וקטנ[ים] פטורין מקרית שמע ומן התפילין וחייבין בתפלה וב׳
ובמזוזה ובברכת המ[זון]״ ד בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניה
ול[א] לאחריה ועל המזון מברך ל[אחרי]ו ואינו מברך לפניו ר׳ יהודה אומר מברך
25 לפניהן ולאחריהן״ ה [היה עומ]ד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק אלא
יקצר ירד לטבול א[ם יכול] לעלות ולהתכסות ולקרות עד שלא תנץ החמה
יעלה ויתכסה ויקרא ואם לאו י[תכסה] במים ויקרא אבל לא יתכסה לא במים הרעים ולא
במי המשרה עד שיטיל לתוכן מי[ם וכמ]ה ירחיק מהן ומן הצואה ארבע אמות״
ו *וכשראה קרי *והגידה שפ[לטה ש]כבת זרע והמשמשת שראת נידה צריכין טבילה
30 ר׳ יהודה פוטר״ [הל׳] א פרק ד תפלת השחר עד חצות ר׳

* כן הוא בכתיבת היד.

יהודה אומר עד ארבע שעות תפילת המנחה עד הערב ר׳ יודה אומר עד פלג המנחה תפילת
הערב אין *להקבע *ושמוספין כל היום״ ב רבי נחוניה בן הקנה היה מתפלל בכניסתו
לבית המדרש וביציאתו תפלה קצרה אמרו לו מה מקום לתפלה זו אמר להם בכ׳
בכניסתי אני מתפלל שלא תארע תקלה ע[ל י]די וביציאתי אני נותן הודייה על חלקי [״]
5 ג רבן גמליאל אומר בכל יום אדם מתפלל שמנה עשרה ר׳ יהושע אומר מעין שמנה
עשרה ר׳ *יהושע אומר אם *שגרה תפלתו בפיו מתפלל שמנה עשרה ואם לאו מעין
שמנה עשרה״ ד ר׳ אליעזר אומ׳ העושה תפילתו קבע אין תפלתו תחנונים ר׳ יהושע
אומר המהלך במקום סכנה מתפלל תפלה קצרה מעין שמנה עשרה ואומ׳
הושע י״י את עמך את שארית ישראל *וכל פרשת העיבור יהו צרכיהם מלפניך ברוך
10 אתה י״י שומע תפלה״ ה היה רוכב על החמור ירד אם אינו יכול לירד יחזיר
את פניו אם אינו יכול להחזיר את פניו יכוין את לבו כנגד בית קדש הק׳
הקדשים״ ו היה יושב בספינה או *באסדה יכוין את לבו *בית קדש הקדשים״
ז ר׳ אלעזר בן עזריה אומ׳ אין תפילת המוספין אלא בחבר עיר *והרב
אומר בחבר עיר ושלא בחבר עיר ר׳ יהודה אומר משמו כל מקום שיש חבר עיר
15 היחיד פטור מתפלת המוספין״ הל׳ ז פר׳ ה אין עומדין להתפלל
אלא מתוך כובד ראש חסידים הראשונים היו שוהין
שעה אחת ומתפללין כדי שיכונו את לבם למקום אפ׳ המלך שואל בשלומו לא ישיבנו
אפ׳ נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק״ ב מזכירים גבורות גשמים בתחיית המתים
ושואלין גשמים בברכת השנים והבדלה בחונן הדעת ר׳ עקיבה אומר אומרה
20 ברכה רביעית בעצמה ר׳ אליעזר אומר בהודייה״ ג האומר על קן צפור יגיעו
רחמיך ועל טוב יזכר שמך מודים מודים משתקים אותו העובר לפני התיבה
וטעה יעבור אחר תחתיו לא יהא סורבן באותה שעה ומנין הוא מתחיל מתחלת ברכה
שטעה זה״ ד העובר לפני התיבה לא יענה אחר הכהנים אמן *הטירוף אם אין שם
כהן אלא הוא לא ישא את כפיו אם הבטחתו היא שהוא נושא את כפיו וחוזר לתפילתו
25 רשאי״ ה המתפלל וטעה סימן רע לו ואם שליח צבור הוא סימן רע לשולחיו ששלוחו
של אדם כמותו אמרו עליו על ר׳ חנינה בן דוסה שהיה מתפלל על החולין ואומר
זה חי וזה מת אמרו לו מנין אתה יודע אמר להם אם שגרה תפילתי בפי יודע אני שהוא
מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטורף״ הל׳ ה פרק ו כיצד מברכין על
הפירות על פירות האילן הוא אומ׳ בורא פרי העץ חוץ מן
30 היין שעל היין הוא אומר בורא פרי הגפן על פירות הארץ הוא אומר בורא פרי האדמה חוץ

* כן הוא בכתיבת היד.

מן הפת שעל הפת הוא אומר המוציא לחם מן הארץ ׳ על הירקות הוא אומר בורא פרי
האדמה ר׳ יהודה אומר בורא מיני דשאים ״ **ב׳** בירך על פירות האילן בורא
פרי האדמה יצא על פירות הארץ בורא פרי העץ לא יצא ועל כולם
אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא ״ **ג׳** על דבר שאין גידוליו מן הארץ אומר שהכל
5 נהיה בדברו על החומץ ועל הגוביי ועל הנובלות הוא אומר שהכל נהיה בדבר׳
ר׳ יודה אומ׳ כל שהוא מין קללה אין מברכין עליו ״ **ד׳** היו לפניו מינים הרבה
ר׳ יודה אומ׳ אם יש ביניהם ממין שבעה עליו הוא מברך וחכמים אומרי׳
מברך על אי זה מהם שירצה ״ **ה׳** בירך על היין שלפני המזון פטר את היין של
אחר המזון בירך על הפרפרת שלפני המזון פטר את הפרפרת של אחר המזון
10 בירך על הפת פטר את הפרפרת על הפרפריות לא פטר את הפת בית שמיי אומ׳ אף
לא מעשה קדירה ״ **ו׳** היו יושבים כל אחד ואחד מברך לעצמו היסבו אחד מברך לכולן
בא להם יין בתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו לאחר המזון אחד מברך לכולן
ואומר על המגמר אף על פי שאין מביאין המגמר אלא לאחר הסעודה ״ **ז׳**
הביאו לו מליח *כתחלה ופת עמו מברך על המליח ופוטר את הפת שהפת
15 טפילה לו זה הכלל כל שהוא עיקר ועמו טפילה מברך על העיקר ופוטר את הטפילה ״
ח׳ אכל תאנים וענבים ורמונים מברך עליהם שלוש ברכות דברי רבן גמליאל
וחכמים אומרים ברכה אחת [מ]עין שלש ר׳ עקיבה אומר אפילו אכל שלק והוא
מזונו מברך עליו שלש ברכות והשותה מים לצמאו אומר שהכל נהיה בדברו ר׳ טרפון
אומר בורא נפשות *וחסרונן ״ **הל׳ א׳ פרק ז** שלשה שאכלו כאחת חייבין
20 לזמן *אכל דמיי ומעשר ראשון שניטלה תרומתו ומעשר
שני והקדש שניפדו והשמש שאכל כזית והכותי *אין מזמנין עליהן ״ **ב** אכל אכל
טבל ומעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו והשמש
שאכל פחות מכזית והנכרי אין מזמנין עליהם ״ **ג׳** נשים ועבדים וקטנים אין
מזמנין עליהם עד כמה מזמנין עד כזית ר׳ יודה אומ׳ עד כביצה ״ **ד׳**
25 כיצד מזמנין בשלשה אומרין נברך בשלשה והוא אומ׳ ברוך הוא בעשרה
אומר נברך לאלהינו בעשרה והוא אומר ברוך הוא אחד עשרה ואחד עשר ריבוא ״
ה׳ במאה אומר נברך לי״י אלהינו במאה והוא אומר ברוך הוא באלף אומרים נברך
לי״י אלהינו אלהי ישראל אלהי הצבאות *בריבו והוא אומר ברוך הוא כענין שהוא *אומר
מברך כך עונין אחריו ברוך י״י אלהינו אלהי ישראל אלהי הצבאות יושב הכרובים על ה׳
30 המזון שאכלנו ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ לפי רוב הקהל הן מברכין ש׳ במקהלות ברכו אלהים י״י

* כן הוא בכתיבת היד.

ממקור ישראל״ ו אמ׳ ר׳ עקיבה מה מצינו בבית הכנסת אחד מרובים ואחד
מועטים אומרי׳ ברכו את יי׳ ר׳ ישמעאל אומר ברכו את יי׳ המבורך״ ז
שלשה שאכלו כאחת אינן רשאין לחלק וכן ארבעה וכן חמשה ששה נחלקין עד עשר[ה]
ועשרה אינן נחלקין עד שיהו עשרים״ ח שתי *חבורות שהיו אוכלים בבית אחד
5 בזמן שמקצתן רואים אלו את אלו הרי אלו מצטרפים לזימון ואם לאו אילו
מזמנים לעצמן ואלו מזמנים לעצמן אין מברכין על היין עד שיתן לתוכו מים דברי
ר׳ ליעזר וחכמים אומ׳ מברכים״ **הל׳ ח פרק ח** אלו דברים שבין
בית שמאי ובית הלל בסעודה בית שמאי אומרי׳
מברך על היום ואחר כך מברך על היין ובית הלל אומרי׳ מברך על היין ואחר כך
10 מברך על היום״ ב בית שמאי אומ׳ נוטלים לידים ואחר כך מוזגין את הכוס ובית
הלל אומ׳ מוזגין את הכוס ואחר כך נוטלים לידים״ ג בית שמאי אומרי׳
מכבדים את הבית ואחר כך נוטלים לידים ובית הלל אומרי׳ נוטלים לידים
ואחר כך מכבדים את הבית״ ד בית שמאי אומרי׳ מקנח ידיו במפה ומניחה על
השלחן בית הלל אומ׳ על הכסת״ ה בית שמאי אומ׳ נר ומזון ובשמים והבדלה
15 בית הלל אומ׳ נר ובשמים ומזון והבדלה״ ו בית שמאי אומרים
שברא מאור האש בית הלל אומרי׳ בורא מאורי האש״ ז אין מברכין לא
על הנר ולא על הבשמים של גוים לא על הנר ולא על הבשמים של מתים לא
על הנר ולא על הבשמים שלפני עבודה זרה אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו ׳
ח מי שאכל ושכח ולא בירך בית שמאי אומרי׳ יחזור למקומו ויברך בית הלל אומ׳
20 יברך במקום שנזכר עד אמתי הוא מברך עד כדי שיתאכל המזון במיעיו״
ט בא להם יין לאחר המזון ואין שם אלא אותו הכוס בית שמאי אומרי׳ מברך על
היין ואחר כך מברך על המזון בית הלל אומ׳ מברך על המזון ואחר כך יברך
על היין עונים אמן אחר ישראל המברך ואין עונים אמן אחר הכותי המברך עד שישמע
את כל הברכה״ **הל׳ ט פרק ט** הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל
25 אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה מקום
שנעקרה ממנו עבודה זרה אומר ברוך שעקר עבודה זרה מארצינו״ ב על הזיקים
ועל הזועות ועל הברקים ועל הרעמים ועל הרוחות הוא אומר ברוך שכוחו
מלא עולם על ההרים והגבעות על הימים והנהרות ועל המדברות הוא אומר ברוך
עושה בראשית ר׳ יודה אומ׳ הרואה את הים הגדול אומ׳ ברוך שעשה את הים הגדול
30 בזמן שהוא רואהו לפרקים על הגשמים ועל בשורות טובות הוא אומ׳ ברוך הטוב

׳ כן הוא בכתיבת היד.

והמטיב ועל שמועות הרעות הוא אומר ברוך דיין האמת״ **ג** בנה בית חדש
וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהגיענו לזמן הזה״ **ד** מברך על הרעה
מעין על הטובה ועל הטובה מעין על הרעה הצועק לשעבר הרי זו תפלת שוא״
ה כיצד היתה אשתו מעוברת ואומר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפילת
5 שוא היה בא בדרך ושמע קול צווחות בעיר ואומר יהי רצון שלא יהו אלו
בתוך ביתי הרי זו תפלת שוא״ **ו** הנכנס לכרך מתפלל שתים ׳ אחת בכניסתו
ואחת ביציאתו בן עזאי אומ׳ ארבע שתים בכניסתו ושתים ביציאתו ונותן
הודייה לשעבר וצועק לעתיד לבוא״ **ז** חייב לברך על הרעה כשם שהוא מבר[ך]
על הטובה שנ׳ ואהבת את ייי׳ אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך בכל לבב[ך]
10 בשני יצריך ביצר טוב וביצר רע ׳ ובכל נפשך אפי׳ הוא נוטל את נפשך ׳ ובכל מאדך
בכל ממונך ׳ דבר אחר בכל מאדך בכל מידה ומידה שהוא מודד לך *בכל הוי מודה
לו *בכל מאד מאד״ **ח** לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח מפני שהוא
מכוון כנגד בית קדש הקדשים לא יכנס להר הבית במקלו ובמנעלו וב׳
ובאפונדתו ובאבק שעל רגליו לא יעשנו קפנדריה ורקיקה מקל וחומר ׳¶מה אם נעילה
15 שהיא משם כבוד אסור ליכנס בה רקיקה שהיא משום בזיון דין הוא״ כל חותם הברכות
שהיו במקדש היו *מן העולם משקילקלו המינים ואמרו אין עולם אלא אחד התקינו שיהוא
אומרי׳ מן העולם ועד העולם והתקינו שיהא אדם שואל שלום חבירו בשם שנ׳ והנה בועז
בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ייי׳ עמכם ויאמרו לו יברכך ייי׳ ואומ׳ ייי׳ עמך גבור החיל
ואומ׳ אל תבוז כי זקנה *עמך ואומ׳ עת לעשות לייי׳ הפרו תורתיך ר׳ נתן אומר הפרו
20 תורתיך עת לעשות לייי׳״ **הל׳ ח׳ חסילה מסכתא׳**

מסכת פיאה

פרק א׳ אילו דברים שאין להם שיעור הפיאה והבכורים
והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה ואילו
דברים שאדם אוכל מפרותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא כיבוד אב
25 ואם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחבירו ותלמוד תורה כנגד כולם״
ב אין פוחתים לפיאה מששים אף על פי שאמרו אין לפיאה שיעור הכל* ׳ לפי גודל
השדה ולפי רוב העניים ולפי הענוה״ **ג** נותנין פיאה מתחלת השדה
ובאמצעה ר׳ שמעון אומר ובלבד שיתן בסוף כשיעור רבי יודה אומר אם
שייר *קלה אחד סומך לו משם פיאה ואם לאו אינו נותן אלא משם הבקר״ **ד** כלל
30 אמרו בפיאה כל שהוא אוכל ונשמר וגידוליו מן הארץ ולקיטתה כאחת *ומכנסו

* כן הוא בכתיבת היד. ¶ עין ירושלמי בגמרא, ובבלי דף ס״ב ע״ב.

¶ סמוק

לקיוס חייב בפיאה התבואה והקטניות בכלל הזה״ **ה** ובאילן האוג והחרובין הא
האגוזים והשקדים הגפנים והרמונים הזיתים והתמרים חייבין בפיאה״
ו לעולם הוא נותן משם פיאה ופטור מן המעשרות עד שימרח ונותן משם הבקר
ופטור מן המעשרות עד שימרח *ונוטל מן הגורן וזורע ופטור מן המעשרות
שלהם עד שימרח *ונוטל מן הגורן וזורע ופטור מן המעשרות עד שימרח *דברי ר׳ עקיבה
כהן ולוי שלקחו את הגורן המעשרות שלהם עד שימריחו המקדיש ופודה חייב במעשרות
עד שימרח הגיזבר״ **הל׳ ו פרק ב** אלו מפסיקים לפיאה
הנחל והשלולית דרך היחיד ודרך הרבים ושביל
הרבים ושביל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים הבור והניר וזרע אחר הקוצר
לשחת מפסיק דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ אינו מפסיק אלא אם כן חרש״ **ב** אמת המים
שאינה יכולה להקצר כאחת ר׳ יודה אומר מפסקת וכל ההרים אשר במעדר יע׳
יעדרון אעפ׳ שאין הבקר יכול לעבור בכליו הוא נותן פיאה לכל״ **ג** הכל מפסיק לזרעים
ואינו מפסיק לאילן אלא גדר אם היה שער כותש אינו מפסיק אלא נותן פיאה
לכל״ **ד** ולחרובים כל הרואים זה את זה אמר רבן גמליאל נוהגים היו בית אבא
נותנים פיאה אחת לזיתים שהיו להם בכל הרוח ולחרובים כל הרואים זה את זה
ר׳ *לעזר ברבי צדוק אומר משמו אף לחרובים שהיו להם בכל העיר״ **ה** הזורע
את שדהו מין אחד אעפ׳ שהוא עושה שתי גרנות נותן פיאה אחת זרעה
שני מינים אף על פי שהוא עושה גורן אחת נותן שתי פיאות הזורע את שדהו שני מיני
חיטים עשאן גורן אחת נותן פיאה אחת שתי גרנות נותן שתי פיאות״ **ו** מעשה
שזרע ר׳ שמעון איש המצפה לפני רבן גמליאל ועלו ללשכת הגזית ושאלו
אמ׳ נחום הלבלר מקובל *מר׳ מיאשה שקיבל מאבא שקיבל מן הזוגות שקיבלו מן הנביאים
הלכה למשה מסיני הזורע את שדהו שני מיני חטים *עשאן גורן אחת נותן פיאה אחת שתי
גרנות נותן שתי פיאות״ **ז** שדה שקצרוה גוים קצרוה לסטים קרסמוה נמלים
שברתה הרוח או בהמה *פטור קצר חציה וקצרו ליסטים חציה פטורה שחובת
קציר בקמה קצרו לסטים חציה וקצר *חציה נותן פיאה למה שקצר קצר חצייה ומכר
חציה הלוקח נותן פיאה לכל קצר חציה והקדיש חצייה הפודה מיד הגיזבר הוא נותן פיאה
לכל״ **הל׳ ז פרק ג** מלבנות התבואה שבין הזיתים בית
שמיי אומ׳ פיאה מכל אחד ואחד בית הלל
אומ׳ מאחד על הכל מודים שאם היו ראשי שורות מעורבים שהוא נותן פיאה מאחד
על הכל״ **ב** המנמר את שדהו ושייר קלחים לחים ר׳ עקיבה אומ׳ נותן פיאה מכל

¶ בפרוש מלת **האוג** נכתב בגליון וביד סופר השני **סמוק**, ובלי ספק לקח האיש החכם הזה פרושה מספר פרוש המשנה אשר להרמ״בם; ובטעות כתב **סמוק** תחת **סומאק** כאשר הוא בדפוס, ובפרט בכתב יד המונח פה והמסומן: Add. 1020—21
׳ כן הוא בכתיבת היד.

אחד ואחד וחכמים אומרים *מאחר על הכל מודים חכמים לר׳ עקיבה בזורע שבת
או חרדל לשלשה מקומות שהוא נותן פיאה מכל אחד ואחד׃ ג *המחלק בצלים
לחים לשוק ומקיים יבשין לגורן נותן פיאה לאלו לעצמם ולאלו לעצמם ׳ וכן
*באופנים וכן בכרם המדל נותן מן המשואר על מה שש̈יר המחליק מאחת *נותן מן
5 המשואר על הכל׃ ד האימהות של בצלים חייבות בפיאה ר׳ יוסי פוטר מלבנות
הבצלים שבין הירק ר׳ יוסי אומר פיאה מכל אחד ואחד וחכמים אומ׳ מאחד
על הכל האחים שחלקו נותנים שתי פיאות חזרו ונשתתפו נותנים פיאה אחת שנים
שלקחו את האילן נותנים פיאה אחת לקח זה צפונו וזה דרומו זה נותן פיאה לעצמו וזה
נותן פיאה לעצמו׃ ה המוכר *קולחי אילן בתוך שדהו נותן פיאה מכל אחד
10 ואחד אמ׳ ר׳ יודה אמתי בזמן שלא שייר בעל השדה אבל אם שייר בעל
השדה הוא נותן פיאה לכל׃ ו ר׳ ליעזר אומר קרקע בית רובע חייבת בפיאה
ר׳ יהושע אומ׳ בעושה סאתים ר׳ טרפון אומר ששה על ששה טפחים ר׳ *יהושע
בן בתירא אומר כדי לקצור ולשנות והלכה כדבריו׃ ז ר׳ עקיבה אומ׳ קרקע
כל שהוא חייב בפיאה ובבכורים ולכתוב עליו *פרזבול ולקנות עמו נכסים
15 שאין להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה׃ ח הכותב נכסיו שכיב מרע שייר
קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת
הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא איבדה כתובתה ר׳ יוסי אומר אם קיבלה
עליה אעפ׳ שלא כתב לה איבדה כתובתה׃ ט הכותב נכסיו לעבדו יצא בן
חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין ר׳ שמעון אומ׳ לעולם הוא בן
20 חורין עד שיאמר הרי כל נכסיי נתונים לאיש פלוני עבדי חוץ מאחד מריבו שבהם׃

הל׳ ט פרק ד הפיאה ניתנת במחובר לקרקע בדלית ובדקל ובעל הבית
מוריד ומחליק לעניים ר׳ שמעון אומר אף *בחלקי אגוזים
אפי׳ תשעים ותשעה אמרים לחלק ואחד אומר לבוז לזה שומעים שאמר *בהלכה׃
ב ובדלית ובדקל אינו כן אפי׳ תשעים ותשעה אומרים לבוז ואחד אומר לחלק לזה
25 שומעים שאמר כהלכה נטל מקצת הפיאה *וזרק על השאר אין לו בה כלום נפל לו
עליה *פרס טליתו עליה מעבירים אותו *ממנה וכן בלקט וכן בעומר השכחה׃ ג
פיאה אין קוצרין אותה במגלות ואין עוקרים אותה בקרדמות כדי שלא יכו איש
את רעהו שלש אבעיות ביום בשחר ובחצות ובמנחה רבן גמליאל אומ׳ לא אמרו אלא כדי
שלא יפחותו ר׳ עקיבא אומ׳ לא אמרו אלא כדי שלא יוסיפו של בית נמר היו מלקטים על
30 החבל ונותנין פיאה מכל אומן ואומן׃ ד נכרי שקצר את שדהו ואחר כך נתגיר

* כן הוא בכתיבת היד.

פטור מן הלקט מן השכחה מן הפיאה ר׳ יודה מחייב בשכחה שאין שכחה אלא בשעת
העימור״ ה׳ הקדיש קמה ופדה קמה חייב עמדים ופדה עומרים חייב קמה
ופדה עומרים פטורה שבשעת חובתה היתה פטורה״ ו׳ כיוצא בו
המקדיש פירותיו עד שלא באו *לעונת המעשרות ופדיין חייבין משבאו לעונות המ׳
5 המעשרות ופדיין חייבין הקדישן עד שלא נגמרו וגמרן הגיזבר ואחר כך פדיין פטורים
שבשעת חובתן היו פטורין״ ז׳ מי שליקט את הפיאה ואמר הרי זה לאיש פלוני
עני ר׳ אליעזר אומ׳ זכה לו וחכ׳ אומ׳ יתננה לעני שנמצא ראשון הלקט והשכחה
והפיאה של נכרי חייב במעשרות אלא אם כן הבקיר״ ח׳ אי זה הוא לקט הנושר
בשעת הקצירה היה קוצר קצר מלא ידו תלש מלוא קומצו הכהו הקוץ ונפל
10 מידו לארץ הרי של בעל הבית תוך היד תוך המגל לעניים אחר היד אחר המגל לבעל
הבית ראש היד וראש המגל ר׳ ישמעאל אומ׳ לעניים ר׳ עקיבה אומ׳ לבעל הבית״
ט׳ *חוררי *הנמלים שבתוך הקמה הרי של בעל הבית ושאחר הקוצרים העליונים
לעניים והתחתונים לבעל הבית ר׳ מאיר אומר הכל לעניים שספק לקט לקט״

הל׳ ט׳ פרק ה׳ גדיש שלא לוקט תחתיו כל הנוגעות בארץ הרי של
15 עניים הרוח שפיזרה את העמרים *אומרים אותה
כמה לקט היא ראוייה לעשות ונותן לעניים רבן שמעון בן גמליאל אומר נותן לעניים
*נפלה״ ב׳ שיבולת שבקציר וראשה מגיע בקמה אם נקצרת מן הקמה הרי של
בעל הבית ואם לאו הרי של עניים ׳ שיבולת של לקט שנתערבה בגדיש מ׳
מעשר שיבולת אחת ונותן לו אמ׳ ר׳ ליעזר וכי היאך העני הזה מחליף דבר שלא בא
20 לרשותו אלא מזכה את העני בכל הגדיש ומעשר שיבולת אחת ונותן לו״ ג׳ אין
מגלגלים בטופח דברי ר׳ מאיר וחכמים מתירין מפני שאיפשר״ ד׳ בעל
הבית שהיה עובר ממקום למקום וצרך *יטול לקט שכחה ופיאה ומעשר עני
כשיחזור לביתו ישלם דברי ר׳ אליעזר וחכמ׳ אומר׳ עני היה באותה שעה״ ה׳
המחליף עם העניים שלו פטור ושל עניים חייב שנים שקיבלו את השדה באריסות
25 זה נותן לזה חלקו מעשר עני וזה נותן לזה חלקו מעשר עני המקבל שדה לקצור אסור
בלקט שכחה ופיאה ומעשר עני אמ׳ ר׳ יודה אמתי בזמן שקיבלה ממנו למחצה לשלים
ולרביע אבל אם אמר לו שלים מה שאתה קוצר שלך מותר בלקט שכחה ופיאה ואסור
במעשר עני״ ו׳ המוכר את שדהו המוכר מותר והלוקח אסור לא *יסבור אדם
את הפועל על מנת שילקט בנו אחריו מי שאינו מניח את העניים ללקט או שמני׳ח
30 אחד ואת אחד לאו או שהוא מסיע את אחד מהם הרי זה גוזל את העניים על זה נאמר

* כן הוא בכתיבת היד.

אל תסג גבול עולים״ ז העומר ששכיחוהו פועלים ולא שכחו בעל הבית שכי[חו]
בעל הבית ולא שכיחוהו פועלים עמדו עניים בפניו או שחיפוהו בקש הרי זה
אינו שכחה״ ח המעמר לכובעות לכומסות לחררה ולעמרים אין לו שיכחה
ממנו לגורן יש לו שכחה המעמר לגדיש יש לו שכחה ממנו לגורן אין לו
5 שיכחה זה הכלל כל המעמר למקום שהוא גמר מלאכה אין לו שיכחה ממנו לגורן אין
לו שיכחה למקום שאינו גמר מלאכה אין לו שכחה ממנו ולגורן יש לו שכחה״

פרק ו הל׳ א

בית שמיי אומ׳ הבקר לעניים הבקר ובית הלל אומ׳
אינו הבקר עד שיובקר אף לעשירים *כשמוטה כל
עומרי השדה של קב קב ואחד של ארבעת קבים ושכיחו בית שמיי אומ׳ שכחה ובית
10 הלל אומ׳ אינו שכחה״ ב העומר שהוא סמוך לגפה ולגדיש לבקר לכלים ושכחו
בית שמיי אומ׳ אינו שכחה ובית הלל אומ׳ שכחה״ ג ראשי השורות
העומר שכנגדו מוכיח העומר שהחזיק בו להוליכו אל העיר ושכחו מודין
שאינו שכחה״ ד אלו הן ראשי שורות שנים שהתחילו מאמצע *השדה זה
פניו לצפון וזה פניו לדרום ושכחו לפניהם ולאחריהם שלפניהם שכח[ה]
15 ושל אחריהם אינו שכחה ויחיד שהתחיל מראש השורה ושכח לפניו ולאחריו שלפניו אינו
שכחה ושל אחריו שיכחה *שהוא בבל תשוב זה הכלל כל שהוא בבל תשוב שיכחה ושאינו
בבל תשוב אינו שיכחה״ ה שני עמרים שכחה ושלשה אינן שכחה׳ שני ציבורי
*זתים והחרובים שכחה ושלשה אינן שכחה שני *חוצני פשתן שיכחה ושלש[ה]
אינן שכחה׳ שני גרגרים פרט ושלשה אינם פרט׳ שתי שבלים לקט ושלש אינן לקט אילו
20 כדברי בית הלל וכולם בית שמיי אומ׳ שלשה לעניים וארבעה לבעל הבית״ ו
העומר שיש בו סאתים ושכחו אינו שכחה שני עמרים ובהם סאתים רבן
גמליאל אומ׳ לבעל הבית וחכמ׳ אומ׳ לעניים אמ׳ רבן גמליאל וכי מרוב העמרים יופי *כוח
של בעל הבית או *הודע כח אמרו לו יופי כח אמ׳ להם מה *בי זמן שהוא עומר אחד ובו
סאתים ושכחו אינו שכחה שני עמרים ובהן סאתים אינו דין שלא יהו שכחה אמרו לו
25 לא אם אמרת בעומר אחד שהוא כגדיש תאמר בשני עמרים שהן ככריכות״. ז
קמה שיש בה סאתים ושכחה אינה שכחה אין בה סאתים אבל ראויה היא
לעשות סאתים אפי׳ היא של טופח רואין אותה כאילו היא ענבה של שעורים״ ח
קמה מצלת העומר ואת הקמה והעומר אינו מציל לא את העומר ולא את הקמה
אי זו היא קמה שהיא מצלת את העומר כל שאינה שכחה אפי׳ קלח אחד״ ט
30 סאה תבואה עקורה וסאה שאינה עקורה וכן באילן והשום והבצלין אינן

*כן הוא בכתיבת היד.

מיצטרפין

מצטרפין ר' יוסי אומ' אם באת רשות העני באמצע אינן מצטרפין ואם לאו הרי אלו מ
מצטרפין״ י תבואה שנתנה לשחת או לאלומה וכן *באגידי השום ואגודת
השום והבצלין אין להם שכחה וכל הטמונים בארץ כגון הלוף והשום והבצלין
ר' יהודה אומר אין להם שיכחה וחכמ' אומר' יש להם שכחה״ יא הקוצר
5 בלילה *והמעמר והסומא יש לו שכחה ואם היה מתכוין ליטול לו את
הגס *אינו שכחה ואם אמר הריני קוצר על מנת מה שאני שכח אני אטול יש לו שכחה״
הל' יא פרק ז כל זית שיש לו שם בשדה אפילו כזית הנטופה
בשעתו ושכחו אינו שכחה במי דברים אמורים
בשמו ובמעשיו ובמקומו בשמו שהיה שיפכוני או ביסני ובמעשיו שהוא עושה הרבה
10 במקומו שהוא עומד בצד הגת או בצד הפרצה ושאר כל הזיתין שנים שכחה ושלשה
אינן שכחה ׳ ר' יוסי אומר אין שכחה לזיתים״ ב זית שנמצא עומד בין שלש
שורות של שני מלבנין ושכחו אינו שכחה זית שיש בו סאתים ושכחו אינו
שכחה במי דברים אמורים בזמן שלא היתחיל בו אבל אם התחיל בו אפי' כזית הנטופה
בשעתו ושכחו *אינו שכחה כל זמן שיש לו תחתיו יש לו בראשו ור' מאיר אומ' משתהלך
15 המחבא״ ג אי זה הוא פרט הנושר בשעת הבצירה היה בוצר עקץ את האשכול
הסבך בעלים נפל לארץ ונפרט הרי הוא של בעל הבית המניח את הכלכלה
תחת הגפן בשעה שהוא בוצר הרי זה גוזל את העניים על זה נאמר אל תסג גבול עולים״
ד המדל בגפנים כשם שהוא מדל בתוך שלו *כך הוא מדל בשל עניים דברי ר'
יהודה ׳ ר' מאיר אומר בשלו הוא רשאי אינו רשאי בשל עניים״ ה אי זו
20 היא עוללת כל שאין לה לא כתף ולא נטף *ואם ספק לעניים עוללת שבא * רכובה
אם נקצרת עם האשכול הרי היא של בעל הבית ואם לאו הרי של עניים גרגר יחידי ר'
יהודה אומ' אשכול וחכמ' אומר' עוללת״ ו כרם שכולו עוללות ר' אליעזר אומ'
לבעל הבית ור' עקיבה אומ' לעניים אמ' ר' אליעזר וכי תבצר לא תעולל
אם אין בציר מנין עוללת אמ' לו ר' עקיבה וכרמך לא תעולל אפי' כולו עוללות אם כן למה
25 נאמר וכי תבצר לא תעולל אין לעניים בעוללות קודם לבציר״ ז כרם רבעי
בית שמיי אומ' אין לו חומש ואין לו ביעור ובית הלל אומר' יש לו׳ בית שמאי
אומר' יש לו פרט ויש לו עוללות והעניים פודין לעצמן ובית הלל אומר' כולו לגת״
ח המקדיש את כרמו עד שלא נודעו העוללות אין העוללות לעניים *ר' יוסי אומר
יתנו שכר *גדולין להקדש ואי זו היא שכחה *בעריס כל שאינו יכול לפשוט את
30 ידו וליטלה וברוגליות משיעבור ממנה״ הל' ח פרק ח מאימתי

* כן הוא בכתיבת היד.

כל אדם מותרין בלקט משיהלכו הנמושות בפרט ובעוללות משילכו העניים בכרם
ויבואו ובזתים משתרד רביעה שניה׳ אמ׳ ר׳ יהודה והלא יש שאינן מוסקין את זיתיהן אלא
לאחר רביעה שנייה אלא כדי שיהא עני יוצא ולא יהא מביא אלא בארבעה אסרות״
ב נאמנין על הלקט ועל השכחה ועל הפיאה בשעתן ועל מעשר עני בכל שנתו
5 ובן לוי נאמן לעולם אינן נאמנין אלא על דבר שכן דרך בני אדם נוהגין בו״
ג נאמנין על החטים ואינן נאמנין לא על הקמח ולא על הפת נאמנין על השעורים
של *אורז׳ ואינן נאמנין עליו בין חי ובין מבושל נאמנין על הפול ואינן נאמנין
על הגריסין בין חיין ובין מבושלים נאמנין על השמן לומר של מעשר עני הוא ואין נאמנין
עליו לומר של זיתי ניקוף הוא״ ד נאמנין על הירק חי ואינן נאמנין עליו מבושל
10 אלא אם כן היה לו דבר מועט שכן דרך בעל הבית להיות מוציא מלפסו״
ה אין פוחתין לעניים בגורן מחצי קב חטים וקב שעורים ר׳ מאיר אומר חצי קב קב
וחצי כוסמין וקב גרוגרות או מנה דבילה ור׳ עקיבה אומר פרס חצי *לוגיין ר׳ עקיב׳
אומ׳ רביעית שמן ר׳ עקיבה אומר *שמנית ושאר כל הפירות אמר אבא שאול
כדי שימכרם ויקח בהם מזון שתי סעודות״ ו מדה זו אמורה בכהנים ובלוים
15 ובישראל היה מציל נותן מחצה ונוטל מחצה היה לו דבר מועט נותן לפניהם
והן מחלקין ביניהן״ ז אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מככר בפנדיון
מארבע שאין בסלע לן נותנין *פרנסת לינה שבת נותנין לו מזון שלוש סעודות
מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מן התמחוי מזון ארבע עשרה *לא יטול מן הקופה
והקופה נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה״ ח מי שיש לו מאתים זוז לא יטול לקט
20 שכחה ופיאה ומעשר עני היו לו מאתים חסר דינר אפי׳ אלף נותנין לו כאחת
הרי זה יטול היו ממושכנין בכתובת אשתו או לבעל חובו הרי זה יטול אין מחייבין אותו
למכור את ביתו ואת כלי תשמישיו״ ט מי שיש לו חמשים זוז והוא נושא ונתן בהם
הרי זה לא יטול וכל מי שאינו צריך *יטול ונוטל אינו *מת מן הזקנה עד שיצטרך
לבריות וכל מי שהוא צריך ליטול ונוטל אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס לאחרים משלו
25 עליו הכתו׳ אומ׳ ברוך הגבר אשר יבטח בי״י והיה י״י מבטחו וכן דיין *שלוקח שוחד ומטה
את הדין אינו מת מן הזקנה עד שתכהינה עיניו שנ׳ ושחד לא תקח כי השחד יעור עיני ח׳
חכמים׳ וכל מי שאינו לא חיגר ולא אלם ולא סומא ולא חרש והוא עושה עצמו כאחד מהם
אינו מת מן הזקנה עד שיעשה כאחד מהם שנ׳ ודורש רעה תבואנו ואומ׳ צדק צדק תרדוף
וגמ׳ *הלכה ט׳״

30 **חסלת מסכת פיאה**

* כן הוא בכתיבת היד.

מסכת דמיי

פרק א

הקלין שבדמיי השיתין והרימין
*והקוזרדין ובנות שוח ובנות
שקמה ונובלות התמרה *והגופנן והנצפה וביהודה האוג והחומץ *והכוסבר ר׳ יהודה
אומר כל השיתין פטורות חוץ משל *דיפרא וכל הרימין פטורין חוץ מרימי שקמנא וכל
5 בנות שקמה פטורות חוץ מן *המסוטפות׳׳ **ב** הדמיי אין לו חומש ואין לו ביעור
ונאכל לאונן ונכנס לירושלם ויוצא ומאבדין את מעוטו בדרכים ונותנו לעם
הארץ ואוכל כניגדו ומחללין אותו כסף על כסף נחשת על נחשת כסף על נחשת ונחשת
על הפירות דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ ייעלו הפירות ויאכלו בירושלם׳׳ **ג** הלוקח
לזרע *לבהמה קמח לעורות שמן לנר שמן לסוך בו את הכלים פטור מן הדמיי
10 מכזיב ולהלן *חייב בדמאי חלת עם הארץ והמדומע *והלוקח בכסף מעשר *ושירי מנחות
פטורין מן הדמיי ושמן ערב בית שמיי מחייבין ובית הלל פוטרין׳׳ **ד** הדמיי מערבין
בו ומשתתפין בו ומברכין עליו ומזמנין עליו ומפריסין אותו ערום בין השמשות הא
אם הקדים מעשר שני לראשון אין בכך כלום שמן שהגרדי סך באצבעותיו חייב בדמיי נ
מה *שהסדוק נותן בצמר פטור מן הדמיי׳׳ הל׳ ד

פרק ב

אלו דברים
15 מתעשרין דמיי בכל מקום הדבילה והתמרין נ
והחרובין והאורז והכמן האורז שבחוצה לארץ כל המשתמש ממנו פטור׳׳ **ב**
המקבל עליו להיות נאמן מעשר את שהוא אוכל ואת שהוא מוכר ואת שהוא
לוקח ואינו מתארח אצל עם הארץ ר׳ יהודה אומ׳ אף המתארח אצל עם הארץ נאמן
אמרו לו על עצמו אינו נאמן כיצד יהא נאמן על של אחרים׳׳ **ג** המקבל עליו להיות
20 חבר אינו מוכר לעם הארץ לח ויבש ואינו לוקח ממנו לח ואינו מתארח אצל עם
הארץ ואינו מארחו אצלו בכסותו ר׳ יהודה אומר אף לא יגדל בהמה דקה ולא יהא פרוץ
בנדרים ובשחוק ולא יהא מיטמא למתים ומשמש בבית המדרש אמרו לו לא באו אלו
לכלל׳׳ **ד** הנחתומים לא חייבו אתן חכמ׳ להפרים אלא כדי תרומת מעשר וחלה
החנונין אינן רשאין למכור את הדמיי וכל המשפיעין במדה גסה רשאין למכור
25 את הדמיי אלו הן המשפיעין במידה גסה כגון הסיטונות ומוכרי תבואה׳׳ **ה** רבי
מאיר אומר את שדרכו להמדד בדקה ומדדו בגסה טפילה דקה לגסה אי זו
היא מדה גסה ביבש שלשת קבין ובלח דינר ר׳ יוסי אומ׳ סלי תאינים וסלי ענבים וקופות
של ירק כל זמן שהוא מוכרן אכסרא פטור׳׳ הל׳ ה

פרק ג

מאכילין
את העניים דמאי ומאכילין את האכסניא דמיי רבן
30 גמליאל היה מאכיל את פועליו דמיי וגבאי צדקה בית שמאי אומר׳ נותנין את המעושר

* כן הוא בכתיבת היד.

כא מְעַשֵּׂר

לשאינו מעוּשר ואת שאינו מעושר למעשר כמנאו כל אדם אוכלין מתוקן וחכמי׳ אומ׳
גובין סתם ומחלקין סתם והרוצה לתקן יתקן״ ב׳ הרוצה לחזום עלי ירק ולהקל
ממשאו לא ישליך עד שיעשר הלוקח ירק מן השוק ונימלך להחזיר לא יחזי׳ר
עד שיעשר שאינו מעשר אלא מנין היה עומד ולוקח וראה טוען אחר יפה ממנו מותר להחז׳יר
5 מפני שלא משך״ ג׳ *המוציא פירות בדרך ונטלן ׳ לאכלן ונימלך להצניע לא יצני׳ע
עד שיעשר אם מתחילה נטלן בשביל שלא יאבדו פטור וכל דבר שאין אדם
רשאי למכרו דמיי לא ישלח לחבירו דמיי ר׳ יוסי מתיר *בוריי ובלבד שיודיענו״ ד׳
המוליך *חטיו *לטחון כותיאו לטחון עם הארץ ובחזקתן למעשרות ולשביעית לטחון הנכרי
דמיי המפקיד פירותיו אצל הכותי או אצל עם הארץ ובחזקתן למעשרות ולשביעית נ׳
10 ואצל הנכרי כפירותיו ר׳ שמעון אומ׳ דמיי״ ה׳ הנותן לפונדקית מעשר את
שהוא נותן לה ואת שהוא נוטל ממנה מפני . שהיא חשודה לחלף אמר ר׳
יוסה אין אנו אחריים לרמיין אינו מעשר אלא מה שהוא נוטל ממנה בלבד״ ו׳
הנותן לחמותו מעשר את שהוא נותן לה ואת שהוא נוטל ממנה מפני שהיא
חשודה לחלף את המתקלקל אמר ר׳ יהודה רוצה היא בתקנת בתה ובושה מחתנה ומודה
15 ר׳ יהודה בנותן לחמותו שביעית שאינה חשודה *להאכיל את בתה שביעית״
הל׳ ו׳ פרק ד׳ הלוקח פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות ושכח לעשרן שואלו
בשבת ואוכל על פיו חשכה מוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר״
ב׳ לא מצאו אמר לו *אחר שאינו נאמן על המעשרות מעושרין הן אוכל על פיו חשכה
מוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר״ ג׳ תרומת מעשר של דמיי שחזרה למקומה
20 ר׳ שמעון השזורי אומר אף בחול שואלו ואוכל על פיו״ ד׳ המדיר את
חבירו שיאכל אצלו והוא אינו מאמינו על המעשרות אוכל עמו בשבת הראשונה
אף על פי שאינו מאמינו על המעשרות ובלבד שיאמר לו מעושרין הם ובשבת השניה
אף על פי שנדר ממנו הנייה לא יאכל עד שיעשר״ ה׳ ר׳ אליעזר אומר אין אדם
צריך לקרות שם למעשר עני של דמיי וחכמי׳ אומרי׳ קורא שם ואינו צריך
25 להפריש״ ו׳ מי שקרא שם לתרומת מעשר *ולמעשר עני של ודיי לא יטלם בשבת
אם היה כהן או עני למודים לאכול אצלו יבאו ויאכלו ובלבד שיודיעם״
ז׳ האומר למי שאינו נאמן על המעשרות קח לי ממי שהוא נאמן וממי שהוא מעשר
אינו נאמן מאיש פלוני הרי זה נאמן הלך ליקח ממנו *אמר לו לא מצאתיו *לקחתי
לך מאחר שהוא נאמן אינו נאמן״ ח׳ הנכנס לעיר ואינו מכיר אדם שם ואמר
30 *מי כאן נאמן ומי כאן מעשר אמר לו אחד אני אינו נאמן איש פלוני *הרי זה נאמן

* כן הוא בכתיבת היד.

הלך

הלך ליקח ממנו אמר לו מי כאן מוכר ישן אמ׳ *לו מי ששלחך אצלי אף על פי שהן כגומלין
זה את זה הרי אלו נאמנין״ ט החמרין שניכנסו לעיר ואמר אחד מהן שלי ח
חדש ושל חבירי ישן שלי אינו מתוקן ושל חבירי מתוקן אינן נאמנין ר׳ יהודה
אומר נאמנין״ הל׳ ט פרק ה הלוקח מן הנחתום כיצד הוא מעשר
5 נוטל כדי תרומת מעשר ושלה ואומ׳ אחד ממאה ממה
שיש כאן הרי זה בצד זה מעשר ושאר מעשר סמוך לו וזה שעשיתי מעשר עשוי תרומת
מעשר עליו והשאר חלה ומעשר שני בצפונו או בדרומו ומחולל על המעות״ ב הרוצה
להפריש תרומה ותרומת מעשר כאחת נוטל אחד *משלשים ושלשה ושליש ואומר
אחד ממאה ממה שיש כאן הרי זה בצד זה חולין והשאר תרומה לכל *מן החולין שיש כאן
10 הרי זה בצד זה מעשר ושאר מעשר סמוך לו זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר
עליו *ומעשר שני בצפונו או בדרומו ומחולל על המעות״ ג הלוקח מן הנחתום
מעשר מן החמה על הצוננת ומן הצוננת על החמה אפ׳ *מטפסים הרב׳
דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אוסר שאני אומר חטין של אמש היו משל *אחד ושל היום היו משל
*אחד ר׳ שמעון אוסר בתרומת המעשר ומתיר בחלה״ ד הלוקח מן הפלטר מעשר
15 מכל טפוס וטפוס דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר מאחד על הכל ומודה ר׳ יהודה
*בלוקח מן המנפול שהוא מעשר מכל אחד ואחד״ ה הלוקח מן העני וכן העני ש׳
שנתנו לו פרוסות פת או פלחי דבילה מעשר מכל אחד ואחד ובתמרין
*כולל ובגרוגרות בורר ונוטל אמ׳ ר׳ יהודה אימתי בזמן שמתנה מרובה אבל בזמן שמתנה
*ממועטת מעשר מכל אחד ואחד״ ו הלוקח מן הסיטון וחזר ולקח ממנו שנייה
20 לא יעשר מזה על זה אפילו מאותו הסוג אפ׳ מאותו המין נאמן הסיטון לומר
משל אחד הן״ ז הלוקח מבעל הבית וחזר ולקח ממנו שנייה מעשר מזה על זה
אפ׳ משתי קופות אפ׳ משתי עירות בעל הבית שהוא מוכר ירק בשוק בזמן שהן
מביאין לו מגנותיו מעשר *מאחד על הכל ומגנות אחרות מעשר מכל אחד ואחד״
ח הלוקח טבל משני מקומות מעשר מזה על זה אף על פי שאמרו אין אדם רשאי
25 למכור טבל אלא לצורך״ ט מעשרין משל ישראל על *הגוים *של גוים על של
ישראל משל ישראל על של כותים משל כותים על של כותים רבי *לעזר אוסר
משל כותים על של כותים״ י עציץ נקוב הרי הוא כארץ תרם מן הארץ על עציץ נקוב
ומעציץ נקוב על הארץ תרומתו תרומה ומשאינו נקוב על הנקוב תרומה
ויחזור ויתרום מן הנקוב על שאינו נקוב תרומה ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשרות״
30 יא תרם מן הדמיי על הדמיי ומן הדמיי על הודיי תרומה ויחזור ויתרום מן הודיי על

* כן הוא בכתיבת היד.

הדמיי תרומה ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשרות״ הל׳ יא

פרק *יא המקבל שדה מישראל מן הנכרי ומן הכותי חולק

לפניהם *החוכר שדה מישראל תורם ונותן לו א״ר יהודה אמתי בזמן ש

שנתן לו מאותה השדה ומאותו המין אבל אם נתן לו משדה אחרת או ממין אחר

5 מעשר ונותן לו״ ב *החוכר שדה מן הנכרי מעשר ונותן לו ר׳ יהודה אומ׳

אף המקבל שדה אבותיו מן הגוי מעשר ונותן לו״ ג כהן ולוי שקבלו

שדה מישראל כשם שחולקין בחולין כך חולקין בתרומה ר׳ ליעזר אומר *המעשרות

שלהן שעל מנת כן באו״ ד ישראל שקיבל מכהן ומלוי המעשרות לבעלין רבי

ישמעאל *הקרתני שקיבל שדה מירושלמי מעשר שני של ירושלמי וחכ׳ אומ׳

10 יכול הוא הקרתני לעלות ולאכלו בירושלם״ ה המקבל זיתין לשמן כשם שחולקין

בחולין כך חולקין בתרומה ר׳ יהודה אומ׳ ישראל שקבל מכהן ומלוי זיתין לשמן

או למחצית שכר המעשרות לבעלין״ ו בית שמיי אומ׳ לא ימכור אדם את

זיתיו אלא לחבר בית הלל אומרי׳ אף למעשר *וצניעי בית הלל היו נוהגין כ׳

כדברי בית שמיי״ ז שנים שבצרו את כרמיהן בתוך גת אחת אחד מעשר

15 ואחד שאינו מעשר המעשר מעשר את שלו וחלקו בכל מקום שהוא״ ח

שנים שקיבלו את השדה באריסות או שירשו או שנשתתפו יכול הוא לומר

לו טול אתה חיטין שבמקום פלוני ואני אטול חטין שבמקום פלוני אתה יין שבמקום פלוני

ואני יין שבמקום פלוני אבל לא יאמר לו טול אתה חטין ואני שעורין טול אתה את היין

ואני אטול את השמן״ ט חבר ועם הארץ שירשו את אביהן עם הארץ יכול הוא

20 לומר *טול אתה חטין שבמקום פלוני ואני חטין שבמקום פלוני טול אתה

יין שבמקום פלוני ואני יין שבמקום פלוני אבל לא יאמר לו טול אתה חטין ואני שעורין

טול אתה את הלח ואני אטול את היבש״ י גר וגוי שירשו את אביהן גוי יכול

הוא לומר לו טול אתה עבודה זרה ואני מעות אתה יין ואני פירות אם

משבאו לרשות *הגוי אסור״ יא המוכר פירות בסוריה ואמר משל ארץ ישראל

25 הם חייב לעשר מעושרין הם נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהתיר משלי

הם חייב לעשר מעושרין הם נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהתיר אם ידוע שיש לו

שדה *בסורייה חייב לעשר״ יב עם הארץ שאמר *לחבירו קח לי אגודת ירק

אחת קח לי קלוסקין אחת לקח לו סתם פטור אם אמר זו שלי וזו של

חבירי ונתערבו חייב לעשר אפי׳ הן מאה״ הל׳ יב פרק ז המזמן את חבירו

30 שיאכל אצלו והוא אינו מאמינו על המעשרות אומר מערב

* כן הוא בכתיבת היד.

שבת

שבת מה שאני עתיד להפריש למחר הרי הוא מעשר ושאר מעשר סמוך לו זה שעשיתי
מעשר עשוי תרומת מעשר עליו ומעשר *עני בצפונו או בדרומו ומחולל על המעות״
ב מזגו לו את הכוס אומר מה שאני עתיד לשייר בשולי הכוס הרי הוא מעשר ושא'
מעשר סמוך לו וזה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו ומעשר שני בפיו
5 ומחולל על המעות״ ג פועל שאינו מאמין לבעל הבית נוטל גרוגרת אחת ואומ'
זו ותשע הבאים אחריה עשויות מעשר על תשעין שאני אוכל וזו עשויה תרומת
מעשר עליהן ומעשר שני באחרונות ומחולל על המעות״ ד *וחוסך גרוגרת
אחת רבן שמעון בן גמליאל אומר לא יחסוך מפני שהוא ממעט מלאכתו*״
של בעל הבית ר' יוסי אומ' לא יחסוך מפני שהוא תניי בית דין״ ה הלוקח יין מ'
10 מבין הכותים אומ' שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הם תרומה ועשרה מעשר
ותשעה מעשר שני ומיחל ושותה״ ו היו לו תאינין של טבל בתוך ביתו והוא
בבית המדרש או בשדה אומ' שתי תאינים *שני עתיד להפריש הרי הן תרומ'
ועשר מעשר ' ותשע מעשר שני״ ז היו דמאי אומ' מה שאני עתיד להפריש
למחר הרי הוא מעשר ושאר מעשר סמוך לו זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת
15 מעשר עליו ומעשר שני בצפונו או בדרומו ומחולל על המעות״ ח היו לפניו
שתי כלכלות של טבל ואמר מעשרות זו בזו הראשונה מעושרת של זו בזו ושל
זו בזו הראשונה מעושרת מעשרותיהן *מעשר כלכלה בחברתה קרא שם״ ט מאה
טבל מאה חולין נוטל מאה ואחת מאה חולין מתוקנין מאה מעשר נוטל מאה (מאה טבל מאה מעשר נוטל מאה ואחת)
ועשר״ י מאה טבל ותשעים מעשר או תשעים טבל ושמונים מעשר לא הפסיד
20 כלום זה הכלל כל זמן שהטבל מרובה לא הפסיד כלום״ יא מי שהיו
לו עשר שורות של עשר עשר כדי יין ואמר שורה החיצונה אחת מעשר
ואין ידוע אי זו היא נוטל שתי חביות לוכסן חצי שורה החיצונה אחת מעשר ואין ידוע
אי זו היא נוטל ארבע חביות מארבע זויות שורה אחת מעשר ואין ידוע אי זו היא
נוטל שורה אחת לוכסן חצי שורה אחת מעשר ואין ידוע אי זו היא נוטל שתי שורות
25 לוכסן חבית אחת מעשר ואין ידוע אי זו היא נוטל מכל חבית וחבית״ הל' יא

חסלת מסכת דמיי״ מסכת כלאים

החטין והזונין אינן כלאים זה בזה השעורין ושיבולת שועל הכוסמין והשפון הפול וה'
והספיר הפורקדן והטופיח ופול הלבן *והשעועית אינן כלאים זה בזה״ ב הקשות
30 והמלפפון אינן כלאים זה בזה ר' יודה אומר כלאים חזרת חזרת גלין עולשין

* כן הוא בכתיבת היד.

זעולשי שדה כרישין וכרישי שדה כסבר וכסבר שדה חרדל מצרי ודלעת המ'
המצרית *והמרוצה ופול המצרי והחרוב אינן כלאים זה בזה״ ג הלפת והנפוס
הכרוב *והתרבתור התרדין *והדלעונין הוסיף ר' עקיבה השום והשומנית הבצל
והבצלצול *והתרמוס והפלוסלוס אינן כלאים זה בזה״ ד ובאילן האגסין והקר'
5 והקרוסטמלין והפריסין *והחזררין אינן כלאים זה בזה התפוח *והחזרר וה'
והפרסקין והשקדין *השופין והרימין אף על פי שדומין זה לזה כלאים זה בזה״
ה הנכון *והנפוס החרדל והלפסן ודלעת יונית עם המצרית ועם *תרמונא אף על
פי שדומין זה לזה כלאים זה בזה״ ו הזאב והכלב כלב הכופרי והשועל
העזים והצבאים היעלים והרחלים הסוס והפרד הפרד והחמור החמור והערו[7]
10 אף על פי שדומין זה לזה כלאים זה בזה״ ז אין מביאין אילן באילן וירק בירק ולא
אילן בירק ולא ירק באילן ר' יהודה מתיר ירק באילן״ ח אין נוטעין נ
ירקות בתוך סדן של שקמה אין מרכיבין פיגם על גבי קדה לבנה מפני
שהוא ירק באילן ואין נוטעין יחור של תאנה לתוך החצוב *שהיא מקרו אין תוחבין
זמורה של גפן לתוך האבטיח שתהא זורקת מימיה לתוכו מפני שהוא אילן בירק אין
15 נותנין זרע דלעת לתוך החלמית שתהא משמרתו מפני שהוא ירק בירק״ ט
הטומן לפת וצנונות תחת הגפן אם היו מקצת העלין מגולין אינו חושש לא
משום כלאים ולא משום שביעית ולא משום מעשרות *ונוטלין בשבת הזורע חטה
ושעורה כאחת הרי זה כלאים״ י רבי יהודה אומר *אינן כלאים עד שיהוא
שתי חטין ושעורה או חטה ושתי שעורים או חטה ושעורה וכוסמת״

20 הל' י פרק ב כל סאה שיש בה רובע זרע ממין *אחד ימעט ר' יוסי אומ'
יבור בין ממין אחד ובין משני מינין ר' שמעון אומ' לא אמרו
אלא ממין אחד וחכמי' אומ' כל שהוא כלאים בסאה מצטרף לרובע״ ב במה
דברים אמורים תבואה בתבואה וקטנית בקטנית תבואה בקטנית וקטנית בתבואה
באמת *זרעוני גנה שאינן נאכלין מצטרפין אחד מעשרים וארבעה בנופל לבית סאה
25 ר' שמעון אומר כשם שאמרו להחמיר כך *להקל הפשתן בתבואה מיצטרפת אחד מעשרים
וארבעה בנופל לבית סאה״ ג היתה שדהו זרועה חטין ונימלך לזרעה שעורין
ימתין לה עד שתתליע ויופך ואחר כך יזרע אם צמחה לא יאמר אזרע ואחר
כך אופך אלא הופך ואחר כך זורע וכמה יהא חורש *בתלמי הרביעה אבא שאול
אומר כדי שלא ישייר רובע לבית סאה״ ד י זרועה ונמלך לנטעה לא יאמר אטע
30 ואחר כך אופך אלא הופך ואחר כך נוטע נטועה ונימלך לזרעה לא יאמר

* כן הוא בכתיבת היד.

אזרע ואחר כך אשרש אלא משרש ואחר כך זורע אם רצה גומס עד פחות *מטפח וזורע
ואחר כך משרש׳׳ ה׳ היתה שדהו זרועה *קרבס או לוף לא יהא זורע ובא על גביהן
שאינן עושין אלא לשלש שנים׳׳ ו׳ תבואה שעלו בה *ספחי אסטס וכן ל
מקום הגרנות שעלו בהן מינין הרבה וכן תלתן שהעלת מיני עשבים אין מחיי ב״ס
5 אותו *לנכש ואם ניכש או כיסח אומרין לו עקור את הכל חוץ ממין *אחד׳׳ ז׳ הרוצה
לעשות שדהו משר משר מכל מין בית שמיי אומ׳ עושה שלשה תלמין של פתיח
ובית הלל אומ׳ מלא העול השרוני וקרובין דברי אלו להיות כדברי אלו׳׳ ח׳ היה
ראש תור חטים ונכנס בתוך של שעורים מותר מפני שהוא נראה כסוף שדהו
שלו חטין ושל חבירו מין אחר מותר לסמוך לו מאותו המין שלו חטין ושל חבירו חטין מותר
10 הוא לסמוך לו תלם של פשתן *או תלם של מין אחר ר׳ שמעון אומ׳ אחד זרע פשתן ואחד כל
המינים ר׳ יוסי אומ׳ אף באמצע שדהו מותר לסמוך תלם של פשתן׳׳ ט׳ אין סומכין
לשדה תבואה חרדל *והריע אבל סומכין לשדה ירקות חרדל והריע והסומך
לבור ולניר ולגפא ולדרך ולגדר שהוא גבוה עשרה טפחים ולחרין שהוא עמוק עשרה ורח ג
ארבעה ולאילן שהוא מסך על הארץ ולסלע שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה׳׳
15 י׳ הרוצה לעשות שדהו קרחת קרחת מכל מין עושה עשרים וארבע קרחות לבית סאה
מקרחת לבית רובע וזורע בתוכה כל מין שירצה היתה קרחת אחת או שתים
זורען חרדל שלש לא יזרעם חרדל מפני שהיא *נראית כשדה חרדל דברי ר׳ מאיר
וחכ׳ אומרי׳ תשע קרחות מותרות ועשר *אסרות ר׳ ליעזר בן יעקב אומ׳ אפי׳ כל שדהו
בית כור לא יעשה בתוכה חוץ מקרחת אחת׳׳ יא׳ כל שהוא בתוך בית רובע
20 עולה במדת בית רובע *אכלת הגפן והקבר והסלע עולין במידת בית
רובע *ירק בירק ששה טפחים תבואה בירק וירק בתבואה בית רובע ר׳ אליעזר אומ׳ ירק
בתבואה ששה טפחים׳׳ יב׳ תבואה נוטה על גבי תבואה וירק על גבי ירק תבואה
על גבי ירק וירק על גבי תבואה הכל מותר חוץ מדלעת יונית ר׳ *אומ׳ אף
הקשות ופול *מצרי ורואה אני את דבריהן מדברי׳׳ הל׳ יב׳ פרק ג
25 ערוגה שהיא ששה *על ששה טפחים זורעין בתוכה
חמשה זרעונים ארבעה על ארבע רוחות *ערוגה ואחד באמצע היה *לו גובל גבוה
טפח זורעין בתוכה שלשה עשר שלשה על׳ כל גובל וגובל ואחד באמצע לא יטע ראש
הלפת בתוך הגובל מפני שהוא ממלאהו ר׳ יהודה אומ׳ ששה באמצע׳׳ ב׳ כל מין זרעין
אין זורעין בערוגה *כל מין ירקות זורעין בערוגה החרדל והאפונים השופין מין
30 זרעין האפונים הגמלונים מין ירק גובל שהיה גבוה טפח ונתמעט כשר שהיה כשר

*כן הוא בכתיבת היד.

מתחלתו התלם ואמת המים שהן עמוקין טפח וזורעין לתוכן שלשה זירעונין אחד
מכאן ואחד מכאן ואחד באמצע״ ג׳ היה ראש תור ירק ונכנס לתוך שדה ירק
*אחד מותר מפני שהוא נראה כסוף שדהו היתה שדהו זרועה ירק והוא מבקש
ליטע בתוכה שורה של ירק אחר ר׳ ישמעאל אומר עד שיהא התלם מפולש מראש השד̇ה
5 ועד ראשו ור׳ עקיבה אומ׳ ארך ששה טפחים ורחב מלואו ר׳ יהודה אומ׳ רוחב כמלוא
רוחב הפרסה״ ד׳ הנוטע שתי שורות של קשואים שתי שורות של דלועין שתי שורו̇ת
של פול מצרי מותר שורה של קשואים שורה של דלועין שורה של פול מצרי
אסור שורה של קשואים שורה של דלועים שורה של פול מצרי או שורה של קשואים ר׳
אליעזר מתיר וחכ׳ אוסרין״ ה׳ נוטע אדם קישות ודלעת לתוך גומה אחת ובלב̇ד
10 שתהא זו נוטה לצד זו וזו נוטה לצד זו״ ו׳ היתה שדהו זרועה בצלין
*ובקש ליטע בתוכה *שורה של דלועים ר׳ ישמעאל אומר עוקר שתי שורות
ונוטע שורה אחת ומניח קמת בצלין במקום שתי שורות ועוקר שתי שורות ונוטע שור̇ה
אחת ר׳ עקיבה אומ׳ עוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות ומניח קמת בצלין במקום שתי
שורות *עוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות וחכמ׳ אומ׳ אם אין בין שורה לחברתה שתים
15 עשרה אמה לא יקיים *זרע של *ביניהם״ ז׳ דלעת בירק כירק ובתבואה נותנין לה
בית רובע היתה שדהו זרועה תבואה ובקש ליטע בתוכה שורה של דלועים
נותנין לה *עבודתה ששה טפחים ואם הגדילה יעקור מלפניה ר׳ יוסי אומ׳ נותנין לה עבודת̇ה
ארבע אמות״ ח׳ אמרו לו התחמור זו מן הגפן אמר להם מצינו שזו חמורה מן
הגפן של *גפן יחידית נותנין לה עבודתה ששה טפחים ולדלעת יחידית נותני̇
20 לה בית רובע ר׳ מאיר אומ׳ משם ר׳ ישמעאל כל שלשה דלועין לבית סאה לא יביא זרע
לתוך בית סאה ר׳ יוסי בן החוטף אפרתי אמ׳ משם ר׳ ישמעאל כל שלשה דלועים לתוך בי̇ת
כור לא יביא זרע לתוך בית כור״ הל׳ א׳ פרק ד׳ קרחת הכרם בית
שמיי אומ׳ עשרים וארבע אמות ובית הלל אומרי̇
שש עשרה אמה מחול הכרם בית שמיי אומ׳ שש עשרה אמה ובית הלל אומ׳ שתים עשרה
25 אמה ואי זו היא קרחת הכרם כרם שחרב מאמצעו ונשתיירו בו חמש גפנים מיכן וחמש
גפנים מיכן אם אין שם שש *אמה לא יביא זרע לשם *היה שם שש עשרה אמה נותנין לו
עבודתו וזורע את המותר״ ב׳ אי זו היא מחול הכרם בין כרם לגדר אם אין שם
שתים עשרה אמה לא יביא זרע לשם היה שם שתים עשרה אמה נותנין לו
עבודתו וזורע את המותר״ ג׳ ר׳ יהודה אומ׳ אין זה אלא *גדור הכרם אי זה הוא מחול
30 הכרם בין שני *כרמים ואי זה הוא גדר שהוא גבוה עשרה טפחים וחרין שהוא עמוק

* כן הוא בכתיבת היד.

*ורחב ארבעה״ ד׳ מחיצת הקנים אם אין בין קנה לחבירו שלשה טפחים כדי
שיכנס הגדי הרי זו *כמחיצה וגדר שנפרץ עד עשר אמות הרי הוא כפתח
יתר מיכן כנגד הפרצה אסור נפרצו בו פרצות הרבה אם העומד מרובה על הפרוץ
מותר ואם הפרוץ מרובה על העומד כנגד הפרצה אסור״ ה׳ הנוטע שורה של
חמש גפנים בית שמיי אומ׳ כרם ובית הלל אומ׳ אינו כרם עד שיהוא *שתי
שורות לפיכך הזורע ארבע אמות שבכרם בית שמיי אומ׳ קידש שורה אחת ובית הלל
אומ׳ קידש שתי שורות״ ו׳ הנוטע שתים כנגד שתים ואחת יוצא זנב הרי זה כרם
שתים כנגד שתים ואחת בנתיים או שתים כנגד שתים ואחת באמצע אינו כרם
עד שיהו שתים כנגד שתים ואחת יוצא זנב״ ז׳ הנוטע שורה אחת בתוך שלו
ושורה אחת בתוך של חבירו ודרך היחיד ודרך הרבים באמצע וגדר שהוא
נמוך מעשרה טפחים *אינן מצטרפות גבוה מעשרה טפחים אינן מצטרפות רבי
יהודה אומ׳ אם ערסן מלמעלה הרי אלו מצטרפות״ ח׳ הנוטע שתי שורות אם אין
ביניהם שמנה אמות לא יביא זרע לשם היו שלש ואין בין שורה לחברתה שש
עשרה אמה לא יביא זרע לשם ר׳ אליעזר בן יעקב אומ׳ משם חנניה בן חכינאי אפילו
*הרבה האמצעית ואין בין שורה לחברתה שש עשרה אמה לא יביא זרע לשם שאילו
מתחלה נטען היה מותר בשמונה אמות״ ט׳ הנוטע את כרמו על שש עשרה
שש עשרה אמה מותר להביא זרע לשם אמ׳ ר׳ יהודה מעשה *בצלמין ב
באחד שנטע את כרמו על שש עשרה שש עשרה אמה והיה הופך שער שתי שורות
לצד אחד וזורע את הניר ובשנה האחרת היה הופך את השער למקום הזרע וזורע
את הבור ובא מעשה לפני חכמ׳ והתירו ר׳ מאיר ור׳ שמעון אומ׳ אף הנוטע את כרמו
על שמונה שמונה אמות מותר״ הל׳ ט׳ פרק ה׳ כרם שחרב אם
יש בו ללקט עשר גפנים לבית סאה ונטועות כהלכתן
הרי זה נקרא כרם דל *שהוא נטוע ערבוביה אם יש בו לכוין שתים כנגד שלש הרי זה
כרם ואם לאו אינו כרם ר׳ מאיר אומר הואיל והוא נראה כתבנית *כרמים הרי זה כרם״
ב׳ כרם שהוא נטוע על פחות *מארבע אמות ר׳ שמעון אומ׳ אינו כרם וחכמ׳ אומר׳
כרם ורואין את האמצעיות כאילו אינן״ ג׳ חריץ שהוא עובר בכרם עמוק
עשרה ורחב ארבעה ר׳ אליעזר בן יעקב אומ׳ אם היה מפולש מראש הכרם
ועד *ראשו הרי זה נראה כבין שני כרמים *זורעין בתוכו ואם לאו הרי הוא כגת שבכרם *הגת
עמוקה עשרה ורחבה ארבעה ר׳ אליעזר אומ׳ זורעין בתוכה וחכ׳ אוסרין שומרה שבכרם
גבוהה עשרה ורחבה ארבעה׳ זורעין בראשה ואם היה שער כותש אסור״ ד׳ גפן

* כן הוא בכתיבת היד.

שהיא נטועה בגת ובנקע נותנין לה עבודתה וזורע את המותר ר׳ יוסי אומ׳ אם
אין יש שם ארבע אמות לא יביא זרע לשם והבית שבכרם זורעין בתוכו״ ה
הנוטע ירק בכרם או מקיים הרי זה מקדש ארבעים וחמש גפנים אמתי
בזמן שהן נטועות על ארבע ארבע או על חמש חמש היו נטועות על שש שש או
5 על שבע שבע הרי זה מקדש שש עשרה אמה לכל רוח עגולות אבל לא מרובעות״
ו הרואה ירק בכרם ואמר כשאגיע לו אלקטנו מותר כשאחזור אלקטנו אם
הוסיף במאתים אסור״ ז היה עובר בכרם ונפלו ממנו זרעים או שיצאו עם
הזבלים או עם המים הזורע וסיערתו הרוח לאחריו מותר *סייעתו *רוח
לפניו ר׳ עקיבה אומר אם עשבים יופך ואם אביב ינפץ ואם הביאה דגן תדלק״
10 ח המקיים קונים בכרם ר׳ אליעזר אומר קידש וחכמ׳ אומ׳ לא קידש אלא דבר שכמוהו
מקיימין האירוס והקיסוס ושושנת המלך וכל מין זרעין אינן כלאים בכרם הקנבס
ר׳ טרפון אומר אינו כלאים וחכמ׳ אומ׳ כלאים *והקרנס כלאים בכרם״ הל׳ ח
פרק ו אי זה הוא *עריס הנוטע שורה של חמש גפנים בצד *גדר שהוא
גבוה עשרה טפחים או בצד חריץ שהוא עמוק עשרה * ורחב ארבעה נותנין
15 לו עבודתו ארבע אמות בית שמיי אומ׳ מודדין ארבע אמות מעיקר *גפנין *ולגדר בית
הלל אומ׳ מן הגדר ולשדה אמ׳ ר׳ יוחנן בן נורי טועין כל *האומרין כך אלא אם יש שם ארבע
אמות מעיקר גפנין ולגדר נותנין לו *עבודתו וזורע את המותר *כמה היא עבודת הגפן
ששה טפחים לכל רוח ור׳ עקיבה אומ׳ שלשה״ ב עריס שהוא יוצא מן המדרגה ר׳
אליעזר בן יעקב אומ׳ אם עומד בארץ ובוצר את כולו הרי זה אוסר ארבע אמות
20 בשדה ואם לאו אינו אוסר אלא כנגדו ר׳ אליעזר אומר אף הנוטע אחת בארץ ואחת
במדרגה אם גבוהה *עשרה טפחים אינה מיצטרפת עמה ואם לאו הרי זו מצטרפת עמה״
ג המדלה את הגפן על מקצת אילן אפיפיירות לא יביא זרע *תחת המותר אם הביא
לא קידש ואם הילך החדש אסור וכן המדלה על מקצת אילן סרק״ ד המדלה
את הגפן על מקצת אילן מאכל מותר להביא זרע תחת המותר ואם הילך החדש
25 יחזירנו מעשה שהלך ר׳ יהושע אצל ר׳ ישמעאל לכפר עזיז והראהו גפן שהיא מודלה על
מקצת תאנה אמר לו מה אני להביא זרע תחת המותר אמר לו מותר והעלהו משם לבית
המגניה והראהו גפן שהיא מודלה על מקצת הקורה וסדן של שקמה ובו קורות הרבה
אמר לו תחת *קורה זו אסור והשאר מותר״ ה אי זה הוא אילן סרק כל שאינו עושה
פרות ר׳ מאיר אומ׳ הכל אילן סרק לגפן חוץ מן הזית ומן התאנה ר׳ יוסי אומר כל
30 שאין כמוהו נוטעין שדות שלימות הרי זה אילן סרק״ ו פיסקי עריס שמונה אמות

*כן הוא בכתיבת היד.

ועוד

ـועוד וכל מידות שאמרו חכמים בכרם אין בהם ועוד חוץ מפיסקי ערים אלו הן פיסקי
ערים ערים שחרב מאמצעו ונשתירו בו חמש גפנין מיכן וחמש גפנין מיכן אם יש שמונה
אמות לא יביא זרע לשם שמונה אמות ועוד נותנין לו *עבודתו וזורע את המותר״
ח׳ ערים שהוא יוצא מן הכותל מתוך הקרן וכלה נותנין לו עבודתו וזורע את המותר
5 ר׳ יוסי אומ׳ אם *יש שם ארבע אמות לא יביא זרע לשם הקנים היוצאים מן הערים
*אם עליהן לפסקן כנגדן מותר עשאן כדי שיהלך עליהן הקדש אסור״ ט׳ הפרח נ
היוצא מן הערים רואין אותו כאילו מטוטלת תלויה בו כנגדו אסור וכן בדלית
המותיה ומורה מאילן לאילן תחתיה אסור סיפקה בחבל *בגמי תחת הסיפוק מותר עשאו
כדי שיהלך עליו החדש אסור״ הל׳ ט׳ פרק ז׳ המבריך את הגפן
10 בארץ אם אין עפר על גבה שלשה טפחים לא
יביא זרע עליה אפי׳ הבריכה בדלעת או בסילון הבריכה בסלע אף על פי שאין עפר על גבה
אלא שלש אצבעות מותר להביא זרע עליה הארכובה שבגפן אין מודדין *אלא מעיקר השני״
ב׳ המבריך שלש גפנים *ועיקר הן נראין ר׳ *לעזר בר׳ צדוק אומר אם יש ביניהם מארבע
אמות ועד שמונה הרי אלו מצטרפות ואם לאו אינן מצטרפות גפן שיבשה אסורה
15 ואינה מקדשת ר׳ מאיר אומר אף צמר גפן אסור ואינו מקדש רבי לעזר ברבי צדוק אומ׳
משמו אף על גבי הגפן אסור ואינו מקדש״ ג׳ אלו *אסורין ואין מקדשין מותר
חרבן הכרם מותר מחול הכרם מותר פיסקי ערים מותר אפיפיירות אבל תחת
הגפן ועבודת הגפן וארבע אמות שבכרם הרי אלו מקדשין״ ד׳ המסכך את
גפנו על גבי תבואתו של חבירו הרי זה קידש וחייב באחריותו ר׳ יוסי ורבי
20 שמעון אומ׳ אין אדם מקדש דבר שאינו שלו״ ה׳ אמר ר׳ יוסה מעשה באחד שזרע
את כרמו בשביעית ובא מעשה לפני ר׳ עקיבה ואמר אין אדם מקדש דבר
שאינו שלו״ ו׳ האנס שזרע את הכרם ויצא מלפניו קוצרו אפי׳ במועד
עד כמה הוא נותן לפועלים עד שליש יתר מיכן קוצר כדרכו והולך אפי׳ לאחר
המועד מאימתי הוא נקרא אנס משישקע״ ז׳ הרוח שעילעלה את הגפנים על גבי
25 תבואה *יגדור מיד אם אירעו אונס מותר תבואה שהיא נוטה תחת הגפן וכן
בירק מחזיר ואינו מקדש מאימתי תבואה מתקדשת *משתשלים וענבין משיעשו כפול
הלבן תבואה שיבשה כל צרכה וענבין שבשלו כל צרכן אינן מתקדשות״ ח׳ עציץ
נקוב מקדש בכרם ושאינו נקוב אינו מקדש ר׳ שמעון אומ׳ זה וזה אסורין ולא
מקדשין המעביר עציץ נקוב בכרם אם הוסיף במאתים אסור׳ הל׳ ח׳ פרק ח׳
30 כלאי הכרם אסורין *מלזרע ומלקיים ואסורין בהניה וכלאי זרעים

* כן הוא בכתיבת היד.

אסורין מלזרע ומלקיים ומותרין באכילה כלאי בגדים מותרין *לכל ואינן אסורין
אלא מללבוש כלאי בהמה מותרין לגדל ולקיים ואינן אסורין *אילא מלהרביע כלאי
בהמה אסורין זה עם זה״ ב בהמה עם בהמה וחיה עם חיה בהמה עם חיה
וחיה עם בהמה טמאה עם טמאה *טהורה עם טהורה טמאה עם ט
5 טהורה טהורה עם טמאה אסורין לחרוש ולמשוך ולהנהיג״ ג המנהיג סופג
את הארבעים *היושב בקרון סופג את הארבעים ר׳ מאיר פוטר והשלישית שהיא
קשורה לרגועות אסורה״ ד אין קושרין את *הכוס לא בצדדי הקרון ולא
לאחר הקרון ולא את *הליבדקס לגמלין ר׳ יהודה אומ׳ כל הנולדין
מן הסוס אף על פי שאביהן חמור מותרין זה עם זה *כל הנולדין מן החמור אף ע
10 על פי שאביהן סוס מותרין זה עם זה אבל הנולדין מן הסוס עם הנולדין מן החמור
אסורין זה עם זה״ ה הפרוטיות אסורות והרמך מותר אדני השדה חייה
ר׳ יוסי אומ׳ מטמאות באהל כאדם הקופד וחולדת הסנאיין חייה חולדת
הסנאיין ר׳ יוסי אומ׳ בית שמיי אומ׳ מטמא כזית במשא וכעדשה במגע״
ו שור בר מין בהמה ר׳ יוסי אומ׳ מין חייה כלב מין חייה ר׳ מאיר אומר מין בהמה
15 החזיר מין בהמה הערוד מין חייה הפיל והקוף מין חייה ואדם מותר עם כ
כולן *לחרוש ולמשוך״ הל׳ א׳ פרק ט׳ אינו אסור משום כלאים אלא
צמר ופשתים ואינו מטמא בנגעים אלא צמר
ופשתים אין הכהנים לובשין לשמש בבית המקדש אלא צמר ופשתים צמר גמלים וצמ׳
רחלים שטרפן זה בזה אם רוב מן הגמלים מותר ואם רוב מן הרחלים אסור מחצה
20 למחצה אסור וכן הפשתן *והקינבס שטרפן זה בזה״ ב השירין והכלך אין
בהם משם כלאים אבל אסורין מפני מראית העין״ הכרים והכסתות אין
בהם משם כלאים ובלבד שלא יהא בשרו נוגע בהם אין עראי לכלאים *לא ילבש *כלאין
אפי׳ על גבי עשרה אפילו לגנוב את המכס״ ג מטפחות הידים מטפחות הספרים
מטפחות הספג אין בהם משם כלאים רבי *אליעזר אוסר ומטפחות הספרים
25 אסורות משם כלאים״ ד *תרכיכי המת ומרדעת של חמור אין בהם משם
כלאים ובלבד *לא יתן את המרדעת על כתיפו אפי׳ להוציא עליה את
הזבל״ ה מוכרי כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא יתכוונו בחמה מפני החמה
ולא בגשמים מפני הגשמים *והצניעין מפשילין במקל״ ו תופרי כסות
תופרין כדרכן ובלבד שלא יתכוונו בחמה מפני החמה ולא בגשמין מפני הגשמין
30 והצניעין תופרין בארץ״ ז *הבידסין והברדסין והדלמטיקון *ומעלות הפינון

* כן הוא בכתיבת היד.

לא ילבש בהם עד שיבדוק ר׳ יוסי אומר הבאים מחוף הים וממדינת הים אינן צריכין
בדיקה מפני שחזקתן *בקינבס ומנעל של זרד אין בו משם כלאים״ ח אין אסור
משם כלאים אלא *טוי *ואריג ש׳ לא תלבש שעטנז דבר שהוא שוע טוי ונוז ר׳
שמעון בן אלעזר אומר נלוז *ומלין הוא את אביו שבשמים עליו״ ט הלבדים
5 אסורין מפני שהן שועין *פיף של צמר בשל פשתן אסור מפני שהן חוזרין
באריג ר׳ יוסי אומר משיחות של ארגמן אסורות מפני שהוא מולל עד שלא קושר לא
יקשור סרט של צמר בשל פשתן לחגור בו את מתניו אף על פי שהרצועה באמצע״
י אותות הגרדי ואותות הכובסים אסורות משם כלאים התוכף תכיפה אחת
אינה חיבור ואין בה משם כלאים והשומטה בשבת פטור עשה שני ראשיה
10 לצד אחד חיבור ויש בה משם כלאים והשומטה בשבת חייב ר׳ יהודה או׳ עד שישלש
והשק והקופה מצטרפין לכלאים״ **חסלת מסכת כלאים״**

מסכת שביעית

עד אמתי חורשין *שדה האילן ערב שביעית בית
שמיי אומרין כל זמן שהוא יפה לפרי ובית הלל אומ׳
15 עד העצרת וקרובין דברי אילו להיות כדברי אלו״ ב אי זה *שדה האילן כל
שלשה אילנות לבית סאה אם ראויין לעשות ככר דבילה של ששים מנה
באיטלקי חורשין כל בית סאה בשבילן פחות מיכן אין חורשין להן אלא מלא האורה
וסלו חוצה לו״ ג אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל רואין אותן כאילו הן תאינין
אם ראויין לעשות ככר דבילה של ששים מנה באיטלקי חורשין כל בית סאה
20 בשבילן פחות מיכן אין חורשין להם אלא לצרכן״ ד היה אחד עושה ככר
דבילה *או שנים *עושין אין חורשין להם אלא *צרכן עד שיהוא משלשה ועד
תשעה היו עשרה מעשרה ולמעלה בין עושין ובין שאין עושין חורשין כל בית סאה
בשבילן ש׳ בחריש ובקציר תשבות״ ה אין *צורך לומר חריש וקציר של שביעית
אלא חריש של ערב שביעית שהוא ניכנס לשביעית וקציר של שביעית ש׳
25 שהוא יוצא עם מוצאי שביעית ר׳ ישמעאל או׳ מה חריש רשות אף קציר רשות יצא קציר
העומר״ ו שלשה אילנות *על שלשה בני אדם הרי אלו מיצטרפין וחורשין כל בית
סאה בשבילן וכמה יהא ביניהם ר׳ *שמעון בן גמליאל אומר כדי שיהא
הבקר עובר בכליו״ ז עשר נטיעות מפוזרות בתוך בית סאה חורשין כל בית
סאה *עד ראש השנה היו עשויות שורה או מוקפות עטרה אין חורשין להן אלא
30 צרכן״ ח הנטיעות והדלועין מצטרפין לתוך בית סאה רבן שמעון בן גמליאל

* כן הוא בכתיבת היד.

אומר *עשרה דילועין לבית סאה חורשין כל בית סאה עד ראש השנה ״ ט עד
אימתי נקראו נטיעות ר' אלעזר בן עזריה אומ' עד שיחולו ר' יהושע אומ' עד בת
שבע שנים ר' עקיבה אומ' נטיעה כשמה אילן שנגמם והוציא *חיליפים מטפח ולמטן
*כנטיעה מטפח ולמעלן כאילן דברי ר' שמעון ״ הל' ט פרק ב
5 עד אימתי חורשין שדה הלבן ערב שביעית *משיתכלה
הלחה כל זמן שבני אדם חורשין ליטע במקשאות ובמדלעות אמ' ר' שמעון נתתה
תורת כל אחד ואחד בידו אלא בשדה הלבן עד הפסח ובשדה האילן עד העצרת ״
ב מזבלין ומעדרין במקשאות ובמדלעות עד ראש השנה וכן בבית השלחין מייבלין
מפרקין מאבקין מעשנין עד ראש השנה רבי שמעון אומ' אף נוטל הוא את[לין]
10 העלה מן האשכל בשביעית ״ ג מסקלין עד ראש השנה מקרסמין מזרדין מפס
עד ראש השנה ר' *אומ' כזירודה וכפסולה של חמישית כך של ששית ר' שמעון
אומר כל זמן שאני רשאי בעבודת האילן רשאי אני בפיסולו ״ ד מזהמין את הנטיעו[ת]
וכורכין אותן וקוטמין אותן ועושין להן בתים ומשקים אותם עד ראש השנה ר'
*אלעזר בר' צדוק אומ' אף משקה הוא על הנוף בשביעית אבל לא על העיקר ״ ה
15 סכין את הפגין ומנקבין אותן עד ראש השנה פגי ערב שביעית שנכנסו ל
לשביעית ושל שביעית שיצאו למוצאי שביעית לא סכין ולא מנקבין *ר' יהודה אומ' מקום
שנהגו לסוך אינן סכין מפני שהיא עבודה מקום *שלא נהגו לסוך סכין ר' שמעון מתיר באן
מפני שהוא רשאי בעבודת האילן ״ ו אין נוטעין ואין מבריכין ואין מרכיבין ער[ב]
שביעית פחות משלשים יום לפני ראש השנה *אם נטע או הבריך או הרכיב נ
20 יעקור ר' יהודה אומ' כל הרכבה שאינה קולטת לשלשה ימים *אינה קולטת ר' יוסה ור' שמעון
*אומר לשתי שבתות ״ ז האורז והדוחן והפרגין וה[ש]משמין שהשרישו לפני ראש
השנה מתעשרין לשעבר ומותרין בשביעית ואם לאו אסורין בשביעית
ומתעשרין לשנה הבאה ״ ח ר' שמעון השזורי אומ' פול המצרי שזרעו לזרע *כתחלה
כיוצא בהם ר' שמעון אומ' *האפונין *והגמלונין כיוצא בהן ר' *אלעזר אומ' האפונין
25 והגמלונין *שיתרמלו לפני ראש השנה מתעשרין לשעבר ומותרין בשביעית ואם לאו אסורין
בשביעית ומתעשרין לשנה הבאה ״ י ושל בעל שמנע מהם מים שתי עונות דברי
ר' מאיר וחכמי' אומ' שלש ״ יא הדלועין שקיימן לזרע אם הקשו לפני ראש
השנה ונפסלו מאוכל אדם מותר לקיימן בשביעית ואם לאו אסור לקיימן בשבי[עית]
התמרות שלהן אסורות בשביעית ומרבינין בעפר הלבן דברי ר' שמעון *אבל לא מכסחין ״
30 הל' יא פרק ג מאימתי מוציאין זבלין לאשפתות משיפסקו עוברי עבר[ה]

לפני ראש השנה״ ט הכבלין *והסריסין ופול המצרי שמנע מהם מים שלשים יום לפני

* כן הוא בכתיבת היד.

עבירה

עבירה דברי ר' מאיר או' משייבש המתוק ר' יוסי אומר משיקשר עד כמה מזבלין עד
שלש *אשפות לבית סאה של עשר עשר משפלות של לתך לתך מוסיפין על המשפלות
ואין מוסיפין על האשפתות ר' שמעון אומר אף על האשפתות״ ב עושה אדם
את שדהו שלש שלש אשפתות לבית סאה יתר מיכן *דברי ר' שמעון וחכ' אוסרין
עד שיעמיק שלשה או עד שיגביה שלשה עושה אדם את זיבלו אוצר ר' מאיר אוסר
עד שיעמיק שלשה או עד שיגביה שלשה היה לו דבר מועט מוסיף עליו והולך ר' לעזר
בן עזריה אוסר עד שיעמיק שלשה או עד שיגביה שלשה או עד שיתן על הסלע״

ג המדיר את שדהו עושה שהר לבית סאתים עוקר שלש רוחות ומניח את
האמצעית נמצא מדייר בית ארבעת סאים רבן שמעון בן גמליאל או' בית
שמונת סאים היתה כל שדהו בית ארבעת סאים משייר ממנה מקצת מפני מראית
העין ומוציא מן השהר ונותן לתוך שדהו כדרך המזבלין״ ד לא יפתח אדם
מחצב *כתחילה לתוך שדהו עד שיהיו לו שלש מורביות שהן שלש על
שלש על רום שלש שיעורן עשרים ושבע אבנים״ ה גדר שיש בו עשר אבנים
של *משואי שנים שנים הרי אלו ינטלו שיעור גדר עשרה טפחים פחות מיכן
מחצב וגוממו עד פחות מן הארץ טפח״ ו ¶המזנב את הגפנים והקוצץ קנים
ר' יוסי הגלילי או' ירחיק טפח ר' עקיבה או' קוצץ כדרכו בקרדום במגל
ובמגירה ובכל מה שירצה אילן שניפשח קושרין אותו בשביעית לא שיעלה אלא שלא
יוסיף״ ז במי דברים אמורים מתוך שלו אבל מתוך של חבירו מה שהוא
רוצה יטול ובמה דברים אמורי' בזמן שלא התחיל בו מערב שביעית
אבל אם התחיל בו מערב שביעית מה שהוא רוצה יטול״ ח אבנים שזעזעתן
המחרישה או שהיו מכוסות ונתגלו אם יש בהם שתים שתים של משואי נ
שנים הרי אלו ינטלו המסקל את שדהו נוטל את העליונות ומניח את הנוגעות
בארץ *אם יש תחתיהן סלע או קש הרי אלו ינטלו״ ט אין בונין את המדריגות
על פי הגאיות ערב שביעית *משיפסקו *גשמים מפני שהוא מתקנן לש'
לשביעית אבל בונה הוא בשביעית משיפסקו גשמים מפני שהוא מתקנן למוצאי
שביעית ולא יסמוך בעפר אבל עושה הוא חייץ כל אבן שהוא יכול לפשוט את ידו
וליטלה הרי זו תנטל״ י אבני כתף באות מכל מקום והקובלן מביא מכל מקום
אילו הן אבני כתף כל שאינה יכולה להנטל באחת יד דברי רבי מאיר ר' יוסי או' אבני
כתף *בשמן כל שהן ניטלות שתים שלש על הכתף״ יא הבונה גדר בינו לבין
רשות הרבים מותר להעמיק עד הסלע מה יעשה בעפר צוברו ברשות

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ ראה להלן פרק ד' הלכה ו'; ושם נשנו הדברים בקצת שנוי.

הרבים ומתקנו דברי ר' יהושע ר' עקיבה אומ' כדרך שאין מקלקלין ברשות הרבים
כך לא יתקן מה יעשה בעפר צוברו לתוך שדהו בדרך המזבלין וכן החופר בור ושיח
ומערה" **הל' יא פרק ד** בראשונה היו אומרין מלקט אדם עצים
*ועשבים מתוך שלו כדרך שהוא מלקט מתוך
5 של חבירו את הגס הגס משרבו עוברי עבירה התקינו שיהא זה מלקט מתוך של זה וזה
מלקט מתוך של זה שלא בטובה ואין צורך לומר שיקצץ להן מזונות" **ב** שדה
שנתקוצה תזרע *מוצאי שביעית שדה שנטייבה או שנדיירה לא תזרע
מוצאי שביעית שדה שניטייבה בית שמיי אומ' אין אוכלין פירותיה בשביעית ובית הלל
אומ' אוכלין *בטובה *ושלא בטובה ר' יהודה אומ' חילוף הדברים זו מקולי בית שמיי ומח'
10 ומחומרי בית הלל" **ג** *חוכרין נירין מן הגוים בשביעית אבל לא מישר' *ומחזקין
ידי גוים בשביעית אבל לא ידי ישר' ושואלין בשלומן מפני דרכי שלום"
ד המדל בזיתים בית שמיי אומ' *יגרם ומודים במחליק עד שיגום אי זה הוא המדל
אחד או שנים והמחליק שלשה זה בצד זה במה דברים אמורים מתוך שלו אבל
מתוך של חבירו אף המחליק יגרם" **ה** המבקיע בזית לא *יחפה בעפר אבל צ
15 מכסה הוא באבנים או בקש הקוצץ *קורת שיקמה לא יחפה בעפר אבל מכסה
הוא באבנים או בקש אין קוצצין בתולת שיקמה בשביעית מפני שהיא עבודה ר' יהודה
אומ' כדרכה אסור אלא או מגביה עשרה טפחים או גומם *מעם הארץ" **ו** המזנב
בגפנים והקוצץ בקנים ר' יוסי הגלילי אומ' ירחיק טפח ר' עקיבה אומ' קוצץ כדרכו
בקרדום ובמגל ובמגירה ובכל מה שירצה אילן שניפשח קושרין אותו בשביעית לא
20 שיעלה אלא שלא יוסיף" **ז** מאמתי אוכלין פירות האילן בשביעית הפגים
משיזריחו אוכל בהם פיתו בשדה ביחילו *קונס בתוך ביתו וכן כיוצא
בהן *ושאר שני שבוע חייבין במעשרות" **ח** הבוסר משהביא מים אוכל בו
פיתו בשדה הבאיש כונס לתוך ביתו וכן כיוצא בו ושאר שני שבוע חייב
במעשרות" **ט** זיתים משהכניסו רביעית לסאה פוצע ואוכל בשדה הכניסו
25 חצי לוג *בותים וסך בשדה הכניסו שלים כותש בשדה וכונס לתוך ביתו וכן
כיוצא בהן ושאר שני שבוע חייבין במעשרות ושאר כל פירות האילן כעונתן למעשרות
כך עונתן לשביעית" **י** מאמתי אין קוצצין את האילן בשביעית בית שמיי
אומ' כל האילן משיוציא בית הלל אומ' החרובין משישלשילו הגפנים משיגריעו
הזיתים משייניצו ושאר כל האילן משיוציא *כל האילן כיון שבא לעונת המעשרות מותר
30 *לקוצו כמה יהא בזית ולא *יקוציצו רובע רבן שמעון בן גמליאל אומר הכל לפי הזית"

* כן הוא בכתיבת היד.

הל' י. פרק ה בנות שוח שביעית שלהן שנייה שהן עושות לשלש שנים
ר' יהודה אומ' הפרסאיות שביעית שלהן מוצאי שביעית
שהן עושות לשתי שנים אמרו לו לא אמרו אלא בבנות שוח" ב הטומן את הלוף
בשביעית ר' מאיר אומ' לא יפחות מסאתים עד גובה שלשה טפחים וטפח
5 עפר על גביו וחכמ' אומ' לא יפחות *מארבעת קבין עד גובה טפח וטפח עפר על
גביו וטומנו במקום דריסת האדם" ג לוף שעברה עליו שביעית ר'
ליעזר אומ' אם לקטו העניים את עליו לקטו ואם לאו יעשה חשבון עם
העניים ר' יהושע אומ' אם לקטו העניים את עליו לקטו ואם לאו אין לעניים עמו חשבון"
ד לוף של ערב שביעית שנכנס לשביעית וכן בצלים הקיצונים וכן פואה של
10 עידית בית שמיי אומ' עוקרין אותן במארופות של עץ בית הלל אומ' בקרדומות
של מתכת"* ה מאימתי מותר אדם ליקח את הלוף במוצאי שביעית ר' יהודה
אומ' מיד וחכ' אומ' משיירבה החדש" ו אילו כלים שאין האומן
רשיי למוכרן בשביעית המחרישה וכל כליה העול והמזרה והדקר אבל
מוכר הוא מגל יד מגל קציר עגלה וכל כליה זה הכלל כל שמלאכתו מיוחדת לעבירה
15 אסור לאסור *ולהתיר מותר" ז היוצר מוכר חמש כדי שמן וחמש עשרה כדי
יין שכן דרכו להביא מן *הבקר ואם הביא יתר מיכן מותר ומוכר לגוים בארץ
ולישראל בחוצה לארץ" ח בית שמיי אומ' לא ימכור לו פרה *החרושת בשביעית
ובית הלל מתירין מפני שהוא יכול לשחטה ומוכר לו פירות אפי' בשעת
הזרע ומשאיל לו את כלי סדהו אף על פי שהוא יודע שיש לו גורן ופורט לו מעות אף על
20 פי שהוא יודע שיש עמו פועלים וכולם בפירוש אסורין" ט משאלת אשה
לחברתה החשודה על השביעית נפה וכברה וריחים ותנור אבל לא
תבור ולא תטחן עמה אשת חבר משאלת לאשת עם עם הארץ נפה וכברה ובוררת
וטוחנת ומרקידת עמה אבל משתטיל את המים לא תיגע אצלה שאין מחזיקים ידי ע'
עוברי עבירה וכולם לא אמרו אלא מפני דרכי שלום *מחזיקים ידי גוים בשביעית אבל לא
25 ידי ישר' ושואלין בשלומן מפני דרכי שלום" הל' ט' פרק ו
שלש ארצות לשביעית כל שהחזיקו עולי בבל
מארץ ישרא' ועד *גזיב לא נאכל ולא נעבד *כל שהחזיקו עולי מצרים *מגזיב ועד הנהר
ועד *אמנם נאכל אבל לא נעבד מן הנהר ומאמנם ולפנים נאכל ונעבד" ב עושין
בתלוש בסורייה אבל לא במחובר דשין וזורין *דורכין ומעמרין אבל לא קוצרין
30 ולא בוצרין ולא מוסקין כלל אמ' ר' עקיבה כל שכיוצא בו מותר בארץ *עושין אותו בס'

* כן הוא בכתיבת היד.

בסורייה״ ג בצלים שירדו עליהם גשמים וצימחו אם היו העלים שלהן שחורין
אסורין הוריקו הרי אלו מותרין ר׳ *חנניה בן אנטיגנס אומ׳ אם היו יכולין ל
להתלש בעלין שלהן אסורין *כנגד כן מוצאי שביעית מותרין״ ד מאימתי מותר
אדם ליקח ירק במוצאי שביעית משיעשה כיוצא בו עשה הבכיר הותר האפל
ר׳ התיר ליקח *במוצאי שביעית מיד״ ה אין מוציאין שמן שריפה ופירות ש׳
שביעית מהארץ לחוצה *הארץ אמ׳ ר׳ שמעון שמעתי בפירוש שמוציאין
לסורייה ואין מוציאין לחוצה לארץ״ ו אין מביאין תרומה מחוצה לארץ לארץ
אמ׳ ר׳ שמעון שמעתי בפירוש שמביאין מסורייה ואין מביאין מחוצה לארץ״

הל׳ א׳ פרק ז׳ כלל גדול אמרו בשביעית כל שהוא *מאוכל אדם ומאוכל
בהמה וממין *הצבעין ואינו מתקיים בארץ יש לו שביעית
ולדמיו שביעית יש לו ביעור ולדמיו ביעור ואי זה זה עלי *חלוף השוטה ועלי הדנדנה
העולשין והכרישין והרגילה ונץ החלב ומאוכל בהמה החוחים והדרדרים וממין הצובעים
ספיחי אסטים וקוצה יש להם שביעית ולדמיהן שביעית יש להם ביעור ולדמיהן ביעור״
ב ועוד כלל אחר אמרו כל שהוא מאוכל אדם ומאוכל בהמה וממין הצובעין
ומתקיים בארץ יש לו שביעית ולדמיו שביעית אין לו ביעור ולא לדמיו
ביעור ואי זה *זה עיקר חלוף השוטה ועיקר *העקרבנים החלבינין והבוכריה וממין
*הצבועין הפואה והרכפה יש להן שביעית ולדמיהן שביעית אין להם ביעור ולא לדמיהן
ביעור ר׳ מאיר אומ׳ דמיהן מתבערין עד ראש השנה אמרו לו להן אין ביעור קל וחומר
לדמיהן״ ג קליפי רימון והנץ שלו קליפי אגוזים *והגלענים יש להן שביעית ולדמיהן
שביעית הצבע צובע לעצמו ולא יצבע בשכר שאין עושין סחורה בפירות
שביעית ולא בבכורות ולא בתרומות ולא בנבילות ולא בטריפות ולא בשקצים ולא
*ברמשים *לא יהיה לוקח ירקות שדה ומוכר בשוק אבל הוא לוקט ובנו מוכר על ידו
לקח לעצמו והותיר מותר *למכרו״ ד לקח בכור למשתה בנו או לרגל ולא *נרך
לו מותר למכרו נדה חייה עופות ודגים *שנתמנו להם מינים טמאים מותרים
למכרן ר׳ יהודה אומ׳ אף מי *שנתמנא לו לפי דרכו לוקח ומוכר ובלבד שלא תהא אומנתו
*לכן וחכמ׳ אוסרין״ ה לולבי זרדים והחרובין יש להן שביעית ולדמיהן שביעית
יש להן ביעור ולדמיהן ביעור לולבי האילה והבוטנה והאטדים יש להן שביעית
ולדמיהן שביעית אין להן ביעור ולא לדמיהן ביעור אבל לעלים יש להם ביעור מפני שנושרין
מאביהם״ ו הוורד *והכופר והקטף והלוטס יש להן שביעית ולדמיהן שביעית רבי
שמעון אומ׳ אין *לקטב שביעית מפני שאינו פירי״ ז וורד *חדש שכבשו

* כן הוא בכתיבת היד.

בשמן

בשמן ישן ילקוט את הוורד וישן בחדש חייב בביעור חרובין חדשים שכבשן ביין ישן
וישנים בחדש חייבין בביעור זה הכלל כל שהוא בנותן טעם חייב לבער מין בשאינו מינו
*מין במינו כל שהוא שביעית אוסרת כל שהוא במינה ושלא במינה בנותן טעם"

הל' ו' פרק ח

כלל גדול אמרו בשביעית כל המיוחד *לאכל אדם
אין עושין ממנו *מלגמה לאדם *אין צורך לומר
לבהמה כל שאינו מיוחד *לכל אדם עושין ממנו מלגמה לאדם ולא לבהמה וכל שאינו
מיוחד לא לאוכל אדם ולא לאכל בהמה חשב עליו לאוכל אדם ולאוכל בהמה נותנין
עליו חומרי אדם וחומרי בהמה חשב עליו לעצים הרי הוא כעצים כגון הסיאה האיזוב
והקורנית" **ב** שביעית ניתנה לאכילה ולשתיה ולסיכה לאכל *דבר ולסוך שדרכו
לסוך לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא את השמן וכן בתרומה ובמעשר
שני קל מהן שביעית שניתנה להדלקת הנר" **ג** אין מוכרין פירות שביעית
לא במדה ולא במשקל ולא במנין ולא תאינים במנין ולא ירק במשקל
בית שמיי אומ' אף לא אגודות בית הלל אומ' את שדרכו *לאגד לבית אוגדין אותו לשוק
כגון הכריסין ונץ החלב" **ד** האומר לחבירו הא לך איסר זה ולקט לי ירק היום
שכרו מותר לקט לי בו ירק היום שכרו אסור לקח מן הנחתום ככר בפונדיון
כשאלקוט ירקות שדה אביא לך מותר *ליקח ממנו סתם לא ישלם לו מדמי שביעית שאין
פורעין חוב מדמי שביעית" **ה** אין נותנין לא לבייר ולא לבלן ולא לספר ולא
לספן אבל נותן הוא לבייר לשתות ולכולם הוא נותן מתנות חנם"
ו תאינים של שביעית אין קוצים אותם במוקצה אבל קוצה הוא *בחורבה אין דורכים
ענבים בגת אבל דורך הוא בעריבה אין עושין זיתים בבד *ובקוטבי אבל כותש
הוא בבית הבד ומכניס לבודידה" **ז** אין מבשלין ירק של שביעית בשמן
של תרומה שלא יביאנו לידי פסול ר' שמעון מתיר *האחרון *ניתפס ב'
בשביעית *הפורי עצמו אסור" **ח** אין לוקחין עבדים וקרקעות ובהמה טמאה
מדמי שביעית ואם לקח יאכל כנגדן אין מביאין קיני זבין וקיני
יולדות מדמי שביעית ואם הביא יאכל כנגדן אין סכים כלים בשמן של שביעית ואם
סך יאכל כנגדו" **ט** עור שסכו בשמן של שבעית ר' ליעזר אומ' ידלק וחכמי'
אומ' יאכל כנגדו אמרו לפני ר' עקיבה אומ' היה ר' ליעזר *עור שסכו בשמן
של שביעית ידלק אמ' להם שתוקו לא אומר לכם מה היה ר' ליעזר אומ' בו" **י** ועוד
אמרו לפניו אומר היה ר' ליעזר האוכל פת כותים כאוכל בשר חזיר אמ' להם שתוקו
לא אומ' לכם מה היה ר' ליעזר אומ' בו" **יא** מרחץ שהוסקה בתבן ובקש

* כן הוא בכתיבת היד.

של שביעית מותר לרחוץ בה ואם כשמתחשיב הוא הרי זה לא ירחוץ״

הל׳ א׳ **פרק ט** הפיגם והירבוזים השוטים *והחלגלוגות
כסבר של הרים *כרפס של נהרות *גרגיר
שלאיפר פטורים מן המעשרות ונלקחים מכל אדם בשביעית שאין כיוצא בהן נשמר
ר׳ יהודה אומ׳ ספיחי חרדל מותרין שלא נחשדו עליהם עוברי עבירה ר׳ שמעון אומ׳
כל *הספחים מותרין חוץ מספחי אכרוב שאין כיוצא בהן בירקות שדה וחכמי׳ אומ׳
כל הספחים אסורין״ ב שלש ארצות *לשביעית יהודה ועבר הירדן
*וגליל ושלש שלש ארצות לכל אחת ואחת גליל העליון וגליל התחתון
והעמק מכפר חנניה ולמעלה כל שאינו מגדל שקמים גליל העליון ומכפר חנניה
ולמטה כל שהוא מגדל שקמים גליל התחתון ותחום טבריה והעמק וביהודה ההר
והשפלה והעמק ושפילת לוד כשפילת הדרום וההר שלה כהר המלך ומבית חורון ל
ועד הים מדינה אחת״ ג ולמה אמרו שלש ארצות *שהיו אוכלין בכל אחת
ואחת עד שיכלה האחרון שבה ר׳ שמעון אומ׳ לא אמרו שלש ארצות אלא
ביהודה ושאר כל הארצות כהר המלך *כל הארצות כאחת לזיתים ולתמרים״
ד אוכלים על המובקר אבל לא על השמור ר׳ יוסה מתיר אף על השמור
אוכלין מן הטפיחים ומן *הדיפרא אבל לא הסתוניות ר׳ יהודה מתיר כל
זמן *שבכירו עד שלא יכלה הקיץ״ ה הכובש שלשה כבשים בחבית אחת ר׳
ליעזר אומ׳ אוכלים מן הראשון ר׳ יהושע אומ׳ אף מן האחרון רבן גמליאל
אומר כל שכלה מינו מן השדה יבער מינו מן החבית והלכה כדבריו ר׳ שמע׳ אומ׳ כל
הירק אחד לביעור אוכלין ברגילה עד שיכלו *הסגריות מבקעת בית טופח״ ו
המלקט עשבים לחים עד שייבש המתוק המגבב ביבש עד שתרד רביעה שניה
עלי קנים ועלי גפנים עד שישרו מאביהן *המגבב *ביבש עד שתרד רביעה שניה ר׳ עקיב׳
אומ׳ בכולם עד שתרד רביעה שניה כיוצא בו המשכיר בית לחבירו עד הגשמים עד
שתרד רביעה שנייה *המדיר הנאה מחבירו עד הגשמים עד שתרד רביעה שנייה״
ז *מאמתי עניים נכנסים לפרדיסות עד שתרד רביעה שנייה״ ח מאמתי
נהנים ושורפים בתבן ובקש של שביעית משתרד רביעה שנייה״
ט מי שהיו לו פירות שביעית והגיע שעת הביעור מחלקן מזון שלוש סעודות
לכל אחד ואחד ועניים אוכלין אחר הביעור אבל לא עשירים דברי ר׳ יהודה רבי
יוסי אומ׳ אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחר הביעור״ י מי שהיו לו פירות שביעית
שנפלו לו לירושה או שניתנו לו *מתנה ר׳ ליעזר אומ׳ ינתנו לאוכליהן וחכמי׳ אומ׳

* כן הוא בכתיבת היד

אין

אין הקוטא *נישבר אלא ימכרו לאכליהן ודמיהן יתחלקו לכל אדם״ **יא**
האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה״

הל׳ יא פרק י

שביעית משמטת את המלוה בשטר ושלא
בשטר הקפת החנות אינה משמטת ואם
עשאה מלוה הרי זו משמטת ר׳ יהודה אומ׳ הראשון *משמיט שכר שכיר אינו משמיט
ואם עשאו מלוה הרי זה משמיט ר׳ יוסי אומ׳ כל מלאכה שהיא פוסקת בשביעית מ׳
משמטת ושאינה פוסקת בשביעית אינה משמטת״ **ב** השוחט את הפרה
וחילקה בראש השנה אם היה החדש מעובר משמט ואם לאו אינו
משמיט האונס והמפתה והמוציא שם רע וכל מעשה בית דין אינן משמיטין המלוה
על המשכון והמוסר שטרותיו לבית דין אינן משמיטין״ **ג** הפרוזבול אינו
משמיט זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן כשראה שנימנעו העם
מלהלוות זה את זה ועוברים על מה שכתוב בתורה ש׳ השמר לך פן יהיה דבר עם
לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמטה וגו׳ התקין הלל פרוזבול״
ד זה הוא גופו של פרוזבול מוסר אני לכם איש פלוני ופלוני הדיינין שבמקום
פלוני שכל חוב שיש לי שאגבינו כל זמן שארצה והדיינין חותמין מלמטה או
העידים״ **ה** פרוזבול המוקדם כשר והמאוחר פסול שטרי חוב המוקדמים
פסולין והמאוחרין כשרים אחד לווה מחמשה כותב פרוזבול לכל אחד
ואחד חמשה לווים מן אחד אינו כותב אלא פרוזבול אחד לכולם״ **ו** אין
כותבין פרוזבול אלא על הקרקע ואם אין לו מזכהו בתוך שדהו כל
שהוא היתה לו שדה ממושכנת בעיר כותבין עליה פרוזבול ר׳ *חוספית אומ׳ כותבין
לאיש על נכסי אשתו וליתומין על ניכסי אפטרופין״ **ז** כוורת דבורים
ר׳ ליעזר אומ׳ הרי היא כקרקע וכותבין עליה פרוזבול ואינה מקבלת
טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת חייב וחכ׳ אומרי׳ אינה כקרקע ואין כותבין
עליה פרוזבול ומקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת פטור״ **ח**
המחזיר חוב בשביעית יאמר להם משמיט אני אמרו לו אף על פי כן יקבל
מהם ש׳ וזה דבר השמטה״ **ט** כיוצא בו רוצח שגלה לעיר מקלט ורצו אנשי העיר
לכבדו יאמר להם רוצח אני אמרו לו אף על פי כן יקבל מהם ש׳ וזה דבר
הרוצח״ **י** המחזיר חוב בשביעית רוח חכמי׳ נוחה הימנו הלווה מן הגר שנתגיירו
בניו עמו לא יחזיר לבניו ואם החזיר רוח חכמי׳ נוחה הימנו״ **יא** כל
המטלטלין ניקנין במשיכה וכל המקיים את דברו רוח חכמי׳ נוחה הימנו״

* כן הוא בכתיבת היד.

הלכות י״א פרק י״א חסלת מסכת *שבועות׳

מסכת תרומות פרק ראשון

חמשה לא יתרומו
ואם תרמו אין
5 תרומתן תרומה החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו שלו והנכרי שתרם
את של ישראל ואפי׳ ברשות אין תרומתו תרומה״ ב חרש המדבר ואינו
שומע לא יתרום ואם תרם תרומתו תרומה חרש שדברו בו חכמים
בכל מקום שאינו לא שומע ולא מדבר״ ג קטן שלא הביא שתי שערות
ר׳ יהודה אומ׳ תרומתו תרומה ר׳ יוסי אומ׳ אם עד שלא בא לעונ[ת]
10 נדרים אין תרומתו תרומה משבא לעונת נדרים תרומתו תרומה״ ד
אין תורמין זיתים על השמן ולא ענבים על היין ואם תרמו בית
שמיי אומ׳ תרומת עצמן בהן ובית הלל אומ׳ אין תרומתן תרומה״ ה
אין תורמין מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה ומן ההבקר ולא ממעשר
ראשון שלא ניטלה תרומתו ולא ממעשר שני והקדש שלא נפדו ולא מן *החייב
15 על הפטור ולא מן הפטור על החייב לא מן התלוש על המחובר ולא מן המחוב[ר]
על התלוש לא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש לא מפירות הארץ
על פירות חוצה לארץ ולא מפירות חוצה לארץ על פירות הארץ ואם תרמו
אין תרומתן תרומה״ ו חמשה לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומ[ה]
האילם והשכור והערום והסומא ובעל קרי לא יתרומו ואם תרמו תר׳
20 תרומתן תרומה ז אין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במיניין אבל
תורם הוא את¶ מ המדוד ואת השקול ואת המנוי״ ח אין תורמין
בסל ובקופה שהן של מידה אבל תורם הוא בהם חציין או שלישם ולא
יתרום בסאה חצייה שחצייה מדה״ ט אין תורמין שמן על זיתים הנכתשי[ם]
ולא יין על ענבים הנידרכות ואם תרם * יחזור ויתרום הראשונה מדמ[עת]
25 בפני עצמה וחייבין עליה חומש אבל לא על השנייה״ י ותורמין שמן על
זיתים הנכבשים ויין על ענבים לעשותן צימוקין *מי שתרם שמן על
זיתים לאכילה וזיתים על זיתים לאכילה ויין על ענבים לאכילה וענבים על ענבים
לאכילה ונמלך לדורכן אינו צריך לתרום״ יא אין תורמין מדבר שניגמר[ה]
מלאכתו על דבר שלא ניגמרה מלאכתו ולא מדבר שלא נגמרה מלאכתו
30 על דבר **שלא נ֯גמרה מלאכתו ולא מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ התמונה הזאת היא חצי מ; והציגה הסופר בזה המקום לפי שהיא האות הראשונה ממלת ה מדוד (שמעצמו מובן כי הה״א היא רק אות הידיעה, ונמצאת בכמה מקומות מבלי להעלות או להוריד משמעות המלה בעצמה).

** על אודות מחיקת אות, או אותיות, או מלות שלמות, אשר חשבן הסופר דראשון בעצמו לשגיאות; ותקונן: תעוין הערתנו בהקדמה.

מלאכתו

מלאכתו ואם תרמו תרומתן תרומה״ **הל׳ יא פרק ב**
אין תורמין מן הטהור על הטמא ואם
תרמו תרומתן תרומה באמת * העיגול של דבילה שנטמא מקצתו תורם מן הטהור
שיש בו על הטמא שיש בו וכן אגודה של ירק וכן ערימה היו שני עיגולין ושתי אגודות
5 ושתי ערימות אחת *טהורה ואחת טמאה לא יתרום מזה על זה ר׳ ליעזר אומ׳ תורמין
מן הטהור על הטמא״ ב אין תורמין מן הטמא על הטהור ואם תרם שוגג
תרומתו תרומה *מזיד לא עשה כלום וכן בן לוי שהיה לו מעשר טבל
והיה מפריש עליו והולך שוגג מה שעשה עשוי מזיד לא עשה כלום ר׳ יהודה אומ׳
אם היה יודע בו *מתחלה אף על פי שהוא שוגג לא עשה כלום״ ג המטביל
10 כלים בשבת שוגג ישתמש בהן מזיד לא ישתמש בהן המעשר והמבשל
בשבת שוגג יאכל מזיד לא יאכל הנוטע בשבת שוגג יקיים מזיד יעקור ובשביעית
בין שוגג בין מזיד יעקור״ ד אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם
אין *תרמתו תרומה כל מין חטים אחד כל מין תאנים וגרוגרות ודבילה
אחד ותורם מזה על זה כל מקום שיש כהן תורם מן היפה וכל מקום שאין כהן תורם
15 מן המתקיים ר׳ יהודה אומ׳ לעולם הוא תורם מן היפה״ ה תורמין בצל
קטן שלם אבל לא חצי בצל גדול ר׳ יהודה אומ׳ לא כי אלא חצי בצל גדול
וכן היה ר׳ יהודה אומ׳ תורמין בצלים *בני המדינה על הכופרים אבל לא *כופרים על
בני המדינה מפני שהוא מאכל *פולקטין״ ו תורמין זיתי שמן על זיתי
כבש אבל לא זיתי כבש על זיתי שמן ויין שאינו מבושל על המבושל
20 ולא *המבושל על שאינו מבושל זה הכלל כל שהוא כלאים בחבירו לא יתרום מזה על זה
אפי׳ מן היפה על הרע וכל שאינו כלאים בחבירו תורם מן היפה על הרע אבל לא מן
הרע על היפה ואם תרם מן הרע על היפה תרומתו תרומה חוץ מן הזונין על החטין
שאינן אוכל הקישות והמלפפון מין *אחד ר׳ יהודה אומ׳ שני מינים״

הל׳ ו פרק ג התורם קישות ונמצאת מרה אבטיח ונמצא סרוח
25 תרומה ויחזור ויתרום התורם חבית של יין ונמצאת
של חומץ אם ידוע שהיתה של חומץ עד שלא תרמה אינה תרומה ואם משתרמה הח׳
החמיצה הרי זו תרומה ואם ספק תרומה ויחזור ויתרום הראשונה אינה מדמעת בפני
עצמה ואין חייבין עליה חומש וכן השנייה״ ב נפלה אחת מהם לתוך החולים
אינה מדמעתן נפלה שנייה למקום אחר אינה מדמעתן נפלו שתיהן למקום
30 אחד מדמעות כקטנה שבשתיהן״ ג השותפין שתרמו זה אחר זה ר׳ עקיבה

* כן הוא בכתיבת היד.

אומר תרומת שניהן תרומה וחכמ' אומרי' תרומת הראשון תרומה ר' יוסי אומ'
אם תרם הראשון כשיעור אין תרומת השני תרומה ואם לא תרם הראשון כשיעור
תרומת השני תרומה" ד̇ במי דברי' אמורי' בשלא דבר אבל אם הרשה את
בן ביתו או את עבדו או את שפחתו לתרום תרומתו תרומה ביטל אם עד
5 שלא * ביטל אין תרומתו תרומה ואם משתרם ביטל תרומתו תרומה הפועלים אין להם
רשות לתרום חוץ מן הדרוכות שהן מטמאים את הגת מיד" ה̇ האומר תרומת
הכרי זה *לתוכו ומעשרותיו לתוכו ותרומת מעשר זה לתוכו ר' שמע' אומר
קרא שם וחכ' אומ' עד שיאמר בצפונו או בדרומו ר' *לעזר חסמה אומ' אף האומר תרומת
הכרי ממנו עליו קרא שם ר' ליעזר בן יעקב אומ' אף האומר עישור מעשר זה עשוי תרומת
10 מעשר עליו קרא שם" ו̇ המקדים תרומה לביכורים ומעשר ראשון לתרומה
מעשרו שני לראשון אף על פי שהוא עובר בלא תעשה מה שעשה עשוי
ש' מלאתך *ודמעתך לא תאחר" ז̇ ומניין שיקדמו הביכורים לתרומה זה
קרוי תרומה וראשית וזה קרוי תרומה וראשית אלא יקדמו הביכורים*
שהן ביכרים לכל ותרומה לראשון שהיא ראשית ומעשר ראשון לשני שיש בו ראשית"
15 ח̇ המתכוין לומר תרומה ואמ' מעשר מעשר ואמר תרומה עולה ואמ' שלמים
שלמים ואמ' עולה *שאינו נכנס לבית הזה ואמר לזה שאינו *נהנא לזה ואמ'
לזה לא אמ' כלום עד *שיהיה פיו ולבו שוין" ט̇ הנוכרי והכותי תרומתן תרומה
ומעשרותן מעשר והקדישן הקדש ר' יהוד' אומ' אין לנכרי כרם רבעי וחכ'
אומ' יש לו תרומת הנכרי מדמעת וחייבין עליה חומש *ר' שמע' פוטר"
20 הל' ט̇ פרק ד̇ המפריש *קצת תרומה ומעשרות מוציא ממנו תרומה
עליו אבל לא למקום אחר ר' מאיר אומ' אבל מוציא הוא
למקום אחר תרומה ומעשרות" ב מי שהיו פירותיו במגורה ונותן סאה לבן
לוי וסאה לעני מפריש *עוד *שמונת סאים ואוכלן דברי ר' מאיר וחכ' אומ' אינו
מפריש אלא לפי חשבון" ג̇ שיעור תרומה עין יפה * מארבעים בית שמיי אומ'
25 משלשים *הבינונית¶ צ מחמשים *הרעה מששים תרם ועלה בידו אחד
מששים תרומה ואינו צריך לתרום חזר והוסיף חייב במעשרות עלה בידו מששים ואחד
תרומה יחזור ויתרום *כמו שהוא למוד במידה ובמשקל ובמינין ר' יהודה אומ' אף *לא מן
המוקף" ד̇ האומ' לשלוחו צא ותרום תורם כדעתו של בעל הבית אם אינו
יודע דעתו של בעל הבית תורם *בבינונית אחד מחמשים פחת עשרה או
30 הוסיף עשרה תרומתו תרומה אם נתכוון להוסיף אפי' אחד אין תרומתו תרומה"

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כבר הערנו (בהקדמה): כי שם הסופר הראשון היה צדקיהו, צדוק, וכדומה (שם שמתחיל באות צ). ולמען אשר לא יבא אחד מן השוק ויאמר כי הוא זה לו, לכן חתם הסופר האות הראשונה משמו בכמה מקומות, וביחוד בסוף השורות; וכנראה מזה גם כן אם בהפכך, אפילו באמצע השורה.

ה המרבה בתרומה ר' ליעזר אומ' אחד מעשרה *בתרומת מעשר יתר מיכן יעשנה
תרומת מעשר אבל לא למקום אחר ר' ישמעאל אומ' מחצה חולין ומחצה תרומה
ר' טרפון ור' עקיבה אומ' עד שישייר שם חולין״ **ו** בשלשה פרקים משערים
את הכלכלה בבכורות ובשיפות ובאמצע הקיץ המונה משובח והמודד
משובח ממנו והשוקל משבח משלשתן״ **ז** ר' ליעזר אומ' תרומה עולה במאה
ואחד ר' יהושע אומ' במאה ועוד ' ועוד זה אין לו שיעור ר' יוסי בן משולם
אומ' ועוד קב למאה סאה שתות למדמיע״ **ח** ר' יהושע אומ' תאינים *שחרות
מעלות את הלבנות והלבנות מעלות את השחורות עיגולי דבילה
הגדולים מעלים את הקטנים והקטנים מעלים את הגדולים והעגולים מעלים את המ'
המלבנים והמלבנים מעלים את העיגולים ר' ליעזר אוסר *ר' עקיבה אומ' בידוע מה
נפלה אין מעלות זו את זו *וכשאין ידוע מה נפלה מעלות זו את זו״ **ט** כיצד
חמשים תאנים שחורות וחמשים לבנות נפלה שחורה שחורות אסורות
*ולבנות מותרות נפלה לבנה לבנות אסורות ושחורות מותרות בשאין ידוע מה נפלה
מעלות זו את זו * ר' ליעזר מחמיר ור' יהושע מקל״ **י** ובזו ר' ליעזר מקל
ור' יהושע מחמיר בדורס ליטרה קציעות על פי הכד ואין ידוע אי זו
היא ר' ליעזר אומ' רואין אותן כאילו הן פרודות *התחתונות מעלות את העליונות
ר' יהושע אומ' לא תעלה עד שיהא שם מאה כד״ **יא** סאה תרומה שנפלה
על פי מגורה וקפאה ר' ליעזר אומ' אם יש בקפוי תעלה באחד ומאה
ר' יהושע אומ' לא תעלה סאה תרומה שנפלה על פי מגורה יקפאנה *אם כן למה אמרו
תרומה עולה במאה ואחד בשאינו ידוע אם בלולות הן או לאין נפלה״ **יב**
שתי קופות ושתי מגורות שנפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן ואין
ידוע לאי זו מהן נפלה מעלות זו את זו ר' שמע' אומ' אפילו הן בשתי עיירות מעלות זו
את זו״ **יג** אמר ר' יוסי מעשה בא לפני ר' עקיב' בחמשים אגודות של ירק ש'
שנפלה אחת מהן לתוכן חציה תרומה ואמרתי לפניו תעלה ולא שהתרומה
עולה בחמשים ואחד אלא שהיו שם מאה *ושנים חציים״ **הל' יג** **פרק ה**
סאה תרומה טמאה שנפלה לפחות ממאה חולין או
למעשר ראשון או למעשר שני או להקדש בין טמאים בין טהורים ירקבו *אם טהורה היתה
אותה הסאה ימכרו לכהנים בדמי תרומה חוץ מדמי אותה סאה ואם למעשר ראשון
נפלה יקרא שם לתרומת מעשר *אם למעשר שני או להקדש נפלה הרי אלו יפדו *אם
טמאים היו אותם החולים יאכלו ניקודים או קליות או ילושו במי פירות או יתחלקו לעיסות

* כן הוא בכתיבת היד.

כדי שלא יהא במקום אחד כבינה״ ב סאה תרומה טמאה שנפלה
למאה חולין טהורים ר' ליעזר אומ' תירום ותשרף שאני אומ' סאה
שנפלה היא סאה שעלת וחכמ' אומ' תעלה ותאכל ניקודים או קליות או תילוש במי
פירות או תתחליק לעיסות כדי שלא יהא במקום אחד כבינה״ ג סאה
5 תרומה טהורה שנפלה למאה חולין טמאין תעלה ותיאכל ניקודים
או קליות או תילוש במי פירות או תתחלק לעיסות כדי שלא יהא במקום אחד כבינה״
ד סאה תרומה טמאה שנפלה למאה סאה תרומה טהורה בית שמיי אוסרין
ובית הלל מתירין אמרו בית הלל לבית שמיי הואיל והטהורה אסורה לזרים
אף הטמאה אסורה לכהנים מה הטהורה עולה אף הטמאה תעלה אמרו להם בית
10 שמיי לא אם העלו החולים הקלים המותרים לזרים את הטהורה תעלה תרומה החמורה
האסורה לזרים את הטמאה לאחר שהודו ר' ליעזר אומ' תירום ותשרף וחכ' אומרי'
אבדה במעוטה״ ה סאה תרומה שנפלה למאה הגביהה ונפלה למקום אחר
ר' ליעזר אומר מדמעת כתרומה ודאי וחכמ' אומ' איכה מדמעת אלא
לפי חשבון״ ו סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ונדמעו ונפל מן המדומע
15 למקום אחר ר' ליעזר אומ' מדמיע כתרומה ודיי וחכמ' אומ' אין המדומע
מדמיע אלא לפי חשבון ואין המחומץ מחמיץ אלא לפי חשבון ואין המים השאובים
פוסלין את המקווה אלא לפי חשבון״ ז סאה תרומה שנפלה למאה ולא
הספיק הגביהה ונפלה אחרת הגביהה ונפלה אחרת הרי זו
מותרת עד שתרבה תרומה לחולין״ ח סאה תרומה שנפלה למאה ולא
20 הספיק להגביהה עד שנפלה אחרת הרי זו אסורה ור' שמע' מתיר״
ט סאה תרומה שנפלה למאה *טחנן ופחתו כשם שפחתו החולין כך פחתה
התרומה *מותר סאה תרומה שנפלה *למאה טחנן והותירו כשם שהותירו ל
החולין כך הותירה התרומה *אסור אם ידוע שהחטים של חולין יפות משל תרומה
מותר סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה *חולין ואחר *כך נפלו שם חולין אם שוגג
25 מותר ואם מזיד אסור״ הל' ט פרק ו' האוכל תרומה שוגג
משלם קרן וחומש אחד האוכל ואחד השותה
ואחד הסך *אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה משלם *קרן חומשה וחומש ל
חומשה איכו משלם תרומה אלא חולין מתוקנין והן נעשין תרומה והתשלומין תרומה
ואם רצה הכהן למחול איכו מוחל״ ב בת ישראל שאכלה תרומה ואחר כך
30 ניש'את לכהן אם תרומה שלא זכה בה הכהן אכלה משלמת קרן וחומש

* כן הוא בכתיבת היד.

לעצמה

לעצמה *אם תרומה סזכה בה כהן אכלה מסלמת קרן לבעלים וחומס *למי סירצה
מפני סאמרו האוכל תרומה סוגג מסלם קרן לבעלים וחומס למי סירצה״
ג̇ המאכיל את פועליו ואת אורחיו תרומה הוא מסלם את הקרן והן מסלמין
את החומס דברי ר׳ מאיר וחכ׳ אומ׳ הן מסלמין קרן וחומס והוא מסלם להן
5 דמי סעודתן״ ד̇ הגונב תרומה ולא אכלה מסלם תסלומי כפל דמי תרומה
ואכלה מסלם סני קרנים וחומס קרן וחומס מן החולין וקרן דמי תרומה
גנב תרומת הקדס ואכלה מסלם סני חמסים וקרן סאין בהקדס תסלומי כפל״
ה̇ אין מסלמין מן הלקט ומן הסכחה ומן הפיאה ומן ההבקיר ולא ממעסר
ראסון סלא ניטלה תרומתו ולא ממעסר סני והקדס סלא נפדו סאין
10 הקדס פודה את הקודס דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ מתירים באילו״ ו̇ ר׳ ליעזר
אומ׳ מסלמין ממין על סאינו מינו ובלבד סיסלם מן היפה על הרע
ר׳ עקיבה אומ׳ אין מסלמין אלא ממין על מינו״ ז̇ לפיכך אם אכל קיסואין
סל ערב סביעית ימתין *לקסיין סל מוצאי סביעית ויסלם מהם ממקום
סר׳ ליעזר מקל מסם ר׳ עקיבה מחמיר ש׳ ונתן לכהן את הקדס כל סהוא ראוי לעסות
15 קדס דברי ר׳ ליעזר ר׳ עקיבה אומ׳ ונתן לכהן את הקדס *הקדס סאכל״

הל׳ ז̇ פרק שביעי

האוכל תרומה מזיד מסלם את הקרן ואינו מסלם את החומס
והתסלומין חולין ואם רצה הכהן למחול מוחל״ ב̇ בת כהן סניסאת
ליסראל ואחר כך אכלה בתרומה מסלמת את הקרן ואינה מסלמת את
20 החומס ומיתתה בסריפה נסאת לאחד מכל הפסולים מסלמת קרן וחומס ומיתתה
בחנק דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ זו וזו מסלמות את הקרן ואינן מסלמות את החומס
ומיתתן בסריפה״ ג̇ המאכיל את בניו קטנים ואת עבדיו בין גדולים
בין קטנים האוכל *תרומה חוצה לארץ והאוכל פחות מכזית תרומה
מסלם את הקרן ואינו מסלם את החומס והתסלומין חולין ואם רצה הכהן למחול כ
25 מוחל״ ד̇ זה הכלל כל המסלם קרן וחומס *והתסלומין תרומה אם רצה הכהן
למחול אינו מוחל וכל המסלם את הקרן ואינו מסלם את החומס התסלומין
חולין אם רצה הכהן למחול מוחל״ ה̇ סתי קופות אחת סל תרומה ואחת
סל חולין סנפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן ואין ידוע לאי זו מהן
נפלה הרי אני אומר *בתוך סל תרומה *ואי זו היא סל חולים״ ו̇ אכל את אחת
30 מהן פטור והסנייה נוהג בה כתרומה וחייבת בחלה דברי ר׳ מאיר ר׳ יוסי

* כן הוא בכתיבת היד.

פוטר* אכל *אחד את השנייה פטור אכל אחד את שתיהן משלש *בקטנה שבשתיהן״
ז נפלה אחת מהן לתוך החולין אינה מדמעתן והשנייה נוהג בה כתרומה וחייבת
בחלה דברי ר׳ מאיר *ר׳ יוסי פוטר נפלה שנייה למקום אחר אינה מדמעתן נפלו
שתיהן למקום אחד מדמעות כקטנה שבשתיהן״ ח זרע את אחת מהן
5 פטור והשנייה נוהג בה כתרומה וחייבת בחלה דברי ר׳ מאיר *ר׳ יוסי
פוטר זרע *אחד את השנייה פטור זרע אחד את שתיהן בדבר שזרעו כלה מותר
ובדבר שאין זרעו כלה אסור״ הל׳ ח פרק שמיני״
האשה שהיתה אוכלת בתרומה
באו ואמרו לה מת בעליך או גרשך וכן העבד שהיה אוכל בתרומה *באו ואמרו לו מת
10 רבך או *מברך לישראל או נתנך *מתנה או עשאך בן חורין וכן כהן שהיה אוכל בתרומה
ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה ר׳ ליעזר מחייב קרן וחומש ור׳ יהושע פוטר
היה עומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה ר׳ ליעזר אומ׳
כל הקרבנות שהקריב על גבי המזבח פסולים ור׳ יהושע מכשיר נודע שהוא בעל
מום עבודתו פסולה״ ב וכולם שהיתה תרומה *לתוך פיהם ר׳ ליעזר אומר
15 יבלעו ור׳ יהושע אומר יפלוטו אמרו לו ניטמאתה וניטמאת התרומה
ר׳ ליעזר אומר יבלע *ר׳ יהושע אומ׳ יפלוט טמא הייתה וטמאה היתה *התרומה או נודע
שהוא טבל או מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו או מעשר שני והקדש שלא ניפדו או
שטעם טעם פשפים לתוך פיו הרי זה יפלוט״ ג היה אוכל באשכול נ
וניכנס מן הגינה לחצר ר׳ ליעזר אומ׳ יגמור *רבי יהושע אומ׳ לא יגמור
20 חשיכה לילי שבת רבי ליעזר אומ׳ יגמור *ר׳ יהושע אומ׳ לא יגמור״ ד יין של
תרומה שנתגלה ישפך ואין צריך לומר של חולין שלשה משקין אסורין
משום גילוי המים והיין והחלב ושאר כל המשקין מותרין כמה ישהו ויהיו אסורין כדי
שיצא הרחש ממקום קרוב וישתה״ ה שיעור המים המגולים כדי שתאבד
בהם המרה ר׳ יוסי אומ׳ בכלים כל שהן ובקרקעות ארבעים סאה״
25 ו ניקורי תאנים וענבים והקישויין והדלועים והאבטיחים והמלפפונות אפי׳
הם *כבד אחד גדול ואחד קטן אחד תלוש ואחד מחובר כל שיש בו לחה אסור
*נשיכת הנחש אסורה מפני סכנת נפשות *משמרת של יין אסורה משום גילוי ור׳ נחמיה
מתיר״ ז חבית של תרומה שנולד בה ספק *טמאה ר׳ ליעזר אומ׳ אם היתה
מונחת במקום התורפה יניחנה במקום המוצנע *אם היתה מונחת במקום
30 מגולה יכסנה *ר׳ יהושע אומ׳ אם היתה מונחת במקום מוצנע יניחנה במקום התורפה

* כן הוא בכתיבת היד.

ואם

ואם היתה מכוסה יגלנה רבן גמליאל אומר אל יקדש בה דבר״ ח חבית
שנשברה בגת העליונה התחתונה טמאה ומודה ר׳ ליעזר ור׳ יהושע שאם
*יכול להציל ממנה רביעית בטהרה יציל ואם לאו ר׳ ליעזר אומ׳ תרד *ותיבלע ואל
יבלעינה בידיו״ * ועל זו ועל זו אמ׳ ר׳ יהושע לא זו היא תרומה שאני מוזהר
5 עליה מלטמאה אלא מלאכלה ובל תטמאה *היה עובר ממקום למקום וככרות של
תרומה בידו אמר לו נכרי תן לי אחת מהן *ונטמא ואם לאו הרי אני מטמא את כולן
ר׳ ליעזר אומ׳ יטמא את כולם ואל יתן לו אחת מהן *ר׳ יהושע אומ׳ יניח לפניו אחת*
על הסלע״ *יא וכן נשים שאמרו להן גוים תנו לנו אחת מכם ונטמא*
ואם לאו הרי אנו מטמאין את כולכם מוטב שיטמאו את כ
10 כולם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל״ *הלכה יא פרק ט
הזורע תרומה שוגג יופך *מזיד יקיים ואם
הביאה שליש בין שוגג בין מזיד יקיים ובפישתן מזיד יופך״ ב וחייבת
בלקט *ובשיכה ובפיאה ובמעשר עני ועניי ישראל ועניי כהנים מלקטין
עניי ישראל מוכרים את שלהם לכהנים בדמי תרומה והדמים שלהם אמר ר׳ טרפון
15 לא ילקטו אלא עניי כהנים שמא ישכחו ויתנו לתוך פיהם אמ׳ לו ר׳ עקיבה אם כן לא
ילקטו אלא טהורים״ ג *וחייב במעשרות ובמעשר עני ועניי ישראל ועניי
כהנים נוטלים *עניי ישראל מוכרין את שלהן לכהנים בדמי תרומה
והדמים שלהם החובט משובח והדש כיצד יעשה תולה קפיפות בצוארי בהמה ונותן
לתוכן מאותו המין נימצא לא זומם את הבהמה ולא מאכיל את התרומה״
20 ד גידולי תרומה לתרומה וגידולי גידולים חולין אבל הטבל ומעשר ראשון *וספיחי
שביעית ותרומת חוצה לארץ *והמדמע והביכורים גידוליהן חולין גידולי הקדש
ומעשר שני חולין ופודה אותם בזמן זרעם״ ה מאה לגנה של תרומה
ואחת של חולין כולם מותרין בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין
זרעו כלה אפילו מאה של חולין ואחת של תרומה כולם אסורים״ ו הטבל
25 גידוליו מותרים בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה גידולי
גידולין אסורין אי זהו דבר שאין זרעו כלה כגון הלוף והשום והבצלים ר׳ יהודה אומר
השום כשעורים״ ז המנכש עם הנכרי בקישיות אף על פי שפירותיו טבל
אוכל מהם עריי *שיתלי תרומה שניטמאו שתלן טהרו מלטמא ואסורי
מלאכל עד שייגום את האוכל ר׳ יהודה אומ׳ עד שייגום וישנה״ הל׳ ז
30 פרק עשירי בצל שנתנו לתוך עדשים אם שלם

* כן הוא בכתיבת היד.

מותר אם קיתנו בנותן טעם ושאר כל התבשיל בין שלם בין מחותך בנותן טעם ר׳
יהודה מתיר בצחנה *שאינה אלא ליטול את *הזוהמה״ **ב** תפוח שריסקו ונתנו
לתוך העיסה וחימצה הרי זו אסורה שעורים שנפלו לתוך *בור של מים אף
על פי שהבאישו מימיו מימיו מותרים״ **ג** הרודה פת חמה ונתנה על פי חבית
5 של יין של תרומה ר׳ מאיר אוסר ור׳ יהודה מתיר *בשל חטים ואוסר בשל שעורים
מפני שהשעורים שואבות״ **ד** תנור שהסיקו בכמון של תרומה *אפה בו את הפת
הפת מותרת שאינו טעם כמון אלא ריח כמון״ **ה** תלתן שנפלה
לתוך הבור של יין בתרומה ובמעשר שני אם יש בזרע כדי ליתן טעם אבל
לא בעץ *ובשביעית *וכלאי הכרם והקדש אם יש בזרע ובעץ כדי ליתן טעם״ **ו**
10 מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם ידלקו היו לו חבילי תלתן של טבל כותש
ומחשב כמה זרע יש ביניהם ומפריש את הזרע ואינו צריך להפריש את העץ ואם הפריש
לא יאמר אכתוש ואטול את העץ ואתן את הזרע אלא נותן את העץ עם הזרע״
ז זיתי חולין שכבשן עם זיתי תרומה פצועי חולין עם פצועי תרומה פצועי חולין עם
שלימי תרומה או במי תרומה אסור אבל שלימי חולין עם פצועי תרומה מותר״
15 **ח** דג טמא שכבשו עם דג טהור כל גרב שהוא מחזיק סאתים אם יש בו משקל נ
עשרה *זין ביהודה שהן חמש סלעין בגליל או משקל חמש סלעין ביהודה שהן עשרים
סלעים בגליל דג טמא צירו אסור ר׳ יהודה אומ׳ רביעית בסאתים *ר׳ יוסי אומר אחד
משׁשה עשר בו״ **ט** חגבים טמאים שנכבשו עם חגבים טהורים לא פסלו את
צירן העיד ר׳ צדוק על ציר חגבים טמאים שהוא טהור״ **י** כל הנכבשים
20 זה עם זה מותרין אלא עם *החיסית של תרומה חיסית של חולין עם חיסית של
תרומה ירק של חולין עם חיסית של תרומה אסור אבל חיסית של חולין עם ירק של תרומ׳
מותר״ **יא** ר׳ יוסי אומ׳ כל הנשלקים עם התרדים אסורין מפני שהן נותנין את
הטעם ר׳ שמע׳ אומ׳ כרוב של *שקי עם כרוב של בעל אסורין מפני שהוא
בולע ר׳ עקיבה אומ׳ כל המתבשלים זה עם זה מותרים אלא עם הבשר ר׳ יוחנן בן נורי
25 *או *כבד אוסרת ואינה נאסרת מפני שהיא פולטת ואינה בולעת״ **יב** ביצה ש׳
שנתבשלה בתבלין אסורין אפי׳ חלמון שלה אסור מפני שהוא בולע *מי כבשים
ומי שלקות של תרומה אסורין לזרים׳ **הל׳ יב פרק יא** אין נותנין דבילה
וגרוגרות לתוך המוריים מפני שהוא מאבדן אבל נותנין
את היין לתוך המוריים ואין מפטמין את השמן אבל עושין את היין *יגאמילין ואין מבשלין
30 יין של תרומה מפני שהוא ממעיטו ר׳ יהודה מתיר מפני שהוא משביחו״ **ב** דבש

* כן הוא בכתיבת היד.

תמרים

תמרים ויין תפוחים וחומץ סיתווניות ושאר כל מי פירות של תרומה ר׳ ליעזר מחייב
קרן וחומש *ר׳ יהושע פוטר ר׳ ליעזר מטמא משום משקה א״ר יהושע לא מנו חכמי׳
שבעה משקים כמונה פטמים אלא אמרו שבעה משקים טמאים ושאר כל המשקים
טהורים״ ג׳ אין עושין תמרים דבש ולא תפוחים יין ולא סיתוניות חומץ ושאר
5 כל הפירות אין משנים אותם *מביריתם בתרומה ובמעשר שני אלא זיתים
וענבים בלבד ואין סופגים *ארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים
ואין מביאין ביכורים משקים אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים *ואין מקריבין על
גבי *מזבח אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים״ ד׳ עוקני תאינים וגרוגרות ג
והכליסים והחרובים של תרומה אסורים לזרים״ ה׳ גלעני תרומה בזמן
10 שהוא מכנסן אסורות ואם השליכן מותרין וכן עצמות הקדשים בזמן שהוא
מכנסן אסורים ואם השליכן מותרין המורסן מותר סובין של חדשות אסורות ג
*ושלישנות מותרות וכוהג בתרומה כדרך שהוא נוהג בחולים המסלת קב או קביים
בסאה לא יאבד את השאר אלא יניחנו במקום המוצנע״ ו׳ מגורה שפינה ממנ׳
חיטי תרומה אין מחייבין אותו להיות יושב ומלקט אחת אחת אלא מכבד
15 כדרכו ונותן *לתוך *החולין״ ז׳ וכן חבית של שמן שנישפכה אין מחייבין אותו
להיות יושב ומטפיח אלא נוהג בה כדרך שהוא נוהג בחולים״ ח׳
המערה מכד לכד *וניטף שלש טיפין נותן לתוכה חולין הרכינה *ומצאת
הרי זה תרומה *כמה *יהא בתרומת מעשר של דמיי ויוליכנה לכהן אחד משמונה *בשמינית׳
ט׳ *כרשני תרומה מאכילין אותן לבהמה *לחייה ולתרנגלים ישראל ששכר
20 פרה מכהן מאכילה כרשני תרומה וכהן ששכר פרה מישראל אף על פי ג
שמזונותיה עליו לא יאכילנה כרשני תרומה *וכהן שסם פרה מישרא׳ מאכילה כרשני תרומ׳ה׳
י׳ מדליקין שמן שריפה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובמבואות האפילים ועל גבי
החולים ברשות כהן״ יא׳ בת ישרא׳ שנשאת לכהן והיא *למודת לבוא אצל
אביה אביה מדליק ברשותה׳ מדליקים בבית המשתה אבל לא בבית האבל
25 דברי ר׳ יהודה *ר׳ יוסי אומ׳ בבית האבל אבל לא בבית המשתה ר׳ מאיר אוסר כאן וכאן
ר׳ שמעון מתיר כאן וכאן״ **חסלת מסכת תרומות** *פרק יא

מעשר שיני פרק ראשון

מעשר שני אין מוכרין
אותו ואין ממשכנין אותו
30 ואין מחליפין אותו ולא שוקלים כנגדו ולא יאמר אדם לחבירו בירושלם הא לך יין ותן

* כן הוא בכתיבת היד.

לי שמן וכן שאר כל הפירות אבל נותנין זה לזה מתנת חנם״ ב מעשר
בהמה אין מוכרין אותו תמים חי ולא בעל מום חי ושחוט ואין   מקדשין
בו את האשה הבכור מוכרין אותו תמים חי ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו את
האשה אין מחללין מעשר שיני על אסימון ולא על המטבע שאינו יוצא ולא על המעות
5 שאינן   ברשותו״ ג הלוקח בהמה לזבחי שלמים וחייה לבשר התאוה יצא
העור לחולים אף   על פי שהעור מרובה על הבשר כדי. יין שתומות מקום
שדרכן להמכר שתומות יצא *קנקין לחולין האגוזים והשקדים יצאו *קליפיהם לחולין
התמד עד שלא החמיץ *אני נלקח בכסף מעשר *משהחמיץ נלקח בכסף מעשר״
ד הלוקח חייה לזבחי שלמים ובהמה לבשר התאוה לא יצא העור לחולין אף על
10 פי שהעור מרובה על הבשר כדי יין פתוחות או שתומות מקום שדרכן להמכר
פתוחות לא יצא קנקין לחולין סלי *תאינים וסלי ענבים עם הכלי לא יצאו דמי הכלי
לחולין״ ה הלוקח מים ומלח ופירות *מחוברים לקרקע או פירות שאינן יכולין
להגיע   לירושלם לא קנה מעשר הלוקח פירות שוגג יחזרו דמיהן למקומם
מזיד יעלו ויאכלו בכל מקום ואם אין מקדש ירקבו״ ו הלוקח בהמה שוגג
15 יחזרו דמיה *למקומה מזיד תעלה ותיאכל בכל מקום   ואם אין מיקדש
תקבר על ידי *ערוה״ ז אין לוקחין עבדים *וקרקעות ובהמה טמאה מדמי
מעשר שני ואם לקח   יאכל כנגדן״ ח אין מביאין קיני זבים וקיני
זבות וקיני יולדות *מדמי מעשר שני ואם   הביא יאכל כנגדן זה הכלל
כל שהוא בא חוץ לאכילה *לשתיה ולסיכה מדמי מעשר שני יאכל כנגדו״

20 הל׳ א   **פרק שני**   מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה ולסיכה לאכל
דבר שדרכו לאכל ולסוך דבר שדרכו לסוך
לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא את השמן אין מפטמין שמן של מעשר שיני ואין לוקחין
בדמי מעשר שני שמן מפוטם אבל מפטם הוא את היין נפל לתוכו דבש ותבלין וה׳
והשביחו השבח לפי חשבון״ ג דגים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני
25 והשביחו השבח לפי חשבון   עיסה של מעשר שני שאפייה והשביחה השבח
לשיני זה הכלל כל ששבחו ניכר השבח לפי חשבון וכל שאין שבחו ניכר השבח לשיני״
ד ר׳ שמעון אומר אין שכין בשמן של מעשר שיני בירושלם וחכמ׳ מתירין אמרו
לו לר׳ שמעון אם היקל בתרומה חמורה לא נקל במעשר שיני הקל אמר להם
מה לא *היקל בתרומה *חמורה מקום שהיקל בכרשנים ובתלתן נקל במעשר שני הקל
30 מקום שלא היקל בכרשנים ובתלתן״ ה תלתן של מעשר שני תאכל צימחונים

*כן הוא בכתיבת היד·

ושל

ושל תרומה בית שמיי אומרי׳ כל מעשיה בטהרה חוץ מקפיפתה *בית הלל אומ׳ כל
מעשיה *בטמאה חוץ מסירייתה״ ו׳ *כרשני מעשר שני יאכלו לימקונים וניכנסים
לירושלם ויוצאים כטמאו ר׳ טרפון אומ׳ יתחלקו לעיסות וחכמי׳ אומ׳ יפדו
ושל תרומה בית שמיי אומ׳ שורים ושפים בטהרה ומאבילין בטמאה ובית הלל אומרי׳
5 שורים בטהרה ושפים ומאכילין בטמאה שמיי אומ׳ יאכלו צריד ור׳ עקיבה אומר כל
מעשיהם *בטומאה״ ז׳ מעות חולין ומעות מעשר שיני שנתפזרו מה שליקט
ליקט למעשר שיני עד שישלם והשאר חולין ואם בלל וחפן לפי חשבון זה
הכלל המתלקטים למעשר שני והנבללין לפי חשבון״ ח׳ סלע של מעשר שני
ושל חולין שנית *ערבו מביא בסלע מעות ואומר סלע של מעשר שיני בכל
10 מקום שהיא מחוללת על המעות האלו ובורר את היפה שבהן ומחללן עליה מפני
שאמרו מחללין כסף על נחשת מדוחק *לא *שיקיים כן אלא שהוא חוזר ומחללן על הכסף״
ט׳ בית שמיי אומ׳ לא יעשה אדם את סלעיו דינרי זהב ובית הלל מתירין אמ׳ ר׳
עקיבה אני עשיתי לרבן גמליאל ולר׳ יהושע את כספם דינרי זהב״ י׳
הפוריט סלע ממעות מעשר שיני בית שמיי אומ׳ כל הסלע מעות ובית הלל
15 אומ׳ שקל כסף ושקל מעות ר׳ מאיר אומ׳ אין מחללין כסף ופירות על *כסף וחכמי׳ מתירי׳״
יא׳ הפוריט סלע של מעשר שני בירושלם בית שמיי אומ׳ כל הסלע מעות ובית
הלל אומרי׳ שקל כסף ושקל מעות והדנין לפני חכמי׳ אומ׳ בשלשה דינרי׳ כסף
ובדינר מעות ר׳ עקיב׳ אומ׳ בשלשה דינרי׳ כסף *וברביעת כסף וברביעת מעות
ר׳ טרפון אומ׳ ארבעה אספרי כסף שמיי אומ׳ *יניחנו בחנות ויאכל כנגדו״ יב׳
20 מי שהיו מקנת בניו טמאין ומקנתן טהורים מניח את הסלע ואומר מה
שהטהורים שותים סלע זו מחוללת עליו כמנאו *הטמאים והטהורים שותים מכד *אחת״

הל׳ יב׳ פרק שלישי

לא יאמר אדם לחבירו העל את הפירות
האילו לירושלם לחלק אלא אומ׳ לו העלם
שנאכלם ושניסתם בירושלם אבל נותנין זה לזה מתנת חנם״ ב׳ אין לוקחין
25 תרומה בכסף מעשר *מפני שהוא ממעיט באכילתו ר׳ שמעון מתיר אמ׳
להם ר׳ שמעון *אם היקל בזבחי שלמים שהוא מביאן לידי פגול *נותר וטמא לא נקיל
בתרומה אמרו לו מה לא *היקל בזבחי שלמים שהן מותרין לזרים נקל בתרומה שהיא
אסורה לזרים״ ג׳ מי שהיו לו מעות בירושלם *ונרך *להם ולחבירו פירות אומ
לחבירו הרי המעות *הללו מחוללים על פירותיך כמנא זה אוכל פירותיו בטהרה
30 והלה עושה צורכו במעותיו *לא יאמר כן לעם הארץ אלא בדמיי״ ד׳ פירות

* כן הוא בכתיבת היד.

בירושלם ומעות במדינה אומר הרי המעות ההם מחוללים על הפירות ה׳
האלו מעות בירושלם ופירות במדינה אומ׳ הרי המעות האלו מחוללין על הפירות
ההם. ובלבד שיעלו הפירות ויאכלו בירושלם״ **ה** מעות נכנסות לירושלם
ויוצאות ופירות נכנסין ואינן יוצאין רבן שמע׳ בן גמליא׳ אומר אף
הפירות נכנסין ויוצאין״ **ו** פירות שנגמרה מלאכתן ועברו בתוך שוק
ירושלם יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלם ושלא נגמרה
מלאכתן בסלי ענבים מן הגת וסלי תאינים מן המוקצה״ **ז** בית שמיי
אומ׳ יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלם *בית הלל אומ׳ יפדה
ויאכל בכל מקום ר׳ שמע׳* אומר *משם ר׳ יוסי לא נחלקו בית שמיי ובית הלל
על פירות שלא נגמרה מלאכתן שיפדה מעשר שני שלהם ויאכל בכל מקום
ועל מה נחלקו על פירות שנגמרה מלאכתן שבית שמאי אומ׳ יחזור מעשר שני
שלהם ויאכל בירושלם ובית הלל אומ׳ יפדה ויאכל בכל מקום והדמיי נכנס ויוצא
וניפדה״ **ח** אילן שהוא עומד בפנים ונוטה לחוץ או עומד בחוץ ונוטה
לפנים מכנגד החומה ולפנים כלפנים מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ
בתי הבדים שפתחיהן לפנים וחללן לחוץ או *פתחיהן *בחוץ וחללן לפנים בית שמיי
אומ׳ הכל כלפנים ובית הלל אומ׳ מכנגד החומה *ולחוץ כלחוץ״ **ט** הלשכות
בנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול וגגותיהן קדש בנויות בחול
ופתוחות לקדש תוכן קדש וגגותיהן חול בנויות בקדש ובחול ופתוחות לקודש
ולחול *תוכן וגגותיהן מכנגד הקדש ולקדש קדש מכנגד החול ולחול חול״
י מעשר שני שנכנס לירושלם וניטמא בין שנטמא באב הטומאה ובין שנטמא
בולד הטומאה בין בפנים בין בחוץ בית שמיי אומ׳ *הכל יפדה ויאכל בפנים
חוץ משניטמא באב הטומאה בחוץ ובית הלל אומ׳ הכל יפדה ויאכל בחוץ *משניטמא
בולד הטומאה בפנים״ **יא** הלוקח בכסף מעשר * שניטמא יפדה ר׳ יהודה
אומ׳ יקבר אמרו לו לר׳ יהודה *מה אם מעשר שיני עצמו שניטמא הרי
הוא ניפדה הלקוח בכסף מעשר *שניטמא אינו דין שיפדה אמ׳ להם לא אם אמרתם
במעשר שיני עצמו שכן הוא נפדה בטהור וברחוק מקום תאמרו בלקוח בכסף מעשר
שאינו נפדה בטהור וברחוק מקום״ **יב** צבי שלקחו בכסף מעשר ומת נ
*וקבר על ידי עורו ר׳ שמע׳ אומ׳ יפדה לקחו חי ושחטו וניטמא יפדה רבי
יוסי אומ׳ יקבר לקחו שחוט וניטמא הרי הוא כפירות״ **יג** המשאיל *קינקניו
למעשר שני אף על פי שגפן לא קנה מעשר זלף לתוכן סתם עד שלא גפן

* כן הוא בכתיבת היד.

לא קנה מעשר *משגפם קנה מעשר עד שלא גפן עולות *באחת ומאה *משיגפם
מתקדשות כל שהן עד שלא גפן תורם *כאחת על הכל משיגפם תורם מכל אחת
ואחת״ יד בית שמיי אומ׳ מפתח ומערה לגת ובית הלל אומ׳ מפתיח׳ ואינו
צריך לערות במי דברי׳ אמורים במקום שדרכן להמכר סתומות אבל
5 במקום שדרכן להימכר פתוחות לא יצא קינקין לחולין אבל אם רצה להחמיר על
עצמו למכור במידה יצא קינקין לחולין ר׳ שמע׳ אומר אף האומ׳ לחבירו חבית זו אני
מוכר לך חוץ *מקינקניה יצא קינקין לחולין״ הל׳ יד פרק *שביעי

המוליך פירות *שני. ממקום היוקר למקום
הזול או ממקום הזול למקום היוקר פודה הוא כשער מקומו המביא פירות מן הגורן
10 לעיר וכן כדי יין מן הגת לעיר השבח לשני *ויצאות מביתו״ ב פודים מעשר
שיני *בשער הזול כמות שהחנוני לוקח ולא כמות שהוא מוכר כמות
שהשולחני פורט ולא כמות שהוא מצרף *אין פודין מעשר שני אכסרה את שדמיו צ
ידועין יפדה על פי עד אחד ואת שאין דמיו ידועין יפדה על פי שלשה כגון היין
*שקיטס ופירות שהרקיבו ומעות שהחליאו״ ג בעל הבית אומ׳ בסלע ואחר
15 אומר בסלע של בעל הבית קודם מפני שהוא מוסיף חומש בעל הבית אומ׳
בסלע ואחר אומ׳ בסלע ואסר את של סלע ואסר הוא קודם מפני שהוא מוסיף על הקרן
הפודה מעשר שיני שלו מוסיף עליו חמישיתיו בין שהוא שלו *בין שנותן לו מתנה״
ד מערימים על מעשר שיני כיצד אומ׳ אדם לבנו ולבתו הגדולים ולעבדו ולשפחתו
*העוברים הא לך את המעות האלו ופדה לך את המעשר הזה אבל לא יאמר
20 כן לבנו ולבתו הקטנים ולעבדו ולשפחתו הכנענים מפני שידם כידו״ ה היה עומד
בגורן ואין בידו מעות *אמר לחבירו הרי הפירות האלו נתונים לך מתנה חוזר ואומ׳
הרי הן מחוללין על המעות שבבית״ ו משך ממנו מעשר בסלע ולא היספיק
לפדותו עד שעמד בשתים נותן לו סלע ומישתכר בסלע ומעשר שני שלו
משך ממנו מעשר בשתים ולא היספיק לפדותו עד שעמד בסלע נותן לו סלע *מחוליו
25 וסלע של מעשר שני שלו ואם היה עם הארץ נותן לו מדמיו״ ז הפודה מעשר
שני ולא קרא לו שם ר׳ יוסי אומר *דיי רבי יהודה אומר צריך לפרש היה
מדבר עם האשה על עיסקי גיטה וקידושיה *נתן לה גיטה וקידושיה ולא פירש ר׳ יוסי
אומ׳ דיי ר׳ יהודה אומ׳ צריך לפרש״ ח המניח אסר ואכל עליו חציו והלך למקום
אחר והרי הוא יוצא בפונדיון אוכל עליו עוד אסר המניח פונדיון ואכל
30 עליו חציו והלך למקום אחר והרי הוא יוצא באיסר אוכל עליו עוד פלג המניח אסר של

* כן הוא בכתיבת היד.

מעשר שני אוכל עליו אחד עשר אסר ואחד ממאה באסר בית שמיי אומ׳ הכל עשרה
ובית הלל אומ׳ בודאי אחד עשר ובדמיי עשרה׳ **ט** כל המעות הנימצאים
בירושלם הרי אלו חולין אפילו דינרי זהב עם הכסף ועם המעות מצא
בתוכן חרש וכתוב עליו מעשר הרי זה מעשר״ **י** *המוציא כלי וכתוב עליו ק
5 קרבן ר׳ יהודה אומ׳ אם היה של *חרש׳ הוא חולין ומה שבתוכו קרבן ואם
היה של מתכת הוא קרבן ומה *שכתוב חולין אמרו לו אין דרך בני אדם להיות כונסין
חולין *בקרבן״ **יא** המוצא כלי וכתוב עליו קוף קרבן מם מעשר דלת דמיי
טת טבל תו תרומה שבשעת סכנה היו כותבין תו תחת תרומה ר׳
יוסי אומ׳ וכולם שמות *אדם הן אמ׳ ר׳ יוסי ואפי׳ מצא חבית והיא מלאה פירות *וכתוב
10 עליה תרומה הרי אלו חולין שאני אומר אשתקד׳ היתה מלאה *תרומה ופינה״
יב האומר לבנו מעשר שיני בזוית זו ומצא בזוית אחרת הרי אלו חולין *הרי
שם מנה ומצא מאתים השאר חולין מאתים ומצא מנה הכל מעשר״

הל׳ יב פרק חמישי

כרם רבעי מציינין אותו בקוזות אדמה
ושל ערלה בחרסית ושל קברות בסיד *וממחא
15 ושופך אמ׳ רבן שמעון בן גמליאל במי דברים אמורים בשביעית והצנועין מניחין את
המעות ואומרין כל הנלקט מזה *מחולל על המעות האלו״ **ב** כרם רבעי *עולה
לירושלם מהלך יום *לכל צד ואי זה הוא תחומה אילת מן הדרום *עקרבת
מן הצפון לוד מן המערב והירדן מן המזרח *וכשרבו הפירות התקינו שיהיה ניפדה
סמוך לחומה ותניי היה הדבר *אמתיי *שירצה יחזור הדבר לכמות שהיה ר׳ יוסי אומר
20 משחרב בית המקדש היה התנאי הזה ותנאי *אמתי שיבנה בית המקדש יחזור הדבר
לכמות שהיה״ **ג** כרם רבעי בית שמיי אומ׳ אין לו חומש ואין לו ביעור ובית הלל
אומ׳ יש לו בית שמיי אומ׳ יש לו פרט ויש לו עוללות *ועניים פודים לעצמן ובית
הלל אומ׳ כולו לגת״ **ד** כיצד פודין נטע רבעי מניח את הסל על פי שלשה ואומ׳
כמה אדם רוצה לפדות לו בסלע על מנת להוציא *יצאות מביתו ומניח
25 את המעות ואומ׳ כל הנלקט מזה מחולל על המעות האלו *מיכך *כך סלים בסלע״
ה ובשביעית פודה הוא *בשוויו אם היה הכל מובקר אין לו אלא שכר לקיטה
הפודה נטע רבעי שלו מוסיף עליו חמישיתו בין שהוא שלו *בין *שנותן לו מתנה״
ו ערב יום טוב *האחרון של פסח של רביעית ושל שביעית היה הביעור כיצד היה ביעור
כותנין תרומה ותרומת מעשר לבעליה *מעשר ראשון לבעליו *מעשר עני לבעליו
30 *מעשר שני והבכורים מתבערים בכל מקום ר׳ שמעון אומ׳ הבכורים נתנין לכהנים כתרומה

* כן הוא בכתיבת היד.

התבשיל

התבשיל בית שמיי אומ׳ צריך לבער ובית הלל אומ׳ הרי הוא כמבוער״ ז
מי שהיו לו פירות בזמן הזה והגיעה שעת הביעור בית שמיי אומ׳ צריך
*לחללו על הכסף ובית הלל אומ׳ אחד שהן כסף ואחד שהן פירות ח אמ׳
ר׳ יהודה בראשונה היו שולחין אצל בעלי בתים *שבמדינות ואומרין להן
5 מהרו והתקינו *פירותיכם עד שלא *תיגע שעת הביעור עד שבא ר׳ עקיבה ולימד
שכל הפירות שלא באו לעונת המעשרות פטורים מן הביעור״ ט מי שהיו
פירותיו רחוקים ממנו צריך לקרות להן שם מעשה ברבן גמליאל והזקנים
שהיו באים בספינה אמ׳ רבן גמליאל לזקנים עישור שאני עתיד למוד נתון ליהושע
ומקומו מושכר לו *אמ׳ ר׳ יהושע עישור שאני עתיד למוד נתון לאלעזר בן עזריה
10. ומקומו מושכר לו ונתקבלו זה מזה שכר״ י במנחה ביום טוב *היו מתודים
כיצד היה *וידוי בערתי הקדש מן הבית זה מעשר שני ונטע *רביעי נתתיו
ללוי זה מעשר לוי וגם נתתיו זו תרומה ותרומת מעשר לגר ליתום ולאלמנה זה מעש׳
עני הלקט והשכחה והפיאה אף על פי שאינן מעכבים את הוידוי מן הבית זו חלה״
יא ככל מצותך אשר צויתני הא אם הקדים מעשר שיני לראשון אינו יכול ל
15 להתודות לא עברתי ממצותיך לא הפרשתי ממין על שאינו מינו *לא מן
התלוש על המחובר ולא מן המחובר על התלוש *לא מן החדש על הישן ולא מן הישן
על החדש ולא שכחתי לא שכחתי מלברכך ומלהזכיר שמך עליו״ יב לא
אכלתי באני ממנו הא אם אכלו באנינה אינו יכול להתודות *לא ביערתי ממנו
בטמא הא אם הפרישו בטומאה אינו יכול להתודות *לא נתתי ממנו למת לא לקחתי
20 ממנו ארון ותכריכין למת ולא נתתי לאוננים אחרים שמעתי בקול י״י אלהי הבאתיו
לבית הבחירה עשיתי ככל אשר צויתני *ושמחתי בו״ יג השקיפה ממעון
קדשך מן השמים עשינו מה שגזרתה עלינו אף אתה עשה עמנו מה
שהבטחתנו השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל בבנים
ובבנות ואת האדמה אשר נתתה לנו בטל ובמטר *ובילדות בהמה כאשר נשבעת
25 לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש כדי שתתן טעם בפירות״ יד מיכן אמרו ישראל
וממזרין מתודין אבל לא גרים ולא עבדים משוחררים שאין להם חלק בארץ
ר׳ מאיר אומ׳ אף לא כהנים ולוים שלא נטלו חלק בארץ ר׳ יוסי אומ׳ יש להם ערי מגרש׳
טו יוחנן כהן גדול העביר *הודית *מעשר אף הוא ביטל את המעוררים ואת
הנוקפים *עד ימיו היה פטיש מכה בירושלם ובימיו אין אדם צריך לשאול
30 על הדמאי״ הלכות טו״ חסלת מסכת מעשר שיני״

* כן הוא בכתיבת היד.

מעשר ראשון

פרק ראשון

כלל ﭏמרו
במעסרות

כל סהוﭏ ﭏוכל ונסמר וגידוליו מן הﭏרץ חייב במעסרות ועוד כלל ﭏחר ﭏמרו כל
סתחלתו ﭏוכל וסופו ﭏוכל ﭏף על פי סהוﭏ סומרו להוסיף ﭏוכל חייב קטן וגדול וכל
5 סﭏין תחלתו ﭏוכל ﭏבל סופו ﭏוכל ﭏינו חייב עד סיעסה ﭏוכל״ **ב** מﭏימתי *פירו[ת]
חייבים במעסרות התﭏינים ¶ מסביחלו הענבים והﭏבסים מסיבﭏיסו הﭏוג והתותי[ס]
מסיﭏדימו וכל הﭏדומים מסיﭏדימו והרמונים מסימסו התמרים מסיטילו סﭏור *הפרק[סים]
מסיטילו גידים הﭏגוזים מסיעסו מגורה ר׳ יהודה ﭏוﭏ הﭏגוזים והסקדים מסיעסו
קליפה״ **ג** החרובים מסינקידו וכל הסחורים מסינקידו הﭏגסים והקרוסטמלין
10 הפריסים והחוזררין מסיקריחו וכל הלבנים מסיקריחו התלתן כדי סתצמח ה
התבוﭏה והזיתים מסיכניסו סליס״ **ד** ובירק הקסוﭏין והדלועין והﭏבטיחים
והמלפפונות התפוחים והﭏתרוגים חייבין גדולים וקטנים ר׳ סמעון פוטר
ﭏת הﭏתרוגים בקטנן החייב בסקדים המרים פטור במתוקים החייב במתוקים פטור
במרים״ **ה** ﭏי זה הוﭏ גורנן סל מעסרות הקסוﭏים והדילועים *מסיפקס וﭏס
15 ﭏינו מפקס עד סיעמיד ערמה הﭏבטיח מסיסלק וﭏס ﭏינו מסלק עד
סיעסה מוקצה ירק הנﭏגד מסיﭏגד ﭏס ﭏינו ﭏוגד עד סימלﭏ ﭏת הכלי *ﭏס ﭏינו ממלﭏ
ﭏת הכלי עד סיילקוט כל נרכו כלכלה *מסיחפﭏ *ﭏס ﭏינו מחפה עד סיימלﭏ ﭏת הכלי
*ﭏס ﭏינו ממלﭏ ﭏת הכלי עד סיילקוט כל נרכו *במה דברים ﭏמורים במוליך לסוק ﭏבל
במוליך לביתו ﭏוכל מהם עראי עד סהוﭏ מגיע לביתו״ **ו** הפרד והנימוקי[ס]
20 והחרובים עד סיעמיד ערימה הבנלים מסייפקל *ﭏס ﭏינו מפקל עד
סיעמיד ערימה התבוﭏה מסימרח ﭏס ﭏינו *ממריח עד סיעמיד ערימה *קיטניות מ
מסיכבור ﭏס ﭏינו כובר עד סימרח ﭏף על פי סמירח נוטל מן הקוטעים ומן הצדדים
וממה סבתוך התבן וﭏוכל היין מסיקפה ﭏף על פי סקיפה קולט מן הגת העליונה ומן
הצינור ומכל מקום וסותה הסמן מסירד לעוקה ﭏף על פי סירד נוטל מן העיקל ומן הממל
25 ומבין *הפסים ונותן לחמיטה ולתמחוי ﭏבל לﭏ יתן לקדירה ולﭏלפס כסהן מרותחין ר׳ יהוד
ﭏוﭏ לכל הוﭏ נותן חוץ מדבר סיס בו חומץ וציר״ **ח** העיגול מסיחליקנו מחליקין
בתﭏנים ובענבים סל טבל ר׳ יודה *ﭏוﭏ המחליק בענבים לﭏ הוכסר ר׳ יודה
ﭏוﭏ הוכסר הגרוגרות מסידוס ובמגורה מסיעגל היה דס בחבית ומעגל במגורה נ
נסברה החבית וניפתחה המגורה לﭏ יﭏכל מהן עראי ר׳ יוסי מתיר״ **הל׳ ח**

30 **פרק ב** היה עובר בסוק וﭏמר טלו לכם תﭏנים ﭏוכלים

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ טוב עין הוא יברך בראותו היו״ד בתוך הש״ן במלת משיבחלו.

ופטורים

ופטורים לפיכך אם הכניסו לבתיהם מתקנין ודיי שלו והכניסו לבתיכם לא יאכלו מהם
עריי לפיכך אם הכניסו לבתיהם אין מתקנין אלא דמיי״ ב היו יושבין בשער או
בחנות ואמר טלו לכם תאינים אוכלים *פטורים ובעל השער ובעל החנות
חייבים ר׳ יהודה פוטר עד שיחזיר את פניו או עד שישנה מקום ישיבתו״ ג המעלה
5 פירות מן הגליל ליהודה או עולה לירושלם אוכל *עד שהוא מגיע למקום שהוא
הולך וכן בחזירה ר׳ מאיר אומר עד שהוא מגיע למקום השביתה והרוכלים המחזרים
בעירות אוכלים עד שהן מגיעין למקום הלינה ר׳ יהודה אומ׳ *בית הראשון הוא ביתו״
ד פירות שתרמן עד שלא נגמרה מלאכתן ר׳ ליעזר אוסר *מלאוכל מהן ער״אי
וחכמי׳ מתירין חוץ מכלכלת תאינים כלכלת תאינים שתרמה ר׳ שמעון
10 מתיר וחכמים אוסרין״ ה האומר לחבירו הא לך אסר זה ותן לי בו חמש
תאינים לא יאכל עד שיעשר דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר אוכל
אחת אחת פטור ואם צירף חייב אמ׳ ר׳ יהודה מעשה בגינת וורדים שהיתה בירושלם
והיו *תאיניה נמכרות משלשה ומארבעה באיסר ולא הפרישו ממנה תרומה ומעשר
מעולם״ ו האומר לחבירו הא לך איסר זה *בעשרים תאינים שאבור לי
15 בורר ואוכל באשכול שאבור לי מגרגר ואוכל ברימון שאבור לי פורט ואוכל
באבטיח שאבור לי *סופק ואוכל אבל אם אמר לו בעשרים תאנים אילו בשני אשכולות
אילו בשני רמונים אילו בשני אבטיחים אלו אוכל כדרכו ופטור מפני שקנה במחובר
לקרקע״ ז השוכר את הפועל לקצות עמו בתאינים אמ׳ לו על מנת *לאוכל
תאינים אוכל ופטור על מנת שאוכל אני ובני או שיאכל בני בשכרי הוא
20 אוכל *פטור *ובני אוכל *חייב על מנת שאוכל בשעת הקציעה ולאחר הקציעה בשעת
הקציעה אוכל ופטור ולאחר הקציעה אוכל *חייב שאינו אוכל מן התורה זה הכלל האוכל
מן התורה פטור ושאינו אוכל מן התורה חייב״ ח היה עושה בלבשין לא יאכל
בבנות שבע בבנות שבע לא יאכל בלבשין אבל מונע הוא את עצמו עד
שהוא מגיע למקום היפות ואוכל המחליף עם חבירו זה לאוכל וזה לאוכל זה לקצות
25 וזה לקצות זה לאוכל וזה לקצות חייב ר׳ יהודה אומר המחליף לאוכל חייב ולקצות פטור״
הל׳ א פרק ג המעביר תאינים בחצירו לקצות בניו ובני *בניו אוכלים
ופטורים והפועלים שעימו בזמן שאין להם עליו נ
מזונות אוכלים ופטורים אבל אם יש להם עליו מזונות הרי אלו לא יאכלו״ ב
המוציא פועלים לשדה בזמן שאין להם עליו מזונות אוכלים ופטורים אבל
30 אם יש להם עליו מזונות אוכלים אחת אחת *התיאנה אבל לא מן הסל ולא מן הקופה ולא

* כן הוא בכתיבת היד.

מן המוקצה״ ג׳ השוכר את הפועל לעשות בזיתים אמר לו על מנת לאוכל
זיתים אוכל אחת אחת ופטור ואם צריף חייב לכנס בבצלים אמר לו על
מנת לאוכל *ורק מקרטם עלה עלה ואוכל ואם צריף חייב״ ד׳ מצא קציעות
בדרך אפי׳ בצד שדה קציעות וכן תאנה שהיא נוטה לדרך. ומצא תחתיה
5 תאינים מותרות משום גזל ופטורות מן המעשרות ובזיתים ובחרובים חייבין מצא
גרוגרות אם דרסו רוב *אדם חייב ואם לאו פטור מצא פילחי דבילה חייב שיידוע שהן
מן הדבר הגמור והחרובין עד שלא כינסן לראש הגג מוריד מהם לבהמה ופטור מפני
שהוא מחזיר את המותר״ ה׳ אי זו היא חצר שהיא חייבת במעשרות ר׳ ישמעאל
אומ׳ חצר הצורית שהכלים . נשמרים בתוכה ר׳ עקיבה אומ׳ כל שאחד פותיח
10 ואחד נועל פטורה ר׳ נחמיה אומ׳ כל שאין אדם בוש מלאוכל בתוכה חייבת ר׳ יוסי
אומ׳ כל *שנכנסה לה *והן אומרין לו מה אתה מבקש פטורה ר׳ יהודה אומ׳ שתי חצירות
זו לפנים מזו הפנימית חייבת והחיצונה פטורה״ ו׳ הגגות פטורות אף על
פי שהן של חצר החייבת וכן בית שער ואכסדרה ומרפסת הרי אלו כחצר
אם חייבת חייבין *אם פטורה פטורים״ ז׳ הצריפים והבורגנים והאלקטיות נ
15 פטורים סוכת *גניסר אף על פי שים בה ריחים ותרנגלים פטורה סוכת
היוצרים הפנימית חייבת והחיצונה פטורה ר׳ יוסי אומ׳ כל שאינה דירת החמה ודירת
הגשמים פטורה סוכת החג בחג ר׳ יהודה מחייב וחכמים פוטרים״ ח׳ תאינה
שהיא עומדת בחצר אוכל אחת אחת *פטור ואם צריף חייב ר׳ שמע׳ אומר
אחת בימינו ואחת בשמאלו ואחת בפיו עלה לראשה ממלא את חיקו ואוכל״
20 ט׳ גפן שהיא נטועה בחצר נוטל את כל האשכול וכן ברמון וכן באבטיח דברי ר׳
טרפון ר׳ עקיבה אומ׳ מגרגיר באשכול ופורט ברמון ושופית באבטיח כסבר שהיא
זרועה בחצר מקרטם עלה עלה ואוכל ואם צירף חייב״ י׳ הסיאה והאזוב והקורנית
שבחצר אם היו נשמרים חייבין׳ תאינה שהיא עומדת בחצר ונוטה לגנה
אוכל כדרכו ופטור עומדת *לגנה ונוטה לחצר אוכל אחת אחת ופטור ואם צריף חייב
25 עומדת בארץ ונוטה לחוצה לארץ *או לחוצה לארץ ונוטה בארץ הכל הולך אחר
העיקר ובבתי ערי חומה הכל הולך אחר העיקר *ערי מקלט הכל הולך אחר הנוף ובירושלם
הכל הולך אחר הנוף״ הל׳ י׳ פרק ד׳ הכובש השולק המולח בשדה
חייב *המכמר באדמה פטור המטביל בשדה פטור
הפוציע זיתים על מנת שיצא השורף מהם פטור הסוחט זיתים על בשרו פטור ואם סוחט
30 ונתן לתוך ידו חייב״ ב׳ המקפה לתבשיל פטור ולקדירה חייב מפני שהוא *כבוד

* כן הוא בכתיבת היד.

קטן״ ג׳ תינוקות שטמנו תאינים לשבת ושכחו לעשרן לא יאכלו למוצאי שבת
עד שיתעשרו כלכלת שבת בית שמיי פוטרין ובית הלל מחייבין ר׳ יהוד׳
אומר אף הלוקט *כלכלה לשלח לחבירו לא יאכל עד שיעשר״ ד׳ הכותל זיתים מן
המעטן טובל אחד אחד במלח ואוכל ואם מלח ונתן לפניו חייב ר׳ ליעזר
5 אומר מן המעטין הטהור חייב *מן הטמא פטור מפני שהוא מחזיר את המותר״
ה׳ שותים על הגת בין מן החמין ובין מן הצונין פטור דברי ר׳ מאיר ר׳ *לעזר ברבי
צדוק מחייב וחכמי׳ אומ׳ על החמין חייב *על הצונין פטור״ ו׳
המקלף בשעורים מקלף אחת אחת ואוכל ואם קילף ונתן לתוך ידו
חייב המולל מלילות של חטים מנפה מיד על יד ואוכל ואם ניפה ונתן לתוך חיקו
10 חייב כשבר שזרעה לזרע ירקה פטור זרעה לירק מתעשרת זרע וירק ר׳ ליעזר
אומ׳ השבת מתעשרת זרע וירק וזירין וחכמי׳ אומ׳ אין מתעשר זרע וירק אלא נ׳
השחלים והגרגיר בלבד״ ז׳ רבן *גמליאל אומר התמרות של תלתן ושל נ׳
חרדל ושל פול הלבן *חייבת במעשר ר׳ ליעזר אומ׳ הצלף מתעשר תמרות
ואבייונות וקפרס ר׳ עקיב׳ אומ׳ אין מתעשר אלא אבייונות מפני שהן פירי״
15 הל׳ ז׳ פרק ה׳ העוקר שתלים מתוך שלו ונוטע לתוך שלו פטור
לקח במחובר לקרקע פטור לקט לשלח לחבירו
פטור ר׳ לעזר בן עזריה אומ׳ אם יש שם כיוצא בהן ¶נמסרים בשוק הרי אילו חייבין״
ב׳ העוקר לפת *ונכונת מתוך שלו ונוטע לתוך שלו לזרע חייב מפני שהוא גרנן
בצלים *שהשרישו בעלייה טהרו מלטמא נפלה עליהם מפולת והן מגולין הרי
20 אלו כנטועין בשדה״ ג׳ לא ימכור אדם את פירותיו משבאו לעונת המעשרות
למי שאינו נאמן על המעשרות ולא בשביעית למי שהוא חשוד על נ׳
השביעית ואם ביכירו נוטל את הבכורות ומוכר את השאר״ ד׳ לא ימכור
אדם את ג׳ תבנו ואת גפתו ואת *זוגיו למי שאינו נאמן על המעשרות
להוציא מהן משקין ואם הוציא חייב במעשרות ופטור מן התרומה שהתורם בלבו נ׳
25 על *הקטעים ועל הנדדים ועל מה שבתוך התבן״ ה׳ הלוקח שדה ירק בסוריה
*עד שלא בא לעונת המעשרות חייב *משבא לעונת המעשרות פטור ולוקט
כדרכו והולך ר׳ יהודה אומ׳ אף ישכור פועלים וילקט אמ׳ ר׳ שמעון בן גמליאל במה
דברים אמורים בזמן שקנה קרקע אבל בזמן שלא קנה קרקע *אף עד שלא בא לעונת נ׳
המעשרות פטור ר׳ אומר *לפי חשבון״ ו׳ המתמד ונתן מים במידה ומצא כדי
30 מידתו פטור ר׳ יהודה מחייב מצא יותר על *מידתו מוציא עליו ממקום אחר

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כנראה, הסופר רצה לכתוב מלת נמכרים כראוי; אולם המהירות בכתבו הטעתו בציור אות הכ״ף, ועשה אחריה כמין וא״ו; ושניהן יחד נראות עתה כאלו הן מ״ם סופית.

לפי חשבון״ ז׳ *חוררי הנמלים שלנו בצד *ערימה החייבת הרי אלו חייבים
שיידוע שמדבר גמור היו גוררים כל הלילה״ ח׳ שום בעל *ביבי ובצל של
רכפה והגריסים הקילקים *ועדשים המצריות ר׳ מאיר אומ׳ אף *הקריקס
ר׳ יוסי אומ׳ אף *הקוטנים פטורים מן המעשרות ונלקחים מכל אדם בשביעית זרע לוף
5 העליון זרע כרישים זרע בצלים זרע לפת וצנונות ושאר זרעוני גנה שאינן נאכלים
פטורים מן המעשרות. ונלקחים מכל אדם בשביעית שאף על פי שאביהן תרומה
הרי אלו יאכלו״ הל׳ ח׳ *פרק ה׳ **חסלת מסכת מעשר ראשון״**

מסכת חלה

פרק ראשון

חמשה דברים חייבין בחלה
10 החטין והשעורים והכוסמין
ושבולת שועל ושיפון הרי אלו חייבין בחלה ומצטרפין זה עם זה ואסורים בחדש מל׳
מלפני הפסח ומלקצור מלפני העומר *אם השרישו קודם לעומר העומר מתירן ואם לאו
אסורין עד שיבוא העומר הבא״ ב׳ האוכל מהם כזית מצה בפסח יצא ידי חובתו
כזית חמץ חייב בהכרת נתערב. אחד מהם בכל המינים הרי זה עובר
15 בפסח הנודר מן הפת ומן התבואה אסור בהם דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומר׳ הנודר
מן הדגן אינו אסור אלא מהם וחייבין בחלה ובמעשרות״ ג׳ אילו חייבין בחלה
ופטורים מן המעשרות הלקט והשכחה והפיאה וההבקר ומעשר ראשון
שניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שניפדו ומותר העומר ותבואה שלא *הובאה
שליש ר׳ *לעזר אומ׳ אף תבואה שלא הביאה שליש פטורה מן החלה״ ד׳ אילו
20 חייבין במעשרות ופטורין מן החלה האורז והדוחן *הפרגים *והשמשמין *וקטניות
ופחות מחמשת רבעים בתבואה *והספגנין *והדבשנין והאסקריטים וחלת *המשרת
והמדומע פטורין מן החלה״ ה׳ עיסה שתחלתה *סיפגנים וסופה סיפגנים
פטורה מן החלה תחלתה עיסה וסופה סיפגנים תחלתה סיפגנים וסופה נ
עיסה חייבת בחלה וכן *הקנוקעות חייבות״ ו׳ המעיסה בית שמיי פוטרי׳
25 ובית הלל מחייבין *החלוטה בית שמיי מחייבין ובית הלל פוטרין חלות
תודה ורקיקי נזיר עשאן לעצמו פטור למכור בשוק חייב״ ז׳ נחתום שעשה
שאור לחלק חייב בחלה ונשים שנתנו לנחתום לעשות להם שאור אם
אין בשל אחת מהן כשיעור פטורה מן החלה״ ח׳ עיסת הכלבים בזמן שהרוע׳ין
אוכלין ממנה חייבת בחלה ומערבין בה ומשתתפין בה ומברכין עליה ומזמנין
30 עליה *ונעשת ביום טוב ויוצא בה אדם ידי חובתו בפסח ואם אין הרועים אוכלין ממנה

* כן הוא בכתיבת היד.

אינה

איכה חייבת בחלה ואין מערבין בה ואין משתתפין בה ואין מברכין עליה ואין מזמנין
עליה ואיכה *נעשת ביום טוב ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח בין כך ובין כך מטמא׳
טומאת אוכלין״ ט׳ החלה והתרומה חייבין עליהן מיתה וחומש ואסורין לזרים
והם נכסי כהן ועולים באחד ומאה וטעונים רחיצת ידים והערב שמש ואינן
ניטלים מן הטהור על הטמא אלא מן המוקף ומדבר הגמור״ י׳ האומר כל גרני
תרומה וכל עיסתי חלה לא אמר כלום עד שישייר מקצת״ הל׳ י׳

פרק שני״

פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ חייבין בחלה יצאו מיכן
לשם ר׳ ליעזר מחייב ור׳ עקיבה פוטר״ ב׳ עפר חוצה לארץ שבא בספינה לארץ
*חייב במעשרות ובשביעית אמ׳ ר׳ יהודה אמתי בזמן שהספינה גוששת עיסה
שנילושה במי פירות חייבת בחלה ונאכלת בידים מסואבות״ ג׳ האשה יושבת
וקוצה חלתה ערומה מפני שהיא יכולה לכסות את עצמה אבל לא האיש מי
שאינו יכול לעשות עיסתו בטהרה יעשנה קבים ואל יעשנה בטומאה *רבי עקיבה אומר
יעשנה בטומאה ואל יעשנה קבים שכשם שהוא קורא לטהורה כך הוא קורא לטמאה
לזו קורא חלה לשם ולזו קורא חלה לשם אבל *קבים אין *בהן חלק לשם״ ד׳ העושה
עיסתו קבים ונגעו זה בזה פטורים מן החלה עד שישובו ר׳ ליעזר אומ׳ אף
הרודה ונותן לסל הסל מצרפן לחלה״ ה׳ המפרים חלתו קמח איכה חלה וגזל
ביד כהן העיסה עצמה חייבת בחלה והקמח אם יש בו כשיעור *חייב בחלה
ואסורה לזרים דברי ר׳ יהושע אמרו לו מעשה וקפשה זקן זר אמ׳ להם אף הוא קלקל לעצמו
ותיקן לאחרים ו׳ חמשת רבעים קמח חייבים בחלה הן ושאורן *ומורסנן חמשת
רבעים חייבים ניטל מורסנן מתוכן וחזר לתוכן הרי אלו פטורין״
ז׳ שיעור החלה אחד מעשרים וארבעה העושה עיסה לעצמו והעושה למשתה בנו
אחד מעשרים וארבעה *העושה עיסה לעצמו והעושה למשתה בנו אחד מעשרים
וארבעה נחתום שהוא עושה למכור בשוק וכן האשה שהיא עושה למכור בשוק *אחת
מארבעים ושמונה ניטמאת עיסתה שוגגת או אנוסה אחד מארבעים ושמונה ניטמאת
*עיסתה שוגגת או אנוסה אחד מארבעים ושמנה ניטמאת מזידה אחד מעשרים וארבע׳
כדי שלא יהא החוטא ניסכר״ ח׳ ר׳ אליעזר אומ׳ ניטלת מן הטהור על הטמא
כיצד עיסה טהורה ועיסה טמאה נוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה
ונותן פחות מכביצה באמצע כדי שיטול מן המוקף וחכמים אוסרים״ הל׳ ח׳

פרק שלישי

אוכלים עראי מן העיסה עד *שתגלגל בחטים
ותטמטם בשעורים גילגלה בחטים *וטימטה בשעורים האוכל

* כן הוא בכתיבת היד.

ממנה חייב מיתה כיון שהיא נותנת את המים מגבהת חלתה ובלבד שלא יהא
שם חמשת רבעים קמח״ ב נידמעה עיסתה עד שלא גילגלה פטורה שהמדומע
פטור *משגלגילה חייבת נולד לה ספק טומאה עד שלא גילגלה תעשה
בטומאה משגלגלה תעשה בטהרה״ ג הקדישה עיסתה עד שלא גילגילה
5 *ופדית חייבת משגלגלה ופדיתה חייבת הקדישתה עד שלא גילגלה וגילגלה
הגיזבר ואחר כך *פדיה פטורה שבשעת חובתה היתה פטורה״ ד כיוצא
בו המקדיש פירותיו עד שלא באו לעונת המעשרות *ופדיון חייבין משבאו
לעונת המעשרות ופדיין חייבין הקדישן עד שלא נגמרו *גמרן הגיזבר ואחר כך פ'
פדאן פטורים שבשעת חובתן היו פטורים״ ה נכרי שנתן לישראל לעשות
10 לו עיסה פטורה מן החלה נתנה לו מתנה עד שלא גלגיל חייב *משגלגל
פטור״ ו העושה עיסה עם הנכרי אם אין בשל ישראל כשיעור *פטורה מן ה'
החלה״ ז גר שנתגייר והיתה לו עיסה נעשת עד שלא נתגייר פטור *משנתגייר
חייב *אם ספק חייב ואין חייבין עליה חומש ר' עקיבה אומר הכל הולך אחר
הקרימה בתנור״ ח העושה עיסה מן החיטין ומן האורז אם יש בה טעם דגן
15 חייבת בחלה ויוצא בה אדם ידי חובתו בפסח *אין בה טעם דגן אינה חייבת
בחלה ואין אדם יוצא *בה ידי חובתו בפסח״ ט הנוטל שאור מעיסה שלא הורמה
חלתה *ונתן לתוך עיסה שהורמה חלתה אם יש לו פרנסה ממקום אחר
מוציא לפי חשבון ואם לאו מוציא חלה אחת על הכל כיוצא בו זיתי *מסוק שנתערבו
עם זיתי ניקוף ענבי בציר עם ענבי עוללות אם יש לו פרנסה ממקום אחר מוציא
20 לפי חשבון ואם לאו מוציא תרומה ותרומת מעשר לכל והשאר מעשר ומעשר שנ'
לפי חשבון״ י הנוטל שאור מעיסת חטים ונותן לתוך עיסת האורז אם יש
בה טעם דגן חייבת בחלה ואם לאו פטורה אם כן למה אמרו הטבל אוסר
כל שהוא מין במינו ושלא במינו בנותן טעם״ הל' י

פרק רביעי

שתי נשים שעשו שני קבים ונגעו זה בזה
25 אפי' הן ממין אחד פטורים *בזמן שהן משל אשה אחת מין במינו חייב ושלא במינו
פטור״ ב אי זה הוא מין במינו החטין אינן מצטרפין עם הכל אלא עם הכוסמין
והשעורין מצטרפות עם הכל חוץ מן השעורים החטים ר' יוחנן בן נורי אומ'
ושאר המינין מצטרפין זה עם זה״ ג שני קבים וקב אורז *וקב תרומה באמצע
אינן מצטרפין דבר שניטלה חלתו באמצע *מצרפן שכבר נתחייב בחלה״
30 ד קב חדש וקב ישן שנשכו זה בזה ר' ישמעאל אומ' יטול מן האמצע וחכ' אוסרי'

* כן הוא בכתיבת היד.

הנוטל

הנוטל חלה מן הקב ר' עקיבה אומ' חלה וחכמ' אומ' אינה חלה״ ה שני קבים
שניטלה חלתן של זה בפני עצמו ושל זה בפני עצמו וחזר ועשאן עיסה אחת
ר' עקיבה פוטר וחכמ' מחייבים נמצא חומרו קולו״ ו נוטל אדם כדי חלה
מעיסה שלא הורמה חלתה לעשותה בטהרה להיות מפרים עליה והולך
5 חלת דמיי עד שתסרח שחלת דמיי ניטלת מן הטהור על הטמא ושלא מן המוקף״
ז ישראל שהיו אריסים לגוים בסורייה ר' אליעזר מחייב פירותיהם במעשרות
ובשביעית *רבן גמליאל פוטר ׳ רבן גמליאל אומ' שתי חלות בסוריה ר' ליעזר
אומ' חלה אחת *אחוז קולו של רבן גמליאל וקולו של ר' אליעזר חזרו להנהיג כדברי רבן
גמליאל בשתי דרכים״ ח רבן גמליאל אומ' שלש ארצות לחלה מארץ ישראל ועד
10 *גזיב חלה אחת מגזיב עד הנהר ועד אמנס שתי חלות אחת של אור ואחת
של כהן של אור יש לה שיעור ושל כהן אין לה שיעור ומנהר ומאמנס ולפנים שתי
חלות אחת של אור ואחת לכהן של אור אין לה שיעור ושל כהן יש לה שיעור *וטבל יום
אוכלה ר' יוסי אומ' אינו צריך טבילה״ ט ואסורה לזבים ולזבות לנדות וליולדות
ונאכלת עם הזר על השלחן וניתנת לכל כהן״ י ואילו ניתנים לכל
15 כהן החרמים והבכורות ופדיון הבן ופדיון פטר חמור הזרוע והלחיים
והקבה וראשית הגז ושמן שריפה וקדשי *מקדש והבכורים ר' יהודה אוסר בבכורים
כרשיני תרומה ר' עקיבה מתיר וחכמ' אוסרין״ יא נתיי איש תקוע הביא
חלות מביתור ולא קיבלו ממנו אנשי אלכסנדריה הביאו חלותיהם מאלכסנדריה
ולא קיבלו מהן אנשי הר צבועים הביאו ביכוריהם קודם לעצרת ולא קיבלו מהם מפני
20 הכתוב שבתורה וחג הקציר ביכורי מעשיך אשר תזרע בשדה״ יב בן
אטטס העלה ביכוריו מבבל ולא קיבלו ממנו יוסף הכהן הביא ביכוריו
יין ושמן ולא קיבלו ממנו אף הוא העלה את בניו ואת בני ביתו לעשות פסח קטן בירושלם
והחזירוהו שלא יקבע הדבר חובה״ יג אריסטון הביא ביכוריו מאפמיה
וקיבלו ממנו מפני שאמרו הקונה בסורייה כקונה בפרוור שבירושלם״

25 הל' יג פרק רביעי חסלת מסכת חלה פר' ד'

מסכת ערלה פרק ראשון

הנוטע לסיג ולקורות
פטור מן הערלה ר'
יוסי אומ' אפי' אמר הפנימי למאכל והחיצון לסייג הפנימי חייב והחיצון פטור״
30 ב עת שבאו אבותינו לארץ מצאו נטוע פטור נטעו אף על פי שלא כיבשו חייב

* כן הוא בכתיבת היד.

הנוטע לרבים חייב ר׳ יהודה פוטר הנוטע ברשות הרבים והנכרי שנטע והגזלן
שנטע והנוטע בספינה והעולה מאיליו חייב בערלה״ ג׳ אילן שנעקר והסלע
עמו שטפו נהר והסלע עמו אם יכול *להיות פטור ואם לאו חייב נעקר
הסלע מצידו או שזיעזעתו המחרשה או שזעזעו ועשאו *בעפר אם יכול ליחיות פטור
5 ואם לאו חייב״ ד׳ אילן שנעקר ¶ונשתייר בו שורש פטור *כמה יהיה בשורש רבן
שמעון בן גמליאל אומ׳ משום ר׳ *לעזר בן יהודה איש ברתותה כמחט *שלמיתון״
ה׳ אילן שנעקר ובו בריכה והוא חייה ממנה חזרה *וקינה להיות כבריכה היבריכה
שנה אחר שנה וניפסקה מונה משעה שנפסקה סיפוק *גפנים *סיפוק על גבי סיפוק
אף על פי שהבריכה בארץ מותר ר׳ מאיר אומר מקום שכוחה יפה מותר מקום שכוחה
10 רע אסור״ ו׳ בריכה שניפסקה והיא מלאה פירות אם הוסיף במאתים אסור״
ז׳ נטיעה של ערלה ושל כלאי הכרם שניתערבו בנטיעות הרי זה לא
ילקוט ואם לקט יעלו באחת ומאתים ובלבד שלא יתכוון ללקוט ר׳ יוסי אומ׳ אף
יתכוון וילקוט ויעלו באחת ומאתים״ ח׳ העלים והלולבים ומי גפנים והסמדר
מותרין בערלה וברבעי ובנזיר ואסורי׳ באשרה ר׳ יוסי אומר הסמדר אסור
15 מפני שהוא פרי״ ט׳ ר׳ ליעזר אומר המעמיד בסרף הערלה אסור אמ׳ ר׳ יהושע
שמעתי בפירוש שהמעמיד בסרף העלים ובסרף העיקרים מותר בסרף
*הפגים אסור מפני שהוא פירי״ י׳ ענקוקלות והחרצנים והזוגים והתמד שלהם
קליפי רימון והנץ שלו קליפי אגוזים והגלעינים אסורים בערלה ובאשרה
ובנזיר ומותרים *ברבעי והנובלות כולם אסורות״ יא׳ ר׳ יוסי אומ׳ נוטעים
20 יחור של ערלה ואין נוטעין אגוז של ערלה מפני שהוא פירי ואין מרכיבין
*בכפוניות של ערלה״ הל׳ יא׳ פרק שני התרומה ותרומת מעשר
של דמיי החלה והביכורים עולים באחת ומאה
ומצטרפין זה עם זה וצריך להרים הערלה וכלאי הכרם עולים באחת ומאתים ומצטרפין
זה עם זה ואינו צריך להרים ר׳ שמעון אומ׳ אינן מיצטרפין ר׳ ליעזר אומ׳ מצטרפין בנותן
25 טעם אבל לא לאוסר״ ב׳ התרומה מעלה את הערלה והערלה את התרומה כיצד
סאה תרומה שנפלה למאה ואחר כך נפלו שלשת קבים ערלה או שלשת קבים
של כלאי הכרם זו היא שהתרומה מעלה את הערלה והערלה את התרומה״
ג׳ הערלה מעלה את הכלאים והכלאים את הערלה *הערלה את הערלה כיצד סאה
ערלה שנפלה למאתים ואחר כך נפלה סאה ועוד ערלה או סאה ועוד של כלאי הכרם
30 זו היא שהערלה מעלה את הכלאים והכלאים את הערלה והערלה את הערלה״

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ בכתיבת היד הציר״י תחת התי״ו; ובקושי נלמוד מזה שהסופר טעה, לפי שרגל התי״ו ארוכה כל כך, עד שתכסה כל רוחב התחתון של היו״ד.

ד׳ כל המחמץ והמתבל והמדמע בתרומה ובערלה ובכלאי הכרם *אוסר בית
שמיי אומ׳ אף מטמא בית הלל אומ׳ לעולם אינו מטמא עד שיהיה בו כביצה״
ה׳ דוסתי איש כפר *יתמי היה מתלמידי בית *שמי *אמ׳ שאלתי את שמאי הזקן
ואמ׳ לעולם אינו מטמא עד שיהיה בו כביצה״ ולמה אמרו כל המחמץ
5 והמתבל והמדמיע להחמיר מין במינו להקל ולהחמיר מין בשאינו מינו כיצד *שאור
של חטים שנפל לתוך עיסת חיטים ויש בו כדי לחמץ בין שיש בו לעלות באחד ומאה
בין שאין לו לעלות באחד ומאה אסור אין בו לעלות באחד ומאה בין שיש בו כדי לחמץ
ובין שאין בו כדי לחמץ אסור״ ו׳ להקל ולהחמיר מין בשאינו מינו כיצד *גריסים
שנתבשלו עם עדשים ויש בהן בנותן טעם בין שיש בהן לעלות באחד
10 ומאה בין שאין בהן לעלות באחד ומאה *מותר״ ח׳ שאור של חולין שנפל לתוך
עיסה ויש בו כדי לחמץ ואחר כך נפל שאור של תרומה או שאור של כלאי
הכרם ויש בו כדי לחמץ אסור״ ט׳ שאור של חולין שנפל לתוך עיסה וחימצה
ואחר כך נפל שאור של תרומה או שאור של כלאי הכרם ויש בו כדי לחמץ
אסור ר׳ שמעון מתיר״ י׳ תבלין שנים *שלשה שמות ממין אחד או ממין שלשה
15 אסור ומצטרפין ר׳ שמע׳ אומ׳ *שני שמות ממין אחד או שני מינין משם אחד
אינן מצטרפין״ יא׳ כיצד שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך עיסה לא
בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ וניצטרפו וחימצו ר׳ ליעזר אומר אחר
האחרון אני בא וחכ׳ אומ׳ בין שנפל איסור בין *כתחילה בין בסוף לעולם אינו אוסר
עד שיהיה בו כדי לחמץ״ יב׳ יועזר איש הבירה היה מתלמידי בית שמיי ואמר
20 *שמעתי את רבן שמעון בן גמליאל הזקן והוא עומד בשער המזרח ואמר
לעולם אינו אוסר עד שיהיה בו כדי לחמץ״ יג׳ כלים שסכן בשמן טמא וחזר
וסכן בשמן טהור *וחזר וסכן בשמן טמא ר׳ ליעזר אומ׳ אחר הראשון
אני בא וחכמ׳ אומ׳ אחר האחרון״ יד׳ שאור של תרומה ושל כלאי הכרם שנפלו
לתוך עיסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ *נצטרפו וחימצו אסור
25 לזרים ומותר לכהנים ר׳ שמעון מתיר לזרים ולכהנים״ טו׳ תבלין של תרומה
ושל כלאי הכרם שנפלו לתוך קדירה לא באילו כדי לתבל ולא באילו כדי לתבל
ניצטרפו ותיבלו אסור לזרים ומותר לכהנים ר׳ שמעון מתיר לזרים ולכהנים״
טז׳ חתיכה של קדשי קדשים ושל פיגול ושל נותר שנתבשלו עם החתיכות אסור
לזרים ומותר לכהנים ר׳ שמעון מתיר לזרים ולכהנים״ יז׳ בשר קדשי
30 קדשים ובשר קדשים קלים שניתבשלו עם בשר התאוה אסור לטמאים ומות׳

* כן הוא בכתיבת היד.

לטהורים״ הל׳ ז׳ **פרק שלישי** בגד שנצבעו בקליפי ערלה ידלק
נתערב באחרים כולם ידלקו דברי רבי
מאיר וחכ׳ אומ׳ יעלו באחד ומאתים״ ב׳ הצובע מלא הסיט בקליפי ערלה וארגו
בבגד ואין ידוע אי זה הוא ר׳ מאיר אומר ידלק *וחכ׳ אומ׳ *יעלו באחד ומאתים״
5 ג׳ האורג מלא הסיט מצמר הבכור בבגד ידלק הבגד *משער נזיר ומפטר חמור
בשק ידלק השק ובמוקדשין מקדשין כל שהן״ ד׳ תבשיל שבישלו בקלפי
ערלה ידלק נתערב באחרים יעלה באחד ומאתים״ ה׳ תנור *שהסיקו בקלפי
ערלה ואפה בו את הפת תדלק הפת נתערבה *באחרי׳ תעלה באחד. ומאתים״
ו׳ מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם ידלקו נתערבו באחרים כולם ידלקו
10 דברי ר׳ מאיר וחכ׳ אומ׳ יעלו באחד ומאתים״ ז׳ שהיה ר׳ מאיר אומ׳ את
שדרכו למנות מקדש וחכ׳ אומ׳ אינו מקדש אלא ששה דברים *ר׳ עקיבה אומ׳
שבעה״ ח׳ ואילו הן אגוזי פרך רימוני *ברן וחביות סתומות *וחליפות התרדין
וקולסי *אכרוב ודלעת יונית ר׳ עקיבה אומ׳ אף ככרות של בעל הבית הראוי
לערלה ולכלאי הכרם כלאי הכרם״ ט׳ ניתפצעו האגוזים נתפרדו הרימונים
15 ניתפתחו החביות ניתחתכו הדלועים *ניתפרסו הככרות יעלו באחד
ומאתים״ י׳ ספק הערלה בארץ ישראל אסור ובסורייה מותר ובחוצה לארץ יורד
ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט כרם שהוא נטוע ירק וירק נמכר חוצה לו
בארץ ישראל אסור ובסוריה מותר ובחוצה לארץ יורד ולוקט ובלבד שלא ילקוט ביד החדש
אסור מן התורה בכל מקום והערלה הלכה והכלאים מדברי סופרים״ הל׳ י׳ פר׳ ג׳
20 **חסלת מסכת ערלה״**

מסכת ביכורים

פרק ראשון

יש מביאין בכורים
וקורין מביאין ולא קורין ויש שאינן מביאין ואילו
שאינן מביאין הנוטע בתוך שלו והבריך בתוך של יחיד או בתוך של רבים *המבריך *בתוך
25 של יחיד או מתוך של רבים בתוך שלו הנוטע בתוך שלו והבריך בתוך שלו *ודרך הרבים
ודרך היחיד באמצע הרי זה אינו מביא ר׳ יהודה אומ׳ *בזה מביא״ ב׳ מאי זה טעם
אינו מביא *שנ׳ ראשית בכורי אדמתך עד שיהיו כל הגדולים מאדמתך והאריסין *והחכורות
*והסיקריקון והגוזלן אינן מביאין מאותו הטעם משום שנ׳ ראשית בכורי אדמתך״
ג׳ אין מביאין בכורים חוץ משבעת המינים ולא מן התמרים שבהרים ולא מן הפירות
30 שבעמקים ולא מזיתי שמן שאינן מן המובחר אין מביאין ביכורים קודם לעצרת. אנש

* כן הוא בכתיבת היד.

הר

הר נבועים הביאו ביכוריהם קודם לעצרת ולא קיבלו מהן מפני הכתוב שבתורה ש׳ וחג
הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה״ ד׳ אילו מביאין ולא קוראין הגר מביא
ואינו קורא שאינו יכול לומר אשר נשבע י״י לאבותינו לתת לנו ואם היתה
אמו מישראל מביא וקורא וכשהוא מתפלל בינו *ובין עצמו אומ׳ י״י אלהי אבות ישראל ׳
5 ובשהוא בבית הכנסת אומר אלהי אבותיכם אם היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו״
ה׳ ר׳ ליעזר בן יעקב אומ׳ האשה בת גרים לא תנשא לכהונה עד שתהא אימה מישראל
אחד גרים ואחד עבדים *משחררים *אפילו עד עשרה דורות עד שתהא אימן
מישראל״ ו׳ *האפטרופין *והעבד והשליח והאשה *וטמטום ואנדרוגינס מביאין ולא
קוראין שאינן יכולין לומר אשר נתתה לי י״י״ ז׳ הקונה שתי אילנות בתו[ך]
10 של חבירו מביא ואינו קורא ר׳ מאיר אומר מביא וקורא יבש המעיין ונקצץ ׳
האילן מביא ואינו קורא ר׳ יהודה אומ׳ מביא וקורא מן *החג ועד חנוכה מביא ואינו קורא
רבי יהודה בן בתירא אומ׳ מביא וקורא״ ח׳ הפריש את ביכוריו ומכר את שדהו ׳
מביא ואינו קורא והשני מאותו המין אינו מביא ממין אחר מביא וקורא רבי
יהודה אומ׳ אף מאותו המין מביא וקורא״ ט׳ הפריש את ביכוריו *נימוקו ניבזזו
15 ניגנבו אבדו או שניטמאו מביא אחרים תחתיהם ואינו קורא והשניים אין
חייבין עליהם חומש ניטמאו בעזרה נופץ ואינו קורא״ י׳ *מנין שהוא חייב באחריותן
עד שיביאם להר שבית ש׳ ראשית בכורי אדמתך תביא בית י״י אלהיך מלמד
שהוא חייב *באחריתן עד שיביאם להר הבית הרי שהביא ממין אחד וקרא וחזר והביא ממין
אחר הרי זה אינו קורא״ יא׳ *אילו מביאין וקוראין מן העצרת ועד החג משבעת
20 המינין מן הפירות שבהרי[ס] ומן התמרים שבעמקים ומזיתי שמן ומעבר לירדן
ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ אין מביאין ביכורים מעבר לירדן שאינה ארץ זבת חלב ודבש״
יב׳ הקונה שלשה אילנות בתוך של חבירו מביא וקורא ר׳ מאיר אומר אפילו שנים
קנה אילן וקרקעו מביא וקורא ר׳ יהודה אומ׳ אף בעלי האריסות *והחכורות ׳
מביאין וקוראין״ הל׳ יב׳ פרק שני התרומה והביכורים חייבין עליהן
25 מיתה וחומש ואסורין לזרים והם נכסי כהן
ועולים באחד ומאה וטעונים רחיצת ידים והערב השמש הרי אלו בתרומה ובביכורים
מה שאין כן במעשר״ ב׳ יש במעשר ובביכורים מה שאין כן בתרומה שהמעשר
והביכורים טעונין הבאת מקום וטעונין וידוי *ואסרין לאונן ר׳ שמעון מתיר
וחייבים בביעור ר׳ שמעון פוטר ואסורין כל שהן מלאכל בירושלם וגידוליהן אסורין מלאכל
30 בירושלם אף לזרים אף לבהמה ר׳ שמעון מתיר הרי אלו במעשר ובבכורים מה שאין כן

* כן הוא בכתיבת היד.

בתרומה״ ג ויש בתרומה ובמעשר מה שאין כן בבכורים שהתרומה והמעשר
אוסרין את הגורן ויש להן שיעור ונוהגים בכל הפירות בפני הבית ושלא בפני
הבית ובאריסין *ובחכורות ובסיקריקון ובגזלן הרי אלו בתרומה ובמעשר מה שאין כן
בביכורים״ ד ויש בביכורים מה שאין *בתרומה ובמעשר שהביכורים ניקנין במחובר
5 לקרקע ועושה אדם את כל שדהו ביכורים וחייבים באחריותן וטעונין קרבן
ושיר ותנופה ולינה״ ה תרומת מעשר שוה לביכורים בשתי דרכים ולתרומה
בשתי דרכים *נוטלת מן הטהור על הטמא ושלא מן המוקף כביכורים ואוסרת
את הגורן ויש לה שיעור כתרומה״ ו אתרוג שוה לאילן בשלשה דרכים ולירק
בדרך אחד שוה לאילן בערלה *וברביעי ובשביעית ולירק *שבשעת לקיטתו
10 עישורו דברי רבן גמליאל ר׳ *לעזר אומ׳ שוה לאילן בכל דבר״ ז דם מהלכי שתים
שוה לדם בהמה להכשיר את הזרעים ודם השרץ אין חייבין עליו״ ח
כוי יש בו דרכים שוה לחייה ויש בו דרכים שוה *לחייה ולבהמה ויש בו ל
דרכים שאינו שוה לא לחייה ולא לבהמה״ ט כיצד שוה לחייה דמו טעון כסוי
כדם החיה ואין שוחטין אותו ביום טוב ואם שחטו אין מכסין את דמו וחלבו
15 מטמא כטומאת הנבילה כחייה וטומאתו בספק ואין פודין בו פטר חמור״ י
כיצד שוה לבהמה חלבו אסור כחלב בהמה ואין חייבין עליו כרת ואינו נלקח
בכסף מעשר לאכל בירושלם וחייב בזרוע ובלחיים ובקבה ר׳ *לעזר פוטר שהמוציא מחבירו
עליו הראיה״ יא כיצד אינו שוה לא לחייה ולא לבהמה אסור משום כלאים עם החיה
ועם הבהמה הכותב חייתו ובהמתו לבנו לא כתב לו את הכוי *אמר הרי אני נזיר
20 שזה חייה *ובהמה הרי זה נזיר ושאר כל דרכיו שוין לחייה ולבהמה וטעון שחיטה כזה וכזה
ומטמא משום נבילה ומשום אבר מן החי כזה וכזה״ הל׳ יא

פרק שלישי

כיצד מפרישין את הבכורים יורד אדם לתוך שדהו
ורואה תאינה שביכרה אשכול שביכר רימון שביכר וקושרן בגמי ואומר הרי אלו ביכורים
ר׳ שמעון אומ׳ אף על פי כן חוזר וקורא אותם ביכורים מאחר שייתלשו מן הקרקע״
25 ב כיצד מעלים את הבכורים כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעירו שלמעמד ולנים
ברחובה של עיר *לא היו נכנסים לבתים ולמשכים היה הממונה אומ׳ קומו ונעלה ציון
אל י״י אלהינו״ ג הקרובים מביאים תאנים וענבים הרחוקים מביאים גרוגרות וצימוקים
והשור הולך עמהם וקרניו מצופות זהב ועטרה של זית בראשו והחליל מכה
לפניהם עד שהן מגיעין קרוב לירושלם הגיעו קרוב לירושלם שלחו לפניהם ועיטרו את
30 ביכוריהם והפחות והסגנים והגיזברים יוצאים לקראתם לפי כבוד הנכנסים היו יוצאין ל

* כן הוא בכתיבת היד.

בעלי

*בעלי אומניות שבירושלם עומדים לפניהם ושואלין בשלומן אחינו אנשי *מקום פלוני
באתם *בשלום״ **ד** החליל מכה לפניהם עד שהן מגיעין להר הבית הגיעו להר
הבית אפילו אגריפס המלך נוטל את הסל על כתיפו ונכנס עד שהוא
מגיע לעזרה הגיע לעזרה *דברו הלויים בשיר ארוממך יי׳ כי דליתני ולא שמחת ל
5 אויבי לי הגוזלות שעל גבי הסלים היו עולות ושבידם *ניתנים לכהנים״ **ה**
עודהו הסל על כתיפו קורא מהגדתי היום לי׳׳ אלהיך עד שהוא גומר
את כל הפרשה רבי יהודה אומ׳ עד לארמי אובד אבי הגיע לארמי אובד אבי מוריד
את הסל מכתיפו ואוחזו בשפתותיו וכהן מניח את ידו תחתיו ומניפו וקורא מארמי אובד
אבי עד שהוא גומר את כל הפרשה *והניחו בנגד המזבח והשתחוה ויצא״ **ו**
10 בראשונה כל מי שהוא יודע לקרות קורא וכל מי שאינו יודע לקרות מקרין
אותו נימנעו מלהביא התקינו שיהיו מקראין את מי שהוא יודע ואת מי שאינו יודע״
ז העשירים מביאים את ביכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב והעניים מביאים
אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה *הסלים והביכורים ניתנים לכהנים״
ח ר׳ שמעון בן ננס אומר מעטרין את הביכורים חוץ משבעת המינים ר׳ עקיבה
15 אומר אין מעטרין את הביכורים אלא משבעת המינים״ **ט** ר׳ שמעון
*בן ננס אומר שלש מידות בבכורים הביכורים ותוספת הביכורים ועיטור
הבכורים תוספת הביכורים מין במינו ועיטור הביכורים מין בשאינו מינו תוספת
הביכורים נאכלת בטהרה ופטורה מן הדמיי ועיטור הביכורים חייב בדמיי״
י אמתי אמרו תוספת הביכורים כביכורים בזמן שהיא באה מן הארץ ואם אינה
20 באה מן הארץ אינה כביכורים״ **יא** ולמה אמרו הביכורים הן נכסי כהן
שהוא קונה מהם עבדים וקרקעות ובהמה טמאה ובעל חוב נוטלן ב
בחובו והאשה בכתובתה *וספר תורה׳ ר׳ יהודה אומר אין נותנין אותם אלא לחבר בטובה
וחכמי׳ אומרי׳ נותנין אותם לאנשי משמר והן מחלקין ביניהם כקודשי *מקדש״
הל׳ יא **פרקים שלשה״** נשתלם סדר זרעים בסייוע מנחיל דת
25 שעשועים מסכתות אחד עשר פרקים
שבעים וארבעה״ סכום מסכתות הסדר ופרקיו״
ברכות פרקים תשעה״ פיאה פרקים שמנה״ דמיי פרקים שבעה״
כלאיים פרקים תשעה״ שביעית פרקים עשרה״ תרומה פרקים אחד עשר״
מעשר שני פרקים חמשה״ מעשר ראשון פרקי׳ חמשה״ חלה פרקים ארבעה״
30 ערלה פרקים שלשה״ ביכורים פרקים שלשה״

* כן הוא בכתיבת היד.

בשם יודע ועד" וסומך כל שועד" אתחיל סדר מועד"

יציאות השבת שתים שהן ארבע *בחוץ שתים שהן ארבע בפנים כיצ[ד]
העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים פשט העני את ידו לפני[ם]
5 ונתן לתוך ידו של בעל הבית או שנטל מתוכה והוציא העני חייב ובעל הבית פטור"
ב ¶פשט העני את ידו לפנים ונטל בעל הבית מתוכה או שנתן לתוכה והוציא שניהם
פטורים" ג פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני או שנטל
מתוכה והכנים בעל הבית חייב והעני פטור" ד פשט בעל הבית
את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכנים שניהם פטורים"
10 ה לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל לא יכנס *לא למרחץ ולא לבור
*לא לאכל ולא לדין *אם התחילו אין מפסיקין מפסיקין בקרית שמע ואין מפסיקי[ן] [פסק']
בתפלה" ו לא יצא החייט במחטו סמוך לחשיכה שמא ישכח ויצא *לא *הליבלר
בקולמוסו ולא *יפלא את כליו ולא יקרא לאור הנר באמת *החזן רואה היכן הת
התינוקות קורין אבל הוא לא יקרא כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה"
15 ז *אילו מהלכות שאמרו בעליית *חנינה בן חזקיה בן גרון *שעלו לבקרו נימנו
ורבו בית שמיי על בית הלל *שמונה עשר דבר גזרו בו ביום" ח בית שמיי
אומ' אין שורין דיו *סממנים וכרשנים אלא כדי שישורו מבעוד יום בית
הלל מתירין" ט בית שמיי אומ' אין נותנין אונין של פשתן לתוך התנור אלא
כדי שיהבילו ולא את הצמר ליורה אלא כדי שיקלוט את העין ובית הלל
20 מתירין" י בית שמיי אומ' אין *פורשים מצודות חייה עופות ודגים אלא כדי
שיצודו מבעוד יום בית הלל מתירים" יא בית שמיי אומ' אין מוכרי[ן]
לנכרי ולא טוענים עמו ולא מגביהים עליו אלא כדי שיגיע למקום קרוב בית
הלל מתירים" יב בית שמיי אומ' אין נותנים עורות לעובדן ולא כלים לכוב[ס]
נכרי אלא כדי שיעשו מבעוד יום *וכולם בית הלל מתירים עם השמש"
25 יג אמר רבן *גמליאל נוהגין היו בית אבא *נותנין כלי לבן שלהן לכובס נכרי שלשת
ימים קודם לשבת ושוים אלו ואלו שטוענים בקורת בית *הבר ובעיגולי הגת"
יד אין צולים בשר ובצל וביצה אלא כדי שיצולו *ואין נותנין את הפת לתנור עם
חשיכה ולא חררה על גבי הגחלים אלא כדי שיקרמו פניה *ר' *לעזר אומר כדי
שיקרם התחתון שלה' *משלשים את הפסח *לתנור עם חשיכה *ומקיזין את האור *למדור[ת]
30 בית המוקד ובגבולים כדי שיצת האור ברובן ר' יודה אומר אף בפחמין כל שהן"

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כמנהג כל הסופרים, אם יטעו בהקדימם ענין המאוחר. וכו', הסופר הזה גם כן מציב לו יד. ומרשים אותיות ב וא על גבי המוקדם והמאוחר בטעות.

הל' יד **פרק שני** במה מדליקין ובמה אין מדליקין אין מדליקין לא
*בלגש ולא בחוסן ולא בכלך ולא בפתילת *העידן לא
בפתילת המדבר ולא בירוקה שעל פני המים לא בזפת ולא בשעוה לא בשמן קיק
ולא בשמן שריפה לא באליה ולא בחלב נחום המדי אומ מדליקין בחלב מבושל וחכ'
5 אומ' אחד מבושל ואחד שאינו מבושל אין מדליקין בו״ **ב** אין מדליקים *שמן
שריפה ביום טוב ר' ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת
וחכמי' מתירין בכל השמנים בשמן *שמשמין בשמן אגוזים בשמן צנונות בשמן דגים
בשמן פקועות בעטרן ובנפט ר' טרפון אומר אין מדליקים אלא בשמן זית בלבד״
ג כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן וכל היוצא מן העץ אינו מטמא
10 טומאת אהלים הלא פשתן פתילת הבגד שקיפלה ולא הבהבה ר' ליעזר אומ'
טמאה ואין מדליקין בה ר' עקיבה אומר טהורה ומדליקים בה״ **ד** לא יקוב
אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה על פי הנר בשביל
שתהא *מפטפת אפילו היא של חרס ר' יהודה מתיר *אם חיברה היוצר מתחילה מותר
מפני שהוא כלי אחד לא ימלא *את הקערה שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש הפתילה
15 בתוכה בשביל שתהא שואבת ר' יודה מתיר״ **ה** המכבה את הנר מפני שהוא
מתירא מפני גוים מפני ליסטים מפני רוח רעה ואם בשביל החולה
שיישן פטור ׳ כחס על הנר כחס על הפתילה כחס על השמן חייב ר' יוסי פוטר
בכולם חוץ מן הפתילה מפני *שהיא עושה פחס״ **ו** על שלש עבירות הנשים
מיתות בשעת לידתן על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר
20 שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עישרתם ערבתם
הדליקו את הנר ספק חשיכה ספק לא חשיכה אין מעשרים את הוודאי ואין מטבילים
את הכלים ואין מדליקים את הנירות אבל מעשרים את הדמיי ומערבים וטומנים
את החמים״ הל' ו **פרק שלישי** כירה *שהליקוה בקש או בגבבה
נותנים עליה תבשיל בגפת או בעצים לא יתן עד
25 שיגרוף או עד שיתן את האפר בית שמיי אומ חמים אבל לא תבשיל ובית הלל אומ'
חמים ותבשיל בית שמיי אומ' נוטלים ולא מחזירים בית הלל אומ' אף מחזירים תנור
*שהסיקו בקש או בגבבה לא יתן בין מתוכו בין מעל גביו *כופה שהסיקוה בקש או צ
בגבבה הרי היא ככירים בגפת או בעצים הרי היא כתנור״ **ב** אין נותנין ביצה
בצד המיחם בשביל שתתגלגל *לא יפקיענה בסודרים רבי יוסה מתיר
30 *לא *יטמינינה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה״ **ג** מעשה שעשו אנשי טצ

* כן הוא בכתיבת היד.

טבריה הביאו סילון של *צונין לתוך אמה של חמים אמרו להם חכמ' אם בשבת כ'
כחמין שהוחמו בשבת אסורין ברחיצה ובשתייה ואם ביום טוב כחמים שהוחמו ביום
טוב אסורין ברחיצה ומותרין בשתייה *מיליאר הגרוף שותים ממנו בשבת אנטיכי אף
על פי *גרופה אין שותים ממנה ״ ד *מיחם שפינהו לא יתן *בתוכו צונין בשביל
שיחמו אבל נותן הוא *לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירן הלפס והקדירה
שהעבירן מרותחים לא יתן בתוכן תבלין אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי
ר' יודה אומ' לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ *וציר ״ ה אין נותנין כלי תחת
הנר לקבל *את השמן ואם נתנו מבעוד יום מותר *אין ניאותים ממנו לפי
שאינו מן המוכן מטלטלין נר חדש אבל לא ישן ר' שמע' אומ' כל הנירות מיטלטלים
חוץ מן הנר *הדלק בשבת נותנים כלי תחת הנר לקבל ניצוצות ולא יתן בתוכו מים מפני
שהוא מכבה ״ הל' ה פרק רביעי במה טומנים ובמה אין טומנים אין ט
טומנים לא בגפת ולא בזבל ולא במלח לא *בסיד ולא
בחול בין לחים בין יבשים לא בתבן לא בזוגים לא במוכים ולא בעשבים בזמן שהן לחים
אבל טומנים בהם *יבישים טומנים בכסות ובפירות ובכנפי יונה *ובנעורת של פשתן*
ובנסורת של חרשים ר' יודה אוסר בדקה ומתיר בגסה ״ ב טומנים בשלחים ומטלטלים
אותם בגיזי הצמר ואין מטלטלים אותם כיצד יעשה נוטל את הכסות והן
נופלות ר' לעזר בן עזריה אומ' קופה מטה על צידה ונוטל שמא יטול ואינו יכול להחזיר
וחכמ' אומ' נוטל ומחזיר אם לא כיסהו מבעוד יום לא יכסנו משתחשך *כיסה ונתגלה
מותר לכסותו ממלא את הקיתון ונותן *תחת הכר או תחת הכסת ״ הל' ב פר' ה
במה בהמה יוצא ובמה אין יוצא יוצא הגמל באפיסר *והנקה
בחטם והליבדקים ביפרומבייה והסוס *בשר וכל בעלי השר יוצאים בשר ונימשכים
בשר ומזים עליהם וטובלין במקומן ״ ב חמור יוצא במרדעת בזמן שהיא קשורה
לו הזכרים יוצאים לבובים והרחלים יוצאות שחוזות כבולות וכבונות וה'
והעזים *צרורות ר' יוסי אוסר בכולם חוץ מן הרחלים הכבונות ר' יודה אומ עזים יוצאות
צרורות ליבש אבל לא לחלב ״ ג ובמה אינה יוצא לא יצא הגמל במטוטלת לא
עקוד ולא רגול וכן שאר כל הבהמה לא יקשור גמלים זה לזה וימשוך אבל
מכנים חבלים לתוך ידו *ובלבד שלא יכרוך ״ ד אין חמור יוצא במרדעת בזמן שאינה
קשורה לו לא בזוג אף על פי שהוא פקוק לא בסולם שבצוארו ולא ברצועה שברגלו
אין התרנוגלים יוצאים בחוטים ולא ברצועות שברגליהם אין הזכרים יוצאים בעגלה
שתחת האליה שלהם אין הרחלים יוצאות חנונות אין העגל יוצא בגימון ולא פרה בעור

* כן הוא בכתיבת היד.

הקופר

הקושר ולא ברצועה שבין קרניה פרתו של ר' לעזר בן עזריה היתה יוצא ברצועה
שבין קרניה שלא ברצון חכמים׃ הל' ד' **פרק שישי** במה אשה
יוצא ובמה אינה יוצא לא תצא אשה לא בחוטי
צמר ולא בחוטי פשתן לא *ברצועה שבראשה לא תטבול בהם עד שתרפם לא בט'
5 בטטפת לא בסנבוטים בזמן שאינן תפורים לא בכבול *ברשות הרבים לא בעיר
של זהב לא בקטלה ולא בנזמים ולא בטבעת שאין עליה חותם ולא במחט שאינה
נקובה ואם יצאת אינה חייבת חטאת׃ ב' לא יצא האיש בסנדל *מסומר
ולא ביחיד בזמן שאין ברגלו מכה לא בתפלה ולא בקמיע בזמן שאינו
מן המומחה לא בשריין לא *בקסרה ולא במגפים ואם יצא אינו חייב חטאת׃
10 ג' לא תצא אשה במחט נקובה ולא בטבעת שיש עליה חותם ולא *בכוכלייר ולא
*בכוכלת ולא בצלוחית של *פילייטוס ואם יצאת חייבת חטאת דברי ר' מאיר
וחכמ' פוטרי' בכוכלת ובצלוחית של *פלייטוס׃ ד' לא יצא האיש לא בסייף
ולא בקשת לא *בתריס לא באלה ולא ברומח ואם ` יצא חייב חטאת ר' ליעז'
אומ' תכשיטין הן לו וחכמי' אומ' אין לו אלא גנאי ש' *וכתתי חרבותיהם לאתים וחניתותיהם
15 למזמרות בירית טהורה *יוצאים בה בשבת כבלים טמאים ואין יוצאים בהם*׃
ה' יוצא אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חברתה בין משל בהמה ובטטפת
ובסנבוטים בזמן שהן תפורים ובכבול ובפיאה נכרית שבחצר ובמוך
שבאזנה ובמוך שבסנדלה ובמוך שהתקינה לנידתה בפלפל *ובגרגר מלח ובכל דבר
שתתן לתוך פיה ובלבד שלא תתן *כתחילה בשבת ואם נפל לא תחזיר שן תותבת
20 ושן של זהב רבי מתיר וחכ' אוסרין׃ ו' יוצאים בסלע שעל הצינית הבנות *יוצאות
בחוטים *אפילו *בקוסמים שבאזניהם ערביות *רעלות *ומריות פרופות וכל
אדם אלא שדברו חכמ' בהווה׃ ז' פורפת על האבן ועל *האגוז ועל המטבע
ובלבד שלא תיפרוף כתחילה בשבת׃ ח' הקטיע יוצא בקב שלו דברי ר' *יוסי ור'
מאיר אוסר אם יש לו בית קיבול *כתיתים טמא סמוכות שלו טמאים
25 *מדרס *יוצאים בהם בשבת ונכנסים בהם לעזרה כיסא *סמוכות שלו טמאים מדרס
*אין יוצאים בהם בשבת ואין נכנסים בהם לעזרה אנקטמים טהורים ואין יוצאים בהם
*בשבת ואין ניכנסים בהם לעזרה אנקטמים טהורים ואין יוצאים בהם׃ ט'
הבנים יוצאים בקשרים ובני מלכים בזוגים וכל אדם אלא שדברו חכמ'
בהווה ׳ יוצאים בביצת החרגול ובשן של שועל ובמסמר *הצלוב משם רפואה דברי ר'
30 יוסי ר' מאיר *אוסר אף בחול משם דרכי האמורי׃ הל' ט' **פרק שביעי**

* כן הוא בכתיבת היד.

כלל גדול אמרו בשבת כל *השכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות ה׳
הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת והיודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות
הרבה חייב על כל שבת ושבת והיודע *שהיא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות
הרבה חייב על כל *מלאכה ומלאכה והעושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו
5 חייב אלא חטאת אחת״ ב אבות מלאכות ארבעים חסר אחת *החורש הזורע
הקוצר המעמר הדש והזורה הבורר הטוחן המרקיד הלש והאופה הגוזז את
הצמר המלבנו והמנפצו והצובעו והטוויהו *המסיך והעושה שתי בתי נירין *האורג
שני חוטים והבוצע שני חוטים הקושר והמתיר והתופר שתי תפירות והקורע על
מנת לתפור שתי תפירות״ ג הצד צבי והשוחטו והמפשיטו המולחו והמעבדו
10 והמוחקו *והמחכתו והכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות״
ד הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש והמוציא מרשות לרשות *אילו
אבות מלאכות ארבעים חסר אחת״ ה ועוד כלל אחר אמרו כל הכשר
להצניע ומצניעין כמוהו *הוציאו בשבת חייב עליו חטאת וכל שאינו כשר
להצניע *אין מצניעין כמוהו והוציאו בשבת אינו חייב אלא המצניעו״ ו המוציא
15 תבן כמלוא פי פרה עצה כמלוא פי גמל עמיר כמלוא פי טלה עשבין כמלוא
פי גדי עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת ויבישין כמלוא פי גדי אין מצטרפין זה עם
זה מפני שלא שוו *בשיעורין המוציא אוכלין כגרוגרת *מצטרפין זה עם זה מפני ששוו
בשיעוריהן חוץ *מקלפיהן וגלעיניהן ועוקציהן וסובן ומורסנן ר׳ יודה או׳ חוץ מקליפי
עדשים *המתבשלות עמהם״ הל׳ ו פרק *שביעי המוציא יין כדי
20 מזיגת הכוס חלב כדי גמייה דבש כדי ליתן על
*הכתות שמן כדי לסוך אבר קטן מים כדי לשוף *את הקלורית ושאר כל המשקין ברביעית
וכל השופכין ברביעית ר׳ שמעון אומר כולן ברביעית לא נאמרו כל השעורים האלו אלא
למצניעהן״ ב המוציא חבל כדי לעשות אוזן *לקופת גמי לעשות *תלוי לנפה ולכברה
ר׳ יודה אומ׳ כדי ליטול ממנו מידת מנעל לקטן נייר כדי לכתוב עליו קשר
25 מוכסים *חייב נייר פסול כדי לכרוך על פי צלוחית קטנה של פלייטוס״ ג עור
כדי לעשות קמיע קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שהיא שמע
ישראל *דיו כדי לכתוב שתי *אותות *כוחל כדי לכחול עין אחת *זפת וגפרית כדי לעשות
נקב שעווה כדי ליתן על פי נקב קטן״ ד *ליתן בראש השבשבת חרסית כדי לעשות
*פיכור של צורפי זהב ר׳ יודה אומ׳ כדי לעשות פטפוט סובים כדי ליתן על פיכור
30 של צורפי זהב סיד כדי לסוד קטנה שבבנות ר׳ יודה אומ׳ כדי לעשות *כנכול ר׳ נחמיה

* כן הוא בכתיבת היד.

אומר

אומר כדי לעשות אנטפי׳ ה אדמה כמותם *המרצפין דברי ר׳ עקיבה וחכ׳ אומ׳
כמותם האגרת זבל וחול דק כדי לזבל קלח של אכרוב דברי ר׳ עקיבה וחכ׳
אומ׳ כדי לזבל כרישה חול גס כדי ליתן על מלוא כף סיד קנה כדי לעשות קולמוס אם
היה עבה או *מרוסס כדי לבשל *ביצה קלה שבביצים טרופה ונתונה *באלפס׳ ו עצם
5 כדי לעשות *תורווד ר׳ יודה אומ׳ כדי לעשות חף זכוכית כדי *לגדור בה ראש
*הכרכד צרור אבן כדי לזרוק בעוף ר׳ ליעזר בן יעקב אומ׳ כדי לזרוק בבהמה ז
חרש כדי ליתן בין פצים לחבירו דברי ר׳ יודה ר׳ מאיר אומ׳ כדי לחתות בו את
האור ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ כדי לקבל *רביעית אמ׳ ר׳ מאיר אף על פי שאין ראיה לדבר זכר
לדבר לא ימצא במכתתו חרש לחתות אש מיקוד אמ׳ *לי ר׳ יוסי משם ראייה ולחשוף מים
10 מגבא׳

הל׳ ז פרק תשיעי

אמ׳ ר׳ עקיבה מניין *לעבדה זרה שהיא
מטמאה במשא כנידה ש׳ תזרם כמו דוה צא
תאמר לו מה הנידה מטמאה במשא אף עבודה זרה מטמאה במשא׳ ב מניין לספינה
שהיא טהורה ש׳ דרך אניה בלב ים מניין לערוגה שהיא ששה על ששה טפחים
*זורעים בתוכה חמשה זירעונים ארבעה על ארבע רוחות *ערוגה ואחד באמצע ש׳ כי
15 כארץ תוציא צמחה וכגנה *זרעה תצמיח לא נאמר כן אלא זרועיה תצמיח׳ ג
מניין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי שהיא *טהורה ש׳ היו נכונים לשלשת
ימים אל תגשו אל אשה מניין שמרחיצים את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת ש׳
ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים מניין שקושרים לשון של זהורית בראש השעיר המשתלח
ש׳ אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו׳ ד מניין
20 ליסיכה שהיא כשתייה ביום הכפורים אף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר
ש׳ ותבוא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו׳ ה המוציא עצים כדי לבשל ביצה קלה
תבלים כדי לתבל ביצה קלה מצטרפין זה עם זה קליפי אגוזים קליפי רמונים
*אסטס ופואה כדי לצבוע בהם בגד קטן בסבכה מי רגלים נתר ובורית *קמונייה ואשלג
כדי לכבס בהם בגד קטן בסבכה ר׳ יודה אומ׳ כדי להעביר על הכתם׳ ו פלפלת
25 כל שהיא עטרן כל שהוא מיני בשמים *מיני *מתכותיהם כל שהן *מעפר המזבח
ממקק ספרים ממקק מטפחותיהם כל שהן שמצניעין אותן לגנזן ר׳ יודה אומ׳ אף המוציא
ממשמשי עבודה זרה כל שהוא ש׳ ולא ידבק בידך מאומה מן החרם׳ ז המוציא
קופת הרוכלים אף על פי שיש בה מינים הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת צ
זרעוני גנה פחות מכגרוגרת רבי יודה בן בתירה אומ׳ חמשה זרע קישואים שנים זרע
30 דילועים שנים זרע פול מצרי שנים חגב חי כל שהוא מת *כגרגרת צפורת כרמים בין חייה

* כן הוא בכתיבת היד.

בין מיתה כל *שהיא שמצניעים אותה לרפואה ר׳ יודה אומ׳ אף המוציא חגב חי טמא

כל שהוא שמצניעים אותו לקטן *לשחק בו״ הל׳ ז׳ פרק עשירי המצניע

לזרע *ולדגמה ולרפואה והוציאו בשבת חייב עליו

*כל שהוא וכל אדם אין חייבים עליו אלא כשיעורו חזר והכניסו אינו *אלא כשיעורו״

5 ב׳ המוציא אוכלים ונתנן על האסקופה בין שחזר *להוציאן בין שהוציאן אחר

פטור *שלא עשה מלאכתו בבת אחת קופה שהיא מלאה פירות *ונתונה על

האסקופה החיצונה אע״פ שרוב הפרות מבחוץ פטור עד שיוציא את כל הקופה״

ג׳ המוציא בין *במינו בין בשמאלו בתוך חיקו או על כתיפו חייב שכן משא בני קהת

*לאחר ידו ברגלו ובפיו ובמרפקו באזנו ובשערו ובאפונדתו ופיה למטן בין נ

10 אפונדתו לחלוקו *ובשפת חלוקו במנעלו ובסנדלו פטור שלא הוציא כדרך המוציאים״

ד׳ המתכוין להוציא לפניו ובא לו לאחריו פטור לאחריו ובא לו לפניו חייב באמת

*האשה החוגרת בסינר בין מלפניה בין מלאחריה חייבת שכן ראוי להיות נ

חוזר ר׳ יהודה אומ׳ אף מקבלי *פטקין״ ה׳ המוציא ככר לרשות הרבים חייב *הוו׳

הוציאוהו שנים פטורים אם לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבים

15 ר׳ שמעון פוטר״ ו׳ המוציא אוכלים פחות מכשעור בכלי פטור אף על הכלי

שהכלי טפילה לו את החי *במוטה פטור אף על המיטה שהמטה טפלה לו

את המת במטה חייב וכן כזית מן המת וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ חייבין ר׳

שמעון פוטר״ ז׳ הנוטל צפרניו זו בזו או בשיניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן נ

הגודלת וכן הכוחלת וכן הפוקסת ר׳ ליעזר מחייב חטאת וחכמ׳ אוסרין משום

20 חט״את שבות התולש מעציץ נקוב *פטור רבי שמעון פוטר בזה ובזה״ הל׳ ז׳

פרק אחד עשר

הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים או

מרשות הרבים לרשות היחיד חייב מרשות היחיד לרשות

היחיד ורשות הרבים באמצע ר׳ עקיבה מחייב וחכמים פוטרים״ ב׳ כיצד. שתי

כצוצריות זו כנגד זו ברשות הרבים המושיט *והזורק חייב פטור שכן היתה עבודת

25 הלוים״ ג׳ שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים מושיטים את הקרשים מזו לזו אבל

לא זורקים *חוליית הבור והסלע שהן גבוהים עשרה ורחבים ארבעה הנוטל מהם ונ

והנותן על גבן חייב פחות מיכן פטור״ ד׳ הזורק ארבע אמות בכותל למעלה מעשרה

טפחים כזורק באויר למטה מעשרה טפחי׳ כזורק בארץ הזורק בארץ ארבע אמות

חייב זרק לתוך ארבע אמות ונתגלגל חוץ לארבע אמות פטור חוץ לארבע אמות ונתגלגל

30 לתוך ארבע אמות חייב״ ה׳ הזורק בים ארבע אמות פטור אם היה רקק מים ורשות

* כן הוא בכתיבת היד.

הרבים

הרבים מהלכת בו הזורק *בתוכו ארבע אמות חייב וכמה הוא רקק מים פחות מעשר[*]
טפחים רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק *לתוכו ארבע אמות חייב״
ו׳ הזורק מן הים ליבשה ומן היבשה לים ומן הים לספינה ומספינה *לחברתה פטור
ספינות קשורות זו לזו מטלטלים מזו לזו אם אינן קשורות אף על פי *מוקפות אין
5 מטלטלים מזו לזו ז׳ הזורק ונזכר לאחר שיצאת מידו קלטה אחר קלטה כלב או
שנשרפה פטור זרק כדי לעשות חבורה בין באדם בין בבהמה ונזכר עד שלא
נעשתה חבורה פטור זה הכלל כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחילתן וסופן
שגגה תחילתן שגגה וסופן זדון תחילתן זדון וסופן שגגה פטורים עד שתהא תחילתן
וסופן שגגה״ הל׳ ז׳ פרק יב הבונה *במה יבנה ויהא חייב הבונה כל שהוא
10 *המסתת והמכה בפטיש ובמעצד והקודח כל שהוא חייב
זה הכלל כל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת *חייב רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ אף ה
המכה בקורנס על הסדן בשעת מלאכה חייב מפני שהוא כמתקין מלאכה״ ב׳
החורש כל שהוא המנכש המקרסם המזרד כל שהוא חייב המלקט עצים *לתקן
כל שהן ואם להסיק כדי לבשל ביצה קלה המלקט עשבים לתקן כל שהן ואם לבהמה
15 כמלוא פי *גדי״ ג׳ הכותב *בין בימינו בין בשמאלו בין משם אחד בין משני שמות בין
משני *סמיונות בכל לשון חייב אמר רבי יוסי לא חייבו שתי *אותות אלא משם רושם
שכך היו רושמים על קרשי המשכן לידע אי זה הוא בן זוגו אמ׳ ר׳ יהודה מצאנו שם קטן
משם גדול שם משמעון ומשמואל ונח מנחור ודן מדניאל״ ד׳ הכותב שתי אותות
*בעלם אחד חייב כתב בדיו *בסיקרה בקומום ובקלקנתום ובכל דבר שהוא
20 רושם על שני כותלי זוית ועל שני לוחי פינקס והן נהגים זה עם זה חייב הכותב על
בשרו חייב והמסרט על בשרו ר׳ ליעזר מחייב חטאת ור׳ יהושע פוטר״ ה׳ כתב
במשקים ובמי פירות ובאבק דרכים ובאבק *סופרים ובכל דבר שאינו מתקיים
פטור לאחר ידו ברגלו בפיו *ובמרפקו כתב אות אחת סמוך לכתב *כתב על גבי כתב נתכוון
לכתוב חית וכתב שני *זיים אחד בארץ ואחד בקורה *על שני כותלי הבית ועל שני דפי
25 פינקס ואינם נהגים זה עם זה פטור כתב אות אחת נוטריקון ר׳ יהושע בן בתירה מחייב
וחכמ׳ פוטרים״ ו׳ הכותב שתי אותות *בשני העלמות אחת בשחרית ואחת בין
הערבים רבן גמליאל מחייב וחכמים פוטרין״ הל׳ ו׳ פרק יג
ר׳ ליעזר אומ׳ האורג שלשה חוטין *כתחילה ואחד על האריג
חייב וחכמ׳ אומרין בין בתחילה בין בסוף שעורו שני חוטין״ ב׳ העושה *שני בתי
30 נירים בנירים ובקירום בנפה ובכברה ובסל חייב התופר שתי תפירות

* כן הוא בכתיבת היד.

והקורע על מנת לתפור שתי תפירות" ג הקורע בחמתו ועל מיתו כל
המקלקלים פטורין והמקלקל על מנת לתקן שיעורו כמתקן"
ד שיעור המלבן *והמנפס והצובע והטווה שיעורו מלוא רוחב הסיט כפול *האורג
שני חוטין שיעורו מלוא הסיט" ה ר' יודה אומר הצד צפור למגדל וצבי
5 לבית חייב וחכ' אומ' צפור למגדל וצבי לבית לגינה ולחצר ולביברים רבן
שמעון בן גמליא' אומר לא כל *הביבורים שוים זה הכלל כל המחוסר צידה *חייב ושאינו
מחוסר צידה פטור" ו צבי שנכנס לבית ונעל אחד בפניו חייב נעלו שנים
פטורין *אם יכול אחד לנעול ונעלו שנים חייבין ר' שמעון פוטר" ז
ישב *אחד על הפתח ולא מילהו ישב השני ומילהו השני חייב ישב הראשון
10 על הפתח ומילהו ובא השני וישב לו בצדו אף על פי שעמד הראשון והלך לו הראשון חייב
והשני פטור *למה זה דומה לנועל *ביתו לשמרו ונמצא צבי שמור בתוכו"
הל' ז פרק יד שמונה שרצים האמורים בתורה הצדן והחובל בהם חייב
ושאר שקצים ורמשים החובל בהם פטור הצדן לצורך חייב
ושלא לצורך פטור חייה ועוף שברשותו הצדן פטור והחובל בהם חייב" ב
15 אין עושים *הלמי בשבת אבל עושה הוא *מי *מלח וטובל בהם פיתו ונותן
לתוך התבשיל אמ' ר' יוסי והלא *היא הלמי בין מרובה ובין מעוטה ואלו הן מי מלח
המותרים נותן שמן *כתחילה לתוך המים או לתוך המלח ג אין אוכלין אזוב
יון בשבת לפי שאינו מאכל בריאים אבל אוכל הוא את יועזר ושותה את
*אבוב רועה כל *האכלים אוכל אדם לרפואה וכל המשקין הוא שותה חוץ ממי *דקרים וכוס
20 העיקרים מפני שהן לירוקה אבל שותה הוא מי דקרים לצמאו וסך שמן עיקרים שלא
לרפואה" ד החושש *שניו לא *יגמא בהם *חומץ אבל מטבל *כדרכו *אם נתרפא נתרפא
החושש *מתניו לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא את השמן *לא שמן וורד בני
מלכים סכים *על מכותיהם שמן וורד שכן דרכם לסוך בחול ר' שמעון אומר כל ישראל
בני מלכים*" הל' ד פרק טו אילו קשרים שחייבים עליהם קשר
25 הגמלים וקשר הספנים *כשם שהוא חייב על *קשרן
כך היא חייב על התירן ר' מאיר אומ' כל קשר שהוא יכול להתירו באחת מידיו אין חייבים
עליו" ב יש לך קשרים שאין חייבין עליהם כקשר הגמלים וכקשר הספנים קושרת
אשה *מפתחי *חלוק וחוטי סבכה *של פסקייה ורצועות מנעל וסנדל ונודות יין
ושמן וקדירה של בשר ר' ליעזר בן יעקב אומר קושרין לפני *בהמה בשביל שלא תצא
30 וקושרין דלי *בפסקייה אבל לא בחבל ר' יודה אומ' מתיר כלל אמ' ר' יודה כל קשר שאינו של

* כן הוא בכתיבת היד.

קיימה אין חייבין עליו״ **ג** מקפלים את הכלים אפילו ארבעה *חמשה פעמים
ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת אבל לא משבת למוצאי שבת רבי
ישמע׳ אוֹ *מציעין את המטות מיום הכפורים לשבת וחלבי שבת קריבין *לשבת רבי
עקיבה אוֹ לא של שבת קריבין ביום הכפורים ולא של יום הכפורים קריבין בשבת״

5 **הל׳ ג** **פרק יו** כל כתבי הקדש מצילים אותם מפני הדליקה בין שקורין
בהם ובין שאינן קורין בהם *אף על פי *כתובים בכל
לשון טעונים גניזה *מפני מה אין קוראים בהם מפני ביטול בית המדרש מצילין תיק
הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין אף על פי שיש בתוכן מעות *לאיכן מצילין
אותן למבוי שאינו מפולש בן בתירה אוֹ אף למפולש״ **ב** מצילין מזון שלוש
10 סעודות הראוי לאדם לאדם והראוי לבהמה לבהמה כיצד נפלה דליקה
בלילי שבת מצילין מזון שלש סעודות בשחרית מצילין מזון שתי סעודות במנחה מצילי׳
מזון סעודה אחת רבי יוסי אוֹ לעולם מצילין מזון שלש סעודות״ **ג** מצילין
סל מלא ככרות אף על פי שיש בו מאה סעודה ועיגול של דבילה וחבית
של יין ואומר לאחרים בואו והצילו לכם *אם היו פקחין עושין עמו חשבון לאחר השבת
15 לאיכן מצילין אותן לחצר המעורבת בן בתירה אומר אף לשאינה מעורבת״
ד ולשם הוא מוציא את כל כלי תשמישו *לובש כל *שהוא יכול ללבוש ועוטף כל שהוא
יכול לעטוף רבי יוסי אוֹ שמונה עשר *כלי *חוזר ולובש ומוציא ואומר לאחרים
בואו והצילו עמי״ **ה** ר׳ שמעון בן ננס אוֹ פורסין עור של גדי על גבי שידה תיבה
ומגדל שאחז בהן את האור מפני שהוא מְחָרֵךְ ועושין מחיצה בכל הכלים
20 בין מלאים בין ריקנים בשביל שלא *תעבר הדליקה ר׳ יוסי אוסר בכלי חרש חדשים
מליאים מים *שאינם יכולים לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין את הדליקה״
ו נכרי שבא לכבות אין אוֹ לו כבה *אל תכבה מפני שאין שביתתו עליהם אבל קטן
שבא לכבות אין שומעין לו *שכן שביתתו עליהם״ **ז** כופין קערה על גבי נ
הגר בשביל שלא תאחוז בקורה ועל צואה של קטן ועל עקרב שלא *תשך אמ׳ ר׳ יודה
25 מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר חושש אני לו מחטאת״ **ח** נכרי
שהדליק את הנר משתמש לאורו ישרא׳ ואם בשביל ישראל אסור *עשה *כבש
לירד בו *ירד אחריו ישרא׳ *אם בשביל ישרא׳ אסור מעשה ברבן גמליאל והזקנים שהיו באין
בספינה ועשה גוי כבש לירד בו וירדו בו זקינים״ **הל׳ א** **פרק יז**
כל הכלים ניטלין בשבת ודלתותיהם עמהם
30 אף על פי שנתפרקו בשבת *אינן דומים לדלתות הבית לפי *שאינו מן המוכן״ **ב**

* כן הוא בכתיבת היד.

נוטל אדם קורנס לפצע בו *אגוזין קורדום לחתוך בו את הדבילה מגירה לגור בה את
הגבינה מגריפה לגרוף בה את הגרוגרות את *הרחת ואת המזלג לתת עליו לקטן את
הכוש ואת *הכרכר *לדחוף בו מחט של יד ליטול *בה את הקוץ ושל סקיין לפתוח בו את
הדלת״ ג קנה של זתים אם יש קשר בראשו מקבל טומאה ואם לאו אין מקבל נ
5 טומאה · בין כך ובין כך ניטל בשבת״ ד *כל הכלים ניטלין *בשבת חוץ מן
המסר הגדול ויתד של מחרישה כל הכלים ניטלי בשבת ושיבריהם ניטלים ובלבד
לצורך ושלא לצורך ר נחמיה אומ אינן ניטלים אלא לצורך״ ה כל הכלים *ניטלים
בשבת *ושבריהם ניטלים ובלבד שיהוא עושין מעין מלאכתן שברי עריבה
לכסות בהן את *החבית ושל זכוכית לכסות בהן פי הפך ר יודה אומר ובלבד שיהוא
10 עושין מעין מלאכתן שברי עריבה לצוק לתוכן מיקפה ושל זכוכית לצוק לתוכן שמן״ בנ
ו האבן *שביקרוייה אם ממלאין בה ואינה נופלת ממלין בה ואם לאו אין ממלאין ממלאין
בה זמורה שהיא קשורה *בטפית ממלין בה בשבת״ ז ר ליעזר אומר פקק
החלון בזמן שהוא קשור ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו וחכמ׳ אומ בין
כך ובין כך פוקקין בו״ ח כל כסויי הכלים שיש להם בית אחיזה ניטלין בשבת
15 אמ ר יוסי במי דברים אמורים בכסויי הקרקעות אבל בכסויי הכלים בין כך
ובין כך ניטלים בשבת״ הל ח

פרק יח

מפנין אפילו ארבע *קמש
קופות של תבן ושל תבואה מפני האורחין
ומפני ביטול בית המדרש אבל לא את האוצרות מפנין תרומה טהורה ודמיי ומעשר
ראשון שניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שניפדו *התורמים היבש מפני שהוא מאכל
20 לעזים אבל לא את הטבל ולא את מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו ולא את מעשר
שני והקדש שלא ניפדו *לא את הלוף ולא את החרדל רבן שמעון בן גמליאל אומ מתיר
בלוף מפני שהוא מאכל לעורבים״ ב חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין אם
התקינן למאכל בהמה מטלטלין אותן ואם לאו אין מטלטלין אותן כופין
*סל לפני האפרוחים *שיעלו ושיירדו תרנגולת שברחה דוחין בה עד שתיכנס ומדדין
25 עגלים וסייחים *והאשה מדדה את בנה אמ ר יודה אמתיי בזמן שהוא נוטל אחת ומניח
אחת אבל אם היה גורר אסור״ ג אין מילדין את הבהמה ביום טוב אבל מסעדין
ומילדין את האשה בשבת וקורין *לחכמה ממקום למקום ומחללין עליה את
השבת וקושרין את הטיבור ר יוסי אומ אף חותכין וכל צרכי מילה עושים בשבת״
הל ג

פרק יט

ר ליעזר אומר אם לא הביא כלי מערב שבת מביאו בשבת
30 מגולה *בסכנה מכסהו על פי עדים ועוד אמ ר ליעזר

* כן הוא בכתיבת היד.

כורתין עצים לעשות פחמין ולעשות ברזל כלל אמ׳ ר׳ עקיבה כל מלאכה שאיפשר
לה לעשות מערב שבת אינה דוחה את השבת מילה שאי אפשר לה מערב שבת
דוחה את השבת׳׳ ב עושין כל צורכי מילה *מולין ופורעין ומוצצין *נותנים
עליה אספלנית וכמן אם לא שחק מערב שבת לועס בשיניו ונותן אם
5 לא טרף יין ושמן *נותן זה לעצמו וזה לעצמו אין עושין לה חלוק כתחילה אבל כורך
עליה סמרטוט אם לא התקין מערב שבת כורך על אצבעו ומביא אפי׳ מחצר
אחרת׳׳ ג מרחיצין את הקטן לפני המילה ולאחר המילה ומזלפין עליו ביד
אבל לא בכלי ר׳ לעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי
שחל להיות בשבת ש׳ ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים ספק ואנדרגינס אין
10 מחללין עליו את השבת ר׳ יודה מתיר באנדרגינס׳׳ ד מי שהיו לו שני תינוקות
אחד למול בערב שבת ואחד למול בשבת שכח ומל את של ערב שבת
בשבת חייב אחד למול לאחר השבת ואחד למול בשבת שכח ומל את של אחר
שבת בשבת רבי ליעזר מחייב חטאת ר׳ יהושע פוטר׳׳ ה קטן נימול לשמונה
לתשעה לעשרה לאחד עשר לשנים עשר לא פחות ולא יתר *כדרכו לשמנה
15 נולד בין השמשות נמול לתשעה בין השמשות לערב שבת נמול לעשרה יום טוב
לאחר השבת נמול לאחד עשר שני ימים טובים של ראש השנה נמול לשנים עשר
קטן החולה אין מולים אותו עד שיבריא׳׳ ו אלו *ציצים המעכבים את המילה
*החופה את *העטרה אינו אוכל בתרומה אם היה בעל בשר מתקנו מפני
מראית העין מל ולא *פירע את המילה כאילו לא מל׳׳

הל׳ ו פרק עשרים

20 ר׳ ליעזר אומר תולין את המשמרת ביום טוב
ונותנין לתלויה בשבת וחכ׳ אומ׳ אין תולין את המשמרת ביום טוב ואין נותנין לתלויה
בשבת אבל נותנין לתלויה ביום טוב׳׳ ב נותנין מים על גבי *שמרים בשביל
שיצלו ומסננין את היין בסודרים *ובקפיפה מצרית ונותנין ביצה במסננת של
חרדל ועושין ייגמילין בשבת ר׳ יודה אומ׳ בשבת בכוס ביום טוב בלגין ובמועד
25 בחבית ר׳ צדוק אומר הכל לפי האורחין׳׳ ג אין שורין את החלתית בפושרין
אבל נותנו לתוך החומץ אין שורין את הכרשנים ולא שפין אותם אבל
*נופץ הוא לתוך הכברה או לתוך הכלכלה אין כוברין את התבן בכברה ולא *יתננה
במקום גבוה בשביל שירד *חמוץ אבל נוטל *בכברה ונותן לתוך האבוס׳׳ ד
גורפים מלפני הפטם ומסלקין לצדדים מפני הריעי דברי ר׳ דוסה וחכ׳
30 אוסרין נוטלים מלפני בהמה זו ונותנין לפני *זו בשבת׳׳ ה הקש שעל *המיטה

* כן הוא בכתיבת היד.

לא *ינענענו בידו אבל מנענעו בגופו אם היה מאכל בהמה או שהיה עליו כר או סדין
מנענעו בידו מכבש של בעלי בתים מתירין אבל לא כובשין ושל כובסין לא יגע בו
ר' יודה אומר אם היה מותר מערב שבת מתיר את כליו *ושומטן"

הל' ה פרק כא נוטל אדם את בנו והאבן בידו כלכלה והאבן בתוכה
מטלטלין תרומה *טהורה עם הטמאה ועם החולין רבי
יודה אומ' אף היה מותר מערב שבת מעלין את המדומע באחד ומאה" **ב**
האבן שעל פי החבית מטה על צידה והיא נופלת היתה בין החביות ומטה מגביהה
על צידה והיא נופלת מעות שעל הכר נוער את הכר והן נופלות היתה עליו לשלשת
מקנחה בסמרטוט היתה *על של עור נותנין עליה מים עד שתכלה" **ג** בית
*הלל אומ' מעבירין מעל השלחן קליפין ועצמות בית שמיי אומ' מסלק את
הטבלה כולה ונוערה מעבירין מעל השלחן פירורין פחות מכזית שיער של אפונין
ושל עדשין מפני שהוא מאכל בהמה ספוג אם יש לו *עור בית אחיזה מקנחין בו ואם
לאו אין מקנחין בו וחכ' אומ' בין כך ובין כך *מקנחין בו"

הל' ג פרק כב חבית שנשברה מצילין ממנה מזון שלש סעודות
ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ובלבד שלא *ישפג אין סוחטין את הפירות להוציא
מהם משקים אם יצאו מעצמן אסורין ר' יודה אומ' אם *לאכלין היוצא מהם מותר ואם
למשקים היוצא מהן אסור חלות דבש שריסקן מערב שבת אם יצאו מעצמן אסורין
ר' *לעזר מתיר" **ב** כל שבא בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין בשבת וכל
שלא בא בחמין מלפני השבת מדיקין אותו בחמין בשבת חוץ מן המליח
הישן *וקוליים האספנן שהדחתן *היא גמר מלאכתן" **ג** שובר אדם את החבית
*לאכל ממנה גרוגרות ובלבד שלא יתכוון לעשותה כלי אין נוקבין מגופה
של חבית דברי ר' יודה ר' יוסי מתיר לא יקבינה מצידה אם היתה נקובה לא יתן עליה
שעוה מפני שהוא ממריח אמ' ר' יודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמ'
חושש אני לו מחטאת" **ד** נותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור *ואם
המים היפים ברעין בשביל שיצנו ואת הצונין בחמה בשביל שיחמו מי
שנשרו כליו בדרך *מהלך בהן ואינו חושש הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה אבל לא
כנגד העם" **ה** הרוחץ במערה או במי טבריה מסתפג אפי' בעשר לונטייות *ולא
יביאם בידו אבל עשרה בני אדם מסתפגין בלונטית אחת פניהן ידיהם ורגליהם
ומביאים אותה בידם" **ו** סכין *ומתעמסין אבל לא מתעמלין ולא מתגרדין אין
יורדין לפילומה ואין עושין אפיקטפיזון בשבת אין מעצבין את הקטן ולא

* כן הוא בכתיבת היד.

מחזירין

מחזירין את השבר מי שנפרקה ידו או רגלו לא יטרפס בצונן אבל רוחץ *כדרכו
אם נתרפא נתרפא׳ הל׳ ו פרק כג שואל אדם מחבירו כדי
יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר *הלויני וכן אשה
מחברתה ככרות *אם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר
5 השבת וכן ערב פסחים בירושלם שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו *ואוכל את
פסחו ועושה עמו חשבון לאחר יום טוב״ ב מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו
מפיו אבל לא מן הכתב ומפיס *את בניו ועם בני ביתו על השלחן ובלבד
שלא יתכוון לעשות מנה גדולה כנגד קטנה משום קובייא ומטילין חלשין על הקדשים
ביום טוב אבל לא על המנות״ ג לא ישכור פועלים בשבת ולא יאמר אדם
10 לחבירו לשכור לו פועלים אין מחשיכין על התחום לשכור פועלים
ולהביא פירות אבל מחשיך הוא לשמור ומביא פירות בידו כלל אמר אבא שאול כל
שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עליו״ ד מחשיכין על *התחום
לפקח על עיסקי הכלה ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכין גוי נ
שהביא חלילין בשבת לא *יספד בהן ישראל אלא אם כן באו ממקום קרוב עשו לו ארון
15 *חפרו לו קבר יקבר בו ישראל אם בשביל ישראל לא יקבר בו עולמית״ ה
עושין כל צרכי המת סכין ומדיחין אותו ובלבד שלא *יזוז בו אבר ושומטין
את הכר מתחתיו ומטילין אותו על החול בשביל שימתין וקושרין את הלחי לא
שיעלה אלא שלא יוסיף וכן קורה שנשברה סומכין אותה בספסל או *באחרונות נ
המטה לא שתעלה אלא שלא תוסיף אין *מאמצין את המת בשבת ולא בחול עם
20 יציאת נפש וכל המאמץ עם יציאת נפש הרי זה שופך דמים״ הל׳ ה פרק כד
מי שהחשיך בדרך נותן כיסו לנכרי אם אין עמו נכרי מניחו
על החמור הגיע לחצר החיצונה נוטל את הכלים הניטלין בשבת ושאינן ניטלין *מתיר
חבלים והשקין נופלים״ ב מתירים פקיעי עמיר לפני בהמה ומפספסין נ
את *הכפין אבל לא *הזירין אין מרסקין לא את השחת ולא את החרובין לפני
25 בהמה בין דקה ובין גסה ר׳ יודה מתיר בחרובין לדקה״ ג אין אובסין את
הגמל ולא דורסין אבל מלעיטין אין ממרין את העגלים אבל מלעיטין
אותן ומהלקטין לתורנגלים ונותנין מים על גבי מורסן אבל לא גובלין אין נותנין מים
לפני דבורים ולפני יונים שבשובך אבל נותנים לפני אווזים ותרנגלים ולפני יונים נ
*רודסיות״ ד מחתכין את הדילועים לפני *בהמה ואת הנבילה לפני הכלבים רבי
30 יודה אומר אם לא היתה נבילה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן״

* כן הוא בכתיבת היד.

ה מפירים נדרים בשבת ונשאלים *נדרים שהן לצורך השבת ופוקקין את המאור
ומודדין את המטלית ואת המקווה *מעשה בימי אביו של ר' צדוק ובימי *אבא
שאול בן בוטנית שפקקו את המאור בטפיח וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש
בגיגית פותח טפח ואם לאו ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת"

5 **חסלת מסכת שבת**

מסכת עירובין

פרק ראשון

מבוי שהוא גבוה
*מעשרים אמה ימעט
ר' יהודה אומר אינו צריך והרחב מעשר אמות ימעט. אם יש לו צורת הפתח אף על
10 פי שהוא רחב מעשר אמות אינו צריך למעט" ב הכשר המבוי בית שמאי אומ'
לחי וקורה ובית הלל אומ' או לחי או קורה רבי ליעזר אומ' לחיים משם רבי
ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני ר' עקיבה לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על מבוי
שהוא פחות מארבע אמות שהוא לחי או קורה ועל מה נחלקו על *מארבע אמות
ועד עשר שבית שמאי אומ' לחי וקורה *בית הלל אומ' או לחי או קורה אמ' ר' עקיבה
15 על זה ועל זה נחלקו" ג קורה שאמרו רחבה לקבל אריח והאריח חצי לבנה
של שלשה טפחים דייה לקורה שתהא רחבה טפח כדי לקבל אריח
לארכו" ד רחבה *לקבל אריח וברייה *לקבל אריח רבי יהודה אומר רחבה אף
על פי שאינה ברייה" ה היתה של קש או של קנים רואין אותה כאילו (היא של מתכת עקומה רואין אותה כאילו)
היא פשוטה עגולה רואים אותה כאילו היא מרובעת אם יש בהקיפה שלשה
20 טפחים ויש בה רוחב טפח" ו לחיים שאמרו גובהן עשרה טפחים רוחבן
ועוביין כל שהוא ר' יוסי אומ' רוחבן שלשה טפחים" ז בכל עושין צ
לחיים אפי' בדבר שיש בו רוח חיים ר' יוסי אוסר ומטמא משם גולל ר' מאיר
מטהר וכותבין עליו גיטי נשים ר' יוסי הגלילי פוסל" ח שיירה שחנת
בבקעה והקיפוה *כלי בהמה מטלטלין בתוכה ובלבד שיהא גדר גבוה
25 עשרה טפחים *לא יהוא פרצות יתירות על הבניין כל פירצה שהיא כעשר אמות
מותרת מפני שהיא כפתח יתר מיכן אסור" ט מקיפין שלשה חבלים זה
למעלה מזה *ובלבד שלא יהא בין חבל לחבירו שלשה טפחין שיעור צ
חבלים ועוביין יתר על טפח *שיהא הכל עשרה טפחים" י מקיפין בקנים
ובלבד שלא יהא בין קנה לחבירו שלשה טפחים בשיירה דברו דברי ר'
30 יהודה וחכמ' אומ' לא דברו בשיירה אלא בהווה כל מחיצה שאינה של שתי ושל

* כן הוא בכתיבת היד.

ערב אינה מקינה דברי ר' יוסי ברבי יהודה וחכמים אומרים אחד משני דברים
וארבעה דברים פטרו במחנה *ומביאים עצים מכל מקום ופטורים מרחיצת ידים
ומדמיי ומלערב" הל' א' **פרק שני** עושין פסים לבריות ארבע
דיומדין כראין *בשמונה דברי ר' יהודה
5 ר' מאיר אומר שמונה נראים כשנים עשר ארבעה דיומדין וארבעה פשוטין ג'
גבהן עשרה טפחים ורחבן ששה ועובין כל שהוא וביניהם כמלוא שתי רבקות
של שלש שלש בקר דברי ר' מאיר ר' יודה אומ' של ארבע ארבע קשורות ולא
מותרות אחת נכנסת ואחת יוצא" ב' מותר להקריב לבאר ובלבד שתהא
פרה ראשה ורובה בפנים ושותה מותר להרחיק כל שהוא ובלבד שירבה
10 בפסים" ג' ר' יודה אומ' *אף בית סאתים אמרו לו לא אמרו בית סאתים אלא
בגנה ובקרפף אבל אם היה דיר או *סהר או *חצר אפילו *בין חמשת
כורין *מותר *להרחיק כל שהוא ובלבד שירבה בפסין" ד' ר' יודה אומר אם
היתה דרך הרבים *מפסקתה יסלקנה לצדדים וחכ' אומ' אינו צריך
אחד באר הרבים ובור הרבים ובאר היחיד עושין להם פסים אבל לבור היחיד
15 עושין לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים דברי ר' עקיבה ר' יודה בן בבא אומ' אין
עושין פסין אלא לבאר הרבים בלבד ולשאר עושין חֲגִירָה גבוהה עשרה טפחין"
ה' ועוד אמ' ר' יודה בן בבא הגנה והקרפף שהיא שבעים *ושירים על שבעים
ושירים מוקפת גדר גבוה עשרה טפחים מטלטלין בתוכה ובלבד שיהא
בה שומרה או בית דירה או שתהא סמוכה לעיר" ו' ר' יודה אומ' אפי' אין בה
20 אלא בור ושיח ומערה מטלטלין בתוכה ר' עקיבה אומ' אפי' אין בה אלא אחת
מכל אלו מטלטלין בתוכה ובלבד שתהא *שבעים ושירים" ז' רבי *לעזר אומ'
אם היה ארכה יתר על רחבה אפי' אמה אחת אין מטלטלין בתוכה רבי
יוסי אומ' אפי' ארכה כשנים ברחבה מטלטלין בתוכה ח' אמ' ר' אלעיי שמעתי
מר' ליעזר אפי' היא כבית כור וכן שמעתי ממנו אנשי חצר ששכח אחד
25 מהם ולא עירב ביתו אסור מלהכניס ולהוציא לו אבל להם מותר וכן שמעתי ממנו
שיוצאין *בגרקבנין בפסח חיזרתי על כל תלמידיו בקשתי לי חבר ולא מצאתי"
הל' א' **פרק שלישי** בכל מערבים ומשתתפים חוץ מן המים ומן
המלח והכל נלקח בכסף מעשר חוץ מן המים
ומן המלח הנודר מן המזון מותר במים ובמלח מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה
30 סומכוס אומ' אף בחולין *לכהן בבית הפרס ר' יודה אומ' אפי' *בית הקברות מפני שהוא

* כן הוא בכתיבת היד.

יכול *לחון ולוכל״ ב׳ מערבין בדמיי ובמעשר ראשון שניטלה תרומתו וב/
ובמעשר שני והקדש שנפדו *הכהנים בחלה ובתרומה אבל לא בטבל ולא
במעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו ולא במעשר שני והקדש שלא ניפדו השולח
את עירובו ביד חרש שוטה וקטן או ביד מי שאינו מודה בעירוב אינו עירוב אם אמר
5 לאחר לקבלו ממנו הרי זה עירוב״ ג׳ נתנו באילן למעלה מעשרה טפחים אינו
עירוב למטה מעשרה טפחים הרי זה עירוב נתנו בבור אפי׳ עמוק מאה
אמה הרי זה עירוב נתנו בראש הקנה או בראש *הקנטס כל זמן שהוא תלוש ונעוץ
אפי׳ גבוה מאה אמה הרי זה עירוב נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתיח הרי
זה עירוב ר׳ *לעזר אומ׳ אם אין ידוע שהמפתח במקומו אינו עירוב״ ד׳ נתגלגל
10 חוץ לתחום ונפל עליו גל או נשרף או תרומה וניטמאת מבעוד יום
אינו עירוב משחשיכה הרי זה עירוב ואם ספק ר׳ מאיר ור׳ יהודה אומ׳ הרי זה
חמר וגמל ר׳ יוסי ור׳ שמעון אומ׳ ספק העירוב כשר אמ׳ ר׳ יוסי העיד *אבטלס משם
חמשה זקינים שספק העירוב כשר״ ה׳ מתנה אדם על עירובו ואומר אם באו
גוים מן המזרח *עירובו למערב אם באו מן המערב עירובו למזרח *באו
15 מיכן ומיכן למקום שארצה אלך לא באו לא מיכן ולא מיכן הרי אני כבני עירי״
ו׳ בא חכם מן המזרח עירובי למזרח בא מן המערב עירובי למערב בא מיכן
ומיכן *במקום שארצה אלך לא בא לא מיכן ולא מיכן הרי אני כבני עירי״
ז׳ ר׳ יודה אומ׳ אם היה אחד מהם רבו ילך לו אצל רבו *שניהן רבותיו למקום שנ/
שירצה ילך״ ח׳ ר׳ ליעזר אומ׳ יום טוב שהוא סמוך לשבת בין מלפניה
20 *בין מלאחריה מערב אדם שני עירובים ואומר עירובי הראשון למזרח והשני
למערב *והשני למזרח עירובי הראשון והשני כבני עירי *השני והראשון כבני עירי״
ט׳ וחכ׳ אומ׳ או מערב לרוח אחת או אינו מערב כל עיקר או מערב לשני ימים
או אינו מערב כל עיקר כי כד יעשה מוליכו בראשון ומחשיך עליו ונוטלו נ
ובא לו והשני מחשיך עליו ואוכלו ובא לו נמצא משתכר בהליכתו ומשתכר בעירו[בו]
25 נאכל בראשון *ערוב לראשון ואינו ערוב לשני אמר להם ר׳ ליעזר מודים אתם לי שהן
שתי קדושות״ י׳ ר׳ יודה אומ׳ ראש השנה שהיה ירא שמא תתעבר מערב אדם
שני ערובין ואומ׳ עירובי הראשון למזרח והשני למערב הראשון למערב והשני
למזרח עירובי הראשון והשני כבני עירי *השני והראשון כבני עירי ולא הודו לו חכמ׳״
י״א ועוד אמ׳ ר׳ יודה מתנה אדם על הכלכלה ביום טוב הראשון ואוכלה בשני וכן
30 ביצה שנולדה ביום טוב הראשון תאכל בשני ולא הודו לו חכמים״ י״ב

* כן הוא בכתיבת היד.

ר׳ דוסא

ר' דוסא בן הרכינס אומר העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה אומר החליצנו
ה' אלהינו את יום ראש הַחֹדֶשׁ הֶחָדָשׁ הזה אם היום ואם למחר ולמחר הוא אומר
אם היום ואם לאמש ולא הודו לו חכמים״ הל' יב

פרק רביעי

מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה אין לו אלא
5 ארבע אמות החזירוהו כאילו לא יצא הוליכוהו לעיר אחרת נתנוהו בדיר או בסהר
רבן גמליאל ור' *לעזר בן עזריה אומ' מהלך את כולה ר' יהושע ור' עקיבה *אומר אין לו
אלא ארבע אמות מעשה שבאו מפרנדיסין והפליגה ספינתן בים רבן גמליאל ור'
לעזר בן עזריה הילכו את כולה ר' *יושע ור' עקיבה לא זזו מארבע אמות שרצו כ
להחמיר על עצמן״ ב פעם אחת לא נכנסו *ללמין עד שחשיכה אמרו לו לרבן
10 גמליאל מה אנו לירד אמר להם מותר *שכבר הייתי מסתכל והיינו בתוך התחום
עד שלא חשיכה״ ג מי שיצא ברשות *אמרו לו כבר נעשה מעשה יש לו אלפים
אמה לכל רוח אם היה בתוך התחום כאילו לא יצא שכל היוצאין להציל חוזרין
למקומן״ ד מי שישב בדרך ועמד *והרי הוא סמוך לעיר הואיל ולא היתה כוונתו
*לכן לא יכנס דברי ר' מאיר ר' יודה אומ' יכנס אמ' ר' יהודה מעשה היה כ
15 ונכנס ר' טרפון בלא מתכוון״ ה מי שישן בדרך ולא ידע עד שחשיכה יש לו א'
אלפים אמה לכל רוח דברי ר' יוחנן בן נורי וחכמ' אומ' אין לו אלא ארבע
אמות ר' *לעזר אומר *הוא באמצען ר' יודה אומ' לאי זה רוח שירצה *מודה ר' יודה שאם
ברר לו שאינו יכול לחזור בו״ ו היו שנים מקצת אמותיו של זה *לתוך אמותיו של
זה מביאין ואוכלין באמצע ובלבד שלא יוציא זה מתוך שלו לתוך של חבירו כ
20 היו שלשה *האמצעי מובלע ביניהם הוא מותר עמהם והם מותרים עמו ושנים החיצונים
אסורים זה עם זה״ ז אמ' ר' שמעון למה הדבר דומה לשלש חצירות *פתוחות זו
לזו ופתוחות לרשות הרבים עירבו שתיהן עם האמצעית היא מותרת עמהם
והם מותרות עמה ושתים החיצונות אסורות זו עם זו״ ח מי שבא בדרך והיה
ירא שמא תחשך והיה מכיר אילן או גדר ואמר שביתתי תחתיו לא אמר כלום
25 שביתתי בעיקרו מהלך ממקום *רגלו *עד עיקרו אלפים אמה ומעיקרו ועד ביתו אלפים
אמה נמצא מהלך משחשיכה ארבעת אלפים אמה״ ט אם אינו מכיר או *אינו
בקי בהלכה ואמר שביתתי במקומי זכה לו מקומו אלפים אמה לכל רוח עגולות
דברי ר' *חנניה בן אנטיגנס וחכ' אומ' מרובעות כטבלה מרובעת כדי שיהא נשכר
את הזויות״ י *זה הוא שאמרו העני מערב ברגליו ר' מאיר אומר *אין לנו אלא עני
30 ר' יודה אומ' אחד עני ואחד עשיר שלא אמרו מערבין *אלא להקל על העשיר *שמא

כן הוא בכתיבת היד.

יצא ויערב ברגליו״ **יא** מי שיצא לילך לעיר שמערבין בה והחזירו חבירו
הוא מותר לילך וכל בני העיר אסורין דברי ר׳ יודה ר׳ מאיר אומר כל שהוא
יכול לערב ולא עירב הרי זה חמר וגמל״ **יב** מי שיצא חוץ לתחום אפי׳ אמה אחת
לא יכנס ר׳ *לעזר אומר שתים יכנס ושלש לא יכנס מי שהחשיך חוץ לתחום
5 אפילו אמה אחת לא יכנס ר׳ שמעון או׳ אפילו חמש עשרה אמה יכנס שאין המשוחות
ממצין את המידות מפני הטועין״ **הל׳ יב**

פרק חמישי

כיצד
מעברין את הערים בית נכנס ובית יוצא
פגוס נכנס ופגוס יוצא היו שם גדודיות גבוהות עשרה טפחים וכן גשרים ונפשות ל
שיש להם בית דירה מוציאין את המידה כנגדן ועושין אותה כטבלה מרובעת כדי
10 שיהא *נשכר את הזויות״ **ב** קרפף נותנין לעיר דברי ר׳ מאיר וחכ׳ אומרי׳ לא
אמרו בקרפף אלא בין שתי עירות אם יש לזו שבעים *ושירים ולזה שבעים
ושירים *עשה קרפף לשתיהם *להיות כאחת״ **ג** וכן שלשה כפרים המשולשים
אם יש בין שנים החיצונים מאה וארבעים *ואחת ושליש עשה האמצעי *שלשתן
להיות כאחד״ **ד** אין מודדין אלא בחבל של חמשים אמה ולא פחות ולא יתר
15 ולא *ימוד אלא כנגד לבו היה מודד והגיע לגיי או לגדר מבליעו וחוזר
למידתו הגיע להר מבליעו וחוזר למידתו ובלבד שלא *יוציא חוץ לתחום אם אינו יכול
להבליעו בזו אמר ר׳ דוסתי בר׳ ינאי משם רבי מאיר שמעתי *שמקדדין בהרים״
ה אין מודדין אלא מן המומחה ריבה למקום אחד ומיעט למקום *אחד שומעים
למקום שריבה ריבה לאחד ומיעט לאחד שומעים *למרבה אפי׳ עבד אפילו
20 שפחה נאמנין לומר עד כאן *תהום השבת שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא
להקל״ **ו** עיר של יחיד ¶שנעשת של רבים מערבין את כולה ושל רבים שנעשית
של יחיד אין מערבין את כולה אלא אם כן עשה חוצה לה *בעיר חדשה שביהודה
שיש בה חמשים דיורים דברי ר׳ יודה ר׳ שמעון או׳ שלש חצירות של שני בתים״
ז מי שהיה במזרח ואמ׳ לבנו לערב לו במערב ואמ׳ לבנו לערב לו במזרח
25 אם יש ממנו לביתו אלפים אמה ולעירובו יתר מיכן מותר לביתו ואסור לעירובו
לעירובו אלפים אמה ולביתו יתר מיכן מותר לעירובו ואסור לביתו הנותן את עירובו
בעיבורה של עיר לא עשה *כלום נתנו חוץ לתחום *מה *שנשכר הוא מפסיד״
ח אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה *ואנשי עיר קטנה מהלכין את כל עיר
גדולה כיצד מי שהיה מעיר גדולה ונתן את עירובו בעיר קטנה או מעיר קטנה
30 ונתן את עירובו בעיר גדולה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה ר׳ עקיבה או׳ אין

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ אולי היו״ד נבלעת בין השי״ן ובין התי״ו הנסמכות זו לזו בכתב יד שלפנינו, באופן שהן נראות כאלו הן אות אחת; וביותר שמצינו אחרי זאת בשורה הזאת עצמה התיבה הזו כתובה ביו״ד.

לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה״ ט אמר להם ר׳ עקיבה אין אתם מודים
לי בנותן את עירובו על פי המערה שאין לו ממקום עירובו אלא אלפים
אמה אמרו לו אמתיי בזמן שאין בה דיורין אבל אם יש בה דיורין מהלך את כולה
וחוצה לה אלפים אמה נמצא קל בתוכה או מעל גבה ולמודד שאמרו נותנין לו
5 אלפים אמה שאפי׳ סוף מידתו כלה במערה׳ הל׳ ט פרק ששי״

הדר עם הנכרי בחצר או עם מי שאינו מודה
בעירוב הרי זה אוסר עליו רבי ליעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהוא
שני *ישראל אוסרין זה על זה״ ב אמר רבן גמליאל מעשה בצדוקי אחד שהיה
דר עמנו במבוי בירושלם *אמר לנו *אבה מהרו והוציאו את כל הכלים למבוי
10 עד שלא יוציא ויאסר עליכם ר׳ יודה אומרה לשון אחרת מהרו ועשו צרכיכם
במבוי עד שלא יוציא ויאסר עליכם״ ג אנשי חצר ששכח אחד מהם ולא עירב
ביתו אסור מלהכניס ומלהוציא לו ולהן ושלהן מותרין לו ולהן נתנו לו
רשותן הוא מותר והם אסורין היו שנים אוסרין זה על זה שאחד נותן רשות ונוטל
רשות ושנים נותנין רשות ואינן נוטלין רשות״ ד מאמתיי נותנין רשות בית
15 שמיי אומ׳ מבעוד יום בית הלל אומ׳ משתחשך מי שנתן רשותו להוציא בין
*שוגג בין מזיד הרי זה אוסר דברי ר׳ מאיר ר׳ יודה אומ׳ מזיד אוסר שוגג אינו אוסר״
ה בעל הבית שהיה שותף לשכנים לזה ביין ולזה ביין אינן צריכין לערב לזה ביין
ולזה בשמן צריכין לערב ר׳ שמעון אומר אחד זה ואחד זה אינן צריכין לערב״
ו חמש חבורות ששבתו בטרקלין אחד בית שמיי אומ׳ עירוב לכל חבורה וחבורה
20 בית הלל אומ׳ עירוב אחד לכולן ומודין *שמקצתן שרויין בחדרים או בעליות
שהן צריכים עירוב לכל חבורה וחבורה״ ז האחין השותפין שהיו אוכלים על שלחן
אביהם וישינים בבתיהם צריכין עירוב לכל אחד ואחד לפיכך אם שכח אחד
מהם ולא עירב ביטל רשותו אמתיי בזמן שמוליכים את עירובן למקום *אחר אבל אם
היה עירוב בא אצלן או שאין עמהם דיורין בחצר אינן צריכין לערב״ ח חמש
25 חצירות פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי עירבו *בחצרות ולא נשתתפו במבוי
מותרין בחצרות ואסורין במבוי ואם נשתתפו במבוי מותרין *כן וכן עירבו בחצירות נ
ונשתתפו במבוי *שכח אחד מבני החצר ולא עירב מותרין *בחצרות ואסורין במבוי שהמבוי
לחצירות כחצר לבתים״ ט שתי חצירות זו לפנים מזו *ערבה הפנימית ולא עירבה
החיצונה הפנימית מותרת והחיצונה אסורה החיצונה ולא הפנימית שתיהן או
30 אסורות עירבה זו לעצמה וזו לעצמה זו מותרת בפני עצמה וזו מותרת בפני עצמה ר׳ עקיבה

* כן הוא בכתיבת היד.

אוסר את החיצונה שדריסת הרגל אוסרתה וחב׳ אומ׳ אין דריסת הרגל *אוסרת״
י׳ שכח אחד מן החיצונה ולא עירב הפנימית מותרת והחיצונה אסורה מן הפנימית
ולא עירב שתיהן אסורות נתנו את עירובן למקום אחד *שכח אחד בין מן הפנימית
בין מן החיצונה ולא עירב שתיהן אסורות אם היו של יחידים אינן צריכין לערב״
5 הל׳ א׳ **פרק שביעי** חלון שבין שתי חצירות ארבעה על ארבעה בתוך
עשרה מערבים שנים ואם רצו מערבין אחד פחות
מארבעה על ארבעה או למעלה מעשרה מערבין שנים *אין מערבין אחד״ ב׳
כותל שבין שתי חצירות גבוה עשרה ורחב ארבעה מערבין שנים ואין מע׳
מערבין אחד היו בראשו פירות אלו עולין מיכן ואוכלין ואלו עולין מיכן ואוכלין ובלבד
10 שלא יורידו למטן כפרץ הכותל עד עשר אמות מערבים שנים אם רצו מערבין אחד
מפני שהוא כפתח יתר מיכן מערבין אחד אין מערבין שנים״ ג׳ חרין שבין
שתי חצירות עמוק עשרה ורחב ארבעה מערבין שנים ואין מערבין אחד
אפילו מלא קש או תבן מלא עפר או צרורות מערבין אחד אין מערבין שנים״
ד׳ נתן עליו נסר שהוא רחב ארבעה טפחים וכן שתי כצנריות זו כנגד זו מערבין
15 שנים אם רצו מערבין אחד פחות מיכן מערבין שנים אין מערבין אחד״
ה׳ מתבן שבין שתי חצירות גבוה עשרה טפחים מערבין שנים ואין מערבין אחד
אלו מאכילין מיכן ואלו מאכילין מיכן נתמעט התבן מעשרה טפחים מערבין
אחד ואין מערבין שנים״ ו׳ כיצד משתתפים במבוי מניח את החבית ואומר הרי
זו לכל בני המבוי ומזכה להם על ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי עבדו ושפחתו
20 העברים ועל ידי אשתו אבל אינו מזכה לא על ידי בנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו
ושפחתו הכנענים מפני שידן כידו״ ז׳ נתמעט האוכל מוסיף ומזכה ואינו צריך
להודיע נתוספו עליהן מוסיף ומזכה ואינו וצריך להודיע״ ח׳ כמה הוא
שיעורו בזמן שהן מרובין מזון שתי סעודות לכולן ובזמן שהן ממועטין *כגרוגרת
להוצאת שבת לכל אחד ואחד״ ט׳ אמר ר׳ יוסי במי דברים אמורים בתחלת
25 העירוב אבל בשירי העירוב כל שהוא *לא אמרו לערב בחצירות אלא כדי שלא
לשכח את התינוקות״ י׳ בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח דברי ר׳ ליעזר
ר׳ יושוע אומר *ככר הוא עירוב אפי׳ מאפה סאה והיא פרוסה אין מערבין *בה ככר
*כאסר והוא שלם מערבין *בו״ יא׳ נותן אדם מעה לחנווני או לנחתום כדי שיזכה לו
בעירוב דברי ר׳ ליעזר וחכ׳ אומ׳ לא זכו לו מעותיו *שאין מערבין לאדם אלא
30 לדעתו אמר ר׳ יודה במי דברים אמורים בעירובי התחומין אבל בעירובי החצרות מערבין

* כן הוא בכתיבת היד.

לדעתו

לדעתו ושלא לדעתו לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו״ הל׳ יא

פרק שמיני כיצד משתתפין בתחומין מניח את החבית
ואומר הרי זו לכל בני עירי לכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתה
וכל מי שקיבל עליו מבעוד יום מותר משחשיכה אסור שאין מערבין משתחשך״
5 ב כמה הוא שיעורו מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד מזונו לחול אבל לא לשבת דברי
ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ לשבת אבל לא לחול אלו ואלו מתכוונין להקל ר׳ יוחנן בן ברוקה
אומר מככר בפונדיון ומארבע *בסלע ר׳ שמעון אומר משתי ידות לככר ומשלש לקב
חציה לבית המנוגע וחצי חציה לפסול את הגוייה״ ג אנשי חצר *ששכחו ולא
עירבו כל שגבוה עשרה טפחים למרפסת פחות מיכן לחצר *חלית הבור והסלע
10 שהן גבוהין עשרה טפחים למרפסת פחות מיכן לחצר במי דברים אמורים בסמוכה
אבל במופלגת אפילו היא גבוהה עשרה טפחים לחצר *אי זו היא סמוכה כל שאינה
רחוקה ארבעה טפחים״ ד הנותן את עירובו בבית שער *באכסדה ובמרפסת
אינו עירוב והדר שם אינו אוסר עליו בבית התבן בבית הבקר בבית
העצים בבית האוצרות הרי זה עירוב והדר שם אוסר עליו ר׳ יודה אומ׳ אם יש שם
15 *תפוסת יד של בעל הבית אינו אוסר עליו״ ה המניח את ביתו והלך לשבות
בעיר אחרת אחד נכרי ואחד ישראל הרי זה אוסר דברי ר׳ מאיר רבי
יודה אומ׳ אינו אוסר ר׳ יוסי אומ׳ נכרי אוסר ישראל אינו אוסר שאין דרך ישראל
לבוא בשבת״ ו ר׳ שמעון אומ׳ אפי׳ הניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה
העיר אינו אוסר שכבר הסיע מלבו״ ז בור שבין שתי חצירות אין
20 ממלין ממנו בשבת אלא אם כן עשו לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים בין
מלמטן בין מתוך *הגנו אמ׳ רבן שמעון בן גמליאל בית שמיי אומ׳ מלמטן בית הלל
אומרין מלמעלה אמ׳ ר׳ יודה ולא תהא מחיצה גבוהה מן הכותל שביניהם״
ח אמת המים שהיא עוברת בחצר אין ממלים ממנה בשבת אלא אם כן עשו
לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים בכניסה וביציאה *אמ׳ ר׳ יודה מעשה באמה
25 של אבל שהיו ממלין ממנה על פי זקינים בשבת אמרו לו מפני שלא היה בה כשיעו׳״
ט כנגרה שהיא למעלה מן *הים אין ממלים ממנה בשבת אלא אם כן עשו לה מ/
מחיצה גבוהה עשרה טפחין בין מלמעלן בין מלמטן וכן שתי כנגריות זו למעלה
מזו עשו לעליונה ולא עשו לתחתונה שתיהן אסורות עד שיערבו״ י חצר
שהיא *פתוחה מארבע אמות אין שופכין בתוכה מים בשבת אלא אם כן
30 עשו לה עוקה מחזקת סאתים מן הנקב ולמטן בין מבפנים בין מבחוץ אלא שמבחוץ

* כן הוא בכתיבת היד.

צריך לקמור ומבפנים אינו צריך לקמור ר' ליעזר בן יעקב אומר ב"ב שהוא קמור ארבע אמות ברשות הרבים *אין שופכין בתוכו מים בשבת וחכמ' אומ' אפי' גג או חצר מאה אמה לא ישפוך על פי הביב אבל שופך הוא על הגג והן יורדין *לבית החצר ואכסדרה מצטרפין בארבע אמות" יא וכן שתי *דייטיות זו כנגד זו מקצתן
5 עשו עוקה ומקצתן לא עשו *את שעשו עוקה מותרין ואת שלא עשו עוקה אסורין"

הל' יא פרק תשיעי

כל גגות העיר רשות אחת ובלבד שלא יהא גג גבוה עשרה או נמוך מעשרה דברי רבי מאיר וחכמ' אומ' כל אחד ואחד רשותו בפני עצמו ר' שמעון אומ' אחד גגות ואחד חצירות ואחד קרפיפות *לכלים ששבתו בתוכן לא לכלים ששבתו בתוך הבית" ב
10 גג גדול סמוך לקטן הגדול מותר והקטן אסור חצר גדולה שנפרצה לקטנה הגדולה מותרת והקטנה אסורה מפני שהיא כפתחה של גדולה" ג חצר שנפרצה לרשות הרבים המכנים מתוכה לרשות היחיד או מרשות היחיד לתוכה חייב דברי ר' ליעזר וחכמ' אומ' מתוכה לרשות הרבים או מרשות הרבים לתוכה פטור מפני שהיא ככרמלית" ד חצר שניפרצה *משתי רוחותיה וכן בית שנפרץ משתי רוחותיו
15 וכן מבוי שנטלה קורתו או לחייו מותרין באותה השבת ואסורין לעתיד לבוא *ואם אסורין לעתיד לבוא אסורין באותה השבת" ה הבונה עלייה על גבי שני בתים *וכן גשרים המפולשים מטלטלין תחתיהם בשבת דברי ר' יודה וחכמ' אוסרין ועוד אמר ר' יודה מערבין למבוי המפולש וחכ' אוסרין" הל' ה

פרק עשירי

המוצא תפילין מכניסן זוג זוג רבן גמליאל
20 אומ' שנים *במי דברים אמורים בישנות אבל בחדשות פטור' מלאמן נבתים או כריכות מחשיך עליהם ומביאן ובסכנה מכסן והולך לו" ב ר' שמעון אומ' נותנן לחבירו וחבירו לחבירו עד שהוא מגיע לחצר החיצונה וכן בנו נותנו לחבירו וחבירו לחבירו אפי' הן מאה ר' יודה אומ' נותן אדם חבית לחבירו וחבירו לחבירו אפילו חוץ לתחום אמרו לו לא תהלך זו *יתר מרגלי בעליה" ג הקורא בספר על האסקופה
25 ונתגלגל הספר מידו גוללו אצלו היה קורא בראש הגג ונתגלגל הספר מידו עד שלא הגיע לעשרה טפחים גוללו אצלו ומשהגיע לעשרה טפחים הופכו על הכתב ר' יודה אומר אפי' אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אצלו ר' שמעון אומר אפילו בארץ עצמו גוללו אצלו שאין *דבר משם שבות עומד בפני כתבי הקדש" ד זיז שלפני החלון נותנין עליו ונוטלים ממנו בשבת עומד אדם ברשות היחיד ומטלטל
30 ברשות הרבים ברשות הרבים ומטלטל ברשות היחיד ובלבד שלא יוציא חוץ לארבע

* כן הוא בכתיבת היד.

אמות

אמות לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתין ברשות הרבים ברשות הרבים וישתין ב
ברשות היחיד וכן לא ירוק ר׳ יודה או׳ אף מי שנתלש רוקו בפיו לא יהלך ארבע אמות
עד שירוק״ **ה** לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתה ברשות הרבים ברשות
הרבים וישת׳ ברשות היחיד אלא אם כן הכנים ראשו ורובו למקום שהוא שות׳
5 וכן בגת קולט אדם מן *המוקילה למטה מעשרה טפחים מן הצינור ומכל מקום ושותה״
ו בור ברשות הרבים חלייתו גבוהה עשרה טפחים חלון שעל גביו ממלין ממנו
בשבת *אשפות ברשות הרבים גבוהה עשרה טפחים וחלון שעל גבה שופכין
בתוכה מים בשבת״ **ז** אילן שהוא מיסך על הארץ אם אין נופו גבוה מן ה
הארץ שלשה טפחין מטלטלין תחתיו שרשיו אם גבוהין מן הארץ שלשה
10 טפחים לא ישב עליהן הדלת שבמוקצה *והחריקים שבפרצה *ומחצלת אין נועלים
בהם אלא אם כן היו גבוהין מן הארץ״ **ח** לא יעמוד אדם ברשות היחיד ויפתח
ברשות הרבים ברשות הרבים ויפתח ברשות היחיד אלא אם *עשו לו מחיצ׳
גבוהה עשרה טפחים דברי ר׳ מאיר אמרו לו מעשה בשוק של פטמים שהיה בירושלם
שהיו נועלים ומניחים את המפתח בחלון שעל גבי הפתח ר׳ יוסי או׳ שוק של צמרים
15 היה״ **ט** נגר שיש בראשו *קלוסטרה ר׳ *לעזר אוסר ר׳ יוסי מתיר א״ר *לעזר מעשה
בבית הכנסת שבטיבריה שהיו נוהגין בו התר עד שבא רבן גמליאל והזקנים
ואסרוהו להן ר׳ יוסי או׳ אסור היו נוהגים *בו והתירוהו להן״ **י** נגר הנגרר נועלין
בו במקדש אבל לא במדינה והמונח כאן וכאן אסור ר׳ יודה או׳ המונח *במקדש
והנגרר במדינה״ **יא** מחזירין ציר התחתון במקדש אבל לא במדינה *העליון כאן
20 וכאן אסור ר׳ יודה או׳ העליון במקדש והתחתון במדינה״ **יב** מחזירין
רטייה במקדש אבל לא במדינה אם *כתחילה כאן וכאן אסור קושרין נימה
במקדש אבל לא במדינה אם כתחלה כאן וכאן אסור חותכין *יבולת במקדש אבל לא במדינה
ואם בכלי כאן וכאן אסור״ **יג** כהן שלקה באצבעו כורך *עליה גמי במקדש אבל לא
במדינה אם להוציא דם כן וכן אסור ובוזקין מלח על גבי הכבש בשביל שלא יחליק
25 וממלים מבור הגולה בגלגל בשבת ומבור הגדול ומבאר *חקר ביום טוב״ **יד** שרץ
שנמצא במקדש כהן מוציאו בהמיינו שלא לשהות את הטומאה דברי ר׳ יוחנן
בן ברוקה ר׳ יודה או׳ בצבת של עץ שלא לרבות את הטומאה״ **טו** מאיכן מוציאים
אותו מן ההיכל ומן האולם מבין האולם ולמזבח דברי ר׳ שמעו׳ בן ננס ר׳ עקיבה
או׳ מקום שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת משם מוציאין אותו ושאר כל המקומות
30 כופין עליו פסכתר ר׳ שמעון או׳ מקום שהתירו לך חכמ׳ משלך נתנו לך ושלא התירו

* כן הוא בכתיבת היד.

לך אלא מבס שבות״ הל׳ ט׳ פרקים עשרה״ חסלת מסכת״ עירובין״

מסכת פסח פרק ראשון

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ
5 לאור הנר כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אינו צריך בדיקה ולמה אמרו שתי שורות ב
במרתף במקום שמכניסין בו חמץ בית שמיי אומ׳ שתי שורות על פני כל המרתף בית
הלל אומ׳ שתי שורות החיצונות שהן העליונות״ ב׳ אין חוששין שמא גררה חולדה
מבית לבית וממקום למקום *אם כן מחצר לחצר ומעיר לעיר אין לדבר סוף״
ג׳ ר׳ יודה אומ׳ בודקין אור לארבעה עשר ובארבעה עשר בשחרית ובשעת הביעור
10 וחכ׳ אומ׳ לא בדק אור לארבעה עשר יבדוק בארבעה עשר אם לא בדק בארבעה
עשר יבדוק בתוך המועד לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד ומה שהוא משייר
יניחנו בצינעה כדי שלא יהא צריך בדיקה אחריו״ ד׳ ר׳ מאיר אומר אוכלין כל חמש
ושורפין בתחלת שש ר׳ יודה אומ׳ אוכלים כל ארבע ותולים כל חמש ושורפין
בתחלת שש״ ה׳ ועוד אמ׳ ר׳ יהודה שתי חלות שבתודה פסולות ומונחות על גג
15 האסטוה כל זמן שהן מונחות כל העם אוכלין ניטלה אחת מהם תולים לא אוכלין
ולא שורפין נטלו שתיהם התחילו כל העם שורפין״ ו׳ רבן גמליאל אומ׳ חולים נאכלין
כל ארבע ותרומה כל חמש ושורפין בתחלת שש״ ז׳ *ר׳ חנניה סגן הכהנים אומ׳
מימיהם של כהנים לא נמנעו מלשרוף את הבשר שנטמא בוולד הטומאה עם
הבשר שניטמא באב הטומאה אף על פי *מוסיפין לו טומאה על טומאתו״ ח׳ הוסיף
20 ר׳ עקיבה *מימיהם של כהנים לא נימנעו מלהדליק את השמן שניפסל בטבול
יום בנר שניטמא בטמא מת אף על פי מוסיפין לו טומאה על טומאתו״ ט׳ אמר
ר׳ מאיר מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח אמר
לו ר׳ יוסי אינה היא המידה *מודה ר׳ ליעזר ור׳ יהושע ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה ועל
מה נחלקו על התלוייה ועל הטמאה שר׳ ליעזר אומ׳ תשרף זו לעצמה וזו לעצמה רבי
25 יהושע אומר שתיהם כאחת״ הל׳ ט׳״

פרק שני

כל שעה שהוא מותר לאכל מאכיל לבהמה ולחיה ולעופות
ומוכרו לנכרי ומותר בהנייתו *עיבר זמנו אסור בהנייתו *לא יסיק בו תנור וכירים ר׳
יודה אומ׳ אין ביעור חמץ אלא שריפה וחכמ׳ אומ׳ *מפרר וזורה לרוח או מטיל לים״
ב׳ חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ושל ישראל אסור *ש׳ ולא יראה לך
30 נכרי שהלווה את ישראל על חמיצו לאחר הפסח *אסור בהנייה וישראל שהלווה את

* כן הוא בכתיבת היד.

הנכרי

הנכרי על חמיצו לאחר הפסח *מותר בהנייה חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא *כמבוער
רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו ״ ג̇ האוכל *תרומה
חמץ בפסח שוגג משלם קרן וחומש מזיד פטור מן התשלומין ומדמי העצים ״
ד̇ אילו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחטין ובשעורים ובכוסמים ובשבולת
5 שועל ובשפון ובדמיי ובמעשר ראשון שניטלה תרומתו ובמעשר שני והקדש שנפדו
*הכהנים בחלה ובתרומה אבל לא בטבל ולא במעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו ולא
במעשר שני והקדש שלא נפדו חלות תודה ורקיקי נזיר עשאן לעצמו אינו יוצא בהן * ״
ה̇ *אלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחזרת ובעולשין ובתמכה ובחרחבינה
ובמרור יוצאין בהן בין לחים בין כמישים אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלין
10 *מצטרפין בכזית ויוצאין בקלח שלהם ובדמיי ובמעשר ראשון שניטלה תרומתו ובמעשר
שני והקדש שניפדו ״ ו̇ אין שורין את המורסן לתרנגלים אבל חולטים האשה לא תשרה
את המורסן שתוליך בידה למרחץ אבל שפה היא על בשרה יבש לא ילעום אדם
חיטין ויתן על מכתו *מפני שהן מחמיצות ״ ז̇ אין נותנין את הקמח לא לתוך
חרוסת ולא לתוך החרדל *אם נתן יאכל מיד ר̇ מאיר אוסר אין מבשלין את הפסח
15 לא במשקין ולא במי פירות אבל שכין ומטבילין אותו בהן ומי תשמישו של נחתום ישפיכו
מפני שהן מחמיצות ״ הל̇ ז̇ פרק שלישי אילו עוברין בפסח כותח
הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וזיתם המצרי
*וזמי של צבעים *ועמלן של טבחים וקולן של סופרים ר̇ ליעזר אומ̇ אף תכשיטי נשים זה הכלל
כל שהוא *מין דגן הרי זה עובר בפסח הרי אלו באזהרה ואין בהם משם כרת ״ ב̇ בצק
20 שבסידקי העריבה אם יש כזית במקום אחד חייב לבער פחות מיכן בטל במעוטו
וכן לעניין הטומאה אם *הקפיד עליו חוצץ אם רוצה הוא בקיומו הרי הוא כעריבה בצק החרש
אם יש כיוצא *שהחמיץ הרי זה אסור ״ ג̇ כיצד מפרישין חלת טומאה ביום טוב רבי
*ליעזר אומר לא תקרא לה שם עד שתופה *בן בתירה אומ̇ *תטל לצונין אמ̇ ר̇ יהושע לא
זה הוא חמץ שמוזהרין עליו *בל יראה ובל ימצא אלא מפרשתה *ומנחתה עד הערב אם
25 החמיצה החמיצה ״ ד̇ רבן גמליאל אומר שלש נשים לשות כאחת ואופות בתנור אחד
זו אחר זו וחכמ̇ אומר̇ שלש נשים עסיקות בבצק אחת לשה ואחת עורכת ואחת
אופה ר̇ עקיבה אומ̇ לא כל הנשים ולא כל העצים ולא כל התנורים שוין זה הכלל *תפח
תלטוש בצונין ״ ה̇ שיאור ישרף והאוכלו פטור סידוק ישרף והאוכלו חייב *מיתה אי זה
*שיאור כקרני חגבים סידוק שניתערבו *סדקין זה בזה דברי ר̇ יודה וחכ̇ אומר̇
30 זה וזה האוכלו חייב *מיתה אי זה הוא השיעור כל שהכסיפו פניו כאדם שעמדו שערותיו ״

* כן הוא בכתיבת היד.

ו׳ ארבעה עשר שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת דברי ר׳ מאיר וחכ׳
אומ׳ בזמנן ר׳ לעזר בר׳ צדוק אומר התרומה מלפני השבת וחולין בזמנן״ ז׳
ההולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ולאכל סעודת ארוסין בבית חמיו ונזכר
שיש לו חמץ בתוך הבית אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו יחזור *ואם לאו יבטל בלבו
5 להציל מיד הגים מיד הנהר מיד הדליקה מיד המפולת יבטל בלבו ולשבות שביתת הרשות
ויחזור מיד״ ח׳ וכן מי שיצא מירושלם וניזכר שיש בידו בשר קדש אם עיבר הצופים
שורפו במקומו ואם לאו חוזר ושורפו לפני הבירה מעצי המערכה *עד כמה הן חוזרין
ר׳ מאיר אומ׳ זה וזה *כזית ר׳ יודה אומ׳ זה וזה כביצה וחכמ׳ אומ׳ בשר קדש כזית וחמץ
כביצה״

הל׳ א׳ פרק רביעי

מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי
10 פסחים עד חצות עושין מקום שנהגו שלא לעשות
אינן עושין ההולך ממקום שעושין למקום שאינן עושין או ממקום שאינן עושין למקום
שעושין נותנין עליו חומרי המקום שיצא משם וחומרי המקום שהלך לשם ואל ישנה אדם
מפני המחלוקת״ ב׳ כיוצא בו המוליך פירות שביעית ממקום שכלו למקום שלא כלו
או ממקום שלא כלו למקום שכלו חייב לבער ר׳ יודה אומ׳ *צא והבא לך אף את
15 אתה״ ג׳ מקום שנהגו למכור בהמה דקה לגוים מוכרין מקום שלא נהגו למכור אינן
מוכרין ואל ישנה אדם מפני המחלוקת בכל מקום אין מוכרין להם בהמה גסה
עגלים וסייחים שלימים ושבורים ר׳ יהודה מתיר בשבורה ובן בתירה מתיר בסוס״ ד׳
מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים אוכלים מקום שנהגו שלא לאכול אינן אוכלין
מקום שנהגו להדליק את הנר בלילי יום הכפורים מדליקין מקום שנהגו שלא להדליק אינן
20 מדליקין *מדליקין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות *ובמובואות *אפילין על גבי החולין״ ה׳
מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב עושין מקום שלא נהגו לעשות אין עושין
*בכל מקום תלמידי חכמי׳ בטילים רבן שמעון בן גמליאל אומר *יעשו כל אדם עצמן כתלמידי
חכמין״ ו׳ *חכמים אומ׳ ביהודה *עושים מלאכה בערבי פסחים עד חצות ובגליל אינן
עושין כל עיקר *הלילה בית שמיי אוסרין בית הלל מתירין עד הנץ החמה״ ז׳
25 ר׳ מאיר אומר כל *שהתחיל בה קודם לארבעה עשר גומרה בארבעה עשר אבל לא
יתחיל בה כתחילה בארבעה עשר אף על פי שהוא יכול לגומרה וחכמ׳ אומ׳ שלש אומניות
עושין מלאכה בערבי פסחים *החייטין הספרין והכובסים ר׳ יוסי בר׳ יודה אומ׳ אף הרוצענין״
ח׳ מושיבין שובכין לתרנגלין בארבעה עשר *תרנגולת שברחה מחזירין אותה למקומה
ואם מיתה מושיבין אחרת תחתיה וגורפין מתחת רגלי בהמה בארבעה עשר ובמועד
30 מסלקין לצדדין מוליכים ומביאים כלים מבית האומן אף על פי שאינן לצורך המועד״

*: בן הוא בכתיבת היד.

ט ששה דברים עשו אנשי יריחו על שלשה מיחו בידם ועל שלשה לא מיחו בידם׳
*אילו *שלא מיחו בידם מרכיבין דקלים כל היום וכורכים את שמע וקוצרים וגודשים
מלפני העומר ולא מיחו בידם *מתירין בגזמיות של הקדש ואוכלין מתחת הנשרים *ונותנין
פיאה לירק ומיחו בידן חכמים״ י ששה דברים עשה חזקיהו המלך על שלשה הודו
לו ועל שלשה לא הודו לו אילו שהודו לו גנז ספר רפואות והודו לו כיתת נחש נ
הנחשת והודו לו גירר עצמות אביו על מיטה של חבלים והודו לו ואילו שלא הודו לו סתם
מימי גיחון *ולא הודו לו קיצץ דלתות ההיכל *ולא הודו לו עיבר ניסן *וניסן ולא הודו לו״

הל׳ א פרק חמישי

תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה
ערב פסחים נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה
ומחצה בין בחול בין בשבת חל ערב פסחים להיות ערב שבת נשחט בשש ומחצה וקרב
בשבע ומחצה והפסח אחריו״ ב הפסח ששחטו שלא לשמו קיבל והילך וזרק שלא
לשמו או לשמו ושלא לשמו או שלא לשמו ולשמו פסול כיצד לשמו ושלא לשמו
לשם פסח ולשם שלמים שלא לשמו ולשמו לשם שלמים ולשם הפסח״ ג שחטו שלא לאוכליו
ושלא למנויו לערלים ולטמאים פסול לאוכליו ושלא לאוכליו למנויין* למולים *לערלים
לטמאים ולטהורין כשר שחטו קודם לחצות פסול שנ׳ בו בין הערבים וקודם לתמיד כשר
ובלבד שיהא *אחד *ממרים בדמו עד שיזרק דם התמיד ואם נזרק כשר״ ד השוחט
את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה ר׳ יודה אומ׳ אף על התמיד רבי שמעון
אומ׳ הפסח בארבעה עשר לשמו *פטור ושאר כל הזבחים בין לשמן ובין שלא לשמן פטור
ובמועד לשמו פטור ושלא לשמו חייב ושאר כל הזבחים בין לשמן *בין שלא לשמן חייב חוץ מן
החטאת ששחטה שלא לשמה״ ה הפסח נשחט בשלש כיתים שנ׳ ושחטו אתו כל קהל
עדת ישראל בין הערבים קהל ועדה וישראל נכנסה כת הראשונה ונתמלת העזרה
נעלו דלתות העזרה תקעו והריעו ותקעו הכהנים עומדים שורות שורות ובידיהן *בזכי כסף
ובזכי זהב שורה שכולה כסף כסף שורה שכולה זהב זהב לא היו מעורבין ולא היו לבזיכים
שולים שמא יניחום *ויקדש הדם״ ו שחט ישראל וקיבל הכהן נותנו לחבירו וחבירו *מקבל
ומחזיר את הריקם וכהן הקרוב אצל המזבח זורקו זריקה אחת כנגד היסוד״
ז יצאתה כת הראשונה וניכנסה *השנייה יצאתה השנייה ונכנסה השלישית כמעשה הראשונה
*כן מעשה שנייה ושלישית קראו את ההלל אם גמרו שנו ואם שנו שלישו אף על פי נ
שלא שלישו מימיהן ר׳ יודה אומ׳ מימיה של כת השלישית לא הגיעה לאהבתי כי ישמע י״י מפני
שעמה ממועטין״ ח כמעשהו בחול כן מעשהו בשבת אלא שהכהנים מדיחין את העזרה
שלא *כרצון חכמ׳ ר׳ יודה אומ׳ כוס היה ממלא מדם התערובות זורקו זריקה אחת על

* כן הוא בכתיבת היד.

גבי המזבח ולא הודו לו חכמים ״ ט׳ כיצד תולין ומפשיטין אונקליות של ברזל היו
קבועים בכתלים ובעמודין שבהן תולין ומפשיטין וכל מי שאין לו מקום לתלות
*מקלות דקים חלקים היו שם *מניח על כתיפו ועל כתף חבירו ותולה ומפשיט ר׳ ליעזר
אומר ארבעה עשר שחל להיות בשבת מניח ידו על כתף חבירו ויד חבירו על כתיפו ו
5 ותולה ומפשיט ״ י׳ קרעו והוציא את אימוריו נתנן *במגס והקטירן על גבי המזבח יצ׳
יצאת כת הראשונה וישבה לה בהר הבית השנייה בחיל והשלישית במקומה *חשיכה
יצאו וצלו את פסחיהן ״ הל׳ ט׳ פרק ששי אילו דברים בפסח דוחין
את השבת שחיטתו וזריקות דמו ומיחוי קרביו
והקטר חלביו אבל צלייתו והדחת קרביו אינן דוחין *הרכיבו והבאתו מחוץ לתחום ו
10 וחתיכת יבלתו אינן דוחין ר׳ ליעזר אומר דוחין ״ ב׳ אמ׳ ר׳ ליעזר *מה אם שחיטה
שהיא משם מלאכה דוחה את השבת אילו שהן משם שבות לא ידחו את השבת
אמ׳ לו ר׳ יושע יום טוב יוכיח *שהתיר בו משם מלאכה ואסר בו משם שבות אמ׳ לו ר׳ ליעזר
מה זה יהושע מה ראַיָה רשות למצוה ״ ג׳ השיב ר׳ עקיבה *הזיה תוכיח שהיא מצוה
והיא משם שבות ואינה דוחה את השבת אף אתה אל תתמה על אילו שאף על
15 פי שהן מצוה והן משם שבות לא ידחו את השבת ״ ד׳ אמר לו ר׳ ליעזר ועליה אני דן
*מה אם שחיטה שהיא משם מלאכה דוחה את השבת הזיה שהיא משם שבות לא
תדחה את השבת אמ׳ לו ר׳ עקיבה או חילוף מה אם הזייה שהיא משם שבות אינה דוחה
את השבת אף שחיטה שהיא משום מלאכה לא תדחה את השבת ״ ה׳ אמר לו רבי ליעזר
עקיבה עקרתה מה שכתו׳ *בין הערבים במועדו בין בחול בין בשבת אמר לו *הבא לי מועד
20 לאילו כמועד לשחיטה ״ ו׳ כלל אמ׳ ר׳ עקיבה כל מלאכה שאיפשר לה לעשות מערב שבת
אינה דוחה את השבת שחיטה *שאיפשר לה לעשות מערב שבת דוחה את השבת ״
ז׳ אמתיי מביאין עמו חגיגה בזמן שהוא בא בחול בטהרה ובממועט ובזמן שהוא בא
בשבת במרובה ובטומאה אין מביאין עמו חגיגה ״ ח׳ חגיגה היתה באה מן ה
הבקר מן הצאן מן הכשבים מן העזים מן הזכרים ומן הנקיבות ונאכלת לשני ימים* ״
25 ט׳ הפסח ששחטו שלא לשמו בשבת חייב עליו חטאת ושאר כל הזבחים ששחטן לשם
הפסח אם אינן ראויין חייב ואם ראויין הן ר׳ ליעזר מחייב חטאת ור׳ יושע פוטר ״
י׳ אמ׳ לו ר׳ ליעזר מה אם הפסח שהוא מותר לשמו כששינה את שמו חייב הזבחים שהן
אסורין לשמן כששינה את שמן אינו דין שיהא חייב אמר לו ר׳ יושע לא אם אמרת בפסח
ששינהו לדבר אסור תאמר בזבחים ששינן לדבר מותר אמ׳ לו ר׳ ליעזר אמורי ציבור
30 יוכיחו שהן מותרין לשמן והשוחט לשמן חייב אמ׳ לו ר׳ יושע לא אם אמרת באמורי

* כן הוא בכתיבת היד.

ציבור

ציבור שיש להן קצבה תאמר בפסח שאין לו קצבה ר' מאיר אומ' *השוחט לשם אמורי
הציבור פטור״ **יא** שחטו שלא לאוכליו ושלא למנוייו לערלים ולטמאים חייב לאוכליו
ושלא לאוכליו למנוייו ושלא למנוייו למולים לערלים לטמאים ולטהורים פטור
שחטו ונמצא בעל מום חייב שחטו ונמצא טרפה בסתר פטור שחטו ונודע שמשכו הבעלי'ן
5 את ידם או שמתו או שניטמו פטור מפני ששחט ברשות״ **הל' יא**

פרק שביעי

כיצד *תולין את הפסח *שפוד של רימון תוחבו מתוך
פיו עד בית נקובתו ונותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו דברי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבה
אומ' כמין בשול הוא זה אלא *תולן שונה לו״ **ב** אין צולין את הפסח לא בשפוד ולא
באסכלה אמ' ר' צדוק מעשה ברבן גמליאל שאמר לטבי עבדו צא *וצלי לנו את
10 הפסח על האסכלה נגע בחרשו של תנור יקלוף את מקומו נטף מרוטבו על החרס
וחזר *אליו יטול את מקומו נטף מרוטבו על הסולת יקמוץ את מקומו״ **ג** סכו בשמן
של תרומה אם חבורת כהנים יאכלו ואם של ישראל אם חי *ידיחנו ואם צלי יקלוף
את החיצון סכו בשמן של מעשר שני לא יעשנו דמין על *חבורה שאין פודין מעשר שני
בירושלם״ **ד** חמשה דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה העומר ושתי נ
15 הלחם ולחם הפנים וזבחי שלמי הציבור ושעירי ראשי חדשים הפסח שבא בטומאה
נאכל בטומאה שלא בא מתחלתו אלא לאכילה״ **ה** ניטמא הבשר והחלב קיים
*זורק את הדם ניטמא החלב והבשר קיים זורק את הדם ובמוקדשין אינו כן
אף על פי שניטמא הבשר והחלב קיים זורק את הדם״ **ו** ניטמא קהל או רובו או נ
שהיו הכהנים טמאים והקהל *טהור יעשה בטומאה ניטמא מעוט הקהל הטהורין
20 עושין את הראשון והטמאין עושין את השני״ **ז** הפסח שנזרק את דמו ואחר כך
נודע שהוא טמא הציץ מרצה ניטמא הגוף אין הציץ מרצה מפני שאמרו הנזיר
*עושה פסח הציץ מרצה על טמאת הדם אין הציץ מרצה על טומאת הגוף נטמא טומאת
התהום הציץ מרצה״ **ח** ניטמא שלם או רובו שורפין אותו לפני הבירה מעצי המערכה
ניטמא מעוטו והנותר שורפין אותו בחצרותיהם ועל גגותיהם מעצי עצמן והציקנים
25 שורפין אותו לפני הבירה בשביל להנות מעצי המערכה״ **ט** הפסח שיצא או שניטמא
ישרף מיד נטמאו הבעלים או שמיתו *תעבר צורתו וישרף בששה עשר ר' יוחנן
בן ברוקה אומ' אף זה ישרף מיד *שאין לו אוכלים״ **י** העצמות והגידים והנותר ישרפו
בששה עשר חל ששה עשר להיות בשבת ישרפו בשבעה עשר שאינן דוחין לא את
השבת ולא את יום טוב״ **יא** כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך ובראשי כנפים וה'
30 והסחוסין השובר את העצם בפסח הטהור הרי זה לוקה ארבעים אבל המותיר

* כן הוא בכתיבת היד.

*והשובר בטמא אינו לוקה *ארבעים״ יב אבר שיצא מקצתו חותך עד
שהוא מגיע *לפרק וחותך ובמוקדשין . קוצץ *בקופיס שאין בו *שבירת
העצם מן *האגף ולפנים כלפנים מן האגף ולחוץ כלחוץ והחלונות ועובי החומה
כלפנים״ יג שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד אלו הופכים את פניהם
5 הלך ואו- -כלים ואילו הופכים את פניהם הלך ואוכלים והמיחם באמצע וכש׳
וכששמש עומד למזוג קופץ את פיו ומחזיר את פניו עד שהוא מגיע אצל חבורתו
ואוכל והכלה הופכת את פניה ואוכלת״ הל׳ יג

פרק שמיני

האשה בזמן שהיא בבית בעלה שחט
עליה אביה שחט עליה בעלה תאכל משל בעלה הלכה רגל הראשון לעשות בבית
10 אביה שחט עליה אביה ושחט עליה בעלה תאכל *ממקום שהוא רוצה יתום ששחטו
עליו *אפטרופין יאכל ממקום שהוא רוצה עבד של שני שותפים לא יאכל משל שניהן
*חציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו״ ב האומר לעבדו צא ושחוט
עלי את הפסח שחט גדי יאכל שחט טלה יאכל שחט גדי וטלה יאכל
מן הראשון שכח מה אמר לו רבו כיצד יעשה ישחוט גדי וטלה ויאמר אם גדי אמר
15 לי רבי גדי שלו וטלה שלי אם טלה אמר לי רבי טלה שלו וגדי שלי שכח רבו מה אמר לו
שניהן יצאו לבית השריפה ופטורים מלעשות פסח שני״ ג האומר לבניו הרי אני
שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון לירושלם כיון שהכניס הראשון נ
ראשו ורובו זכה בחלקו וזיכה את אחיו עמו לעולם נימנים עליו עד שיהא בו כזית
לכל אחד ואחד נימנים ומושכין את ידיהם ממנו עד שישחט ר׳ שמעון אומר עד שיזרק
20 עליו את הדם״ ד הממנה אחרין עמו על חלקו רשיין *ליתן לו את שלו הוא אוכל נ
משלו והן אוכלין משלהם״ ה זב שראה שתי ראיות שוחטין עליו בשביעי ראה
שלש שוחטין עליו בשמיני *וכן שומרת יום כנגד יום שוחטין עליה בשני *ראת
שני ימים שוחטין עליה בשלישי והזבה שוחטין עליה בשמיני״ ו האונן והמפקח
בגל וכן מי שהבטיחוהו להוציאו מבית האסורים החולה והזקן שהן יכולין לאכל
25 כזית שוחטין עליהן ועל כולם אין שוחטין עליהן בפני עצמן *שלא יביאום לידי פסול
לפיכך אם ארע בהן פסול פטורין מלעשות פסח שני חוץ מן המפקח בגל שהיה טמא
מתחילתו״ ז אין שוחטין את הפסח על היחיד דברי ר׳ יודה ר׳ יוסי מתיר אפי׳ חבורה
של מאה *ואינן יכולין לאכל כזית אין שוחטים עליהם אין עושין *חבורה נשים
ועבדים וקטנים״ ח אונן טובל ואוכל *פסחו לערב אבל לא בקדשים השומע על
30 מיתו והמתלקט לו עצמות טובל ואוכל בקדשים גר שנתגייר *ערב פסחים

* כן הוא בכתיבת היד.

בית שמיי אומרי׳ טובל ואוכל *פסחו לערב בית הלל אומ׳ הפורש מן הערלה כפורש
מן הקבר״ **הל׳ א פרק תשיעי״** מי שהיה טמא או בדרך רחוקה
ולא עשה את הראשון יעשה את השני נ
שגג או נאנס ולא עשה את הראשון יעשה את השני אם כן למה נאמר טמא או בדרך
5 רחוקה שאילו פטורין מן ההכרת ואלו חייבים בהכרת״ **ב** אי זו היא דרך רחוקה
מן *המודיעית ולחוץ וכמידתה לכל רוח דברי ר׳ עקיבה ר׳ ליעזר אומ׳ מאסקופת
העזרה ולחוץ אמ׳ ר׳ יוסי לפיכך נקוד *עליה לומר לא מפני שהיא רחוקה ודיי אלא
מאסקופת העזרה ולחוץ״ **ג** מה בין *הראשון לשני הראשון אסור בבל יראה
ובבל ימצא והשני חמץ ומצה עמו בבית הראשון טעון הלל באכילתו וה/
10 והשני איכו טעון הלל *בעשייתן ונאכלין נלי על מצה ומרורין ודוחין את השבת״
ד הפסח שבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות אם אכלו פטורין
*ר׳ ליעזר פוטר אף על ביאת המקדש״ **ה** מה בין פסח מצרים לפסח הדורות
פסח מצרים מקחו מבעשור וטעון הזיה באגודת אזוב על המשקוף ועל
שתי המזוזות ונאכל בחפזון לילה אחד ופסח הדורות נוהג כל שבעה״ **ו** אמר
15 ר׳ יהושע שמעתי שתמורת הפסח קריבה ותמורת הפסח איכה קריבה ואין
לי לפרש אמ׳ ר׳ עקיבה אני אפרש הפסח שנימצא קודם לשחיטת הפסח *עד שיסתאב
וימכר ויביא בדמיו שלמים וכן תמורתו לאחר הפסח יביא שלמים וכן תמורתו״
ז המפרים נקבה לפסחו או זכר בן שתים שנה ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו
דמיו לנדבה המפרים פסחו ומת לא יביאנו בנו אחריו לשם הפסח אלא לשם
20 שלמים״ **ח** הפסח שנתערב בזבחים *ירעו עד שיסתאבו וימכרו *ויבא בדמי נ
היפה שבהן *ממון זה* ויפסיד המותר מביתו נתערב בבכורות ר׳ שמעון
אומר אם חבורת הכהנים יאכלו״ **ט** חבורה שאבד פסחה *אמרו לאחד נא
ובקש ושחוט עלינו הלך ומצא ושחט והן לקחו ושחטו אם שלו נשחט ראשון
הוא אוכל משלו והן אוכלין עמו *ואם שלהן נשחט ראשון הן אוכלין משלהן והוא אוכל
25 משלו ואין ידוע אי זה מהם נשחט ראשון או ששחטו שניהם *כאחת הוא אוכל משלו
והן אינן אוכלין עמו ושלהן יצא לבית השריפה ופטורין מלעשות פסח שני״ **י**
אמר להם אם איחרתי *שחטו עלי הלך ומצא ושחט והן לקחו ושחטו אם שלהן
נשחט ראשון הן אוכלין משלהן והוא אוכל עמהן אם שלו נשחט ראשון הוא אוכל משלו
והן אוכלין משלהן *אין ידוע אי זה מהם נשחט ראשון או ששחטו שניהם כאחת הן
30 אוכלין משלהן והוא איכו אוכל עמהם *ושלא יצא לבית השריפה ופטור מלעשות פסח

* כן הוא בכתיבת היד.

שני״ יא אמר להן ואמרו לו אוכלים *מן הראשון לא אמר להן ולא אמרו לו נ
אינן אחריין זה בזה״ יב שתי חבורות שנתערבו פסחיהם אילו מושכים
להן אחד ואילו מושכין להם אחד אחד מאילו בא לו אצל אלו ואחד מאילו בא
לו אצל אלו וכך הן אומרין אם שלנו *הפסח הזה ידיך משוכות משלך *וכימיתה על
5 שלנו ואם שלך הוא הפסח הזה ידינו משוכות משלנו ונמניכו על שלך״ יג וכן
חמש חבורות של חמשה חמשה ושל עשרה עשרה כמשכין להן *אחר מכל
חבורה וחבורה וכך הן אומרין״ יד שנים שנתערבו פיסחיהן זה מושך לו אחד
וזה מושך לו אחד זה ממנה עמו אחד מן השוק וזה ממנה עמו אחד מן השוק
זה בא אצל זה וזה בא אצל זה וכך הוא אומר אם שלי הוא הפסח הזה ידיך משוכות
10 משלך ונמניתה על שלי ואם שלך הוא הפסח הזה ידיי משוכות משלי ונמניתי על
שלך״ הל׳ יד פרק עשירי *ערב פסחים סמוך למנחה לא
יאכל אדם עד שתחשך *אפילו עני נ
שבישראל לא יאכל עד שיסב *לא יפחתו לו מארבעה כוסות של יין אפי׳ מן התמחוי״
ב מזגו לו כוס ראשון בית שמיי אומ׳ מברך על היום ואחר כך מברך על היין בית
15 הלל אומ׳ מברך על היין ואחר כך מברך על היום״ ג הביאו לפניו מטבל
בחזרת עד שהוא מגיע לפרפרת הפת הביאו לפניו מצה וחזרת וחרוסת *אף
על פי שאין חרוסת מצוה ר׳ ליעזר בר׳ צדוק אומ׳ מצוה ובמקדש *מביאין לפניו גופו
של פסח״ ג מזגו לו כוס ראשון שני וכן הבן שואל *אם אין דעת בבן אביו מלמדו
מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אנו *מטבלין פעם אחת הלילה
20 הזה שתי פעמים שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה הלילה הזה כולו מצה שבכל
הלילות אנו אוכלין *בשר צלי שלוק ומבושל הלילה הזה כולו צלי *לפי דעתו של בן
אביו מלמדו מתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש מארמי אובד אבי עד שהוא גומר
את כל הפרשה*״ ד רבן גמליאל *אומר כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא
יצא ידי חובתו* פסח מצה ומרורים פסח על שם שפסח המקום על בתי אבותינו
25 במצרים מרורים על שם שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים מצה על שם שנגאלו*
*לפיכך אנו חייבין להודות להלל לשבח לפאר לרומם *לגדל לנצח למי שעשה לנו את כל
הניסים האלו והוציאנו מעבדות לחירות *ונאמר לפניו הללויה״ ה עד איכן הוא אומ׳
בית שמיי אומ׳ עד אם הבנים שמחה בית הלל אומ׳ עד ¶חלמישו למעינו מים ׳
וחותם בגאולה ר׳ טרפון אומ׳ אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים והגיענו ללילה
30 הזה לאכל בו מצה ומרורים ואינו חותם ר׳ עקיבה אומ׳ כן יי׳ אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו*

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כפי הנראה הסופר רצה לכתוב **חלמיש וכו׳**; אבל, בטרם כתב יותר מאות ו׳ של **וכו׳**, נזכר שבספר לפניו הנסחא כבפסוק בצורתו **למעינו מים**. מה עשה? הניח את התיבה **חלמישו** כמו שהיתה; ומזה הטעות שלפנינו.

לרגלים

לרגלים ולמועדים * הבאים לקראתנו בשלום שמחים בבניין עירך * ששים בעבודתך ונאכל
* מן הפסחים ומן זבחי שלמים שיגיע דמן על קיר מזבחך לרצון ונודה לך שיר חדש על ג
גאולתינו ברוך אתה י״י גאל ישראל״ ז מזגו לו כוס שלישי * וברך על מזונו ׳ רביעי
גומר * את ההלל ואומר עליו ברכת השיר בין הכוסות * האלו אם * רצה לשתות
ישתה בין שלישי לרביעי לא ישתה״ ז אין מפטירין אחר הפסח * אפיקמון ישנו מקצתן
יאכלו כולם לא יאכלו ר׳ יוסי אומר נתנמנמו יאכלו נרדמו לא יאכלו״ ח
הפסח אחר חצות מטמא את הידים הפיגול והנותר * מטמא את הידים ברך
ברכת הפסח פטר * של פסח זבח ושל זבח לא פטר של פסח דברי ר׳ ישמעאל ר׳ עקיבה אומ׳
לא זו פוטרת זו ולא זו פוטרת זו״ הל׳ ט פרקים עשרה״

חסלת מסכת פסח

מסכת כיפורים

פרק ראשון שבעת ימים קודם ליום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו
ללשכת פלהדרין ומתקינין לו כהן אחר תחתיו שמא יארע בו פסול
ר׳ יודה אומ׳ אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו ש׳ וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו
היא אשתו אמרו * חכמ׳ * אין לדבר סוף״ ב כל שבעת הימים הוא זורק את הדם ומקטיר
את הקטרת ומטיב את הנירות ומקריב את הראש ואת הרגל ושאר כל הימים אם
רצה להקריב מקריב שכהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש״ ג מסרו לו זקינים
מזקני בית דין * קורין לפניו בסדר היום ואומרין לו אישי כהן גדול קרא אתה בפיך
שמא שכחת או שמא לא למדתה ערב יום הכפורים בשחרית מעמידין אותו בשער
המזרח ומעבירין לפניו פרים אלים וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה״ ד
כל שבעת הימים לא היו מונעים ממנו מאכל ומשתה ערב יום הכפורים עם חשיכה
לא היו מניחים אותו לאכל הרבה * שהמאכל מביא את השינה״ ה מסרוהו זקני בית
דין לזקני כהונה הוליכוהו לעליית בית אבטינס * השביעוהו ונפטרו והלכו להם
ואומרין לו אישי כהן גדול אנו שלוחי בית דין ואתה שלוחנו * ושלוח בית דין משביעין אנו
עליך במי ששיכן את שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל * אשר אמרנו לך הוא פורש ובוכה
והן פורשין ובוכין״ ו אם היה חכם דורש ואם * תלמידי חכמ׳ דורשין לפניו * אם רגיל
לקרות קורא ואם לאו קורין לפניו ובמה קורין לפניו באיוב ובעזרא ובדברי
הימים זכריה בן * קבוטר אומ׳ פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל״ ז ביקש להתנמנם
פרחי * לויה מכים לפניו באצבע * צרדה ואומרין לו אישי כהן גדול עמוד והפג

* כן הוא בכתיבת היד.

אחת על הרינפה ומעסיקין אותו עד שהוא מגיע לזמן השחיטה״ ח בכל יום
תורמין את המזבח מקרות הגבר או סמוך לו מלפניו או מאחריו וביום
הכפורים מחצות וברגלין *מאשמורת הראשונה *לא היתה קרות הגבר מגעת עד שהית׳
העזרה מלאה מישראל״ הל׳ ח פרק שני״ בראשונה כל מי שהוא
5 רוצה לתרום את המזבח תורם בזמן שהן כ
מרובין רצין ועולין בכבש כל הקודם את חבירו לתוך ארבע אמות זכה אם היו *שנים
שוין הממונה אוֹ להם הצביעו ומה הם מוציאין אחת או שתים ואין מוציאין *גודל
במקדש״ ב מעשה שהיו שנים שוין רצין ועולין לכבש ודחף אחד מהם את חבירו
ונפל ונשברה רגלו וכשראו בית דין שהן באין לידי סכנה התקינו שלא יהוא
10 תורמין את המזבח אלא בפיים ארבעה פייסות היו שם *זה הפיים הראשון״ ג
הפיים השני מי שוחט מי זורק מי מדשן את המזבח הפנימי ומי מדשן את
המנורה ומי מעלה איברים לכבש הראש והרגל ושתי הידים העוקץ והרגל והחזה
והגרה ושתי *דפנות הקרבים והסולת *החבתים והיין שלשה עשר *זכין בו אמ׳ בן עזאי
לפני ר׳ עקיבה משם ר׳ יושוע כדרך הילוכו היה קרב״ ד הפיים השלישי חדשין
15 לקטורת בואו *והפיסי *רביעי חדשים עם ישנים מי מעלה איברים מן
הכבש *למזבח״ ה תמיד קרב בתשעה בעשרה באחד עשר בשנים עשר לא פחות
ולא *יתר *עצמו בתשעה בחג וביד אחד צלוחית *שלמים הרי *עשרה ובין הערבים
באחד עשר *עצמו בתשעה ושנים בידן שני *בזכי לבונה של לחם הפנים ובשבת שבתוך
החג *וביד אחד צלוחית שלמים״ ו איל קרב באחד עשר הבשר בחמשה הקרבין
20 והסולת והיין בשנים שנים״ ז פר קרב בעשרים וארבעה הראש והרגל*
בשנים העוקץ והרגל *העקוץ בשנים והרגל בשנים החזה והגרה החזה באחד
והגרה בשלשה שתי ידות בשנים ושתי דפנות בשנים הקרבים והסולת והיין בשלשה*
במי דברים אמורים בקרבנות הצבור אבל בקרבנות היחיד אם רצה להקריב מקריב
הפשיטן ונתוחן של אלו ואלו שוין״ הל׳ ז פרק שלישי
25 אמר להם הממונה צאו וראו אם
הגיע זמן השחיטה אם הגיע הרואה אוֹ *בורקי *מתייה בן שמואל אוֹ האיר פני כל המזרח
עד שהוא בחברון הוא אומ׳ הין״ ב ולמה *צרכו לכך *פעם אחת עלה מאור הלבנה
ודימו שהאיר המזרח ושחטו את התמיד והוציאוהו לבית השריפה והורידו
כהן גדול לבית הטבילה זה הכלל היה במקדש כל המסיך את רגליו טעון טבילה כל המטיל
30 את המים טעון קידוש ידים ורגלים״ ג אין אדם נכנס לעזרה ולעבודה אפי׳ טהור

* כן הוא בכתיבת היד.

עד שהוא טובל חמש טבילות טובל בו ביום וכולם בקודש בבית הפרווה חוץ מזו בלבד״
ד׳ פרשו סדין של בוץ בינו לבין העם קידש ידיו ורגליו ופשט ירד וטבל ועלה ונסתפג הביאו
לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו הביאו לו את התמיד קרצו ומירק אחר שחיטה
על ידו וקיבל את הדם וזרקו נכנס להקטיר את הקטורת *ולהטיב את הנירות ולהקריב
5 את הראש ואת האיברים ואת החבתים ואת היין״ ה׳ קטורת של שחר היתה קריב׳
בין הדם לאיברים ושל בין הערבים היתה קריבה   בין אברים לנסכים אם היה
כהן גדול זקן או *אסטנס מחמין לו חמים ומטילין לתוך הצונין כדי *שתפוג צינתן״
ו׳ הביאוהו לבית הפרווה ובקודש היתה ופרשו סדין של בוץ בינו לבין העם קידש
ידיו ורגליו ופשט ר׳ מאיר אומר פשט קידש ידיו ורגליו ירד וטבל עלה ונסתפג
10 הביאו לו בגדי לבן ולבש וקידש ידיו ורגליו״ ז׳ בשחר היה *לבוש פילוסין של
שנים עשר מנה ובין הערבים הנדווין של   שמנה מאות זוז דברי ר׳ מאיר
וחכמים אומר׳ בשחר היה לבוש של שמונה *של שמונה עשר מנה ובין הערבים של
שנים עשר מנה הכל שלשים מנה אילו נוטל מן *ההר*קש ואם רצה להוסיף מוסיף משלו״
ח׳ בא לו אצל פרו *ופר היה עומד בין האולם ולמזבח ראשו לדרום ופניו למערב נ
15 והכהן עומד במזרח ופניו למערב *וסמך שתי ידיו עליו והתודה וכך היה אומ׳
אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי אנא *בשם כפר נא לעונות לפשעים
ולחטאים שעויתי שפשעתי *שחטאתי לפניך אני וביתי ככתו׳ בתורת משה עבדך לאמר
כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני י״י תטהרו והן עונים אחריו
ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד״ ט׳ בא לו למזרח העזרה לצפון המזבח הסגן
20 מימינו וראש בית *משמאלו ושם שני   שעירים וקלפי היתה שם ובה שני גורלות
שֶׁלְאֶשְׁכְּרָע היו *עשאן בן גמלה של זהב ומזכירין אותו לשבח״ ב׳ בן קטין עשה שנים
עשר דד לכיור שלא היו בו אלא שנים אף הוא עשה מכני לכיור   שלא יהוא מימיו
נפסלין בלינה מנבז המלך עשה כל ידות הכלים של יום הכפורים של זהב *הלני אמו עשת׳
נברשת של זהב על פתחו של היכל אף היא עשתה טבלה של זהב שפרשת סוטה כתוב׳
25 עליה ניקנור נעשו נסים לדלתותיו ומזכירין אותו לשבח״ ג׳ *אילו לגנאי *בית גרמו
לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים בית *אבטינס לא רצו   ללמד על מעשה הקטרת
*הוגרס בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה *ללמוד ובן קמצר לא רצה ללמד על מעשה
הכתב על הראשונים נאמר זכר צדיק לברכה ועל אילו *ושם רשעים ירקב״

הל׳ יב׳ פרק רביעי

טרף בקלפי והעלה שני גורלות אחד כתוב עליו לשם
30 ואחד כתוב עליו לעזאזל *אם של שם עלה בימינו הסגן

* כן הוא בכתיבת היד.

אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך ואם בשמאלו עלה ראש בית אב אומר לו אישי
כהן גדול הגבה שמאלך נתנן על שני שעירים ואומר לי״י חטאת ר׳ ישמעאל אומר לא
היה צריך לומר חטאת אלא לי״י והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד״
ב׳ קשר לשון של זהורית בראש השעיר המשתלח *העמידו כנגד בית שילוחו ולנשחט
5 כנגד בית שחיטתו בא לו אצל פרו שנייה וסמך שתי ידיו עליו והתודה וכך היה
אומ׳ אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך אנא בשם
כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי שפשעתי שחטאתי לפניך אני וביתי ובני
אהרן עם קדושיך ככתו׳ בתורת משה עבדך לאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר
אתכם מכל חטאתיכם וגו׳ והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד״ ג׳
10 שחטו וקיבל במזרק את דמו *נתנו למי שהוא מְמָרֵס בו על הָרוֹבֵד הרביעי שבֹ׳
שבהיכל כדי שלא *יקרש נטל את המחתה ועלה לראש המזבח *וחתה *וירד והניחה על
הרובד *שבעזרה״ ד׳ בכל יום *חותה בשל כסף ומערה *בשלזהב *ובה היה מכנים׳
בכל יום חותה בשל ארבעת קבין ומערה בתוך של שלשת קבין והיום חותה בשל
שלשת קבין ובה היה מכנים״ ה׳ ר׳ יוסי אומ׳ בכל יום חותה בשל סאה ומערה לתוך
15 של שלשת קבין *והיה חותה בשל שלשת קבין ובה היה מכנים״ ו׳ בכל יום
היתה כבדה והיום קלה בכל יום היתה *ידה קצרה והיום ארוכה בכל יום היה
זהבה ירוק והיום אדום דברי ר׳ מנחם בכל יום מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערבים
והיום מוסיף מלא חפניו בכל יום היתה דקה והיום דקה מן הדקה״ ז׳ בכל יום הכהנים
עולים במזרחו של כבש ויורדין במערבו והיום עולים באמצע ויורדין באמצע ר׳ יודה
20 אומ׳ לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע״ ח׳ בכל יום כהן גדול מקדש ידיו
ורגליו מן הכיור והיום מן *הקיתון של זהב ר׳ יודה אומר לעולם כהן גדול מקדש
ידיו ורגליו מן הקיתון של זהב״ ט׳ בכל יום היו שם ארבע מערכות והיום חמש דברי
ר׳ מאיר ר׳ יוסי אומ׳ בכל יום שלש והיום ארבע ר׳ יודה אומ׳ בכל יום שתים והיום
שלש״ הל׳ א׳ פרק חמישי הוציאו לו את הכף ואת המחתה *חפן מלא
25 חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו *והקטון לפי
קטנו וכך היתה מידתה נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו *מהלך בהיכל עד
שהוא מגיע לבין שתי *הפרכות המבדילות בין *קדש ובין קדש הקדשים וביניהם אמה ר׳ יוסי
אומ׳ לא *היה שם אלא פרוכת אחת בלבד ש׳ והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קדש
הקדשים״ ב׳ החיצונה *פרופה מן הדרום והפנימית מן הצפון מהלך ביניהם עד שהוא
30 מגיע לצפון הגיע לצפון *הפך פניו לדרום מהלך לשמאלו עם *הפרכות עד שהוא מגיע

* כן הוא בכתיבת היד.

לארון *נתן את המחתה בין שני הבדים צבר את הקטרת על גבי הגחלים ונתמלא *הבית
עשן יצא ובא לו כנגד בית כניסתו ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון *לא היה מאריך
שלא להבעית את ישראל׳׳ **ג** משניטל הארון אבן היתה שם מימות הנביאים הראשונים
ושתיה *נקראת גבוהה מן הארץ *שלש אצבעות ועליה *היא נותן׳׳ **ד** נטל
5 את הדם ממי שהוא *ממרס בו נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה
ממנו אחת למעלן ושבע *למטה לא היה מתכוין להזות לא למעלן ולא למטן אלא כמצליף
וכך היה מונה אחת אחת ואחת אחת ושתים אחת ושלש אחת וארבע אחת וחמש נ
אחת ושש אחת ושבע יצא והניחו *על כן הזהב שהיה בהיכל׳׳ **ה** הביאו לו את השעיר
שחטו וקיבל במזרק את דמו נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו
10 אחת למעלן ושבע למטן *אלא כמצליף וכך היה מונה *יצא והניחו על כן השני שהיה
בהיכל ר׳ יודה אומ׳ לא היה שם אלא כן אחד בלבד׳׳ **ו** נטל דם הפר והניח דם
השעיר והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ אחת למעלן ושבע למטן
לא היה מתכוון להזות לא למעלן ולא למטן אלא כמצליף וכך היה מונה *נטל דם
השעיר והניח דם הפר והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ אחת למעלן ושבע
15 למטן לא היה מתכוון להזות לא למעלן ולא למטן אלא כמצליף וכך היה מונה *עירה
דם הפר לתוך דם השעיר ונתן את המלא בתוך הריקם ויצא אל המזבח אשר לפני
י׳׳/ וכפר עליו זה מזבח הזהב׳׳ **ז** התחיל מחטא ויורד מאיכן הוא מתחיל מקרן
מזרחית צפונית מ׳ מערבית דרומית מזרחית
מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון שם הוא גומר על מזבח הפנימי ר׳ ליעזר
20 אומר במקומו היה עומד ומחטא ועל כולם הוא נותן מלמטן למעלן חוץ מזו שהיתה
לפניו שהיה נותן מלמעלן למטן׳׳ **ח** היזה על טהרו של מזבח שבע פעמים
*שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון ושל מזבח החיצון
היה שופך על יסוד דרומי אילו ואילו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרים
לגננין לזבל ומועילין בהם׳׳ **ט** כל מעשה יום הכפורים האמור על *סדר *הקדים
25 מעשה לחבירו לא עשה כלום הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזה מדם
השעיר לאחר דם הפר אם עד שלא גמר את המתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם
אחר ויחזור ויזה *כתחילה מבפנים וכן בהיכל וכן במזבח הזהב שכולם כפרה וכפרה
בפני עצמן ר׳ *לעזר ור׳ שמעון אומ׳ ממקום שפסק משם הוא מתחיל׳׳ **הל׳ ט**

פרק ששי שני שעירי יום הכפורים מצותן שיהוא *שוין
30 במראה ובקומה ובדמים ולקיחתן *כאחת *אף על פי שאינן שוין כשרים

* כן הוא בכתיבת היד.

לקח אחד היום ואחד למחר כשרים מת אחד מהם אם עד שלא *הגדיל מת יקח זוג
שני אם משהגדיל מת יביא שנים ויגדיל עליהם *בתחילה״ ב ויאמר אם של
שם מת זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו אם של עזאזל מת זה
שעלה עליו *גורל לעזאזל יתקיים תחתיו והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו
5 לנדבה שאין חטאת ציבור מיתה ר׳ יודה אומר תמות ועוד אמ׳ ר׳ יודה נשפך הדם ימות
המשתלח מת המשתלח ישפך הדם״ ג בא לו אצל שעיר המשתלח וסמך שתי
ידיו עליו והתודה וכך היה אומ׳ אנא השם עוו פשעו חטאו לפניך עמך בית ישרא׳
אנא בשם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעוו ושפשעו ושחטאו לפניך עמך בית
ישראל ככתו׳ בתורת משה עבדך לאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל
10 חטאתיכם לפני י״י תטהרו והם עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד״
ד הכהנים והעם העומדים בעזרה בזמן ששומעים את שם המפורש שהוא יוצא מפי
כהן גדול *כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם ואומרין ברוך שם כבוד
מלכותו לעולם ועד״ ה מסרו למי שהוא מוליכו הכל כשרין להוליכו אלא שעשו
כהנים גדולים קבע ולא היו מניחים את ישרא׳ להוליכו אמ׳ ר׳ יוסי מעשה והוליכו
15 ערסלה מציפורין וישראל היה״ ו וכבש עושין לו מפני הבבליין שהיו מתלשין
בשערו ואומרין לו טול וצא טול וצא *יקרי ירושלם *מלוין אותו עד סוכה הראשונה
עשר סכות מירושלם ועד צוק תשעים *ריס שבעה ומחצה לכל מיל״ ז על כל
סוכה וסוכה אומרין לו הרי מזון והרי מים ומלוין אותו מסוכה לסוכה
חוץ מן האחרון שבהם שאינו מגיע עמו לצוק אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו״
20 ח ומה היה עושה חלק לשון של זהורית חציו קשר בסלע וחציו קשר בין *קרניו *דוחפו
לאחוריו *מתגלגל ויורד לא היה מגיע למחצית ההר עד שנעשה איברים איברים
בא וישב לו תחת סוכה האחרונה עד שתחשך מאמתי מטמא בגדים משיצא חומת
ירושלם ר׳ שמעון אומ׳ משעת דחייתו לצוק״ ט בא לו אצל הפר ואצל השעיר הנשרפים
קרען והוציא את אימוריהן נתנן *במגיס והקטירן על גבי המזבח קלען *במקלות וה/
25 והוציאם לבית השריפה מאמתי מטמים בגדים משיצאו חומת העזרה ר׳ שמעון אומר
*משיצית האור ברובן״ י אמרו לו לכהן גדול הגיע השעיר למדבר ומנין היו יודעים
שהגיע השעיר למדבר *דידכיות היו עושין ומניפין בסודרין ויודעין שהגיע השעיר
למדבר״ יא אמ׳ ר׳ יודה והלא סימן גדול היה להם שלשת מילין מירושלם ועד בית
*חרודו הולכין מיל וחוזרין מיל ושוהין כדי מיל ויודעין שהגיע השעיר למדבר״
30 יב אמר ר׳ ישמעא׳ והלא סימן גדול אחר היה להן לשון של זהורית היה *קשר על פתחו

* כן הוא בכתיבת היד.

של

של היכל וכיון שהגיע השעיר למדבר היה הלשון מלבין שנ' אם יהיו חטאיכם כשנים
כשלג ילבינו״ **הל' יא פרק שביעי** בא לו כהן גדול לקרות אם
רוצה *בבגדי בוץ קורא ואם לאו באסטלית
לבן *שלו חזן הכנסת נוטל את ספר תורה ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו
5 לסגן והסגן נותנו לכהן גדול וכהן גדול עומד ומקבל וקורא עומד וקורא אחרי מות
ואך בעשור וגולל את התורה ומניחה בחיקו ואומר יתר ממה שקריתי לפניכם כתוב
ובעשור שבחומש הפיקודים קורא על פה ומברך עליה שמונה ברכות על התורה
ועל העבודה ועל ההודיה *על מחילת העון ועל המקדש *על ישראל ועל הכהנים ועל שאר
התפלה״ ב הרואה כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפין והרואה פר
10 ושעיר הנשרפין אינו רואה כהן גדול כשהוא קורא לא מפני שאינו רשאי אלא
שהיתה דרך רחוקה ומלאכת שניהם היתה כאחת״ ג אם בבגדי בוץ קרא קידש
ידיו ורגליו ופשט ירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו
ורגליו ויצא ועשה את אילו ואת איל העם ואת שבעת כבשים תמימים *דברי ר' ליעזר
ר' עקיבה אומ' עם תמיד של שחר היו קריבין פר העולה והשעיר הנעשה בחוץ היו
15 קריבין עם תמיד של בין הערבים״ ד קידש ידיו ורגליו ופשט ירד וטבל עלה ונסתפג
הביאו לו בגדי לבן ולבש וקידש ידיו ורגליו נכנס והוציא את הכף ואת המחתה
קידש ידיו ורגליו ופשט ירד וטבל *ועלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו
ורגליו *נכנס והקטיר את הקטרת של בין הערבים והטיב את הנירות קידש ידיו ורגליו ופשט
הביאו לו בגדי עצמו ולבש ומלוין אותו עד ביתו ויום טוב היה עושה לאוהביו *שיצא
20 בשלום*״ ה כהן גדול משמש בשמונה כלים וההדיוט בארבעה בכתונת ובמכנסים
ובמצנפת ובאבנט מוסיף עליו כהן גדול חשן ואפוד ומעיל וציץ באילו נשאלים
באורים ותומים ואין נשאלים להדיוט אלא למלך ולבית דין ולמי שצורך הצבור בו״
הל' ה פרק שמיני״ יום הכפורים אסור באכילה ובשתייה וברחיצה
*ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה
25 *המלך והכלה ירחצו את פניהם והחייה תנעול את הסנדל דברי ר' אליעזר וחכמי' אוסרי'״
ב האוכל ביום הכפורים ככותבת הגסה כמוה וכגלעינתה והשותה כמלוא לוגמיו חייב
כל *האכלין מצטרפין לככותבת וכל המשקין מצטרפין לכמלוא לוגמיו האוכל והשות'
אינן מצטרפין״ ג אכל ושתה *בעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת אכל ועשה
מלאכה חייב שתי חטאות *אחת אכל ועשה מלאכה אכלין שאינן ראויין לא/
30 לאכילה ושתה משקין שאינן ראויין לשתייה שתה ציר או מורייס פטור התינוקות אין

* כן הוא בכתיבת היד.

מענין אותם ביום הכפורים אבל מחנכים אותם קודם לשנה וקודם לשתים בשביל
שיהוא רגילים למצות״ ד *עברה שהריחה מאכילים אותה עד שתשוב נפשה חולה
מאכילים אותו על פי בקיין אם אין שם בקיין מאכילין אותו על פי עצמו עד
שיאמר דיי״ ה מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אפילו דברים טמאים עד שייאורו
5 עיניו מי שנשכו כלב שוטה אין מאכילין אותו מחצר הכבד שלו ר׳ מתייה בן חרש
מתיר ועוד אמר ר׳ מתייה בן חרש החושש בפיו מטילין לתוכו סם בשבת מפני שהוא
ספק נפשות וכל ספק נפשות דוחה את השבת״ ו מי שנפלה עליו מפולת ספק
הוא שם ספק אינו שם ספק חי ספק מת ספק נכרי ספק ישראל מפקחין עליו*
מצאוהו חי מפקחין עליו ואם מת יניחוהו״ ז חטאת ואשם ודאי מכפרין מיתה
10 ויום הכפורים מכפרין עם התשובה והתשובה מכפרת על עבירות הקלות על
עשה ועל לא תעשה ועל החמורות היא תולה עד שיבוא יום הכפורים ויכפר״ ח
האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה *אחטא
ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים
מכפר ושבינו לבין חבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו״ ט
15 את זו דרש ר׳ לעזר בן עזריה מכל חטאתיכם לפני ײ׳ תטהרו עבירות שבין
אדם למקום יום הכפורים מכפר ושבינו לבין חבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה
את חבירו״ י אמר ר׳ עקיבה אשריכם ישראל לפני מי אתה מיטהרין ומי מטהר
אתכם אביכם שבשמים ש׳ וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וגו׳ ואומר
מקוה ישראל ײ׳ מה המקוה מטהר את הטמאים אף הב״ה מטהר את ישראל״
20 הל׳ עשרה״ חסלת מסכת כפורים

מסכת שקלים פרק ראשון

באחד באדר *משמיעין על השקלים ועל הכלאים
ובחמשה עשר בו קורין את המגלה בכרכים ומתקנים את הדרכים ואת הרחובות ואת
25 מקוות המים ועושין כל צרכי הרבים ומציינין על הקברות ויוצאין אף על הכלאים״
ב אמר ר׳ יודה בראשונה היו עוקרין ומשליכין לפניהם משרבו עוברי עבירה היו*
*משליכין לדרכים התקינו שיהוא מבקירין את *השדה״ ג בחמשה עשר בו
שולחנות *יושבים במדינה בעשרים וחמשה ישבו במקדש משישבו במקדש
התחילו למשכן את מי ממשכנין לוים *וישראל וגרים ועבדים משוחררים אבל לא נשים
30 ולא עבדים ולא קטנים וכל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו *אינו פוסק אין ממשכנין

* כן הוא בכתיבת היד.

את

את הכהנים מפני דרכי שלום ״ ד אמ׳ ר׳ יהודה העיד בן *כוברי ביבנה שכל כהן שהוא
שוקל איכו חוטא אמ׳ לו ר׳ יוחנן בן זכאי לא כי אלא שכהן שאינו שוקל חוטא אלא
שהכהנים דורשים את המקרא זה לעצמן וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל הואיל
והעומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו היאך הן נאכלים ״ ה אף על פי שאמרו אין
5 ממשכנין נשים ועבדים וקטנים אבל אם שקלו מקבלין מידם הנכרי והכותי
ששקלו אין מקבלין מידם *קיני זבים קיני זבות קיני יולדות חטאות ואשמות אין מקבלין
מידם *זה הכלל כל שהוא נידר ונידב *אין מקבלין מידם וכן הוא מפרש על ידי עזרא
*לא לכם ולנו לבנות בית י״י אלהינו ״ ו *אילו חייבין בקולבון לוים וישראלים גרים
ועבדים משחררים אבל לא כהנים לא עבדים ולא קטנים השוקל על ידי עבד על יד
10 אשה על יד כהן על יד קטן פטור *על ידו ועל יד חבירו חייב קולבון אחד ר׳ מאיר אומר שני
קולבונות נתן סלע ליטול שקל חייב שני קולבונות ״ ז השוקל על יד עני על יד שכינו על
יד בן עירו פטור אם *מלוון חייב האחים והשותפין שחייבין בקולבון פטורים ממעשר
בהמה ושחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקולבון כמה הוא קולבון מעה כסף דברי ר׳
מאיר וחכמים אומרין חצי ״ הל׳ ז

פרק שני

מצרפין שקלים *דרכונות
15 מפני משאוי הדרך כשם שהיו *שורפות במקדש
כך היו *במדינה ובני העיר ששילחו את שקליהם *נגנבו או שאבדו אם נתרמה התרומה
נשבעין לגיזברים ואם לאו נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין תחתיהם נמצאו או נ
שהחזירום הגנבים אילו ואילו *שוקלין ואין עולין להם לשנה הבאה ״ ב הנותן
שקלו לחבירו לשקול על ידו ושקלו על ידי עצמו אם נתרמה התרומה מעל השוקל
20 שקלו מן ההקדש אם נתרמה התרומה ואחר כך קרבה שבהמה מעל וממעשר שני
ומדמי שביעית יאכל *כנגדו ״ ג המכנס מעות ואמר הרי אילו לשקלי בית שמיי אומ׳
מותרן נדבה בית הלל אומ׳ מותרן חולין שאביא מהן שקלי שוין שהמותר
חולין אילו לחטאתי שוין שהמותר נדבה שאביא מהן חטאתי שוין שהמותר חולין ״
ד אמר רבי שמעון מה בין שקלים לחטאת אלא שהשקלים יש להן קצבה ולחטאת
25 אין לה קצבה ר׳ יודה אומ׳ אף לשקלים *יש להן קיצבה ״ ה שכשעלו ישראל מן
הגולה היו שוקלים דרכונות חזרו לשקול סלעים *חזרו לשקול סלעים חזרו לשקול
*טובעין ביקשו לשקול דינרין אמ׳ ר׳ שמעון אף על פי כן יד כולן שוה אבל חטאת זה
מביא *סלע זה מביא שתים וזה מביא שלש ״ ו מותר שקלים חולין מותר עשירית
האיפה מותר קיני זבים קיני זבות קיני יולדות חטאות ואשמות *מותרן נדבה זה
30 הכלל כל שהוא בא משום חטא ומשם אשמה מותרן נדבה ״ ז מותר עולה לעולה

* כן הוא בכתיבת היד.

מותר מנחה למנחה מותר שלמים לשלמים מותר הפסח לשלמים מותר
נזירים לנזירים מותר נזיר לנדבה מותר שבויים לשבויים מותר שבוי לאותו
שבוי מותר עניים לעניים מותר עני לאותו עני מותר המתים למתים מותר
המת ליורשיו ר̄ מאיר אומר מותר המת יהא מונח עד שיבוא אליהו ׳ ר̄ נתן
אומר *המת בונין לו נפש על קברו״ הל̄ ז

פרק שלישי

בשלשה פרקים בשנה תורמין את
הלשכה *בפרס הפסח בפרס העצרת ובפרס החג והן גרנות של מעשר בהמה
דברי ר̄ עקיבה בן עזאי אומר בעשרים ותשעה באדר ובאחד בסיון ובעשרים
ותשעה באב ר̄ *לעזר ור̄ שמעון אומר באחד בניסן ובאחד בסיון ובעשרים ותשעה
באלול ולמה אמרו בעשרים ותשעה באלול ולא אמרו באחד בתשרי מפני שהוא
יום טוב *ואיפשר לעשר ביום טוב לפיכך הקדימוהו בעשרים ותשעה באלול״
ב̇ בשלש קופות של שלש שלש סאים תורמין את הלשכה וכתוב עליהן אלף בית
גימל ר̄ ישמעאל אומר יוונית כתוב עליהן אלפא ביטא *גמא אין התורם נכנס
לא בפרגוד חפות לא במנעל ולא בסנדל לא בתפילה ולא בקמיע שמא יעני ויאמרו
מעון הלשכה העני או שמא יעשיר ויאמרו מתרומת הלשכה העשיר *שאדם צריך
לצאת ידי הבריות כדרך שהוא צריך לצאת ידי המקום ש̇ והייתם נקיים מי״/
ומישראל ואומר ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם״ ג̇ של בית *רבן גמליאל
היה נכנס ושקלו בין אצבעותיו וזורקו לפני התורם והתורם מתכוון *ודוחפו
לקופה ואין התורם תורם עד שהוא אומר להן אתרום והן אומרין לו תרום תרום*
שלשה פעמים״ ד̇ תרם את הראשונה וחיפה ביקטבולייות שניה וחיפה ביקטבולייות
שלישית לא היה מחפה ולמה לא היה מחפה שמא ישכח ויתרום מן הל̇
הדבר התרום תרם את הראשונה לשם ארץ ישראל *השניה לשם כרכים המוקפים
לה השלישית לשם בבל ולשם מדיי ולשם מדינות הרחוקות״ הל̄ ד

פרק רביעי

התרומה מה היו עושין בה לוקחין בה
תמידין ומוספין ונסכיהם העומר ושתי הלחם ולחם הפנים
וכל קרבנות הצבור שומרי *ספחים בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה
ר̄ יוסי אומר אף הרוצה מתנדב שומר חנם אמרו לו אף אתה אומר שאינן באים
אלא משל ציבור״ ב̇ פרה ושעיר המשתלח ולשון של זהורית באין מתרומת הלשכה
כבש פרה וכבש שעיר המשתלח ולשון שבין קרניו ואמת המים וחומת העיר
ומגדלותיה וכל צרכי העיר באין משירי הלשכה אבא שאול אומ̇ כבש פרה כהנים

* כן הוא בכתיבת היד.

גדולים עושים אותו משל עצמן״ ג̇ מותר שירי הלשכה מה היו עושין
בהם לוקחין בהם יינות ושמנים וסלתות והשכר להקדש דברי ר̇ ישמעאל רבי
עקיבה אומ̇ אין *משתכרין משל הקדש אף לא משל עניים״ ד̇ מותר התרומה
מה היו עושין בה רקועי זהב ציפוי לבית קדש הקדשים ר̇ ישמעאל אומ̇
מותר הפירות קיץ למזבח מותר *נכסים לכלי שרת ר̇ חנניה סגן הכהנים אומ̇ מותר
*נכסים קייץ למזבח מותר תרומה לכלי שרת זה וזה לא היו מודין בפירות״ ה̇
מותר הקטורת מה היו עושין בה מפרישין ממנה שכר *האמנין ומחללין אותה
על מעות האמנין ונותנין אותה *לאומנין בשכרן וחוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה
אם בא החדש בזמנו לוקחין אותה מתרומה חדשה ואם לאו מן הישנה״ ו̇
המקדיש נכסיו והיו בהם דברים ראויין לקרבנות הציבור ינתנו לאומנין
בשכרן דברי ר̇ עקיבה אמ̇ לו בן עזאי *היא המדה אלא מפרישין מהן שכר האומנים
ומחללין אותם על מעות האמנים *נותנים אתם לאומנים בשכרן וחוזרים ולוקחין
אותה מתרומה חדשה״ ז̇ המקדיש נכסיו והיתה בהם בהמה ראויה על גבי
המזבח זכרים ונקיבות ר̇ ליעזר אומ̇ זכרים ימכרו לצריכי עולות ונקיבות
ימכרו לצריכי זבחי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית״ ח̇
ר̇ יהושע אומ̇ זכרין עצמן יקרבו עולות ונקיבות ימכרו לצריכי זבחי
שלמים ויביא בדמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית״ ט̇ אמ̇ ר̇ עקיבה
רואה אני את דברי ר̇ אליעזר מדברי ר̇ יהושע של̇ אליעזר השווה את
מידתו ור̇ יהושע חלק אמ̇ ר̇ פפיים שמעתי את דברי שניהם שהמקדיש בפירוש דברי
ר̇ אליעזר והמקדיש סתם דברי ר̇ יהושע״ י̇ המקדיש נכסיו והיו בהם דברים
ראויין לקרב על גבי המזבח יינות ושמנים ועופות ר̇ לעזר אומר ימכרו
לצריכי אתו המין ויביא בדמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית״ יא̇ אחת
לשלשים יום משערין את הלשכה כל המקבל עליו לספק סלתות מארבע עמדו
משלש יספק מארבע משלש עמדו מארבע יספק מארבע *שיר *ההדקש לעליונה
אם התליעה הסולת התליעה לו אם החמיץ יין החמיץ לו אינו מקבל את מעותיו
עד שיהא המזבח מרצה״ הל̇ יא̇ **פרק חמישי** אילו הן הממונים
שהיו במקדש יוחנן בן *פנחס על החותמות א
אחייה על *הסלתות מתייה בן שמואל על הפיסות פתחיה על הקינים *ולמה נקרא
שמו פתחיה שהיה פותח *דברין ודורשן ויודע שבעים לשון״ ב̇ בן אחייה על
חולי מעים נחוניה חופר שיחין גביני כרוז בן גבר על נעילת שערים בן

* כן הוא בכתיבת היד.

*בני על הפקיע בן ארזה על הצלצל *הוגדס בן לוי על השיר בית גרמו על מעשה
לחם הפנים בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת ואלעזר על הפרכות
*ופינחס המלביש" ג אין פוחתין משלשה גיזברין ומשבעה *מרכולין ואין עושין
*נררה על הציבור בממון פחות משנים חוץ מבן אחייה שעל חולי מעים
5 ואלעזר שעל הפרכות שאותן קיבלו *הציבור עליהן" ד *ארבע חותמות היו
במקדש וכתוב עליהן עגל זכר גדי וחוטא בן עזאי אומ' חמשה היו וארמית
כתוב עליהן עגל *דכר גדי חוטא דל וחוטא עשיר עגל משמש עם נסכי בקר גדולים
וקטנים זכרים ונקבות גדי משמש עם נסכי צאן גדולים וקטנים זכרים ונקיבות חוץ
משל *אלים איל משמש עם נסכי אלים בלבד וחוטא משמש *נסכי שלש בהמות של
10 *מצורע" ה מי שהוא מבקש נסכים הולך לו אצל יוחנן שהוא ממונה על החותמות
נותן לו מעות ומקבל ממנו חותם בא לו אצל אחייה שהוא ממונה על הנסכים
נותן לו חותם ומקבל ממנו נסכים ולערב באין זה אצל זה ואחייה מוציא את החותמות
ומקבל כנגדן מעות אם הותירו הותירו להקדש ואם פחתו ישלם יוחנן מביתו שיד
ההקדש לעליונה" ו מי שאבד *חותמו ממתינין לו עד הערב אם מצאו לו כדי חותמו
15 נותנין לו ואם לאו לא היה לו ושם כל היום כתוב עליהן מפני הרמיים"
ז שתי לשכות היו במקדש אחת לשכת חשאין יראי חטא נותנין לתוכה בחשיי ועניים
בני טובים מתפרנסין מתוכה בחשיי לשכת הכלים כל מי שהוא מתנדב כלי זורקו
לתוכה ואחת לשלשים יום הגיזברין *פותחין אותה *כלי שנמצא בו צורך לבדק הבית נ
מניחין אותו והשאר נמכרים ודמיהן נופלין ללשכת בדק הבית" הל' ז פרק ששי
20 שלשה עשר שופרות שלשה עשר שולחנות שלש עשרה השתחוויות
היו במקדש של בית רבן גמליאל ושל בית ר' חנניה סגן הכהנים היו משתחוים ארבע
עשרה ואיכן היתה יתירה כנגד דיר העצים שכן מסורת בידן מאבותיהם ששם הארון
גנוז" ב מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק וראה את הרצפה שהיא משונה מחברותיה
בא ואמר לחביריו לא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו וידעו ביחוד
25 ששם הארון גנוז" ג ואיכן היו השתחויות הללו ארבע בצפון וארבע בדרום שלוש
במזרח ושתים במערב כנגד השערים שערים דרומיים סמוכים למערב שער
העליון שער הדלק שער הבכורות שער המים ולמה נקרא שמו שער המים שבו מכניסין
צלוחית *שלמים של ניסוך בחג ר' אליעזר בן *עקיבה אומ' בו המים המפכים ועתידין להיות
יוצאין מתחת מפתן הבית" ד לעומתן בצפון סמוכים למערב שער יכניה שער
30 הקרבן שער הנשים שער השיר ולמה נקרא שמו שער יכניה שבו יצא יכניה

* כן הוא בכתיבת היד.

בגלותו

בגלותו ושבאוורה שער ניקנור *ושני פשפשין היו לו אחד מימינו ואחד משמאלו ושנים
במערב ולא היה להן שם ״ ה שלשה עשר שולחנות היו במקדש שמונה של שיש ל
בבית המטבחים שעליהן מדיחין את הקרבים ושנים במערב הכבש אחד של
שיש ואחד של כסף על של שיש *נותנין את האיברין ועל של כסף כלי שרת ושנים באולם
5 מבפנים על פתח הבית אחד של *כסף ואחד של זהב על של כסף נותנין לחם הפנים
בכניסתו ועל של זהב ביציאתו שמעלין בקדש ולא מורידין ואחד של זהב מבפנים שעליו
לחם הפנים תמיד ״ ו שלשה עשר שופרות היו במקדש וכתוב עליהם תיקלין ל
חדתין ותיקלין עתיקין קינים וגוזלי *עלה עצים ללבונה זהב לכפורת ששה לנדבה
תיקלין חדתין שבכל שנה ושנה ועתיקין מי שלא שקל אשתקד שוקל לשנה הבאה ״
10 ז קינים הן *תרין וגוזלי עלה הן בני יונה כולן עולות דברי ר׳ יהודה וחכמ׳ אומרי׳ קינים
אחד חטאת ואחד עולה וגוזלי עלה כולם עולות ״ ח האומר הרי עלי עצים
לא יפחות משני גזירין לבונה לא יפחות מקומץ זהב לא יפחות מדינר זהב
ששה לנדבה ונדבה מה היו עושין בה לוקחין בה עולות הבשר לשם והעורות לכהנים
זה מדרש דרש יהוידע הכהן הגדול אשם הוא אשום אשם לי׳׳ ט זה הכלל כל שהוא
15 בא משם חטא ומשם אשמה ילקח בו עולות הבשר לשם והעורות לכהנים נמצאו
שני כתובים קיימין אשם לי׳׳ ואשם לכהן ואומר כסף אשם וכסף חטאות לא יובא בית
י׳׳ לכהנים יהיו ״ חל שבעה

פרק שביעי

מעות שנמצאו בין *שקלים
לנדבה קרוב לשקלים יפלו *לנדבה
מחנה למחנה יפלו לנדבה בין עצים ללבונה קרוב לעצים יפלו לעצים ללבונה יפלו ללבונה
20 מחנה למחנה יפלו ללבונה בין קינין לגוזלי עלה קרוב לקינין יפלו לקינין לגוזלי עלה
יפלו לגוזלי עלה מחנה למחנה יפלו לגוזלי עלה בין חולין למעשר שני קרוב לחולין יפלו
לחולין למעשר שני יפלו למעשר שני מחנה למחנה יפלו למעשר שני זה הכלל הולכין אחר
הקרוב להקל מחנה למחנה להחמיר ״ ב מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה לעולם
מעשר ובהר הבית חולין ובירושלם בשאר כל ימות השנה חולין ובשעת הרגל
25 הכל מעשר ״ ג בשר שנמצא בעזרה אברים עולות ותתיכות חטאות ובירושלם
זבחי שלמים זה וזה *תעבר צורתו ויצא לבית השריפה ״ ד נמצא בגבולין
אברים נבילות ותתיכות מותרות ובשעת הרגל שהבשר מרובה אף האיברים
מותרים ״ ה בהמה שנמצאת מירושלם ועד מגדל עדר וכמידתה לכל רוח זכרים
עולות ונקיבות זבחי שלמים ר׳ יודה אומ׳ הראוי לפסחים פסחים קודם לרגל
30 שלשים יום ״ ו בראשונה היו ממשכנים את מוצאיה עד שהוא מביא עמה נסכיה חזרו

* כן הוא בכתיבת היד.

להיות מניחין אותה ובורקין התקינו בית דין שיהוא נסכיה באין משל צבור" ז'
אמר ר' שמעון שבעה דברים התקינו בית דין וזה אחד מהם גוי ששילח עולתו
ממדינת הים ושילח עמה נסכיה קריבים משלו ואם לאו קריבים משל ציבור וכן גר שמת
והניח זבחים אם יש לו נסכים קריבים משלו ואם לאו קריבים משל ציבור ותניי בית דין
הוא על כהן גדול שמת שתהא מנחתו קריבה משל ציבור ר' יודה אומר משל יורשין ושלימה
היתה קריבה" ח' על המלח ועל העצים שיהוא הכהנים ניאותים בהם ועל הפרה שלא
יהוא מועלין באפרה ועל הקינים ועל הפסולות שיהוא באות משל ציבור ר' יוסי
אומ' המספק את הקינים הוא מספק את הפסולות" הל' א' פרק שמיני
כל הרוקין הנמצאים בירושלם טהורין חוץ משל שוק
העליון דברי ר' מאיר ר' יוסי אומר בשאר כל ימות השנה שבאמצע טמאים ושבצדדין
טהורים ובשעת הרגל שבאמצע טהורים ושבצדדין טמאים *מפני שהן *מעוטין ומסתלקין
לצדדים" ב' כל הכלים הנמצאים בירושלם דרך *ירידת לבית הטבילה טמאים נ
ודרך עלייה טהורים שלא כירידתן עלייתן דברי ר' מאיר ר' יוסי אומ' כולם טהורים
חוץ מן הסל והמגריפה והמריצה המיוחדין לקברות" ג' סכין שנמצאת בארבעה
עשר שוחט בה מיד בשלשה עשר שונה ומטביל *קופיס בזה ובזה שונה ומטביל
חל ארבעה עשר להיות בשבת שוחט בה מיד בחמשה עשר שוחט בה מיד נמצאת
קשורה לסכין הרי זו כסכין" ד' פרוכת שנטמאת בוולד הטומאה מטבילין *אתה
בפנים ומכניסין אותה מיד *ואם שנטמאת באב הטומאה מטבילין אותה בחוץ
*ושוטחין אותה *בחייל מפני שהיא צריכה הערב שמש אם היתה חדשה *שוטחין אתה על
גג האסטווה כדי שיראו העם את מלאכתה שהיא נאה" ה' רבן שמעון בן גמליאל
אומר משם *שמעון בן הסגן פרוכת עובייה טפח *על שבעים ושנים *נירין נארגת
על כל נימה ונימה עשרים וארבעה חוטין ארכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה
*ובשמונים ושתי רבוא היתה נעשת ושתים עושין בכל שנה ושלוש מאות כהנים מטבילין
אותה" ו' בשר קדשי קדשים שנטמא בין באב הטומאה בין בוולד הטומאה בין נ
בפנים בין בחוץ בית שמיי אומרין הכל ישרף בפנים חוץ משנטמא באב הטומאה
בחוץ בית הלל אומרין הכל ישרף בחוץ חוץ משנטמא בוולד הטומאה בפנים" ז' רבי
ליעזר אומר את שנטמא באב הטומאה בין בפנים בין בחוץ ישרף בחוץ ואת שנטמא
בוולד הטומאה בין בחוץ בין בפנים ישרף בפנים ר' עקיבה אומ' מקום טומאתו שם תהא
שריפתו" ח' אברי התמיד נתנין מחצי הכבש ולמטה במערב ושל מוספין ניתנין
מחצי כבש ולמטה במזרח של ראשי קדשים ניתנין על כרכוב המזבח מלמעלן הס'

* כן הוא בכתיבת היד.

[השקלין]

השקלין והבכורים אינן נוהגים אלא בפני הבית אבל מעשר דגן ומעשר בהמה ובכורות
נוהגים בפני הבית ושלא בפני הבית המקדיש שקלים ובכורים הרי זה קודש ר' שמעון
אומר האומר בכורים *קדש אינן קודש״ הל' ח

חסלת מסכת שקלים

5 מסכת סוכה

פרק ראשון״

סוכה שהיא גבוהה *מעשרים אמה פסולה ר' יהודה מכשיר ושאינה
גבוהה עשרה טפחים ושאין לה *שלש דפנות ושחמתה מרובה מצילתה פסולה סוכה ישנה
בית שמיי פוסלין בית הלל מכשירין אי זו *הישנה כל שעשאה קודם לחג שלשים יום
ואם עשאה לשם החג אפילו מתחילת השנה כשירה״ ב העושה סוכתו תחת האילן
10 כאילו עשאה בתוך הבית סוכה על גבי סוכה העליונה כשירה והתחתונה פסולה
ר' יהודה או' אם אין דיורין בעליונה התחתונה כשירה״ ג *פרס עליה סדין מפני
החמה או תחתיה מפני הנשר או שפרש על גבי הקינוף פסולה אבל פורס הוא
על *ניקליטי המיטה״ ד הידלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסוס וסיכך
על גבן פסולה אם היה הסיכוך הרבה מהן או שקצצן כשירה זה הכלל דבר
15 שהוא מקבל טומאה אם אין גידוליו מן הארץ אין מסככין בו*״ ה חבילי קש וחבילי
עצים וחבילי זרדים אין מסככין בהם ואם התירן כשירות וכולם כשירות לדפנות״
ו מסככין בנסרים דברי ר' יהודה ר' מאיר אוסר נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה
טפחים כשרה ובלבד שלא יישן תחתיו״ ז *תיקרה שאין עליה מעזיבה רבי
יודה אמר משם בית הלל או מפקפק או נוטל אחת מבנתיים בית שמיי אומרי'
20 מפקפק ונוטל אחת מבנתיים ר' מאיר או' נוטל אחת מבנתיים ואינו צריך לפקפק״
ח המקרה סוכתו בשפודין או בארוכות המיטה אם יש רווח ביניהם כמותם כשירה
החוטט בגדיש לעשות *לו סוכה אינה סוכה״ ט המשלשל דפנות מלמעלן
למטן אם גבוהה מן הארץ שלשה טפחים פסולה מלמטן למעלן אם גבוהה
מן הארץ עשרה טפחים כשירה ר' יוסי או' כשם שמלמטן למעלן עשרה טפחים כך
25 מלמעלן למטן עשרה טפחים הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה״
י בית שניפחת וסיכך על גביו אם יש *בין כותל לסיכוך ארבע אמות פסולה וכן בחצר
שהיא מוקפת אכסדרה סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו אם יש תחתיו
ארבע אמות פסולה״ יא העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל ר' ליעזר
פוסל מפני שאין לה גג וחכמי' מכשירין מחצלת קנים *ומחצלת גדולה עשאה
30 לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה ולסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה״

* כן הוא בכתיבת היד.

יב ר' *לעזר אומ' אחת גדולה ואחת קטנה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה
*ואינה מקבלת טומאה" **הל' יב פרק שני** הישן תחת המיטה *לא יצא ידי
ידי חובתו אמ' ר' יהודה נוהגין היינו *ישינין תחת המיטה
בפני הזקנים *אמ' ר' שמעון מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל שהיה ישן תחת המיטה אמ' *רבן
5 גמליאל לזקנים ראיתם טבי עבדי שהוא תלמיד חכם *יודע שעבדין פטורין מן הסוכה וישן לו
תחת המיטה *לפי דרכינו למדנו שהישן תחת המיטה לא יצא ידי חובתו" ב הסומך
סוכתו לכרעי המיטה *בשדה ר' יודה אומ' אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה
פסולה" ג סוכה המדובללת ושצלתה מרובה מחמתה כשרה והמעובה כמין בית אף על
פי שאין הכוכבים נראים מתוכה כשרה" ד העושה סוכתו בראש העגלה או
10 בראש הספינה כשרה ועולים לה ביום טוב בראש האילן או על גבי הגמל כשרה ואין
עולים לה ביום טוב שתים בידי אדם ואחת באילן או שתים באילן ואחת בידי אדם כשרה ואין
עולין לה" ה ¶ביום טוב שלש בידי אדם ואחת באילן כשרה ועולים לה ביום טוב זה הכלל
כל *שניטל האילן והיא יכולה לעמוד *עולים לה ביום טוב" ו העושה סוכתו בין
האילנות והאילנות דפנות *כשרה שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה חולין ומשמשיהן כ
15 פטורים מן הסוכה אוכלין ושותין עריי חוץ לסוכה" ז מעשה שהביאו *לרבן יוחנן בן
זכיי לטעום את התבשיל ולרבן גמליאל שתי כותבות ודלי *שלמים ואמרו העלום
לסוכה וכשנתנו לו לר' צדוק אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך
אחריו" ח ר' ליעזר אומ' ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכל בסוכה אחת ביום ואחת
בלילה וחכ' אומ' אין לדבר קיצבה חוץ מלילי יום טוב הראשון *בלבד ועוד אמר ר' ליעזר
20 מי שלא אכל בלילי יום טוב הראשון ישלים בלילי יום טוב האחרון וחכ' אומ' אין לדבר תשלומין
על זה נאמר מעות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות" ט מי שהיה ראשו ורובו
בסוכה ושולחנו בתוך הבית בית שמיי פוסלין בית הלל מכשירי' אמרו *בית הלל לבית
שמיי *מעשה שהלכו זקני בית שמיי וזקני בית הלל לבקר את *יוחנן בן החורוני ומצאוהו *ראשו
ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית אמרו להן בית שמיי משם ראייה אף הן אמרו לו אם כך
25 הייתה נוהג לא קיימתה מצות סוכה מימיך" י נשים ועבדים וקטנים פטורים מן כ
הסוכה וכל קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה מעשה שילדה כלתו של שמיי הזקן **וכ/
ופחת את המעזיבה וסיכך על גבי המטה בשביל הקטן" יא כל שבעת הימים עושה
אדם את סוכתו קבע ואת ביתו עריי ירדו גשמים מאמתי מותר לפנות משתסרח
המקפה מושלין אותו משל למה הדבר דומה לעבד שבא למזוג *לקוניו ושפך *התיקון על פניו"
30 **הל' יא פרק שלישי** לולב הגזול והיבש פסול של אשרה ושל עיר הנדחת

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ סופר הכתב יד אשר לפנינו (או אחד מהסופרים שקדמוהו) טעה, והכנים בהלכה ה' שתי התבות **ביום טוב** השייכות לסוף הלכה ד'.

** לפנינו כתוב **וכ/**: אך, בלי ספק, רצה הסופר לכתוב **ופ/** (והן שתי אותיות הראשונות של מלת **ופחת** בשורה שאחרי שורה הזאת), ולא הספיק האיש להוציא רצונו מן הכח אל הפועל, עד ששכח לגמרי מה שרצה לכתוב.

פסול

פסול נקטם ראשו נפרצו עליו פסול נפרדו עליו כשר ר' יודה אומ' *יוגדנו מלמעלן וניני
הר הברזל כשירות כל לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו כשר" ב הדס
הגזול והיבש פסול של אשרה ושל עיר הנדחת פסול ניקטם ראשו *ניפרצו עליו
או שהיו ענביו מרובות מעליו פסול אם מיעטן כשר ואין ממעטין ביום טוב" ג
5 ערבה גזולה ויבשה פסולה של אשרה ושל עיר הנדחת פסולה ניקטם ראשה
נפרצו עליה *והנפנפת פסולה *כמישה ושנשרו מקצת עליה ושל בעל כשרה" ד
ר' ישמעאל אומר שלשה הדסין ושתי ערבות לולב אחד ואתרוג אחד אפילו שנים
קטומים ואחד שאינו קטום ר' טרפון אומ' אפי' שלשתן קטומין ר' עקיבה אומר כשם
שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת" ה אתרוג הגזול והיבש פסול
10 של אשרה ושל עיר הנדחת פסול של ערלה פסול ושל תרומה טמאה פסול ושל
*טהורה לא יטול ואם נטל כשר ושל דמיי בית שמיי פוסלין ובית הלל מכשירין ושל נ
מעשר שני בירושלם לא יטול ואם נטל כשר" ו *עלת חזזית על רובו ניטלה
פטומתו ניקב נקלף נסדק חסר כל שהוא פסול עלתה חזזית על מעוטו
ניטל עוקצו ניקב ולא חסר כל שהוא כשר אתרוג הכושי פסול הירוק ככרתן ר' מאיר
15 מכשיר ר' יודה פוסל" ז שיעור אתרוג הקטן ר' מאיר אומר כאגוז ר' יודה אומר
כביצה ובגדול כדי שיאחוז את שניהם בידו אחת דברי ר' יודה ר' יוסי אומ'
אפי' *בשתי ידיו" ח אין אוגדין את הלולב אלא *מימינו דברי ר' יודה ר' מאיר אומ'
אפילו במשיחה אמר ר' מאיר מעשה באנשי ירושלם שהיו אוגדין את לולביהן
*בגמונות של זהב *ובאיכן היו מנענעים בהודו ליי' תחילה וסוף ובאנא יי' הושיעה נא
20 כדברי בית הלל בית שמיי אומ' אף באנא יי' הצליחה נא אמ' ר' עקיבה צופה הייתי נ
ברבן גמליאל ובר' יהושע שכל העם *מטרפין בלולביהן והן לא נענעו אלא באנא יי'
הושיעה נא בלבד" ט מי שבא בדרך ולא היה בידו לולב* כשיכנס לביתו יטול ע
שלחנו אם לא נטל בשחרית יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב" י
מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרים אותו ועונה אחריהן מה שהם אומרין
25 ותהא לו מאירה אם היה גדול מקרא אותו *ועונה אחריו הללויה" יא מקום שנהגו
לכפול יכפול לפשוט יפשוט לברך אחריו יברך הכל כמנהג המדינה הלוקח לולב
מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג *מתנה *שאינו רשאי ליקחו בשביעית" יב בראשונה
היה לולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד משחרב בית המקדש התקין
רבן יוחנן בן זכיי שיהא הלולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש ושיהא יום הנף כולו אסור"
30 יג יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת כל העם מוליכים את לולביהם לבית

* כן הוא בכתיבת היד.

הכנסת *כל אחד ואחד מכיר את שלו *ונוטל מפני שאמרו *אין אדם יוצא ידי חובתו
ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו ושאר כל ימות החג יוצא אדם ידי חובתו
בלולבו של חבירו״ יד ר̄ יוסי אומר יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת
*שכח והוציא את הלולב לרשות הרבים פטור מפני שהוציאו ברשות״
5 טו מקבלת אשה מיד בנה ומיד בעלה *ומחזרת למים בשבת ר̄ יודה אומר בשבת
מחזירין ביום טוב מוסיפין ובמועד מחליפין כל קטן שיש בו דעת לנענע
חייב בלולב״ הל׳ טו

פרק רביעי״

לולב וערבה ששה ושבעה ההלל נ
והשמחה שמונה סוכה וניסוך המים שבעה
והחליל חמשה וששה לולב שבעה כיצד יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת
10 לולב שבעה ושאר כל הימים ששה״ ב ערבה שבעה כיצד יום השביעי של ערבה
שחל להיות בשבת ערבה שבעה ושאר כל הימים ששה״ ג מצות
הלולב כיצד כל העם *מוליכים את לולביהם להר הבית והחזנים מקבלים
בידן וסודרין אותם על גג האסטווה והזקנים מניחין את שלהם בלישכה ומלמדים
אתם לומר כל מי שיגיע לולבי בידו הרי הוא לו מתנה ולמחרת משכימין ובאים נ
15 החזנים מזרקים *לפניהם והן מחטפין ומכים איש את חבירו וכשראו בית דין שהן
באין לידי סכנה התקינו שיהא כל אחד ואחד נוטל בביתו״ ד מצות ערבה כיצד
מקום היה למטה מירושלם *נקרא מוצא יורדין לשם ומלקטין משם מורביות של
ערבה ובאים וזוקפים אתם לצדדי המזבח וראשיהם כפופים על גבי המזבח תקעו נ
והריעו ותקעו בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת ואומרים אנא יי׳ הושיעה נא
20 אנא יי׳ *הושיעה נא ר̄ יודה אומ̇ אני *והוא *והושיעה נא אני והוא והושיעה נא *אותו היום
מקיפין את המזבח שבע פעמים״¶ ה כמעשהו בחול *כן מעשהו בשבת אלא שהיו
מלקטין אותן מערב שבת ומניחין אותן בגיגיות של זהב כדי שלא יכמושו רבי
יוחנן בן ברוקה ⁂או חריות של דקל היו לוקטין וחובטים *על גבי המזבח אותו היום היה
נקרא יום חיבוט חריות מיד התינוקות שומטין את לולביהן ואוכלים את אתרוגיהם״
25 ו ההלל והשמחה שמונה כיצד מלמד שאדם חייב *בכבוד יום טוב האחרון של חג כ/
כשאר כל ימות החג סוכה שבעה כיצד גמר מלאכל לא יתיר את סוכתו אבל מוריד
הוא את הכלים מן המנחה ולמעלה בשביל כבוד יום טוב האחרון*״ ז ניסוך המים
שבעה כיצד צלוחית של זהב מחזקת שלשת לוגין היה ממלאה מן השילוח הגיעו
לשער המים תקעו והריעו ותקעו עלה בכבש ופנה לשמאלו ושני ספלים של כסף היו
30 שם ר̄ יהודה אומ̇ של סיד היו אלא שהיו *משחרין *מפני היין ומנוקבין כמין שני חוטמין

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כידוע, במשנה הנדפסת תבאנה פה עוד מלות רבות, ותחלתן **בשעת פטירתן** וכו׳; ובכתב יד שלפנינו נשמטו, והדבר צריך עיון.

⁂ כנראה, הסופר שכח פה להשים הנקדה על מלת **או** (והיא כמו **אומר**); והדבר ברור.

דקין אחד מעובה ואחד *מיריק כדי שיהוא שניהם כלים בבת אחת״ ח מערבי
*שלמים ומזרחי של יין עירה שלמים לתוך של יין או של יין לתוך שלמים יצא ר׳
יודה אומ׳ מלוג היה מנסך כל שמונה ולמנסך אומרין לו הגבה את ידך שפעם אחת
ניסך *על רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהם״ ט כמעשהו בחול כך מעשהו
5 בשבת אלא שהיה ממלא מערב שבת חבית של זהב שאינה מקודשת מן
השילוח ומניחה בלישכה בעד החלון נשפכה או נתגלתה היה ממלאה מן הכיור שהמים
והיין המגולים פסולין מעל גבי המזבח״

הל׳ ט פרק חמישי

החליל חמשה וששה זה* חליל של בית
*השאבה לא ראה שמחת בית השאבה לא שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב
10 אמרו כל מי שלא ראה שמחת בית השאבה לא ראה שמחה מימיו״ ב *מוצאי יום
טוב הראשון של חג היו יורדין לעזרת הנשים ומתקנים שם תיקון גדול *ומנורת
של זהב היו שם ושפלים של זהב בראשיהם וארבעה סולמות על כל מנורה ומנורה
וארבעה ילדים מפרחי כהונה ובידיהם כדי שמן של מאה ועשרים לוג והן מטילין
לתוך כל ספל וספל״ ג מבלאי מכנסי הכהנים ומהמייניהם *היו מפקיעין ובהן
15 היו מדליקין לא היתה חצר בירושלם שלא היתה מאירה מאור בית השאבה״
ד החסידים ואנשי המעשה היו מרקדים לפניהם באבוקות *ואומרין לפניהם דברי
*תשבחות והלוים בכנורות ובנבלים ובמצלתים *ובכל כלי שיר בלא מספר עד
חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישרא׳ לעזרת הנשים כנגד חמש עשרה״ ה מעלות נ
שבתילים שעליהם הלוים עומדים בשיר״ ה עמדו שני כהנים בשער העליון נ
20 היורד מעזרת ישראל לעזרת הנשים ושתי חצוצרות בידם קרא הגבר תקעו
והריעו ותקעו הגיעו* לעזרה תקעו והריעו ותקעו היו תוקעין והולכין עד שמגיעין
לשער היוצא *למזרח הגיעו לשער היוצא למזרח ¶ הפםו פניהם למערב ואמרו אבותינו
*היו במקום הזה אחוריהם אל היכל יי׳ ופניהם קדמה והמה משתחוים קדמה לשמש אנו
ליה וליה עינינו ר׳ יודה אומ׳ *שונין אותה לומר אנו ליה וליה עינינו״ ו אין פוחתין
25 מעשרים ואחת *תקיעה במקדש ולא מוסיפין על ארבעים ושמונה בכל יום
היו שם עשרים ואחת *תקיעה שלוש לפתיחת שערים תשע לתמיד של שחר ותשע
לתמיד של בין הערבים ולמוספין *מוסיפין עוד תשע ובערב שבת מוסיפין עוד שש
שלוש להבטיל את העם מן המלאכה ושלש להבדיל בין קדש לחול״ ז ערב שבת
שבתוך החג היו שם ארבעים ושמונה שלוש לפתיחת שערים שלוש לשער העליון
30 שלש לשער התחתון שלש למילוי המים ושלש על גבי המזבח תשע לתמיד של שחר

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר בחפזו כתב הכ במין ם; עין למעלה, דף 27*, שורה 17, וההערה שעליה.

ותשע לתמיד של בין הערביים ותשע למוספין שלש להבטיל את העם מן המלאכה
ושלש להבדיל בין קדש לחול״ **ח** יום טוב הראשון של חג היו שם שלשה עשר פרים
ואילים שנים ושעיר אחד נשתיירו שם ארבעה עשר כבשים לשמונה
משמרות״ **ט** ביום הראשון ששה מקריבים שנים שנים והשאר אחד אחד *בשלישי ל
5 ארבעה מקריבים שנים שנים והשאר אחד אחד ברביעי שלשה מקריבין שנים
שנים והשאר אחד אחד בחמישי שנים מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בששי ל
אחד מקריב שנים והשאר אחד אחד בשביעי כולם שוין בשמיני חזרו לפיים *כרגלין
אמרו מי שהיה מקריב פרים היום לא היה מקריב למחר אלא חוזרין חלילה״ **י**
בשלשה פרקים בשנה ¶היובל המשמרות שוין באמורי הרגלין ובחילוק לחם הפנים
10 ובעצרת אומרין לו הא לך מצה הא לך חמץ משמר שזמנו קבוע הוא מקריב תמידין
נדרים ונדבות וכל קרבנות הציבור הוא מקריב את הכל בזמן שיום טוב סמוך לשבת
בין מלפניה בין מלאחריה היו כל המשמרות שוין בחילוק לחם הפנים״ **יא** חל *יום
אחד להפסיק בנתיים משמר שזמנו קבוע הוא נוטל עשר חלות והמ – תעכב
נוטל שתים ושאר כל ימות השנה הנכנס נוטל שש והיוצא נוטל שש ר׳ יודה אומ׳
15 הנכנס נוטל שבע והיוצא נוטל חמש הנכנסין חולקין בצפון *ויוצאין בדרום בילגה
לעולם חולקת בדרום טבעתה קבועה וחלונה סתומה״

חסלת מסכת סוכה״

מסכת ביצה

פרק ראשון

ביצה שנולדה ביום טוב
20 בית שמיי אומ׳ תאכל ובית
הלל אומ׳ לא תאכל *שאור *כזית וחמץ ככותבת בית הלל אומ׳ זה וזה כזית״
ב **בהמה שנולדה ביום טוב הכל מודים שהיא מותרת ואפרוח היוצא מן הביצה
הכל מודים שהוא אסור״ **ג** השוחט חיה ועוף ביום טוב בית שמיי אומרי׳
יחפור *בדקל ויכסה בית הלל אומ׳ לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן*
25 *מודים שאם שחט שיחפור בדקל ויכסה שאפר הכירה מוכן*״ **ד** בית שמיי אומ׳
אין מוליכין את הסולם משובך לשובך אבל מטהו מחלון לחלון בית הלל מתירי׳
בית שמיי אומ׳ לא יטול אלא אם כן נענע מבעוד יום בית הלל אומ׳ עומד ואומ׳ זה
וזה אני נוטל״ **ה** זימן שחורים ומצא לבנים ומצא שחורים שנים ומצא
שלשה אסורין שלשה ומצא שנים מותרין בתוך הקן ומצא לפני הקן אסורין אם
30 אין שם אלא הן הרי אלו מותרין״ **ו** בית שמיי אומ׳ אין מסלקין את התריסין ל

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר, במחילת כבודו, לא הכיר תמונת אותיות שתי חמלות **היו כל**, וכתב תחתיהן מלה אחת **היובל**- ומשגגות כאלה אנו למדים, כאשר נראה להלן.

** הרואה יראה כי אמרנו בההערה האחרונה כי משגגות כאלה אנו למדים: לכן בטוחים אנחנו שהסופר לא הוציא מלבו ההלכה היקרה הזאת, אשר לא מצאנוה עד עתה בכל המשניות הנדפסות.

ביום

ביום טוב בית הלל מתירין אף להחזיר בית שמיי אומ׳ אין נוטלין את העלי לקצב
עליו בשר בית הלל מתירים בית שמיי אומ׳ אין נותנין את העור לפני בית *הדרסה
לא יגביהנו אלא אם כן יש עמו *בשר בית הלל מתירין״ ז בית שמיי אומרי׳ אין
מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה לרשות הרבים
בית הלל מתירין״ ח בית שמיי אומ׳ אין מוליכין חלה ומתנות לכהן ביום טוב
בין שהורמו מאמש בין שהורמו מהיום בית הלל מתירין״ ט אמרו*
בית שמיי גזירה שוה חלה ומתנות מתנה לכהן ותרומה מתנה לכהן כ
כשם שאין מוליכין את התרומה* כן לא יוליכו את המתנות אמרו להן בית הלל לא
אם אמרתם בתרומה שאינו זכיי בהרמתה תאמרו במתנות שהוא זכיי בהרמתן״
י בית שמיי אומ׳ תבלין נידוכין במדוך של עץ והמלח בפך ובעץ הפרור בית
הלל אומרים תבלין נידוכין כדרכן במדוך של אבן והמלח במדוך של עץ״
יא הבורר קטנית ביום טוב בית שמיי אומ׳ בורר אוכל אוכל בית הלל אומ׳ בורר
כדרכו בחיקו *ובתמחוי אבל לא בטבלה לא בנפה ולא בכברה רבן גמליאל
אומר אף מדיח *ושוליה״ יב בית שמיי אומ׳ אין משלחין ביום טוב אלא מנות
בית הלל אומ׳ משלחין בהמה חיה ועוף חיין ושחוטין משלחין ייינות שמנים
וסלתות וקטניות אבל לא תבואה ר׳ שמעון מתיר אף בתבואה״ משלחין כלים
בין תפורים בין שאינם תפורים אף על פי שיש בהן כלאים והן לצורך המועד אבל
לא סנדל *מסומר ולא מנעל שאינו תפור ר׳ יודה אומ׳ אף לא מנעל לבן מפני שהוא
צריך אומן זה הכלל כל שניאותין בו ביום טוב משלחין אותו״ הל׳ יב פרק שני״
יום טוב שחל להיות ערב שבת לא יבשל *כתחילה מיום
טוב לשבת אבל מבשל הוא *ביום טוב ואם הותיר הותיר לשבת ועושה תבשיל מערב
יום טוב וסומך עליו לשבת בית שמיי אומ׳ שני תבשילין בית הלל אומ׳ תבשיל אחד
ומודין בדג ובביצה שעליו שהן שני תבשילין אכלו או שאבד לא יבשל עליו כתחילה
*שייר ממנו כל שהוא סומך עליו כתחילה לשבת״ ב חל להיות לאחר השבת בית
שמיי אומ׳ מטבילין את הכל מלפני השבת בית הלל אומ׳ כלים מלפני השבת
ואדם בשבת״ ג שוין שמשיקין את המים בכלי אבן לטהרה אבל לא מטבילין
*מגב לגב ומח — בורה לחבורה ביום טוב״ ד בית שמיי אומ׳ מביאים שלמים
ואין סומכין עליהן אבל לא עולות בית הלל אומרי׳ מביאים שלמים ועולות וסומכין
עליהם״ ה בית שמיי אומ׳ לא יחם אדם חמים לרגליו אלא אם כן היו ראויין לשתיה
בית הלל מתירין ועושה *מדורה ומתחמם כנגדה״ ו שלשה דברים רבן גמליאל

* כן הוא בכתיבת היד.

מחמיר כדברי בית שמיי אין טומנין את החמים מיום טוב לשבת אין זוקפין את
המנורה ביום טוב ואין אופין *פיתן *גריצות אלא רקיקין אמר רבן גמליאל מימיהן של
בית אבה לא היו אופין את פיתן גריצות אלא רקיקין אמרו לו מה נעשה להן לבית נ
אביך שהיו מחמירין על עצמן *ומקלין על כל ישראל להיות אופין פיתן גריצות וחורי״
5 ז אף הוא אמר שלשה דברים להקל מכבדין את המיטות ומניחין את המוגמר ביום
טוב ועושין גדי מקולס בלילי פסחים וחכ׳ אוסרין״ ח שלשה דברים ר׳ לעזר
בן עזריה מתיר וחכמ׳ אוסרין פרתו *יוצא ברצועה שבין קרניה ומקרדין את
הבהמה ביום טוב ושוחקין את הפלפלים ברחים שלהם ר׳ יודה אומ׳ אין מקרדין את
הבהמה ביום טוב מפני שהוא עושה חבורה אבל מקרצפין וחכמ׳ אומר׳ אין מקרדין
10 אף לא מקרצפין״ ט הריחים של פלפלים טמאה משום שלשה כלים משום כלי נ
קיבול משום כלי מתכות משום *כברה עגלה של קטן טמאה משום *שלשה
כלים משום כלי קיבול משום כלי מתכות מידרס וניטלת בשבת ואינה נגררת אלא
על גבי הכלים ר׳ יודה אומ׳ כל הכלים אינן נגררין חוץ מן העגלה מפני שהיא *מושכת״

הל׳ ט **פרק שלישי** אין צדים דגים מן הביברים *ואין נותנין לפניהם
15 מזונות אבל צדים חייה ועוף מן הביברים ונותנין
לפניהם מזונות רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל הביברים שוין זה הכלל כל המחוסר
צידה אסור ושאינו מחוסר צידה מותר״ ב מצודות ¶חייה עופות ודגים שעשאן מערב
יום טוב לא יטול מהם ביום טוב אלא אם כן *ידוע שניצודו מבעוד יום מעשה
בגוי אחד שהביא דגים לרבן גמליאל ואמר מותרין הן אלא שאין רצוני לקבל ממנו״ ג
20 בהמה *מסכנת לא ישחוט אלא אם כן ידוע שהוא יכול לאכול ממנה כזית צלי מבעוד
יום ר׳ עקיבה אומ׳ אפי׳ כזית חי מבית טבחתה שחטה *בשדה לא יביאנה במוט *ובמיטה
אבל מביאה בידו אברים אברים״ ד בכור שנפל לבור ר׳ יודה אומר ירד *המומחה
ויראה אם יש בו מום יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט ר׳ שמעון אומ׳ כל שאין מומו
ניכר מערב יום טוב אין זה מן המוכן״ ה בהמה שמתה לא יזיזנה ממקומה׳
25 מעשה ששאלו את ר׳ טרפון עליה ועל החלה שניטמאת ונכנס לבית המדרש
ושאל ואמרו לו לא יזיזן ממקומן״ ו אין נימנין על הבהמה כתחלה ביום טוב אבל
נימנין עליה מערב יום טוב ושו — חטין ומחלקין ביניהם ר׳ יודה אומ׳ שוקל אדם
בשר כנגד הכלי או כנגד *הקופיס וחכמים אומ׳ אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר״
ז אין משחיזין את הסכין *אבל *משיאה על גבי חברתה לא יאמר אדם לטבח מכור לי
30 בדינר בשר אבל שוחט והן מחלקין ביניהן״ ח אומר אדם *לחנווני מלא לי כלי

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ מה טיבה שלנקדה זו?

זה אבל לא במדה ר' יודה אומר אם היה כלי של מדה לא ימלאנו מעשה בשאול בן בוטנית
שהיה ממלא את מדותיו מערב יום טוב ונותנן ללקוחות ביום טוב אבא שאול אומ' *במועד
עושה כן *וחכמי' אומ' אף בחול עושה כן מפני מילוי המידות״ ט' אומר אדם לחבירו
תן לי ביצים ואגוזין במניין שכן דרך בעל הבית להיות מונה בתוך ביתו״

הל' ט' **פרק רביעי** המביא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בסל ובקופה
אבל מביא הוא על כתיפו *לפניו *המוליך את התבן
לא יפשיל את הקופה לאחריו אבל נוטלה בידו מתחילין בערימת התבן אבל לא
בעצים שבמוקצה אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה מביאין עצים מן השדה
מן *הכונס מן הקרפף אפי' מן המפוזר אי זה הוא קרפף כל שהוא סמוך לעיר דברי רבי
יודה ר' יוסי אומ' כל שנכנסין לו בפותחת אפילו בתוך תחום השבת״ ב' אין מבקיעין
עצים *מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה *אין מבקעין עצים לא בקורדום לא
במגל ולא במגירה אלא *בקופיס בית שהוא מלא פירות וסתום ונפחת נוטל ממקום הפחת
ר' מאיר אומר אף פותח כתחלה ונוטל״ ג' אין פוחתין את הנר מפני שהוא
עושה כלי אין עושין פחמין *אין חותכין את הפתילה לשנים ר' יודה אומר
חותכה באור לשני נירות״ ד' אין שוברין את החרס אין חותכין את הנייר לצלות בו
מליח אין גורפין תנור וכירים אבל מכבשין אין מקיפין שתי חביות לשפות עליהן
את הקדירה *בבקעת וכן הדלת אין מנהיגין את הבהמה במקל ביום טוב*״ ה'
ר' ליעזר אומר נוטל אדם קיסם *לחצות בו את שיניו ומגבב מן החצר ומדליק
שכל מה שבחצר מוכן וחכ' אומ' מגבב *מלפניו ומדליק״ ו' אין מוציאין את האור
לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן העפר ולא מן המים ואין מלבנין את הר'
הרעפים לצלות עליהן ועוד אמ' ר' ליעזר עומד אדם על המוקצה ערב שבת בשביעית
ואומר עד כאן אני אוכל למחר וחכ' אומ' עד שירשום ויאמר מיכאן ועד כאן״

הל' ו' **פרק חמישי** *משלין פירות דרך ארובה ביום טוב אבל לא
בשבת ומכסין את הפירות בכלים מפני הדלף וכן
כדי יין וכן כדי שמן נותנין לו כלי תחת הדלף בשבת״ ב' כל שחייבין עליו משום
שבות *משם רשות משום מצוה בשבת חייבין עליו ביום טוב אילו הן משום שבות
לא עולין באילן לא רוכבין על גבי בהמה ולא שטין על פני המים לא מספקין לא מטפחין
ולא מרקדין ואילו הן משום רשות לא דנין ולא מקדשין ולא חולצין ולא מיבמין אילו הן
משם מצוה לא מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין ולא מגביהין תרומה ומעשרות כל אלו
ביום טוב *אין צריך לומר בשבת אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד״ ג'

* כן הוא בכתיבת היד.

הבהמה והכלים כרגלי הבעלים המוסר את בהמתו לבנו או לרועה הרי אילו כרגליו
כלים המיוחדין לאחד מן האחים שבבית *אלו כְּרַגְלַיִם ושאינן מיוחדין *למקום
שכולם הולכים״ ד̇ השואל כלים מחבירו מערב יום טוב כרגלי השואל ביום טוב
כרגלי המשאיל האשה ששאלה מחברתה תבלים ומים ומלח לעיסתה הרי אלו
5 כרגלי שתיהן ר̇ יודה פוטר במים מפני שאין בהן ממש״ ה̇ הגחלת כרגלי הבעלים וה/
והשלהבת בכל מקום גחלת של הקדש *מועילין בה והשלהבת לא נהנין ולא
מועלין״ ו̇ באר של יחיד כרגלי היחיד ושל אנשי העיר כרגלי אותה אנשי העיר
ושל עולי בבל כרגלי הממלא״ ז̇ מי שהיו פירותיו בעיר אחרת וערבו
בני אותה העיר *ושל עולי בבל כרגלי הממלא״ ח̇ מי שהיו פירותיו בעיר
10 אחרת וערבו בני אותה העיר *לבוא אצלו לא יביאו לו מפי — רותיו אם עירב הוא
הרי פירותיו כמוהו״ ט̇ מי שזימן אצלו אורחין לא יוליכו בידן מנות אלא אם כן
זיכה להם אחר במנותיהם מערב יום טוב אין משקין ושוחטין את המדב[ריות]
אבל משקין ושוחטין את הבייתות״ י̇ אילו הן הבייתות *הלונות בעיר והמדבריות
הלונות באפר״ **חסלת מסכת ביצה״ פרקים חמשה**

15

מסכת ראש השנה פרק ראשון

ארבעה ראשי שנים
הן באחד בניסן ראש
השנה למלכים ולרגלים באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה ר̇ *לעזר ור̇ שמעון
אומר באחד בתשרי״ ב̇ ובאחד בתשרי ראש השנה לשנים לשמטים ליובלות לנטי[עה]
20 ולירקות באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמיי בית הלל אומ̇ בחמש[ה]*
בו״ ג̇ בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה ובעצרת על פירות האילן
ובראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו *כבנו מרון ש̇ היוצר יחד לבם המבין את
כל מעשיהם ובחג נידונין על המים״ ד̇ על ששה חדשים השלוחין יוצאין על ניסן
מפני הפסח ועל אב מפני התענית על אלול מפני ראש השנה ועל תשרי מפני
25 תקנת המועדות על כסליו מפני החנוכה ועל אדר מפני הפורים וכשהמקדש קיים יוצאין
*על אייר מפני פסח קטן״ ה̇ על שני חדשים מחללין את השבת על ניסן ועל תשרי
שבהן השלוחים יוצאין לסורייה ובהם מתקנים את המועדות וכשהמקדש קיים
מחללין אף על כולם מפני תקנת הקרבן״ ו̇ בין שנראה בעליל בין שלא נראה בעליל
מחללין עליו את השבת ר̇ יוסי אומר אם נראה בעליל אין מחללין עליו את השבת״
30 ז̇ מעשה שעברו *יתר מארבעים זוג ועיכבן ר̇ עקיבה בלוד שלח לו רבן גמליאל אם

* כן הוא בכתיבת היד.

מעכב

מעכב אתה את הרבים נמצאת *מכשלן לעתיד* " ח אב ובנו שראו את החדש ילכו
לא שמצטרפין זה עם זה אלא שאם יפסל אחד מהן יצטרף השני עם אחר רבי
שמעון אומ' אב ובנו וכל הקרובים כשרים לעדות החדש" ט אמר ר' יוסי מעשה
בטוביה הרופא שראה את החדש בירושלם הוא ובנו ועבדו המשוחרר וקיבלו ה/
5 הכהנים אותו ואת בנו ופסלו את עבדו וכשבאו לבית דין קיבלו אותו ואת עבדו ופסלו
את בנו" י אילו הן הפסולין המשחק בקוביה והמלווה ברבית ומפריחי יונים וסוחרי
שביעית ועבדים זה הכלל כל עידות שאין האשה כשרה לה אף הן אינן כשרין
לה" יא מי שראה את החדש ואינו יכול להלך מוליכין אותו על החמור ואפילו
במיטה *אם צודה להן לוקחין בידם *מזונות שעל מהלך לילה ויום מחללין את ה
10 השבת ויוצאין לעידות החדש ש' אלה מועדי יי' מקראי קדש אשר תקראו אותם
במועדם" הל' יא פרק שני" אם אינם מכירין אותו משלחים עמו
אחר להעידו בראשונה היו מקבלים עידות החדש
מכל אדם משקלקלו המינים התקינו שלא יהוא מקבלין אלא מן המכירים בראשונה
היו משיאים משואות משקלקלו המינים התקינו שיהוא השלוחים יוצאים" ב כיצד*
15 משיאין משואות מביאים*כלונסות של ארז ארוכים וקנים ועצי שמן*ונעורות של
פשתן וכורכן במשיחה ועולה לראש ההר ומצית בהן את האור ומוליך ומביא ומעלה
ומוריד עד שהוא רואה את חבירו שהוא עושה כן בראש ההר השני וכן בראש ההר
השלישי" ג ומניין היו משיאין *מהר המשחה לסרטבה ומסרטבה *לאגריפינה
*ומאגריפינא *לחברן ומחברן לבית בלתי ומבית בלתי לא זזו *אלא מוליך ומביא
20 ומעלה ומוריד עד שהוא רואה את כל הגולה לפניו כמדורת האש" ד חצר
גדולה היתה בירושלם ובית *יעזיק היתה נקראת ולשם כל העדים מתכנסין
ובית דין בודקין אותם שם וסעודות גדולות עושין להם בשביל שיהוא רגילין לבוא"
ה בראשונה לא היו זזין משם כל היום התקין רבן גמליא' הזקן שיהוא מהלכין אלפים
אמה לכל רוח ולא אילו בלבד אלא אף החכמה הבאה לילד והבא להציל מיד
25 הגים מיד הנהר מיד הדליקה מיד המפולת הרי אילו כאנשי העיר ויש להן אלפים אמה
לכל רוח" ו כיצד בודקין את העדים זוג שבא ראשון בודקין אותו ראשון ומכניסין
את הגדול שבהם ואומרין לו אמור כיצד ראיתה את הלבנה לפני החמה *לאחר
החמה לצפונה *לדרומה וכמה היה גבוה ולאין היה נוטה וכמה היה רחב אם אמר לפני
החמה לא אמר כלום" ז *היו מכניסין את השני ובודקין אותו *נמצאו דבריהם מכו/
30 מכוונים *ועידותן קיימת שאר כל הזוגות שואלין אתם ראשי דברים לא

* כן הוא בכתיבת היד.

שצריכין להם אלא *שלא יבאו בפתי נפש בשביל שיהוא רגילין לבוא״ ח׳ ראש בית
דין אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש בין שנראה בזמנו
בין שלא נראה בזמנו מקדשין אותו ר׳ לעזר בר׳ צדוק אומר אם לא נראה בזמנו אין
מקדשין אותו שכבר קדשוהו שמים״ ט׳ דמות צורות לבנות היו לו לרבן גמליאל
5 בעלייתו בטבלה ובכותל שבהן מראה את ההדיוטות ואומר הכזה ראית או
הכזה מעשה שבאו שנים ואמרו ראינוהו שחרית במזרח וערבית במערב אמר רבי
יוחנן בן נורי *שקר הן וכשבאו ליבנה קיבלן רבן גמליאל״ י׳ ועוד באו שנים ואמרו
ראינוהו בזמנו *ובלילי עיבורו לא נראה וקיבלן רבן גמליאל אמ׳ ר׳ דוסה בן *ארכינס
עידי שקר הן והיאך מעידין על האשה שילדה ולמחר כריסה בין שיניה אמר לו ר׳ יהושע
10 רואה אני את דבריך״ יא׳ שלח לו רבן גמליאל גוזר אני עליך שתבוא אלי במקלך
*ובמעותך ביום שחל יום הכפורים להיות בחשבונך הלך ומצאו ר׳ עקיבה
*מצר אמ׳ לו יש לי *ללמד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי ש׳ אלה מועדי י״/ מקראי
קדש אשר תקראו אותם בין בזמנן בין שלא בזמנן אין לי מועדות אלא אילו״ יב׳
בא לו אצל ר׳ *דוסא בן ארכינס אמ׳ לו אם באים אנו *לדין אחר בית דינו של רבן
15 גמליאל צריכין אנו לדין אחר כל בית דין *שעמד מימות משה ועד עכשיו ש׳ ויעל משה
ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל ולמה לא נתפרשו שמותן של זקינים אלא
ללמדך שכל שלשה ושלשה *שיעמדו בית דין על ישראל הרי הן כבית דינו של משה
נטל מקלו ומעותיו בידו והלך ליבנה אצל רבן גמליאל ביום שחל יום הכפורים להיות ב
בחשבונו עמד *ונשקו בראשו אמר לו בא בשלום רבי ותלמידי רבי בחכמה ותלמידי
20 שקבלת עליך את דברי״ הל׳ יב׳ פרק שלישי״ ראוהו בית דין וכל
ישראל נחקרו העדים לא הספיקו לומר מקודש
עד שחשיכה הרי זה מעובר ראוהו בית דין בלבד יעמדו שנים ויעידו לפניהם ויאמרו
מקודש מקודש ראוהו שלשה והן בית דין יעמדו *שנים ויושיבו מחבריהן בצד היחיד
ויעידו לפניהם ויאמרו מקודש מקודש שאין היחיד נאמן על ידי עצמו״ ב׳ כל
25 השופרות כשרין חוץ משל פרה מפני שהוא קרן אמ׳ ר׳ יוסי והלא כל השו — פרות
נקראו קרן ש׳ והיה במשוך בקרן היובל כשמעכם את קול השופר שופר של ראש השנה
של יעל ופשוט ופיו מצופה זהב ושתי חצוצרות מן הצדדין שופר מאריך וחצוצרות ¶מכ/
מקצרות שמצות היום בשופר״ ג׳ ובתעניות בשל זכרים כפופים *ופיו מצופה כסף
ושתי חצוצרות באמצע שופר מקצר וחצוצרות מאריכות שמצות היום *בחצוצרת״
30 ד׳ שוה היובל לראש השנה בתקיעה ובברכות ר׳ יודה אומ׳ בראש השנה תוקעין בשל

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר רצה לכתוב שתי אותיות הראשונות של מלת **מקצרות**, וכתב בתמו (אבל לא בחכמתו) מכ/ (כ תחת ק); ואולם בשורה הבאה כתב המלה כראוי.

זכרים

זכרים *ויובל בשל יעלין״ ה שופר שניסדק ודיבקו פסול דיבק שברי שופרות פסול
ניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר״ ו התוקע
לתוך הבור או לתוך *הדות או לתוך *הפיתס אם קול שופר שמע יצא אם קול
הברה שמע לא יצא וכן מי שהיה עובר אחורי בית הכנסת או מי שהיה ביתו סמוך
לבית הכנסת ושמע קול השופר או קול המגלה אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא אף
על פי שזה שמע וזה *לא שמע זה כיון את לבו וזה לא כיון*״ ז והיה כאשר ירים
משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק וכי ידיו של משה עושות
מלחמה או ידיו שוברות מלחמה אלא *כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי למעלה ומכ/
ומכוונים את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים ואם לאו היו נופלים״ ח
כיוצא בו ויאמר י״י אל משה עשה לך שרף ושים אתו על נס והיה כל הנשוך
וראה אותו וחי וכי הנחש ממית או *מחיה אלא בזמן שהן מסתכלים כלפי למעלה ומכוונים
את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים ואם לאו היו נימוקין״ ט חרש
שוטה וקטן אינן מוציאין את הרבים ידי חובתן זה הכלל כל שאינו חייב
בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן״ הל׳ ט

פרק רביעי

יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת
במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי
שיהוא תוקעין בכל מקום שיש בו בית דין אמ׳ ר׳ *לעזר לא התקין רבן יוחנן בן זכאי ש/
שיהוא תוקעין אלא ביבנה בלבד אמרו לו אחד ביבנה ואחד בכל מקום שיש בו בית דין״
ב ועוד זו היתה ירושלם יתירה על יבנה שכל עיר שהיא רואה ושומעת וקרובה
ויכולה לבוא תוקעין בה וביבנה לא היו תוקעין אלא בבית דין בלבד״ ג
בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד משחרב בית
המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא הלולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש ושיהא
יום הנף כולו אסור״ ד בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום פעם אחת נשתהו
העדים מלבוא ונתקלקלו הלוים בשיר התקינו שלא *יהו מקבלים אלא עד המנחה ואם
באו *מן המנחה ולמעלן נוהגין אותו היום קודש ולמחר קדש משחרב בית המקדש התקין
רבן יוחנן בן זכאי שאפילו שיהוא מקבלין עדות החדש כל היום״ ה אמ׳ ר׳ יהושע
בן קרחה ועוד* זו התקין רבן יוחנן בן זכאי שאפילו ראש בית דין בכל
מקום שלא *אמ׳ ר׳ יהושע בן קרחה ועוד זו התקין *יהוא העדים הולכים אלא למקום
הוועד״ ו סדר ברכות אומר אבות וגבורות וקדושת השם וכולל את המלכיות *עמם
ו¶ תוקע קדושת היום ותוקע זכרונות ותוקע שופרות ותוקע ואומר

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ פה נמחקה מלה אחת, ולא נשארה ממנה כי אם האות הראשונה, והיא ו. ובלי ספק שהמלה הנמחקת היתה **ותוקע**; והסופר, כשראה שתחתיה ראויות להיות מלות **ואינו תוקע**, מחק המלה הראשונה והשאיר הו. וחשב לתקן הכל, אבל לא עלתה בידו מזמת לבבו, כי שכח הדבר מכל וכל.

עבודה והודייה וברכת כהנים דברי ר' יוחנן בן נורי" ז אמר לו רבי עקיבה אם
אינו תוקע למלכיות למה הוא מזכיר אלא אומר אבות וגבורות וקדושת השם
וכולל מלכיות עם קדושת היום ותוקע זכרונות ותוקע שופרות ותוקע ואומר עבודה
והודייה וברכת כהנים" ח אין פוחתין מעשר מלכיות מעשרה זכרונות מעשרה
5 שופרות ר' יוחנן בן נורי אומר אם אמר שלש שלש יצא אין מזכירין זכרון ומל'
ומלכות ושופר של פורענות מתחיל בתורה ומשלים בנביא רבי יוסי אומר אם השלים
בתורה יצא" ט העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה השני מתקיע ובשעת
ההלל הראשון מקרא את ההלל שופר של ראש השנה אין מעבירין עליו את *התחום
אין מפקחין עליו את הגל לא עולין באילן ולא רוכבים על גבי בהמה ולא שטין על פני
10 המים אין חותכים אותו בין בדבר שהוא משם שבות בין בדבר שהוא משם לא תעשה
אבל אם רצה ליתן לתוכו מים או יין יתן אין מעכבין את התינוקות מלתקוע אבל
מתעסקין עמהם עד שילמדו והמתעסק לא יצא והשומע מן המתעסק לא יצא"
י סדר תקיעות שלש של שלש שלש שיעור תקיעה כדי שלש תרועות שיעור תרועה
כדי שלש יבבות תקע בראשונה ומשך בשנייה כשתים אין בידו אלא אחת מי
15 שבירך ואחר כך נתמנה לו שופר תוקע מריע ותוקע* תוקע מריע ותוקע* שלשה פ/
פעמים כשם ששליח ציבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב רבן גמליאל אומר שליח ציבור
מוציא את הרבים ידי חובתן" הל' פרקים ארבעה

חסלת מסכת ראש השנה

מסכת תעניות

20

פרק ראשון מאימתי מזכירין גבורות גשמים ר' ליעזר אומ' מיום טוב הראשון
של חג ר' יושע אומר מיום טוב האחרון *אמ' ר' יהושע הואיל ואין
*גשמים סימן ברכה בחג למה הוא מזכיר אמ' לו ר' ליעזר אף הוא אינו אומר אלא משיב
הרוח ומוריד הגשם בעונתו אמרו לו אם כן לעולם יהא מזכיר" ב אין שואלים*
25 גשמים אלא סמוך לגשמים ר' יודה אומר העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון*
*מזכיר והראשון אינו מזכיר ביום טוב הראשון של פסח הראשון מזכיר והאחרון אינו
מזכיר" ג עד אימתי שואלים* ר' יודה אומר עד שיעבור הפסח ר' מאיר אומ' עד
שיצא ניסן ש' ויורד לכם גשם* יורה ומלקוש בראשון בשלשה במרחשון שואלים
גשמים רבן גמליאל אומר בשבעה בו חמשה עשר יום אחר החג כדי שיגיע האחרון
30 שבישראל לנהר פרת" ד הגיע שבעה עשר במרחשון ולא ירדו גשמים התחילו

* כן הוא בכתיבת היד.

היחידים

היחידים מתענים* אוכלים ושותים משחשכה ומותרין במלאכה וברחיצה ובסיכה וד׳
ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה״ ה הגיע ראש חדש של כסלו ולא ירדו גשמים
בית דין גוזרין שלש תעניות על הציבור אוכלים ושותים משחשיכה מותרין
במלאכה וברחיצה וביסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה״ ו עברו אלו ולא
5 נענו בית דין גוזרין עוד שלש תעניות אחרות על הציבור אוכלים ושותים מבעוד
יום אסורין במלאכה וברחיצה וביסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ונועלין את
המרחציות״ ז עברו אלו ולא נענו בית דין גוזרין *עוד שבע שהן שלש עשרה תעניות
על הציבור ומה אלו יתירות על הראשונות שבאילו מתריעין ונועלין את החנויות
ובשני מטים עם חשיכה ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת״ ח עברו אלו ולא
10 נענו ממעטין במשא ובמתן ובבנין ובנטיעה ובארוסין ובנשואין ובשאלת שלום
בין אדם לחבירו כבני אדם *נזופים מלפני המקום היחידין חוזרין ומתענים עד שיצא
ניסן יצא ניסן*הגשמים סימן קללה ש׳ הלא קציר חטים היום וגו׳״ הל׳ ח׳ **פרק שני**
סדר תעניות כיצד מוציאין את התיבה לרחובה של עיר
ונותנין אפר מקלה על גבי התיבה ובראש הנשיא ובראש אב בית דין *כל אחד ואחד
15 נוטל ונותן בראשו והזקן שבהן אומר לפניהם דברי כיבושים אחינו לא נאמר באנשי
נינוה וירא אלהים את שקם ואת תעניתם אלא וירא האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם
הרעה ובקבלה מה הוא אומר וקרעו לבבכם ואל בגדיכם ושובו אל יי׳ אלהיכם כי חנון
ורחום הוא ארך אפים ורב חסד ונחם על הרעה״ ב עמדו בתפילה מורידים לפני
התיבה זקן ורגיל ויש לו בנים וביתו ריקם כדי שיהא לבו שלם בתפילה ואומר
20 לפניהם עשרים וארבע ברכות שמונה עשרה שבכל יום ומוסיף עליהם שש עוד
ואלו הן זכרונות ושופרות אל יי׳ בצרתה לי אשא עיני אל ההרים ממעמקים קראתיך
יי׳ תפלה לעני כי יעטוף רבי יודה אומ׳ לא היה צריך לומר זכרונות ושופרות אלא
אומר תחתיהם רעב כי יהיה בארץ דבר כי יהיה וגו׳ אשר היה דבר יי׳ אל ירמיהו על
דברי הבצרות ואומר חותמותיהן״ ג על הראשונה הוא אומר מי שענה את
25 אברהם בהר המורייה הוא יענה אתכם וישמע* קול צעקתכם היום הזה
ברוך אתה יי׳ גואל ישראל״ ד על השנייה הוא אומר מי שענה את *אבותיכם
בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם היום הזה ברוך אתה יי׳ (על ים סוף)
זוכר הנשכחות״ ה על השלישית הוא אומר מי שענה את יהושע בגלגל הוא יענה
אתכם וישמע קול צעקתכם היום הזה ברוך אתה יי׳ שומע תרועה״ ו
30 על¶ הוא אומר מי שענה את שמואל במצפה הוא יענה אתכם וישמע

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר טעה, וכתב **השלישית** במקום **הרביעית**, ומחק המלה. אבל שכח לכתוב התקון על המחק.

בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה יי׳ שומע צעקה׃ ז על החמישית הוא אומר
מי שענה את אליהו בהר הכרמל הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם
היום הזה ברוך אתה יי׳ שומע תפלה׃ ח על הששית הוא אומר מי שענה את
יונה ממעי הדגה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך
5 אתה יי׳ העונה בעת צרה׃ ט על השביעית הוא אומר מי שענה את דוד ואת
שלמה בנו בירושלם הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה
ברוך אתה יי׳ המרחם על הארץ׃ י מעשה בימי ר׳ חלפתא ובימי ר׳ חנניה בן
תרדיון שעבר אחד לפני התיבה וגמר את כל הברכה *וענו אחריו אמן
תקעו הכהנים תקעו מי שענה את אברהם *בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע ב
10 בקול צעקתכם היום הזה הריעו בני אהרן הריעו מי שענה את אבותינו על ים
סוף הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה וכשבא דבר אצל חכמים
אמרו לא היו נוהגים כן אלא בשערי המזרח*׃ יא שלש תעניות הראשונות אנשי
משמר מתענין ולא משלימין אנשי בית אב לא היו מתענין *שלש השניות
אנשי משמר מתענין ומשלימין אנשי בית אב מתענין ולא משלימין ושבע *האחרונות
15 אילו ואילו מתענין ומשלימין דברי ר׳ יהושע׃ יב וחכמ׳ אומר׳ שלש תעניות
הראשונות* אנשי משמר מתענין ולא משלימין אנשי בית אב לא היו מתענין*
ושבע האחרונות אנשי משמר מתענין ומשלימין אנשי בית אב מתענין ולא משלימים׃
יג אנשי משמר מותרין לשתות* בלילות אבל לא בימים אנשי בית אב לא ביום ולא
בלילה אנשי משמר ואנשי מעמד אסורין מלספר ולכבס ובחמישי מותרין מ
20 מפני כבוד השבת׃ יד כל הכתו׳ במגילת *די לא למספד לפניו אסור ולאחריו מות׳
ר׳ יוסי אומ׳ בין לפניו ובין לאחריו אסור די לא להתענאה *בין לפניו ובין לאחריו
מותר ר׳ יוסי אומ׳ לפניו אסור לאחריו מותר׃ טו אין גוזרין תענית על הציבור
כתחילה בחמישי שלא להפקיע את השערים אלא שלש תעניות הראשונות
שני וחמישי ושני *שלש שניות חמישי ושיני וחמישי ר׳ יוסי אומ׳ כשם שאין הראשונות ב
25 בחמישי כך לא השניות ולא האחרונות׃ טז אין גוזרין תענית *בראשי חדשים וב
ובחנוכה ובפורים ואם התחילו אין מפסיקין דברי רבן גמליאל אמר ר׳ מאיר אף
על פי שאמר רבן גמליאל אין מפסיקין מודה היה שאין משלימין וכן תשעה באב
שחל להיות* ערב שבת׃ הל׳ יז

פרק שלישי

סדר תעניות הללו הא/
האמור ברביעה הראשונה אבל מקום ששנו מתריעין
30 עליהן מיד וכן שפסקו גשמים בין גשם לגשם ארבעים יום מתריעים עליהם מפני שהיא

* כן הוא בכתיבת היד.

*מכה בצורת״ ב׳ ירדו לצמחים אבל לא *לאילן לאילן אבל לא לצמחים לזה
ולזה אבל לא   לבורות לא *לשיחין ולא למערות מתריעין עליהן מיד״.
ג׳ *וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים ככת׳ והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת
לא אמטיר חלקה אחת תמטר וחלקה אחת לא תמטיר עליה תיבש אותה
5 העיר מתענה ומתרעת וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות רבי עקיבה או׳
מתענות ולא מתריעות״ ד׳ וכן עיר שיש בה דבר או מפולת אותה העיר מתענה
ומתרעת וכל סביבותיה   מתענות ולא מתריעות ר׳ עקיבה או׳ מתריעות
ולא מתענות״ ה׳ אי זה הוא דבר עיר המוציאה חמש מאות רגלי ויצאו ממנה
שלשה מתים   לשלשה ימים זה אחר זה *זה אחר זה*״ ו׳ על *אילן מ/
10 מתריעין בכל מקום על השדפון ועל הירקון על הארבה ועל   החסיל ועל
חיה רעה ועל החרב מתריעין עליהם מפני שהיא מכה מהלכת״ ז׳ מעשה
שירדו זקינים מירושלם לעריהם וגזרו תענית על שנראה כמלוא   פי תנור
שדפון באשקלון ועוד גזרו תענית למחר על שאכלו זאבים תינוקות שנים בעבר
הירדן ר׳ יוסי אומר לא על שאכלו אלא על שנראו״ ח׳ על אילו מתריעין בשבת
15 על עיר שהקיפוה גוים או נהר ועל הספינה המטרפת   בים ר׳ יוסי או׳ לעזרה
אבל לא לצעקה שמעון *התימני או׳ אף על הדבר ולא הודו לו חכמים״ ט׳ ועל
כל צרה שתבוא על הציבור מתריעין* עליה חוץ מרוב הגשמים מעשה   שאמרו*
לחוני המעגל התפלל שירדו גשמים אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל
שלא *ימקו *ונתפלל ולא ירדו גשמים״ י׳ *עג עוגה ועמד בתוכה ואמר *רבוני בניך
20 שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך   נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מיכן עד
שתרחם *את בניך״ יא׳ התחילו הגשמים מנטפים ואמר לא כך שאלתי אלא
גשמי בורות *שיחין   ומערות ירדו בזעף ואמר לא כך שאלתי אלא גשמי
רצון ברכה ונדבה ירדו כתקנן עד שעלו ישר׳ מירושלם להר הבית מפני הגשמים
*אמרו לו כשם שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו *אמר להן צאו וראו אם *נמחת
25 אבן הטועים״ יב׳ שלח לו *ר׳ שמעון בן שטח *צריך אתה לנדות אבל מה אעשה לך
ואתה מתחטא   לפני המקום *כבן שהוא מתחטא על אביו והוא עושה לו רצונו *עליך
הכתו׳ או׳ ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך״ יג׳ היו מתענים וירדו להם גשמים קודם
להנץ החמה לא ישלימו לאחר הנץ החמה   ישלימו ר׳ ליעזר או׳ קודם לחצות
לא ישלימו לאחר חצות ישלימו״ יד׳ מעשה שגזרו תענית בלוד וירדו להן גשמים
30 קודם לחצות אמר להם ר׳ טרפון   צאו אכלו ושתו ועשו יום טוב ויצאו ואכלו ושתו

* כ׳ הוא בכתיבת היד.

ועשו יום טוב ובאו בין הערבים וקראו הלל *הגדולה״ ט׳ אי זה הוא הלל נ
הגדולה הודו לי״י כי טוב כי לעולם חסדו הודו לאלהי האלהים כי לעולם
חסדו הודו לאדוני האדונים כי לעולם חסדו״ הל׳ ט׳ פרק רביעי
בשלשה פרקים* הכהנים *נשאים את כפיהם
5 ארבעה פעמים ביום בשחרית ובמוסף ובמנחה ובנעילת שערים *ובתעניות וב/
ובמעמדות וביום הכפורים״ ב׳ אילו הן המעמדות *צו את בני ישראל* את
קרבני לחמי וכי היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו אלא
שהתקינו הנביאים הראשונים עשרים וארבע משמרות על כל משמר ומשמר היה
מעמד בירושלם של כהנים ושל לוים ושל *ישרא׳ הגיע זמן המשמר* כהניו ולווייו עולין
10 לירושלם וישראל שבאותו המשמר מתכנסין לעריהם וקורין במעשה בראשית״
ג׳ ביום הראשון בראשית ויהי רקיע בשני יהי רקיע ויקוו המים בשלישי יקוו
המים ויהי מאורות ברביעי יהי מאורות וישרצו המים *בחמשי ישרצו נ
המים ותוצא הארץ בששי תוצא הארץ ויכלו השמים והארץ וכל צבאם״ ד׳
פרשה גדולה קורין אותה בשנים וקטנה ביחיד בשחרית ובמוסף ובמנחה
15 *הנכנסים *קורין על פיהם כקורין את שמע ערב שבת במנחה לא היו נכנסין מפני
כבוד השבת״ ה׳ **כל יום שיש בו הלל אין בו מעמד *שחרית קרבן מוסף אין בו
מנחה קרבן עצים אין בו נעילה דברי ר׳ עקיבה אמ׳ לו בן עזאי כך היה
ר׳ יהושע שונה קרבן מוסף אין בו נעילה קרבן עצים אין בו מנחה חזר ר׳ עקיבה
להיות שונה כדברי בן עזאי״ ו׳ זמן עצי כהנים והעם בתשעה באחד בניסן
20 בני ארח בן יהודה בעשרים בתמוז בני דויד בן יהודה בחמשה באב בני
פרעוש בן יהודה בשבעה בו בני יונדב בן רכב בעשרה בו בני סנאה בן בנימין
בחמשה עשר בו בני *זתואל בן יהודה״ ז׳ ועמהם כהנים ולוים וכל מי שטעה
*שבטו ובני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות בעשרים בו בני פחת מואב בן יהודה
בעשרים באלול בני עדין בן יהודה באחד בטבת *לא היה בו מעמד שהיה בו הלל וקרבן
25 מוסף וקרבן עצים״ ח׳ חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר
בתמוז וחמשה בתשעה באב בשבעה עשר בתמוז *נשתברו הלוחות ובטל
התמיד *והבקעה העיר ושרף אפיסטומוס את התורה והעמיד צלם בהיכל ובתשעה
באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשנייה ונלכדה בית
תר ונחרשה העיר״ ט׳ משנכנס אב ממעטין בשמחה שבת שחל תשעה באב
30 להיות בתוכה אסורין לספר ולכבס ובחמישי מותרין מפני כבוד* שבת׳

* כן הוא בכתיבת היד.
** כל המשנה הזאת צריכה עיון רב.

י׳ ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין לא יאכל בשר ולא ישתה יין רבן
שמעון בן גמליאל אומר ישנה ר׳ יודה מחייב בכפיית המטה ולא הודו לו חכמי׳״
יא׳ אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב
וכיום הכפורים שבהן *בני ירושלם יוצאים בכלי לבן שאולים שלא לבייש את
5 מי שאין לו כל הכלים טעונים טבילה ובנות ירושלם יוצאות *וחלות בכרמים״
יב׳ וכך היו אומרות שא נא עיניך בחור וראה *מי אתה בורר לך אל תתן עיניך
בנואי תן עיניך במשפחה *וכך הוא אומ׳ צאנה וראינה בנות ציון במלך
שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו *זה בניין *המקדש
יהי רצון שיבנה *בימינו*״ הל׳ יב׳ חסילה מסכתא דתעניות
10 פרקים ארבעה

מסכתא דמגילה

פרק ראשון מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר בשלשה עשר בארבעה
עשר בחמשה עשר לא פחות ולא *יתר כרכין המוקפין חומה
15 מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר כפרים ועירות גדולות קורין בארבעה
עשר אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה״ ב׳ כיצד חל להיות *בשני כפרים
ועיירות גדולות קורין בו ביום *ומקפות חומה למחר״ ג׳ חל להיות
בשלישי או ברביעי כפרין מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות קורין בו
ביום ומוקפות חומה למחר״ ד׳ חל להיות *ערב שבת כפרים מקדימין ליום
20 הכניסה ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום״ ה׳ ¶חל
להיות בשבת כפרים ועיירות גדולות מקדימין *ליום הכניסה *ומקפות חומה
למחר״ ו׳ חל להיות לאחר השבת כפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות
גדולות קורין בו ביום ומוקפות חומה למחר״ ז׳ אי זה היא עיר גדולה
כל שיש בה עשרה בטלנין פחות מיכן הרי זה כפר *כאילו אמרו מקדימין ולא
25 מאחרין אבל זמן עצי כהנים ותשעה באב וחגיגה והקהל מאחרין ולא מקדימין *מפני
שאמרו מקדימין ולא מאחרין מותרין *בספר ובתענית ומתנות לאביונים״ ח׳
אמר ר׳ יודה אימתי מקום שנכנסין בשני ובחמישי אבל מקום שאין נכנסין לא
בשני ולא בחמישי קורין אותה בזמנה״ ט׳ קראו את המגילה באדר הראשון *נתעברה
השנה קורין אותה באדר השני אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קרית
30 המגילה ומתנות לאביונים״ י׳ אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד אין

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר ראה שאם לא יכתוב ל (אשורית) כזאת, לא יוכל למלא את השורה; ובשמרו ההלכה שלא להניח שורה בלתי שלמה, עשה מה שעשה, עם שהיה זה הדבר בנגד הרגלו. וכזה ראה וקדש בדף 66b שורה 13, ודף 68b שורה 21.

בין שבת ליום הכפורים אלא שזה זדונו בידי אדם וזה *בהכרת״ יא אין בין
*מודר הניה מחבירו למודר ממנו מאכל אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין
בהם אוכל נפש אין בין נדרים לנדבות אלא שהנדרים חייבין באחריותן*״ יב
אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרבן אין בין מנורע
5 מוסגר למנורע מוחלט אלא פריעה ופרימה *ותגלחת וציפרין״ יג אין בין
ספרים לתפילים ומזוזות אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ותפילין ומזוזות
אינן נכתבות אלא אשורית רבן שמעון בן גמליאל אומר אף בספרים לא היתירו
שיכתבו אלא יוונית״ יד אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרובה בגדים
אלא פר הבא על כל המצות אין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר
10 יום הכפורים *ועשרית האיפה״ טו אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פס
פסחים זה הכלל כל שהוא נידר* ולא נידב אינו קרב בבמה״ טז אין
בין שילה לירושלם אלא שבשילה אוכלין קדשין קלין ומעשר שני בכל הרואה
ובירושלם לפנים מן החומה *כאן וכאן קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים
קדושת שילה יש אחריה התר וקדושת ירושלם אין אחריה התר״ הל יז
15 פרק שני הקורא את המגלה למפרע לא יצא
קראה על פה קראה תרגום בכל לשון לא יצא אבל נ
קורין *ללעוזות בלעז *והלעוז ששמע אשורית יצא״ ב קראה סירוגין ומתנמנם
יצא היה כותבה ודורשה ומגיהה אם כיון את לבו יצא ואם לאו לא יצא
היתה כתובה בסם ובסיקרה *בקמוס *ובקלקנתום על הנייר ועל הדפתרה לא יצא
20 עד שתהא כתובה אשורית על *העור *בדיו״ ג בן עיר שהלך לכרך ובן כרך
שהלך לעיר אם עתיד לחזור למקומו קורא *במקומו ואם לאו קורא עמהם
ומאיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו ר׳ מאיר אומ׳ את כולה ר׳ יודה
אומ׳ מאיש יהודי ר׳ יוסי אומ׳ מאחר הדברים האלה״ ד הכל כשרין לקרות
את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן ר׳ יודה מכשיר בקטן אין קורין את
25 המגילה לא מולין ולא טובלין ולא מזין וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ
החמה וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר״ ה כל היום כשר
לקריית המגילה לקריית ההלל לתקיעת השופר לנטילת הלולב ¶
לתפילת המוספין ולמוספין לוידוי הפרים לוידוי המעשר לוידוי יום הכפורים״
ו לסמיכה לשחיטה לתנופה להגשה ולקמיצה להקטרה למליקה לקבלה ולהזיה
30 להשקיית *הסוטה ולעריפת העגלה ולטהרת המנורע״ ז כל הלילה כשר

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ בסוף שלש שורות האלו הנייר הוא כל כך דק, עד שנראו שלש תיבות כתובות בדף 65a מאחוריהן; והסופר לא אבה לכתוב שתים שלש תיבות הראויות להיות האחרונות בזה המקום.

לקצירת

לקצירת העומר ולהקטיר חלבין ואיברין זה הכלל דבר שמצוותו ביום כשר כל היום
דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה״

הל׳ ז פרק שלישי

בני העיר
שמכרו רחובה של עיר לוקחין בדמיו בית *כנסת
בית *כנסת לוקחין תיבה תיבה לוקחין מטפחות מטפחות לוקחין ספרים ספרים לוקחי׳
5 תורה אבל אם מכרו תורה לא יקחו ספרין ספרין לא יקחו מטפחות מטפחות לא
יקחו תיבה תיבה לא יקחו בית הכנסת בית הכנסת לא יקחו את הרחוב וכן במותריהן״
ב אין מוכרין משל רבים ליחיד מפני שמורידין אותו מקדושתו דברי ר׳ יודה
אמרו לו אם כן אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה״ ג אין מוכרין בית *כנסת
אלא על תניי אמתי שירצו יחזירוהו דברי ר׳ מאיר וחכ׳ אומ׳ מוכרין אותו
10 ממכר עולם חוץ מארבעה דברים למרחץ לבורסקי לטבילה ולבית המים רבי
יודה אומ׳ מוכרין אותו לשם חצר והלוקח מה שירצה יעשה״ ד ועוד אמ׳ רבי
יודה בית *כנסת שחרב אין מספידין בתוכו אין משילין בתוכו חבלים ואין
פורשין בתוכו מצודות אין שוטחין על גגו פירות ואין עושין אותו קפנדריה ש׳ והשמתי
את מקדשכם קדושתן אף כשיהוא שוממין עלו בו עשבין לא יתלוש מפני *עגמות נפש״
15 ה ראש חדש של אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים חל להיות בתוך
השבת מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת האחרת״ ו בשניה זכור בשלישית
פרה אדומה *ברביעית החדש הזה לכם בחמישית חוזרין *לסדרן לכל מפסיקין
לראשי חדשים לחנוכה ולפורים לתעניות ולמעמדות וליום הכפורים״ ז בפסח
קורין בפרשת המועדות שבתורת כהנים ובעצרת שבעה שבועות ובראש
20 השנה בחדש השביעי באחד לחדש ביום הכפורים אחרי מות ביום טוב הראשון של
חג קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים ושאר כל ימות החג קורין בקרבנות החג״
ח בחנוכה בנשיאים בפורים ויבא עמלק בראשי חדשים ובראשי חדשיכם ובמעמדות
במעשה בראשית ובתעניות ברכות וקללות אין מפסיקין בקללות אלא אחד
קורא את כולן בשני *ובחמשי ובשבת *ובמנחה קורין כסדרן ואינו *עולה להן מן החשבון
25 ש׳ וידבר משה את מועדי י״י וגו׳ מצוותן *שהיו קורין כל אחד ואחד בזמנו״

הל׳ ח פרק רביעי״

הקורא את המגלה עומד *יושב קראה אחד
קראוה שנים יצאו מקום שנהגו לברך יברך
ושלא נהגו לברך לא יברך בשיני ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה אין פוחתין מהן
ואין מוסיפין עליהן ואין *מפטרין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה״
30 ב ובראשי חדשים ובחולו של מועד קורין ארבעה אין פוחתין מהם ואין מוסיפין ל

* כן הוא בכתיבת היד.

עליהן ואין מפטירין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה זה הכלל
כל שיש בו מוסף ואינו יום טוב קורין ארבעה״ **ג** ביום טוב חמשה ביום הכפורים
ששה ובשבת שבעה אין פוחתין מהם אבל מוסיפין עליהם ומפטירין בנביא
הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה״ **ד** אין פורסין את שמע אין
5 עוברין לפני התיבה אין נושאין את כפיהם אין קורין בתורה אין מפטירין
בנביא ואין עושין מעמד ומושב ואין אומרין ברכת אבלים *וחתנים אין מזמנין על המזון
בשם פחות מעשרה ובקרקעות תשעה וכהן ואדם כיוצא בהן״ **ה** הקורא בתורה
לא יפחות משלשה פסוקין לא יקרא *לתרגמן יתר מפסוק אחד ובנביא שלשה
אם היו שלשתן שלש *פרשות *קורן אחד אחד מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה עד
10 כמה הוא מדלג עד כדי שלא יפסיק התרגמן״ **ו** המפטיר בנביא הוא פורס את
שמע הוא עובר לפני התיבה והוא נושא את כפיו אם היה קטן אביו או רבו
עוברין על *ידיו״ **ז** קטן קורא בתורה ומתרגם אבל אינו פורס את שמע ואינו
עובר לפני התיבה ואינו נוטא את כפיו פוחח פורס את שמע ומתרגם ¶אבל
אינו קורא בתורה ואינו עובר לפני התיבה ואינו נושא את כפיו סומא פורס את שמע
15 ומתרגם ר׳ יודה אומ׳ כל שלא ראה מאורות מימיו לא יפרוס את שמע״ **ח** כהן
שיש בידיו מומין לא ישא את כפיו ר׳ יודה אומ׳ אף מי שהיו ידיו צבועות *אסטס
לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו״ **ט** האומר איני עובר לפני התיבה
בצבועין אף בלבנין לא יעבור בסנדל איני עובר אף יחף לא יעבור העושה
תפלתו עגולה סכנה *שאין בה מצוה נתנה על מצחו או על פס ידו הרי זה דרך המינות
20 צפה זהב ונתנה על בית *ניקלי של ידו הרי זה דרך החיצונין״ **י** האומר יברכוך
טובים הרי זה דרך המינות על קן צפור יגיעו רחמיך ועל טוב יזכר שמך מודים
מודים משתקין אותו המכנה בעריות משתקין אותו האומר מזרעך לא תתן להעביר
*למלך מן זרעך לא תתן *למעברה *בארמייתה משתקין אותו בנזיפה״ **יא**
מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם מעשה תמר נקרא ומתרגם מעשה
25 העגל הראשון נקרא ומתרגם והשני נקרא ולא מתרגם *ברכות כהנים ומעשה דוד
ואמנון לא נקרין ולא מתרגמין אין מפטירין במרכבה ר׳ יהודה מתיר רבי ליעזר
אומר אין מפטירין בהודע את ירושלם״ **הל׳ יא**

30 חסילה מסכתא דמגילה פרקים ארבעה״

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למע׳ה בדף 65a שורה 20, וההערה שעליה.

ומסכתא

מסכתא דחגיגה

פרק ראשון

הכל חייבין בראייה
חוץ מחרש שוטה
וקטן *וטומטום *ואנדרגינס נשים ועבדים שאינן *משוחררין החיגר והסומא החולה
והזקן ושאינו יכול לעלות ברגליו אי זה הוא קטן כל שאינו יכול לרכוב על *כתיפו ג
5 של אביו ולעלות מירושלם להר הבית *כדברי בית שמאי בית הלל אומ' כל שאינו יכול
לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלם להר הבית ש' שלש רגלים״ ב בית שמאי
אומ' הראייה שתי כסף וחגיגה מעה כסף *וחגיגה שתי כסף״ ג
עולות במועד באות מן החולין ושלמים מן המעשר ביום טוב הראשון
של *חג בית שמאי אומ' מן החולין בית הלל אומ' מן המעשר״ ד ישראל יוצאין
10 ידי חובתן בנדרים ובנדבות ובמעשר בהמה והכהנים בחטאת ובאשם ובבכור
ובחזה ובשוק אבל לא בעופות ולא במנחות״ ה מי שיש לו אוכלין מרובין ונכסין
*מרובין מביא עולת מרובות ושלמים ממועטין זה וזה ממועט על זה אמרו
מעה כסף ושתי כסף זה וזה מרובה על זה נאמר איש כמתנת ידו״ ט מי שלא
חג ביום טוב הראשון של חג חוגג את כל הרגל ויום טוב האחרון *עבר הרגל
15 ולא חג אינו חייב באחריותו על זה נאמר מעוות לא יכול לתקון וחסרון לא ¶יוכל
להמנות״ י *.*שמעון בן מנסיה אומ' אי זה הוא מעוות שאינו יכול להיתקן זה שבא
על *הערייה והוליד ממזר אם תאמר בגונב ובגוזל יכול הוא שיחזור ויתקן ר' ש/
שמעון בן יוחיי אומ' אין קורין מעוות אלא למי שהיה מתוקן *מתחילה ונתעוות כבר
ואי זה זה תלמיד חכם *שפרש מן התורה״ יא התר נדרים פורחין באויר
20 ואין להם על מה שיסמכו הלכות שבת וחגיגות ומעילות *כהררין תלויין
*בשערה *מקרא מועט והלכות מרובות הדינין ועבודות הטהרות והטמאות והעריות
יש להן על *מה שיסמכו והן הן גופי תורה״

הל' א פרק שני

אין דורשין
בעריות לשלשה ולא במעשה בראשית לשנים ולא במרכבה
ליחיד אלא אם כן היה חכם *מבין מדעתו כל המסתכל בארבעה דברים רתוי לו כאילו
25 לא בא לעולם מה למעלן מה למטן מה לפנים מה לאחור וכל שלא חס על כבוד קונו רתוי (כל ראוי)
לו כאילו לא בא לעולם״ ב יוסי בן יועזר אומר שלא לסמוך יוסי בן יוחנן אומ' לסמוך
יהושע בן פרחיה אומר שלא לסמוך *מתיי הארבלי אומר לסמוך יהודה בן טביי
אומר שלא לסמוך שמעון בן שטח אומ' לסמוך שמעיה אומ' לסמוך אבטליון אומר
שלא לסמוך הלל ומנחם לא נחלקו יצא מנחם ונכנס שמיי הלל אומ' לסמוך שמיי אומר
30 שלא לסמוך הראשונים היו נשיאים והשניים *אבות בית *דין״ ג בית שמיי אומרי'

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ עיין למעלה, בדף 63* שורה 20.

. בכתב יד היתה היו״ד בכתיבה אשורית, אם היא גדולה לסימן **עשרה**, דומה לרי״ש הקטנה בכתיבה הנקראת 'רש״י' לסימן מלת **רבי**; ומזה יצאה טעות הסופר בהשמטת **ר'** לפני **שמעון בן מנסיה**.

מביאין שלמים ואין סומכין עליהן אבל לא עולות בית הלל אומ׳ מביאין שלמים
ועולות וסומכין עליהן״ ד׳ עצרת שחלה להיות *ערב שבת בית שמיי אומר׳
יום טבוח לאחר השבת בית הלל אומ׳ אין לה יום טבוח ומודים שאם
חלה להיות בשבת שיום טבוח לאחר השבת ואין כהן גדול מתלבש בכליו ומותרין
5 בהספד ובתענית שלא לקיים את דברי האומרים עצרת לאחר השבת״ ה׳
נוטלים לידים לחולין ולמעשר ולתרומה ולקודש מטבילין ולחטאת אם
ניטמו ידיו ניטמא גופו״ ו׳ הטובל לחולין *והחזק לחולין אסור במעשר הטובל
למעשר *והחזק למעשר אסור בתרומה הטובל לתרומה *והחזק לתרומה
אסור בקודש הטובל לקודש והחזק לקדש אסור בחטאת הטובל *לחמר הותר בקל
10 טבל ולא החזק כאילו לא טבל״ ז׳ בגדי עם הארץ מדרס לפרושין בגדי
פרושין מדרס לאכלי תרומה בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש יוסי בן
יועזר היה חסיד שבכהונה והיתה מטפחתו מדרס לקודש יוחנן בן גדגדה היה
אוכל על טהרת הקדש כל ימיו והיתה מטפחתו מדרס לחטאת״ הל׳ ז׳

פרק שלישי חומר בקדש מבתרומה שמטבילין כלים
15 בתוך כלים בתרומה אבל לא בקודש אחורין ותוך ובית
¶הצביעה בתרומה אבל לא בקודש הנושא את *המדרס הוא נושא את התרומה אבל
לא את הקודש בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש לא במידת הקדש מידת התרומה
שבקדש מתיר ומנגב ומטביל ואחר כך קושר ובתרומה קושר ואחר כך מטביל״
ב׳ כלים הנגמרין בטהרה צריכין טבילה בקודש אבל לא בתרומה הכלי מצרף
20 מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה והרביעי בקדש פסול והשלישי בתרומה
ובתרומה אם *נטמאת אחת מידיו חברתה טהורה ובקודש מטביל את שתיהם
והיד מטמא את חברתה בקדש אבל לא בתרומה״ ג׳ אוכלין אכלין נגובין בידים
מסואבות בתרומה אבל לא בקדש *אונן ומחוסר · כפורים צריכין טבילה
בקדש אבל לא בתרומה״ ד׳ חומר בתרומה שביהודה נאמנין על טהרת יין
25 ושמן כל ימות השנה ובשעת הגיתות והבדים אף על התרומה עברו הגתות
והבדים *הביאו לו חבית של יין של תרומה לא *יקבלה ממנו אבל מניחה לגת הבאה
אבל אם אמר לו הפרשתי לתוכה רביעית קודש נאמן כדי יין וכדי שמן *המדמיעות
נאמנין עליהן בשעת הגיתות והבדים וקודם לגיתות שבעים יום״ ה׳ מן המודיעית
ולפנים נאמנין על כלי חרס מן המודיעית ולחוץ אינן נאמנין כיצד
30 הקדר שהוא מוכר את הקדירות נכנס לפנים מן המודיעית הוא הקדר והן הקדירות

כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר כתב **הצביעה**; אולם אחר זמן מה (אם הכופר עצמו, או איש אחר אשר בא אחריו, לא ידענו עתה) מחק חלק אחר ממנה; הגם שלא תקן האות כתקונה. וכן נסינו גם אנחנו לעשות, כאשר יראה לקורא.

[והן]

והן הלוקחין נאמן יצא איכו נאמן״ ו הגנאין שנכנסו לתוך הבית וכן הגנבין
שהחזירו את הכלים נאמנין לומר לא נגענו ובירושלם נאמנין על הקודש
ובשעת הרגל אף על התרומה״ ז הפותח את חביתו והמתחיל בעיסתו על גב
הרגל ר׳ יודה אומ׳ יגמור וחכ׳ אומרין לא *עבר *משיגמור הרגל היו מעבירין
5 על טהרת העזרה עבר הרגל ביום הששי לא היו מעבירין מפני כבוד השבת ר׳ יודה
אומ׳ אף לא ביום חמישי שאין הכהנים פנויין״ ח כיצד מעבירין על טהרת
העזרה מטבילין את כל הכלים שהיו במקדש ואומרין להן הזהרו *שמא
תגעו בשלחן ובמנורה *ותטמאו *את כל הכלים שהיו במקדש היו להם שניים *ושלשים
שאם נטמו הראשונים *יבאו השניים תחתיהם כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה
10 חוץ ממזבח הזהב ומזבח הנחשת מפני שהן כקרקע דברי ר׳ ליעזר וחכמ׳ אומר׳
מפני שהן מצופין״ הל׳ ח

חסילה מסכתא דחגיגה פרקים ג״

מסכתא דמשקין פרק ראשון

משקין בית השלחים
15 במועד ובשביעית ב
בין ממעין שיצא *כתחילה ובין ממעין שלא יצא כתחילה אבל אין משקין לא ממי
הגשמים ולא ממי הקילון ואין עושין עוגיות לגפנים״ ב ר׳ *לעזר בן עזריה אומ׳
אין עושין את האמה כתחילה במועד ובשביעית וחכ׳ אומ׳ עושין את האמה
כתחילה בשביעית ומתקנין את *המקולקלת במועד ומתקנין את *כל *כלי המים *שב/
20 שברשות הרבים וחוטטין אותם ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות ואת מקוות
המים ועושין כל צרכי הרבים ומציינין על הקברות ויוצאין אף על הכלאים״ ג
ר׳ ליעזר בן יעקב אומר מושכין את המים מאילן לאילן ובלבד שלא *ישקו
את כל השדה זרעין שלא שתו מלפני המועד לא ישקם במועד וחכמים מתירין בזה
ובזה״ ד נדין את *האשות ואת העכברים בשדה האילן ובשדה הלבן כדרכו
25 במועד ובשביעית וחכמ׳ אומר׳ בשדה האילן כדרכו ובשדה הלבן שלא
כדרכו*״ ה ר׳ מאיר אומר רואין את הנגעים כתחילה להקל אבל לא להחמיר*
ועוד אמ׳ ר׳ מאיר מלקט אדם עצמות אביו ואמו מפני שהיא שמחה לו ר׳
יוסי אומ׳ אבל הוא לו לא יעורר *על מיתו ולא יספידנו קודם לרגל שלשים יום״ ו
אין חופרין כוכין וקברות במועד אבל מחככין את הכוכין *ועושין נברכת
30 במועד וארון עם המת בחצר ר׳ יודה אוסר אלא אם כן יש עמו נסרין״ ז אין

* כן הוא בכתיבת היד.

כונסין נשים במועד לא בתולות ולא אלמנות ולא מיבמין *אבל מחזיר הוא את גרושתו
*מפני שהיא שמחה לו ועושה אשה תכשיטיה במועד ר׳ יודה אומ׳ לא *תסור מפני שהוא
ניוול לה״ **ח** ההדיוט תופר כדרכו והאומן *מכלב ומסרגין את המיטות ר׳ יוסי
אומ׳ אף ממתקין״ **ט** מעמידין תנור וריחים וכירים במועד ר׳ יודה אומ׳
5 אין מכבשין את הרחים כתחילה״ **י** ועושין מעקה לגג ולמרפסת
מעשה הדיוט אבל לא מעשה אמן שפין את הסדקין ומעגילין אותן במ׳
במעגילה ביד וברגל אבל לא במחלנים הציר והצינור והקורה והמנעול והמפתח
שנשברו מתקנן במועד ובלבד שלא יכוון את מלאכתו במועד וכל כבשין שהוא יכול
לאכול מהן במועד כובשן״ **הל׳ י׳** **פרק שני** מי שהפך את זיתיו
10 *ואירע אבל או אונס או שהטעוהו *טוען
קורה ראשונה *ומניחין לאחר המועד דברי ר׳ יודה ר׳ יוסי אומר זולף וגומר *כדרכו״
ב וכן מי שהיה יינו בתוך הבור ואירעו אבל או אונס או שהטעוהו זולף *ו׳׳
וגומר וגף כדרכו דברי ר׳ יוסי ר׳ יודה אומר עושה לו לימודין בשביל שלא
יחמיץ״ **ג** מכנים אדם את פירותיו מפני הגנבים ושולה פשתנו מן המשרה
15 בשביל שלא *יאבד ובלבד שלא יכוון את מלאכתו במועד וכולם אם כיוונו
את מלאכתן במועד יאבדו״ **ד** אין לוקחין בתים אבנים עבדים ובהמה
אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל אין מפנין מבית
לבית אבל מפנה הוא לחצירו *מפני שהיא שמחה לו אין מביאין כלים מבית האומן
אם חושש להן מפנן לחצר אחרת״ **ה** מחפין את הקציעות בקש ר׳ יודה אומ׳
20 אף מעבין מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצינעה לצורך המועד הצידין
*והדושסות והגרוסות עושין בצינעה לצורך המועד ר׳ יוסי אומר הן החמירו ¶על
עצמן״ **הל׳ ה׳** **פרק שלישי** *אלו מגלחין במועד הבא ממדינת
הים ומבית השביה והיוצא מבית
האסורים והמנודה שהתירו לו חכמים *וכל מי שנשאל לחכם והותר והנזיר והמצורע
25 מטמאתו לטהרתו״ **ב** *אילו מכבסים במועד הבא ממדינת הים ומבית השביה
והיוצא מבית האסורי׳ והמנודה שהתירו לו חכמים *וכל מי שנשאל לחכם
והותר מטפחות הידים מטפחות הספרים מטפחות הספג *וכל העולין *מטומאה
לטהרה הרי אלו מותרין ושאר כל האדם אסורין״ **ג** *אילו כותבין במועד
קידושי נשים גיטין *ושברין *דיתקי ומתנה *ופרזבולין אגרות שום ואגרות
30 מזון ושטרי חליצה ומיאונין ושטרי בירורין וגזירות בית דין ואיגרות של רשות״

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ עיין למעלה בדף 65ᵃ שורה 20.

ד׳ אין כותבין שטרי חוב במועד אם אינו מאמינו או שאין לו מה יאכל הרי זה
יכתוב אין כותבין ספרין ותפילין ומזוזות במועד ואין מגיהין אות אחת
אפי׳ בספר העזרה ר׳ יודה או׳ כותב הוא אדם תפילין ומזוזות לעצמו וטווה על
יריכו תכלת *לציצתו״ ה׳ הקובר את מתו *שלשת ימים קודם לרגל בטלו ממנו
5 *גזירות שבעה שמנת ימים קודם לרגל בטלו ממנו גזירות שלשים מפני
שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת והרגלים מפסיקין ואינן עולין״ ו׳ ר׳ ליעזר
או׳ משחרב בית המקדש עצרת *בשבת רבן גמליאל או׳ ראש השנה
ויום הכפורים כרגלים וחכ׳ או׳ לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא עצרת כרגלים
ראש השנה ויום הכפורים כשבת״ ז׳ אין קורעין ולא חולצין ולא מברין אלא
10 קרוביו׳ של מת ואין מברין אלא על מיטות זקופות אין מוליכין לבית ה/
האבל לא בטבלה ולא באסקוטלה ולא בקנון אלא בסלין ואין אומרין ברכת
אבילים במועד אבל עומדין בשורה ומנחמין ופוטרין את הרבים״ ח׳
אין מניחין את המטה ברחוב שלא להרגיל את *הספד *לא של נשים
לעולם מפני הכבוד נשים במועד מענות אבל לא מטפחות ר׳ ישמעאל אומר
15 הסמוכות למטה מטפחות״ ט׳ ובראשי חדשים ובחנוכה ובפורים מענות
ומטפחות בזה ובזה *לא מקו — ננות נקבר המת לא מענות ולא מטפחות
אי זה הוא ענוי *שכולם עונות כאחת קינה שאחת מהן מדברת וכולן עונות א/
אחריה שנ׳ ולמדנה בנותיכם נהי ואשה רעותה קינה אבל לעתיד לבוא מה הוא
אומר בלע המות לנצח ומחה יי׳ אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר
20 מעל כל הארץ כי פי יי׳ דבר״ הל׳ ט׳״ חסילה סדרא ¶בעזרת
איום ונורא״

סכום מסכות הסדר

ופרקיו מסכות שנים עשר פרקים פח׳״

25

פרק ראשון חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהם וצרות צרותיהם מן ה/
החליצה ומן היבום עד סוף העולם *בתו ובת בתו ובת בנו
בת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמיו ואחותו ואחות אמו ו/
ואחות אשתו אשת אחיו מאמו ואשת אחיו שלא היה בעולמו וכלתו׳ הרי אלו
30 פוטרות צרותיהם וצרות צרותיהם מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם וכולם

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר כתב בתחלה בי״ת אשורית קטנה; ושוב עשאה גדולה. ורגל בי״ת הראשונה נו׳ את עתה כאלו היתה דג״ש.

אם מתו או מאנו או נתגרשו או שנמצאו ¶אילונית צרותיהם מותרות *ואין
אתה יכול לומר בחמותו ואם חמיו שנמצאו אילוניות או שמיאנו״
ב כיצד פוטרות צרותיהם היתה בתו או אחת מכל העריות האילו נשואה
לאחיו ולו אשת אחרת ומת כשם שבתו פטורה כך צרתה פטורה הלכה
5 צרת בתו ונישאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שצרת בתו פטורה׳
כך צרת צרתה פטורה אפילו הן מאה״ ג כיצד אם מתו הם צרותיהם מו
מותרות היתה בתו או אחת מכל הער — יות האלו נשואה לאחיו ולו
אשה אחרת מתה בתו או נתגרשה ואחר כך מת אחיו צרתה מותרת וכל היכולה
למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתיבמת״ ד שש עריות חמורות מאלו
10 מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות אמו ואשת אביו ואחות אביו
ואחותו מאביו אשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו״ ה בית שמיי מתירין את
הצרות לאחים ובית הלל אוסרין חלצו בית שמיי פוסלין מן הכהונה ובית
הלל מכשירין נתייבמו בית שמיי מכשירין ובית הלל פוסלין אף על פי שאלו נ
פוסלין ואלו מכשירין לא נמנעו בית שמיי *לישא נשים מבית הלל ולא בית הלל
15 מבית שמיי״ ו וכל הטהרות והטמאות שהיו אלו מטהרין ואלו מטמאין לא
נמנעין עושין טהרות אילו על *גב אלו״ הל׳ ו׳״ פרק שני כיצד
אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחין ומת אחד
מהם ונולד להם אח ואחר כך יבם השני את אשת אחיו ומת הראשונה *יוצא משום
אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת השנייה
20 חולצת ולא מתייבמת״ ב שני אחין ומת אחד מהן ויבם השני את אשת אחיו
ואחר כך נולד להם אח ומת הראשונה *יוצא משום אשת אחיו שלא היה
בעולמו והשנייה משום צרתה עשה בה מאמר ומת *שנייה חולצת ולא מתייבמת
ר׳ שמעון אומ׳ מייבם לאי זו *שירצה או חולץ לאי זו שירצה״ ג כלל אמרו ביבמה
כל שאיסורה איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת *אחותה שהיא יבמתה או
25 חולצת או מתייבמת״ ד איסור מצוה שניות מדברי סופרים איסור קדושה אלמנה
לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל
לממזר ולנתין״ ה מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו ליבום ואחיו לו
לכל דבר חוץ *ממה שיש לו מן השפחה ומן הנכרית״ ו ומי שיש לו בן
מכל מקום פוטר את אשת אביו מן הייבום וחייב על מכתו ועל קללתו ובנו
30 לו לכל דבר חוץ ממה שיש לו מן השפחה ומן הנכרית״ ז מי שקידש אחת

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ בראשונה כתב הסופר אילוני (והוא אילוניות), ואחר כך עשה בתמו תי״ו מה״ו.

משתי

משתי אחיות ואין ידוע אי זו קידש נותן גט לזו וגט לזו מת ולו אח אחד חולץ לשתיהן
היו לו שנים אחד חולץ ואחד מייבם ואם קדמו וכנסו אין מוציאין מידם״ ח
שנים שקידשו שתי אחיות זה אינו יודע לאי זו קידש וזה אינו יודע לאי זו
קידש זה נותן שני גיטין וזה נותן שני גיטין מתו לזה אח ולזה אח זה חולץ לשתיהן
וזה חולץ לשתיהן לזה אחד ולזה שנים היחיד חולץ לשתיהן *השנים אחד חולץ ואחד
מיבם אם קדמו וכנסו אין מוציאין מידם לזה שנים ולזה שנים אחיו של זה חולץ
לאחת *אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה ואחיו של זה מייבם חלוצתו של זה קדמו
שנים וחלצו לא *יבמו השנים אלא אחד חולץ ואחד מיבם אם קדמו וכנסו אין מוציאין
מידם״ ט מצוה בגדול ליבם ואם קדם *קטן זכה הניטען על השפחה ונשתחררה
ועל הנכרית ונתגיירה הרי זה לא יכנוס ואם כנס אין מוציאין מידו״
י הנטען על אשת איש *והוציאה מתחת ידו אף על פי שכנס *מוציא״ יא
המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב ובפני נחתם הרי זה
לא ישא את אשתו מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו ר׳ יהודה או׳ הרגתיו
לא תנשא אשתו הרגנוהו תנשא אשתו״ יא החכם שאסר את האשה בנדר
על בעלה הרי זה לא ישאנה מיאנה או שחלצה לפניו ישאנה מפני שהוא
בית דין״ יב וכולם שהיו להם נשים ומתו מותרות להנשא להם וכולם שנשאו
לאחרים ונתאלמנו או נתגרשו מותרות להנשא להן וכולם מותרות לב/
לבניהם ולאחיהם״ הל׳ יב

פרק שלישי

ארבעה אחים
שנים מהן נשואין שתי אחיות *מתו
הנשואין את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתיבמות ואם קדמו וכנסו יוציאו רבי
*אלעזר אומר משום בית שמיי יקיימו ובית הלל או׳ יוציאו״ ב היתה אחת
מהן אסורה *לאחד איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה והשני אסור בשתיהן
איסור מצוה ואיסור קדושה *חולצות ולא מתייבמות״ ג היתה אחת מהן אסורה
על זה איסור ערוה והשניה אסורה על זה איסור ערוה *האסור לזה מותר
לזה והאסור לזה מותר לזה זו היא שאמרו אחותה כשהיא יבמתה או חולצת או
מתייבמת״ ד שלשה אחים שנים מהן נשואין שתי אחיות או אשה ובתה או
אשה ובת בתה או אשה ובת בנה הרי אלו חולצות ולא מתיבמות ר׳ שמעו׳
פוטר היתה אחת מהן אסורה עליו איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה איסור
מצוה *ואיסור קדושה חולצות ולא מתיבמות״ ה שלשה אחים שנים מהן נשואין
שתי אחיות ואחד מופנה מת אחד מבעלי אחיות ועשה בה מופנה מאמר ואחר

* כן הוא בכתיבת היד.

כך מת אחיו השני בית שמיי אומרי׳ אשתו עמו *והלז תצא משום אחות אשה ובי״ת
הלל אומ׳ מוציא *אשתו בגט ובחליצה ואשת אחיו בחליצה זו היא שאמרו *אילו על ג
אשתו ואילו על אשת אחיו״ ז שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ג
ואחד נשוי נכרית מת אחד מבעלי אחיות וכנס *הנשאר נכרית את אשתו
5 ומת הראשונה יוצאה משום אחות אשה והשניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת
נכרית חולצת ולא מתייבמת״ ז שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד
נשוי נכרית מת הנשוי נכרית וכנס אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת הר׳
הראשונה *יוצא משום אחות אשה והשנייה משום צרתה עשה בה מאמר ומת
נכרית חולצת ולא מתייבמת״ ח שלשה אחים שנים מהן נשואין שתי אחיות
10 ואחד נשאוי נכרית מת אחד מבעלי אחיות וכנס הנשאוי נוכרית את
אשתו ומתה אשתו של שני ואחר כך מת הנשאוי נכרית הרי זו אסורה עליו עולמית
הואיל ונאסרה עליו שעה אחת״ ט שלשה אחין *מהן נשואין שתי אחיות *אחד
נשאוי נכרית וגרש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת הנשאוי נכרית
וכנסה המגרש ומת זו היא שאמרו שאם מתו או נתגרשו צרותיהם מותרות״ י
15 וכולם שהיו *להן קידושין או גירושין בספק הרי אלו* חולצות ולא מתייבמות
כיצד ספק קידושין זרק לה קידושיה ספק קרוב לו ספק קרוב לה זה הוא ספק קידושין
כיצד ספק גירושין כת׳ בכתב ידו ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין בו זמן יש בו
זמן ואין בו אלא עד אחד זה הוא ספק גירושין״ יא שלשה אחים נשואים שלש
נשים נכריות ומת אחד מהן ועשה בה השני מאמר ומת *אחד מהן ועשה
20 בה השני מאמר ומת *הרי אלו חולצות ולא מתייבמות *ומת אחד מהן ובן אין לו יבמה
יבוא עליה שעליה זיקת יבם אחד ולא עליה זיקת שני יבמין ר׳ שמעון אומ׳ מיבם
לאי זו שירצה וחולץ לשנייה״ יב שני אחין נשואין לשתי אחיות ומת אחד מהן
ואחר כך מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה
עליו שעה אחת״ יג שנים שקידשו שתי נשים *בשעת כניסתן לחופה החליפו את
25 של זה לזה ואת של זה לזה הרי אלו חייבין משום אשת איש ואם היו אחין
משום אשת אח ואם היו אחיות משום ואשה אל אחותה ואם היו נידות משום נדה
ומפרישין אותם שלשה חדשים שמא מעוברות הן ואם היו קטנות ולא היו ראויות
*לוולד *מחזירין אותן מיד ואם היו כהנות נפסלו מן הכהונה״ הל׳ יג

פרק רביעי החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה
30 בזמן שהולד של *קיימה הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת

* כן הוא בכתיבת היד.

[בקרוביו]

בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה אם אין הולד של קיימה הוא אסור בקרובותיה
והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה״ **ב** הכונס את יבמתו ונמצאת
מעוברת וילדה בזמן שהוולד של קיימה יוציא וחייבין בקרבן ואם אין
הולד של *קיימא יקיים ספק בין תשעה לראשון ובין שבעה לאחרון יוציא והולד
כשר וחייבין באשם תלוי״ **ג** שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים בית שמיי
ובית הלל שאם מכרה ונתנה קיים מתה מה יעשה *בכתובה ובנכסים
הנכנסין והיוצאין עמה בית שמיי אומ׳ *יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב ובית
הלל אומרי׳ נכסין *בחזקתן וכתובה בחזקת יורשי הבעל *עם יורשי האב ובית הלל
אומרין ונכסים הנכנסין והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב״ **ד** כנסה הרי היא
כאשתו לכל דבר *בלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון״ **ה** מצוה
בגדול ליבם לא רצה מהלכין על כל האחין לא רצו חוזרין אצל הגדול ואומרין
לו עליך מצוה או חלוץ או יבם״ **ו** תלה בקטן עד שיגדיל ובגדול עד שיבוא
ממדינת הים ובחרש ובשוטה אין שומעין לו אלא אומרין לו עליך מצוה
או חלוץ או יבם״ **ז** החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מכל האחים בנחלה אם יש
שם אב הנכסים של אב הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו ר׳ יהודה אומ׳
בין כך ובין כך אם יש שם אב הנכסים של אב״ **ח** החולץ ליבמתו הוא אסור
בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו הוא אסור באמה *ובאם אמה ובאם
אביה בבתה ובבת בתה ובבת בנה ובאחותה בזמן שהיא קיימת האחים מותרין
והיא אסורה באביו ובאבי אביו ובבנו ובבן בנו ובאחיו ובבן אחיו ¶ואחותה מותרת
בקרוביו מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו ואסור בצרת קרובת חלוצתו״ **ט**
החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת ולא מתייבמת וכן
המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת *.*חולצת ולא מתייבמת זהרי זו פטורה״
י שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה משום ר׳ יהודה בן *פתירה אמרו אומרין
לו המתן עד שיעשה *מעשה חלצו לה אחים או *כנסו יכנוס את אשתו מיתה
היבמה יכנוס את אשתו מת היבם *מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה״
יא היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהוא לה ג חדשים וכן שאר כל הנשים לא
ינשאו ולא יתארסו עד שיהוא להן שלשה חדשים וכן שאר כל הנשים לא ינשאו
אחד בתולות אחד בעולות אחד אלמנות ואחד גרושות אחד ארוסות ואחד נשואות
ר׳ יהודה אומ׳ הנשואות יתארסו *וארוסות ינשאו חוץ מן *הארוסה שביהודה מפני
שלבו גס בה ר׳ *יהודה אומ׳ כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה מפני האיבול״

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ גלוי מלתא בעלמא הוא, כי כמו שמסדר המשנה אומר **האחים מותרין**, הוא אומר גם כן, **ואחותה מותרת בקרוביו**; ואנחנו לא מצאנו הדברים האלה במשניות שבדפוס, לא בירושלמי, לא בבבלי, ולא במשנה שבמשניות.

. דבר תימא (אם לא דבר טעות) הוא זה, וצריך עיון רב.

יב ארבעה אחים נשואים *לארבעה נשים ומתו אם רצה הגדול שבהם ליבם את
כולם הרשות בידו וכן מי שהיה נשאוי לשתי נשים ומת ביאתה או חליצתה של
אחת מהן פוטרת צרתה היתה אחת כשירה ואחת פסולה אם היה חולץ חולץ לפסול[ה]
ואם היה מיבם היה מיבם לכשירה״ יג המחזיר את גרושתו והכונס את חלוצ[תו]
5 והכונס קרובת חלוצתו יוציא והוולד ממזר דברי ר׳ עקיבה וחכמ׳ אומ׳ אין
הוולד ממזר *מודים בכונס את קרובת גרושתו שהוולד ממזר״ יד אי זה הוא
ממזר כל שאר בשר שהוא בלוא יבוא דברי ר׳ עקיבה שמעון התימני אומ׳
כל שחייבין עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ר׳ יהושע אומ׳ כל שחייבין עליו מיתת
בית דין״ טו אמר *שמעון בן עזאי מצאתי מגילת יוחסים בירושלם וכתוב
10 בה איש פלוני ממזר מאשת איש לקיים את דברי ר׳ יהושע״ יו
אשתו שמיתה מותר באחותה גירשה ומתה מותר באחותה ניסאת לאחר
ומתה מותר באחותה יבמתו שמתה מותר באחותה *ניסאת לאחר ומתה מותר באחו[תה]
⁋ו:כולן אסור בקרובותיהן״ הל׳ יו **פרק חמישי** רבן גמליאל אומ׳
אין גט אחר גט ולא מאמר אחר מאמר ולא
15 בעילה אחר בעילה ולא חליצה אחר חליצה וחכמ׳ אומ׳ יש *אחר הגט ואחר מאמר אבל
לא אחר בעילה ולא אחר חליצה כלום״ ב כיצד עשה מאמר ביבמתו ונתן לה
גט צריכה *המנו חליצה עשה בה מאמר וחלץ צריכה הימנו גט עשה מאמר
ובעל הרי זו כמצותה״ ג נתן גט ועשה מאמר צריכה גט וחליצה נתן גט ובעל
צריכה גט וחליצה נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום״ ד חלץ ועשה
20 מאמר נתן גט ובעל או בעל ועשה מאמר נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום
*אחד ליבמה אחת *ואחד לשתי יבמות״ ה כיצד עשה מאמר בזו ומאמר בזו *צריכה
שני גיטין וחליצה ומאמר בזו ובעל לזו צריכה שני גיטין וחליצה מאמר בזו וגט
לזו צריכה גט וחליצה מאמר בזו וחלץ לזו ראשונה צריכה גט״ ו גט לזו וגט לזו נ
צריכות *המנו חליצה גט לזו ובעל לזו צריכות ממנו גט וחליצה גט לזו ומאמר בזו
25 צריכות גט וחליצה גט לזו וחלץ לזו אין אחר חליצה כלום״ ז חלץ וחלץ או חלץ נ
ועשה מאמר נתן גט ובעל ובעל או בעל או בעל ועשה מאמר נתן גט וחלץ אין אחר
חליצה כלום בין יבם *אחד לשתי יבמות בין שני יבמין ויבמה אחת״ ח חלץ ועשה מאמר
נתן גט ובעל או בעל ועשה מאמר נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום בין בתחלה
בין באמצע בין בסוף הבעילה בזמן שהיא בתחילה אין אחריה כלום *ר׳ נחמיה אומ׳ *אחד
30 בעילה ואחד חליצה בין בתחלה בין באמצע ובין בסוף אין *אחריהן כלום״ הל׳ ח

* כן הוא בכתיבת היד.
⁋ כאן גם כן מצאנו, מה שלא מצאנו, עד עתה, במקום אחר. וברוך היודע!

פרק

פרק ששי הבא על יבמתו בין *שוגג בין מזיד בין באונס בין ברצון אפי׳ הוא
שוגג והיא מזידה הוא מזיד והיא שוגגת הוא אנוס והיא לא אנוסה
היא אנוסה והוא לא אנוס אחד המערה ואחד הגומר קנה ולא חלק בין ביאה לביאה׳׳
ב וכן הבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה או פסולות *אלמנה לכהן גדול גרושה
וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לממזר ולנתין *פסל ולא
חלק בין ביאה לביאה׳׳ **ג** אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט מן האירוסין
לא יאכלו בתרומה ¶דברי ר׳ מאיר ר׳ אליעזר ור׳ שמעון מכשירין נתאלמנו או נתגרשו
מן הנשואין פסולות מן האירוסין כשרות׳׳ **ד** כהן גדול לא ישא את אלמנה בין
אלמנה מן האירוסין בין אלמנה מן הנשואין *לא ישא את הבוגרת ר׳ ליעזר ור׳ *יהושע
מכשירין בבוגרת׳׳ **ה** לא ישא את מוכת עץ אירס את האלמנה ונתמנה להיות
כהן גדול יכנוס מעשה ביהושע בן גמלא שקידש את מרתא בת ביתוס
ומינהו המלך להיות כהן גדול וכנסה שומרת יבם *לכהן הדיוט ונתמנה להיות כהן
גדול אף על פי שעשה בה מאמר *לא יכנוס כהן גדול שמת אחיו חולץ ולא מיבם׳׳
ו כהן הדיוט לא ישא את האילונית אלא אם כן יש לו אשה ובנים ר׳ יהודה אומר אף מי
שיש לו אשה ובנים לא ישא את האילונית שהיא זונה האמורה בתורה וחכמ׳ אומ׳
אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושניבעלה *בעילות זנות׳׳ **ז** לא יבטל אדם מפריה
ורביה אלא אם כן יש לו בנים בית שמיי אומ׳ שני זכרים ובית הלל אומ׳ זכר ונקבה
ש׳ זכר ונקבה בראם נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשיי ליבטל גירשה
מותרת לינשא לאחר *רשיי השני לשהות עמה עשר שנים ואם הפילה מונה משעה ש
שהפילה׳׳ **ח** האיש מצוה על פריה ורביה אבל לא האשה ר׳ יוחנן בן ברוקה אומ׳
על שניהם הוא אומר ויברך אותם אלהים *פרו ורבו׳׳ *חל׳ ח

פרק שביעי אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן
הדיוט הכניסה לו עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל עבדי מלוג לא יאכלו
בתרומה ועבדי צאן ברזל יאכלו אילו הן עבדי מלוג אם מתו מתו לה ואם הותירו הותירו
לה אף על פי שהוא חייב במזונותן הרי אלו לא יאכלו*׳׳ **ב** ואלו הן עבדי צאן ברזל
אם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו הואיל וחייב **ב׳ באחריותן הרי אלו יאכלו*׳׳
ג בת ישראל שניסאת לכהן הכניסה לו *בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל הרי אלו י
יאכלו בת כהן שניסאת לישראל הכניסה לו בין עבדי מלוג ובין עבדי צאן ברזל הרי
אלו לא יאכלו׳׳ **ד** בת ישראל שניסאת לכהן *מת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה
בתרומה מפני חלקו של עובר *העובר פוסל ואינו מאכיל דברי ר׳ יוסי אמרו לו

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ פשיטא דסתם משנה רבי מאיר הוא!
** כאשר יעשו הסופרים בסוף השורה לכתוב האות הראשונה מהשורה הבאה כן עשה הסופר פה, וכתב האות הראשונה מדמלה הבאה באמצע השורה (מפני המקום הפנוי בעבור האות הגדולה העומדת עליו).

מאחר שהעידותה *בנו על בת ישראל לכהן ועל בת כהן לכהן מת והניחה מעוברת
לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר״ ה והעובר והיבם והאירוסין וה/
והחרש ובן תשע שנים ויום אחד פוסלין ולא מאכילין ספק שהוא בן תשע
שנים ויום אחד ספק שאינו ספק שהביא שתי שערות ספק שלא הביא נפל הבית עליו
5 ועל בת אחיו ואין ידוע אי זה מהן מת ראשון צרתה חולצת ולא מתייבמת״ ו
האונס והמפתה והשוטה לא פוסלין ולא מאכילין ואם אינן ראויין לבוא בישראל
הרי אלו פוסלין כיצד היה ישראל שבא על בת כהן תאכל בתרומה עיברה לא תאכל
בתרומה *כתחתך העובר במעיה תאכל היה כהן שבא על בת ישראל לא תאכל בתרומה
עיברה לא תאכל ילדה תאכל נימצא כוחו של בן גדול משל אב״ ז העבד פוסל
10 *משם ביאה ואינו פוסל משם זרע כיצד בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל וילדה
הימנו בן והלך הבן ונכנס *עם השפחה ילדה ממנו בן הרי זה עבד היתה אם אביו בת
ישראל לכהן לא תאכל בתרומה*״ ח ממזר פוסל ומאכיל כיצד בת ישראל לכהן ובת
כהן לישראל וילדה ממנו בת הלכה הבת וניסאת לעבד וניסאת לנכרי וילדה
ממנו בן הרי זה ממזר אם היתה אם אמו בת ישראל לכהן תאכל בתרומה בת כהן לישראל
15 לא תאכל בתרומה״ ט כהן גדול פעמים שהוא פוסל כיצד בת כהן שניסאת לישראל
וילדה ממנו בת והלכה הבת וניסאת לכהן וילדה ממנו בן הרי זה ראוי להיות
כהן גדול עומד ומשמש על גבי המזבח ומאכיל את אמו ופוסל את אם אמו זאת אומרת
לא כבני כהן גדול שהוא פוסלני מן התרומה״ הל׳ ט׳

פרק שמיני

הערל וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה נשיהם
20 ועבדיהם יאכלו פצוע דכא וכרות שפכ׳ הן ועבדיהם אוכלין ונשיהם לא יאכלו ואם
לא ידעה משנעשה פצוע דכא וכרות שפכה הרי אלו יאכלו״ ב ואי זה הוא פצוע
דכא כל שניפצעו הביצים שלו אפי׳ אחת מהן וכרות שפכה כל שניכרת הגיד
ונשתייר בעטרה אפי׳ כחוט *כשר פצוע דכא וכרות *שפוכה מותרין בגיורת ובמשוחררת
ואינן אסורין אלא מלבוא בקהל שנ׳ לא יבוא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל יי׳״ ג
25 עמוני ומואבי אסורין ואיסורן איסור עולם אבל נקבותיהם מותרות מיד מצרי
ואדומי אינן אסורין אלא *על שלשה דורות אחד זכרים ואחד נקבות *אמ׳ ר׳ שמעון קל
וחומר הדברים מה אם במקום שאסר את הזכרים איסור עולם היתיר את הנקבות מיד*
אמרו לו אם הלכה נקבל אם לדין יש תשובה אמר להן לא כי אלא הלכה אני אומר ממזרין
ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות״ ד אמ׳ ר׳ יהושע שמעתי

30

* כן הוא בכתיבת היד.

שהסרים חולץ וחולצין לאשתו והסרים לא חולץ ולא חולצין את אשתו ואין לי לפרש אמר רבי
עקיבה אני אפרש סרים אדם חולץ וחולצין לאשתו* שהיתה לו שעת הכושר סרים חמה לא חולץ
ולא חולצין לאשתו שלא היתה לו שעת הכושר ר׳ ליעזר אומר לא כי אלא סרים חמה חולץ וחולצין
לאשתו שיש לו רפואה סרים אדם לא חולץ ולא חולצין לאשתו שאין לו רפואה העיד ר׳ יהושע
5 בן בתירה על בן מגושת שהיה בירושלם סרים אדם ויבמו את אשתו לקיים את דברי ר׳ עקיבה ״
ה׳ הסרים לא חולץ ולא מייבם וכן אילונית לא חולצת ולא מתייבמת הסרים שחלץ ליבמתו
לא פסלה בעלה פסלה מפני שהיא בעילת זנות ״ ו׳ וכן האילונית שחלצו לה אחין לא
פסלוה בעלוה פסלוה מפני שהיא בעילת זנות ״ ז׳ סרים חמה כהן שנשא בת ישראל
מאכילה בתרומה ר׳ יוסי ור׳ שמעון אומרים אנדרגינס *שנשא לבת ישראל מאכילה
10 בתרומה ר׳ יהודה אומר טמטום שנקרע ונמצא זכר לא יחלוץ מפני שהוא כסרים אנדרגינס
נושא אבל לא נישא ר׳ ליעזר אומ׳ *חייבין עליו סקילה כזכר ״ הל׳ ז

פרק תשיעי

יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן מותרות ליבמיהן
ואסורות לבעליהן מותרות לאלו ולאלו ואסורות לאלו ולאלו ״ ב׳ *אלו מותרות לבעליהן
ואסורות ליבמיהן כהן הדיוט *שקידש את האלמנה ויש לו אח כהן גדול כשר שנשא
15 כשרה ויש לו אח חלל ישראל שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר ממזר שנשא ממזרת ויש לו
אח ישראל מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן ״ ג׳ אילו מותרות ליבמיהן ואסורות
לבעליהן כהן גדול שקידש את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוט כשר שנשא חללה
ויש לו אח חלל ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ממזר ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח
ישראל מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן ״ ד׳ אסורות לאלו ולאלו כהן גדול שנשא
20 את האלמנה ולו אח כהן גדול או כהן הדיוט כשר שנשא חללה ויש לו אח כשר
ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר אסורות
לאלו ולאלו ושאר כל הנשים מותרות לבעליהן וליבמיהן ״ ה׳ שניות מדרבי סופרים
שנייה לבעל ולא שנייה ליבם אסורה לבעל ומותרת ליבם שנייה ליבם ולא
שניה לבעל אסורה ליבם ומותרת לבעל שניה לזה* ולזה אסורה לזה ולזה ואין לה כתובה
25 *לא פירות ולא מזונות ולא בליות והוולד כשר וכופין אותו להוציא אלמנה לכהן גדול גרושה
וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לממזר ולנתין יש *לה כתובה ״ ו׳
בת ישראל מאורסת לכהן מעוברת מכהן ושומרת יבם לכהן וכן בת כהן לישראל לא
תאכל בתרומה בת ישראל מאורסת ללוי מעוברת מלוי שומרת יבם ללוי וכן בת לישראל ללוי
לא תאכל במעשר בת לוי מאורסת לכהן מעוברת מכהן שומרת יבם לכהן ובת כהן ללוי לא
30 *יאכלו לא בתרומה ולא במעשר ״ ז׳ בת ישראל שניסאת לכהן תאכל בתרומה מת ולה

* כן הוא בכתיבת היד.

ממנו בן תאכל בתרומה נישאת ללוי תאכל במעשר מת ולה ממנו בן תאכל
במעשר נישאת לישראל לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר״ ח מת* בנה
מישראל תאכל במעשר מת בנה מלוי תאכל בתרומה מת בנה מכהן
לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר׳ ט בת כהן שנישאת לישראל לא תאכל
5 בתרומה מת ולה ממנו בן לא תאכל בתרומה נישאת ללוי תאכל במעשר
מת ולה ממנו בן תאכל במעשר נישאת לכהן תאכל בתרומה מת ולה ממנו בן
תאכל בתרומה מת בנה מכהן לא תאכל בתרומה מת בנה מלוי לא תאכל במעש'
מת בנה מישראל חוזרת לבית אביה ועל *זה נאמר ושבה אל בית אביה *כנעוריה
מלחם *אביך תאכל״ הל' ט **פרק עשירי** האשה שהלך בעלה למ/
10 למדינת הים באו ואמרו לה מת בעליך ונישאת
ואחר כך בא בעלה תצא מזה ומזה *צריכה גט מזה ומזה ואין לה כתובה ולא פירות
ולא מזונות ולא בליות *על זה ועל זה ואם נטלה מזה ומזה תחזיר והוולד ממזר מזה
ומזה לא זה ולא זה מטמאין לה ולא זה וזה זכאין לא במציאתה ולא במעשה ידיה
ולא *בהפר נדרָה ואם היתה בת ישראל ניפסלה מן הכהונה ובת לוי מן המעשר
15 ובת כהן מן התרומה אין *יורשיו של זה ויורשיו של זה יורשים את כתובתה ואם
מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מייבמין״ ב ר' יוסי אומ' כתובתה על
נכסי בעלה הראשון ר' *אלעזר אומ' הראשון זכאי במציאתה ובמעשה
ידיה ובהפר נדריה ר' שמעון אומר *כי אתה וחליצתה מאחיו של ראשון פוטרת
צרתה ואין הוולד ממנו ממזר אם נישאת שלא ברשות *ומותרת לחזור לו״ ג
20 נישאת על פי בית דין תצא ופטורה מן הקרבן ושלא על פי בית דין תצא וחייבת
בקרבן יפה *כוחו של בית דין *שפטרוה מן הקרבן הורוה בית דין להנשא והלכה
וקילקלה חייבת בקרבן שלא התירוה אלא להנשא״ ד האשה שהלך בעלה
ובנה למדינת הים באו ואמרו מת בעליך ואחר כך מת בנך ונישאת ואחר
כך אמרו לה חילוף היו הדברים תצא והוולד הראשון והאחרון ממזר״ ה אמרו
25 לה מת בנך ואחר כך אמרו לה מת בעלך ונתיבמה ואחר כך אמרו לה חילוף
היו הדברים תצא והוולד הראשון והאחרון ממזר״ ו ׳אמרו לה מת בעליך ונשׂ
ונישאת ואחר כך אמרו לה קיים היה ומת *הוולד הראשון ממזר והאחרון
אינו ממזר״ ח אמרו לה מת בעליך וניתקדשה ואחר כך בא בעלה מותרת לחזור
לו אף על פי שנתן לה האחרון גט לא פסלה מן הכהונה זה מדרש דרש רבי
30 *אלעזר בן מתיה אשה גרושה מאישה ולא מאיש שאינו אִשה״ ט מי שהלכה

* כן הוא בכתיבת היד.

אשתו

אשתו למדינת הים באו ואמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה ואחר כך באת אשתו מותרת לחזור לו הוא מותר *בקרובת שנייה והשנייה מותרת בקרוביו ואם מתה הראשונה מותר בשנייה׃ **י׳** אמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה ואחר כך אמרו לו קיימת *היית ומתה הוולד הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר׃ **יא** ר' יוסי אומ' כל שהוא פוסל על ידי עצמו *אינו פוסל על ידי אחרים וכל שאינו פוסל על ידי אחרים אינו פוסל על ידי עצמו׃ **יב** אמרו לו מיתה אשתך ונשא את אחותה מאביה מתה ונשא את אחותה מאמה מתה *נשא את אחותה מאביה מתה נשא את אחותה מאמה *מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית ופוטרות צרותיהן *אסור בשנייה וברביעית ואין ביאת אחת מהם פוטרת צרתה׃ **יג** אם בא על השנייה לאחר מיתת הראשונה מותר בשנייה וברביעית ופוטרות צרותיהן ואסור בשלישית ובחמישית ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה׃ **יד** בן תשע שנים ויום אחד *שבא על יבמתו פוסל על ידי האחים והאחים פוסלין על *ידיו אלא שהוא פוסל תחילה והאחים פוסלים תחלה וסוף׃ **טו** כיצד בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו פסל על ידי האחים באו עליה האחים ועשו בה מאמר ונתנו גט או חלצו פוסלין על ידיו׃ **טז** בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו וחזר ובא אחיו שהוא בן תשע שנים ויום אחד עליה פסל על ידיו ר' שמעון אומר לא פסל׃ **יז** בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו *חולצת ומת ולא מתייבמת נשא אשה ומת הרי זו פטורה׃ **יח** בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת *אם לא ידע את הראשונה משהגדיל השנייה או חולצת או מתייבמת הראשונה חולצת ולא מתייבמת ר' שמע' אומ' מייבם לאי זו שירצה וחולץ לשנייה *אחד שהוא בן תשע שנים ויום אחד ואחד שהוא בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות׃ **הל' יח**

פרק אחד עשר

נושאין על האנוסה ועל המפותה האונס והמפתה על הנשואה חייב נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו ר' יהודה אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו׃ **ב** *גיורת שנתגיירו בניה עמה לא חולצין ולא מייבמין ואפי' *הרתו של ראשון שלא בקדושה *ולידתו בקדושה וכן שפחה שנשתחררו בניה עמה׃ **ג** חמש נשים שנתערבו ולדותיהן הגדילו התערובות ונשאו נשים ומתו ארבעה חולצין לאחת ואחד מייבם *הוא ושלשה חולצין *לאחת ואחד מייבם נמצאו ארבע חליצות *ייבום לכל אחת ואחת׃ **ד** האשה שנתערב

* כן הוא בכתיבת היד.

וולדה בוולד כלתה הגדילו התערובות ונשאו נשים ומתו בני הכלה חולצין
ולא מיבמין שהוא ספק אשת אחיו ואשת אחי אביו ובני הזקינה או חולצין או מייבמין
שהוא ספק אשת אחיו ואשת בן אחיו מתו הכשרין *התערובות ובני הזקינה חולצין
ולא מייבמין שהוא ספק אשת אחיו ואשת אחי אביו ובני הכלה אחד חולץ ואחד
מייבם״ ה *כוהנת שנתערב וולדה בוולד שפחתה הרי אלו אוכלין בתרומה וחולקין
חלק אחד בגורן ואינן מיטמאין למתים ואין נושאין נשים בין כשרות ובין פסולות״
ו *התקילו התערובות ושחררו זה את זה נושאין נשים ראויות לכהונה ואינן ל
מיטמאין למתים ואם נטמאו אינן סופגין את הארבעים *ואין אוכלין בתרומה
ואם אכלו אינן משלמין קרן וחומש אין חולקין על הגורן ומוכרין את התרומה והדמים
שלהן אין חולקין בקדשי המקדש ואין נותנין להם קדשים ואין מוציאין את שלהם
מידיהן ופטורין מן הזרוע ומן הלחיים ומן הקבה *ובכורן יהיה רועה עד שיסתאב
וימכר ונותנין עליהן חומרי ישראל וחומרי כוהנים״ ז מי שלא *שהת אחר
בעלה שלשה חדשים וניש׳את וילדה ואין ידוע אם בן תשעה לראשון ואם
בן שבעה לאחרון היו לה בנים מן הראשון ובנים מן השני חולצין ולא מייבמין וכן
הוא להן חולץ ולא מייבם היו לו אחים מן הראשון ואחים מן השני שלא מאותה האם
הוא חולץ ומייבם והן חולצין ומייבמין״ ח היה אחד ישראל ואחד כהן נושא
אשה ראוייה לכהונה ואינו מיטמא למתים ואם ניטמא אינו סופג את
הארבעים ואינו אוכל בתרומה ואם אכל אינו משלם קרן וחומש ואינו חולק ‡על
הגורן ומוכר את התרומה והדמים שלו *אינו חולק *בקודשי המקדש ואין נותנין לו
קדשים ואין מוציאין את שלו מידו ופטור מן הזרוע והלחיים והקיבה ובכורו יהיה
רועה עד שיסתאב ונותנין עליו חומרי ישראל וחומרי כהנים״ ט היו שניהם
כהנים הוא אונן עליהם והן אוננים עליו הוא אינו *מטמא להן והן אינן
מטמאין לו הוא אינו יורש אותן אבל הן יורשין אותו ופטור על מכתו ועל קללתו של
זה ושל זה ועולה במשמרו של זה ושל זה ואינו חולק ואם היו שניהם במשמר אחד
נוטלין חלק אחד״ הל׳ ט

פרק שנים עשר

מצות חליצה בשלשה דיינין אפי׳ שלשתן הדיוטות חליצה
במנעל *חליצה כשירה באנפליא חליצתה פסולה בסנדל שיש לו עקב כשר שאין לו
עקב פסול מן הארכובה ולמטן חליצתה כשירה מן הארכובה ולמעלן חליצתה פסולה״
ב חלצה בסנדל שאינו שלו או בסנדל של עץ או *של שמאל בימין חליצתה כשירה
חלצה בגדול שהוא יכול להלך בו או בקטן שהוא חופה את רוב רגלו חליצתה
כשירה חלצה בלילה חליצתה

* כן הוא בכתיבת היד.
‡ עיין למעלה בדף 65ᵃ, שורה 20.

כשירה

כשירה ור׳ אליעזר פוסל ובשמאל חליצתה פסולה ור׳ אליעזר מכשיר״ ג̇
חלצה ורקקה אבל לא קראתה חליצתה כשירה קראתה ורקקה אבל לא
חלצה חליצתה פסולה חלצה וקראתה אבל לא רקקה ר׳ אליעזר אומ׳ חליצתה פסולה
ר׳ עקיבה אומ׳ חליצתה כשירה״ ד̇ אמ׳ ר׳ אליעזר ככה יעשה *דבר שהוא מעשה
5 מעכב אמ׳ לו ר׳ עקיבה מישם ראיה ככה יעשה לאיש דבר שהוא מעשה *כאיש״
ה̇ החרש שנחלץ והחרשת שחלצה והחולצת לקטן חליצתה פסולה קטנה שחלצה
תחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה *כשירה״ ו̇ חלצה בשנים או בשלשה
נימצא אחד מהן קרוב או פסול חליצתה פסולה ר׳ שמעו׳ ור׳ יוחנן הסנדלר
מכשירין מעשה *שחלצה בינו לבינה בבית האסורים ובא מעשה לפני ר׳ עקיבה
10 והכשיר״ ז̇ מצות חליצה בא הוא ויבמתו לבית דין והן נותנין לו עצה את
*ההוגן לו ש׳ וקראו לו זקני עירו ודברו אליו והיא אומרת *מאין יבמי להקים
לאחיו שם בישראל *ולא אבה יבמי והוא אומר לא חפצתי *לקחת ובלשון הקודש היו
אומרי׳ ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו רוק שהוא
נראה לדיינים וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו עד כאן
15 היו מקראים וכשהוקרה ר׳ הורקנוס תחת האלה בכפר *עכו גמר את כל הפרשה כולה
והוחזקו להיות *מקריאים את כל הפרשה ונקרא שמו בישר׳ בית חלוץ הנעל מצווה
בדיינין ולא מצוה בתלמידים ר׳ יהודה אומ׳ מצוה על *העומדים שם לאמור חלוץ הנעל
חלוץ הנעל*״

פרק שלשה עשר הל׳ ז

בית שמיי אומרי׳ אין
ממאנין אלא ארוסות בית הלל אומ׳
20 ארוסות ונשואות בית שמיי אומ׳ בבעל *ובית הלל אומ׳ בבעל וביבם בית שמיי אומ׳
בפניו ובית הלל אומ׳ בפניו ושלא בפניו בית שמיי אומ׳ בבית דין ובית הלל אומ׳ בבית
דין ושלא בבית דין אמרו *בית הלל לבית שמיי ממאנת והיא קטנה אפילו ארבעה
*חמשה פעמים אמרו להן בית שמיי אין בנות ישר׳ הבקר אלא ממאנת וממתנת עד
שתגדיל ותמאן ותינשא״ ב̇ אי זו היא קטנה שהיא צריכה למאן כל שהשיאתה
25 אמה או אחיה לדעתה השיאוה שלא לדעתה אינה צריכה למאן ר׳ *חנניה
בן אנטיגנס אומר כל תינוקת שאינה יכולה *לשמר קידושיה אינה צריכה למאן רבי
ליעזר אומ׳ אין מעשה קטנה *אלא כמפותה בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה
בית כהן לישראל תאכל בתרומה״ ג̇ ר׳ ליעזר בן יעקב אומר כל עכבה שהיא
מין האיש כאילו היא אשתו וכל עכבה שאינה מן האיש כאילו אינה אשתו״
30 ד̇ הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן ה/

* כן הוא בכתיבת היד.

הכה·נה נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה
נתן לה גט והחזירה מיאנה בו ונישאת לאחר ניתאלמנה או נתגרשה *אסורה לחזור לו
זה הכלל גט אחר מיאון אסורה לחזור לו מיאון אחר גט מותרת לחזור לו״ **ה**
הממאנת באיש ונישאת לאחר וגירשה לאחר ומאנה בו *זה הכלל כל שיצאת
5 ממנו בגט אסורה לחזור לו במיאון מותרת לחזור לו״ **ו** המגרש את האשה והחזירה
מותרת ליבם ר׳ אליעזר אוסר* קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה כיתומה בחיי
האב החזירה *אסורה ליבם״ **ז** שני אחים נשואים לשתי אחיות *קטנות מת בעלה
של אחת מהן תצא משום אחות אשה *מת בעלה של גדולה ר׳ אליעזר אומר
מלמדין את הקטנה שתמאן בו רבן גמליאל אומ׳ אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד
10 שתגדיל ותצא *הלז משום אחות אשה ר׳ יהושע אומ׳ אוי לו על אשתו אוי לו על אשת אחיו
מוציא את אשתו׳ בגט ואשת אחיו בחליצה״ **ח** מי שהיה נשוי שתי יתומות קטנות
ומת ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה וכן שתי חרשות *וחרשת
אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה״ **ט** פיקחת וחרשת ביאת הפיקחת פוטרת
את החרשת ואין ביאת החרשת פוטרת את הפיקחת״ **י** גדולה
15 וקטנה ביאת הגדולה פוטרת את הקטנה ואין ביאת הקטנה פוטרת את הגדולה״
יא מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות ומת בא היבם על הראשונה וחזר ובא
על השנייה או שבא אחיו על השנייה לא פסל את הראשונה *בא יבם על השניה
וחזר ובא על הראשונה או שבא אחיו על הראשונה פסל את השנייה״ **יב** וכן שתי
חרשות קטנה וחרשת בא *על יבם על הקטנה וחזר ובא על החרשת *לא פסל
20 את הקטנה בא יבם על החרשת חזר ובא על הקטנה או שבא אחיו על הקטנה פסל את
החרשת״ **יג** פיקחת וחרשת בא׳ הייבם על הפיקחת וחזר ובא על החרשת או שבא
אחיו על החרשת לא פסל את הפקחת בא הייבם על החרשת וחזר ובא על הפיקחת
או שבא אחיו על הפיקחת פסל את החרשת״ **יד** גדולה וקטנה בא היבם על הגדולה
חזר ובא על הקטנה או שבא אחיו על הקטנה לא פסל את הגדולה בא הייבם
25 על הקטנה חזר ובא על הגדולה או שבא אחיו על הגדולה פסל את הקטנה ר׳ *אליעזר
אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו״ **טו** יבם קטן שבא על יבמה קטנה יגדלו
זה עם זה אם בא על יבמה גדולה *תגדילנו היבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא
נבעלתי כופין אותו שיחלוץ לה לאחר שלשים יום מבקשים ממנו שיחלוץ לה בזמן שהוא
מודה אפי׳ לאחר שנים עשר חדש כופין אותו שיחלוץ לה״ **טז** הנודרת הנייה
30 מיבמה בחיי בעלה כופין אותו שיחלוץ לה לאחר מיתת בעלה מבקשים

* כן הוא בכתיבת היד.

ממנו שיחלון לה ואם *ניתכוונה *לכן אפי' בקיי בעלה מבקשים ממנו שיחלון לה״
הל' א' פרק ארבעה עשר חרש שנשא פיקחת ופיקח שנשא חרשת
אם רצה יוציא ואם רצה יקיים כשם
שהוא כונס ברמיזה כך הוא *יוציא ברמיזה פיקח שנשא פיקחת וניתחרשה אם רצה יוציא
5 ואם רצה יקיים *נישטתה לא יוציא ניתחרש הוא או *נישטה לא יוציא עולמית״ ב׳
אמ׳ ר׳ יוחנן בן נורי וכי מפני מה האשה שניתחרשה *יוציא והאיש *המתחרש
אינו מוציא אמרו לו לא דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת שהאשה *יוצא לרצונה
ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו העיד ר׳ יוחנן בן *גדגדה על החרשת שהשיאה
אביה שהיא *יוצא בגט אמר לו אף זו כיוצא בה״ ג׳ שני אחים חרשין נשואין לשתי
10 אחיות פיקחות או לשתי אחיות חרשות או לשתי אחיות אחת חרשת ואחת
פיקחת או שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחים *חרשין או לשני אחים אחד חרש
ואחד פיקח *אילו *פטורים מן החליצה ומן היבום ואם היו נכריות *יכנוסו ואם רצו להוציא
יוציאו״ ד׳ שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואין לשתי אחיות פיקחות מת חרש
בעל הפקחת מה יעשה פיקח בעל הפקחת תצא משום אחות אשה מת פיקח
15 בעל הפיקחת מה יעשה חרש בעל פיקחת מוציא אשתו בגט ואשת אחיו אסורה לעולם״
ה׳ שני אחים פיקחין נשואין לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פיקחת מת פיקח ¶בעל
החרשת מה יעשה פיקח בעל הפיקחת תצא משום אחות אשה מת פיקח בעל פ/
פיקחת מה יעשה פיקח בעל החרשת מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה״
ו׳ שני אחים אחד חרש ואחד פיקח נשואין לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פיקחת
20 מת חרש בעל חרשת מה יעשה פיקח בעל הפיקחת תצא משום אחות אשה מת
פיקח בעל הפיקחת מה יעשה חרש בעל החרשת מוציא את אשתו בגט *ואת אשת אחיו
אסורה לעולם״ ז׳ שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואין לשתי *נוכריות פיקחות מת
חרש בעל הפיקחת מה יעשה פיקח בעל הפיקחת או חולן או מייבם מת פיקח בעל
הפיקחת מה יעשה חרש בעל הפקחת כונס ואינו מוציא לעולם״ ח׳ שני אחים
25 פיקחין נשואין לשתי נוכריות אחת חרשת ואחת פיקחת מת פיקח בעל חרשת
מה יעשה פיקח בעל פיקחת כונס אם רצה להוציא יוציא מת פיקח בעל *פיקחת מה יעשה
פיקח בעל החרשת או חולן או מייבם״ ט׳ שני אחים אחד חרש ואחד פיקח נשואין
לשתי *נכריות אחת חרשת ואחת פיקחת מת חרש בעל חרשת מה יעשה פיקח
בעל פיקחת כונס אם רצה להוציא יוציא מת פיקח בעל הפיקחת מה יעשה חרש בעל
30 החרשת כונס ואינו מוציא לעולם״ הל׳ ט׳ פרק חמשה עשר האשה

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ עיין למעלה בדף 65a, שורה 30.

שהלכה היא ובעלה למדינת הים שלום בינו לבינה שלום בעולם *באת ואמרה מת
בעלי תינשא מת בעלי תתיבם שלום בינו לבינה מלחמה בעולם קטטה בינו לבינה
שלום בעולם באת ואמרה מת בעלי אינה נאמנת ר׳ יהודה או׳ לעולם אינה נאמנת
אלא אם כן באת בוכה ובגדיה קרועין אמרו לו אחת זו ואחת זו תינשא״ **ב** בית
5 הלל או׳ לא שמענו אלא בבאה מן הקציר בלבד *אמרו להן בית שמיי אחת
הבאה מן הקציר ואחת הבאה מן הזתים ואחת הבאה *ממדינת הים לא דברו *בקציר
אלא בהווה חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמיי״ **ג** בית שמיי או׳ תינשא ותיטול
*כתובה בית הלל או׳ תינשא ולא תיטול כתובה אמרו להן בית שמיי היתרתם
את הערוה החמורה ולא תתירו את הממון הקל אמרו להן בית הלל מצאנו שאין האחין
10 נכנסין לנחלה על פיה אמרו להן בית שמיי והלא מספר כתובתה נלמד שהוא כותב
לה שאם תינשאי לאחר תיטלי מה שכתו׳ *ליך חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמיי״
ד הכל נאמנים להעידה חוץ מחמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה
*מהבין גט למיתה אלא שהכת׳ מוכיח עד אומר מת וניסאת ובא אחר ואמר
לא מת הרי זו לא תצא עד אומר מת ושניס׳ או׳ לא מת אעפ׳ שניסאת תצא שנים
15 אומרי׳ מת *ואחד או׳ לא מת אף על פי שלא ניסאת תינשא״ **ה** אחת אומר׳
מת ואחת אומרת לא מת זו שאמרה מת תינשא ותיטול כתובה וזו שאמרה
לא מת *תינשא ולא תיטול כתובה אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג ר׳ מאיר
אומר והן הואיל מכחישות זו את זו הרי אלו לא ינשאו ר׳ יהודה ור׳ שמעון אומרי׳
הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים הרי אלו ינשאו״ **ו** עד אומר מת ועד אומר לא
20 מת אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא *תצא״ **ז**
האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים באת ואמרה מת בעלי תינשא
ותיטול כתובה וצרתה אסורה היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי ר׳ טרפון
ר׳ עקיבה אומר *אי זו היא דרך מוציאתה מידי עבירה *שתהא אסורה להנשא ואסורה
מלאכל בתרומה״ **ח** אמרה מת בעלי ואחר כך מת חמי תינשא ותיטול כתובה
25 וחמותה אסורה היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי ר׳ טרפון
ר׳ עקיבה אומר אין זו היא דרך מוציאתה מידי עבירה עד שתהא אסורה להנשא
ואסורה מלאכל בתרומה״ **ט** קידש אחת מחמש נשים ואינו ידוע לאי זו מהן
קידש וכל אחת ואחת אומרת אותי קידש *גט לכל אחת ואחת ומניח כתובה
ביניהם ומסתלק דברי ר׳ טרפון ר׳ עקיבה או׳ אין זו היא דרך מוציאתו מידי עבירה
30 עד שיתן גט וכתובה לכל אחת ואחת״ **י** גזל אחד מחמשה ואינו ידוע לאי זה

* כן הוא בכתיבת היד.

מהן גזל כל אחד ואחד אומ' אותי גזל מניח את הגזילה ביניהם ומסתלק דברי ר' טרפון
ר' עקיבה אומ' *אי זו היא דרך שמוציאתו מידי עבירה עד שישלם את הגזילה לכל אחד
ואחד" **יא** האשה שהלכה היא ובעלה ובנה למדינת הים באת ואמרה מת בעלי
ואחר כך מת בני נאמנת *בני ואחר כך מת בעלי אינה נאמנת וחוששין
5 לדבריה *חולצת ולא מתייבמת" **יב** ניתן לי בן במדינת הים* אמרה מת בני ואחר
כך מת בעלי נאמנת בעלי ואחר כך מת בני אינה נאמנת וחוששין לדבריה
חולצת ולא מתיבמת" **יג** ניתן לי יבם במדינת הים אמרה מת בעלי ואחר כך
מת יבמי יבמי ואחר כך מת בעלי נאמנת הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת
הים אמרה מת בעלי ואחר כך מת יבמי יבמי ואחר כך מת בעלי אינה נאמנת *לומר
10 מת יבמי שתנשא ולא מיתה אחותי שתיכנס *לביתה ואין האיש נאמן לומר מת אחי כ
שייבם את אשתו ולא מיתה אשתי שישא את אחותה" **הל' יג** **פרק ששה
עשר**" האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים
באו ואמרו לה מת בעליך לא *תתנשא ולא תתיבם עד שתידע שמא מ/
מעוברת היא צרתה *היו לה חמות אינה חוששת *יצאה מליאה חוששת ר' יהושע אומ'
15 אינה חוששת" **ב** שתי יבמות זו אומרת מת בעלי וזו אומרת מת בעלי *אסורה
מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעלה של זו לזו עדים ולזו אין עדים את
שיש לה עדים אסורה ואת שאין לה עדים מותרת לזו בנים ולזו אין בנים את שיש לה
בנים מותרת ואת שאין לה בנים אסורה ניתיבמו ומתו היבמין אסורות להינשא רבי
אליעזר אומ' הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם" **ג** אין מעידין אלא על פרצוף
20 הפנים עם החוטם אף על פי שיש סימנין בגופו *או בכליו אין מעידין לאחר
שלשת ימים אפי' ראוהו מגויד או צלוב על הצלוב או חיה אוכלת בו אין מעידין עד
שתצא נפשו" **ד** ר' יהודה בן בבא אומר לא כל האדם ולא כל המקומות *לא ¶כל
השעות שוות נפל למים בין שיש להן סוף בין שאין להן סוף הרי אשתו אסורה
אמ' ר' מאיר מעשה באחד שנפל לבור הגדול ועלה לאחר שלשה ימים אמ' ר' יוסי כ
25 מעשה בסומא שירד לטבול במערה וירד מושכו אחריו ושהו כדי שתצא נפשם והשיאו
את נשותיהם שוב מעשה *באסיא באחד ששלשלוהו לים ולא עלת בידן אלא רגלו אמרו
חכמים מארכובה ולמעלה תנשא מן הארכובה ולמטה לא תינשא" **ה** אפי' שמע
מן הנשים אומרות מת איש פלוני דיו ר' יהודה אומ' אפי' שמע מן התינוקות
אומרי' הרי אנו הולכים לספוד ולקבור את איש פלוני בין *מתכוון בין שאין מתכוון ר'
30 יהודה בן בבא אומ' בישר' עד שיהא מתכוון ובגוי אף על פי* מתכוון אין עידותו עידות"

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה בדף 65a, שורה 20.

ז׳ מעידים לאור הנר ולאור הלבנה ומשיאין על *בת קול מעשה באחד שעמד על
ראש *ואמר איש פלוני בן איש פלוני ממקום פלוני מת והלכו ולא מצאו שם אדם
והשיאו את אשתו שוב מעשה *בצלמין באחד שאמר אני *פל בן איש פלוני נשכני הנחש
והרי אני מת והלכו ולא הכירוהו והשיאו את אשתו״ ז׳ אמ׳ ר׳ עקיבה וכשירדתי
5 לנהרדעא *לעיבור השנה ומצאתי נחמיה איש בית דלא אמ׳ לי שמעתי שאין
משיאין את האשה בארץ ישראל על פי עד אחד אלא *יהודה בן אבא ונומֵתי לו כן כ
הדברים אמר לי לך אמור להן משמי שאתם יודעין שהמדינה הזאת משובשת בג״יסות
מקובל אני מרבן גמליאל הזקן שמשיאין את האשה על פי עד אחד וכשבאתי והרציתי
את הדברים לפני רבן גמליאל שמח לדברי ואמר *מצאינו חבר ליהודה בן בבא ״
10 ח׳ מתוך הדברים נזכר *רבי גמליאל שנהרגו הרוגים *בתלארזא והשיא רבן גמליא
הזקן את נשותיהן על פי עד אחד והוחזקו להיות משיאין עד מפי עד מפי
*אשה *אשה מפי אשה מפי שפחה ר׳ אליעזר ור׳ יהושע אומרי׳ אין משיאין את האשה
על פי עד אחד ר׳ עקיבה אומ׳ לא מפי אשה ולא מפי קרובים״ ט׳ אמרו לו מעש׳
בבני לוי שהלכו לצוער עיר התמרים וחלה אחד מהן *והניחוהו בפונדוק וב׳
15 ובחזירתן אמרו לפונדקית איו חבירינו ונומת להם מת וקברתיו והשיאו את אשתו
אמרו לו *לא תהא כוהנת *בפונדקית אמר להן *כשתהא הפונדקית נאמנת אף הפונדקי׳ת
הוציאה להן מקלו ומנעלו *וספר תורה שהיה בחיקו״ הל׳ ט׳

חסלת מסכת נשים״

20 # מסכת כתובות

פרק ראשון

בתולה נישאת ביום
הרביעי ואלמנה ביום
החמישי שפעמים בשבת בתי דינין יושבים בעיירות ביום השני וביום החמישי שאם
היה *לה טענת בתולים היה משכים לבית דין״ ב׳ בתולה כתובתה מאתים ואלמנה
*מנה בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן האירוסין כתובתה מאתים ויש להן טענת
25 בתולים הגיורת והשבויה והשפחה שניפדו ושנתגיירו ושניםתחררו פחותות מבנות
שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולים״ ג׳ הגדול שבא על
קטנה והקטן שבא על הגדולה ומוכת עץ *כתובתה מאתים דברי ר׳ מאיר
וחכ׳ אומ׳ מוכת עץ כתובתה מנה״ ד׳ בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין
כתובתן מנה ואין להן טענת בתולין הגיורת והשבויה והשפחה שניפדו ושנתגיירו
30 ושנישתחררו יתירות על בנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים׳

כן הוא בכתיבת היד.

ה׳ האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעידים אינו יכול לטעון טענת בתולין מפני
שהוא מתיחד עמה *אחד אלמנות ישראל ואחד אלמנות כהנים כתובתן מנה
בית דין של כהנים היו גובין לבתולה ארבע מאות זוז ולא מיחו בידם חכמים״ ו׳
הכונס את האשה ולא מצא לה בתולין והיא אומרת *כשארסתי נאנסתי *נסתפה
5 שדך והלה אומ׳ לא כי אלא עד שלא ארסתיך *היה מקחי מקח טעות רבן גמליאל ור׳
ליעזר אומ׳ נאמנת ר׳ יהושע אומ׳ לא מפיה אנו חיין אלא הרי זו בחזקת *עד שלא תתארס
היטעתו עד שתביא ראיה לדבריה״ ז׳ היא אומרת מוכת עץ אני והוא אומ׳ לא
כי אלא דרוסת איש את רבן גמליאל ור׳ אליעזר אומרי׳ נאמנת ר׳ יהושע אומ׳
לא מפיה אנו חיים אלא הרי זו בחזקת דרוסת איש עד שתביא ראייה לדבריה״
10 ח׳ ראוה מדברת עם אחד *אמרו לה מה טיבו של זה איש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל
ור׳ ליעזר אומ׳ נאמנת ור׳ יהושע אומ׳ לא מפיה אנו חיין אלא הרי זו בחזקת בעולה
לנתין ולממזר עד שתביא ראיה לדבריה״ ט׳ היתה מעוברת אמרו לה מה טיבו
של עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל ורבי ליעזר אומ׳ נאמנת ור׳
יהושע אומ׳ לא מפיה אנו חיין אלא הרי זו בחזקת מעוברת מנתין וממזר עד שתביא
15 ראיה לדבריה״ י׳ אמ׳ ר׳ יוסי מעשה בתינוקת שירדה למלאות *מן העין ונאנסה
אמ׳ ר׳ יוחנן בן נורי אם רוב העיר משיאין לכהונה הרי זו תינשא לכהונה״

הל׳ א׳ פרק שני האשה שנתאלמנה או שניתגרשה היא אומרת
בתולה *נשאתי וְהַלָּה אומר לא כי אלא אלמנה נ״
נישאתיך אם יש עדים שיצאת בהינומה וראשה פרוע כתובתה מאתים ר׳ יוחנן בן
20 ברוקה אומ׳ אף בחילוק קליות ראייה״ ב׳ ומודה ר׳ יהושע באומר לחבירו
שדה זה של אביך הייתה ולקחתיה ממנו שהוא נאמן שהפה שאסר הוא הפה
שהתיר אם יש עדים שהיא של אביו והוא אומ׳ לקחתיה ממנו אינו נאמן״ ג׳ והעדים
שאמרו כתב ידינו *זה אבל אנוסים היינו קטנים היינו פסולי עדות היינו הרי אלו
נאמנים ואם יש עדים שהוא כתב ידם או שהיה כתב ידם יוצא ממקום אחר אינן נאמנין״
25 ד׳ זה אומ׳ כתב ידי וזה אומ׳ כתב ידו של חבירי זה אומר כתב ידי וזה *אומ׳ כתב
ידו של חבירי הרי אלו נאמנים זה אומר כתב ידי וזה אומר כתב ידי צריכין ש׳/
שיצטרף עמהם אחר דברי ר׳ *מאיר וחכמי׳ אומרי׳ אינן צריכין שיצטרף עמהם אחר
אלא נאמן אדם לומר זה כתב ידי״ ה׳ האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני
נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר אם יש עדים *שהיא אשת איש והיא אומרת
30 גרושה אני אינה נאמנת״ ו׳ האשה שאמרה *נשיביתי וטהורה אני נאמנת שהפה

* כן הוא בכתיבת היד.

שאסר הוא הפה שהתיר אם יש עדים שנישבת והיא אומרת טהורה אני אינה נאמנת
ואם משנישאת באו העדים הרי זו לא תצא ׃ ז וכן שתי נשים שנישבו זו אומרת נ/
נשביתי וטהורה אני וזו אומרת נשביתי וטהורה אני אינן נאמנות ובזמן
שהן מעידות זו את זו הרי אלו נאמנות ׃ ח וכן *שתי אנשים זה אומר כהן אני וזה
5 אומר כהן אני אינן נאמנין ובזמן שהן מעידין זה את זה הרי אלו נאמנין ׃
ט ר׳ יהודה אוֹ׳ אין מעלין לכהונה על פי עד אחד אמ׳ ר׳ *אליעזר אימתי במקום שיש
עוררין אבל במקום שאין עוררין מעלין לכהונה על פי עד אחד רבן שמעון בן
גמליאל אוֹ׳ משם *שמעון בן הסגן מעלים לכהונה על פי עד אחד ׃ י האשה
שנחבשה בידי גוים על ידי ממון מותרת לבעלה על ידי נפשות אסורה* עיר שכבשה
10 *כרקום כל הכוהנות שבתוכה פסולות אם יש להם עדים אפי׳ עבד אפי׳ שפחה הרי אלו
נאמנים שאין אדם מעיד על ידי עצמו אמ׳ ר׳ זכריה בן הקצב המעון הזה לא זזה
*ידיה מתוך ידי משעה שנכנסו גוים לירושלם ועד *שמצאו אמרו לו אין אדם מעיד על
ידי עצמו ׃ יא אלו נאמנין להעיד בגדלן מה שראו בקוטנן נאמן אדם לומר זה כתב
ידו של אבא וזה כתב ידו של רבי וזה כתב ידו של אחי זכור הייתי באשת פל׳
15 שיצאת בהינומה וראשה פרוע ושהיה איש פל׳ יוצא מבית הספר לטבול ולאכל בתרומתו
ושהיה חולק עמנו בגורן ושהמקום הזה בית פרס הוא ועד כאן היינו באים בשבת אבל
אינו נאמן אדם לומר דרך היה לאיש פל׳ במקום הזה מעמד *ומספר היה לו לאיש פלו׳
במקום הזה ׃

פרק שלישי הל׳ יא

אילו נערות שיש להן קנס הבא
על הממזרת *על הנתינה ועל הכותית הבא
20 על הגיורת ועל השבויה ועל השפחה שניפדו ושניתגיירו ושנישתחררו פחותות מבנות
שלש שנים ויום אחד הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו
ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנידה יש להן קנס אף על פי *שהן בהכרת אין
בהן משום מיתות בית דין ׃ ב ואילו שאין להן קנס הבא על הגיורת על השבויה
ועל השפחה שניפדו ושנתגיירו ושנישתחררו יתירות מבנות שלש שנים ויום
25 אחד ר׳ יהודה אוֹ׳ שבוייה שנפדת הרי היא בקדושתה אף על פי שהיא גדולה ׃ ג
הבא על בתו ועל בת בתו ועל בת בנו ועל בת אשתו ועל בת בתה ועל בת בנה
אין להן קנס מפני שהוא מתחייב בנפשו שמיתתו בידי בית דין שכל המתחייב בנפשו
אינו משלם ממון ש׳ ולא יהיה אסון *יענש ׃ ד נערה שניתארסה וניתגרשה ר׳ יוסי
הגלילי אוֹ׳ אין לה קנס ר׳ עקיבה אוֹ׳ יש לה קנס וקנסה של עצמה ׃ ה
30 המפתה נותן שלשה דברים והאונס ארבעה המפתה נותן בושת ופגם וקנס

* כן הוא בכתיבת היד׃

מוסיף עליו האונס שהוא נותן את הצער מה בין האונס למפתה שהאונס נותן את
הצער והמפתה אינו נותן את הצער ושהאונס נותן מיד והמפתה משיוציא שהאונס
שותה בעציצו והמפתה אם רצה להוציא *יוציא״ ו׳ כיצד הוא שותה בעציצו נ
אפילו *חיגרת אפי׳ סומא אפילו מוכת שחין נימצא בה דבר זמה או שאינה ראויה
5 לבוא בישראל אינו רשאי לקיימה שנ׳ ולו תהיה לאשה אשה שהיא ראוייה לו״ ז׳
יתומה *שניתארסה או שניתפתתה ר׳ אליעזר אומר האונס חייב והמפתה
פטור״ ח׳ אי זו היא הבושת הכל לפי המבייש והמתבייש פגם רואין אותה כאילו
היא שפחה נימכרת כמה היתה יפה וכמה היא יפה קנס שוה לכל אדם
שכל דבר שיש לו קיצבה מן התורה שוה לכל אדם״ ט׳ כל מקום שיש מכר אין
10 קנס וכל מקום שיש קנס אין מכר קטנה יש לה מכר ואין לה קנס נערה יש
לה קנס ואין לה מכר והבוגרת *לא מכר ולא קנס״ י׳ האומר פיתיתי *בתו של פלוני
משלם בושת ופגם על פי עצמו ואינו משלם קנס האומר גנבתי משלם את
הקרן על פי עצמו ואינו משלם לא תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה המית
שורי את פלוני או שורו של פלוני הרי זה משלם על פי עצמו המית שורי עבדו ¶של
15 פלוני אינו משלם על פי עצמו זה הכלל כל המשלם יתר על מה שהיזיק אינו משלם
על פי עצמו״ הל׳ י׳

פרק רביעי

נערה שניתפתתה בושתה נ
ופגמה וקנסה של אביה והצער בתפושה עמדה
בדין עד שלא מת האב הרי הן של אב מת האב הרי הן של אחים אם לא הספיקה
לעמוד בדין עד שמת האב הרי הן של עצמה ׳ עמדה בדין עד שלא בגרה הרי הן של
20 אב מת האב הרי הן של אחים לא הספיקה לעמוד בדין עד שבגרה הרי הן של עצמה״
ב׳ ר׳ שמעון או׳ אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב הרי הן של עצמה מעשה ידיה
ומציאתה אף על פי שלא גבת ומת האב הרי הן של אחים״ ג׳ המארס את
בתו וגירשה אירסה ונתאלמנה כתובתה שלו השיאה וגירשה השיאה ונתאלמנה
כתובתה שלה ר׳ יהודה או׳ הראשונה של אב אמרו לו *משהשיאה אין לאביה בה
25 רשות״ ד׳ גיורת שניתגיירה בתה עמה וזינת הרי זו בחנק אין לה *פתח בית אב
ולא מאה סלע היתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה הרי זו בסקילה אין
לה פתח בית אב ולא מאה סלע היתה *הרתה ולידתה בקדושה הרי היא כבת ישראל
לכל דבר יש לה אב ואין לה פתח בית אב יש לה פתח בית אב ואין לה אב הרי זו בסקילה
לא נאמר פתח בית אביה אלא *מנוה״ ה׳ האב זכאי בבתו ובקידושיה בכסף ובשטר
30 ובביאה וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה ומקביל את גיטה

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה בדף 65a, שורה 20.

ואינו אוכל פירות בחייה נישאת יתר עליו הבעל שהוא אוכל פירות בחייה וחייב
במזונותיה ובפרקונה ובקבורתה ר׳ יהודה אומ׳ אפילו עני שבישראל לא יפחות משני
חלילים ומקוננת״ ו׳ לעולם היא ברשות האב עד שתיכנס לחופה מסרה האב לשלוחי׳
הבעל הרי היא ברשות הבעל *הלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל הרי היא
5 ברשות האב מסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל הרי היא ברשות הבעל״ ז׳
האב אינו חייב במזונות בתו זה מדרש דרש ר׳ אלעזר בן עזריה לפני חכמי׳
בכרם ביבנה הבנים ירשו והבנות יזונו מה הבנים אינן יורשים אלא לאחר מיתת אביהם
אף הבנות לא יזונו אלא לאחר מיתת אביהן״ ח׳ לא כתב לה כתובה בתולה
גובה מאתים ואלמנה מנה *שהוא תנאי בית דין כתב לה שדה שוה *מנה תחת
10 מאתים זוז *לא כתב לה כל נכסים דאיתיין לי אחריין לכתובתיך חייב שהוא תנאי
בית דין״ ט׳ לא כתב לה אם תמותין אקבריניך דאין תשתבאין אפרקוניך ואתבינ״ך
לי לאינתו ובכוהנות אחזיריניך למדינתה חייב שהוא תנאי בית דין״ י׳
נשבית חייב לפדותה אם אמר הרי גיטה וכתובתה תפדה את עצמה אינו רשאי
לקת חייב לרפותה אם אמר הרי גיטה וכתובתה תרפא את עצמה רשאי״ יא׳
15 לא כתב לה בנין דכרין דיהויין לי מיניך אינון יירתין כסף כתובתיך יתר
על חולקהון די עם אחיהון חייב שהוא תנאי בית דין״ יב׳ ובנין נקבין דיהויין
ליך מני איכון יהויין יתבן בביתי ומתזנן מנכסאי עד דיתנסבין לגברין
חייב שהוא תנאי בית דין״ יג׳ ואת תהויין יתבה בביתי ומתזנה מנכסאי כל יומי
מגד ארמלותיך בביתי חייב שהוא תנאי בית דין״ יד׳ כך היו אנשי ירושלם
20 כותבין ואנשי הגליל היו כותבין כאנשי ירושלם וביהודה היו בותבין עד
שירצו היורשין ליתן *לה כתובתה לפיכך אם רצו היורשין נותנין *להם כתובתה ופוטרי׳ן
אותה״ הל׳ יד׳

פרק חמישי

אף על פי שאמרו בתולה גובה מאתים
ואלמנה מנה אם רצה להוסיף אפי׳ מאה מנה
יוסיף *כתאלמנו או *נתגרשו בין מן הארוסין בין מן הנישואין גובה את הכל ר׳ אלעזר
25 בן עזריה אומ׳ מן הנישואין גובה את הכל ומן האירוסין בתולה גובה מאתים ואלמנה
מנה שלא כתב לה אלא על מנת שהוא כונסה״ ב׳ ר׳ יהודה אומ׳ אם רצה כותב
לבתולה שטר של מאתים והיא כותבת לו שניתקבלתי ממך חמשים מנה ולאלמנה
מנה והיא כותבת לו שניתקבלתי ממך חמשים זוז ר׳ מאיר אומר כל הפוחת לבתולה
ממאתים ולאלמנה ממנה הרי זו בעילת זנות״ ג׳ נותנין לבתולה שנים עשר
30 חדש משתבע לה הבעל לפרנס את עצמה ולאלמנה ממנה הרי זו בעילת

* כן הוא בכתיבת היד

כפס

כשם שנותנין לאשה כך נותנין לאיש לפרנס את עצמו ולאלמנה שלשים יום הגיע
זמנן ולא נישאו או שמיתו בעליהן אוכלות משלו ויאכלו בתרומה ר̇ טרפון אומר
נותנין לה הכל תרומה ר̇ עקיבה או̇ מחצה חולין ומחצה תרומה״ ד̇ היבם
אינו מאכיל בתרומה עשת ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני
5 היבם ואפ̇ כולם בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם *אינה אוכלת בתרומה זו משנה
הראשונה ובית דין של אחריהן אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתיכנס לחופה״
ה̇ המקדיש מעשה ידי אשתו הרי זו עושה ואוכלת והמותר ר̇ מאיר או̇ הקדש
ר̇ יוחנן הסנדלר אמר חולין״ ו̇ אילו מלאכות שהאשה עושה לבעלה
טוחנת ואופה ומכבסת ומבשלת ומניקה את בנה ומצעת את המיטה
10 ועושה בצמר הכניסה לו שפחה אחת לא טוחנת ולא אופה ולא מכבסת שתים אינה
מבשלת ואינה מניקה את בנה שלש אינה מצעת את המיטה ואינה עושה בצמר
ארבעה יושבת בקתידרא ר̇ אליעזר בן יעקב או̇ אפ̇ הכניסה לו מאה *שפחה כופה
לעשות בצמר שהבטלה מביאה לידי זמה״ ז̇ רבן שמעון בן גמליאל או̇ אף כ
המדיר את אשתו מלעשות מלאכה יוציא ויתן *כתובה שהבטלה *מביאה
15 לידי שעמום״ ח̇ המדיר את אשתו מתשמיש המיטה בית שמיי אומר̇ שתי
שבתות ובית הלל או̇ שבת אחת התלמידים היוצאין *ללמוד תורה שלא
ברשות שלשים יום הפועלים שבת אחת העונה האמורה בתורה הטַיָּלִים בכל יום
הפועלים שתים בשבת החמרים אחת בשבת הגמלים אחת לשלשים יום הספנים
אחת לששה חדשים דברי ר̇ אליעזר״ ט̇ המורדת על בעלה פוחתין לה מכ/
20 מכתובתה שבעה דינרין בשבת רבי יהודה אומר שבעה טַרְפְּקִין״ י̇
עד כמה הוא פוחת עד כנגד כתובתה ר̇ יוסי או̇ לעולם הוא פוסק והולך שמא
תיפול לה ירושה ממקום אחר ויחזור ויגבה ממנה וכן המורד על אשתו *מוסיף לה
על כתובתה שלשה דינרין בשבת ר̇ יהודה או̇ שלשה טַרְפְּקִין״ יא *המשדה
את אשתו על ידי *שליש̇י לא יפחות לה מקבין חטין או מארבע קבין
25 שעורים אמ̇ ר̇ יוסי לא פסק *שעורים אלא ר̇ ישמעאל שהיה סמוך לאדום״ יב̇
נותן לה חצי קב *קטנית וחצי לוג שמן וקב גרוגרות או מנה דבילה אם אין
לו פוסק לעומתם פירות ממקום אחר נותן לה מיטה ומפץ ואם אין לו מפץ מחצלת
נותן לה *כפה לראשה וחגור למתניה *ומנעל ממועד למועד וכלים של חמשים זוז משנ̇ה
לשנה אינו נותן לה לא חדשים בימות החמה ולא שחקין בימות הגשמים אלא נותן
30 לה כלים של חמשים זוז בימות הגשמים *והוא מתכסה בבליותיהם בימות החמה׳

* כן הוא בכתיבת היד.

והספקים שלה״ יג נותן לה מעה כסף לצרכיה והיא אוכלת עמו מלילי ׳
שבת לשבת אם איכו נותן לה מעה כסף לצרכיה מעשה ידיה שלה ומה
היא עושה לו משקל חמש סלעים שתי ביהודה שהן עשר סלעים בגליל או משקל
עשר סלעים ערב ביהודה שהן עשרים סלעים בגליל ואם היתה מניקה פוחתין לה
5 ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה במה דברים אמורים בעני שבישראל
אבל במכובד הכל לפי כבודו״ הל׳ יג פרק ששי מציאת
האשה ומעשה ידיה של בעלה וירושתה
והוא אוכל פירות בחייה בושתה ופגמה שלה ר׳ יהודה בן בתירה אומר בזמן שבשתר
לה שני חלקין ולו אחד בזמן שהוא בגלוי *לה שני חלקין *ולו אחד שלו נותנין לו מיד
10 שלה ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות״ ב הפוסק מעות לחתנו ומת חתנו ׳
אמרו חכמ׳ יכול הוא שיאמר לאחיך הייתי רוצה ליתן ולך אי איפשי ליתן״
ג פסקה להכנים לו אלף דינר *והוא פוסק כנגדן חמשה עשר מנה כנגד השום
הוא פוסק פחות חומש שום במנה ושוה מנה אין לו אלא מנה שום במנה
*נותנת לו שלשים *ואחת* ודינר ארבע מאות נותנת חמש מאות כשהחתן פוסק
15 הוא פוסק פחות חומש״ ד פסקה להכנים לו כספים *סלעו נעשת ששה
דינרין החתן מקבל עליו עשרה דינרין *וקופה לכל מנה *רבן שמעון בן
גמליאל אומר הכל כמנהג המדינה״ ה המשיא את בתו סתם לא יפחות לה
מחמשים זוז פסק להכניסה ערומה לא יאמר הבעל כשתבוא לביתי אכסה
בכסותי אלא מכסה *ועודה בבית אביה וכן המשיאין את היתומה לא יפחתו לה
20 מחמשים זוז אם יש בכים מפרנסין אותה לפי כבודה״ ו יתומה שהשיאתה אמה
ואחיה לדעתה ופסקו לה מאה וחמשים זוז יכולה היא משתגדיל להוציא ׳
מידם כל מה שראוי להינתן לה ר׳ יהודה אומר אם השיאו *הבת הראשונה ינתן
לשניה כדרך שנתן לראשונה וחכמ׳ אומר׳ פעמים שאדם עני *ומעשיר או עשיר
ומעני אלא שמים את הנכסים ונותנין לה״ ז המשלים מעות לבתו והיא
25 אומרת נאמן בעלי עלי יעשה *שליש מה שהושלש בידו דברי ר׳ מאיר
אמ׳ ר׳ יוסי וכי אינה אלא שדה והיא רוצה למוכרה והרי היא מכורה מעכשיו במה
דברים אמורים בגדולה אבל בקטנה אין מעשה קטנה כלום״ הל׳ ז פרק
שביעי המדיר את אשתו מלהנות לו עד שלשים יום
יעמיד פרנס יתר מיכן יוציא ויתן כתובה ר׳ יהודה אומר בישראל חדש
30 אחד יקיים ושנים יוציא ויתן כתובה ובכוהנות שנים יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה״

* כן הוא בכתיבת היד.

ב המדיר את אשתו שלא *תטעם באחד מכל הפירות יוציא ויתן *כתובה ר' יהוד'
אומ' בישר' יום אחד יקיים ושנים יוציא ויתן כתובה ובכוהנות שנים יקיים
שלשה יוציא ויתן כתובה״ ג המדיר את אשתו שלא תתקשט באחד מכל המינין
יוציא ויתן כתובה ר' יוסי אומ' בעניות שלא נתן קיצבה אבל בעשירות שלשים
5 יום״ ד המדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה בזמן *שהן עמה בעיר חודש
אחד יקיים ושנים יוציא ויתן כתובה ובזמן שהן בעיר אחרת רגל אחד
יקיים ושלשה יוציא ויתן כתובה״ ה המדיר את אשתו שלא תלך לבית האבל
או לבית המשתה יוציא ויתן כ/ כתובה מפני *שנעל בפניה ואם היה נ
טוען משום דבר אחר רשאי אם אמר לה על מנת שתאמרי לאיש פלוני מה שאמרת
10 לי או מה שאמרתי *ליך או שתהא *ממלא ומערה לאשפות יוציא ויתן כתובה״
ו *אילו יוצאות שלא בכתובה העוברת על דת משה ויהודית *אי זו היא דת משה
מאכילתו שלא מעושר ומשמשתו נידה ולא קוצה לה חלה ונודרת ואינה מקיימת
ואי זו היא דת יהודית *יוצא וראשה פרוע וטווה בשוק ומדברת עם כל אדם אבא
שאול אומר אף המקללת את יולדיו בפניו ר' טרפון אומר אף הקולנית *או זו היא
15 ¶תוספה הקולנית כל שהיא מדברת בתוך ביתה ושכיניה שומעין את קולה״
ז המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה מ/
מקודשת כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה על מנת שאין
בה מומין ונמצאו בה מומין אינה מקודשת כנסה סתם ונמצאו בה מומין תצא
שלא בכתובה שכל המומין *פוסלין בכהנים ופוסלין בנשים״ ח היו בה מומין נ
20 ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראיה שמשניתארסה נולדו בה מומין
אילו *ניסחפה שדהו נכנסה לרשות הבעל הבעל צריך להביא ראיה שעד שלא נ
ניתארסה היו בה מומין אילו *היה מקחו מקח טעות דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' במה
דברים אמורים במומין שבסתר אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון *אם יש עמו
מרחץ *באותו העיר אף במומין שבסתר אינו יכול לטעון מפני שהוא בודק ביד קר/
25 קרובותיו״ ט האיש שנולדו לו מומין אין כופין אותו להוציא אמ' רבן שמעון בן
גמליא' במה דברים אמורים במומין *קטנים אבל בגדולים כופין אותו להוציא״
י ואלו שכופין *להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס והמקמץ ונורף נחשת והבורסי
בין שהיו *כן עד שלא כינסו ובין משכינסו *למדו ועל כולם אמרו ר' מאיר ואף על
פי שהתנה עמה יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל ועכשיו איני יכול'
30 לקבל וחכמ' אומ' מקבלת היא על כרחה חוץ ממוכה שחין מפני שהיא *ממקאתו מעשה

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ עם שיש שבוש במשנה שלפנינו, כאשר יראה וימצא מארבע מלות האלה, **או זו היא תוספה**, על כל פנים הרוחנו דבר אחד, כי למדנו מן המאמר **איזוהי הקולנית** וכוליה, שכלו לקוח מן **התוספתא**, ואינו שייך **למשנה** כלל, הגם שהוא ימצא בכל ספרי המשנה אשר בדפוס. (וזה בלי ספק המכון שבמלת **תוספה** שלפנינו). ראה תוספתא כתובות פ"ז; ושם נאמר הפרוש הזה בלבד בלשון 'איזו' ולא פרוש אחר. ועיין עוד לקמן דף 85b, שורה 26.

*בנידן בבורסי *שמת והיו לו אח בורסי אמרו חכמ׳ יכולה היא שתאמר לאחיך הייתי
יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל״ הל׳ י׳

פרק שמיני

האשה שנפלו לה נכסים עד שלא
תתארס *ומודים בית שמיי ובית הלל שהיא מוכרת ונותנת *קיים נפלו לה משנתארס^ה
5 בית שמיי אומ׳ תמכור ובית הלל אומ׳ לא תמכור אילו ואילו מודים שאם מכרה ונתנה
קיים אמר רבי יהודה אמרו לפני רבן גמליא׳ הואיל וזכה באשה לא *זכה בנכסים אמר
להם בחדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים״ ב׳ נפלו לה
משניסאת אילו ואילו מודים שאם מכרה ונתנה שיוציא הבעל מיד הלקוחות
עד שלא ניסאת וניסאת רבן גמליאל אומר אם מכרה ונתנה קיים אמ׳ ר׳ *חנניה בן נ
10 עקביה אמרו לפני רבן גמליאל הואיל וזכה באשה לא זכה בנכסים אמר להם בחדשי^ם
אנו בושים אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים״ ג׳ ר׳ שמעון חולק בין נכסים
לנכסים נכסים הידועים לבעל לא תמכור *שאם מכרה ונתנה בטל ושאינן
ידועים לבעל לא תמכור שאם מכרה ונתנה קיים״ ד׳ נפלו לה כספים יילקח בהן
קרקע והוא אוכל פירות ׳ (פירות) תלושים מן הקרקע יילקח בהם קרקע והוא אוכל
15 פירות והמחוברים לקרקע אמ׳ ר׳ מאיר שמין *אותו כמה הן יפין בפירות וכמה הן
יפין בלא פירות והמותר יילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות וחכ׳ אומ׳ פירות המחוב^{רים}
לקרקע שלו והתלושים מן הקרקע שלה *יילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות״ ה׳
ר׳ שמעון אומ׳ מקום שייפה כוחו בכניסתה הורע כחו ביציאתה ומקום
שהורע כוחו בכניסתה יפה כוחו ביציאתה פירות המחוברים לקרקע בכניסתה ¶שלה
20 וביציאתה שלו*״ ו׳ נפלו לה עבדים ושפחות הזקנים ימכרו *ילקח בהן קרקע
והוא אוכל פירות רבן שמעון בן גמליאל אומר לא תמכור מפני שהן כבוד
בית אביה״ ז׳ נפלו לה זיתים וגפנים הזקינים ימכרו לעצים ילקח בהם קרקע
והוא אוכל פירות ר׳ יהודה אומר לא תמכור מפני שהן *שבחבית אביה״
ח׳ המוציא *יצאות על נכסי אשתו הוציא הרבה ואכל קימעא קימעא ואכל הרבה
25 מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל הוציא ולא אכל ישבע כמה *יוציא ויטול״
ט׳ שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים בית שמיי ובית הלל שהיא מוכרת ונותנת
*קיים מיתה מה *יעשה בכתובתה ובנכסים הנכנסים והיוצאים עמה בית
שמיי אומ׳ *יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב ובית הלל אומ׳ נכסים בחזקתן וכתובה
בחזקת יורשי הבעל ונכסים הנכנסים והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב״ י׳
30 הניח אחיו מעות ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות התלושין מן

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כנודע: הנסחא עתה, אפילו בירושלמי, **בכניסתה שלו**, וגם בכתב יד שלפנינו היתה כן לראשונה: אולם הסופר הראשון בעצמו הפך מלת **שלו לשלה**, ומלת **שלה לשלו**, ועשה זה, בלי ספק, לא מחכמתו, אלא לפי שמצא הנסחא הזאת לפניו.

הקרקע

הקרקע ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות פירות *מחוברים לקרקע אמ' ר' מאיר
שמין אותן כמה הן יפין בפירות וכמה הן יפין בלא פירות והמותר ילקח בהן קרקע
והוא אוכל פירות וחכמ' אומר' פירות המחוברים לקרקע שלו והתלושים מן ה
הקרקע כל הקודם *בהם זכה קדם הוא זכה קדמה היא ילקח בהן קרקע והוא אוכל
5 פירות כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון"
יא לא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת על השלחן אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה
וכן לא יאמר אדם לאשתו הרי כתובתיך מונחת על השלחן אלא כל נכסיו
אחראין לכתובתה גירשה אין לה אלא כתובתה החזירה הרי היא לו ככל הנשים
אין לה אלא כתובתה" הל' יא

פרק תשיעי

הכותב לאשתו
10 דין ודברים אין לי בנכסייך הרי
זה אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה ואם כן למה כת' לה דין ודברים אין לי בנ'
בנכסייך שאם מכרה ונתנה קיים כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהם
הרי זה אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה ר' יהודה או' לעולם הוא אוכל
בפירי פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהם ובפירי פירותיהם
15 עד לעולם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפרותיהם ובפירי פרותיהם בחייך
ובמותיך אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה אינו יורשה רבן שמעון בן גמליאל או'
אם מתה ירשנה *שהתנה על הכתוב בתורה שכל המתנה על הכתוב שבתורה
תנאו בטל" ב מי שמת והניח אשה ובעלי חוב ויורשים והיה לו פיקדון או מלוה
ביד אחרים ר' טרפון או' ינתנו לכושל שבהם ר' עקיבה או' אין מרחמין בדין
20 אלא ינתנו ליורשים שכולם צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה" ג הניח
פירות תלושים מן הקרקע כל הקודם בהם זכה *זכת האשה יתר על כתובתה
ובעל חוב יתר על חובו והמותר רבי' טרפון או' ינתנו לכושל שבהן ר' עקיבה או' אין
מרחמין בדין אלא ינתנו ליורשים שכולן צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה"
ד המושיב אשתו חנונית או שמינה *אפטרופיה הרי זה משביעה כל זמן שירצה
25 ר' אליעזר אומר אפילו על פילכה ועל עיסתה" ה כתב לה נדר ושבועה
אין לי עליך אינו יכול להשביעה אבל משביע הוא את יורשיה ואת הבאים
ברשותה נדר ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך ועל הבאים ברשותיך אינו יכול להשביע
לא אותה ולא את יורשיה ולא את הבאים ברשותה אבל יורשיו משביעין אותה ואת
יורשיה ואת הבאים ברשותה" ו נדר ושבועה אין לי *וליורשיו ולבאים ברשותי
30 עליך ולא על יורשיך ועל הבאים ברשותיך לא הוא ולא יורשיו ולא הבאים ברשותו

* כן הוא בכתיבת היד.

משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשותה״ ז הלכה מקבר בעלה לבית
אביה או שחזרה לבית חמיה ולא עשתה *אפיטרופו אין היורשין משביעין אותה
ואם עשתה *אפיטופיה היורשין משביעין אותה לעתיד לבוא ואינן משביעין אותה
לשעבר״ ח הפוגמת כתובתה לא תיפרע אלא בשבועה עד אחד מעידה שהיא
5 פרועה לא תפרע אלא בשבועה מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים והיא
נפרעת שלא בפניו לא תיפרע אלא בשבועה״ ט הפוגמת כתובתה כיצד היתה
כתובתה אלף זוז אמ׳ לה התקבלת כתובתיך והיא אומרת לא *כיתקבלתי
אלא מנה לא תפרע אלא בשבועה עד אחד מעידה שהיא פרועה כיצד *אמ׳ לה התקבלת
כתובתיך והיא אומרת לא נתקבלתי ועד *אחר מעידה שהיא פרועה לא תיפרע אלא
10 בשבועה״ י מנכסים משועבדים כיצד מכר נכסיו לאחרים והיא נפרעת
מן הלקוחות לא תיפרע אלא בשבועה מנכסי יתומים כיצד מת והניח נכסיו
ליתומים והיא נפרעת מן היתומים לא תיפרע אלא בשבועה״ יא ושלא בפניו
כיצד הלך לו למדינת הים והיא נפרעת שלא בפניו לא תיפרע אלא בשבועה
*רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ כל זמן שהיא תובעת כתובתה היורשין משביעין אותה
15 ואם אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה״ יב הוציאה גט ואין
*עמו כתובה גובה כתובתה כתובה ואין עמה גט והיא אומרת אבד גיטי
והוא אומר אבד שוברי וכן בעל חוב שהוציא שטר חוב ואין עמו פרוזבול הרי אלו לא
יפרעו רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ מן הסכנה *והלך האשה גובה *שלא בגט ובעל חוב
גובה שלא בפרוזבול״ יג שני גיטין ושתי כתובות גובה שתי כתובות שתי
20 כתובות וגט *או כתובה ושני גיטין או כתובה וגט ומתה *אינו גובה אלא כת
כתובה אחת שהמגרש את האשה והחזירה על מנת *כתובתה הראשונה החזירה קטן
*שהישאו אביו כתובתה קיימת שעל מנת כן קיימה גר שניתגייר ואשתו עמו כתובתה
קיימת שעל מנת כן קיימה״ הל׳ יג.

פרק עשירי

מי שהיה
נשוי שתי נשים ומת הראשונה קודמת לא
25 לשנייה *יורשי הראשונה קודמין ליורשי השנייה נשא את הראשונה ומתה נשא את השנייה
ומת הוא שנייה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה״ ב מי שהיה נשוי שתי נשים
ומתו ואחר כך מת הוא *היתומים מבקשים כתובת אמם ואין שם אלא כדי שתי
כתובות חולקין בשוה היה שם יתר דינר אלו נוטלים כתובת אמם ואלו נוטלים כתובת
אמם ואם אמרו היתומים הרי אנו מעלים על נכסי אבינו יתר דינר כדי שיטלו כתובת
30 אמם אין שומעין להן אלא שמין את הנכסים בבית דין״ ג היו שם נכסים בראוי

* כן הוא בכתיבת היד.

ואינן

ואינן כבמוחזק ר' שמעון אומ' אף על פי שיש שם נכסים שאין להם אחריות אינן
כלום עד שיהיו שם נכסים שיש להם אחריות יתר על *שני כתובות דינר" ד
מי שהיה נשוי שלש נשים ומת *כתובה של זו מנה ושל זו מאתים ושל זו
שלש מאות ואין שם אלא מנה חולקות בשוה *היה שם מאתים של מנה נוטלת חמשים
ושל מאתים *מנה ושל שלש מאות שלשה *של זהב היו שם שלש מאות של מנה נוטלת
חמשים ושל מאתים מנה ושל שלש מאות ששה של זהב וכן שלשה שהטילו לכיס וה/
והותירו או פחתו כך הן חולקין" ה מי שהיה נשוי *ארבעה נשים ומת הראשונה
קודמת לשניה והשניה קודמת לשלישית והשלישית קודמת לרביעית
הראשונה נשבעת לשניה והשניה לשלישית והשלישית לרביעית והרביעית נפרעת
שלא בשבועה אמ' בן ננס וכי מפני שהיא אחרונה *נשכרה אף היא לא תפרע אלא
בשבועה היו *כולם יוצאות ביום אחד כל הקודמת לחברתה אפי' שעה אחת זכת *כך
היו כותבין בירושלם שעות היו כולן יוצאות *שעה אחת ואין שם אלא מנה חולקות
בשוה" ו מי שהיה נשוי לשתי נשים ומכר את שדהו וכתבה הראשונה
ללוקח דין ודברים אין לי עמך השניה מוציאה מיד הלוקח והראשונה
מיד השניה והלוקח מיד הראשונה *וחוזרין חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם וכן בעלי
חוב וכן אשה *ובעלי חוב"

פרק אחד עשר

הל' ו אלמנה
ניזונת מנכסי יתומים ומעשה
ידיה שלהם ואינן חייבין בקבורתה יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה"
ב אלמנה בין מן האירוסין ובין מן הנישואין מוכרת שלא בבית דין ר' שמעון
אומ' מן הנשואין מוכרת שלא בבית דין ומן הארוסין לא תמכור אלא בבית
דין מפני שאין לה מזונות וכל שאין לה מזונות לא תמכור אלא בבית דין" ג
מכרה כתובתה או מקנתה משכנתה או מקנתה נתנתה לאחר או מקנתה
לא תמכור את השאר אלא בבית דין וחכמ' אומר' מוכרת היא אפילו ארבעה וחמשה
פעמים ומוכרת למזונות שלא בבית דין וכותבת למזונות מכרתי וגרושה לא תמכור
אלא בבית דין" ד אלמנה שהיתה כתובתה מאתים *מכרה שוה מנה במאתים
או שוה מאתים במנה נתקבלה כתובתה היתה כתובתה מנה ומכרה שוה
מנה *בדינר ודינר במנה מיכרה בטל אפי' היא אומרת אני אחזיר את הדינר ליורשים
מיכרה בטל" ה רבן שמעון בן גמליאל אומר לעולם מיכרה קיים עד שיהיה
שם כדי שישתייר בשדה *בית תשעת קבין ובגנה בית חצי קב וכדברי ר' עקיבה
בית רובע היתה כתובתה ארבע מאות וזו מכרה לזה *מנה ולזה מנה *ולאחרון

* כן הוא בכתיבת היד.

יפה מנה ודינר במנה של אחרון בטל ושל כולם מיכרן קיים" **ו** שום
הדיינין *שפחתו שתות או הותיר שתות מיכרן בטל אמר רבן שמעון בן גמליאל
מיכרן קיים אם כן מה כח בית דין יפה אלא אם כן עשו איגרת ביקורת אפילו מכרו
שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה מיכרן קיים" **ז** היתומה והשנייה
5 והאיילונית אין להם כתובה לא פירות ולא מזונות ולא בליות אם מתחילה
נשאן לשום אילונית יש להן כתובה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט
ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לממזר ולנתין יש *להם כתובה" **הל' ז**

פרק שנים עשר

הנושא *אשה ופסקה עמו *שיזון את בתה
חמש שנים חייב לזונה חמש שנים ניסאת לאחר ופסקה
10 עמו כדי שיזון את בתה חמש שנים חייב לזונה חמש שנים לא יאמר הראשון לכשתבוא
לביתי אזונה אלא מוליך *מזונותיה למקום שהיא אמה וכן לא יאמרו שניהם הרי
אנו זנין אותה *כאחת אלא אחד זנה ואחד נותן לה דמי מזונות" **ב** ניסאת
הבעל חייב במזונותיה והן נותנין לה דמי מזונות מתו בנותיהן ניזונות
מנכסים בני חורין והיא *ניזונת מנכסים *משעבדים מפני שהיא כבעלת חוב
15 הפיקחין היו כותבין על מנת שאיזון את בתך חמש שנים כל זמן שאת עמי"
ג אלמנה שאמרה אי אפשי *לזון מבית בעלי אין היורשין יכולין לומר לה לכי
לבית אביך ואנו זנין אותך אלא זנין אותה *ונותנין לה מדור לפי כבודה"
ד אמרה אי אפשי לזוז מבית אבה יכולין היורשין לומר לה אם את אצלינו יש
*לך מזונות ואם אין את אצלינו אין לך מזונות אם היתה טוענת ואומרת מפני
20 שהיא ילדה והן ילדים זנין אותה והיא בבית אביה" **ה** כל זמן שהיא בבית
אביה גובה כתובתה לעולם וכל זמן שהיא בבית בעלה גובה כתובתה
עד עשרים וחמש שנים שיש בעשרים וחמש שנים שתעשה טובה כנגד כתובתה
דברי ר' מאיר שאמ' משום רבן *גמליאל וחכ' אומ' כל זמן שהיא בבית בעלה גובה
כתובתה לעולם וכל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים
25 מתה יורשיה מזכירין כתובתה עד עשרים וחמש *שנה" **הל' ח**

פרק שלשה עשר

שני דייני גזילות היו בירושלם
אדמון וחנן בן *אבשלום חנן אומ' שני דברים ואדמון אומ'
שבעה מי שהלך לו למדינת הים ואשתו תובעת מזונות חנן אומ' תשבע בסוף נ
ולא תשבע בתחילה נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו תשבע בין בתחלה ובין נ
30 בסוף אמ' ר' דוסא בן הרכינס כדבריהם אמ' ר' יוחנן בן זכאי יפה אמ' חנן לא תשבע

* כן הוא בכתיבת היד.

[אלא]

אלא בסוף״ ב מי שהלך *בעלה למדינת הים ועמד אחד ופרנס את אשתו
חנן אומר איבד את מעותיו נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו ישבע
כמה הוציא ויטול אמ׳ ר׳ דוסא בן הרכינס כדבריהם אמ׳ ר׳ יוחנן בן זכאי יפה אמ׳
חנן הניח מעותיו על קרן הצבי״ ג אדמון אומ׳ שבעה מי שמת והניח בנים
ובנות בזמן שהנכסים מרובין הבנים ירשו והבנות יזונו ובזמן שהנכסים
מעוטין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים אדמון אומ׳ בשביל שאני זכר הפסדתי
אמ׳ רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון״ ד הטוען את חבירו כדי שמן והודה
לו בקינקנים אדמון אומר הואיל *והודיה ממין הטענה ישבע וחכ׳ אומ׳
אין *הודיה ממין הטענה אמ׳ רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון״ ה
הפוסק מעות *לחותנו ופשט לו את הרגל תהי יושבת עד שילבין את
ראשה אדמון אומ׳ *אילו אני פסקתי על עצמי אהי יושבת עד שילבין את ראשי *אבה
פסק עלי ומה אני יכולה לעשות או כנוס או פטור אמ׳ רבן גמליאל רואה אני את
דברי אדמון״ ו העורר על שדהו והוא חתום עליה *עד אדמון אומ׳ השני נוח *לו
והראשון קשה ממני וחכמ׳ אומ׳ אבד את זכותו עשאה סימן לאחר איבד *זכותו״
ז מי שהלך לו למדינת הים ואבדה דרך שדהו אדמון אומר *לו ילך בקצרה וחכ׳
אומ׳ *יקח לו דרך במאה מנה או יפרח באויר״ ח המוציא שטר חוב על
חבירו והלה הוציא שמכר לו את השדה אדמון אומר* אילו חייב הייתי לך
היה לך להיפרע את שלך *שמכרתה לי את השדה וחכ׳ אומ׳ זה היה *פקיח שמכר לו
את השדה מפני שהוא יכול למשכנו״ ט שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה אדמון
אומ׳ אילו הייתי חייב לך כיצד אתה לווה הימני וחכמ׳ אומ׳ זה גובה שטר
חובו וזה גובה שטר חובו״ י שלש ארצות לנישואין יהודה ועבר הירדן והגליל
אין מוציאין מעיר לעיר ומכרך לכרך אבל באותה הארץ מוציאין מעיר
לעיר ומכרך לכרך אבל לא מעיר לכרך ולא מכרך לעיר מוציאין מנוה *הרע לנוה
היפה אבל לא מנוה היפה לנוה הרע רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ אף לא מנוה הרע
לנוה היפה *שהנוה היפה בודק״ יא הכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין
הכל מעלין לירושלם ואין הכל מוציאין אחד *נשים ואחד עבדים כיצד
נשא אשה בארץ ישראל וגירשה בארץ ישראל נותן לה ממעות ארץ ישראל נשא אשה
בארץ ישראל וגירשה *בקפודקיא נותן לה ממעות ארץ ישר׳ נשא אשה בקפודקיאה
וגירשה בארץ ישראל נותן לה ממעות ארץ ישראל רבן שמעון בן גמליאל אומר
ממעות קפודקיאה״ הל׳ יא פרקים שלשה עשר״

* כן הוא בכתיבת היד.

מסכתא דנדרים

פרק ראשון

כל כינוי נדרים כנדרים חרמים
כחרמים שבועות כשבועות *ונזיריות כנזירות האומר לחבירו מודר אני ממך
*מפורש אני ממך מרוחק אני ממך שאני אוכל לך שאני טועם לך אסור מנודה אני
5 לך ר׳ עקיבה היה חוכך בזה להחמיר כנדרי רשעים נדר בנזיר ובקרבן ובשבועה
*וכנדרי כשרים לא אמר כלום וכנדבותם נדר בנזיר ובקרבן׃ ב האומר *קונם
קונח קונס הרי אלו כנויין לקרבן חירק חירך חירף הרי אלו כנויין לחרם
נזיק נזיח פזיח הרי אלו כינויי נזירות שבותה שקוקה נדר *במוהא הרי אלו כנויים
לשבועה׃ ג *לא חולין לא אוכל לך לא כשר לא דכי טהור טמא נותר ופיגול
10 אסור כאימרא *כדידיים כעצים כאישים כמזבח כהיכל כירושלם
נדר באחד מכל משמשי המזבח אף על פי שלא הזכיר קרבן הרי זה נדר בקרבן
ר׳ יהודה אומ׳ האומ׳ ירושלם לא אמר כלום׃ ד האומר קרבן עולה מנחה
חטאת תודה ושלמים שאני אוכל לך אסור ר׳ יהודה מתיר הקרבן כקרבן
*הקרבן שאוכל לך אסור *לא קרבן לא אוכל לך ר׳ מאיר אוסר וכן האומר לחבירו
15 *קונם פי מדבר עמך ידי עושה עמך רגלי מהלכת *לך אסור׃ הל׳ ד

פרק שני

אילו מותרין *לחולין שאוכל לך כבשר
חזיר כעבודה זרה *כנבילות כטריפות כשקצים *כרמשים
כחלת אהרן וכתרומתו מותר האומר לאשתו הרי את עלי כאימה פותחין לו פתח
ממקום אחר שלא יקל את ראשו *לכן קונם *שאני ישן שאני מדבר שאני מהלך הא
20 האומר לאשתו קונם שאני משמשך הרי זה בל יחל דברו שבועה שאני ישן שאני
מדבר שאני מהלך אסור׃ ב קרבן לא אוכל לך וקרבן שאוכל לך לא קרבן
לא אוכל לך מותר שבועה לא אוכל לך שבועה שאוכל לך לא שבועה
לא אוכל לך אסור זה חומר בשבועות מבנדרים וחומר בנדרים מבשבועות כיצ׳
אמר קונם סוכה שאני עושה לולב שאני נוטל תפילין שאני *נותן בנדרים אסור
25 ובשבועות מותר שאין נשבעין *לעבר על המצות׃ ג יש נדר בתוך נדר ואין
שבועה בתוך שבועה כיצד אמר הרי אני נזיר אם אוכל הרי אני נזיר אם
אוכל ואכל חייב על כל אחת ואחת שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל *שבועה
שלא אוכל ואכל אינו חייב אלא אחת׃ ד סתם נדרים להחמיר ופירושן להקל
כיצד אמר הרי עלי כבשר מליח וכיין נסך אם כנסך של שמים נדר אסור
30 אם בשל עבודה זרה מותר ואם סתם אסור הרי עלי כחרם אם כחרם של שמים

* כן הוא בכתיבת היד.

נדר אסור אם *של כהנים מותר אם סתם אסור הרי עלי כמעשר אם כמעשר
בהמה נדר אסור ואם של דגן מותר ואם סתם אסור הרי עלי כתרומה אם כתרומת
הליסכה נדר אסור ואם של גורן מותר ואם סתם אסור דברי ר׳ מאיר *וחכמ׳ אומר׳
סתם תרומה ביהודה אסורה ובגליל מותרת שאין אנשי הגליל מכירין את תרומת
5 הליסכה סתם חרמים ביהודה מותרין ובגליל אסורין שאין אנשי הגליל מכירין
את חרמי הכהנים״ ה נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו *שלים נדר
בקרבן ואמר לא נדרתי אלא בקרבנות מלכים הרי עצמי קרבן אמר
לא נדרתי אלא בעצם שהנחתי לי להיות נודר בו אמר *קונם אשתי *ניהנת לי ואמ׳
לא נדרתי אלא באשתי הראשונה שגרשתי ועל כולם אין נשאלין להן ואם נשאלו
10 עונשין אותן ומחמירין עליהם דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומר׳ פותחין להם פתח
ממקום אחר ומלמדין אותן כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים״ הל׳ ה

פרק שלישי ארבעה נדרים התירו חכמים נדרי זירוזים
נדרי *הווי ונדרי שגגות ונדרי *אנסים נדרי זירוזים *היה
מוכר חפץ אמר קונם *שאני פוחת לך מן הסלע והלה אומ׳ קונם שאני מוסיף לך
15 על השקל שניהם רוצים בשלשה דינרין ר׳ אליעזר בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר
את חבירו שיאכל אצלו *ואמר כל נדר שאני עתיד לידור הרי הוא בטל ובלבד שיהא
זכור בשעת הנדר״ ב נדרי הווי אמ׳ קונם אם לא ראיתי בדרך הזה כע
*כעולה מצרים אם לא ראיתי נחש *כקורות בית הבד נדרי שגגות אמ׳ קונם
אם אכלתי אם שתיתי וניזכר שאכל ושתה שאיני אוכל שאני שותה ושכח ואכל ושתה
20 אמ׳ קונם אשתי נהנת לי שגנבה את כיסי ושהיכת את בני *נודע שלא היכתו שלא
*גנבה ראה אותם אוכלים תאנים ואמר הרי הן עליכם קרבן נמצאו אביו או אחיו
והיו עמהם אחרים בית שמיי אומ׳ הן מותרין ומה שעמהם אסורים ובית הלל אומ׳
*מותרין״ ג נידרי אונסים הידירו חבירו שיאכל אצלו וחלה הוא או שחלה
בנו או שעיכבו נהר הרי אלו נדרי *אנסים״ ד נודרים להרגים
25 ולחרמין ולמוכסים שהיא תרומה אף על פי שאינה תרומה *שהיא של בית
המלך ואף על פי *שאינה *שלהם בית שמיי אומ׳ בכל נודרים חוץ מבשבועה ובית
הלל אומ׳ אף בשבועה בית שמיי אומ׳ לא יפתח לו בנדר ובית הלל אומ׳ אף יפתח
לו בית שמיי אומ׳ במה שהוא מדירו ובית הלל אומ׳ אף במה שאינו מדירו״ ה
כיצד אמ׳ לו אמור קונם אשתי נהנת לי ואמ׳ קונם אשתי ובני נהנים לי בית
30 שמיי אומ׳ אשתו מותרת ובניו אסורין ובית הלל אומ׳ אלו ואלו מותרין״ ו הרי

* כן הוא בכתיבת היד.

הנטיעות האלו קרבן אם אינן ניקצצות* טלית זו קרבן אם אינה נשרפת יש להן פדיון
הרי הנטיעות האלו קרבן עד *שיקצצו טלית זו קרבן עד שתישרף אין להן פדיון׳׳
ז הנודר מיורדי הים מותר ביושבי היבשה *אסור ביורדי הים שיורדי הים בכלל
יושבי היבשה לא כאלו *ההולכים מעכו ליפו אלא ממי שדרכו לפרש׳׳ ח
הנודר מרואי החמה אסור אף בסומים שלא נתכוון זה אלא למי שהחמה
רואה אותו׳׳ ט הנודר משחורי הראש אסור בקרחים ובעלי שיבות *מותר
בנשים ובקטנים שאין נקראין שחורי הראש אלא אנשים׳׳ י הנודר מן *רג
הילודים מותר בנולדים מן *הילודים ר׳ מאיר מתיר אף בילודים וחכמ׳ אומ׳ לא
נתכוון זה אלא למי שדרכו *להיוולד׳׳ יא הנודר משובתי שבת אסור בישראל
ואסור בכותים מאוכלי השום אסור בישראל ואסור בכותים ומעולי ירושלם
אסור בישראל ומותר בכותים׳׳ יב קונם שאני נהנה לבני נח מותר בישראל נ
ואסור באומות שאני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר באומות נ
שאני נהנה לישראל לוקח בְּיֵתֶר ומוכר בפחות שישראל נהנין לי לוקח בפחות ומוכר
ביתר *אין שומעין לו שאני נהנה להן והן לי יהנה לאומות׳׳ יג קונם שאני נהנה
לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי האומות *שאני נהנה למולין אסור
בערלי ישראל ומותר במולי האומות שאין הערלה קרואה אלא לשם הגוים ש׳ כי ¶כל
הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב ואומר והיה הפלשתי הערל הזה כאחד מהם
כי חרף מערכות אלהים חיים ואומ׳ פן תשמחנה בנות פלשתים פן תעלוזנה בנות
הערלים ר׳ אלעזר בן עזריה אומ׳ מאוסה ערלה שניתגנו בה רשעים ש׳ כי כל הגוים
ערלים וכל בית ישראל ערלי לב׳׳ יד ר׳ ישמעא׳ אומר גדולה היא המילה שנשלש
עשרה בריתות נכרתו עליה ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ גדולה היא מילה שהיא דוחה
את השבת החמורה ר׳ יהושע בן קרחה אומ׳ גדולה היא מלה שלא *נתגלה למשה הצדיק
עליה מלוא שעה ר׳ נחמיה אומ׳ גדולה היא מלה שהיא דוחה את הנגעים׳׳ טו
ר׳ מאיר אומר גדולה היא מילה שכל המצות שעשה אברהם אבינו לא נקרא
שלם עד שמל ש׳ התהלך לפני והיה תמים ואומ׳ ואתנה בריתי ביני ובינך׳׳ טז
¶תוספה דבר אחר גדולה מילה שאילולי היא לא ברא הקב״ה את עולמו ש׳ כה
אמר י״י אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי׳׳ יז **דבר אחר
גדולה מילה שהיא שקולה כנגד כל המצות שבתורה ש׳ הנה דם הברית אשר
כרת י״י עמכם על כל הדברים האלה׳׳

פרק רביעי

הל׳ א אין בין מודר הנייה מחבירו למודר ממנו

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ המאמר הזה נמצא בשנוי קצת בתוספתא נדרים פרק שני (ועיין גם כן בזה הספר למעלה דף 81a שורה 15, וההערה שעליה).

** כל זה אינו לא בתוספתא, ולא במשנה שבמשניות, ולא במשנה שהבבלי נוסד עליה, אבל במשנה שבירושלמי נמצא.

מאכל אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש המודר מאכל מחבירו
לא ישאילנו נפה וכברה ורחים ותנור אבל משאיל לו חלוק *וטלית נזמים וטבעות
וכל דבר שאין עושין בו אוכל נפש מקום שמשכירין כיוצא בהם אסור״ ב
המודר הנייה מחבירו שוקל את שקלו ופורע את חובו ומחזיר לו את
5 אבידתו מקום שנוטלין עליה שכר תפול הנייה להקדש״ ג התורם את תרומתו
ומעשרותיו לדעתו ומקריב עליו קני זבים וקני זבות וקני   יולדות   חטאות
ואשמות ומלמדו מדרש הלכות ואגדות *לא ילמדנו מקרא אבל מלמד הוא את בניו
*מקרא וזן את אשתו ואת בניו אף על פי שהוא חייב *במזונותם לא יזון את בהמתו
בין טמאה ובין טהורה ר׳ אליעזר אומ׳ זן את הטמאה ואינו זן את הטהורה אמרו
10 לו מה בין טמאה לטהורה אמר להם שהטהורה נפשה לשמים וגופה שלו והטמאה
נפשה וגופה לשמים אמרו לו אף הטמאה נפשה לשמים וגופה שלו שאם ירצה
הרי הוא מוכרה לגוים או מאכילה לכלבים״ ד המודר הנייה מחבירו
ונכנס לבקרו עומד אבל לא יושב *ומרפהו   רפואת נפש אבל לא רפואת
ממון ורוחץ עמו *באמבטי גדולה אבל לא בקטנה ויסן עמו על המטה ר׳ יהודה
15 אומ׳ בימות החמה אבל לא בימות הגשמים מפני שהוא מהנהו ומיסב עמו על
המיטה ואוכל עמו על השלחן אבל לא מן התמחוי אבל אוכל הוא *מן התמחוי נ
*וחוזר״ ה לא יאכל עמו מן האיבום שלפני הפועלין ולא יעשה עמו באומן
דברי   ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ עושה הוא ברחוק ממנו״ ו המודר
הנייה מחבירו לפני שביעית לא *ירד לתוך שדהו *אבל אוכל   הוא
20 מן *הגוטות ובשביעית לא ירד לתוך שדהו אבל אוכל הוא מן הנוטות נדר ממנו
מאכל לפני שביעית *ירד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הפירות ובשביעית יורד
ואוכל״ ז המודר הנייה מחבירו לא ישאילנו ולא ישאל ממנו ולא ילוונו ולא
ילווה   ממנו ולא ימכור לו ולא יקח ממנו כיצד אמ׳ לו השאילני פרתך
ואמר לו אינה פנויה ואמר קונם *שדה שאני חורש בה לעולם אם היה דרכו לחרוש
25 הוא אסור וכל אדם מותרין ואם אין דרכו לחרוש הוא וכל אדם אסורין״ ח
המודר הנייה מחבירו ואין לו מה יאכל הולך לו אצל החנווני ואומר איש
פלוני מודר ממני הנייה ואיני יודע מה אעשה והוא נותן לו ובא ונוטל מזה״
ט היה ביתו לבנות גדירו לגדור שדהו לקצור הולך לו אצל הפועלים ואומר איש
פלוני מודר ממני הנייה ואיני יודע מה אעשה והם עושים עמו ובאים ונוטלים
30 שכרן מזה״ י היו מהלכין בדרך ואין לו מה יאכל נותן לאחר משום מתנה והלה

*כן הוא בכתיבת היד.

מותר בה ואם אין עמהם אחר מניח על הסלע או על הגדר ואומר הרי הן מובקרים
לכל מי שיחפוץ *והלא נוטל ואוכל ור׳ יוסי אוסר״ הל׳ י׳ פרק חמישי
השותפין שנדרו הנייה זה מזה אסורין להיכנס
לחצר ר׳ אליעזר בן יעקב אומר זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו ושניהן אסורין׳
5 מלהעמיד *ריחיים ותנור ולגדל *תרנגלין היה אחד מהן נודר הנייה מחבירו לא
יכנס לחצר ר׳ אליעזר *אומ׳ יכול הוא לומר לו לתוך שלי אני נכנס ואיני נכנס *בתוך שלך
כופין את הנודר שימכור את חלקו״ ב׳ היה אחד מהשוק מודר מאחד מהם
הנייה לא יכנס לחצר ר׳ ליעזר בן יעקב אומ׳ יכול הוא לומר לו לתוך של חבירך
אני נכנס ואיני נכנס לתוך שלך״ ג׳ המודר הנייה מחבירו ויש לו שם מרחץ ב׳
10 ובית *הבד מושכרין בעיר אם יש לו בהן *תפוסת יד אסור אין לו בהן תפוסת
יד מותר כיצד האומר לחבירו *קונם לביתך שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או
*שמכרן לאחר מותר *לבית הזה שאני נכנס שדה זו שאני לוקח מת או שמכרן לאחר
אסור״ ד׳ הרי אני עליך חרם המודר אסור הרי את עלי חרם הנודר אסור הרי
אני עליך ואת עלי שניהן אסורין ושניהן מותרין בדבר של עולי בבל ואסורים
15 בדבר שבאותה העיר״ ה׳ אי זה הוא דבר של עולי בבל כגון הר הבית והעזרות
והבאר שבאמצע הדרך אי זה הוא דבר שבאותה העיר כגון הרחבה והמרחץ
ובית הכנסת והתיבה והספרים והכותב חלקו לנשיא״ ו׳ ר׳ יהודה אומר אחד
כותב לנשיא ואחד כותב להדיוט* שהכותב לנשיא אינו צריך לזכות והכותב
להדיוט צריך לזכות וחכמ׳ אומרין אחד זה ואחד זה צריכין לזכות לא דברו בנשיא
20 אלא בהווה ר׳ יהודה אומ׳ אין אנשי הגליל צריכין לכתוב שכבר כתבו אבותיהם על
ידיהם״ ז׳ המודר הנייה מחבירו ואין לו מה יאכל נותן לאחר משום מתנה
והלה מותר בה מעשה בבית חורון באחד שהיה אביו מודר ממנו הנייה
והיה משיא את בנו ואמר לחבירו הרי החצר והסעודה ניתנין במתנה אין לפניך עד
שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה אמ׳ לו אם שלי הן הרי הן מוקדשין לשמים אמ׳ לו
25 לא נתתי לך את שלי אלא שתקדישם לשמים אמ׳ לו ולא נתת לי את שלך אלא שתהא
אתה ואביך אוכלים ושותים ומיתרצים זה לזה ויהיה עון זה תלוי *בראשי אמרו חכמים
כל מתנה שאינה שאם הקדישה *תהא מקודשת אינה מתנה״ הל׳ ז׳ פרק ש
ששי״ הנודר מן המבושל מותר בצלוי ובשלוק אמר
קונם תבשיל שאני טועם אסור במעשה קדירה רך ומותר *בעבי נ
30 ומותר *בבינה טרמיטה ובדלעת הרמוצה״ ב׳ הנודר ממעשה קדירה

*כן הוא בכתיבת היד.

אינו אסור אלא ממעשה *רתחתח אמ׳ קונם יורד לקדרה שאני *אסור מכל המתבשלים
בקדירה״ ג׳ מן *הכבש אינו אסור אלא מן הכבש של ירק כבוש שאני טועם אסור
בכל הכבושים״ ד׳ מן *השלק אינו אסור אלא מן השלק של בשר דברי ר׳ יהודה
שלוק שאני טועם אסור בכל השלוקים״ ה׳ מן הצלי אינו אסור אלא מן
5 הצלי של בשר דברי ר׳ יהודה צלי שאני טועם אסור בכל הצלויין״ ו׳
מן המליח אינו אסור אלא מן המליח של דג מליח שאני טועם אסור בכל
המלוחין״ ז׳ דג דגים שאני טועם אסור בהן בין גדולים ובין קטנים בין מלוחים
ובין תפילים בין חיים בין מבושלים ומותר בטרית טרופה ובציר הנודר מן
הצחנה אסור בטרית טרופה ומותר בציר ובמוריים״ ח׳ הנודר מן החלב
10 מותר בקם ור׳ יוסי אוסר מן הקם מותר בחלב אבא שאול אומ׳ הנודר
מן הגבינה אסור בה בין *מליחה ובין *תפילה״ ט׳ הנודר מן הבשר מותר ברוטב
*ובקופה ר׳ יהודה אוסר אמ׳ ר׳ יהודה מעשה ואסר עלי ר׳ טרפון ביצים
שניתבשלו בתוכו אמרו לו וכן הדבר אמתי בזמן *שאמר הבשר זה עלי אבל הנודר
מן הדבר וניתערב באחר אם יש בו בנותן טעם הרי זה אסור״ י׳ הנודר
15 מן היין מותר בתבשיל שיש בו טעם יין אמ׳ קונם יין זה שאני טועם
ונפל בתבשיל אם יש בו בנותן טעם הרי זה אסור״ יא׳ הנודר מן הענבים
מותר ביין מן הזיתים מותר בשמן אמ׳ קונם זיתים וענבים אלו שאני
טועם אסור בהם *וביוצא בהם״ יב׳ הנודר מן התמרים מותר בדבש תמרים
מן הסיתווניות מותר בחומץ סיתווניות ר׳ יהודה בן בתירה אומר ¶כל
20 שֵׁם תולדתו קרויה עליו כדר ממנו אסור אף ביוצא ממנו וחכמ׳ מתירין״
יג׳ הנודר מן היין מותר ביין תפוחים מן השמן מותר בשמן *שמשמין מן הדבש
מותר בדבש תמרים מן החומץ מותר בחומץ סיתווניות מן הכרישין מותר
*בקפלוטות מן הירק מותר בירקות *שדה מפני שהוא שם לווי״ יד׳ מן הכרוב
אסור באספרגוס מן האספרגוס מותר בכרוב מן הגריסין אסור במקפה
25 ר׳ יוסי מתיר מן המקפה מותר בגריסין״ טו׳ מן המקפה אסור בשום ורבי
יוסי מתיר מן השום מותר *במקפא״ יו׳ מן העדשים אסור באשישים
ר׳ יוסי מתיר מן האשישין מותר בעדשים״ יז׳ חטה חטים שאני טועם
אסור בהן בין קמח בין פת גרים גריסין שאני טועם אסור בהן בין חיין
בין מבושלין ר׳ יהודה אומ׳ *אמ׳ קונם גרים וחטה שאני טועם מותר לכוס חיים״
30 הל׳ א׳ **פרק שביעי** הנודר מן הירק מותר בדלועין ר׳ עקיבה אוסר

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ עיין למעלה בדף 65a שורה 20.

אמרו לו לר' עקיבה והלא אומר אדם לשלוחו קח לנו ירק מן השוק והוא אומ'
לא מצאתי אלא דלועים אמ' להם וכן הדבר או שמא אומר הוא *לא מצאתי אלא
קטנית אלא שהדלועים בכלל ירק *ואסור בפול המצרי לח ומותר ביבש" ב
הנודר מן הדגן אסור בפול *מצרי יבש דברי ר' מאיר וחכמים אומ' אינו
5 אסור אלא *מחמשת המינים ר' מאיר אומר הנודר מן התבואה אינו אסור אלא
מחמשת המינים אבל הנודר מן הדגן אסור בכל ומותר בפירות האילן ובירק"
ג הנודר מן הכסות מותר *בשק ובירִיעה ובחמילה אמר ק'נם צמר עולה עלי
מותר להתכסות בגיזי צמר פשתן עולה עלי מותר להתכסות באניצי פשתן
ר' יהודה אומ' הכל לפי הנודר טען והזיע והיה ריחו קשה ואמר קונם צמר ופשתן
10 עולין עלי מותר להתכסות ואסור להפשיל *לאחריו" ד הנודר מן הבית
מותר בעלייה דברי ר' מאיר וחכמ' אומר' עלייה בכלל הבית אבל הנודר
מן העלייה מותר בבית" ה הנודר מן המיטה מותר *בדרגש דברי ר' מאיר
וחכמים אומ' הדרגש בכלל המיטה שהנודר מן הדרגש מותר במיטה"
ו הנודר מן העיר מותר ליכנס *בתחומה *ואסור ליכנס בעיבורה אבל *רגו/
15 הנודר מן הבית אסור מן האגף ולפנים" ז קונם פירות האלו עלי קונם
הן לפי קונם הן *אף על פי אסור בחילופיהם ובגידוליהם שאני אוכל שאני
טועם מותר בחילופיהם ובגדוליהם בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה
*גידולי גידולין אסורין" ח האומר לאשתו קונם מעשה ידיך עלי קונם הן לפי
קונם הן על פי אסור בחילופיהן ובגדוליהן שאני אוכל שאני טועם מותר
20 בחלופיהן ובגידוליהן בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה גידולי גידולין
אסורין" ט שאת עושה לי איני אוכל עד הפסח שאת עושה איני מתכסה עד
הפסח עשתה לפני הפסח מותר לאכל ולהתכסות לאחר הפסח" י
שאת עושה עד הפסח אני אוכל שאת עושה עד הפסח אני מתכסה עשתה
לפני הפסח אסור לאכל ולהתכסות לאחר הפסח" יא שאת נהנת לי עד הפסח
25 אם הולכת את לבית אביך עד החג הלכה לפני הפסח אסורה בהנייתו
עד הפסח ולאחר הפסח *בל יחל דברו" יב שאת נהנת לי עד החג אם הולכת
את לבית אביך עד הפסח הלכה לפני הפסח אסורה בהנייתו עד החג ומ'
ומותרת לילך לאחר הפסח" הל' יב פרק שמיני קונם יין שאני ב
טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך שבת
30 זו אסור בכל השבת והשבת שעברה קדם זה אסור בכל החדש וראש החדש *הבא

* כן הוא בכתיבת היד.

בנה

שנה זו אסור בכל השנה וראש השנה לעתיד לבוא שבוע זה אסור בכל השבוע
והשביעית שעברה׃ ב אם אמר יום אחד שבת אחת חדש אחד שנה אחת ל
שבוע אחד אסור מיום אל יום׃ ג עד הפסח אסור עד שיגיע עד שיהא
אסור עד שיצא עד לפני הפסח רבי מאיר או׳ *עד שיגיע ר׳ יוסי אומר עד
5 שיצא׃ ד עד הקציר ועד הבציר עד המסיק אינו אסור אלא עד שיגיע זה
הכלל כל *שזמנו קבוע ואמר עד שיגיע אסור עד שיגיע *עד שיהא אסור
עד שיצא וכל שאין זמנו קבוע בין שאמר עד שיהיה בין שאמר עד שיגיע אינו אסור
אלא עד שיגיע׃ ה עד הקיץ עד שיהא הקיץ עד שיתחילו העם *להכנס בכלכלות
עד שיעבור הקיץ עד שיקפלו המקצועות עד הקציר עד שיתחילו העם לקצור
10 קציר חטים אבל לא קציר שעורים הכל לפי מקום נדרו אם היה בהר *כהר אם היה
בבקעה כבקעה׃ ו עד הגשמים עד *שיהיו הגשמים עד שתרד רביעה שנייה
רבן שמעון בן גמליאל או׳ עד שיגיע זמנה של רביעה עד שיפסקו
גשמים עד שיצא ניסן כולו דברי ר׳ מאיר ור׳ יהודה או׳ עד שיעבור הפסח׃ ז
קונם יין שאני טועם לשנה ניתעברה השנה אסור בה ובעיבורה עד ראש
15 חדש אדר הראשון עד סוף אדר עד סוף אדר הראשון׃ ח ר׳ יהודה או׳ קונם
יין שאני טועם עד שיהיה הפסח אינו אסור אלא עד לילי הפסח *שלא
נתכוון זה אלא עד לילי הפסח *שלא ניתכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם
לשתות יין׃ ט אמר קונם בשר שאני טועם עד שיהיה הצום אינו אסור אלא
עד לילי הצום שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכל בשר׃
20 י רבי יוסי בנו או׳ אמר קונם שום שאני טועם עד שתהא השבת אינו אסור
אלא עד לילי שבת שלא ניתכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכל שום׃
יא האומר לחבירו קונם שאני נהנה לך אם אין אתה בא ונוטל לבניך כור אחד
של חטים ושתי חביות של יין הרי זה יכול להפר את נדרו שלא על פי חכם
*יאמר לו כלום אמרתה אלא מפני כבודי וזה הוא כבודי וכן האומר לחבירו קונם *שאת
25 נהנה לי אם אין אתה *נותן לבניי כור אחד של חטים ושתי חביות של יין ר׳ מאיר או׳
אסור עד שיתן וחכמ׳ או׳ אף זה יכול להפר את נדרו שלא על פי חכם ויאמר לו ל
הרי אני כאילו התקבלתי׃ יב היו מסרבין בו לשאת את בת אחותו אמ׳ קונם*
אשתי נהנת לי לעולם הרי אלו מותרות *מלהנות לו שלא נתכוון זה אלא
לשום אישות׃ יג היה מסרב בחבירו שיאכל אצלו אמ׳ קונם לביתך שאני ל
30 נכנס וטיפת צונין שאני טועם לך מותר להכנס לביתו ולשתות *עמו צונין

* כן הוא בכתיבת היד.

שלא נתכוון זה אלא לשום אכילה ושתיה״ **הל׳ א׳ פרק תשיעי**
ר׳ ליעזר אומ׳ פותחין לאדם בכבוד אביו
ואמו וחכ׳ אוסרין אמ׳ ר׳ צדוק עד שפותחין לו בכבוד אביו ואמו יפתחו לו בכבוד
המקום אם כן אין *נודרים ומודים חכמים לר׳ ליעזר בדבר שבינו לבין אביו ואמו*״
5 **ב׳** זעוד אמ׳ ר׳ ליעזר פותחין בנולד וחכ׳ אוסרי׳ כיצד אמ׳ קונם שאני נהנה לאיש
פלוני ונעשה סופר והיה משיא את בנו ואמ׳ אילו הייתי יודע שנעשה סופר
או שהיה משיא את בנו בקרוב לא הייתי נודר קונם לבית הזה שאני נכנס ונעשה
בית הכנסת ואמר אילו הייתי יודע שנעשה בית הכנסת לא הייתי נודר ר׳ ליעזר
*ר׳ ליעזר מתיר וחכמ׳ אוסרין״ **ג׳** ר׳ מאיר אומר יש דברים שהן כנולד ואינן
10 כנולד וחכמ׳ מודים לו כיצד אמ׳ קונם שאני נושא את פלונית שאביה
רע אמרו לו מת או שעשה תשובה קונם לבית הזה שאני נכנס שהכלב רע בתוכו
או שהנחש בתוכו אמרו לו מת הכלב או שנהרג הנחש הרי *זה כנולד ואינן כנולד
וחכמ׳ מודים לו״ **ד׳** ועוד אמ׳ ר׳ מאיר פותחין לו מן הכתוב שבתורה ואומרין
לו אילו היית יודע שאתה עובר על לא תקם ולא תטר ועל לא תשנא את
15 אחיך בלבבך ואהבת לרעך כמוך וחי אחיך עמך או שמא יעני ואין אתה יכול לכו׳
לפרנסו ואמ׳ אילו הייתי יודע שהוא כן לא הייתי נודר הרי זה מותר״ **ה׳** פותחין
לאדם בכתובת אשתו מעשה באחד שנדר מאשתו הנייה והיתה כתובתה ארבע
מאות *זוז *ובאת לפני ר׳ עקיבה וחייבו ליתן לה כתובתה אמ׳ לו רבי שמונה מאות
*דינר הניח אבא נטל אחי ארבע מאות ואני ארבע מאות *דייה שתיטול היא מאתים
20 ואני מאתים אמ׳ לו ר׳ עקיבה אפי׳ אתה מוכר שער ראשך אתה נותן לה כתובתה
ואמ׳ אילו הייתי יודע שהוא כן לא הייתי נודר *והתירו ר׳ עקיבה״ **ו׳** פותחין
בימים טובים ובשבתות בראשונה היו אומרין אותן הימים מותרין
ושאר כל הימים אסורין עד שבא ר׳ עקיבה ולימד שכל נדר שהותר *מקצתו הותר
כולו״ **ז׳** כיצד אמ׳ קונם שאני נהנה לכולכם הותר אחד מהן הותרו את כולם
25 הותר האחרון האחרון מותר וכולם אסורין *שאני נהנה לזה *ולזה קרבן צריכ׳

*שאני נהנה לזה ולזה *ולזה הותר הראשון הותרו כולם הותר״*

פתח לכל אחד ואחד״ **ח׳** קונם יין שאני טועם שהיין רע למעים אמרו לו והלא
המיושן יפה למעיים הותר במיושן ולא במיושן בלבד הותר אלא בכל היין קונם
בצל שאני טועם שהבצל רע ללב אמרו לו והלא הכופרי יפה ללב הותר בכופרי ולא
בכופרי בלבד הותר אלא בכל הבצלים מעשה היה והתירו ר׳ מאיר בכל הבצלים״
30 **ט׳** פותחין לאדם בכבוד עצמו ובכבוד בניו אומרין לו אילו היית יודע שלמחר

* כן הוא בכתיבת היד.

יהו אומרין עליך כך היא וַסְתוֹ של פלוני *לגרש את נשיו ועל בנותיך יהיו אומרין נ
בנות *גרושה הן וכי מה ראת אימן של אלו להתגרש ואמר אילו הייתי יודע שכן הוא
לא הייתי נודר הרי זה מותר״ י׳ קונם שאני נושא את פלונית כעורה והרי היא
נאה שחורה והרי היא לבנה קצרה והרי היא ארוכה *לא מפני שהיא כעורה
5 ונעשת נָאָה שחורה ונעשת לבנה קצרה ונעשת ארוכה אלא שהנדר טעות נ
מעשה באחד שנדר מבת אחותו הנייה והכניסוה לבית ר׳ ישמעאל וייפוה אמ׳ לו
ר׳ ישמעאל בני *מזו נדרת אמ׳ לו לאו והתיר לו ר׳ ישמעאל באותה שעה בכה ר׳ ישמעאל
ואמ׳ בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מְנַוְּלַתַּן״ יא׳ וכשמת ר׳ ישמעאל
היו בנות ישראל נושאות קינה ואומרות בנות ישראל על ר׳ ישמעאל בכינה
10 וכן הוא אומר׳ *בנות ישראל על שאול בכינה המלבישכן שני עם עדנים המעלה עדי
זהב על לבושכן״

פרק עשירי הל׳ יא׳

נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה הפר האב ולא
הפר הבעל הפר הבעל ולא הפר האב אינו מופר ואין צריך לומר *שיקס את אחד מהן״
ב׳ מת הָאב לא *ניתרוקנא רשות לבעל מת הבעל נתרוקנא רשות לאב בזה יָפֵה
15 כח האב מכח הבעל *דבר אחר ייפה כח הבעל מכוח האב שהבעל מפר בבגר
והאב אינו מפר בבגר״ ג׳ נדרה והיא ארושה ניתגרשה בו ביום ניתארסה בו ביום
אפילו למאה אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה זה הכלל כל שלא יצאת
לרשות עצמה שעה אחת אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה״ ד׳ דרך תלמידי
חכמי׳ עד שלא היתה בתו *יוצא מאצלו אומר לה כל *נדר שנדרת בתוך ביתי
20 הרי אלו מופרין וכן הבעל עד שלא תיכנס לרשותו אומר לה כל נדרים שנדרת עד
שלא *תיכנס לרשותי הרי הן מופרין משתיכנס לרשותו אינו יכול להפר״ ה׳ בוגרת
ששהת שנים עשר חדש ואלמנה שלשים יום ר׳ ליעזר אומר הואיל ובעלה
חייב במזונותיה יפר וחכ׳ אומ׳ אין הבעל מפר עד שתכנס לרשותו״ ו׳ שומרת
יבם בין ליבם אחד בין לשני יבמין ר׳ ליעזר אומ׳ *יפה ר׳ יהושע אומר לאחד אבל
25 לא לשנים ר׳ עקיבה אומ׳ לא לאחד ולא לשנים״ ז׳ אמ׳ ר׳ ליעזר מה אם אשה שקנה
הוא לעצמו הרי הוא מפר נדריה אשה *שקנו לו *שמים אינו דין שיפר נדריה
אמ׳ לו רבי עקיבה לא אם אמרתה באשה שקנה הוא לעצמו שאין לאחרים בה רשות
תאמר באשה שקנו *לה שמים שיש לאחרים בה רשות אמ׳ לו ר׳ יהושע עקיבה דבריך
בשני יבמין ומה אתה משיב על יבם *אחד אמ׳ לו אין היבמה גמורה *לאשה כשם שהארוס׳
30 גמורה לאישה״ ח׳ האומר לאשתו כל *נדרים שתידורי מיכן עד שאבוא ממקום פלוני

* כן הוא בכתיבת היד.

הרי הן קיימין לא אמר כלום הרי הן מופרין ר' ליעזר אומ' מופר וחכמי' אומ' אינו נ
מופר״ ט אמ' ר' ליעזר אם הפר נדרים שבאו לכלל איסור לא יפר נדרים שלא
באו לכלל איסור אמרו לו *אישה יקימנו ואישה יפירנו את שבא לכלל הקם
בא לכלל היפר לא בא לכלל הקם לא בא לכלל הפר״ י *הפר נדרים כל היום יש בד/
5 בדבר להקל ולהחמיר כיצד נדרה בלילי שבת *מפר בלילי שבת וביום השבת
עד שתחשך נדרה עם חשיכה מפר עד שלא תחשך שאם לא הפר משחשיכה אינו
יכול להפר״

פרק אחד עשר

הל' י' *אילו נדרים שהוא מפר
*נדרים שיש בהן עינוי נפש אם ארחץ
אם לא ארחץ אם אתקשט אם לא אתקשט אמ' ר' יוסי אין אילו נדרי עינוי נפש״
10 ב ואילו הן נידרי עינוי נפש אמרה קונם פירות העולם עלי הרי זה יפר פירות מדינה
זו עלי יביא לה ממדינה אחרת פירות חנוני זה עלי אינו יכול להפר אם לא היתה
פרנסתו אלא ממנו הרי זה יפר דברי ר' יוסי״ ג קונם שאני *ניהנת לבריות אינו
יכול להפר ויכולה היא ליהנות בלקט ובשכחה ובפיאה קונם כהנים ולוים נהנים
לי יטלו על כורחו כהנים אלו ולוים אלו נהנים לי יטלו אחרים״ ד קונם שאני
15 עושה על פי אבא ועל פי אביך על פי אחי על פי אחיך אינו יכול להפר
שאני עושה על פיך אינו צריך להפר ר' עקיבה אומ' יפר שמא תעדיף עליו *יתר מן
הראוי לו ר' יוחנן בן נורי אומ' יפר שמא יגרשנה ותהי אסורה לחזור לו״ ה
נדרה אשתו וסבור שנדרה בתו נדרה בתו וסבור שנדרה אשתו נדרה
בנזיר וסבור שנדרה בקרבן נדרה בקרבן וסבור שנדרה בנזיר נדרה מן התאינים
20 וסבור שנדרה מן הענבים נדרה מן הענבים וסבור שנדרה מן התאנים הרי זה
יחזור ויפר״ ו אמרה קונם תאנים וענבים אילו שאני טועמת קיים לתאנים כולו
קיים הפר לתאינים אינו מופר עד שיפר אף לענבים אמרה קונם *תאנה
שאני טועמת ועינב שאני טועמת הרי אלו שני נדרים״ ז יודע אני שיש נדרים
אבל איני יודע שיש מפירין *אבל איני יודע שזה נדר ר' מאיר אומר לא יפר
25 וחכמי' אומ' יפר״ ח המודר הנייה מחתנו והוא רוצה לתת לבתו מעות אומר
לה הרי המעות האלו נתונים ליך *מתנה ובלבד שלא יהא לבעליך רשות נ
בהם אלא מה שאת נושאת ונותנת בפיך״ ט *נדר אלמנה וגרושה יקום עליה
כיצד אמרה הרי אני נזירה לאחר שלשים יום אף על *שנישאת בתוך
שלשים יום אינו יכול להפר נדרה והיא ברשות הבעל והפר לה *אמרה הרי אני נזירה
30 לאחר שלשים יום אף על פי שניתאלמנה או שניתגרשה בתוך שלשים יום הרי זה מופר״

* כן הוא בכתיבת היד.

י

י׳ נדרה בו ביום נתגרשה בו ביום והחזירה בו ביום אינו יכול להפר זה הכלל כל
שיצאת לרשות עצמה שעה אחת אינו יכול להפר״ יא׳ תשע נערות
נדריהן קיימין בוגרת והיא יתומה נערה בוגרת ^והיא^ יתומה נערה שלא נגרה והיא יתומה
בגרת ומת אביה נערה בוגרת ומת אביה נערה שלא בגרה ומת אביה נערה שמת
5 אביה ומשמת אביה בגרה בוגרת ואביה קיים ר׳ יהודה אומ׳ אף המשיא את בתו *קטנה
אף על פי *ניתאלמנה או נתגרשה *וחזרו אצלו עדיין היא נערה״ יב׳ קונם שאני
נהנת לאבא ולאביך אם עושה אני על פיך שאני נהנת לך אם עושה אני
על פי אבא ועל פי אביך הרי זה יפר״ יג׳ בראשונה היו אומרין שלש נשים יוצאות
ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך והשמים ביני לבינך ונטולה אני
10 מן היהודים חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה
*האומרת טמאה אני לך תביא ראייה לדבריה והשמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה
ונטולה אני מן היהודים יפר על חלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים״
הל׳ יג׳״ חסלת מסכת נדרים״

15 # מסכתא דנזיר״ פרק ראשון

כל כנויי נזירות כנזירות האומר אוהא הרי זה
נזיר או אהא נאוה נזיר נזיק נזיח פזיח הרי זה נזיר הרי אני *בזה הרי אני מסלסל
הרי אני מכלכל הרי עלי לשלח פרע הרי זה נזיר הרי עלי צפרין ר׳ מאיר אומר נזיר
וחכמ׳ אומ׳ אינו נזיר״ ב׳ הרי אני נזיר מן החרצנים ומן *הזוגים מן התגלחת
20 ומן הטומאה הרי זה נזיר וכל דקדוקי נזירות עלי ¶והרי אני כשמשון כבן
מנוח כבעל דלילה כמי *שעוקר דלתות עזה וכמי שניקרו פלישתים את עיניו הרי
זה נזיר שמשון מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון נזיר עולם הכביד שערו *ומיקל בתער
ומביא שלש בהמות ואם ניטמא מביא קרבן טומאה נזיר שמשון הכביד שערו *ואינו
מיקל *אם ניטמא אינו מביא קרבן טומאה״ ג׳ סתם נזירות שלשים יום אמר הרי
25 אני נזיר אחת גדולה הרי אני נזיר אחת קטנה אפי׳ מיכן ועד סוף העולם
נזיר שלשים יום הרי אני נזיר *יום אחד הרי אני נזיר שעה אחת הרי אני *אחת ומחצה
הרי זה נזיר *שלשים יום ושעה אחת נזיר שלשים ואחד יום שאין נוזרין *שעות״
ד׳ הרי אני נזיר כשער ראשי וכעפר הארץ וכחול הים הרי זה נזיר עולם ומגליח
אחת לשלשים יום רבי אומ׳ אין זה מגליח אחת לשלשים יום ואי זה הוא שמגלח
30 אחת לשלשים יום האומר הרי עלי נזירות כשער ראשי וכעפר הארץ וכחול הים״

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כנראה, טעה הסופר פה בחשבו, כי הוא״ו של עליו שייכת לתיבת הרי הבאה אחריה.

ה׳ הרי אני נזיר מלוא הבית או מלוא הקופה בודקין אותו אם אמר אחת גדולה
נזרתי נזיר שלשים יום אם אמר סתם נזרתי רואין את הקופה כאילו היא מליאה
חרדל ונזיר כל ימיו״ ו׳ הרי אני נזיר מיכאן ועד מקום פלוני *אומרין כמה ימים
מיכאן ועד מקום פלו *פחות משלשים יום נזיר שלשים יום ואם לאו נזיר
5 כמניין הימים״ ז׳ הרי אני נזיר כמניין ימות *השנה מונה נזירות כמניין ימות
השנה אמ׳ רבי יהודה מעשה היה וכיון שהשלים מת״ הל׳ ז׳

פרק שני

הרי אני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה
בית שמיי אומ׳ נזיר ובית הלל אומ׳ אינו נזיר אמ׳ ר׳ יהודה אף
כשאמרו בית שמיי לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן״ ב׳ אמר אמרה
10 פרה זו הרי אני נזירה אם עומדת אני אמר הדלת הזו הרי אני *נזירה אם
*אפתח אני בית שמיי אומ׳ נזיר ובית הלל אומ׳ אינו נזיר אמ׳ ר׳ יהודה אף כשאמרו בית
שמיי לא אמרו אלא באומר הרי פרה זו קרבן אם עומדת היא״ ג׳ מזגו לו את
הכום ואמר הרי אני נזיר ממנו *מעשה באשה אחת שהיתה *שכורת ומזגו לה
את הכום אמרה הרי אני נזירה ממנו אמרו חכמ׳ לא נתכוונה זו אלא כלומר הרי
15 הוא עלי קרבן״ ד׳ הרי אני נזיר על מנת שאהא שותה ביין ומיטמא למיתים
הרי זה נזיר ואסור בכולם יודע אני שיש *נזירים אבל איני יודע שהנזיר
אסור ביין הרי זה אסור ר׳ שמעון מתיר יודע אני שהנזיר אסור ביין אבל סבור הייתי
שחכמ׳ מתירין לי מפני *שאני יכול לחיות אלא ביין או מפני שאני קובר את המתים
הרי זה מותר ור׳ שמעון אוסר״ ה׳ הרי אני נזיר ועלי לגלח נזיר ושמע חבירו
20 ואמר ואני ועלי לגלח נזיר אם היו פקחין מגלחין זה את זה ואם לאו מגלחין
נזירין אחרין״ ו׳ הרי עלי לגלח חצי נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ועלי לגלח
חצי נזיר זה מגליח נזיר שלם וזה מגליח נזיר שלם דברי ר׳ מאיר וחכמ׳
אומ׳ זה מגליח חצי נזיר וזה מגליח חצי נזיר״ ז׳ הרי אני נזיר *כשיהא לי בן נ
*נולד לו בן הרי זה נזיר *בת טומטוס ואנדרגינס אינו נזיר אם אמר כשאראה
25 *לי וולד אף על פי שנולד לו בת טמטום ואנדרגינס הרי זה נזיר״ ח׳ הפילה אשתו
אינו נזיר ר׳ שמעון אומ׳ יאמר אם היה בן קיימא הרי אני נזיר חובה ואם
לאו הרי אני נזיר נדבה חזרה וילדה הרי זה נזיר ר׳ שמעון אומ׳ יאמר אם הראשון בן
קיימא הראשונה חובה וזו נדבה ואם לאו הראשונה נדבה וזו חובה״ ט׳ הרי אני
נזיר ונזיר כשיהא לי בן התחיל מונה את שלו ואחר כך נולד לו בן משלים
30 את שלו ואחר כך מונה את של בנו הרי אני נזיר כשיהא לי בן ונזיר התחיל מונה

* בן הוא בכתיבת היד.

את

את שלו ואחר כך נולד לו בן מניח את שלו ומונה את של בנו ואחר כך משלים את
שלו׳׳ ו׳ הרי אני נזיר כשיהא לי בן ונזיר למאה יום נולד *לשבעים לא הפסיד כלום
לאחר שבעים סותר כל שבעים שאין תיגלחת פחות משלשים יום׳׳ הל׳ ו׳

פרק שלישי מי שאמר הרי אני נזיר מגלח יום שלשים
5 ואחד ואם גילח *יום שלשים יצא הרי אני נזיר שלשים יום
אם גילח יום שלשים לא יצא׳׳ ב׳ מי שנזר שתי נזירות מגלח את הראשונה
יום שלשים ואחד ואת השנייה יום ששים ואחד ואם גילח את הראשונה יום נ
שלשים מגלח את השנייה יום ששים ואם גילח יום ששים חסר *אחת יצא *זו עידות
העיד ר׳ פפיס על מי שנזר שתי נזירות שאם גילח את הראשונה יום שלשים מגליח
10 את השנייה יום ששים ואם גילח *יום ששים חסר אחד יצא שיום שלשים עולה לו מן
המנין׳׳ ג׳ מי שאמר הרי אני נזיר ניטמא יום שלשים ׳ *סתר את הכל ור׳ ליעזר
אומר לא סתר אלא שבעה הרי אני נזיר שלשים יום ניטמא יום שלשים סתר
את הכל׳׳ ד׳ הרי אני נזיר למאה יום ניטמא יום מאה סתר את הכל ר׳ ליעזר
אומר לא סתר אלא שלשים ניטמא יום מאה *ואחר סתר שלשים *ר׳ ליעזר
15 אומר לא סתר אלא שבעה׳׳ ה׳ מי שנזר והוא בין הקברות אפי׳ *הוא שם שלשים
יום אינן עולין לו מן המניין ואינו מביא קרבן טומאה יצא ונכנס עולין לו
מן המניין ומביא קרבן טומאה ר׳ ליעזר או׳ לא בו ביום ש׳ והימים הראשונים יפלו
עד שיהיו לו ימים ראשונים׳׳ ו׳ מי שנזר נזירות מרובה השלים את *נזירותו
ואחר כך בא לארץ בית שמיי או׳ נזיר שלשים יום ובית הלל אומ׳ נזיר
20 *כתחילה מעשה בהילני המלכה שהלך בנה למלחמה ואמרה אם יבוא בני מן המלחמה
בשלום אהא נזירה שבע שנים ובא בנה מן המלחמה והיתה נזירה שבע שנים ובסוף
שבע שנים עלת לארץ *והורואה בית הלל שתהא נזירה עוד שבע שנים אחרות ובסוף
שבע שנים ניטמאת ונמצאת נזירה עשרים ואחת שנה אר׳ יהודה לא היתה נזירה אלא
ארבע עשרה*׳׳ ז׳ מי שהיו שתי כיתי עדים מעידות אותו אילו מעידים שנזר
25 שתים ואילו מעידין שנזר חמש בית שמיי או׳ נחלקה העידות אין כאן
נזירות בית הלל אומ׳ יש בכלל חמש שתים שיהא נזיר שתים׳׳ הל׳ ז׳

פרק רביעי מי שאמר הרי אני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני
ואני *ואני הרי כולם נזירים הותר הראשון הותרו כולם הותר האחרון
האחרון מותר וכולם אסורין *הרי אני נזיר ושמע חבירו ואמר פי כפיו ושערי כשערו
30 הרי זה נזיר הרי אני נזיר ושמעה אשתו ואמרה ואני מפר את שלה ושלו קיים הרי אני

* כן הוא בכתיבת היד.

נזירה ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר" **ב** הרי אני נזיר ואת ואמרה
אמן מפר את שלה ושלו *בטל הרי אני נזירה ואת ואמר אמן אינו יכול ל
להפר" **ג** האשה שנדרה בנזיר והיתה שותה ביין ומיטמא *למיתם הרי זו סופגת
את הארבעים הפר לה בעלה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה *היתה שותה
5 ביין *ומיטמא למיתים אינה סופגת את הארבעים רבי יהודה אומר אם אינה סופגת
את הארבעים תספוג *מכות מרדות" **ד** האשה שנדרה בנזיר הפרישה את בהמתה
ואחר כך הפר לה בעלה אם משלו היתה בהמה תצא ותרעה בעדר ואם שלה היתה
*בהמה הקטאת תמות והעולה תקרב עולה והשלמים יקרבו שלמים ונאכלין ליום
אחד ואינן טעונין לחם היו לה מעות סתומים יפלו לנדבה מעות מפורשין דמי חטאת
10 ילכו לים המלח לא נהנים ולא מועלין *דמי עולה *יבואו עולה ומועלין בהם דמי שלמים
יבואו שלמים ונאכלין ליום אחד ואינן *מעונים לחם" **ה** כיורק עליה אחד מן הכ
הדמים אינו יכול להפר ר' עקיבה אומר אפי' נשחטה עליה אחת מן הבהמות
אינו יכול להפר במה דברים אמורים בתיגלחת הטהרה אבל בתיגלחת הטומאה
יפר שהוא יכול לומר אי איפשי *אשה מנוולת רבי אומ' אף בתיגלחת הטהרה יפר שהוא
15 יכול לומר אי אפשי אשה מגולחת" **ו** האיש מדיר את בנו בנזיר ואין האשה
מדרת את בנה בנזיר כיצד גילח או שגילחוהו *קרובים *מיחא או שמיקחו
קרובים היתה לו בהמה מופרשת הקטאת תמות והעולה תקריב עולה והשלמים
יקרבו שלמים ונאכלין ליום אחד ואינן טעונין לחם היו לו מעות סתומים יפלו לנ/
לנדבה ומעות מפורשין דמי חטאת ילכו לים המלח לא נהנין ולא מועלין דמי ל
20 עולה *יבאו עולה ומועלין בהם דמי שלמים יבאו שלמים ונאכלין ליום אחד ואינן
טעונים לחם" **ז** האיש מגלח על נזירות אביו ואין האשה מגלחת על נזירות
אביה כיצד מי שהיה אביו נזיר והפריש מעות סתומים לנזירותו ומת ואמר
הרי אני נזיר על מנת שאגלח על מעות אבא אמ' ר' יוסי הרי אלו יפלו לנדבה אלא
שאין זה מגלח על נזירות אביו אי זה הוא שהוא מגלח על נזירות אביו מי שהיה
25 הוא ואביו נזירים הפריש אביו מעות סתומים לנזירותו ומת זה הוא שהוא מגלח על
נזירות אביו" **הל' ז** **פרק חמישי** בית שמיי אומרי' הקדש *ובית
הלל אומ' אינו הקדש כיצד אמר שור שחור
שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש יצא לבן בית שמיי אומ' הקדש ובית הלל אומ' אינו
הקדש" **ב** דינר זהב שיעלה בידי ראשון הרי הוא הקדש עלה של כסף בית שמיי
30 אומרי' הקדש ובית הלל אומ' אינו הקדש" **ג** חבית של יין שתעלה בידי

* כן הוא בכתיבת היד.

[ראשון]

ראשון הרי היא הקדש ועלת של שמן בית שמיי אומ׳ הקדש ובית הלל אומ׳ אינו

הקדש״ **ד** מי שנזר בנזיר ונשאל לחכמים ואסרו מונה משעה שנזר נשאל לחכמי׳

והתירו היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר אמרו להם בית *שמיי אין

אתם מודים בזה *שהיא הקדש טעיות שתצא ותרעה בעדר אמרו להם בית שמי אין

5 אתם מודים במי שטעה וקרא על התשיעי עשירי ועל העשירי תשיעי ועל אחד עשר

(מקודש) עשירי שהוא הקדש אמרו להם בית הלל וכי השבט קדשו מה אילו טעה והניח את

השבט על השמיני ועל שנים עשר שמא עשה כלום אלא שהכתוב קידש את העשי׳ר׳

ואף הוא קידש את התשיעי ואת אחד עשר״ **ה** מי שנדר בנזיר והלך להבי׳א׳

את בהמתו ומצאה שניגנבה אם עד שלא נגנבה *בהמה נזר הרי זה

10 נזיר ואם משנגנבה בהמה נזר אינו נזיר זו טעות טעה נקום איש המדי כשעלו

נזירין מן הגולה ומצאו את בית המקדש חרב אמ׳ להם נקום איש המדי אילו היית׳ם׳

יודעים שבית המקדש עתיד לחרב נוזרין הייתם אמרו לו לאו והיתיר להם נקום

איש המדי וכשבא דבר אצל חכמים אמרו *כל שנזר עד שלא חרב בית המקדש נזיר

משחרב בית המקדש אינו נזיר״ **ו** היו מהלכין בדרך ואחד בא כנגדן ואמר

15 אחד מהן הרי אני נזיר שזה איש פלוני *ואחר אמר הרי אני נזיר שאינו הוא

הרי אני נזיר שאחד מכם נזיר שאין אחד מכם נזיר ששניכם נזירים שכולכם

נזירין בית שמיי אומ׳ כולם נזירים ובית הלל אומ׳ אין נזיר אלא מי שלא נתקיימו

דבריו ור׳ טרפון אומר אין אחד מהן נזיר״ **ז** הרתיע *לאחריו אינו נזיר רבי

שמעון אומ׳ יאמר אם היה כדברי הרי אני נזיר חובה ואם לאו הרי אני נזיר

20 נדבה ראה את הכוי ואמר הרי אני נזיר שזה חיה הרי אני נזיר שאין זה חיה הרי אני

נזיר שזה בהמה הרי אני נזיר שאין זה בהמה הרי אני נזיר שזה חיה ובהמה הרי אני

נזיר שאין זה לא חיה ולא בהמה הרי אני נזיר שאחד מכם נזיר *שאין אחד מכם

נזיר ששניכם נזירים שכולכם נזירין הרי כולם נזירים״ **הל׳ ז**

פרק ששי

שלשה מינים אסורים בנזיר הטומאה והתיגלחת והיוצא

25 מן הגפן וכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה ואינו חייב עד שיאכל מן העגבי׳ם׳

כזית ומשנה הראשונה עד שישתה רביעית יין ר׳ עקיבה אומר אפי׳ שרה פיתו

ביין ויש בה כדי לצרף כזית חייב״ **ב** וחייב על היין בפני עצמו ועל העגבים

בפני עצמן ועל החרצנים בפני עצמן ועל הזוגין בפני עצמן ר׳ *לעזר בן עזרי׳ה׳

אומ׳ אינו חייב עד שיאכל שני חרצנין וזוגן אלו הן החרצנים ואלו הן הזוגים החרצנים

30 אלו החיצונים והזגים אלו הפנימיין דברי ר׳ יהודה ר׳ יוסי אומ׳ כדי שלא תטעה *כזוג

* כן הוא בכתיבת היד.

של בהמה החיצון זוג והפנימי *ענבול" ג סתם נזירות שלשים יום גילח או
שגילחוהו לסטים סותר שלשים יום נזיר שגילח בין בזוג בין בתער או שסיפסף
כל שהוא חייב נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק ר' ישמעאל אומר לא יחוף באדמה
מפני שהיא *מנשרת את השער" ד נזיר שהיה שותה ביין כל היום אינו חייב אלא
אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת"
ה ¶היה מטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תיטמא אל תיטמא
והוא מטמא חייב על כל אחת ואחת" ו היה מגלח כל היום אינו חייב אלא
אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוא מגלח חייב על כל אחת ואחת" ז
שלשה מינים אסורין בנזיר הטומאה *והתגלחת והיוצא מן הגפן חומר
בטומאה ובתיגלחת *מביוצא מן הגפן שהטומאה והתיגלחת סותרין והיוצא מן הגפן
אינו סותר חומר ביוצא מן הגפן בטומאה ובתיגלחת שלא הותר בכלל היוצא מן הגפן
הותר בתגלחת מצוה ובמת מצוה חומר בטומאה מבתגלחת שהטומאה סותרת
את הכל וחייבין עליה קרבן ותיגלחת אינה סותרת אלא שלשים יום ואין חייבין עליה
קרבן" ח תיגלחת הטומאה כיצד היה מזה בשלישי *ובשביעו מגלח בשביעי
ומביא קרבנותיו *בו ביום דברי ר' עקיבה אמ' לו ר' טרפון מה בין זה למצורע
אמ' לו שזה טהרתו תלויה בימיו ומצורע טהרתו תלויה בתיגלחתו אינו מביא את
קרבנותיו אלא אם כן היה מעורב שמש" ט תיגלחת *טהרה כיצד היה מביא
שלש בהמות חטאת ועולה ושלמים שוחט את השלמים ומגלח עליהן דברי
רבי יהודה ר' ליעזר אומ' לא היה מגלח אלא על החטאת שהחטאת קודמת **בכל
מקום ואם גילח על אחת משלשתן יצא" י רבן שמעון בן גמליאל אומר הביא
שלש בהמות ולא פירש הראויה לחטאת תיקרב חטאת לעולה תיקרב עולה
לשלמים יקרבו שלמים היה נוטל שער ראש נזרו ומשלח תחת הדוד ואם גילח במד
במדינה היה משלח תחת הדוד במה דברים אמורים בתגלחת הטהרה אבל בתיגלחת
הטומאה לא היה משלח תחת הדוד ר' מאיר אומר הכל משלחין תחת הדוד חוץ מן
הטמא שבמדינה בלבד" יא היה מבשל את השלמים או שולקן *וכהן נוטל את
הזרוע בשלה מן האיל וחלת מצה אחת מן הסל ורקיק מצה אחד ונותנן
על כפי הנזיר *ומניפין ואחר כך הותר הנזיר לשתות ביין וליטמא למיתים ר' שמעון
אומ' כיון שניזרק עליו אחד מן הדמים הותר הנזיר לשתות ביין וליטמא למתים"
יב גילח על הזבח ונימצא פסול תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו גילח על החטאת
שלא לשמה ואחר כך הביא את קרבנותיו *לשמה תגלחתו פסולה וזבחיו לא

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ בכל הנסחאות ההלכה הזאת מאוחרת להלכה שאחריה.
** עיין למעלה, דף 65a שורה 20.

עלו לו גילח על *העלה ועל השלמין שלא לשמן ואחר כך הביא את קרבנותיו לשמן
תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו ר׳ שמעון אומ׳ אותו הזבח לא עלה לו ושאר כל
הזבחים עלו לו ואם גילח על אחת משלשתן ונמצא אחד מהן כשר תגלחתו כשרה
ויביא שאר הזבחים״ יג מי שניזרק עליו אחד מן הדמים וניטמא ר׳ ליעזר
5 אומ׳ סותר את הכל וחכמים אומרי׳ יביא שאר *קרבנות ויטהר אמרו לו
מעשה במרים *התדמרית שניזרק עליה אחד מן הדמים ובאו ואמרו לה על בתה
שהיא *מסכנת והלכה ומצאתה שמיתה אמרו חכמי׳ תביא שאר קרבנות ותיטהר״

הל׳ יג **פרק שביעי** כהן גדול ונזיר אינן מטמאין בקרוביהן *היו מהלכין
בדרך ומצאו מת מצוה ר׳ ליעזר אומר יטמא כהן
10 גדול ואל ייטמא נזיר וחכמי׳ אומרי׳ ייטמא נזיר ואל יטמא אפי׳ כהן הדיוט אמ׳ להן
ר׳ ליעזר יטמא כהן שאינו מביא קרבן על טומאתו ואל יטמא נזיר שהוא מביא
קרבן על טומאתו אמרו לו יטמא נזיר שקדושתו קדושת שעה ואל יטמא כהן שקדשתו
קדושת עולם״ ב על אלו הטמאות הנזיר מגלח על המת ועל כזית מן המת
ועל כזית נֶצֶל ועל מלא *תורבד רקב ועל *השזרה ועל הגולגולת ועל אבר
15 מן המת ועל אבר מן החי שיש עליהם בשר כראוי ועל חצי קב עצמות ועל חצי לוג
דם ועל מגען ועל משאן ועל *אהילן ועל עצם כשעורה ועל מגעו ועל משאו ועל
אהילו על אילו הנזיר מגלח ומזה בשליש׳ ובשביעי וסותר את הקודמים ואינו מ/
מתחיל למנות עד שיטהר ויביא קרבנו״ ג אבל הסככות והפרעות ובית ה
הפרס וארץ העמים והגולל והדופק ורביעית דם ואהל ורוב העצמות וכלים
20 הנוגעים במת וימי ספרו וימי גמרו על אילו אין הנזיר מגלח ומזה בשליש׳ ובשביעי
ואינו סותר את הקודמים ומתחיל מונה מיד וקרבן אין לו באמת ימי הזב והזבה
וימי הסגירו של מצורע הרי אלו עולים לו״ ד ר׳ ליעזר אומ׳ משם ר׳ יהושע
כל טומאה מן המת שהנזיר מגליח עליה חייבין עליה על ביאת המקדש
*ועל טומאה מן המת שאין הנזיר מגליח עליה אין חייבין עליה על ביאת המקדש
25 אמ׳ ר׳ מאיר לא תהא זו קלה מן השרץ אמ׳ ר׳ עקיבה דנתי לפני ר׳ ליעזר מה אם עצם
כשעורה שאינו מטמא את האדם באהל הנזיר מגליח על מגעו ועל משאו רביעית
דם *שהיא מטמא את אדם באהל אינו דין שיהא הנזיר מגליח על מגעה ועל משאה
אמ׳ לי מזה עקיבה אין דנין כאן מקל וחומר וכשבאתי והירציתי את הדברים לפני
ר׳ יהושע אמר לי יפה אמרתה אלא *כך אמרו הלכה״

הל׳ ד **פרק שמיני**
30 שני נזירים שאמר להם אחד ראיתי אחד מכם שנטמא

* כן הוא בכתיבת היד.

ואיני יודע אי זה מהם *מביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה ואומר אם אני הוא הטמא
קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך ואם אני הוא הטהור קרבן טהרה שלי וקרבן
*טהרה שלך וסופרים שלשים יום ומביאין קרבן טהרה״ ב׳ ואומר אם אני
הוא הטמא קרבן טומאה *וקרבן טהרה שלך וזה קרבן טהרתי אם אני
5 הוא הטהור קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה שלך וזה קרבן טהרתך מת אחד מהם
אמ׳ ר׳ יהושע יבקש אחד מן השוק שידור כנגדו בנזיר *ויאמר אם טמא הייתי הרי
אתה נזיר מיד ואם טהור הייתי הרי אתה נזיר לאחר שלשים יום וסופרין שלשים
יום ומביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה״ ג׳ ואומר אם אני הוא הטמא קרבן
טומאה שלי וקרבן טהרה שלך ואם אני הוא הטהור קרבן טהרה שלי וקרבן
10 טומאה *ספק וסופרין שלשים יום ומביאין קרבן טהרה״ ד׳ ואומר אם אני
הוא הטמא קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך וזה קרבן טהרתי נ
ואם אני הוא הטהור קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה ספק *וזה קרבן טהרתך אמר
לו בן זומא ומי שומע לו שידור כנגדו בנזיר אלא מביא חטאת העוף ועולת בהמה
ואומר אם אני הוא הטמא החטאת מחובתי והעולה נדבה ואם טהור הייתי העולה
15 מחובתי והחטאת ספק וסופר שלשים יום ומביא קרבן טמאה וקרבן טהרה״
ה׳ ואומר אם טמא הייתי העולה הראשונה נדבה וזו חובה ואם טהור הייתי
העולה הראשונה חובה וזו נדבה וזה שאר קרבני אמ׳ ר׳ יהושע נמצא זה
מביא קרבנותיו *מחוצים אבל הודו חכמי׳ לדברי בן זומא״ ו׳ נזיר שהיה טמא
בספק ומוחלט בספק אוכל בקדשים לאחר ששים יום ושותה ביין ומטמא
20 למתים לאחר מאה ועשרים יום שתיגלחת הנגע דוחה *בזמן *שהיא ודאי אבל ב/
בזמן שהיא ספק איכה דוחה״ הל׳ ו׳ פרק תשיעי הגוים אין להם
נזירות נשים ועבדים יש להם נזירות חומר
בנשים *מעבדים שהוא *כופף את עבדו ואינו כופף את אשתו חומר בעבדים מבנשים
שהוא מפר את נדרי אשתו ואינו מפר את נדרי עבדו היפר לאשתו היפר לה עולמית
25 היפר לעבדו יצא לחירות משלים את נזירותו עבר מכנגד פניו ר׳ מאיר אומ׳ לא
ישתה ר׳ יוסי אומ׳ ישתה״ ב׳ נזיר שגילח ואחר כך נודע שהוא טמא אם טומאה
אם ידועה סותר ואם טומאת התהום אינו סותר אם עד שלא גילח בין כך
ובין כך סותר כיצד ירד לטבול במערה ונמצא מת צף על *פני המערה טמא נמצא
משוקע בקרקע המערה ירד להקר טהור ליטהר מטומאת המת טמא שחזקת הטמא
30 טמא ושחזקת הטהור טהור שרגלים לדבר״ ג׳ המוצא מת כתחילה מושכב

* כן הוא בכתיבת היד.

כדרכו נוטלו ואת תבוסתו מנא שנים נוטלן ואת תבוסתן מנא שלשה אם יש בין
זה לזה כמארבע אמות ועד שמונה כמלוא מיטה וקובריה הרי זו שכונת קברות
ובודק ממנו ולהלן עשרים אמה מנא *אחר *לסוף עשרים אמה בודק ממנו ולהלן
עשרים אמה שרגלים לדבר שאילו מתקילה מנאו היה נוטלו ואת תבוסתו״
5 ד׳ כל ספק נגעים בתחילה טהור עד שלא ניזקק לטומאה ומשנזקק לטומאה
. ספיקו טמא בשבע דרכים בודקין את הזב עד שלא ניזקק לטומאה במאכל
במשתה במשא בקפיצה בחולי ובמראה ובהרהור *משינזקק לטומאה אין בו׳
בודקין אותו אונסו ספיקו ושכבת זרעו טמאין שרגלים לדבר״ ה׳ המכה
את חבירו *ועמדהו למיתה *הקל ממה שהיה לאחר מיכן הכביד ומת חייב
10 ר׳ נחמיה פוטר שרגלים לדבר״ ה׳ נזיר היה שמואל כדברי ר׳ *נהראי שנא׳
ומורה לא יעלה על ראשו נאמר בשמשון *מורה ונאמר בשמואל *מורה
מה המורה *אמורה בשמשון נזיר אף המורה אמורה בשמואל נזיר א׳ לו רבי
יוסי והלא אין מורה אלא של בשר ודם א׳ לו ר׳ נהראי והלא כבר נאמר ויאמר
שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני שכבר היה מורה עליו של בשר ודם״
15 הל׳ ה׳ חסלת מסכת נזיר״

מסכתא דגיטין

פרק ראשון

המביא גט ממדינת
הים צריך שיאמר
בפני נכתב ובפני נחתם רבן גמליאל אומר אף המביא מרקם ומן החגר רבי
20 ליעזר אומ׳ אפי׳ מכפר לודים ללוד וחכמ׳ אומרי׳ אינו צריך שיאמר בפני נכתב
ובפני נחתם אלא המביא ממדינת הים והמוליך והמביא ממדינה למדינה
וממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם רבן *גמליאל אומ׳ *מהגמוניה
להגמוניה״ ב׳ ר׳ יהודה אומ׳ מרקם ורקם *במזרח מאשקלון לדרום
ואשקלון כדרום מעכו לצפון ועכו כצפון ר׳ מאיר אומ׳ עכו כארץ ישראל
25 לגיטין״ ג׳ המביא גט *מארץ ישראל אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם
אם יש עליו עוררין *מתקיים בחותמיו המביא גט ממדינת הים *אינו יכול ל
שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אם יש עליו עדים מתקיים בחותמיו״ ד׳
אחד גיטי נשים ואחד שחרורי עבדים שוין במוליך ובמביא זו *אחת מן
הדרכים ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים״ ה׳ כל גט שיש עליו עד כותי פסול
30 חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים מעשה כשהביאו לפני רבן גמליאל לכפר

* כן הוא בכתיבת היד.

*עתני גט אשה והיו עדיו עדי כותים והכשיר כל השטרות העולים *בארכיות של
גוים אף על פי *שחתומיהן גוים כשרים חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים ר' שמעו
אומ' כולן כשרין לא הוזכרו אלא בזמן שנעשו בהדיוט" ו' האומר תן גט זה
לאשתי שטר שחרור זה לעבדי אם רצה להחזיר בשניהם מחזיר דברי רבי
5 מאיר וחכמים אומר' בגיטי נשים אבל לא בשחרורי עבדים לפי שזכין לאדם
שלא בפניו *אין חבין לו אלא בפניו שאם ירצה שלא לזון את עבדו רשאי שלא לזון
את אשתו אינו רשאי אמר להם והרי הוא פוסל את עבדו מן התרומה כשם שהוא
פוסל את אשתו מן התרומה אמרו לו מפני שהוא קנינו האומר תן גט זה לאשתי
שטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר המיתה תנו מנה לאיש פלוני ומת יתנו
10 לאחר המיתה" הל' ו' פרק שני' המביא גט ממדינת הים ואמר
בפני נכתב אבל לא בפני נתחתם בפני נתחתם אבל
לא בפני נכתב בפני נכתב כולו בפני נתחתם חציו בפני נכתב חציו ובפני נתחתם
כולו פסול אחד אומר בפני נכתב ואחד אומ' בפני נתחתם פסול שניהם אומרים
בפנינו נכתב ואחד אומ' בפני נתחתם פסול ור' יהודה מכשיר אחד אומר בפני נכתב
15 ושניהם אומרים בפנינו נתחתם כשר" ב' נכתב ביום ונתחתם ביום בלילה ונתחתם
בלילה בלילה ונתחתם בלילה פסול ור' שמעון ביום ונתחתם ביום כשר
מכשיר שהיה רבי שמעון אומר כל הגיטין שנכתבו ביום ונתחתמו בלילה פסולין
חוץ מגיטי נשים" ג' בכל כותבין בדיו בסם בסיקרה בקומוס *ובקלקנתום ובכל
דבר שהוא *רושם ואין כותבין לא במשקין ולא במי פירות ולא בכל דבר שאינו של
20 קיימה ועל הכל כותבין על העלה של זית ועל *קרן של פרה ונותנין לה את הפרה
על היד של עבד ונותנין לה את העבד ר' יוסי הגלילי אומ' אין כותבין לא על דבר שיש
בו רוח חיים אף לא על האכלין". ד' אין כותבין במחובר לקרקע כתבו במחובר
ותלשו וחיתמו ונתנו לה כשר ר' יהודה פוסל עד שתהא כתיבתו וחתימתו ב
בתלוש ר' יהודה בן בתירא אומ' אין כותבין לא על הנייר המחוק ולא על הדפתרא
25 מפני שהוא יכול להזדייף וחכ' מכשירין" ה' הכל כשרין לכתוב את הגט אפילו ב
חרש שוטה וקטן האשה כותבת את גיטה והאיש כותב את שוברו שאין קיום
הגט אלא בחותמיו הכל כשרין להביא את הגט חוץ מחרש שוטה וקטן וסומא ונכרי"
ו' קיבל הקטן והגדיל חרש ונתפקח סומא וניתפתח שוטה ונישתפה נכרי ונתגייר
פסול אבל פקח ונתחרש *חזר וניתפקח *פיתח וניסתמא חזר וניתפתח שפוי
30 ונישתטה חזר ונישתפה כשר זה הכלל כל שתחילתו וסופו בדעת כשר" ז' אף

* כן הוא בכתיבת היד.

[הנשים]

הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא את גיטה חמותה ובת חמותה
וצרתה ויבמתה ובת בעלה מה בין גט למיתה אלא שהכתב מוכיח האשה עצמה
מביאה גיטה ובלבד שתהא צריכה לומר בפני נכתב ובפני ניתחתם״ הל׳ ז׳
פרק שלישי כל גט שנכתב שלא לשום אשה פסול כיצד
5 היה עובר בשוק ושמע קול הסופרים מקרין איש פלוני
מגרש את פלונית ממקום פלוני ואמר זה שמי וזה שם אשתי פסול מלגרש בו יתר
מיכן כתב לגרש את אשתו ונימלך מצאו בן עירו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי
כשם אשתך פסול מלגרש בו יתר מיכן יש לו שתי נשים ששמותן שוין כתב לגרש
בו את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה יתר מיכן אמר ללבלר כתוב ולאי *זה ש
10 שארצה אגרש פסול מלגרש בו״ ב׳ הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום
האיש ומקום האשה מקום הזמן שטרי מלוה צריך שיניח מקום המלוה
מקום הלווה מקום המעות מקום הזמן שטרי מקח צריך שיניח מקום המוכר
מקום הלוקח מקום המעות מקום השדה מקום הזמן מפני התקנה ר׳ יהודה
פוסל בכולם ר׳ *ליעזר מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים ש׳ וכתב לה לשמה״
15 ג׳ המביא גט ואבד ממנו אם מצאו על אתר כשר ואם לאו פסול מצאו בחפיסא
או *בגלוסקמא אם *הכירו כשר המביא גט והניחו זקן או חולה *נותנו לה בא
בחזקת שהוא קיים בת ישראל שניסאת לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת
בתרומה שהוא קיים בחזקת השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה
בחזקת שהוא קיים״ ד׳ שלשה דברים אמר ר׳ *ליעזר בן *פירטא לפני חכמים
20 וקיימו את דבריו על עיר שהיקיפה כרקום ועל הספינה *המטרפת בים
ועל היוצא *ליחין שהן בחזקת קיימין אבל עיר שכבשה כרקום וספינה שאבדה בים
והיוצא להרג נותנין עליהם חומרי חיים וחומרי מתים בת ישראל לכהן בת כהן נ
לישראל לא יאכלו בתרומה״ ה׳ המביא גט *ממדינת הים וחלה הרי זה משלחו
ביד אחר אם אמר לו טול לי ממנה חפץ פלוני לא ישלחנו ביד אחר שאין
25 רצונו שיהא פקדונו ביד אחר״ ו׳ המביא גט ממדינת הים וחלה עושה בית דין
ומשלחו ואומר לפניהם בפני נכתב ובפני נתחתם אין השליח האחרון צ
צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נתחתם אלא אומר *שלוח בית דין אני״ ז׳ המלוה
מעות את הכהן את הלוי את העני להיות *מפרש עליהן מחלקן מפריש
עליהן בחזקת שהן קיימין ואינו חושש שמא מת *כהן או *לוי או שמא העשיר העני
30 מתו צריך ליטול רשות*״ ח׳ המניח פירות להיות מפריש עליהם תרומה ומעשרות

* כן הוא בכתיבת היד.

מעות להיות מפרים עליהן מעשר שני מפרים עליהן בחזקת שהן קיימין ואם אבדו
הרי זה חושש מעת לעת דברי ר̄ ליעזר *ר̄ יהודה או̄מ בשלשה פרקים בודקין את היין
בקדים שבמוצאי החג ובהוצאת סמדר ובשעת כניסת *מים לבוסר״ הל̇ א̇

פרק רביעי השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששילח

5 אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל
קידם אצל אשתו או ששילח אצלה שליח ואמר לה גט ששלחתי ליך בטל הוא הרי הוא
בטל אם משהגיע גט על ידה *איננו יכול לבטלו״ ב̇ בראשונה היה עושה
בית דין *ממקום אחר ומבטלו התקין רבן גמליאל הזקן שלא *יהו עושין כ
מפני תיקון העולם בראשונה היה משנה שמו ושמה ושם עירו ושם עירה התקין רבן
10 *שמעון בן גמליא̇ שיהא כותב איש פלוני וכל שם שיש לו ואשה *פלנית וכל שם שיש
לה מפני תיקון העולם״ ג̇ אין אלמנה ניפרעת מניכסי יתומים אלא בשבועה
נמנעו מלהשביע היתקין רבן *שמעון בן גמלואל שתהא *כותבת ליתומים
כל מה שירצו ותובעת כתובתה והעדים חותמין על הגט מפני תיקון העולם והלל
התקין פרוזבול מפני תיקון העולם״ ד̇ עבד שנישבה ופדאוהו *לשם עבד
15 ישתעבד לשם בני חורין לא ישתעבד רבן שמעון בן גמליא̇ או̄מ בין כך ובין
כך ישתעבד עבד שעשאו רבו אפותיקי לאחרים ושיחררו בשורת הדין אין העבד
חייב כלום אלא מפני תיקון העולם וכופים את רבו ועושה אותו בן חורין וכותבין שטר
על דמיו רבן שמעון בן גמליאל אומר איננו כותב אלא *משחרר״ ה̇ מי שחציו
עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד כדברי בית
20 הלל בית שמיי או̄מ תיקנתם את רבו ואת עצמו לא תיקנתם לישא שפחה איננו ¶יכול
*ובת חורים איננו יכול *יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורבייה שנ̇ לא תהו בראה
לשבת יצרה אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר
על חצי דמיו חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמיי״ ו̇ המוכר את עבדו
לגוים או לחוצה לארץ יצא בן חורין אין פודין את השבויים יתר על *דמיהן מפני
25 תיקון העולם אין מבריחין את השבויים מפני תיקון העולם ורבן שמעון בן גמליאל אומר
מפני תקנת שבויים אין לוקחין ספרים תפילין ומזוזות מן הגוים יתר על דמיהן מפני
תיקון העולם״ ז̇ המוציא את אשתו משם שם רע לא יחזיר משם נדר *יחזיר
ר̄ *מאיר אומר כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר ושלא ידעו בו רבים יחזיר
ר̄ *יהודה או̄מ כל נדר שהוא צריך חקירת חכם *יחזיר אמ̄ר ושאינו צריך חקירת חכם
30 יחזיר אמ̄ ר̄ ליעזר לא אסרו *אלא מפני זה אמ̄ ר̄ יוסי בר̄ יהודה מעשה בצידן באחד

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65[a] שורה 20.

[שאמר]

שאמר לאשתו קונם שאני מגרשך וגירשה והתירו לו חכמי' שיחזירנה מפני תיקון נ
העולם" ח המוציא את אשתו משם אילונית ר' יהודה אומ' לא יחזיר וחכמ' אומ'
יחזיר נישאת לאחר והיו לה בנים ממנו והיא תובעת כתובתה אמר רבי
יהודה אומרים לה שתיקותיך יפה ליך מדיבוריך" ט המוכר את עצמו ואת
5 בניו לגוים אין פודין *אותם אבל פודין את הבנים לאחר מיתת אביהן
המוכר*שדהו לנכרי וחזר ולקחה ממנו ישראל הלוקח מביא*ביכורים מפני תיקון העולם"

הל' ט **פרק חמישי** הניזקין שמין להן *בעדית ובעלי חוב בבינוני'ת
וכתובת אשה בזבורית ר' מאיר אומר אף
כתובת האשה בבינונית" ב אין נפרעין מנכסין משועבדים במקום ניש
10 נכסים בני חורים אפי' הן הזיבורית אף אין ניפרעין מניכסי יתומים אלא
מן הזבורית" ג אין מוציאין לאכילת הפירות ולשבח הקרקעות ולמזון האשה
והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם המוצא מציאה לא ישבע מפני
תיקון העולם" ד יתומים שסמכו אצל בעל הבית או שמינה להן אביהן אפיטרופוס
חייב לעשר פירותיהם אפיטרופוס שמינהו אבי יתומים ישבע מינהו בית
15 דין לא ישבע אבא שאול אומר חילוף הדברים המטמא והמדמיע והמנסך בשוגג פטור
ומזיד חייב הכהנים שפיגלו במקדש מזידין חייבין" ה העיד ר' יוחנן בן גדגדה
על החרשת שהשיאה אביה שהיא *יוצא בגט ועל הקטנה בת ישראל
שנישאת לכהן שתהא אוכלת בתרומה ואם מתה בעלה *יירשה על המריש הגזול שבנאו
בבירה שייתן את דמיו *ועל החטאת הגזולה שלא נודעה לרבים שהיא מכפרת מפני
20 תיקון המזבח" ו לא היה סיקריקון ביהודה בהרוגי המלחמה מהרוגי המלחמה
והלך יש *בו סיקריקון כיצד לקח מן הסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית
מקחו בטל מבעל הבית וחזר ולקח מן הסיקריקון מקחו קיים *מן האיש וחזר ולקח מן
האשה מקחו בטל מן האשה וחזר ולקח מן האיש מקחו קיים זו משנה הראשונה ובית דין
של אחריהם אמרו הלוקח מן הסיקריקון נותן לבעלים רביע" ז אמתיי בזמן נ
25 שאין בידם ליקח אבל אם יש בידן ליקח הן קודמין לכל אדם רבי הושיב בית דין
ונימנו שאם שהת *לפני הסיקריקון שנים עשר חדש כל הקודם ולקח נותן לבעלים רביע"
ח חרש רומז ונרמז ובן בתירה אומ' קופץ וניקפץ במטלטלין *הפיוטות מקחן מקח
וממכרן ממכר במיטלטלין" ט אלו דברים שאמרו מפני דרכי שלום כהן
קורא ראשון אחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום מערבין בבית ישן מפני
30 דרכי שלום בור שהוא קרוב לאמה מתמלא ראשון מפני דרכי שלום מציאת חרש שוטה

* כן הוא בכתיבת היד.

וקטן יש בהם גזל מפני דרכי שלום ר׳ יוסי אומ׳ גזל גמור מצודות חיה ועופות ודגים
יש בהם גזל מפני דרכי שלום ר׳ יוסי אומ׳ גזל גמור העני המנקף בראש הזית מה שתחתיו
גזל מפני דרכי שלום ר׳ יוסי אומ׳ גזל גמור אין ממחין ביד עניי גוים בלקט ובשכחה
ובפיאה מפני דרכי שלום׳׳ י׳ משאלת אשה לחברתה החשודה על השביעית
5 בשביעית נפה וכברה ורחים ותנור אבל לא תבור ולא תיטחן *עימה אשת
חבר משאלת לאשת עם הארץ נפה וכברה ובוררת וטוחנת ומרקדת עמה אבל משתטיל
*למים לא תיגע אצלה *שאין מחזיקין ידי עוברי עבירה ועל כולם לא אמרו אלא מפני
דרכי שלום ומחזיקין ידי גוים בשביעית אבל לא ידי ישראל ושואלין בשלומן מפני דרכי
שלום׳׳ הל׳ י׳

פרק ששי

האומר התקבל גט זה לאשתי או
10 הולך גט זה לאשתי אם רצה להחזיר יחזיר
האשה שאמרה התקבל לי גיטי אם רצה להחזיר לא יחזיר לפיכך אם אמר *הבעל אי נ
איפשי שתקבל לה אלא הֵילֵךְ ותן לה אם רצה להחזיר יחזיר רבן שמעון בן גמליאל אומ׳
אף האומרת טול לי גיטי אם רצה להחזיר לא יחזיר׳׳ ב׳ האשה שאמרה התקבל
לי גיטי צריכה שתי *כיתי עדים שנים שיאמרו בפנינו אמרה ושנים שיאמרו
15 בפנינו קיבלה וקרעה אפי׳ הן הראשונים והן האחרונים או אחד מן הראשונים ואחד
מן האחרונים ואחד מיצטרף עמהן נערה *מאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה אמ׳
ר׳ יהודה אין שתי ידים *זכות *כאחד אלא אביה מקבל את גיטה בלבד וכל שאינה יכולה
*לשמר את גיטה אינה *צריכה להתגרש׳׳ ג׳ קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו
גט עד שיגיע גט על ידה לפיכך אם רצה הבעל להחזיר יחזיר שאין הקטן
20 עושה שליח אבל אם אמר לו אביה צא והיתקבל לבתי גיטה אם רצה להחזיר לא יחזיר׳׳
ד׳ האומר לחבירו תן גט זה לאשתי במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר פסול הרי היא
במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר כשר׳׳ ה׳ האשה שאמרה היתקבל לי גיטי
*ממקום פלוני וקבלו לה *בימקום אחר פסול ור׳ ליעזר מכשיר הבא לי גיטי
ממקום פלוני והביאו לה ממקום אחר כשר׳׳ ו׳ הבא לי גיטי אוכלת בתרומה עד
25 שיגיע גט על ידה התקבל לי גיטי אסורה לאכל בתרומה מיד הבא לי גיטי
למקום פלוני אוכלת בתרומות עד שיגיע גט לאותו המקום ור׳ *לעזר אוסר מיד׳׳
ז׳ האומר כתבו גט ותנו לאשתי גרשוה כתבו אגרת ותנו לה הרי אלו יכתבו ויתנו נ
פיטרוה פרנסוה עשו לה כנימוס עשו *כראוי לא אמר כלום בראשונה היו אומרי׳
היוצא בקולר *ואמרו כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר אף *המפרים והיוצא
30 בשיירא ר׳ שמעון השיזורי אומ׳ אף *המסכן׳׳ ח׳ מי שהיה מושלך *בבור ואמר כל

* כן הוא בכתיבת היד.

[השומע]

השומע *קולי יכתוב גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו *חברי שאמר כתבו גט לאשתי
רנה לשחק בה מעשה בברי *שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל ומת אמר
רבן שמעון בן גמליאל אמרו חכמים אם מעצמו נפל הרי זה גט אם הרוח דחייתו אינו
גט״ ט אמר לשנים תנו גט לאשתי או לשלשה כתבו גט ותנו לאשתי הרי אלו יכתבו
5 ויתנו אמר לשלשה תנו גט לאשתי יאמרו הם לאחרים כתובו מפני שעשאן בית
דין דברי ר׳ מאיר זו הלכה שלח חנינה איש אונו מבית האסורים מקובל אני באומר
לשלשה תנו גט לאשתי שיאמרו לאחרים כתובו מפני שעשאן בית דין אמ׳ ר׳ יוסי נומנו
לשליח אף אנו מקובלים *אפי׳ אמר *בבית דין הגדול שבירושלם תנו גט לאשתי שילמדו
ויכתבו ויתנו לה אמ׳ לעשרה תנו גט לאשתי אחד כותב ושנים חותמין כולכם כתובו
10 אחד כותב וכולם חותמין לפיכך *מת אחד מהן הרי הגט בטל״ הל׳ ט

פרק שביעי

מי שאחזו קרדיאקום ואמר כתבו גט
לאשתי לא אמר כלום אמר כתבו גט לאשתי ואחזו קרדיאקום
וחזר ואמר אל תכתובו אין דבריו האחרונים כלום נשתתק *אמרו כיכתוב גט לאשתך
והרכין בראשו בודקין אותו שלשה פעמים אם אמר על לאו לאו ועל הין הין הרי אלו
15 יכתבו ויתנו״ ב אמרו לו נכתוב גט לאשתך ואמר להן כתובו *ואמר לסופר וכת׳
ולעדים וחתמו אף על פי שכתבוהו וחיתמוהו ונתנוהו לו וחזר ונתנו לה הרי
הגט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו״ ג זה גיטך אם מתי זה
גיטיך מחלי זה זה גיטיך לאחר מיתתי לא אמר כלום מהיום אם מתי מעכשיו
אם מתי הרי זה גט מהיום לאחר מיתתי אינו גט ואם מת חולצת ולא מתיבמת״
20 ד זה גיטיך מהיום אם מתי מחלי זה עמד והילך בשוק וחלה ומת *עומדין אותו
אם מחמת חולי הראשון מת הרי זה גט ואם לאו אינו גט לא תתיחד עמו אלא
בפני עדים אפי׳ עבד אפילו שפחה חוץ משפחתה מפני שליבה גס בשפחתה מה
היא באותן הימים ר׳ יהודה אומ׳ כאשת איש לכל דבר ר׳ יוסי אומ׳ מגורשת ואינה
מגורשת״ ה הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז הרי זו מגורשת ותתן
25 על מנת שתתני לי מיכן ועד שלשים יום נתנה לו בתוך שלשים יום מגורשת
ואם לאו אינה מגורשת אמר ר׳ שמעון בן גמליאל מעשה בצידן באחד שאמר לאשתו
הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי אסטליתי ואבדה אסטליתו אמרו לו חכמ׳ תתן לו
את דמיה״ ו הרי זה גיטיך על מנת שתשמשי את אבא ותניקי את בני וכמה היא
מניקתו שתי שנים ר׳ יהודה אומ׳ שמונה עשר חדש מת הבן או שמת האב
30 הרי זה גט״ ז *על מנת שתשמשי את אבא שתי שנים ועל מנת שתניקי את בני

* כן הוא בכתיבת היד.

שתי שנים מת הבן או שאמר האב אי איפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט רבן
שמעון בן גמליאל אומ' *בזה גט כלל אמ' רבן שמעון בן גמליאל כל עכבה שאינה ממנה
הרי זה גט״ **ח** הרי זה גיטיך אם לא באתי מיכן ועד שלשים יום *היה הולך מיהודה
לגליל הגיע *לאנטיפרים וחזר בטל התנאי הרי זה גיטיך אם לא באתי מיכן ועד
5 שלשים יום היה הולך מגליל ליהודה והגיע לכפר *עתני וחזר בטל התנאי הרי זה גיטיך
אם לא באתי מיכן ועד שלשים יום היה הולך למדינת הים הגיע לעכו וחזר בטל התנאי
הרי זה גיטיך כל זמן שאעבור מכנגד פניך שלשים יום היה הולך ובא הולך ובא הואיל
ולא נתייחד עמה הרי זה גט״ **ט** הרי זה גיטיך אם לא באתי מיכן ועד שנים עשר
חדש מת בתוך שנים עשר חדש אינו גט מעכשיו אם לא באתי מיכן ועד
10 שנים עשר חדש מת בתוך שנים עשר חדש הרי זה גט״ **י** אם לא באתי מיכן ועד
שנים עשר חדש כתבו גט ותנו לאשתי כתבו בתוך שנים עשר חדש ונתנו
בתוך שנים עשר חדש אינו גט כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי מיכן ועד שנים עשר
חדש כתבו בתוך שנים עשר חדש ונתנו לאחר שנים עשר *אינו גט ר' יוסי אומר *בזה
גט כתבו לאחר שנים עשר *ונתנו לאחר שנים עשר ומת אם הגט קדם למיתה הרי זה
15 גט אם מיתה קדמה לגט אינו גט *ואין ידוע זו היא שאמרו מגורשת ואינה מגורשת״

הל' א' פרק שמיני הזורק גט לאשתו והיא בתוך ביתה או בתוך חצירה
הרי זו מגורשת זרקו לה בתוך ביתו או בתוך ח/
חצירו אפי' *עמה במטה אינה מגרֶשֶׁת לתוך חיקה או לתוך קלתה הרי זו מגורשת״
ב אמר לה כינסי שטר חוב זה או שמצאתו מאחריו *קורא והרי הוא גיטה אינו גט
20 עד שיאמר לה הרי זה גיטיך נתן בידה והיא ישנה נעורה *קורא והרי הוא גיטה
אינו גט עד שיאמר לה הרי זה גיטיך היתה עומדת ברשות הרבים וזרקו לה קרוב לה
מגורשת קרוב לו אינה מגורשת מחצה למחצה מגורשת ואינה מגורשת״ **ג** וכן
לעניין הקידושין וכן לעניין החוב אמר לו בעל חובו זרוק לי חובי וזרקו לו
קרוב למלוה זכה הלווה קרוב ללווה הלווה חייב מחצה למחצה שניהם יחלוקו היתה עומדת
25 בראש הגג וזרקו לה כיון שהגיע לאויר הגג הרי זו מגורשת הוא מלמעלן והיא מלמטן
וזרקו לה כיון שיצא מרשות הגג נמחק או נשרף הרי זו מגורשת״ **ד** בית שמאי
אומ' פוטר אדם *את אשתו בגט ישן ובית הלל *אומ' אי זה הוא גט ישן כל שנתייחד
עמה מאחר שכתבו לה״ **ה** כתב לשם מלכות שאינה הוגנת לשם מלכות מדיי לשם
מלכות יון לבנין הבית לחרבן הבית היה במזרח וכתב במערב *וכתב במזרח
30 תצא מזה ומזה *ואין לה כתובה לא פירות ולא מזונות *לא בליות על זה ועל זה ואם נטלה

* כן הוא בכתיבת היד.

מזה

מזה ומזה תחזיר והוולד ממזר מזה ומזה לא זה וזה מטמאין לה לא זה וזה זכאין לא
במציאתה ולא במעשה ידיה ולא *בהפר נדריה אם היתה בת ישרא׳ ניפסלה מן הכהונה
ובת לוי מן המעשר ובת כהן מן התרומה מתה אין יורשיו של זה ויורשיו של זה יורשים
את כתובתה ואם מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מיבמין שינה שמו ושמה ושם
עירו ושם עירה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה׳׳ **ו** כל העריות שאמרו צרותיהם
מותרות הלכו הצרות האלו ונישאו ונימצאו אילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים
האלו בה׳׳ **ז** הכונס את יבמתו והלכה צרתה ונישאת לאחר ונימצאת זו שהיא
אילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האילו בה׳׳ **ח** כתב הסופר וטעה
נתן גט לאשה ושובר לאיש ונתנו זה לזה לאחר זמן הרי הגט יוצא מן האיש
והשובר מיד האשה תצא ומזה מזה וכל הדרכים האלו בה׳׳ **ט** ר׳ ליעזר אומר
אם על אתר *זמן יצא *הרי זה גט ואם לאחר זמן יצא אינו גט שלוא הכל *מן
הראשון לאבד זכותו של שני׳׳ **י** כתב לגרש את אשתו ונימלך בית שמיי אומ׳ פסלה
מן הכהונה ובית הלל אומר׳ אף על פי שנתנו לה על תנאי לא נעשה התנאי
לא פסלה מן הכהונה׳׳ **יא** המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי בית שמאי אומ׳/
אינה צריכה ממנו גט שני ובית הלל אומ׳ צריכה ממנו גט שני אמתי בזמן
שניתגרשה מן הנישואין אבל שניתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה הימנו גט שני מפני
שלבו *גס בה כנסה בגט קירח תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה׳׳ **יב** גט
קירח הכל *משלמין עליו כדברי בן ננס ר׳ עקיבה אומ׳ אין משלמין עליו
אלא הקרובים הראויין להעד*ממקום אחר אי זה הוא גט קירח כל שקשריו מרובין מעדיו׳׳

הל׳ פרק תשיעי

יג המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת
לכל אדם אלא לאיש פלוני ר׳ ליעזר מתיר
וחכמים אוסרין כיצד יעשה *יטילנו ממנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת
לכל אדם ואם כתבו בתוכו אף על פי שחזר ומחקו פסול׳׳ **ב** הרי את מותרת לכל
אדם אלא לאבא ולאביך *לאחיו ולאחיך ולעבד ולנכרי *וכל מי שאין לה עליו
קידושין כשר הרי את מותרת לכל אדם אלא אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן
הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לממזר ולנתין וכל מי שיש לה עליו קידושין
אפי׳ בעבירה פסול׳׳ **ג** גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם ר׳ יהודה אומר ודין דיהוי
ליך *מיני גט פטורין ספר תירוכין ואיגרת שבוקין למהך להתנסבא לכל גבר די
תצביין גופו של גט שחרור הרי את בן חורין הרי אתה של עצמך׳׳ **ד** שלשה גיטין
פסולין ואם נישאת הוולד כשר כתב בכתב ידו ואין עליו עדים יש עליו עדים

* כן הוא בכתיבת היד.

ואין בו זמן יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד הרי אלו שלשה גיטין פסולין ואם ניסאת הוולד
כשר״ ה ר׳ ליעזר אומ׳ אף על פי שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר
וגובה *מנכסים משועבדים שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם״
ו שנים ששלחו שני גיטין שוין וניתערבו נותן שניהם לזו ושניהם לזו לפיכך אם אבד
5 אחד מהן הרי השני בטל״ ז חמשה שכתבו כלל בתוך הגט איש פלוני מגרש את
פלונית ופלוני לפלונית והעדים מלמטן כולם כשירין וינתן לכל אחת ואחת היה *כות
טפוס לכל אחד ואחד והעדים מלמטן את שהעדים נקראין עמו כשר״ ח שני
גיטין שכתבן זה בצד זה שני עדים עיברין באים מתחת זה לתחת זה ושני
עדים יוונים באים מתחת זה לתחת זה את שהעדים הראשונים נקראים עמו כשר
10 עד אחד עברי ועד אחד יווני עד אחד יווני ועד אחד עברי באים מתחת זה לתחת זה
שניהם פסולין״ ט שייר מקצת הגט וכתבו בדף השני והעדים מלמטן כשר חתמו
העדים בראש הדף בין מן הצד בין מאחוריו בגט פשוט פסול הקיף ראשו של
זה בצד ראשו של זה והעדים באמצע שניהם פסולין ראשו של זה בצד סופו של זה והעדים׳
מלמטן את שהעדים נקראים בסופו כשר״ י גט שכתבו *עברי ועדיו *יווני *יווני נ
15 ועדיו *עברי עד אחד עברי ועד אחד יווני עד אחד יווני ועד אחד עברי כשר
כתב הסופר ועד כשר איש פלוני עד כשר בן איש פלוני עד כשר איש פלוני בן איש פלוני
ולא כת׳ עד כשר כתב חניכתו וחניכתה כשר כך היו *בקיי הדעת שבירושלם כותבין גט
*מעושה בישראל כשר ובגוים פסול בגוים חובטין אותו *ואומרין לו עשה מה שישראל אומרי׳
לך*״ יא יצא שמה *בעוד מקודשת הרי זו מקודשת מגורשת הרי זו מגורשת ובלבד
20 שלא יהא שם *מיתלה ואי זה הוא מיתלה גירש איש פלוני את אשתו על תנאי וזרק
לה קידושיה ספק קרוב לה ספק קרוב לו זו היא מיתלה בית שמיי אומ׳ לא יגרש אדם את
אשתו אלא אם כן מצא בה *ערוה ש׳ כי מצא בה ערות דבר ובית הלל אומ׳ אפי׳ הקדיחה
תבשילו ש׳ כי מצא בה *דבר ר׳ עקיבה אומ׳ אפי׳ מצא אחרת נאה הימנה ש׳ והיה אם לא
תמצא חן בעיניו״ הל׳ יא״ חסלת מסכת גיטין״

25

מסכתא דקידושין פרק ראשון

האשה
*ניקנת
בשלשה דרכים וקונה את עצמה *בשני דרכים ניקנת בכסף בשטר ובביאה בכסף
בית שמיי אומ׳ בדינר ובשוה דינר ובית הלל אומרי׳ בפרוטה ובשוה פרוטה וכמה
30 היא פרוטה אחד משמונה באיסר האיטלקי וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל נ

* כן הוא בכתיבת היד.

[היבמה]

היבמה נקנית בביאה וקונה את עצמה בחליצה ובמיתת היבם׃ ב עבד
עברי נקנה בכסף ובשטר וקונה את עצמו בשנים וביובל ובגירעון כסף
יתירה עליו האמה העברייה שהיא קונה את עצמה בסימנים הנירצע נקנה ברציעה
וקונה את עצמו ביובל ובמיתת האדון׃ ג עבד כנעני נקנה בכסף ובשטר
ובחזקה וקונה את עצמו בכסף על ידי אחרים ובשטר על ידי עצמו דברי
ר׳ מאיר וחכמ׳ אומר׳ בכסף על ידי עצמו ובשטר על ידי אחרים ובלבד שיהא הכסף
משל אחרים׃ ד בהמה גסה נקנית במסירה בהמה דקה בהגבהה דברי ר׳ מאיר
ור׳ *לעזר וחכמ׳ אומ׳ בהמה דקה נקנת במשיכה׃ ה נכסים שיש להן אחריות
ניקנין בכסף ובשטר ובחזקה ושאין להן אחריות אינן ניקנין אלא במשיכה נכסים
שאין להן אחריות ניקנין עם הנכסין שיש להן אחריות בכסף בשטר ובחזקה ושאין
להן אחריות *זוקקן את הנכסים שיש להן אחריות וישבע עליהן׃ ו כל הנעשה
דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב *בחליפיו כיצד החליף שור בפרה או חמור
בשור כיון שזכה זה נתחייב בחליפיו רשות הגבוה בכסף ורשות ההדיוט בחזקה *אמירתי
לגבוה כמסירתי להדיוט׃ ז כל מצות האב על הבן האנשים חייבין והנשים
פטורות וכל מצות הבן על האב אחד אנשים ואחד נשים חייבין כל מצות
עשה שהזמן גרמה האנשים חייבין והנשים פטורות וכל מצות עשה שלא הזמן גרמה
אחד אנשים ואחד נשים חייבין כל מצוה בלא תעשה בין שהזמן גרמה ובין שלא הזמן
גרמה אחד אנשים ואחד נשים חייבין חוץ מבל תקיף ומבל תשחית ומבל תיטמא
למתים׃ ח הסמיכות והתנופות וההגשות והקמיצות וההקטרות והמליקות
והקבלות וההזאיות נוהגות באנשים ואין נוהגות בנשים חוץ ממנחת סוטה
והנזירה שהן מניפות׃ ט כל מצוה שאינה תלויה בארץ נוהגת בארץ ובחוצה לארץ
*ושהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ חוץ מן הערלה והכלאים רבי
ליעזר אומ׳ אף החדש׃ י כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין *את ימיו
ונוחל את הארץ וכל שאינו עושה מצוה אחת אין מטיבין לו ואין מאריכין
את ימיו ואינו נוחל את הארץ *כל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך הארץ אין
זה מן *היושב והמחזיק בשלשתן עליו הכתו׳ אומ׳ והחוט המשולש לא במהרה ינתק׃

פרק שני

הל׳ א האיש מקדש בו ובשלוחו והאשה מתקדשת בה
ובשלוחה האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו
ובשלוחו האומר לאשה התקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי בזו *התקדשי לי בזו אם יש
באחת מהן שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת בזו ובזו ובזו אם יש בכולן

* כן הוא בכתיבת היד.

שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת היתה אוכלת ראשונה ראשונה אינה
מקודשת עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה ״ ב׳ התקדשי לי בכוס *של יין ונמצא
של דבש בשל דבש ונמצא של יין בדינר זה של כסף ונמצא של זהב בשל
זהב ונמצא של כסף על מנת שאני עני ונמצא עשיר ונמצא עני אינה מקודשת
5 ר׳ שמעון אומ׳ אם הטעה לשבח הרי זו מקודשת ״ ג׳ על מנת שאני כהן ונמצא
לוי לוי ונמצא כהן נתין ונמצא ממזר ונמצא נתין בן עיר ונמצא בן כרך
בן כרך ומצא בן עיר על מנת שביתי קרוב למרחץ ונימצא רחוק רחוק ונמצא קרוב
על מנת שיש לי בת או שפחה גדלת ואין לו על מנת שאין *לו ויש לו על מנת שיש *לי
בנים ואין לו על מנת שאין *לו ויש לו ועל כולם אף על פי שאמרה בלבי היה להתקדש
10 לו אף על פי כן אינה מקודשת וכן *שהיטעתו ״ ד׳ האומר לשלוחו צא וקדש לי
אשה פלונית במקום פלוני והלך וקידשה במקום אחר אינה מקודשת הרי היא
במקום פלוני והלך וקידשה במקום אחר הרי זו מקודשת ״ ה׳ המקדש את האשה
על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת כנסה
סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה על מנת שאין בה מומין ונמצאו בה מומין
15 אינה מקודשת כנסה סתם ונמצאו בה מומין תצא שלא בכתובה שכל המומין הפוסלין
בכהנים פוסלין בנשים ״ ו׳ המקדש שתי נשים בשוה פרוטה או אשה אחת בפחות
משוה פרוטה אף על פי ששילח סבלונות לאחר מיכן אינה מקודשת שמ/
שמחמת *קידוש ראשון שילח וכן קטן שקידש ״ ז׳ המקדש אשה ובתה או אשה
ואחותה כאחת אינן מקודשות מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט
20 אחד כלכלה של תאנים ושלהן הייתה ושביעית הייתה אמ׳ להן הרי כולכם מקודשות
לי בכלכלה הזו וקיבלתה אחת מהן על ידי כולם ואמרו חכמ׳ אין האחיות מקודשות ״
ח׳ המקדש בחלקו בין בקודשי הקדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת במעשר
שני בין שוגג בין במזיד לא קידש דברי ר׳ מאיר רבי יהודה אומר שוגג *קדש
מזיד לא קידש ובהקדש מזיד קדש ושוגג לא קידש דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר שוגג
25 קידש מזיד לא קידש ״ ט׳ המקדיש בערלה ובכלאי הכרם ובשור הניסקל ובעגלה
ערופה ובציפרי מצורע ובשער נזיר ובפטר חמור ובבשר בחלב ובחולין נ
שנישחטו בעזרה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת ״ י׳ *המקדיש
בתרומות ובמעשרות ובמתנות ובמי חטאת ובאפר חטאת הרי זו *מקודשות אף על
פי ישראל ״

פרק שלישי

הל׳ א׳ האומר לחבירו צא וקדש לי אשה
30 פלונית הלך וקידשה לעצמו מקודשת

* כן הוא בכתיבת היד.

לשני וכן האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקדשה בתוך
שלשים יום מקודשת לשני בת *כהן לישרא תאכל בתרומה מעכשיו לאחר שלשים
יום ובא אחר וקדשה בתוך שלשים יום מקודשת ואינה מקודשת בת *כהן לישראל לא
תאכל בתרומה״ ב̇ האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאתן ליך מאתיים
5 זוז הרי זו מקודשת ויתן לה על מנת שאתן ליך מיכן ועד שלשים יום נתן לה בתוך
שלשים יום מקודשת ואם לאו אינה מקודשת על מנת שיש לי מאתים זוז הרי זו מקודשת
ויש לו על מנת שאראך מאתים זוז הרי זו מקודשת ויראנה אם הראה על השלחן ל
אינה מקודשת״ ג̇ על מנת שיש לי בית כור עפר הרי זו מקודשת ויש לו על מנת
שיש לי במקום פלוני אם יש לו באותו מקום מקודשת ואם לאו אינה מקודשת
10 על מנת שאראך בית כור עפר הרי זו מקודשת ויראינה אם הראה בבקעה אינה
מקודשת״ ד̇ ר̇ מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי
ש̇ ויאמר משה אליהם אם יעברו בני גד ובני ראובן וגו̇ ואם לא יעברו חלוצים
אתכם *ונוחזו בתוככם בארץ כנען״ ה̇ ר̇ *חנניה בן גמליאל אומר צורך היה
הדבר לאמרו *שאלמלי כן יש במשמע שאף בארץ כנען לא ינחלו״ ו̇
15 המקדש את האשה ואמר סבור הייתי שהיא כוהנת והרי היא לויה לויה והרי
היא כהנת עניה והיא עשירה עשירה והיא עניה הרי זו מקודשת מפני שלא הטעתו״
ז̇ האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר *לאחר שתתגיירי לאחר
שאשתחרר או לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך *או לאחר שיחלוץ ליך
יבמיך אינה מקודשת וכן האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה הרי היא מקודשת
20 לי לא אמר כלום״ ח̇ האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאדבר עליך
לשלטון ואעשה *עימיך *כפועל דבר עליה לשלטון ועשה עמה כפועל מק/
מקודשת ואם לאו אינה מקודשת על מנת שירצה אבא רצה האב מקודשת ואם לאו
אינה מקודשת מת האב הרי זו מקודשת מת הבן מלמדין את האב שיאמר איני רוצה״
ט̇ קידשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה בא אחד ואמר אני קידשתיה נאמן
25 זה אומר אני קדשתיה וזה אומר אני קידשתיה שניהם נותנין גט ואם רצו אחד
נותן גט ואחד כונס״ י̇ קדשתי את בתי *קטנה קידשתיה וגירשתיה כשהיא קטנה
והרי היא קטנה נאמן קידשתיה וגירשתיה כשהיא קטנה והרי היא גדולה אינו
נאמן *נישבת ופדיתיה בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה אינו נאמן מי שאמר בשעת
מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן והמקדיש את בתו סתם אין הבוגרת
30 בכלל״ יא̇ מי שיש לו שתי *בתי בנות משתי נשים ואמר קידשתי את בתי *גדולה

* כן הוא בכתיבת היד

ואיני יודע אם גדולה שבגדולות או גדולה שבקטנות או קטנה שבגדולות שהיא
גדולה מן הגדולה שבקטנות כולם אסורות דברי ר׳ מאיר חוץ מן הקטנה שבקטנו[ת]
ר׳ יוסי אומ׳ כולם מותרות חוץ מן הגדולה שבגדולות״ יב קידשתי את בתי ל
קטנה ואיני יודע אם קטנה שבקטנות או קטנה שבגדולות או גדולה שבקטנו[ת]
5 שהיא קטנה מן *הקטנה שבגדולות כולם אסורות דברי ר׳ מאיר חוץ מן הגדולה
שבגדולות ר׳ יוסי אומ׳ כולם מותרות חוץ מן הקטנה שבקטנות״ יג האומר
לאשה קידשתיך והיא אומרת לא קידשתני הוא אסור בקרובותיה והיא
מותרת בקרוביו *קידשתני והוא אומ׳ לא קידשתיך הוא מותר בקרובותיה והיא אסור[ה]
בקרוביו״ יד קידשתיך והיא אומרת לא קידשתה אלא בתי *אסור בקרובות
10 גדולה וגדולה מותרת בקרוביו ומותר בקרובות קטנה וקטנה מותרת
בקרוביו״ טו קידשתי את בתך והיא אומרת *והיא אומרת לא קידשתה אלא
אותי אסור בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרוביו ומותר בקרובות גדול[ה]
וגדולה אסורה בקרוביו״ יו כל מקום שיש קידושין ואין עבירה הוולד הולך אחר
הזכר ואי זו זו כוהנת ולוויה וישר׳ שנישאו לכהן וללוי ולישר׳ כל מקום *שאין ל
15 קידושין ויש עבירה הוולד הולך אחר הפגום שבשניהם ואי זו זו אלמנה לכהן גדול
גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישר׳ לממזר ולנתין״ יז
כל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה קידושין על אחרים הוולד ממזר ואי
זה זה שבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה וכל מי שאין לה לא עליו ולא
על אחרים קידושין הוולד כמוה ואי זה זה ולד שפחה ונכרית״ יח ר׳ טרפון
20 אומר יכולין הן ממזרין לטהר כיצד ממזר שנשא שפחה הוולד עבד
שחררו נמצא הבן בן חורין ר׳ ליעזר אומ׳ הרי זה עבד וממזר״ הל׳ יח ״

פרק *שביעי עשרה יחסין עלו מבבל כהני לווי
*וישראל חללי גירי וחרורי ממזרי ונתיני שתוקי ואסופי ל
כהני לויי וישר׳ מותרין לבוא זה בזה *גירי וחרורי ממזרי ונתיני שתוקי ואסופי *מות[רין]
25 ¶באבינו אברהם *ואברהם זקן בא בימים וי״י ברך את אברהם בכל מצאנו שעשה
אבינו אברהם את כל התורה *עד שלא ניתנה ש׳ עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמ[ר]
משמרתי מצותי חקותי ותורותי״ הסלת מסכת קידושין

מסכתא דסוטא

פרק ראשון המקנא לאשתו ר׳ ליעזר אומ׳
30 מקנא *על פי שנים ומשקה

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ בלי שום ספק הסופר הפך פה במהירותו שני עלים כאחד; ומזה נעשה הדלוג הגדול. וחבל על דאבדין ולא משתכחין!

על פי עד אחד או על פי עצמו ר̇ יהושע אומ̇ מקנא *על פי שנים ומשקה על פי
שנים״ ב̇ כיצד הוא מקנא לה אומר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני
ודיברה עמו עדיין היא מותרה לביתה ומותרת לאכל בתרומה ניכנסה עמו
לבית הסתר ושהת *כדי טומאה אסורה לביתה ואסורה מלאכל בתרומה ואם מת
5 חולצת ולא מתיבמת אילו אסורות מלאכל בתרומה האומרת טמאה אני לך וכשבאו
לה עדים שהיא טמאה האומרת איני שותה ושבעלה אינו רוצה להשקותה ושבעלה
*בעלה בדרך כיצד *היא עושה לה מוליכה לבית דין *שבאותה המקום ומוסרין לו
שני תלמידי חכמים שמא יבוא עליה בדרך ר̇ יהודה אומר בעלה נאמן עליה״
ג̇ היו מעלין אותה לבית דין הגדול שבירושלם *ומאימים עליה כדרך שמאיימים
10 על עדי נפשות ואומרין לה בתי הרבה היין עושה הרבה השחוק עושה הרבה
הילדות עושה הרבה השכנים הרעים עושים *אל תעשי לשמו הגדול שניכתב בקדושה
שימחה על המים אומרין לפניה דברים שאינה כדי לשומען היא וכל משפחת בית
אביה״ ד̇ אם אמרה טמאה אני שוברת כתובתה *ויוצא ואם אמרה טהורה אני
מעלין אותה לשערי מורח שעל פתח שער ניקנור ששם משקין את הסוטות
15 ומטהרין את היולדות ומטהרין את המצורעים וכוהן אוחז בבגדיה אם ניקרעו
ניקרעו ואם ניפרמו ניפרמו עד שהוא מגלה את לבה וסותר את שערה ר̇ יהודה
אומר אם היה לבה נאה לא היה מגליהו אם היה שערה נאה לא היה סותרו״
ה̇ היתה מכוסה בלבנים מכסה בשחורים היו עליה כלי זהב *וקטלאיות ונזמים
וטבעות מעבירין הימנה כדי לנוולה ואחר כך מביא חבל מצרי וקושרו
20 למעלה מדדיה וכל הרוצה לראות בא ורואה חוץ מעבדיה ושפחותיה מפני שליבה
*גס בהם וכל הנשים מותרות לראותה ש̇נ̇ ונוסרו כל הנשים ולא תעשינה כזמתכנה״
ו̇ במדה שאדם מודד בה מודדין לו היא קישטה את עצמה לעבירה והמקום
ניוולה היא גילתה את עצמה לעבירה והמקום גילה עליה ירך התחילה *לעבירה
תחילה ואחר כך הבטן לפיכך תילקה הירך תחלה ואחר כך הבטן ושאר כל הגוף
25 לא פלט״ ז̇ שמשון הלך אחר עיניו *לכך ניקרו פלישתים את עיניו אבשלום ניתנווה
בשערו לפיכך נתלה בשערו ולפי שגנב שלש גניבות לב אביו ולב בית דין
ולב אנשי ישרא̇ ש̇נ̇ ויגנב אבשלום את לב אנשי ישראל לפיכך ניתקעו בו שלושה
שבטים *בכפו ויתקעם בלב אבשלום עודנו חי בלב האלה ולפי שבא על עשר פלגשי
אביו לפיכך ניתנו בו עשר *לנכייות ש̇נ̇ ויסבו עשרה נערים נושאי כלי יואב ויכו את
30 אבשלום וימיתוהו״ ח̇ וכן לענין הטובה מרים המתינה למשה שעה אחת שנאמ̇

* כן הוא בכתיבת היד.

ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו לפיכך נתעכבו לה ישראל *שבעת ימים
במדבר ש' והעם לא נסע עד האסף מרים" ט יוסף זכה לקבור את אביו ואין
באחיו גדול ממנו ש' ויעל יוסף לקבור את אביו ואין באחיו גדול ממנו
ש' ויעל יוסף לקבור את אביו וגו' ויעל עמו גם רכב גם פרשים וגו' מי לנו גדול מיוסף
שלא נתעסק בו אלא משה משה זכה בעצמות יוסף ואין בישראל גדול ממנו ש' ויקח
משה את עצמות יוסף עמו וגו" מי לנו גדול ממשה שלא נתעסק בו אלא הקב"ה ש' ויקבר
אותו בגיא וג' לא על משה בלבד אמרו אלא על כל הצדיקים שהמקום מאספן שנא'
והלך לפניך צדקך כבוד יי' יאספך" הל' ט' פרק שני' היה
מביא את מנחתה *בקפיפה מצרית ונותנה
על ידיה כדי ליגעה וכל המנחות תחילתן וסופן בכלי שרת וזו תחילתה בקפיפה
מצרית וסופה בכלי שרת כל המנחות טעונות שמן ולבונה וזו אינה טעונה לא שמן
ולא לבונה וכל המנחות באות מן החטים וזו אינה באה אלא מן השעורים מנחת
העומר אף על פי שהיא באה מן השעורים היא היתה באה גרש וזו היתה באה קמח
רבן גמליאל אומ' כשם שמעשיה מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה" ב
היה מביא פיילי של חרש חדשה ונותן לתוכה חצי לוג מים מן הכיור רבי
יהודה אומר רביעית כשם שהוא ממעט *במים נכנס להיכל ופנה לימינו ומקום היה
שם אמה על אמה וטבלה של שיש וטבעת היתה קבועה בה כשהוא מגביהה ¶נוטל
עפר מתחתיה ונותן כדי שיראה על פני המים ש' ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן"
ג בא לו לכתוב את המגלה מאי זה מקום הוא כותב מאם לא שכב איש אותך
וגומ' ואת כי שטית וגו' ואינו כותב והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה
ואמר הכהן לאשה וכותב יתן יי' אותך לאלה ולשבועה בתוך עמך ובאו המים המאררים
האלה במעיך לצבות בטן ולנפיל ירך ואינו כותב ואמרה האשה אמן אמן" ד
ר' יוסי אומ' לא היה מפסיק ר' יהודה אומר כל עצמו אינו כותב אלא יתן
יי' אותך לאלה וגו' ובאו המים המאררים האלה במעיך לצבות בטן ולנפיל ירך ואינו
כותב ואמרה האשה אמן אמן" ה ואינו כותב לא על הלוח ולא על הנייר ולא
על הדיפתרא אלא במגילה ש' בספר אינו כותב לא בקומוס ולא בקלקנתוס ולא
בכל דבר שהוא רושם אלא בדיו ש' ומחה כתב שהוא יכול להימחק" ו ולמה
היא אומרת אמן אמן אמן לאלה ואמן לשבועה אמן מאיש זה אמן מאיש אחר
אמן שלא נטמאתי ואם נטמאתי יבואו בי אמן שלא סטיתי ארוסה ונשואה שומרת
יבם וכנוסה ר' מאיר אומר אמן שלא נטמאתי ואמן שלא אטמא" ז **שהיה

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

** פה נתוספה הלכה שלמה בלי הערה מהסופר על ההוספה הזו. עיין בבלי סוטה דף י"ח ע"ב.

רבי

ר׳ מאיר אומר או *את שניטמאת המים בודקין אותה *עת שניטמאת המים מעוררין
עליה ובודקין אותה״ ח הכל שוין שאינו מתנה עמה קודם לשניתארסה ולא
משניתגרשה ניסתרה לאחר וניטמאת ואחר כך החזירה לא היה מתנה עמה
זה הכלל כל שתיבעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה עמה״ הל׳ ח׳ פרק
5 שלישי ׳ היה נוטל את מנחתה מתוך קפיפה מצרית
ונותנה לתוך כלי שרת ונותנה על ידיה וכהן מניח ידו תחתיה
ומניפה הניף והגיש קמץ והקטיר והשאר נאכל לכהנים״ ב היה משקה ואחר
כך מקריב את מנחתה ר׳ שמעון אומ׳ מקריב את מנחתה ואחר כך משקה שנ׳
ואחר ישקה את האשה את המים ואם השקה ואחר כך הקריב את מנחתה כשירה״
10 ג עד שלא נימחקה המגילה ואמרה איני שותה מגילתה ניגנזת ומנחתה מתפזרת
על הדשן ואין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת נימחקה המגילה ואמרה
טמאה אני המים נשפכין ומנחתה מתפזרת על הדשן נימחקה המגילה ואמרה איני נ
שותה מערערין אותה ומשקין אותה *על כרחה״ ד אינה מספקת לשתות עד
שפניה מוריקות ועיניה בולטות והיא *מתמלא גידים והן אומרין הוציאוה
15 הוציאוה עד שלא תטמא את העזרה אם יש לה זכות היתה תולה לה יש זכות תולה
שנה אחת יש זכות תולה שתי שנים יש זכות תולה לשלש שנים מיכן אמר בן עזאי חייב
אדם ללמד את בתו תורה שאם תשתה תדע שהזכות תולה לה ר׳ ליעזר אומר המלמד
את בתו תורה מלמדה תפלות ר׳ יהושע אומ׳ רוצה היא בקב *תפלות מתשעת קבין פרישות
הוא היה אומ׳ חסיד שוטה רשע ערום אשה פרושה ומכות פרושים הרי אלו *מכלין עולם״
20 ה ר׳ שמעון אומ׳ אין הזכות תולה במים *המאררים ואם אומר אתה שזכות תולה
במים המאררים *מדחא אתה את המים בפני כל הנשים השותות ומוציא אתה
שם רע על הטהורות ששתו ויאמרו טמאות היו אלא שתלת להן הזכות״ ו רבי
אומר הזכות תולה במים המאררים אבל אינה יולדת ואינה משבחת אלא
*מיתנונא והולכת וסופה שהיא מיתה באותה המיתה״ ז ניטמאת מנחתה
25 עד שלא קדשה בכלי הרי *אלו ככל המנחות תיפדה ואם מקדשה בכלי הרי
אלו ככל המנחות תשרף אילו שמנחותיהן נשרפות האומרת טמאה אני *ושבאו לה
עדים שהיא טמאה האומרת איני שותה ושבעלה אינו רוצה להשקותה מפני שבעלה
בעלה בדרך וכל הנשואות לכהנים מנחותיהן נשרפות״ ח בת ישראל שנישאת
לכהן מנחתה נשרפת ובת כהן שנישאת לישראל מנחתה . נאכלת מה בין כהן
30 לכוהנת מנחת כהנת נאכלת ומנחת כהן אינה נאכלת כהנת מתחללת ואין כהן מיטמא מתחלל

* כן הוא בכתיבת היד.

כהנת מיטמא למיתים ואין כהן מיטמא למתים כהן אוכל בקדשי הקדשים ואין כוהנת
אוכלת בקדשי הקדשים״ ט מה בין האיש לאשה האיש פורע ופורם ואין האשה
פורעת ופורמת האיש מדיר את בנו בנזיר ואין האשה מדרת את בנה
בנזיר האיש מגלח על נזירות אביו ואין האשה מגלחת על נזירות אביה האיש מקדש את
בתו ואין האשה מקדשת את בתה האיש מוכר את בתו ואין האשה מוכרת את בתה
האיש נסקל ואין האשה ניסקלת ערומה (ערום) האיש נתלה ואין האשה נתלת האיש נמכר *בגניבו
ואין האשה נמכרת *בגניבה״ הל׳ ט׳ פרק רביעי״ ארוסה ושומרת
יבם לא שותה ולא נוטלת כתובתה ש׳ אשר
*תשטה אשה תחת אישה פרט לארוסה ולשומרת יבם״ ב אלמנה לכהן גדול גרושה
וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישר׳ בת ישראל לממזר ולנתין לא שותות
ולא נוטלות כתובה״ ג ואלו לא שותות ולא נוטלות כתובה האומרת טמאה אני
לך ושבאו לה עדים שהיא טמאה האומרת איני שותה או שבעלה אינו רוצה
להשקותה מפני שבעלה בעלה בדרך נוטלות כתובה ולא שותות מיתו בעליהן עד
שלא *ישתו בית שמיי אומ׳ נוטלות כתובה אבל לא שותות ובית הלל אומ׳ לא שותות ולא
נוטלות כתובה״ ד מעוברת חבירו ומינקת חבירו לא שותות ולא נוטלות כתובה
דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומר׳ יכול להפרישה הוא ולהחזירה לאחר זמן אילונית
וזקינה ושאינן ראויות *לוולד לא שותות ולא נוטלות כתובה ר׳ ליעזר אומ׳ יכול הוא ליסא
אשה אחרת וליפרות ולרבות הימנה ושאר כל הנשים או שותות או לא נוטלות כתובה״
ה אשת כהן שותה ומותרת לבעלה אשת סרים שותה על ידי כל העריות ומקנין חוץ
מן הקטן *ממי שאינו איש״ ו אילו שבית דין מקנין להן מי שניתחרש בעלה
או נישטה או שהיה חבוש בבית האסורין לא להשקותה אמרו אלא לפוסלה
מכתובתה ר׳ יוסי אומ׳ אף להשקותה לכשיצא בעלה מבית האסורין ישקנה״
הל׳ ו׳ פרק חמישי כשם שהמים בודקין אותה כך הן בודקין
אותו ש׳ ובאו ובאו כשם שהיא אסורה לבעל
כך היא אסורה לבועל ש׳ *וניטמאה ניטמאה דברי ר׳ עקיבה אמ׳ לו ר׳ יהושע כך היה דורש
זכריה בן הקצב ר׳ אומ׳ שתי פעמים האמורים בפרשה נטמאה אחד לבעל ואחד
לבועל״ ב בו ביום דרש ר׳ עקיבה וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר
בתוכו יטמא אינו אומר טמא אלא יטמא לטמא לאחרים וללמד על ככר
השני שיטמא את השלישי״ ג אמר ר׳ יהושע מי יגלה עפר מֵיעֵינֶיךָ רבן יוחנן בן זכאי
שהייתה אומר עתיד דור אחר לטהר את הככר השלישי *שלא מן התורה והרי

* כן הוא בכתיבת היד.

[עקיבה]

עקיבה תלמידך הביא לו מקרא מן התורה שהוא טמא שנ׳ כל אשר בתוכו יטמא ״
ד׳ בו ביום דרש ר׳ עקיבה ומדתם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה ואת פאת
נגב אלפים באמה ואת פאת ים אלפים באמה ואת פאת צפון אלפים באמה והעיר
בתוך מקרא *אחר אומר מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב *איפשר לומר אלף אמה שכבר
נאמר אלפים אמה איפשר לומר אלפים אמה שכבר נאמר אלף אמה ולמה נאמר אלפים
אמה אלא אלף אמה מגרש אלפים תחום השבת ר׳ ליעזר בנו של ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ אלף
אמה מגרש אלפים שדות וכרמים ״ ג׳ בו ביום דרש ר׳ עקיבה אז ישיר משה ובני
ישראל את השירה הזאת לי״י ויאמרו* שאין תלמוד לומר לאמר ולמה נאמר לאמר
אלא שהיו ישראל עונים אחריו של משה על כל דבר ודבר כקוראים את ההלל אשירה לי״י
כי גאה גאה לכך נאמר לאמר ר׳ נחמיה אומ׳ כקוראים את שמע היו קוראים ולא כקוראים
את ההלל ״ ד׳ בו ביום דרש ר׳ יהושע בן הורקנוס שלא עבד איוב את המקום אלא
מאהבה שנ׳ הן יקטלנו לו איחל עדיין הדבר שקול לא אני מצפה או איני מצפה
אלא לו ת״ל עד אגוע לא אסיר תמתי ממני מלמד שמאהבה עשה ״ ה׳ אמ׳ ר׳ יהושע
מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכאי שהייתה דורש כל ימיך שלוא עבד איוב
את המקום אלא מיראה שנ׳ איש תם וישר וירא אלהים וסר מרע והרי יהושע תלמיד
תלמידך לימד שמאהבה עשה ״

הל׳ ה׳ פרק ששי

מי שקינא
לה *אפי׳ שמע מהעוף הפורח יוציא ויתן
כתובה דברי ר׳ ליעזר ר׳ יהושע אומ׳ אף משישאו ויתנו בה *מנורות בלבנה ״ ב׳
אמר עד אחד אני ראיתיה שניטמאת לא היתה שותה ולא עוד אלא אפילו
עבד אפילו שפחה הרי אלו נאמנים אף לפוסלה מכתובתה שמותה ובת חמותה וצרתה
ויבמתה ובת בעלה הרי אלו נאמנות *שלוא לפוסלה מכתובתה אלא שלא תשתה ״
ג׳ שהיה בדין מה אם עידות הראשונה שאינה אוסרתה איסור עולם אינה מתקיימת
בפחות משנים עידות האחרונה שהיא אוסרתה איסור עולם אינו דין שלא תתקיים
בפחות משנים ת״ל ועד אין בה כל שיש בה ״ ד׳ קל וחומר בעידות הראשונה מעתה
מה אם עידות האחרונה שהיא אוסרתה איסור עולם הרי היא מתקיימת
בעד אחד ועידות הראשונה שאין אוסרתה איסור עולם אינו דין שתתקיים בעד אחד
ת״ל כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ולהלן הוא אומ׳ על פי שנים עדים או שלשה עדים
יקום דבר מה הדבר האמור להלן על פי שנים עדים אף הדבר האמור כאן על פי שנים
עדים ״ ה׳ עד אומר נטמאת ועד אומר לא נטמאת אשה אומרת ניטמאת ואשה
אומרת לא ניטמאת היתה שותה עד אומר ניטמאת ושנים אומ׳ לא ניטמאת

* כן הוא בכתיבת היד.

הל׳ ה היתה סוטה שנים אומ׳ ניטמאת ועד אומר להן לא ניטמאת לא היתה סוטה״

פרק שביעי

אילו נאמרים בלשונם פרשת סוטה ווידוי מעשר
וקרית שמע ותפילה וברכת המזון ושבועת העדות ושבועת
הפיקדון״ ב אלו נאמנין בלשון הקדש מקרא ביכורים וחליצה ברכות וקללות וברכת
5 כהנים וברכת כהן גדול ופרשת המלך ופרשת עגלה ערופה ומשוח מלחמה
בשעה שהוא מדבר אל העם״ ג מקרא ביכורים כיצד ועניתָ ואמרת לפני י״י אלהיך
ארמי אבד אבי ולפניו הוא אומ׳ . וענו הלוים ואמרו אל כל איש ישרא׳ קול רם מה
העניה האמורה להלן בלשון הקדש אף כאן בלשון הקדש״ ד חליצה כיצד וענתה
ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ולהלן הוא אומר וענו הלוים
10 ואמרו אל כל איש ישראל קול רם מה העניה האמורה להלן בלשון הקדש אף כאן בלשון
הקדש ר׳ יהודה אומ׳ וענתה ואמרה ככה עד שתאמר בלשון הזה״ ה ברכות וקללות
כיצד כיון שעברו ישראל את הירדן ובאו אל הר גריזים ואל הר עיבל שבשמרון
שבצד שכם אשר אצל אלוני מורה ש׳ הלא המה בעבר הירדן וגו׳ ולהלן הוא אומר ויעבר
אברם בארץ עד מקום שכם עד אילון מורה מה אילון מורה האמור להלן שכם אף אלון
15 מורה האמור כאן שכם״ ו ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה שבטים עלו לראש
הר עיבל והכהנים והלוים והארון עומדים מלמטה באמצע הכהנים מקיפים את
הארון והלוים את הכהנים וכל ישראל מיכן ומיכן ש׳ וכל ישרא׳ וזקניו ושוטרים ושפטיו
וגו׳ הפכו את פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה ¶פסל
ומסכה תועבת י״י מעשה ידי חרש ולא שם בסתר והיו אילו ואילו עונין ואומרין אמן׳
20 הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת
י״י מעשה ידי חרש ושם בסתר היו אילו ואילו עונין ואומרין אמן עד שהן גומרין ברכות
וקללות״ ז ואחר כך הביאו את האבנים ובנו את המזבח ושדום בשיד וכתבו עליהן
את כל דברי התורה הזאת בשבעים לשון ש׳ באר היטב ונטלו את האבנים
ובאו ולנו במקומן״ ח ברכת כהנים כיצד במדינה אומרין אותה שלש ברכות
25 ובמקדש ברכה אחת במקדש אומרין את השם *ככתובו ובמדינה בכינויו
במדינה כהנים נושאים את ידיהם כנגד *כפותיהם ובמקדש על גבי ראשיהם חוץ מכהן
גדול שאינו מגביה את *ידו למעלה מן הציץ ר׳ יהודה אומ׳ אף כהן גדול מגביה את ידו
למעלה מן הציץ ש׳ וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם״ ט ברכת כהן גדול כיצד
חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת *נותנו לסגן והסגן נותנו
30 לכהן גדול וכהן גדול עומד ומקבל וקורא אחרי מות ואך בעשור וגולל את

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

[התורה]

התורה ומניחה בחיקו ואומר יתר ממה שקראתי לפניכם כתוב *ובעשור שבחומש הפ/
הפקודים קורא על פה ומברך עליה שמונה ברכות על התורה ועל העבודה ¶ועל
ההודייה ועל מחילת העון ועל המקדש ועל ישראל ועל הכהנים ועל שאר התפילה״
י׳ פרשת המלך כיצד מוצאי יום טוב האחרון של חג בשמיני במוצאי שביעית
5 עושין לו בימה של עץ בעזרה והוא יושב עליה ש׳ מקץ שבע שנים במועד
שנת השמטה בחג הסוכות בבא כל ישראל לראות את פני י״י וגו׳ וחזן הכנסת נוטל
ספר תורה ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכהן גדול
וכהן גדול נותנו למלך המלך עומד ומקבל וקורא יושב אגריפס המלך עמד וקיבל
וקרא עומד ושיבחוהו חכמי׳ וכשהגיע *לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך
10 הוא זלגו *דמעיו אמרו לו *את תתירא אגריפס אחינו אתה אחינו אתה״ יא׳
וקורא מתחלת אלה הדברים ועד שמע *ומשמע עד והיה אם שמוע עשר
תעשר כי תכלה לעשר ברכות וקללות עד שהוא גומר את כולם ברכות שכהן גדול
מברך הן המלך מברך אלא שהוא נותן של רגלים תחת מחילת העון״ הל׳ יא׳

פרק שמיני

משוח מלחמה בשעה שהוא מדבר אל העם
15 בלשון הקדש היה מדבר ש׳ והיה *בקרבכם אל המלחמה
ונגש הכהן זה כהן משוח מלחמה ודבר אל העם בלשון הקדש ואמר אליהם שמע ישרא
אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם על איביכם ולא על אחיכם לא יהודה על שמע
ולא שמעון על בנימן שאם תפלו בידם ירחמו עליכם״ ב׳ כמה ש׳ להלן ויקומו ה/
האנשים אשר נקבו בשמות וג׳ על איביכם אתם הלכים שאם תפלו בידם אין
20 מרחמים עליכם״ ג׳ אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם
אל ירך לבבכם מפני צהלת סוסים וציחצוח חרבות אל תיראו מפני הגפת
התריסין ושיפת הקול *גסין ואל תחפזו מפני קול הקרנות ואל תערצו מפני קול הצווחה
מפני מה כי י״י אלהיכם ההולך עמכם הם באים *בניצחנו של בשר ודם ואתם באים
בניצחנו של מקום פלשתים באו בניצחנו של גלית מה היה בסופו סופו שנפל בחרב נ
25 והם נפלו עמו בני עמון באו בניצחנו של שובך מה היה בסופו סופו שנפל בחרב והם
נפלו עמו אבל אין אתם כן אלא כי י״י אלהיכם ההולך עמכם להלחם לכם עם אויביכם
להושיע אתכם זה מחנה הארון״ ד׳ ודברו השוטרים אל העם לאמר מי האיש
אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישוב לביתו אחד הבונה בית התבן
בית הבקר בית העצים בית האוצרות אחד הבונה ואחד הלוקח ואחד היורש ואחד שניתן
30 לו מתנה״ ה׳ *מי האיש אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישוב לביתו אחד הנוטע כרם

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

ואחד הנוטע חמשה אילני מאכל אפי׳ מחמשת המינים אחד הנוטע ואחד המבריך
ואחד המרכיב ואחד הלוקח ואחד היורש ואחד שניתן לו מתנה״ ו *מי האיש
אשר ארש אשה ולא לקחה ילך וישב לביתו אחד המארש בתולה ואחד
המארש אלמנה ואפי׳ שומרת יבם אפי׳ שמע שמת אחיו במלחמה חוזר ובא לו
5 כל אילו שומעין לדברי כהן מערכי מלחמה וחוזרין ומספקין מים ומזון ומתקנין
את הדרכים״ ז ואילו שאינן חוזרין הבונה בית שער אכסדרה ומרפסת וה
והנוטע ארבעה אילני מאכל וחמשה אילני סרק והמחזיר את גרושתו אלמנה
לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר
ולנתין לא היה חוזר ר׳ *לעזר אומר אף הבונה בית לְבֵנים בשרון לא היה חוזר״
10 ח אילו שאין זזין ממקומן בנה בית וחינכו נטע כרם וחיללו והכונס את ארוסתו
והכונס את יבמתו ש׳ נקי יהיה לביתו נקי *זה ביתו יהיה זה כרמו ושמח
את אשתו זו אשתו אשר לקח להביא את יבמתו אין מספיקין מים ומזון ואינן מתקנין
את הדרכים״ ט ויספו השוטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורך
הלבב ילך וישב לביתו ר׳ עקיבה או׳ הירא ורך הלבב כשמועו שאינו יכול
15 לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה ר׳ יוסי הגלילי אומר הירא ורך הלבב
*שהוא מתירא מן העבירות שבידו לפיכך תלת לו התורה *על כל אלה שיחזור בגללן
ר׳ יוסי או׳ אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל
בת ישראל לממזר ולנתין זה הוא הירא ורך הלבב״ י והיה ככלות השטרים
לדבר אל העם ופקדו שרי צבאות בראש העם בעקיבו של עם מעמידין זקיפין
20 לפניהם ואחרים מאחריהם וכשילים של ברזל בידיהם וכל המבקש לחזור הרשות בידן
*לפקיח את שוקיו שתחילת ניסה נפילה ש׳ נס ישראל *מפני פלשתים וגם מגפה גדולה
היתה בעם ולהלן מה הוא אומר וינוסו אנשי ישראל מפני פלשתים ויפלו חללים בהר
הגלבע במה דברים אמורים במלחמת הרשות אבל במלחמת *חובה הכל יוצא אפי׳
חתן מחדרו וכלה מחופתה ר׳ יהודה או׳ במה דברי׳ אמורי׳ במלחמת מצוה אבל נ
25 במלחמת חובה הכל יוצא אפי׳ חתן מחדרו וכלה מחופתה״ הל׳ י׳

פרק תשיעי

עגלה ערופה בלשון הקדש ש׳ כי
ימצא חלל באדמה וגו׳ ויצאו זקיניך ושופטיך שלשה
מבית דין הגדול שבירושלם היו יוצאים ר׳ יהודה או׳ חמשה ש׳ זקניך שנים ושופטיך
שנים אין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד״ ב נמצא טמון בגל *תלוי נ
30 באילן או צף על פני המים לא היו עורפי׳ ש׳ באדמה *לא טמון בגל נופל לא תלוי

* כן הוא בכתיבת היד.

באילן

באילן בשדה לא נף על פני המים נימצא סמוך לספר *לעיר שיש בה גוים או לעיר
שאין בה בית דין לא היו מודדים *אלא מעיר שיש בה בית דין נימצא מְכוון בין שתי
עיירות שתיהם מביאות שתי עגלות דברי ר' *לעזר ואין ירושלם מביאה עגלה ערופה״
ג *מניין היו מודדין ר' ליעזר אומ' מטיבורו ר' עקיבה אומ' מחוטמו רבי ליעזר
בן יעקב אומר ממקום שנעשה חלל מצוארו״ ד נמצא ראשו במקום
*במקום אחד וגופו במקום *אחד מוליכין את הראש אצל הגוף דברי ר' ליעז'
ר' עקיבה אומ' הגוף אצל הראש״ ה ניפטרו זקני ירושלם והלכו להן זקני אותה
העיר מביאין עגלת בקר אשר לא עבד בה אשר לא משכה בעול ואין נ
המום פוסל בה ומורידין אותה לנחל איתן *איתן כשמועו קשה אף על פי שאין איתן
כשר ועורפין אותה *בקופיס מאחוריה ומקומה אסור מלזרע *ומלעבד ומותר לסרוק
שם פשתן *ולנקות שם אבנים״ ו זקני אותה העיר רוחצין את ידיהם במים על
מקום עריפתה של עגלה ואומר' ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו
וכי על דעתינו עלת שזקני בית דין שופכי דמים הן אלא שלא בא על ידינו ופטרנוהו*
ולא ראינוהו והנחנוהו*״ ז הכהנים אומרים כפר לעמך ישראל אשר פדית יי' ואל
תתן דם נקי בקרב עמך ישראל ולא היו צריכין לומר ונכפר להם הדם אלא
רוח הקדש מבשרתן אימתיי שתעשו ככה הדם מתכפר *לכם״ ח עד *אומר
ראיתי את ההורג ועד אומר לא *ראיתי אשה אומרת ראיתי ואשה אומר'
לא *ראיתי היו עורפין עד אומ' ראיתי ושנים אומ' לא *ראינו היו עורפין שנים אומ' ראינו
ועד אומ' להם לא ראיתם לא היו עורפין״ ט נמצא ההורג עד שלא תתערף העגלה
תצא ותרעה בעדר *משנערפה *תקבר במקומה שעל ספק באת מתחילתה
כיפרה ספיקה והלכה לה נערפה העגלה ואחר כך נמצא ההורג הרי זה יהרג״
י משרבו *הרצחנין בטלה עגלה ערופה משבא אלעזר בן דינאי ותחינה בן פרישה
היה נקרא וחזרו לקראותו בן הרצחן״ יא משרבו *הנאפים פסקו המים
*המאררים ורבן יוחנן בן זכאי הפסיקן ש' לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה
ועל כלותיכם כי תנאפנה״ יב משמת *יוסף בן יועזר איש צרידה ויוסף בן יוחנן
איש ירושלם בטלו האשכולות *אין אשכול לאכול בכורה איותה נפשי״ יג
יוחנן כהן גדול העביר *הוראת המעשר אף הוא ביטל את המעוררין ואת
הנוקפין עד ימיו היה *הפטיש מכה בירושלם ובימיו אין אדם צריך לשאול על הדמאי״
יד *משבטלה סנהדרין בטל השיר מבית המשתיות ש' בשיר לא ישתו יין ימר
שכר לשותיו משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים משחרב בית

* כ׳ הוא בכתיבת היד.

המקדש בטל השמיר ונופת צופים ופסקו אנשי *אמנה שׁ׳ הושיעה יי׳ כי גמר חסיד
כי *פסו אמונים מבני אדם״ טו רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר׳ יהושע
מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לברכה
וניטל טעם הפירות ר׳ יוסי אומ׳ אף ניטל שומן הפירות״ יו ר׳ שמעון בן לעזר
אומ׳ הטהרה נטלה את הטעם ואת הריח *ואת המעשרות נטלו את שומן הדגן
וחכמ׳ אומ׳ הזנות *והכשפים כילו את הכל״ יז בפולמוס של *אספיסאנוס גזרו
על עטרות חתנים ועל האירוס בפולמוס של *קיטס גזרו על עטרות *הכלה
ושלא ילמד אדם את בנו יוונית בפולמוס האחרון גזרו שלא תצא *כלה באפיריון ב
בתוך העיר ורבותינו התירו שתצא כלה *באפריון בתוך העיר״ יח משמת
רבן יוחנן בן זכאי בטל זיו החכמה משמת רבן גמליאל הזקן ¶בטל
כבוד התורה ומתה טהרה ופרישות משמת *ישמעאל בן פיאבי בטל זיו הכהונה
משמת רבי בטלה ענוה *ויראות חטא״ יט משמת ר׳ מאיר בטלו מושלי
משלים משמת ר׳ עקיבה בטלו דורשי מדרשות משמת בן עזאי בטלו
השוקדנים משמת בן זומא בטלו הדרשנים משמת ר׳ יהושע פסקה טובה מן העולם
משמת רבן שמעון בן גמליאל בא גוביי ורבו צרות משמת ר׳ לעזר בן עזריה פסק
העושר מן החכמים משמת ר׳ חנינה בן דוסא בטלו אנשי מעשה משמת ר׳ יוסי ב
*קטונתן *שהיה תמציתן של חסידים״ כ ר׳ *ליעזר אומר מיום שחרב בית המקדש
בושו חברים ובני חורים וחפו ראשם *וניזדלזלו אנשי מעשה במעשיהם
וגברו בעלי הזרוע וגברו בעלי לשון הרע ואין דורש ואין מבקש *ועל *מה *לנו להשען
על אבינו שבשמים״ כא ר׳ *יהושע אומר מיום שחרב בית המקדש שריין ב
חכימיא למהוי כספריא וספריא כתלמידיא ותלמידיא כעמא *ועמא כעמ״י
אזלה ונזלה *ודללה ואין דורש ואין מבקש ועל מה לנו להשען על אבינו שבשמים״
כב *בעקיבות המשיח *חוספא יסגי *וייקר *ימיר הגפן תתן פריה והיין ביוקר
והמלכות תהא מינות ואין *תוכחת״ כג בית וועד יהיה לזנות והגליל
יחרב והגבלן *ישים ואנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר ולא *יוחננו וחכמת
סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו והאמת תהא נעדרת״ כד נערים *ילבינו
זקינים יעמדו מפני הקטנים בן מנבל אב בת קמה באימה כלה בחמותה
אויבי איש אנשי ביתו *דור פני הכלב הבן לא *יתאבים מאביו ועל מה *להישען על
אבינו שבשמים״ כה ר׳ פנחס בן יאיר אומר זריזות מביאה לידי נקיות נקיות
מביאה לידי טהרה טהרה מביאה לידי *קדושה קדושה מביאה לידי ענוה

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a שורה 20.

[ענוה]

ענוה מביאה לידי חסידות חסידות מביאה ליראת חטא יראת חטא מביאה לידי רוח
הקדש רוח הקדש באה על ידי תחית המתים תחית המתים באה על ידי אליהו זכור
לטוב* ׳׳ הל׳ כה״ חסלת סדרא דנשים״

5 אתחיל מסכת נזיקין״ פרק ראשון

ארבעה
אבות
נזיקין השור והבור והמבעה וההבער לא *השור כהרי המבעה ולא המבעה כהרי
השור לא זה ולא זה שיש בהן רוח חיים כהרי האש שאין בה רוח חיים לא זה ולא
זה שדרכן לילך ולהזיק כהרי הבור שאין דרכו לילך ולהזיק הצד השוה שבהן שדרכן
10 להזיק ושמירתן עליך וכשהיזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ״
ב̇ כל שחבתי בשמירתו היכשרתי את נזקו היכשרתי *מקצת נזקו חבתי בתשלומי
ניזקו כהכשיר כל ניזקו נכסים שאין בהן מעילה ונכסים שהן של בני ברית
ונכסים המיוחדים חוץ מרשות המיוחדת *ולמזיק ורשות הניזק והמזיק וכשהזיק
חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ״ ג̇ שום כסף ושוה כסף בפני נ
15 בית דין על פי עדים בני חורין ובני ברית והנשים בכלל הנזק והניזק וה/
והמזיק בתשלומין״ ד̇ חמשה תמים וחמשה מועדין הבהמה איננה מועדת לא
ליגח לא ליגוף לא ליסוך לא לרבוץ ולא לבעוט השן מועדת לאכל את
הראוי לה והרגל מועדת לשבר *כדרך הילוכה ושור המועד ושור המזיק ברשות נ
הניזק והאדם״ ה̇ הזאב והארי והדוב והנמר *והברדלים והנחש הרי אלו מועדין
20 ר̇ ליעזר אומר בזמן שהן *תרבות אינן מועדין והנחש מועד לעולם מה בין
תם למועד אלא שהתם משלם חצי נזק *שלם מן העלייה״ הל̇ ו̇ פרק שני
כיצד הרגל מועדת לשבר כדרך הילוכה הבהמה מועדת
להלך כדרכה ולשבר היתה מבעטת או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה ושיברה
את הכלים *חצי נזק״ ב̇ דרסה על הכלי ושברתו ונפל על כלי אחר ושברו על נ
25 הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק״ ג̇ התרנגלין מועדין
להלך כדרכן ולשבר היה דליל קשור *ברגלו או שהיה *מחדים ושיבר את
הכלים משלם חצי נזק״ ד̇ כיצד השן מועדת לאכל את הראוי לה הבהמה מועדת
לאכל פירות או ירקות אכלה כסות או כלים משלם חצי נזק במה דברים אמורי׳
ברשות הניזק אבל ברשות הרבים פטור ואם *נהנת משלם מה שנהנת״ ה̇ כיצד
30 משלם מה שנהנת אכלה מתוך הרחבה משלם מה שנהנת מצידדי הרחבה

* כן הוא בכתיבת היד.

משלם מה שהזיקה מפתח החנות משלם מה שנהנת מתוך החנות משלם
מה שהזיקה״ ו הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושיברו את הכלים *משלמין
נזק שלם מפני שהן מועדין הכלב שנטל את החררה והלך לו לגדיש נ
אכל את החררה והדליק את הגדיש על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם
חצי נזק״ ז אי זה הוא תם ואי זה הוא מועד מועד *שהעידו בו שלשה ימים
ותם *שיחזור* משלשה ימים דברי ר׳ יהודה ר׳ מאיר אומר מועד שהעידו בו
שלשה פעמים ותם כדי שיהיו התינוקות ממשמשין בו״ ח שור המזיק נ
ברשות הניזק כיצד נגח נגף נשך רבץ בעט ברשות הרבים משלם חצי נזק
ברשות הניזק ר׳ טרפון אומר נזק שלם וחכמ׳ אומר׳ חצי נזק״ ט אמ׳ להם
ר׳ טרפון מה אם במקום שהֵיקֵל על השן ועל הרגל ברשות הרבים
שהוא פטור החמיר עליהן ברשות הניזק לשלם נזק שלם מקום שהחמיר על
הקרן ברשות הרבים לשלם חצי נזק אינו דין שנחמיר עליה ברשות הניזק לשלם
נזק שלם אמר לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה אם ברשות הרבים חצי נזק
אף ברשות הניזק חצי נזק״ י אמר להם אני לא *אדין קרן מקרן ואני אדין
קרן מרגל ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים החמיר בק/
בקרן מקום שהחמיר עליהם ברשות הניזק אינו דין שנחמיר בקרן אמרו לו דיו
*לבוא מן הדין להיות כנדון מה אם ברשות הרבים חצי נזק אף ברשות הניזק
חצי נזק״ יא אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן סימא את
עין חבירו או שיבר את הכלים משלם נזק שלם״ הל׳ יא פרק

שלישי המניח את הכד ברשות הרבים ובא אחר
ונתקל בה ושברה פטור ואם הוזק בה בעל החבית חייב בנזקו״
ב נשברה כדו ברשות הרבים והחליק *אחר במים או שלקה בחרסיה חייב ר׳
יודה אומ׳ במתכוון חייב ושאינו מתכוון פטור״ ג השופך את המים
ברשות הרבים והוזק בהן אחר חייב בנזקו המצניע את הקוץ ואת הזכוכית
והגודר *גדירו בקוצים וגדר שנפל לרשות הרבים והוזק בהן אחר חייב בנזקו״
ד המוציא את תבנו ואת קשו לרשות הרבים לזבלין והוזק בהן אחר חייב בנ/
בנזקו וכל הקודם בהן זכה *היה הופך את הגלגל לרשות הרבים והוזק בו
אחר חייב בנזקו״ ה שני קדרים שהיו מהלכין זה אחר זה נתקל הראשון ונפל
ונתקל השני בראשון הראשון חייב בנזקו של שני״ ו זה בא בחביתו וזה בא
בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור של *זה רשות להלך ולזה רשות

* כן הוא בכתיבת היד.

[להלך]

להלך״ ז היה בעל הקורה ראשון ובעל החבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור*
ואם עמד בעל הקורה חייב ואם אמר לו לבעל החבית עמוד פטור היה בעל
חבית ראשון ובעל הקורה אחרון נשברה חבית בקורה חייב ואם עמד בעל חבית פטור
ואם אמר לו לבעל הקורה עמוד חייב וכן זה בא בנירו וזה בא בפשתנו״ ח שנים
5 שהיו מהלכין ברשות הרבים אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהן רצין והזיקו
זה את זה שניהם פטורין״ ט המבקיע ברשות היחיד והיזיק ברשות הרבים או
ברשות הרבים והיזיק ברשות היחיד או ברשות היחיד והזיק ברשות *הרבים
אחר חייב״ י שני שוורים תמים שחבלו זה בזה משלמין במותר חצי נזק שניהם
מועדין משלמין במותר נזק שלם אחד תם ואחד מועד מועד בתם משלם במותר
10 נזק שלם ותם במועד משלם במותר חצי נזק״ יא וכן שני אנשים שחבלו זה
בזה משלמין במותר נזק שלם אדם במועד ומועד באדם משלמין ב/
במותר נזק שלם אדם בתם ותם באדם אדם בתם *משלמין במותר נזק שלם ותם באדם
*משלמין במותר חצי נזק ר׳ עקיבה אומ׳ אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם״
יב שור שוה מנה שנגח לשור שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום נוטל את השור
15 שור שוה מאתים שנגח לשור שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום אמר ר׳ מאיר
על זה נאמר ומכרו את השור החי וחצו את כספו אמ׳ לו ר׳ יהודה וכן הלכה קיימתה
ומכרו את השור החי וחצו את כספו ולא קיימתה וגם את המת יחצון ואי זה זה שור שוה
מאתים שנגח לשור שוה מאתים והנבלה יפה חמשים זוז *זה נוטל חצי החי וחצי המת
וזה נוטל חצי החי וחצי המת״ יג יש חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה
20 עצמו חייב על מעשה עצמו ופטור על מעשה שורו שורו שבייש פטור והוא
שבייש חייב שורו שסימא את עין עבדו והפיל את שינו פטור והוא שסימא את עין עבדו
והפיל את שינו חייב שורו שחבל באביו ובאמו חייב והוא שחבל באביו ובאמו פטור שורו
שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור מפני שהוא נידון
בנפשו״ יד שור שהיה רודף אחר שור אחר והוזק זה אומר שורך הזיק והלה אומ׳
25 לא כי אלא בסלע לקה המוציא מחבירו עליו הראייה״ טו היו שנים רודפין
זה אחר זה זה אומ׳ שורך הזיק וזה אומ׳ שורך הזיק שניהם פטורין ואם היו שניהן
של איש אחד שניהם חייבין״ טז היה אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הזיק
והמזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד
הזיק והמזיק אומ׳ לא כי אלא תם הזיק המוציא מחבירו עליו הראייה״ יז היו *הניזקין
30 שנים אחד גדול ואחד קטן והמזיקין שנים אחד גדול ואחד קטן הנזקין אומרין

* כן הוא בכתיבת היד.

הגדול הזיק את הגדול והקטן הזיק את הקטן *והמזיקין אומרי׳ לא כי אלא קטן הזיק את
הגדול וגדול את הקטן אחד תם ואחד מועד הנזקין אומרין מועד הזיק את הגדול כ
ותם את הקטן והמזיקין אומרי׳ לא כי אלא תם את הגדול ומועד את הקטן המוציא מחבירו
עליו הראייה״ **הל׳ א׳ פרק רביעי** שור שנגח לארבעה חמשה
5 שוורים זה אחר זה *אחר זה ישלם לאחרון
שבהן אם יש בו מותר יחזיר לשלפניו *והאחרון אחרון נשכר דברי ר׳ מאיר ור׳ שמע׳ או׳
שור שוה מאתים שנגח לשור שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום זה נוטל מנה וזה נוטל
מנה חזר ונגח לשור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו זה נוטל חמשים
זוז וזה נוטל חמשים זוז חזר ונגח לשור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו
10 חמשים זוז ושנים הראשונים *דינרי זהב״ **ב׳** שור שהוא מועד למינו ואינו מועד
לשאינו מינו מועד לאדם ואינו מועד לבהמה מועד לקטנים ואינו מועד
לגדולים למין שהוא מועד לו משלם נזק שלם ולמין שאינו מועד לו משלם חצי נזק אמרו
לפני ר׳ *עקיבה והרי הוא מועד בשבתות ואינו מועד בימות החול א׳ להם בשבתות
משלם נזק שלם ובימות החול משלם חצי נזק מאימתי הוא תם משיחזור בו *שלשת ימי
15 שבתות״ **ג׳** שור של ישראל שנגח לשור *הקדש ושל הקדש שנגח לשור של ישראל
פטור ש׳ את שור רעהו ולא שור הקדש״ **ד׳** שור של ישרא׳ שנגח לשור
של נכרי פטור ושל נכרי שנגח לשור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם״
ה׳ שור של פקח שנגח לשור *חרש שוטה וקטן חייב ושור חרש שוטה וקטן ¶שנגח
לשור של פקח פטור שור חרש שוטה וקטן *שנגחו מעמידין עליהן אפטרופין כ
20 ומעידין בהן בפני אפיטרופין נתפקח החרש נשתפה השוטה הגדיל הקטן חזר לתמותו
דברי ר׳ מאיר ר׳ יוסי או׳ הרי הוא כחזקתו שור האצטדין אינו חייב מיתה ש׳ כי יגח ולא
שיגיחוהו״ **ו׳** שור שנגח את האדם ומת מועד משלם את הכופר ותם פטור מן
הכופר זה וזה חייבין מיתה וכן בבן וכן בבת נגח עבד או אמה נותן שלשים
סלע בין שהוא יפה מאה מנה בין שאינו יפה אלא דינר זהב״ **ז׳** שור שהיה מתחכך
25 בכותל ונפל על האדם ומת ונתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם לנכרי
והרג בן ישראל לנפלים והרג את בן קיימא פטור״ **ח׳** שור האשה שור היתומים
שור האפיטרופין שור המדבר שור ההקדש שור גר שמת ואין לו יורשין הרי
אלו חייבין מיתה ר׳ יהודה או׳ שור המדבר שור ההקדש שור גר שמת ואין לו יורשין פטורים
מן המיתה *מפני שאין להם בעלים״ **ט׳** שור שהיה יוצא להיסקל והקדישו בעליו אינו
30 מוקדש ואם שחטו בשרו אסור אם עד שלא נגמר דינו הקדישו בעליו מוקדש

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הדברים דנאמרים על למ״ד האשורית בהההערה, דף 65a, ואותו גם כן לאות החי״ת אשר לפנינו.

[ואם]

ואם שחטו בשרו מותר״ י׳ מסרו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר נכנסו נ
תחת הבעלים ויצא והזיק מועד משלם נזק שלם ותם משלם חצי נזק קשרו *במוסירה
ונעל בפניו כראוי ויצא והזיק אחד תם ואחד מועד חייב *ר׳ יהודה או׳ תם חייב ומועד
פטור ש׳ ולא ישמרנו בעליו שמור הוא זה ר׳ ליעזר או׳ אין לו שמירה אלא סכין״

5 הל׳ א׳ **פרק חמישי** שור שנגח את הפרה ונימצא עוברה בצידה ואין
ידוע אם עד שלא נגחה ילדה ואם משנגחה ילדה
משלם חצי נזק לפרה ורביע *לוולד וכן פרה שנגחה את השור ונמצא ולדה בצידה ואין ידוע
אם עד שלא נגחה ילדה ואם משנגחה ילדה משלם חצי נזק מן הפרה ורביע מן הוולד״
ב׳ הקדר שהכנים קדירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות שברתן בהמתו של בעל
10 הבית פטור ואם הוזקה בהן בעל הקדירות חייב ואם הכנים ברשות בעל *הבית חייב״
ג׳ הכנים פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות אכלתן בהמתו של בעל הבית פטור
ואם הוזקה בהן בעל הפירות חייב ואם הכנים ברשות בעל החצר חייב״ ד׳
הכנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות נגחו שורו של בעל הבית או שנשכו
כלבו של בעל הבית פטור נגח הוא לשורו של בעל הבית חייב נפל *לבור והבאיש את
15 מימיו חייב היה אביו או בנו בתוכו משלם את הכופר ואם הכנים ברשות בעל החצר
חייב רבי או׳ בכולן *עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור״ ה׳ שור שהיה מתכוון לחבירו
והכה את האשה ויצאו ילדיה פטור מדמי ולדות אדם שהיה מתכוון לחבירו
והכה את האשה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות כיצד משלם דמי ולדות שמין את האשה
כמה היתה יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה אמ׳ רבן שמעון בן גמליאל אם כן
20 משהאשה יולדת משבחת אלא שמין את הוולדות כמה הן יפין ונותנין לבעל ואם אין לה
בעל נותנים *ליורשים ואם היתה שפחה ונשתחררה או גיורת פטור מדמי ולדות״ ו׳
החופר בור ברשות ¶הרבים ונפל לתוכו שור אוחמור ומת חייב אחד החופר בור ושיח
ומערה חריצין *ונעצין אם כן למה נאמר בור אלא מה הבור שהוא כדיי להמית עשרה
טפחין אף כל דבר שהוא כדיי להמית עשרה טפחין היו פחותין מעשרה טפחין ונפל נ
25 לתוכו שור או חמור ומת פטור ואם הוזק בו חייב״ ז׳ החופר בור ברשות היחיד
ופתחו לרשות הרבים ברשות הרבים ופתחו לרשות היחיד חייב״ ח׳ בור
של שני שותפין עבר עליו הראשון ולא כסהו השני ולא כסהו השני חייב כסהו הראשון
ובא השני ומצאו מגולה ולא כסהו השני חייב כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור
לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב נפל לפניו מקול *הכיריה חייב לאחריו
30 מקול *הכריה פטור נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרעו חייב על הבהמה

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ ההלכה הזאת ושלאחריה כך הן במשנה שבירושלמי.

ופטור על הכלים נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב בן או בת עבד או אמה פטור״
ט אחד השור ואחד כל הבהמה לנפילת הבור ולהפרשת הר סיני ולתשלומי כפל
*ולהשב אבדה לפריקה ולחסימה ולכלאים ולשבת וכן חיה ועוף כיוצא בהן אם כן
למה נאמר שור או חמור אלא שדיבר הכתו׳ בהווה״ הל׳ ט׳ פרק ששי׳
5 הכונס צאן לדיר ונעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה
פטור ואם לא נעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה חייב נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים
יצאה והזיקה פטור הוציאוה לסטים הלסטים חייבין״ ב הניחה בחמה או שמסרה
לחרש שוטה וקטן ויצאה והזיקה חייב מסרה לרועה נכנס הרועה תחתיו נ
נפלה לגנה ונהנת משלם *משנהנת ירדה כדרכה והזיקה משלם מה שהזיקה כיצד
10 משלם *משהזיקה שמין בית סאה באותה השדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה רבי
שמ ין או׳ אם אכלה פירות גמורים משלם פירות גמורים אם סאה סאה ואם סאתים
סאתים״ ג המגדיש בתוך שדה *חבירו שלא ברשות אכלתן בהמתו של בעל השדה
פטור אם הוזקה בהן בעל הגדיש חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב״
ד השולח את בעירו ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים שילח
15 ביד פיקח הפיקח חייב אחד *המביא את האור ואחד מביא את העצים המביא
את העצים חייב אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור המביא את האור חייב
בא אחר וליבה *המלבה חייב ואם *ליבתו הרוח הרי כולן פטורין״ ה השולח את
בעירו ואכלה עצים או אבנים או עפר חייב ש׳ כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל
גדיש וגו׳ *עיברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות או דרך הרבים או נהר פטור״ ו המדליק
20 בתוך שלו עד כמה *תעבר הדליקה ר׳ אלעזר בן עזריה אומ׳ רואין *אותה כאילו היא
באמצע בית כור ר׳ ליעזר אומ׳ שש עשרה אמה *דרך *הרבים ר׳ עקיבה אומר חמשים
אמה ר׳ שמעון אומ׳ שלם ישלם המבעיר את הבעירה הכל לפי הדליקה״ ז המדליק
את הגדיש והיו בו כלים *ר׳ יהודה אומ׳ ישלם כל מה שהיה בתוכו וחכמ׳ אומרים
אינו משלם אלא גדיש של חטין או גדיש של שעורים היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו נ
25 ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור ומודים חכמים לר׳ יהודה
במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שהיה בתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים״
ח גץ שיצא מתחת הפטיש *יצא והיזיק חייב גמל שהוא טעון פשתן *ועובר ברשות
הרבים *נכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקה בנירו של חנוני והדליק את הבירה
בעל הגמל חייב הניח החנוני את נירו מבחוץ החנוני חייב ר׳ יודה אומ׳ בנר של נ
30 חנוכה פטור״ הל׳ ח פרק שביעי ״ מרובה מידת תשלומי כפל

* כן הוא בכתיבת היד.

[ממידת]

מידת תשלומי ארבעה וחמשה שמידת תשלומי כפל נוהגת בדבר שיש בו רוח חיים
ובדבר שאין בו רוח חיים ומידת תשלומי ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בשור ובשה
בלבד שׁ' כי יגנוב איש שור או שה וטבחו או מכרו וגו' אין הגונב מאחר הגנב משלם
תשלומי כפל ולא הטובח והמוכר מאחר הגנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה״
ב גנב על פי שנים וטבח ומכר על פיהן או על פי שנים אחרים משלם תשלומי ארבעה
וחמשה גנב ומכר בשבת גנב ומכר לעבודה זרה גנב *ומכר ביום הכפורים גנב
*מלאביו וטבח ומכר ואחר כך מת אביו גנב וטבח *ומכר ואחר כך הקדיש משלם תשלומי
ארבעה וחמשה גנב וטבח ומכר לרפואה ולכלבים השוחט ונמצא טרפה השוחט חולין
בעזרה משלם תשלומי ארבעה וחמשה ר' שמעון פוטר בשני אלו״ ג גנב על פי
שנים וטבח ומכר על פיהן נימצאו זוממין משלמין לו את הכל גנב על פי שנים
וטבח ומכר על פי שנים אחרים אילו ואילו נמצאו זוממין הראשונים משלמין תשלומי
כפל והאחרונים משלמין תשלומי שלשה נמצאו האחרונים זוממין הוא משלם תשלומי
כפל והן משלמין תשלומי *שלושה אחד מן האחרונים זומם בטלה עידות שנייה אחד
מן הראשונים זומם בטלה כל העידות שאם אין גניבה אין טביחה *אין מכירה״ ד
גנב על פי שנים וטבח ומכר על פי עד אחד או על פי עצמו משלם תשלומי
כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה״ ה ¶גנב וטבח בשבת גנב וטבח לע
לעבודה זרה גנב וטבח ומכר ביום הכפורים גנב *משלאביו ומת אביו ואחר
כך טבח ומכר גנב והקדיש ואחר כך טבח ומכר משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי
ארבעה וחמשה ר' שמעון אומ' קדשים שהוא חייב באחריותן חייב בתשלומי ארבעה
וחמשה ושאינו חייב באחריותן פטור״ ו מכרו חוץ מאחד ממאה *בו או שהיתה
לו בו שותפות השוחט ונתנבלה בידו הנוחר והמעקר משלם תשלומי כפל
ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה״ ז גנב ברשות הבעלים וטבח ומכר חוץ ל
מרשותן או שגנב חוץ מרשותן וטבח ומכר ברשותן או שגנב וטבח ומכר חוץ
מרשותן משלם תשלומי ארבעה וחמשה אבל אם גנב וטבח ומכר ברשותן פטור״
ח היה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו או שהוציאו חוץ מרשות
הבעלים ומת חייב״ ט נתנו לבכורות בנו לבעל חובו לשומר חנם ולשואל
לנושא שכר ולשוכר היה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו
או שהוציאו חוץ מרשות הבעלים ומת חייב״ י אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישר'
אבל מגדלין בסורייה ובמדברות שבארץ ישר' אין מגדלין תרנגלין בירוש' מפני
הקדשים ולא כהנים בארץ ישראל מפני הטהרות לא יגדל ישראל חזירין בכל מקום

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ קצת מהלכה הזו אינה נמצאת לא במשנה שבמשניות, ולא במשנה שבבבלי, ולא במשנה שהירושלמי נוסד עליה.

ולא יגדל אדם את הכלב אלא אם היה קשור בשלשלת אין פורשין *נשכין ליונים אלא
אם כן היה רחוק מן הישוב שלשים *ריס׳׳ הל׳ י׳

פרק שמיני

החובל
בחבירו חייב עליו משום חמשה דברים בנזק
בצער ברפוי בשבת ובבשת בנזק כיצד סימא את עינו קטע את ידו שבר את רגלו
5 רואין אותו כאילו הוא עבד נמכר כמה היה יפה וכמה הוא יפה בצער כוואו בשפוד
או במסמר אפילו על ציפורניו מקום שאינו עושה חבורה *אומרין כמה אדם כיוצא
בזה רוצה ליטול להיות מצטער כך׳׳ ב׳ ריפוי הכהו חייב לרפותו עלו בו נמקים
אם מחמת המכה חייב ושלא מחמת המכה פטור חַיתה ונסתרה חייתה
ונסתרה חייב לרפותו חייתה כל צרכה אינו חייב לרפותו׳׳ ג׳ שבת רואין אותו
10 כאילו הוא שומר *קישואין שכבר נתנו לו דמי ידו ודמי רגלו בשת הכל לפי
המבייש והמתבייש המבייש את הערום המבייש את הסומא והמבייש את הישן חייב
וישן שבייש פטור נפל מן הגג והזיק וביים חייב על הנזק ופטור על הבשת ש׳ ושלחה
ידה והחזיקה במבושיו אינו חייב על הבשת עד שיהיה מתכוון׳׳ ד׳ זה חומר באדם
מבשור *וחומר שור באדם מבשור שהאדם משלם את הנזק ומשלם דמי ולדות
15 ושור אינו משלם אלא נזק ופטור מדמי ולדות׳׳ ה׳ המכה אביו ואמו ולא עשה בהן
חבורה החובל בחבירו ביום הכפורים חייב בכולן החובל בעבד עברי חייב ב׳
בכולן חוץ מן השבת בזמן שהוא שלו החובל בעבד כנעני של אחרים חייב בכולן רבי
יודה אומ׳ אין לעבדים בשת׳׳ ו׳ חרש שוטה וקטן פגיעתן רעה החובל בהן חייב
והן שחבלו באחרים פטורין העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב
20 והן שחבלו באחרים פטורין אבל משלמין הם לאחר זמן נתגרשה האשה ונשתחרר
העבד חייבין לשלם׳׳ ז׳ המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה והחובל בחבירו ב׳
בשבת פטור מכולן מפני שהוא נדון בנפשו והחובל בעבד כנעני שלו פטור
מכולן׳׳ ח׳ התוקע לחבירו נותן לו סלע ר׳ יודה אומר משם ר׳ יוסי הגלילי מנה סטרו
נותן לו מאתים זוז לאחר ידו נותן לו ארבע מאות זוז צרם באזנו תלש בשערו
25 רקק והגיע בו הרוק העביר טליתו ממנו או שפרע ראשה של אשה נותן ארבע מאות זוז
הכל לפי כבודו׳׳ ט׳ אמ׳ ר׳ עקיבה אפילו עניים שבישראל רואין אותן כאילו הן בני
חורין שירדו מנכסיהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב מעשה באחד שפרע ראשה של
אשה ובאת לפני ר׳ עקיבה וחייבו ליתן לה ארבע מאות זוז אמ׳ לו רבי תן לי זמן ונתן לו
שימרה עומדת על פתח חצירה ושבר את הפך לפניה ובו באסר שמן וגילת את ראשה
30 והיתה מטפחת ומנחת על ראשה והעמיד עליה עדים ובא לפני ר׳ עקיבה ואמר לו רבי

* כן הוא בכתיבת היד.

לזו אני נותן ארבע מאות זוז אמר לו לא אמרת כלום שהחובל בעצמו אף על פי שאינו
רשאי פטור ואחרים שחבלו בו חייבין הקוצץ את נטיעותיו אף על פי שאינו רשאי פטור
ואחרים שקצצו את נטיעותיו חייבין" י׳ אף על פי שהוא נותן לו אינו נמחל לו עד
שיבקש ממנו שנ׳ ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחיה וגו׳ ומנין
5 שלא יהא המוחל אכזרי שנ׳ ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים וגו׳ האומר סמא
את עיני קטע את ידי שבר את רגלי חייב על מנת *פטור חייב קרע את כסותי שבר את
כדי חייב על מנת פטור פטור עשה כן לאיש פלוני על מנת פטור חייב בין בגופו בין
בממונו" הל׳ י׳" **פרק תשיעי** הגוזל עצים ועשאן כלים צמר ועשאן
בגדים משלם כשעת הגזלה גזל פרה
10 מעוברת וילדה ורחל טעונה וגזזה משלם דמי פרה עומדת לילד ודמי רחל טעונה
להיגזז גזל פרה ועיברה אצלו וילדה ורחל נטענה אצלו וגזזה משלם כשעת הגזילה*"
ב׳ גזל בהמה והזקינה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזילה ר׳ מאיר אומר יאמר
לו בעבדים הרי שלך לפניך" ג׳ גזל מטבע ונסדק פירות והרקיבו יין נ
והחמיץ משלם כשעת הגזילה מטבע ונפסל תרומה וניטמאת חמץ ועבר עליו
15 הפסח בהמה *ונעברה בה עבירה או שנפסלה מעל גבי המזבח או שהיתה *יוצא להיסקל
יאמר לו הרי שלך לפניך" ד׳ נתן לאומנין לתקן וקילקלו חייבין לשלם נתן לְחָרָש
שידה ותיבה ומגדל לתקן וקילקל חייב לשלם הבנאי שקיבל עליו את הכותל
לסותרו ושיבר את האבנים או שהזיק חייב לשלם היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר פטור
ואם מחמת המכה חייב" ה׳ נתן צמר לצבע והקדיחה יורה נותן לו דמי צמרו
20 *צבאו כאור אם השבח יתר על *היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה
על השבח נותן לו את השבח" ו׳ לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום
ר׳ מאיר אומר נותן לו דמי צמרו ר׳ יהודה או׳ אם השבח יתר על היציאה נותן את
היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח" ז׳ הגוזל את חבירו שוה
פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו *אפיל׳ *למדיילא יתן לא לבנו ולא לשלוחו אבל
25 נותן הוא *לשלוח בית דין ואם מת יחזיר *ליורשין" ח׳ נתן *את הקרן ולא נתן *את ה
החומש מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש מחל לו על זה ועל זה חוץ מפחות
*שוה פרוטה בקרן אינו צריך לילך אחריו" ט׳ נתן לו את החומש ולא נתן לו את הק
הקרן מחל לו על החומש ולא מחל לו על הקרן מחל לו על זה ועל זה חוץ משוה
פרוטה בקרן הרי זה צריך לילך אחריו" י׳ נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש הרי
30 זה משלם חומש על החומש עד שיתמעט הקרן משוה פרוטה וכן בפיקדון *או בתשומת

* כן הוא בכתיבת היד.

יד או בגזל או עשק את עמיתו או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר הרי זה
משלם קרן וחומש ואשם״ **יא** איכן פקדוני אמר לו אבד משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידין אותו שאכלו משלם את הקרן אם הודה מעצמו משלם
קרן וחומש ואשם״ **יב** איכן פקדוני ואמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים
5 מעידין שגנבו משלם תשלומי כפל אם הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם״
יג הגוזל את אביו ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש לבניו או לאחיו ואם אינו
רוצה או שאין לו לווה ובעלי החוב באים ונפרעים״ **יד** האומר לבנו קונם
שאת נהנה לי אם מת יירשנו *בחייו *ובמותו *ואם מת לא יירשנו אלא יתן נ
לבניו ולאחיו ואם אין לו לווה ובעלי החוב באין ונפרעין״ **טו** הגוזל את הגר ונשבע
10 לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש לכהנים ואשם למזבח ש׳ ואם אין לאיש גואל
להשיב האשם אליו האשם המושב לי״י לכהן היה מעלה את הכסף ואת האשם ומת
הכסף ינתן לבניו והאשם ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה נתן את הכסף
לאנשי משמר ומת אין היורשין יכולין להוציא מידן ש׳ איש אשר יתן לכהן לו יהיה״
יו נתן את הכסף ליהויריב ואשם לידעיה יצא אשם ליהויריב וכסף לידעיה אם
15 קיים האשם יקריבוהו בני ידעיה ואם לאו *יחזור ויביא אשם אחר שהמביא גזילו
עד שלא הביא אשמו יצא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא נתן לו את הקרן ולא נתן לו
את החומש אין החומש מעכב״

הל׳ א פרק עשירי

הגוזל ומאכיל
את בניו והניח לפניהם פטורים מלשלם ואם
היה דבר שיש *לו אחריות חייבין לשלם אין פורטין לא מתיבת המוכסים ולא מכיס של
20 גבאין ואין נוטלין מהן צדקה אבל נוטל הוא מתוך ביתו או מן השוק״ **ב** נטלו
מוכסין *חמורו ונתנו לו חמור *אחרת נטלו לסטים כסותו ונתנו לו כסות
אחרת הרי אילו שלו מפני שהבעלים מתיאשין והן המציל מיד הגייס מיד הנהר
ומיד הליסטין אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו וכן נחיל של דבורים אם נתייאשו נ
הבעלים הרי אלו שלו אמ׳ ר׳ יוחנן בן ברוקה נאמנת אשה או קטן לומר מיכן יצא נחיל
25 זה ומהלך לתוך שדהו ונוטל את נחילו ואם הזיק משלם מה שהזיק אבל לא יקוץ את
השוכה על מנת ליתן *דמים ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקה או׳ *קוצץ ונותן דמים״
ג המכיר את כליו או ספריו ביד אחר אם יצא לו שם גניבה בעיר ישבע כמה הוציא
ויטול ואם לאו לא הכל הימנו שאני אומ׳ מכרן לאחר ולקחן זה הימנו״ **ד**
זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש ניסדקה כדו של דבש ושפך זה את
30 יינו והציל את הדבש בתוכה אין לו אלא שכרו ואם אמר *לא אציל את שלך ואתה נותן

* כן הוא בכתיבת היד.

לי דמי שלי חייב ליתן לו׃ ה שטף הנהר את חמורו וחמור חבירו שלו יפה מנה ושל חבירו מאתים הניח את שלו והציל את של חבירו אין לו אלא שכרו ואם אמר לו אציל את שלך ואתה נותן לי דמי שלי חייב ליתן לו׃ ו הגוזל שדה ונטלוה מסיקין אם מכת מדינה היא יאמר לו הרי שלך לפניך ואם מחמת הגזלנין חייב להעמיד לו שדה שטפה נהר אומ׳ לו הרי שלך לפניך׃ ז הגוזל את חבירו או שלווה הימנו או *שהפקיד לו *ביושב לא יחזיר לו במדבר על מנת לצ/ לצאת למדבר *יחזור לו במדבר׃ ח האומר לחבירו גזלתיך והלויתני והפקדתה אצלי ואיני יודע אם החזרתי לך ואם לא החזרתי לך חייב לשלם אבל *איני יודע אם גזלתיך אם הלויתני אם הפקדתה אצלי ואם לא הפקדתה פטור מלשלם׃ ט הגונב טלה מן העדר *ומת והחזירו מת או נגנב חייב באחריותו ואם לא ידעו הבעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו ומנו את הצאן והיא שלימה פטור מלשלם׃ י אין לוקחין מן הרועים צמר וחלב וגדיין ולא משומרי פירות עצים ופירות אבל לוקחין מן הנשים כלי פשתן בגליל ועגלין בשרון וכולן שאמרו הטמן אסור ולוקחין בצים ותרנגלים מכל מקום׃ יא מוכים שהכובס מוציא הרי אלו שלו מה *שהסרוק מוציא הרי אלו של בעל הבית הכובס נוטל שלשה חוטין והן שלו יתר מיכן הרי אלו של בעל הבית ואם היה שחור על גבי לבן נוטל את הכל *והוא שלו׃ יב החייט ששייר מן החוט כדי לתפור בו מטלית שהיא שלש על שלש חייב להחזיר לבעלים מה שהחרש מוציא *במעצד הרי אלו שלו ובכשיל הרי אלו של בעל הבית אם היה עושה אצל בעל הבית אף *הנסורת של בעל הבית׃

פרק יא

באבא תינינא

שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו׃ ב זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקין והאומר חציה שלי ישבע ש שאין לו בה פחות מרביע זה נוטל שלשה חלקין וזה נוטל רביע׃ ג היו שנים רוכבין על גבי בהמה או שהיה אחד רוכב ואחד מהלך זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו בזמן שהן מודין או שיש להם עדין חולקין שלא בשבועה׃ ד היה אחד רכוב על גבי בהמה וראה את המציאה ואמר לחבירו תנה לי ונטלה ואמר אני זכיתי בה זכה בה ואם משנתנה לו אומר אני זכיתי בה תחלה לא אמר כלום׃ ה ראה

* כן הוא בכתיבת היד.

את המציאה ונפל עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה בה ראה אותן
רצין אחר המציאה אחר *צבי שבור ואחר גוזלות שלא הפריחו ואמר זכת לי שדי
זכת לו היה צבי רץ כדרכו או שהיו הגוזלות מפריחין ואמ׳ זכת לי שדי לא אמר
כלום״ ו׳ מציאת בנו ובתו הקטנים מציאת עבדו ושפחתו הכנענים ומציאת
5 אשתו הרי אלו שלו *בנו ובתו הגדולים עבדו ושפחתו העברים מציאת אשתו
שגרשה אף על פי שלא נתן לה כתובתה הרי אלו שלהן״ ז מצא שטרי חוב אם יש
בהן אחריות נכסים לא יחזיר ואם אין בהן אחריות נכסין יחזיר שאין בית
דין נפרעין *דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומרי׳ בין כך ובין כך לא יחזיר מפני שבית דין נפרעין
מהן ח מצא גיטי נשים ושחרורי עבדים דיאתיקי מתנה ופרוזבולין הרי זה לא
10 יחזיר שאני אומ׳ כתובין היו ונמלך *שלא ליתנן״ ט מצא איגרות שום ואיגרות
מזון שטרי חליצה ומיאונין ושטרי בירורין וכל מעשה בית דין הרי זה יחזיר
מצא בחפיסה או בגלוסקמא תכריך של שטרות או אגודה של שטרות *שלשה קשורים
זה בזה רבן שמעון בן גמליאל אומר אחד לווה משלשה יחזיר ללוה שלשה לווים מן
האחד יחזיר למלוה מצא שטר בין שטרותיו ואינו ידוע מה טיבו יהא *מונח עד
15 שיבוא אליהו ואם יש עמהן סמפון יעשה מה שבסמפון״ הל׳ ט פרק יב
אלו מציאות שלו ואילו חייב להכריז אילו מציאות שלו
מצא פירות מפוזרין מעות מפוזרות כריכות ברשות הרבים ועיגולי דבילה וכיכרות
של נחתומין *וחרוזות של דגין וחתיכות של בשר וגיזי צמר הבאות ממדינתן ואניצי
פשתן ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו׳׳ ב׳ ר׳ יהודה אומ׳ כל דבר שיש בו שינוי
20 חייב להכריז כיצד מצא עיגול ובתוכו חרס כִּכַּר ובתוכו מעות ר׳ שמעון
בן אלעזר אומ׳ כל כלי אמפוריא אינו חייב להכריז״ ג׳ אלו שחייב להכריז
מצא פירות בכלי או כלי כמות שהוא מעות בכיס או כיס כמות שהוא
ציבורי פירות ציבורי מעות שלשה מטבעות זה על גבי זה כריכות ברשות היחיד
וכיכרות של בעל הבית וגיזי צמר הלקוחות מבית האומן כדי יין וכדי שמן חייב ל
25 להכריז״ ד׳ מצא אחר הגפא או אחר הגדר גוזלות מקושרין *בשבילין שבשדות
הרי זה לא יגע בהן מצא כלי באשפה אם מכוסה לא יגע בו ואם מגולה נוטל
ומכריז מצא בגל או בכותל ישן הרי אילו שלו מצא בכותל *חרש מחציו ולחוץ שלו מחציו
ולפנים של בעל הבית אם היה משכירו לאחרים אפי׳ מצא בתוך הבית הרי אלו שלו׳׳
ה׳ מצא בחנות הרי אלו שלו בין תיבה לחנוני הרי אלו של חנוני לפני שולחני הרי אלו
30 שלו בין כסא לשולחני הרי אלו של שולחני *ר׳ יהודה אומ׳ אף הלוקח פירות מחבירו

* כן הוא בכתיבת היד.

או

או שלח לו חבירו פירות מצא בתוכם מעות הרי אלו שלו ואם היו צרורין
נוטל ומכריז׳׳ ו אף השמלה היתה בכלל כל אלו ולמה יצאת להקיש
אליה אלא מה השמלה מיוחדת שיש לה סימנין ויש לה תובעין חייב
להכריז ואף כל דבר שיש לו סימנין ויש לו תובעין חייב להכריז׳׳ ז עד
5 *אימתי חייב להכריז עד שישמעו שכיניו דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳
שלשה רגלים ואחר רגל האחרון שבעת ימים כדי שילך לביתו שלשה *ויכריז יום
אחד׳׳ ח אמר את האבדה ולא אמר סימניה הרי זה לא יתננה לו הרמאי
אף על פי שאמר סימניה הרי זה לא יתננה לו ש׳ עד דרש אחיך אתו
עד שתדרוש את אחיך אם רמאי הוא אם אינו רמאי׳׳ ט כל דבר שהוא
10 עושה ואוכל יעשה ויאכל וכל דבר שאינו עושה ואוכל ימכר ש׳ והשבתו
לו ראה היאך תשיבנו לו כמה יהיה בדמים ר׳ טרפון אומ׳ ישתמש בהן לפיכך
אם אבדו חייב באחריותן ר׳ עקיבה אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו
חייב באחריותן׳׳ י מצא ספרים קורא בהן אחת לשלשים יום ואם אינו יודע
לקרות גוללן אבל לא ילמד בהן כתחילה ולא יקרא אחר עמו מצא כסות
15 מנערה אחת לשלשים יום ושוטחה לצרכה אבל לא לכבודו כלי כסף וכלי נח
נחשת משתמש בהן לצרכן אבל לא לשחקן כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהן עד
שיבא אליהו ¶ז׳ל מצא שק או קופה *שאין דרכו ליטול הרי זה לא יטול׳׳ יא
ואי זו היא אבדה מצא חמור ופרה רועים בדרך אין זו אבידה חמור
וכליו הפוכים ופרה רצה בין הכרמים הרי זו אבדה החזירה וברחה *אפילו ארבעה
20 וחמשה פעמים חייב *ש׳ השב תשיבם אם היה בטל מן הסלע לא יאמר לו תן
לי סלע אלא נותן לו שכרו *בפועל בטל ואם יש שם בית דין מתנה עמו בפני
בית דין ואם אין שם למי יתנה שלו קודם׳׳ יב מצאה ברפת אינו חייב בה
ברשות הרבים חייב בה היתה בין הקברות הרי זה לא יטמא לו ואם
יאמר לו אביו היטמא או שאמר לו אביו אל תחזיר הרי זה לא ישמע לו פרק וטען
25 פרק וטען אפילו ארבעה חמשה פעמים חייב ש׳ עזב תעזב הלך וישב לו אמר לו
הואיל ועליך מצוה אם רצית לפרוק פרוק פטור ש׳ עמו אם היה זקן או חולה
חייב מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון רבי שמעון אומ׳ אף לטעון ר׳ יוסי
הגלילי אומ׳ אם היה עליו יותר ממשואו אינו זקוק לו ש׳ תחת משאו משאוי שהוא
יכול *לעמד בו׳׳ יג אבידתו ואבידת אביו שלו קודמת אבידתו ואבידת רבו
30 שלו קודמת אבידת אביו ואבידת רבו של רבו קודמת לאבידת אביו שאביו

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ ראשי התבות האלה במקום הזה אינם: זכרו לברכה, או: זכרונו לברכה כנהוג: אבל: זכור לטוב, לפי שאליהו ב׳ ; לפני ביאת המשיח, ואז יהיה יום ה׳ הגדול והנורא (מלאכי ג׳ כ״ג).

הביאו לחיי העולם הזה ורבו שלימדו חכמה הביאו לחיי העולם הבא אם היה אביו
שקול כנגד רבו אבידת אביו קודמת״ יד׳ היה אביו ורבו נושאין משא מניח
את של רבו ואחר כך מניח את של אביו היה אביו ורבו שבויים בשביה
פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו אבל אם היה אביו תלמיד חכם פודה את
אביו ואחר כך פודה את רבו״ הל׳ יד׳ פרק ג׳ המפקיד אצל ח/
חבירו בהמה או כלים נגנבו או שאבדו ישלם
אם לא רצה להישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא הגנב משלם תשלומי
כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי הוא משלם למי שהפקדון אצלו״
ב׳ ¶נשבע אם לא רצה לשלם שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא הגנב משלם
תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי הוא משלם לבעל
הפקדון״ ג׳ שלם ולא רצה להישבע נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר
משלם תשלומי ארבעה *ארבעה וחמשה למי הוא משלם למי שהפקדון
אצלו״ ד׳ השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר
שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר אמ׳ ר׳ יוסי כיצד והלה עושה סחורה
בפרתו של זה אלא תחזור פרה לבעלים״ ה׳ אמר לשנים גזלתי את אחד מכם
מנה ואיני יודע אי זה מכם או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני
יודע אי זה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו״ ו׳ שנים שהפקידו
אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי
נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבוא אליהו אמ׳ ר׳ יוסי אם כן מה
הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבוא אליהו״ ז׳ וכן שני כלים אחד יפה
מנה ואחד יפה אלף זוז *אומ׳ יפה שלי וזה אומ׳ יפה שלי נותן את הקטן לאחד
מהן ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשני והשאר יהא *מונה עד שיבוא אליהו אמ׳ ר׳ יוסי
אם כן מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא *מונה עד שיבוא אליהו״ ח׳ המפקיד
פירות אצל חבירו אפי׳ הם אובדים הרי זה לא יגע בהן רבן שמעו׳ בן גמליאל
אומר ימכור בפני בית דין מפני השב אבידה לבעלים״ ט׳ המפקיד פירות אצל
חבירו הרי זה יוציא לו חסרונות לחיטין ולאורז תשעת חצאי קבין לכר לשעורים
ולדוחן תשעת קבין לכּר לכוסמים ולזרע פשתן שלשת סאין לכור הכל לפי המידה
והכל לפי הזמן אמ׳ ר׳ יוחנן בן נורי וכי מה אכפת להן״ י׳ **העכברים אוכלים בין
מהרבה בין מקימעא אינו *יוציא לא חסרונות אלא לכור בלבד ר׳ יהודה אומ׳
אם היתה מידה מרובה אינו *יוציא לו חסרונות מפני שהן מותירות״ יא׳ *יוצא לו

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ קצת מהלכה הזו אינה נמצאת לא במשנה שבמשניות, ולא במשנה שבבבלי, ולא במשנה שהירושלמי נוסד עליה.

** בשגגה חלק הסופר (או סופר אחד שלפניו) ההלכה הזאת לחצאיי ועשה מן משנה אחת שתי משניות.

שתות ליין ר' יהודה אומ' חומש יוציא לו שלשת לוגין שמן למאה לוג ומחצה שמרים לוג
ומחצה בלע אם היה שמן מזוקק אינו *יוציא לו שמרים קינקנין ישנות אינו *יוציא לו בלע
ר' יהודה אומ' אף המוכר שמן מזוקק לחבירו כל ימות השנה הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה
שמרים למאה״ יב המפקיד חבית אצל חבירו ולא ייחדו לה הבעלים מקום
5 *טילטלה ונשברה אם מתוך ידו נשברה לצורכו חייב לצורכה פטור אם משהניחה
בין לצורכו בין לצורכה פטור ייחדו לה הבעלים מקום וטילטלה ונשברה בין מתוך ידו בין
משהניחה לצרכו חייב לצרכה פטור״ יג המפקיד מעות אצל חבירו צררן והפשילן
לאחוריו *מסרן לבנו ולבתו הקטנים ונעל בפניהם שלא כראוי חייב שלא
שימר כדרך השומרים אבל אם שימר כדרך השומרים פטור״ יד המפקיד
10 מעות אצל השולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב
באחריותן אם מותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו *אינו חייב באחריותן אם מותרין
ישתמש אצל בעל הבית בין כך ובין כך לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב
באחריותן החנוני כבעל הבית דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר כשולחני״ טו
השולח יד בפקדון בית שמאי אומ' ילקה בחסר וביתר בית הלל אומ'
15 כשעת *היצאה ר' עקיבה אומ' כשעת התביעה החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי
אומ' חייב ובית הלל אומ' אינו חייב עד שעה שישלח יד כיצד היטה את החבית ונטל
הימנה רביעית ונשברה אינו משלם אלא רביעית *הגביה ונטל ממנה רביעית ונשברה
משלם לו את הכל״ הל' טו פרק יד הכסף קונה את הזהב והזהב
אינו קונה את הכסף הנחשת קונה את הכסף והכסף
20 אינו קונה את הנחשת מעות הרעות קונות את היפות והיפות אינן קונות את הרעות
אסימון קונה את המטבע והמטבע אינו קונה את אסימון המטלטלין קונין את המטבע
והמטבע אינו קונה את המטלטלין זה הכלל כל המטלטלין קונין זה את זה״ ב
כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו נתן לו מעות
ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול עתיד
25 להיפרע ממי שאינו עומד בדיבורו ר' שמעון אומר כל שהכסף בידו *לעליונה״
ג *ההונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח עד אמתי הוא
מותר להחזיר עד כדי שיראה לתגר או לקרובו הורה ר' טרפון בלוד ההונאה
שמונת כסף לסלע ושליש למקח ושמחו תגרי לוד אמ' להם מותר להחזיר כל היום כולו נ'
אמרו לו יניח לנו ר' טרפון את מקומנו וחזרו לדברי חכמים״ ד אחד הלוקח ואחד
30 המוכר יש להן הונאה כשם שהונאה להדיוט כך הונאה לתגר ר' יהודה אומר אין

* כן הוא בכתיבת היד.

הונאה לתגר משהוטל עליו ידו לעליונה* כשהוא אומ׳ תן לי את מעותיי ¶ או⁝תן לי מה שהוניתני״
ה׳ וכמה תהא הסלע חסירה ולא יהיה בה הונאה ר׳ מאיר אומ׳ ארבעה אסרות מאיסר
לדינר ר׳ יהודה אומ׳ ארבעה פונדיונות מפונדיון לדינר ר׳ שמעון אומר שמונה
פונדיונות משני פונדיונות לדינר״ ו׳ עד אמתי הוא מותר להחזיר בכרכים עד
5 כדי שיראה לשולחני ובכפרים עד ערבי שבתות ואם היה מכירה אפי׳ לאחר
שנים עשר חדש מקבלה הימנו ואין לו עליו אלא תרעומת ונותנה למעשר שני ואינו
חושש שאינה אלא נפש רעה״ ז׳ ההונאה ארבע כסף והטענה שתי כסף וההודאה
שוה פרוטה* והאשה מתקדשת בשוה פרוטה והנהנה שוה פרוטה מן ההקדש
מעל והמוצא שוה פרוטה חייב להכריז והגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו
10 אחריו אפי׳ למדיי״ ח׳ חמשה *חמשין הן האוכל תרומה ותרומת מעשר ותרומת
מעשר של דמיי והחלה והבכורים מוסיף חומש הפודה נטע רבעי ומעשר
שני שלו מוסיף חומש הפודה *הקדישו מוסיף חומש והנהנה שוה פרוטה מן ההקדש
מוסיף חומש והגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו מוסיף חומש״ ט׳ אלו דברי׳
שאין להם הונאה העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות אין בהן לא תשלומי
15 כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה שומר חנם אינו נשבע נושא שכר אינו משלם
ר׳ שמעון אומ׳ קדשים שהוא חייב באחריותן יש להן הונאה ושאינו חייב באחריותן
אין להן *אונאה ר׳ יהודה אומר אף ספר תורה ובהמה ומרגלית אין להן הונאה אמרו
לו לא אמרו אלא את אילו״ י׳ כשם שהונאה במקח ובממכר כך הונאה בדברים
לא יאמר לו בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה ליקח ואם היה בעל תשובה לא יאמר
20 לו זכר מעשיך הראשונים ואם היה בן גרים לא יאמר לו זכר מעשה אבותיך ש׳ וגר
לא תונה ולא תלחצנו״ יא אין מערבין פירות בפירות אפילו חדשים בחדשים
ואין צריך לומר חדשים בישנים באמת ביין התירו לערב קשה ברך מפני
שהוא משביחו ואין מערבין שמרי יין ביין אלא נותן לו את שמריו מי שנתערב מים
ביינו לא ימכרנו בחנות אלא אם כן *הודיע ולא לתגר אף על פי שהוא מודיעו שאינו
25 אלא לרמות בו מקום שנהגו להטיל *מי יש יטילו״ יב התגר נוטל מחמש ג
גרנות ונותן לתוך מגורה אחת מחמש גיתות ונותן לתוך *פיתנו אחד
ובלבד שלא יתכוון לערב ר׳ יהודה אומ׳ אף לא יחלק החנווני קליות ואגוזים לתינוקות
מפני שהוא מרגילן לבוא אצלו וחכמ׳ מתירין לא יפחות את השער וחכמ׳ אומ׳ זכור
לטוב לא יבור את הגריסין *כדברי אבא שאול וחכמ׳ מתירין ומודים שלא יבור *על פי
30 המגורה שאינו אלא כגונב את העין אין *מפרקסין לא את האדם ולא את הבהמה

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כשהסופר רוצה להודיענו שטעה, וכתב שני מלות כאלו הן מלה אחת, הוא עושה כמן כזה ⁝ בין שתי המלות.

ולא

ולא את הכלים״ **הל׳ יב׳ פרק ט׳** אי זה הוא נשך ואי זה הוא *מרבית
אי זה הוא נשך המלוה סלע בחמשה דינרין וסאתים
חטים בשלש מפני שהוא נושך ואי זה הוא מרבית המרבה בפירות כיצד לקח הימנו
חטים *מדינר זהב לכור וכן השער עמדו חטים בשלשים דינר אמ׳ לו תן לי חטיי שאני
מוכרן ולוקח אני בהן יין אמ׳ לו והרי *חיטך עשויות עלי בשלשים דינר והרי לך אצלי
בהן יין ויין אין לו״ **ב׳** המלווה את חבירו לא ידור בחצירו חנם ולא ישכור ממנו
בפחות מפני שהוא רבית מרבין על השכר ואין מרבין על המכר כיצד
השכיר לו את החצר אמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי הרי היא לך בעשר סלעים *ואם
משל חדש בחדש מסלע לחדש מותר״ **ג׳** מכר לו את השדה אמ׳ לו אם מעכשיו
אתה נותן לי הרי היא לך באלף זוז ואם לגורן בשנים עשר מנה אסור״
ד׳ מכר לו את השדה ונתן לו מקצת דמים ואמ׳ לו אמתי שתירצה הביא מעות
וטול את שלך אסור הלווהו על שדהו אמר לו אם אתה נותן לי מיכן ועד
שלש שנים הרי היא שלי הרי *הוא שלו כך היה *בויתס בן *זיכון עושה על פי חכמים״
ה׳ אין מושיבין את החנוני למחצית שכר לא יתן לו מעות ליקח בהן פירות
למחצית שכר אלא אם כן נותן לו שכרו כפועל בטל אין מושיבין תרנגלים ל
למחצה ואין שמין עגלים וסייחין למחצה אלא אם כן נותן לו שכר עמלו ומזונו אבל
מקבלין עגלים וסייחין למחצה אלא אם כן נותן לו ומגדלין אותן עד שיהיו שלשין
וחמור עד שתהא טוענת״ **ו׳** שמין פרה וחמור וכל דבר שדרכו לעשות ולאכל
*מקום שנהגו לחלק את הוולדות מיד חולקין מקום שנהגו לגדל יגדילו רבן שמעו׳
בן גמליאל אומר שמין עגל עם אמו וסייח עם אמו ומפרין על שדהו ואינו חושש
משום רבית״ **ז׳** אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית אבל מקבלין
צאן ברזל מן הגוים ולווין מהם ומלווין אותן ברבית וכן בגר תושב מלווה ישר׳
מעותיו של נכרי מדעת *נכרי אבל לא מדעת ישראל״ **ח׳** אין פוסקין על הפירות
עד שיצא השער יצא השער היה הוא תחילה לקוצרים פוסקין עמו על הגדיש ועל העבט
של ענבים ועל המעטן של זתים ועל הביצים של יוצר ועל הסיד משישקע בכבשנו
פוסק עמו על הזבל כל ימות השנה ר׳ יוסי אומ׳ אינו פוסק על הזבל עד שיהיה לו זבל
באשפות וחכמ׳ מתירין פוסק עמו כשער *גבוה ר׳ יהודה אומ׳ אף על פי שלא פסק
עמו יכול הוא לומר תן לי כזה או תן לי את מעותיי״ **ט׳** מלווה אדם את אריסיו
חיטין בחיטין לזרע אבל לא לאכל שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חיטין
ביוקר והוזלו או בזול והוקרו ונוטל מהן כשער הזול לא שהלכה כן אלא שרצה להחמיר

* כן הוא בכתיבת היד.

על עצמו" י לא יאמר אדם לחבירו הלויני כור חטין ואני נותן לך לגורן אבל
אומר לו עד שיבוא בני או עד שאמצא מפתח הלל אוסר *וכך היה הלל אומר
לא תלוה אשה ככר לחברתה עד שתעשינה בדמים שמא יוקירו החטים ונמצאו באות
לידי רבית" יא אומר אדם לחבירו *נכש עמי ואנכש עמך עדור עמי ואעדור
5 עמך אבל לא יאמר לו נכש עמי ואעדור *לך עדור עמי ואנכש עמך כל
ימי *גריר אחד וכל ימי רביעה אחת אבל לא יאמר לו חרוש עמי בגריר ואני עמך
ברביעה" יב רבן גמליאל אומר יש רבית מוקדמת ויש רבית מאוחרת כיצ'
נתן את עיניו *להלוות הימנו היה משלח לו ואומר לו בשביל שילווני זו היא רבית
מוקדמת לווה הימנו והחזיר *את מעותיו היה משלח לו ואומר לו בשביל מעותיך
10 שהיו בטלות אצלי זו היא רבית מאוחרת ר' שמעון אומ' יש רבית דברים לא יאמר לו
דע אם בא איש פלוני ממקום פלוני" יג אילו עוברין בלא תעשה המלווה והלווה
והערב והעידים וחכמ' אומ' אף הסופר עוברין על בל תתן לו ועל
בל תקח הימנו ועל לא תהיה לו כנושה *ואל לא תשימון עליו נשך ולפני עור לא תתן מכשול
ויראת מאלהיך אני י'י" הל' יג ׳ פרק ו׳ ׳ השוכר את האומנין ואמר
15 והטעו זה את זה אין להם זה על זה אלא תרעומת
שכר את החמר ואת *הקרר *פְּרְיָה פֵּרִין קלילין לכלה או למת פועלין לעלות פישתנו
מן המשרה וכל דבר שהוא אבד וחזרו בהן מקום שאין אדם *סובר עליהן או מטען"
ב השוכר את האומנין וחזרו בהם ידם לתחתונה אם בעל הבית חזר בו ידו לתחתונה
וכל המשנה ידו לתחתונה וכל החוזר בו ידו לתחתונה" ג השוכר את
20 החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה בבקעה והוליכה בהר אפילו זו עשרת
מילין וזו עשרת מילין ומתה חייב שכר את החמור והבריקה או שנעשת לאנגריא
אומ' לו הרי שלך לפניך מתה או נשברה חייב להעמיד לו חמור" ד השוכר
את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה אם החליקה פטור ואם הוחמה
חייב בבקעה והוליכה בהר אם החליקה חייב ואם הוחמה פטור אם מחמת המעלה
25 חייב" ה השוכר את הפרה לחרוש בהר וחרש בבקעה ונשבר הקינקן פטור בב'
בבקעה וחרש בהר וניסבר הקינקן חייב לדוש בקטנית ודש בתבואה פטור
בתבואה ודש בקטנית חייב מפני שהקטנית מחלקת" ו השוכר את החמור
להביא חטין והביא שעורין תבואה והביא תבן חייב מפני שהנפה קשה כמשאוי
להביא לתך חיטין והביא לתך שעורין פטור ואם הוסיף על משואו חייב וכמה יוסיף
30 על משואו ויהא חייב סומכוס אומ' משם ר' מאיר סאה לגמל ושלשת קבין לחמור"

* כן הוא בכתיבת היד.

ז כל האומנין שומרי שכר וכולן שאמרו הביא מעות וטול את שלך שומר חנם

שמר לי ואשמר לך שומר שכר שמר לי ואמר לו הנח *לפניך שומר חנם והמלוה

על המשכון שומר שכר ר' יהודה או' הלווהו מעות שומר חנם הלווהו פירות שומר

שכר אבא שאול אומר מותר אדם להשכיר משכונו של עני להיות פוסק עליו והולך

5 מפני שהוא כמשיב אבדה" ח המעביר חבית ממקום למקום ושברה בין שומר

חנם ובין שומר שכר ישבע אמ' ר' ליעזר תמיה אני אם יכולין זה וזה להשבע"

הל' א פרק ז'

השוכר את הפועלים ואמר להן להשכים ולהעריב מ'

מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב אינו יכול

לכופן מקום שנהגו לזון יזון לספק מתיקה יספק הכל כמנהג המדינה מעשה בר'

10 יוחנן בן מתיה שאמר לבנו צא ושכור לי פועלין ופסק עמהם מזונות וכשבא אצל אביו

אמר לו אפי' אתה עושה להם כסעודת שלמה *בשעתן לא יצאת ידי חובתך עמהן שהם

בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין

לכם אלא פת וקטנית בלבד רבן שמעון בן גמליאל או' לא היה צריך לומר כן אלא

הכל כמנהג המדינה" ב אילו אוכלין מן התורה העושה במחובר לקרקע בשעת

15 גמר מלאכה ובתלוש מן הקרקע עד שלא נגמרה מלאכתו ובדבר שגידולו מן

הארץ" ג ואילו שאינן אוכלין העושה במחובר לקרקע בשעה שאינה גמר מלאכה

ובתלוש מן הקרקע מאחר שניגמרה מלאכתו ובדבר שאין גידולו מן הארץ"

ד היה עושה בידיו אבל לא ברגליו ברגליו אבל לא בידיו אפי' על כתיפו הרי זה יאכל

ר' יוסי בר' יהודה או' עד שיעשה בידיו וברגליו" ה היה עושה בתאנים

20 לא יאכל בענבים בענבים לא יאכל בתאנים אבל מונע הוא את עצמו עד

שהוא מגיע למקום היפות ואוכל וכולם לא אמרו אלא בשעת גמר מלאכה אבל מפני

השב אבדה לבעלים אמרו הפועלים אוכלין בהליכתן מאומן לאומן ובחזירתן מן הגת

וחמור *עד שתהא פורקת" ו אוכל פועל קישות אפילו בדינר וכותבת אפילו ב'

בדינר ר' אלעזר *חסמא או' לא יאכל פועל יתר על שכרו וחכמ' מתירין אבל

25 מלמדין את האדם כדי שלא יהא *רועבתן ויהא סותם את הפתח בפניו" ז קוצץ

אדם על ידי עצמו על ידי בנו ובתו הגדולים על ידי עבדו ושפחתו *העב — ריס

ועל ידי אשתו מפני שיש בהן דעת אבל אינו קוצץ לא על ידי בנו ובתו הקטנים ולא

על ידי עבדו ושפחתו *הכנענים ולא על ידי בהמתו מפני שאין בהם דעת" ח

השוכר את הפועלין לעשות עמו בנטע רבעי שלו הרי אילו לא יאכלו ואם

30 לא הודיען פודה ומאכילן *ניתפרסמו עיגוליו ניתפתחו חביותיו הרי אלו לא יאכלו ואם

* כן הוא בכתיבת היד.

לא הודיען מעשר ומאכילן״ ט שומרי פירות אוכלין *מהלכת המדינה אבל
לא מן התורה ארבעה שומרין הם שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר
שומר חנם נשבע על הכל והשואל משלם את הכל נושא שכר והשוכר נשבעין על רג
השבר ועל השבויה ועל המיתה ומשלמין את האבדה ואת הגניבה״ י זאב אחד
5 אונס שני זאבים אונס ר׳ יהודה אומ׳ אף בשעת משלחת זאבים אף זאב
אחד אונס״ יא שני כלבים אינן אונס *ידע הבבלי אמר משום ר׳ מאיר מרוח
אחת אינו אונס משתי רוחות אונס״ יב הלסטים הרי זה אונס *הזאב:
והארי והדוב והנמר *והברדלים והנחש הרי אלו אנסין אמתי בזמן שבאו
מאיליהן אבל אם *הולכין למקום גדודי חיה ולסטין הרי *אלו אנסין״ יג מתה
10 כדרכה הרי זה אונס סיגפה ומתה אינו אונס עלתה לראשי הצוקים ונפלה
הרי זה אונס העלה לראשי הצוקים ונפלה *אינו אונס מתנה שומר חנם להיות פטור
משבועה והשואל להיות פטור מלשלם נושא שכר והשוכר להיות פטורים משבועה
ומלשלם״ יד כל המתנה על *משכתוב בתורה תנאו בטל כל תנאי שהוא מעשה
מתחילתו תנאו בטל וכל שאיפשר לו לקיימו בסופו והיתנה עליו מתחילתו
15 תנאו קיים״ הל׳ יד׳ פרק יח׳ השואל את הפרה ושאל את
בעליה עמה *שכר את הפרה ושכר את
בעליה עמה *שכר את הבעלים או ששכרן ואחר כך שאל את הפרה ומתה פטור ש׳ אם
בעליו עמו לא ישלם״ ב אבל אם שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים או
ששכרן ומתה חייב ש׳ בעליו אין עמו שלם ישלם״ ג השואל את הפרה
20 שאלה חצי יום ושכרה חצי יום שאלה *יום ושכרה למחר שאל אחת ושכר אחת*
המשאיל אומ׳ שאולה מתה ביום שהיתה שאולה מתה בשעה שהיתה שאולה מתה והלה
אומ׳ איני יודע חייב״ ד השוכר אומר שכורה מתה ביום שהיתה שכורה מתה בשעה
שהיתה שכורה מיתה והלה אומ׳ איני יודע פטור זה אומ׳ שאולה וזה אומ׳ שכורה
ישבע השוכר שהשכורה מתה זה אומ׳ איני יודע וזה אומ׳ איני יודע יחלוקו״ ה השואל
25 את הפרה ושילחה לו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או ביד בנו ביד עבדו ביד
שלוחו של שואל ומתה פטור אמ׳ לו השואל *שילחה לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ב
ביד בנך או ביד עבדך או ביד שלוחך או שאמר לו המשאיל הרי אני משלחה לך ביד בני
ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנך או ביד עבדך או ביד שלוחך ואמר לו השואל שלח ושלחה
ומתה חייב וכן בשעה שהוא מחזירה״ ו המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר
30 שפחתו וילדה זה אומ׳ עד שלא מכרתי ילדה וזה אומ׳ משלקחתי יחלוקו היו

* כן הוא בכתיבת היד.

לו שני עבדים אחד גדול ואחד קטן וכן שתי שדות אחת גדולה ואחת קטנה הלוקח
אומ' גדול לקחתי והלה אומ' איני יודע זכה בגדול המוכר אומר קטן מכרתי והלה אומ'
איני יודע אין לו אלא קטן זה אומר גדול וזה אומר קטן ישבע המוכר שהקטן מכר זה
אומר איני יודע וזה אומ' איני יודע יחלוקו׃ ז המוכר את זיתיו לעצים ועשו
פחות מרביעית לסאה הרי הן של *בעלי הזיתים עשו רביעית לסאה זה
אומ' זיתי גידלו וזה אומ' ארצי גידלה יחלוקו׃ ח שטף הנהר את זיתיו ונתנן לתוך
שדה חבירו זה אומ' זיתי גידלו וזה אומ' ארצי *גדלה יחלוקו׃ ט המשכיר
בית לחבירו בימות הגשמים אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח בימות
החמה שלשים יום ובכרכים אחד בימות החמה ואחד בימות הגשמים שנים עשר
חדש ובחנויות אחד הכפרים ואחד העיירות שנים עשר חדש רבן שמעון בן גמליאל
אומ' חנות של נחתומין ושל צבעין שלש שנים׃ י המשכיר בית לחבירו *חייב
בדלת ובנגר ובמנעול ובכל דבר שהוא מעשה אומן אבל דבר שאינו מעשה
אומן השוכר עושהו הזבל של בעל הבית אין לשוכר אלא היוצא מן התנור ומן הכירים
בלבד׃ יא המשכיר בית לחבירו לשנה נתעברה השנה נתעברה לשוכר
הישכיר לו לחדשים נתעברה השנה נתעברה למשכיר מעשה *בציפורין
באחד ששכר מרחץ מחבירו בשנים עשר *זהוב לשנה בדינר זהב לחדש ונמצאת
השנה מעוברת ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני ר' יוסי ואמרו יחלקו
את חדש העיבור׃ יב המשכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית אם היה
*קטון לא יעשנו גדול גדול לא יעשנו קטון אחד לא יעשנו שנים שנים לא
יעשנו אחד לא יפחות מן החלונות לא יוסיף עליהם אלא מדעת שניהם׃ הל' יב

פרק ט

המקבל שדה מחבירו מקום שנהגו לקצור יקצור לעקור
יעקור לחרוש אחריו יחרוש הכל כמנהג המדינה כשם שחולקין בתבואה
כך חולקין בתבן ובקש כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים ושניהם מספקין
את הקנים׃ ב המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחים או בית האילן יבש המעין
ניקצץ האילן אינו מנכה לו מן *החכורו אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחים
*או שדה בית האילן זה יבש המעין ניקצץ האילן מנכה לו מן החכורו׃ ג המקבל
שדה מחבירו *מי שוכה בה הבירה שמין אותה כמה היא ראויה לעשות ונותן לו
שהוא *אומר לו אם אביר ולא *אעבד אשלם במיטבא׃ ד המקבל שדה מחבירו
ולא רצה לנכש אמ' לו מה אכפת לך הואיל ואני נותן לך את *חכורך אין שומעין
לו שהוא אומר לו למחר אתה יוצא הימנה והיא מעלת לפני עשבים׃ ה המקבל

* כן הוא בכתיבת היד.

שדה מחבירו ולא עשאת אם יש בה כדי להעמיד כְּרִי חייב להיטפל בה אמר רבי
יהודה מה קיצבה כְּרִי אלא אם יש בה כדי ניפלה" ו' המקבל שדה מחבירו ואכלה
חגב או נישדפה אם מכת מדינה היא מנכה לו מן החכורו ואם אינה מכת
מדינה אינו מנכה לו מן החכורו ר' יהודה אומ' אם קיבלה הימנו' במעות בין כך ובין
5 כך אינו מנכה לו מן החכורו" ז' המקבל שדה מחבירו בעשרת כורין חיטין
לקת נותן לו מתוכה היו חיטין יפות לא יאמר לו הרי אני לוקח לך מן השוק
אלא נותן לו מתוכה" ח' המקבל שדה מחבירו ליזרענה חיטין יזרענה שעורים
שעורים לא יזרענה חיטין רבן שמעון בן גמליאל אוסר קטנית לא יזרענה
תבואה תבואה *לא יזרענה קטנית רבן שמעון בן גמליאל אוסר" ט' המקבל שדה
10 מחבירו לשנים מועטות לא יזרענה פשתן ואין לו קורות של שיקמה קיבלה
ממנו שבע שנים זורעה בשנה הראשונה פשתן ויש לו קורות שיקמה" י' המקבל
שדה מחבירו לשבע שנים בשבע מאות דינר אין השביעית מן המניין שבוע
אחד בשבע מאות דינר שביעית מן המניין" יא' שכיר יום גובה כל *היום
ושכיר לילה גובה כל *הלילה שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום" יב'
15 שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע יצא ביום גובה כל היום יצא
בלילה גובה כל הלילה וכל היום" יג' אחד שכר האדם ואחד שכר הבהמה
ואחד שכר הכלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ויש בו משום לא תלין פעולת
שכיר אתך עד בקר אמתי בזמן שתבעו ואם לא תבעו אינו עובר עליו המחהו ¶אצל
החנוני או אצל השולחני אינו עובר עליו השכיר נשבע בזמנו ונוטל *עיבר זמנו אינו
20 נשבע ונוטל אם יש עדים שתבעו הרי זה נשבע ונוטל" יד' גר תושב יש בו
משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר"
טו' שמלוה את חבירו לא ימשכננו אלא בבית דין לא יכנס לביתו ליטול את משכונו
ש' בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נושה בו וגו' היו לו שני כלים נוטל אחד
ומחזיר אחד מחזיר את הכר בלילה ואת המחרשה ביום ואם מת אינו מחזיר ליורשיו
25 רבן שמעון בן גמליאל אומ' אף לעצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום ומשלשים יום
ולהלן מוכרן בבית דין" יו' אלמנה בין שהיא ענייה ובין שהיא עשירה אין ממ/
ממשכנין אותה ש' *לא תחבל בגד אלמנה החובל את הרקים עובר בלא
תעשה וחייב עליה משום שני כלים ש' לא יחבל רחים ורכב לא על רחים ורכב בלבד
אמרו אלא כל דבר שעושין בו אוכל נפש ש' כי נפש הוא חבל" הל' א' פרק י'
30 הבית והעליה של שנים שנפלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים '

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

ובעפר רואין אלו *ראויות להשתבר היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו נוטלן ועולות
לו מן החשבון׃ ב הבית *והעליה של שנים *ניפתחה העליה ואין בעל הבית רוצה
לתקן הרי בעל העליה יורד ודר למטן עד שיתקן לו את העלייה ר׳ יוסי אומ׳
התחתון נותן את התקרה והעליון את המעזבה׃ ג הבית והעליה של שנים
5 שנפלו אמ׳ בעל העלייה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה הרי בעל העליה
בונה את הבית ויושב בתוכו עד שיתן לו את *יציאותיו ר׳ *יוסי אומ׳ אף זה דר בתוך
של חבירו צריך להעלות לו שכר אלא בעל העלייה בונה את הבית ואת העלייה
ומקרה את העליה ויושב בבית עד שיתן לו את יציאותיו׃ ד וכן בית הבד שהוא
בנוי בסלע וגינת אחר על גביו ונפחת הרי בעל הגנה יורד וזורע למטן עד
10 שיעשה לבית בדו *כיפים הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים והיזיקו פטורין מ׳
מלשלם נתנו לו זמן לסתור את הכותל ולקוץ את האילן *ונפל בתוך הזמן פטור
לאחר הזמן חייב׃ ה מי שהיה כתלו סמוך לגינת חבירו ונפל אמר לו פנה
את אבניך אמ׳ לו הגיעוך אין שומעין לו אם משקיבל עליו אמר לו הילך
את יציאותיך ואני נוטל את שלי אין שומעין לו׃ ו השוכר את הפועל לעשות
15 עמו בתבן ובקש אמ׳ לו תן לי שכרי אמ׳ לו טול ממה שעשית בשכרך אין
שומעין לו משקיבל עליו אמר לו הא לך שכרך ואני נוטל את שלי אין שומעין לו׃
ז המוציא זבלו לרשות הרבים לזבלים המוציא מוציא והמזבל מזבל אין שורין נ
טיט ברשות הרבים ואין *לו *בנים לבינים גובלין טיט ברשות הרבים אבל לא
ללבנים הבונה ברשות הרבים המביא אבנים מביא והבונה בונה ואם היזיק משלם
20 מה שהיזיק רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום׃
ח שתי גנות זו על גבי זו והירק בינתיים ר׳ מאיר אומר של עליון ר׳ יהודה אומ׳ של
תחתון אמ׳ ר׳ מאיר ומה אם ירצה העליון ליטול את עפרו אין כאן ירק אמ׳ ר׳
יהודה ומה אם ירצה התחתון למלאות *גינתו עפר אין כאן ירק אמ׳ ר׳ מאיר וכי מ
מאחר ששניהם יכולין למחות זה על ידי זה מנין ירק זה חייה ר׳ שמעון אומ׳ כל שהעליון
25 יכול לפשוט את ידו וליטול הרי הוא שלו והשאר *לתחתון׃ הל׳ ח

באבא בתרא

פרק א השותפים שרצו לעשות מחיצה בחצר
בונין את הכותל באמצע מקום שנהגו לבנות *גביל זית *בפיסין
לבינין בונין הכל כמנהג המדינה בגביל זה נותן שלשה טפחים וזה נותן שלשה
30 טפחים בגזית זה נותן *טפחים ומחצה וזה נותן טפחים ומחצה *בכפסים זה נותן

* כן הוא בכתיבת היד

טפחים *ומחצה וזה נותן טפחים *ומחצה בלבנים זה נותן טפח ומחצה וזה
נותן טפח ומחצה לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם״
ב וכן בגנה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו אבל בבקעה מקום שנהגו
שלא לגדור אין מחייבין אותו אלא אם רצה כונס לתוך שלו ועושה חזית
5 מבחוץ לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים שלו״ ג ואם עשו מדעת
שניהם בונים את הכותל באמצע ועושין חזית מיכן ומיכן לפיכך
אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם״ ד המקיף את חבירו משלש
רוחותיו גדר את הראשונה ואת השנייה ואת השלישית אין מחייבין
אותו ר׳ יוסי אומ׳ אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל״
10 ה כותל חצר שנפל מחייבין אותו לבנותו עד ארבע אמות בחזקת שנתן
עד שיביא ראיה שלא נתן״ ו מארבע אמות ולמעלן אין מחייבין נ
אותו סמך לו כותל אחר אף על פי שלא נתן עליו את *התיקרה מגלגלין
עליו את הכל בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן״ ז כופין אותו
לבנות בית שער ודלת לחצר רבן שמעון בן גמליא׳ אומ׳ לא כל החצירות
15 ראויות לבית שער כופין אותו לבנות לעיר חומה ודלתים ובריח רבן שמעון
בן גמליאל אומ׳ לא כל העיירות ראויות לחומה וכמה יהא בעיר ויהא כאנשי נ
העיר שנים עשר חדש קנה בה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר מיד״ ח
אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה
ולא את השדה עד שיהא בה תשעת קבין לזה ותשעת קבין לזה ר׳ יהודה אומ׳
20 *תשעת חצאיי קבין לזה ותשעת חצאי קבין לזה ולא את הגנה עד שיהא בה
חצי קב לזה וחצי קב לזה ר עקיבה אומ׳ בית רובע לא את הטרקלין ולא את נ
המורן ולא את השובך ולא את הטלית ולא את המרחץ ולא את בית הבד עד
שיהא בהן כדי לזה וכדי לזה אמתי בזמן שאין שניהם רוצין אבל בזמן ששניהן
רוצין אפילו בפחות מיכן יחלוקו *וכתבי הקדש אף על פי ששניהן רוצין לא
25 יחלוקו״ הל׳ א׳ פרק ב׳ לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חבירו
ולא שיח ולא מערה ולא אמת המים ולא נברכת של
כובסים אלא אם כן הרחיק מכתלו של חבירו שלשה טפחים וסד בסיד מרחיקין
את הגפת ואת הזבל את המלח ואת הסיד ואת הסלעים מכתלו של חבירו נ
שלשה טפחים או סד בסיד מרחיקין את הזרעים ואת המחרישה ואת מי רגלים
30 מן הכותל שלשה טפחים מרחיקים את הריחים שלשה מן השכב שהן ארבעה

* כן הוא בכתיבת היד.

[מן הרכב]

מן הרכב ואת התנור שלשה מן הכליא שהן ארבעה מן השפה׳׳ ב
לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא אם כן יש לו על גביו גובה
ארבע אמות היה מעמידו בעלייה עד שיהא תחתיו במעזבה שלשה טפחין
ובכירה טפח ואם הזיק משלם מה שהזיק ר׳ שמעון אומ׳ לא נאמרו כל השיעורין
5 האלו אלא שאם הזיק יהי פטור מלשלם׳׳ ג לא יפתח אדם חנות של נחתומין
ושל צבעים תחת אוצרו של חבירו ולא רפת בקר באמת ביין התירו
אבל לא רפת הבקר חנות שבחצר יכול הוא למחות בידו ולומר לו איני ¶ יכול
לישן לא מקול הנכנסים ולא מקול היוצאים ועושה כלים ויוצא ומוכר בשוק
אבל אינו יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן לא מקול הפטיש ולא מקול
10 הרחים ולא מקול התינוקות׳׳ ד מי שהיה כתלו סמוך לכותל חבירו לא
יסמוך לו כותל אחר אלא אם כן הרחיק *ארבע אמות *ובחלונות מלמעלן
ומלמטן ומכנגדן ארבע אמות׳׳ ה מרחיקים את הסולם מן השובך ארבע
אמות כדי שלא תקפוץ הנמייה ואת הכותל מן המזחילה ארבע
אמות כדי שיהא זוקף את הסולם מרחיקים את השובך מן העיר חמשים
15 אמה לא יעשה אדם שובך בתוך שלו אלא אם כן יש לו חמשים אמה לכל רוח
ר׳ יהודה אומ׳ בית ארבעת כורים מלא שגר היונה ואם לקחו אפי׳ בית רובע
הרי הוא בחזקתו׳׳ ו נפול שנמצא אפילו בתוך חמשים אמה הרי הוא של
בעל השובך חוץ מחמשים אמה הרי הוא של מוצאו נמצא בין שני נכ
שובכות קרוב לזה שלו ולזה שלו מחצה למחצה שניהם יחלוקו׳׳ ז מרחיקים
20 את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה והחרוב והשקמה חמשים אמה
אבא שאול אומ׳ כל אילן סרק חמשים אמה אם העיר קדמה קוצץ ואינו נותן דמים׳׳*
ח מרחיקין גורן קבועה מן העיר חמשים אמה לא יעשה אדם גורן קבועה
בתוך שלו אלא אם כן יש לו חמשים אמה לכל רוח מרחיק מנטיעותיו של
חבירו ומעירו כדי שלא יזיק׳׳ ט מרחיקים את הנבלות ואת הקברות ואת
25 הבורסקי מן העיר חמשים אמה ואין עושין בורסקי אלא למזרח העיר
ר׳ עקיבה אומ׳ לכל רוח הוא עושה חוץ מן המערבה ומרחיק חמשים אמה׳׳
י מרחיקין את המשרה מן הירק ואת *הכרשים מן הבצלים ואת החרדל מן
הדבורים ר׳ יוסי מתיר בחרדל׳׳ יא מרחיקין את האילן מן הבור
עשרים וחמש אמה החרוב והשקמה חמשים אמה בין מלמעלן בין מלמטן
30 בין מן הצד אם הבור קדם קוצץ ונותן דמים ואם האילן קדם לא יקוץ ספק זה

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a שורה 20.

קדס וזה קדס לא יקוץ ר׳ יוסי אומ׳ אף על פי שהבור קדס את האילן לא יקוץ נ׳
שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו״ יב׳ לא יטע אדם אילן סמוך
לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע׳ אמות *אחד גפנים *ואחד כל
האילן היה גדר בנתיים זה סומך לגדר וזה סומך לגדר היו שרשיו יונאין לתוך
5 שדה חבירו מעמיק שלשה טפחים כדי שלא יעכב את המחרישה היה חופר *ביד
ושיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו״ יג׳ אילן שהוא נוטה לתוך שדה
חבירו קוצץ מלא *מרדע על גבי המחרישה החרוב והשקמה כנגד המשקולת
בית השלחים ובית האילן כנגד *המשקלת אבא שאול אומר כל אילן סרק כנגד
המשקלת״ יד׳ אילן שהוא נוטה לרשות הרבים קוצץ כדי שיהא הגמל עובר
10 ברוכבו רבי יהודה אומ׳ טעון פשתן או זמורות ר׳ שמעון אומר כל האילן
כנגד המשקולת מפני הטומאה״ הל׳ יד׳ פרק ג׳ חזקת *בתים
שיחים ומערות ומרחצאות ושובכות ובית הבדים
ובית השלחים *ועבדים וכל שהוא עושה פירות תדיר חזקתן שלש שנים מיום
ליום שדה הבעל חזקתה שלש שנים ואינה מיום ליום״ ב׳ ר׳ ישמעאל אומ׳
15 שלשה חדשים בראשונה ושלשה חדשים באחרונה ושנים עשר חדש
באמצע שמונה עשר חדש ר׳ עקיבה אומר חדש אחד בראשונה וחדש אחד
באחרונה ושנים עשר חדש באמצע ארבעה עשר חדש אמ׳ ר׳ ישמעאל במי
דברים אמורים בשדה הלבן אבל בשדה האילן כנס את תבואתו ומסק את זיתיו
וכנס את קייצו הרי אלו שלש שנים״ ג׳ שלש ארצות לחזקה יהודה ועבר
20 הירדן והגליל היה ביהודה והחזיק בגליל בגליל והחזיק ביהודה אינה
חזקה עד שתהא עמו במדינה אמ׳ ר׳ יהודה לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא
*באספניא יחזיק שנה וילכו ויודיעוהו שנה *ויבאו בשנה אחרת״ ד׳ כל חזקה
שאין עמה טענה אינה חזקה *אמ׳ לו מה *את עושה בתוך שלי שלא אמ׳ לי
אדם דבר אינה חזקה שמכרתה לי ושנתתה לי מתנה הרי זו חזקה והבא משום
25 ירושה אינו צריך טענה״ ה׳ השותפים והאריסין והאפטרופין אין להם
חזקה אין לאיש חזקה בנכסי אשתו ולא לאשה בנכסי בעלה לא לאב בנכסי
הבן ולא לבן בנכסי האב במי דברי׳ אמורי׳ במחזיק אבל בנותן מתנה נותן את
כולם והאחין שחלקו והמחזיק בנכסי הגר נעל גדר ופרץ כל שהוא הרי זו חזקה״
ו׳ שנים מעידין אותו שאכלה שלש שנים נמצאו זוממין משלמין לו את הכל
30 שנים בראשונה ושנים בשניה ושנים בשלישית משלשין ביניהן שלשה אחין

* כן הוא בכתיבת היד.

[ואחד]

ואחד מצטרף עמהם הרי אלו שלש עידיות והן עידות אחת״ ז אלו דברים
שיש להן חזקה ואלו שאין להן חזקה היה מעמיד בהמה בחצר מעמיד
תנור וכירים ורחים ומגדל תרנגולים ונותן זבלו בחצר אינה חזקה אבל עשה
מחיצה לבהמתו גבוהה עשרה טפחין וכן לתנור וכן לכירים וכן לריחים הכניס
תרנגולין לתוך הבית עשה מקום לזבלו עמוק *עשרה או גבוה שלשה הרי זו חזקה״
ח המרזב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה המזחילה יש לה חזקה סולם
*מצרי אין לו חזקה ולצורי יש לו חזקה חלון מצרית אין לה חזקה *ולצורי
יש לה חזקה אי זו היא חלון מצרית כל שאין ראשו של אדם יכול ליכנס בתוכה
ר׳ יהודה אומ׳ אם יש לה מלבן אף על פי שאין ראשו של אדם יכול ליכנס לתוכה
הרי זו חזקה״ ט זיז עד טפח יש לו חזקה ויכול למחות פחות מטפח אין לו
חזקה ואינו יכול למחות״ י לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפים
לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר השותפין בנה עלייה על גבי
ביתו לא יפתחנה לחצר השותפים אלא אם רצה בונה חדר לפנים מביתו ובונה
עליה על גבי ביתו ופותחה לתוך ביתו״ יא לא יפתח אדם לחצר השותפין
פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו
שנים אבל פותח הוא לרשות הרבים פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן
עושה אותו גדול אחד עושה אותו שנים״ יב אין עושין חלל תחת רשות
הרבים בורות שיחין ומערות ר׳ ליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת
טעונה אבנים אין מוציאין זיזין *וכצוצריות טעונה לרשות הרבים אלא אם רצה
כונס בתוך שלו ומוציא לקח חצר ובה זיזין וכצוצריות הרי זו בחזקתה״

הל׳ יב׳ פרק כד

המוכר את הבית לא מכר את היציע אף על פי
שהיא פתוחה לתוכו ולא את החדר שלפנים ממנו
ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים רבי יהודה אומר אם יש
לו צורת פתח אף על פי שאינו גבוה עשרה טפחים אינו מכור״ ב לא את
הבור ולא את *החרות אף על פי שכתב לו עומקה ורומה וצריך ליקח לו דרך
דברי ר׳ עקיבה וחכמ׳ אומר׳ אינו צריך ליקח לו דרך ומודה ר׳ עקיבה בזמן שאמ׳
לו חוץ מאלו שאינו צריך ליקח לו דרך מכרן לאחר ר׳ עקיבה אומ׳ אינו צריך ליקח
לו דרך וחכמ׳ אומר׳ צריך ליקח לו דרך״ ג המוכר את הבית מכר את הדלת
אבל לא *המפתח מכר את המכתשת קבועה אבל לא את המטלטלת
מכר את האסטרובל אבל לא את הקלת מכר תנור מכר כירים בזמן שאמר

* כן הוא בכתיבת היד.

לו הוא וכל מה שבתוכו הרי כולם מכורים״ ד המוכר את החצר מכר
בתים בורות שיחין ומערות ולא את המטלטלים בזמן שאמר לו היא ¶וכל
מה שבתוכה הרי כולם מכורים בין כך ובין כך לא מכר לא את המרחץ ולא את
בית הבד שבתוכה ר' לעזר אומ' המוכר את החצר לא מכר אלא אוירה של חצר״
5 ה המוכר את בית הבד מכר את הים ואת הממל ואת הבתולות אבל לא
מכר לא את העיבידים ולא את הגלגל ולא את הקורה בזמן שאמ' לו הוא
וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין ר' לעזר אומ' המוכר את בית הבד מכר את הקורה״
ו המוכר את המרחץ לא מכר את הנסרים ולא את הספסלים ולא את הבילניות·
בזמן שאמ' לו הוא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר
10 לא את המגורות *שלמים ולא את אוצרות של עצים ז המוכר את העיר מכר
בתים בורות שיחין ומערות מרחצאות שובכות ובית הבדים ובית השלחים·
אבל לא את המיטלטלים בזמן שאמ' לו היא וכל *שבתוכה אפי' היו בה בהמה ועבדים
הרי כולן מכורין רבן שמעון בן גמליאל אומ' המוכר את העיר מכר את הסנטר״
ח המוכר את השדה מכר את האבנים שהן לצרכה ואת הקנים שבכרם שהן
15 לצרכו ואת התבואה שהיא מחוברת לקרקע ואת *מחצת הקנים שהיא פחותה
מבית רובע ואת השומרה שאינה עשויה בטיט ואת החרוב שאינו מורכב ואת
בתולת השקמה״ ט אבל לא מכר לא את האבנים שאינן לצרכה ולא את הקנים
שבכרם שאינן לצורכו ולא את התבואה שהיא תלושה מן הקרקע בזמן שאמר
לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר את מחצת הקנים
20 שהיא בית רובע ולא את השומרה העשויה בטיט ולא את החרוב המורכב ולא את
סדן השקמה״ י לא את הבור ולא את הגת ולא את השובך בין חריבים בין צ
שלימים וצריך ליקח לו דרך דברי ר' עקיבה וחכמ' אומר' אינו צריך ליקח
לו דרך ומודה ר' עקיבה בזמן שאמר לו חוץ מאילו שאינו צריך ליקח לו דרך מכרן
לאחר ר' עקיבה אומ' אינו צריך ליקח לו דרך וחכמ' אומר' צריך ליקח לו דרך״
25 יא במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולם האחים שחלקו
זכו בשדה זכו בכולם המחזיק בנכסי הגר החזיק בשדה החזיק בכולם המקדיש
את השדה הקדיש את כולם ר' שמעון אומ' המקדיש את השדה לא הקדיש *לא את הצ
החרוב המורכב ולא את סדן השקמה״ הל' יא פרק כה המוכר את
הספינה מכר את התורן ואת הנס ואת *ההוגן ואת
30 כל *המנהגים אותה אבל לא מכר לא את העבדים ולא את המרצפים ולא את האנתיק'

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

[בזמן]

בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולם מכורין״ ב המוכר את הקרון
לא מכר את הפרדות מכר את הפרדות לא מכר את הקרון   מכר את הצמד
לא מכר את הבקר *.לא מכר את הצמד ר̇ יהודה אומ̇ הדמים מודיעין כיצד אמר לו
מכור לי צמדך במאתים זוז *אין הדבר ידוע שאין הצמד במאתים זוז וחכמים אומרי̇
5 אין *לדמים ראיה״ ג̇ המוכר את החמור לא מכר את כליו נחום המדי אומ̇ מכר
את כליו ר̇ יהודה   אומ̇ פעמים מכורים ופעמים שאינם מכורים כיצד היה
חמור לפניו וכליו עליו אמ̇ לו מכור לי חמורך זו *כליו מכורין חמורך *ההיא אין כליו
מכורין״ ד̇ המוכר את החמור *לא מכר את הסיח מכר פרה לא מכר את בנה
מכר   אשפות מכר זיבלה מכר בור מכר את מימיו מכר שובך מכר יונים
10 מכר כוורת מכר דבורים הלוקח פירות שובך מפריח *בורך הראשונה פירות כורת
נוטל שלשה נחילין *ומסרס חלות דבש מניח שתי חלות זתים לקוץ מניח שתי גרופיות״
ה̇ הקונה שני אילנות בתוך של חבירו הרי זה לא קנה קרקע *הגדילו לא ישפה
העולה מן הגזע שלו ומן השרשין של בעל הבית ואם מתו אין לו קרקע״
ו̇ קנה שלשה קנה קרקע הגדילו ישפה העולה מן *השרשין שלו ואם מתו יש לו
15 קרקע״ ז̇ המוכר את הראש בבהמה גסה לא מכר את הרגלים מכר את
הרגלים לא·   מכר את הראש מכר את הקנה לא מכר את הכבד מכר את
הכבד לא מכר את הקנה אבל בבהמה דקה מכר את הראש מכר את הרגלים *לא
מכר את הראש מכר את הקנה מכר את הכבד מכר את הכבד לא מכר את הקנה״
ח̇ ארבע מידות במוכרין מכר לו חטין יפות ונמצאו רעות הלוקח. יכול לחזור
20 בו רעות ונמצאו יפות המוכר יכול לחזור בו רעות ונמצאו רעות יפות ונמצאו
יפות אין אחד מהן יכול לחזור בו שחמתית ונמצאת לבנה לבנה ונמצאת שחמתית
עצים של זית ונמצאו של שקמה של שקמה ונמצאו של זית יין ונמצא חומץ חומץ
ונמצא יין שניהם יכולין לחזור בהן״ ה̇ המוכר פירות לחבירו משך ולא מדד
קנה מדד ולא משך לא קנה אם היה   פיקח שוכר את מקומן הלוקח פשתן
25 מחבירו הרי זה לא קנה עד שיטלטלנו ממקום למקום אם היה במחובר לקרקע ותלש
כל שהוא קנה״ י̇ המוכר יין ושמן לחבירו *והוקירו או שהוזלו *עד שלא נתמלאת
המדה למוכר   משנתמלאת המדה ללוקח היה סרסור ביניהם נשברה החבית
· נשברה לסרסור חייב להטיף לו שלש טיפין *ר̇ יהודה *ערב שבת עם חשכה פטור״
יא̇ השולח את בנו אצל החנוני ומדד לו באסר שמן ונתן לו את האסר ושבר את
30 הגלוקית ואיבד את האסר החנוני חייב ר̇ יהודה פוטר שעל מנת כן שילחו

* כן הוא בכתיבת היד.

ומודים חכמים לר׳ יהודה בזמן שהצלוחית ביד התינוק ומדד החנוני לתוכה החנוני
פטור״ יב הסיטון מקנח את מידותיו אחת לשלשים יום ובעל הבית אחת לשנים
עשר חדש רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ חילוף הדברים החנוני מקנח את
מידותיו פעמים בשבת וממחה את משקלותיו פעם אחת בשבת *וקנה מאזנים
5 על כל משקל ומשקל״ יג אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בלח
אבל ביבש אינו צריך וחייב להכריע לו טפח היה שוקל לו עין בעין נותן לו
גרומים אחד לעשרה בלח ואחד לעשרים ביבש״ יד מקום שנהגו למוד
בדקה לא ימוד בגסה בגסה לא ימוד בדקה למחוק לא יגדוש לגדוש לא
ימחוק״ הל׳ יד׳ פרק ו׳ המוכר פירות לחבירו ולא צימחו אפילו
10 זרע פשתן אינו חייב באחריותן רבן שמעון בן
גמליאל אומ׳ זרעוני גינה שאינן נאכלין *חייבין באחריותן המוכר פירות לחבירו הרי זה
מקבל עליו רובע טנופת לסאה תאינים מקבל עליו עשר מתליעות למאה מרתף של
יין מקבל עליו עשר קוססות למאה *קנקים בשרון מקבל עליו עשר *פוטסות למאה״
ב המוכר יין לחבירו והחמיץ אינו חייב באחריותו ואם ידוע שיינו מחמיץ הרי זה
15 מקח טעות ואם אמר לו יין *מבושם אני מוכר לך חייב להעמיד לו עד העצרת
וישן משל אשתקד ומיושן משל שלש שנים״ ג המוכר מקום לחבירו לבנות לו
בית וכן המקבל מחבירו לבנות לו בית חתנות לבנו או בית אלמנות לבתו בונה
ארבע אמות על שש דברי ר׳ עקיבה ר׳ ישמעאל אומ׳ רפת בקר היא זו הרוצה לעשות
רפת בקר בונה ארבע אמות על שש בית קטן שש על שמונה גדול שמונה על עשר
20 טריקלין עשר על עשר רומו כחצי ארכו וכחצי רחבו שרגלים לדבר *רבן שמעון
בן גמליאל אומר כבניין ההיכל״ ד מי שיש לו בור לפנים מביתו של חבירו נכנס
בשעה שדרך בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכניס
את בהמתו ומשקה מבורו אלא ממלא ומשקה מבחוץ זה עושה לו פותחת וזה עושה
לו פותחת״ ה מי שיש לו גינה לפנים מגינתו של חבירו נכנס בשעה שדרך בני
25 אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכניס לתוכה תגרים
ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת והחיצון זורע את הדרך״ ו נתנו לו דרך
מן הצד מדעת שניהם נכנס בשעה שהוא רוצה ויוצא בשעה שהוא רוצה
ומכניס לתוכה תגרים ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת וזה וזה אינן רשאין לזורעה״
ז מי שהיתה דרך הרבים עוברת *לתוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן
30 נתן ושלו לא הגיעו דרך היחיד ארבע אמות ודרך הרבים שש עשרה אמה דרך

* כן הוא בכתיבת היד.

המלך אין לה שיעור ודרך הקבר אין לה שיעור המעמד דייני צפורין אמרו בית ארבעת
קבים" ח המוכר מקום לחבירו לעשות לו קבר וכן המקבל מחבירו לעשות לו
קבר עושה תוכה של מערה ארבע אמות על שש ופותח לתוכה שמונה
כוכים שלשה מיכן ושלשה מיכן ושנים מכנגדן והכוכין ארכן ארבע אמות ורומן
5 שבעה ורחבן ששה ר' שמעון אומ' עושה תוכה של מערה שש על שמונה ופותח לתוכה
שלשה עשר כוך ארבעה מיכן וארבעה מיכן ושלשה מכנגדן אחד מימין הפתח ואחד
מן השמאל ועושה חצר על פתח המערה שש על שש כמלוא המטה ופותח לתוכה
שתי מערות אחת מיכן ואחת מיכן ר' שמעו' אומ' ארבע לארבע רוחותיה רבן שמע'
בן גמליא' אומ' הכל לפי הסלע" הל' ח' פרק כז האומר לחבירו בית
10 כור עפר אני מוכר לך היו שם נקעים עמוקים עשרה
טפחים או סלעים גבוהים עשרה *אינם נמדדים עמה פחות מיכן נמדדים עמה ואם
אמ' לו כבית כור אפי' היו שם נקעים עמוקים יתר מעשרה טפחין *הרי אלו נמדדין
עמה" ב בית כור עפר אני מוכר לך מידה בחבל פחת כל שהוא ינכה או הותיר
כל שהוא יחזיר אם אמ' לו אם חסר אם יתר אפילו פחת רובע לסאה או הותיר
15 רובע לסאה הגיעו יתר מיכן יעשה חשבון" ג ומה הוא מחזיר לו מעות ואם
רצה מחזיר לו קרקע ולמה אמרו מחזיר לו מעות ליפות כוחו של מוכר
שאם שייר בשדה בית תשעה קבים ובגנה בית חצי קב וכדברי ר' עקיבה בית רבע
*ומחזיר לו את הקרקע *לא את הרובע בלבד הוא מחזיר אלא את כל המותר" ד
מדה בחבל אם חסר אם יתר ביטל אם חסר אם יתר *את מדה בחבל *אם חסר
20 אם יתר *את מדה בחבל אם חסר אם יתר מידה בחבל ביטל מידה בחבל *את אם חסר
*ואת *אם יתר כדברי בן ננס בסימניו ובמצריו *פחת שתות הגיעו עד שתות ינכה"
ה האומר לחבירו חצי שדי אני מוכר לך משמנים ביניהם ונוטל חצי שדהו חציה
בדרום אני מוכר לך משמנים ביניהם ונוטל חציה בדרום והוא מקבל עליו מקום
הגדר וחריץ ובין חריץ וכמה הוא חריץ ששה טפחים ובין חריץ שלשה" הל' ה
25 פרק כח יש נוחלים ומנחילים נוחלין ולא מנחילין מנחילין ולא נוחלין
לא נוחלין ולא מנחילין אלו נוחלים ומנחילים האב את הבנים והבנים
את האב והאחים מן האב נוחלין ומנחילין האיש את אמו והאיש את אשתו ובני
אחיות נוחלין ולא מנחילין האשה את בנה והאשה את בעלה ואחי האם מנחילין ולא
נוחלין והאחין מן האם לא נוחלין ולא מנחילים" ב סדר נחלות כך הוא איש
30 כי ימות *ובן אין לו והעברתם וגו' הבן קודם *לכל יוצאי יריכו של בן קודמין

* כן הוא בכתיבת היד.

לבת הבת קודמת לאחים *כל יוצאי ירכה של בת *קודמת לאחים האחים קודמין לאחי
האב כל יוצאי יריכן של אחין קודמין לאחי האב זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי יריכו
קודמין והאב קודם לכל יוצאי ירכו״ ג׳ בנות צלפחד נטלו שלשה חלקים בנחלה
חלק אביהם שהיה עם יוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר שהיה בכור
5 ונוטל שני חלקים״ ד׳ אחד הבן ואחד הבת בנחלה אלא שהבן נוטל פי שנים בנכס׳
האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם והבנות ניזונות מנכסי האב ואינן ניזונות
מנכסי האם״ ה׳ האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא
יירש עם אחיו לא אמ׳ כלום שהתנה על *הכת׳ שבתורה המחלק נכסיו על פיו
לבניו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להן את הבכור דבריו קיימים ואם אמ׳ משום
10 ירושה לא אמ׳ כלום כת׳ בין בתחילה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימים״
ו׳ האומ׳ איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמ׳ כלום
שהתנה על הכתו׳ שבתורה ר׳ יוחנן בן ברוקה אומ׳ אם אמר על מי שהוא ראוי לו
לירושה דבריו קיימין ועל מי שאין ראוי לו לירושה אין דבריו קיימין״ ז׳ הכותב
*נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אבל אין רוח *חכמה נוחה
15 הימנו רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ אם לא היו בניו נוהגין *בו כשורה זכור לטוב״ ח׳
האומר זה בני נאמן וזה אחי אינו נאמן יטול עמו בחלקו מת יחזרו נכסים
למקומן נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו מי שמת ונמצאת *דייאתיקו קשור׳
על יריכו הרי זה אינה כלום זיכה בה לאחר בין מן היורשין ובין שאינן מן היורשין דבריו
קיימין״ ט׳ הכותב נכסיו *לבנו צריך שיכתוב מהיום לאחר *מותי דברי ר׳ יהודה
20 ר׳ יוסי אומ׳ אינו צריך הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור
מפני שהן *כותבין לבן *והאב אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב מכר האב מכורין
עד שימות מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב האב תולש ומאכיל לכל מי
שירצה ומה שהניח תלוש הרי הוא של יורשים״ י׳ הניח בנים גדולים וקטנים אין
הגדולים מתפרנסין על ידי *קטנים ולא הקטנים ניזונים על ידי הגדולים אלא
25 חולקין בשוה נשאו גדולים ישאו קטנים ואם אמרו הקטנים הרי אנו נושאים כדרך נ
שנשאתם אתם אין שומעין להן אלא מה שנתן להן אביהם נתן״ יא׳ הניח בנות
גדולות וקטנות אין הגדולות מתפרנסות על ידי קטנות ולא הקטנות
ניזונות על ידי הגדולות אלא חולקות בשוה *זה חומר בבנות מבבנים שהבנות ניזונות
על הבנים ואינן ניזונות על הבנות״ הל׳ יא׳ פרק כט׳ מי שמת והניח
30 בנים ובנות בזמן שהנכסים מרובין הבנים יירשו וה/

* כן הוא בכתיבת היד.

והבנות

והבנות יזונו נכסין ממועטין הבנות ייזונו והבנים ישאלו על הפתחים אדמון אומר
בשביל שאני זכר הפסדתי אמ׳ רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון״ ב הניח
בנים ובנות *וטמטום בזמן שהנכסים מרובין הזכרים דוחין אותו אצל הנקבות
הנכסים ממועטין הנקבות דוחות אותו אצל הזכרים האומ׳ אם ילדה אשתי זכר יטול
5 מנה *ואם נקבה מאתים ילדה נקבה נוטלת מאתים אם זכר מנה ואם נקבה מאתים ילדה
זכר ונקבה זכר נוטל מנה ונקבה מאתים״ ג ילדה טומטום אינו נוטל אם אמ׳
כל מה שתלד אשתי יטול הרי זה יטול אין שם יורש אלא הוא יורש את הכל״
ד הניח בנים גדולים וקטנים השביחו הגדולים את הנכסים השביחו לאמצע ואם
אמרו ראו מה שהניח לנו אבא הרי אנו עושין ואוכלין השביחו לעצמן״ ה
10 וכן האשה שהשביחה את הנכסים השביחה לאמצע אם אמרה ראו מה שהניח
לי בעלי הרי אני עושה ואוכלת השביחה לעצמה״ ו האחים השותפים שנפל אחד
מהן לאומנות נפל לאמצע חלה ונתרפא נתרפא משל עצמו האחים שעשו מקצתן
שושבינות בחיי האב חזרה *השושבינות *לאמצע שהשושבינות *נגבת בבית דין אבל
השולח לחבירו כדי יין וכדי שמן אינן נגבין בבית דין מפני שהן גמילות חסדים״
15 ז השולח סבלונות לבית חמיו שילח שם במאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו
בדינר אינן נגבין לא אכל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין שילח סבלונות מרובים
כדי שיבואו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין סבלונות ממועטין כדי שתשתמש בהן
והיא בבית אביה אינן נגבין״ ח שכיב מרע שכתב *נכסיו לאחרים שייר קרקע
כל שהוא מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת לא כתב
20 בה שכיב מרע והוא אומ׳ שכיב מרע הייתי והן אומרין בריא היה צריך להביא ראיה
שהיה שכיב מרע דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומר׳ המוציא מחבירו עליו הראיה״ ט
המחלק נכסיו על פיו ר׳ ליעזר אומ׳ אחד בריא ואחד *מסכן נכסים שיש להן אחריות
נקנין בכסף בשטר ובחזקה ושאין להן אחריות אינן נקנין אלא במשיכה אמרו לו מעשה
באימן של בני רוכל שהיתה חולה ואמרה תנתן *כויכתי לבתי והיא בשנים עשר מנה
25 *מתה וקיימו את דבריה *אמרו להם בני רוכל תקברם אמם״ י וחכמ׳ אומר׳ בשבת
דבריו קיימים מפני שאינו יכול לכתוב אבל לא בחול רבי יהושע אומ׳ בשבת
אמרו קל וחומר בחול״ יא כיוצא בו זכים לקטן ואין זכים לגדול ר׳ יהושע אומ׳
לקטן אמרו קל וחומר לגדול״ יב נפל הבית עליו ועל אביו *עליו ועל מורישיו
והיתה עליו כתובת אשה ובעלי חוב יורשי האב *אומר הבן מת ראשון ואחר
30 כך מת האב ובעלי החוב אומ׳ האב מת ראשון ואחר כך מת הבן בית שמיי אומ׳ יחלוקו

* כן הוא בכתיבת היד.

ובית הלל אומ׳ הנכנסים *לאשתו״ יג׳ נפל הבית עליו ועל אשתו יורשי הבעל אומ׳/
האשה מתה *ראשון ואחר כך *הבעל ויורשי האשה אומ׳ הבעל מת ראשון
ואחר כך מתה היא בית שמיי אומ׳ יחלוקו ובית הלל אומ׳ הנכסים בחזקתן וכתובה
בחזקת יורשי הבעל ונכסים הנכנסים והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב״ יד׳
5 נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודים שיחלוקו אמ׳ ר׳ עקיבה מודה אני
בזה שהנכסים בחזקתן אמ׳ לו בן עזאי על חלוקין אנו מצטערין אלא שבאת לחלוק
עלינו את השוים״ הל׳ יד׳ פרק ל׳ גט פשוט עדיו מתוכו ומקושר
מאחוריו *ומקושר שכתבו עדיו מתוכו שניהן פסולין
ר׳ *חנניה בן גמליאל אומ׳ מקושר *שבתוכו עדיו מתוכו כשר מפני שהוא יכול לעשותו
10 פשוט רבן שמעון *אומ׳ הכל כמנהג המדינה״ ב׳ גט פשוט עדיו בשנים ומקושר
בשלשה פשוט שכתוב בו עד אחד מקושר שכתו׳ בו שני עדים שניהם פסולין
כתוב בו זוזין מאה *דיהמו סלעין עשרים אין לו אלא עשרים זוזין מאה *דיהומו
סלעין תלתין אין לו אלא מנה כסף זוזין *דאינון *ונמחקו אין פחות משנים כסף סלעים
די *אינון ונמחקו אין פחות משנים*״ ג׳ כתוב בו מלמעלה מנה ומלמטה מאתים
15 מלמעלה מאתים ומלמטה מנה הכל הולך אחר התחתון ואם כן למה
כותבין את העליון שאם תמחק אות אחת מן התחתון ילמד מן העליון״ ד׳
כותבין גט לאיש אף על פי שאין אשתו עמו ושובר לאשה אף על פי שאין
בעלה עמה ובלבד שיהא *מכירה והבעל נותן את השכר״ ה׳ כותבין שטר
ללוה אף על פי שאין המלוה עמו ואין כותבין למלוה עד שיהא הלוה עמו
20 והלוה נותן את השכר״ ו׳ כותבין שטר למוכר אף על פי שאין הלוקח עמו ואין
כותבין ללוקח עד שיהא המוכר עמו והלוקח נותן את השכר״ ז׳ אין כותבין
שטרי ארוסין ונישואין אלא מדעת שניהם והחתן נותן את השכר אין
כותבין שטרי *ארסיות *וקבלות אלא מדעת שניהן והמקבל נותן את השכר *שטרי
בירורין וכל מעשה בית דין אלא מדעת שניהם ושניהם נותנין את השכר רבן שמע׳
25 בן גמליאל אומ׳ לשניהם כותבין שנים לזה לעצמו ולזה לעצמו״ ח׳ מי שפרע מקצת
חובו והשליש את שטרו אמ׳ לו אם לא נתתי לך מיכן ועד יום פלוני תן לו שטרו
הגיע הזמן ולא נתן ר׳ יוסי אומ׳ יתן ר׳ יהודה אומ׳ לא יתן״ ט׳ מי שנמחק שטר חובו
מעמיד עליו עדים ובא לפני בית דין ועושין לו קיום איש פלוני בן איש פלוני
נמחק שטרו ביום פלוני ופלוני *עדיו״ י׳ מי שפרע מקצת חובו ר׳ יהודה אומ׳ יחליף
30 ור׳ יוסי אומ׳ יכתוב שובר אמר רבי יהודה נמצא זה צריך להיות שומר שוברו

* כן הוא בכתיבת היד.

ימן

מן *הערבב אמ׳ לו ר׳ יוסי וכן יפה לו ואל ירע כוחו של זה״ יא שני אחים אחד עני
ואחד עשיר והניח להן אביהן מרחץ ובית הבד עשאן לשכר השכר לאמצע
עשאן לעצמו הרי העשיר אומ׳ לעני קח לך עבדים וירחצו במרחץ קח לך זתים ובא
ועשה בבית הבד״ יב שנים שהיו בעיר שם אחד יוסי בן שמע׳ ושם אחד יוסי בן
5 שמעון אינן יכולים להוציא שטר חוב זה על זה ולא אחר יכול להוציא עליהם
שטר חוב נמצא *בין שטרותיו שטרו של יוסי בן שמעון פרוע שטרות שניהם פרועים
כיצד יעשו ישלשו אם היו משולשים *יכתוב סימן אם היו *סימנין יכתוב כהן״ יג
האומ׳ לבנו שטר בין שטרותי פרוע ואין ידוע אי זה הוא שטרות כולם פרועים
נמצא לאחד שם שנים הגדול פרוע והקטן אינו פרוע״ יד המלוה את חבירו על
10 ידי ערב לא יפרע מן הערב אם אמ׳ על מנת שאפרע ממי שארצה יפרע
מן הערב רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ אם יש נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן
הערב״ טו כיוצא בו אמ׳ רבן שמעון בן גמליאל אף הערב לאשה בכתובתה והיה
בעלה מגרשה ידיר הנאה שמא יעשו *קינוניא על נכסיו של זה ויחזיר את
אשתו״ יו המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים על ידי עדים גובה
15 מנכסים בני חורין הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין והערב
שהוא יוצא אחר חיתום שטרות גובה מנכסים בני חורין מעשה בא לפני ר׳ ישמעא׳ ואמ׳
גובה מנכסים בני חורין״ יז אמ׳ לו בן ננס אינו גובה לא מנכסים משועבדים ולא
מנכסים בני חורין אמ׳ לו למה אמ׳ לו הרי החונק את אחד בשוק אמ׳ לו הנח ל׳
ואני נותן לך פטור שלא על *מנתו הלוהו ואי זה הוא ערב שהוא חייב לו אמ׳ לו הלוהו
20 ואני נותן לך חייב שכן על *מנתו הלוהו *להחכים יעסוק בדיני ממונות שאין מקצוע
בתורה גדול מהן שהן כמעין *נובע וכל הרוצה לעסוק בדיני ממונות ישמש את שמע׳
בן ננס״ חסלת נזיקים׳ פרקים ל׳״

שלשלתא דתלתין מרגלין כל מן דזכה תליא בצאוריה״

25

מסכת סנהדרין

דיני ממונות בשלשה גזילות וחבלות בשלשה
נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ארבעה
וחמשה והאונס והמפתה והמוציא שם רע בשלשה דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ המוציא
שם רע בעשרים ושלשה מפני שיש *לו דיני נפשות״ ב מכות *בשלושה *עיבור החדש
30 בשלשה עיבור השנה בשלשה דברי ר׳ מאיר רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ בשלשה

* כן הוא בכתיבת היד.

מתחילין ובחמשה נושאין ונותנין וגומרין בשבעה ואם גמרו בשלשה מעוברת״

ג̇ סמיכת הזקנים ועריפת העגלה בשלשה דברי ר̇ שמעון ר̇ יהודה או̇ בחמשה

חליצה ומיאונין בשלשה נטע רבעי ומעשר שני שאין דמיו ידועים בשלשה וההקדשות

בשלשה וערכים המיטלטלים בשלשה ר̇ יהודה או̇ אחד מהן כהן ובקרקעות תשעה

5 וכהן ואדם כיוצא בהן״ ד̇ דיני נפשות בעשרים ושלשה הרובע והנרבע בעשרים

ושלשה ש׳ והרגת את האשה ואת הבהמה ואו̇ ואת הבהמה תהרגו שור הנסקל ב/

בעשרים ושלשה ש׳ השור יסקל וגם בעליו יומת׳ כמיתת הבעלים כן מיתת השור הארי

והדוב והנמר *והברדלים והנחש מיתתן בעשרים ושלשה ר̇ ליעזר או̇ כל הקודם להרגן

זכה ר̇ עקיבה או̇ מיתתן בעשרים ושלשה״ ה̇ אין דנים לא את השבט ולא את נביא

10 השקר ולא את כהן גדול אלא בבית דין של שבעים ואחד ואין מוציאין למלחמת

הרשות אלא על פי בית דין של שבעים ואחד אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא על

פי בית דין של שבעים ואחד אין עושין סנהדריאות לשבטים אלא בבית דין של שבעים

ואחד אין עושין עיר הנדחת אלא בבית דין של שבעים *אחר אין *עיר נדחת בספר ולא

שלש עיר נדחת אבל עושין אחת או שתים״ ו̇ סנה̇דרין גדולה היתה של שבעים

15 ואחד וקטנה של עשרים ושלשה מנין לגדולה שהיא של שבעים ואחד וקט̇נה ש׳

אספה לי שבעים איש מזקני ישראל ומשה על גביהם הרי שבעים ואחד ר̇ יהודה אומר

שבעים ומנין לקטנה שהיא של עשרים ושלשה ש׳ ושפטו העדה והצילו העדה עדה שופטת

ועדה מצלת הרי עשרים ומנין לעדה שהיא עשרה ש׳ עד מתי לעדה הרעה הזאת *יצא

יהושע וכלב׳ ז̇ ומנין להביא עוד שלשה ממשמע ש׳ לא תהיה אחרי רבים לרעות

20 שומע אני שאה/ היה עמהן לטובה ואם כן למה נאמר אחרי רבים להטות לא כהטותך

לטובה הטותך לרעה הטותך לטובה על פי עד אחד ולרעה על פי שנים אין בית דין שקול

מוסיפין עליהן עוד אחד הרי עשרים ושלשה וכמה יהא בעיר ותהי ראויה לסנהדרין

מאה ועשרים ר̇ נחמיה או̇ מאתים ושלשים כדי שרי עשרות״ הל̇ ז̇ פר̇ ב̇

כהן גדול דן ודנין אותו מעיד ומעידין אותו חולץ *וחלצין לאשתו

25 ומיבמין את אשתו אבל הוא אינו מיבם מפני שהוא אסור באלמנה מת לו מת אינו יוצא

לאחר המטה אלא הן נכסים והוא נגלה *ויוצא עמהן עד פתח העיר דברי ר̇ מאיר ר̇ יהודה

או̇ אינו יוצא מן המקדש ש׳ ומן המקדש לא יצא״ ב̇ וכשהוא מנחם את אחרים

דרך כל העם עוברין זה אחר זה והממונה ממצעו בינו לבין העם וכשהוא

מתנחם מאחרים כל העם או̇ לו אנו כפרתך והוא או̇ להם תתברכו מן השמים

30 וכשמברים אותו כל העם מסובין על הארץ והוא מסב על הספסל״ ג̇ המלך לא

* כן הוא בכתיבת היד.

דן ולא דנין אותו ולא מעיד ולא מעידין אותו לא חולץ ולא חולצין לאשתו לא מיבם ולא מיבמין
את אשתו ר' יהודה אומ' אם רצה לחלוץ וליבם זכור לטוב אמרו לו אם רצה אין שומעין לו
ואין כונסין את אלמנתו ר' יהודה אומר כונס הוא המלך אלמנתו של מלך שכן מצינו
בדוד שכנס אלמנתו של שאול ש' ואתנה לך את בית אדוניך בחיקך" ד מת לו
5 מת אינו יוצא מפתח פלטירין שלו ר' יהודה אומ' אם רצה לצאת אחר המטה
יוצא שכן מצינו בדוד שיצא אחר מטתו של אבנר ש' והמלך דוד הולך אחרי המטה
אמרו לו לא היה הדבר אלא לפיים וכשמברים אותו כל העם מסובין על הארץ והוא
מסב על *הדרגים" ה ומוציא למלחמת הרשות על פי בית דין של שבעים ואחד
ופורץ לעשות לו דרך ואין ממחין בידו דרך המלך אין לה שיעור וכל העם
10 בוזזין ונותנין לפניו והוא נוטל חלק בראש" ו לא ירבה לו נשים אלא שמונה נ
עשרה ר' יהודה אומ' מרבה הוא לו ובלבד שלא יהו מסירות את לבו ר' שמע
אומ' אפילו אחת והיא מסירה את לבו הרי זה לא ישאנה אם כן למה נאמ' לא ירבה לו
נשים אפי' כאביגיל" ז לא ירבה לו סוסים אלא כדי מרכבתו וכסף וזהב לא ירבה
לו אלא כדי *אפסוניא וכותב לו ספר תורה לשמו יוצא למלחמה והוא עמו נכנס
15 והוא עמו יושב בדין והוא אצלו מסב והוא כנגדו ש' והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו"
ח אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו ואין משתמשין בשרביטו ואין רואין
אתו ערום ולא כשהוא *מסתפג ולא בבית המרחץ ש' שום תשים עליך מלך
שתהא אימתו עליך" הל א' פרק שלישי' דיני ממונות בשלשה
זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד ושניהם
20 בוררין להם עוד אחד דברי ר' מאיר וחכמ'. אומ' שני הדיינים בוררין להם עוד אחד"
ב זה פוסל דינו של זה וזה פוסל דינו של זה דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' אימתי בזמן
שהוא מביא עליהם ראיה שהן קרובים או פסולין אבל אם היו כשרין או *ממחים
מפי בית דין אינו יכול לפוסלן" ג זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה
דברי ר' מאיר וחכמ' אומ' אימתי בזמן שהוא מביא עליהן ראיה שהן קרובין
25 או פסולין אבל אם היו כשרין אינו יכול לפוסלן" ד אמ' לו נאמן עלי אבא נאמן
עלי אביך נאמנין עלי שלשה רועי בקר ר' מאיר אומ' יכול הוא לחזור בו וחכמ'
אומ' אינו יכול לחזור בו" ה היה חייב לחבירו שבועה אמ' לו דור לי בחיי ראשך ר'
מאיר אומ' יכול הוא לחזור בו וחכמ' אומ' אינו יכול לחזור בו" ו ואלו הן נ
הפסולין המשחק בקוביא והמלוה ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית אמ' רבי
30 שמעון מתחילה לא היו קוראין אותן אלא אוספי שביעית משרבו האנסים חזרו לקרותן

* כן הוא בכתיבת היד.

סוחרי שביעית אמ' ר' יהודה אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא היא אבל אם יש לו אומנות
שלא היא הרי זה כשר׃ ז אלו הן הקרובים אחיו ואחי אביו ואחי אמו ובעל אחותו ובעל
אחות *אמו ובעל אמו וחמיו וגיסו הן ובניהן וחתניהם וחרגו לבדו אמ' ר' יוסי זו מ/
משנת ר' עקיבה אבל משנה הראשונה דודו ובן דודו וכל הראוי לו לירושה וכל הקרוב לו
באותה שעה היה קרוב ונתרחק כשר ר' יהודה אומ' מתה בתו ויש לו בנים ממנה הרי
זה קרוב׃ ח האוהב והשונא אי זה האוהב זה שושבינו והשונא כל שלא דבר עמו שלשת
ימים באיבה אמרו לו לא נחשדו ישראל על כך׃ ט כיצד בודקין את העידים היו
מכניסין אותן ומאיימין עליהן ומוציאין אותן לחוץ ומשיירים את הגדול שבהם
ואומרין לו אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה אם אמר הוא אמר לי שאני חייב לו איש פלני
אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום עד שיאמר בפנינו *הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז׃
י היו מכניסין את השני ובודקין אותו כמצאו דבריהם מכוונים נושאין ונותנין בדבר
שנים אומרי' ש זכאי ואחד אומ' חייב זכאי שנים אומ' חייב ואחד אומר זכאי חייב אחד
אומר זכאי ואחד אומר חייב אפילו שנים מזכים או מחיבים ואחד אומ' איני יודע יוסיפו הדיינים׃
יא גמרו את הדבר היו מכניסין אותן הגדול שבדיינים אומ' איש פלוני אתה זכאי ואיש
פלוני אתה חייב ומנין כשיצא לא יאמר לו אני הוא המזכה וחבירי מחייבין ומה אעשה
ורבו עלי על זה נאמר הולך רכיל מגלה סוד׃ יב כל זמן שהוא מביא ראיה הוא סותר
את הדין אמרו לו כל ראיות שיש לך הבא מיכן ועד שלשים יום הביא בתוך שלשים
יום סותר לאחר שלשים *סותר אמ' רבן שמע' בן גמליא' מה יעשה לא מצא בתוך שלשים ומצא
לאחר שלשים אמרו לו הבא עדים אמ' אין לי עדים הבא ראיה אמ' אין לי ראיה *לאחז זמן מצא
עדים ומצא ראיה הרי *זו אינה כלום׃ יג אמר רבן שמעון בן גמליאל מה יעשה לא היה
יודע שיש לו עדים ומצא עדים ולא היה יודע שיש לו ראיה ומצא ראיה אמרו לו
הבא עדים ואמ' אין לי עדים הבא ראיה ואמ' אין לי ראיה ראה שהוא מתחייב ואמ' קרבו איש
פלוני ופלוני והעידוני או שהוציא ראיה מתוך אפונדתו הרי זו אינה כלום׃ הל' יג

פרק רביעי

אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה
ש' משפט אחד יהיה לכם מה בין דיני ממונות לדיני נפשות דיני ממונות
בשלשה ודיני נפשות בעשרים ושלשה דיני ממונות פותחין בין לזכות בין לחובה ודיני נפשות
פותחין בזכות ואין פותחין בחובה׃ ב דיני ממונות מטים על פי עד אחד בין לזכות
בין לחובה ודיני נפשות מטים על פי עד אחד לזכות ועל פי שנים לחובה׃ ג
דיני ממונות מחזירין בין לזכות בין לחובה ודיני נפשות מחזירין לזכות ואין מחזירין
לחובה׃ ד דיני ממונות הכל מלמדין זכות וחובה ודיני נפשות הכל מלמדין זכות ואין

* כן הוא בכתיבת היד.

הכל

הכל מלמדים חובה ׳ ה דיני ממונות המלמד חובה מלמד זכות *המלמד זכות מלמד
תובה ודיני נפשות המלמד חובה מלמד זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור
וללמד חובה ״ ו דיני ממונות דנין ביום וגומרין בלילה ודיני נפשות דנים ביום וגומרין
ביום ״ ז דיני ממונות גומרין בו ביום בין לזכות בין לחובה ודיני נפשות *דנים
5 בו ביום לזכות וביום שלאחריו לחובה לפיכך אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום
טוב ״ ח דיני ממונות הטהרות והטמאות מתחילין מן הגדול ודיני נפשות מתחילין
מן הצד הכל כשרים לדון דיני ממונות ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות אלא
כהנים לוים וישראלים המשיאין לכהונה ״ ט סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה כדי
שיהו רואין זה את זה ושני סופרי *דיינים עומדין לפניהם אחד מימין ואחד משמאל
10 וכותבין דברי מחייבין ודברי מזכים ר֘ יהודה אומ֘ שלשה היו אחד כותב דברי מחייבים
ואחד כותב דברי מזכים והשלישי כותב דברי מחייבין ודברי מזכים ״ י ושלש שורות
של תלמידי חכמים יושבין לפניהם וכל אחד ואחד מכיר את מקומו נצרכו לסמוך סומכין
מן הראשונה אחד מן השניה בא לו לראשונה ואחד מן השלישית בא לו לשניה ובוררים להן
עוד אחד מן הקהל ומושיבין אותו בשלישית ולא היה יושב במקומו של ראשון אלא יושב במקום
15 שהוא ראוי לו ״ יא כיצד מאיימין על עידי נפשות היו מכניסין אותן ומאיימין עליהם
שמא תאמרו *מעומד ומשמועה עד מפי עד מפ יאדם נאמן שמענו או שמא שאין
אתם יודעין שסופינו לבדוק אתכם בדרישה ובחקירה הֱיו יודעין שלא כדיני ממונות דיני
נפשות דיני ממונות אדם נותן ממון ומתכפר לו ודיני נפשות דמו ודם זרעיותיו תלוים בו עד
סוף כל העולם שכן מצינו בקין שהרג את אחיו שנ׳ קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה אינו
20 אומ֘ דם אחיך אלא דמי אחיך דמו ודם זרעיותיו דבר אחר דמי אחיך שהיה דמו מושלך
על העצים ועל האבנים ״ יב לפיכך נברא אדם יחידי בעולם ללמד שכל המאבד נפש
אחד מעלים עליו כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת מעלים עליו
כאילו קיים עולם מלא מפני שלום הבריות שלא יאמר אדם לחבירו אבא גדול מאביך
ושלא יהו המינין אומרין רשויות הרבה בשמים ״ יג להגיד גדולתו של מלך מלכי
25 המלכים *ברוך הוא שאדם טובע* מאה מטבעות בחותם אחד וכולם דומין זה
לזה ומלך מלכי המלכים ברוך הוא טבע את כל האדם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד
מהן דומה לחבירו לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם ״ יד שמא
תאמרו מה לנו לצרה הזאת והלא֘ כבר נאמר והוא עד או ראה או ידע וגו֘ ושמא
תאמרו מה לנו לחוב בדמו של זה והלא כבר נאמר ובאבד רשעים רנה ״ הל׳ יד
30 פרק חמישי היו בודקין אותן בשבע חקירות בא׳ *זה שבוע בא׳

* כן הוא בכתיבת היד.

*זה שנה באי זה חדש וכמה בחדש באי זה יום ובאי זו שעה ובאי זה מקום ר' יוסי אומר

באי זה יום ובאי *זה שעה ובאי זה מקום מכירין אתם אותו והתריתם בו העובד עבודה

זרה*ובמה עבד״ **ב** כל המרבה בבדיקות הרי זה משתבח מעשה שבדק בן זכיי בעוקצי

תאינים ומה בין חקירות לבדיקות אלא שבחקירות אמר אחד איני יודע ושנים אומרי'

5 אנו יודעין עידותן בטלה ובבדיקות אמ' אחד איני יודע ושנים אומ' *אנו יודעין עדותן קיימת

אחד חקירות ואחד בדיקות בזמן שהן מכחישין זה את זה עדותן בטלה״ **ג** אחד אומ'

בשנים בחדש ואחד אומ' בשלשה עידותן קיימת שזה ידע עיבורו של חדש וזה לא ידע

אחד אומ' בשלשה ואחד אומ' בחמשה עידותן בטלה אחד אומ' בשתי שעות ואחד אומ' בשלש

עידותן קיימת אחד אומ' בשלש ואחד אומ' בחמש עידותן בטלה ר' יהודה אומ' קיימת אחד

10 אומ' בחמש ואחד אומר בשבע עידותן בטלה שבחמש החמה במזרח ובשבע החמה במערב״

ד היו מכניסין את השני ובודקין אותו כמצאו דבריהם מכוונים פותחין בזכות אמ' אחד

מן העדים יש לי ללמד עליו זכות או אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו חובה משתקין

אותו אמ' אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות מעלים ומושיבין אותו עמהם ולא

היה יורד משם כל היום אם יש ממש בדבריו שומעין לו אפי' אמר יש לי ללמד על עצמי זכות

15 שומעין לו ובלבד שיהא ממש בדבריו״ **ה** אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו מעבירין

דינו למחר ומזדווגים זוגות זוגות וממעטין במאכל ולא היו שותים יין כל היום ונושאין

ונותנין בדבר כל הלילה ולמחרת משכימין ובאין לבית דין המזכה אומ' אני הוא המזכה

ומזכה אני במקומי המחייב אומ' אני הוא ומחייב המחייב אני במקומי המלמד חובה מלמד

זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה ואם טעו בדבר סופרי*דיינין מזכירין

20 אותן״ **ו** אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו עומדין על המניין שנים עשר מזכים

ואחד עשר מחייבין זכאי שנים עשר מחייבין ואחד עשר מזכין *אפי' עשרים

ושנים מזכין או מחייבין ואחד אומ' איני יודע יוסיפו הדיינין״ **ז** עד כמה מוסיפין

שנים שנים עד שבעים ואחד שלשים וששה מזכין ושלשים וחמשה מחייבין

זכאי שלשים וששה מחייבין ושלשים וחמשה מזכין ¶חייב שלשים וחמשה מזכין ושלשים

25 וחמשה מחייבין *דנין אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבין את *דברי מזכים״

הל' ז' פרק ששי״

נגמר הדין מוציאין אותו לסקלו ובית סקילה היה

חוץ לבית דין ש' הונא את המקלל אל מחוץ למחנה

ואחד עומד על פתח בית דין והסודרים בידו והסוס רחוק ממנו כדי שיהא רואהו אמ' אחד

יש לי ללמד עליו זכות והלה מניף בסודרים והסוס רץ ומעמידו אפילו אמר יש לי ללמד על

30 עצמי זכות מחזירין אותו אפי' ארבעה וחמשה פעמים ובלבד שיהא ממש בדבריו״

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ קצת מהלכה הזו אינה נמצאת לא במשנה שבמשניות, ולא במשניות שהירושלמי והבבלי נוסדו עליהן.

ב מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו יוצא ליסקל והכרוז יוצא לפניו איש פלוני בן איש
פלוני יוצא ליסקל על שעבר עבירה פלונית ופלוני ופלוני עדיו וכל מי שהוא יודע
לו זכות יבא וילמד״ ג היה רחוק מבית הסקילה עשר אמות אומ׳ לו התודה
שכן דרך כל המומתים מתודים שכל המתודה יש לו חלק לעולם הבא שכן מצינו
5 בעכן שאמ׳ לו יהושע בני שים נא כבוד ליי׳ אלהי ישראל ותן לו תודה והגד נא לי מה
עשית אל תכחד ממני ויען עכן את יהושע אמנם אנכי חטאתי ליי׳ אלהי ישראל וכזאת
וכזאת עשיתי ומנין שנתכפר לו וידויו ש׳ ויאמר יהושע מה עכרתנו יעכרך יי׳ ביום הזה
היום הזה אתה עכור אין אתה עכור לעתיד לבוא״ ד ואם אינו יודע להתודות
אומ׳ לו אמור תהא מיתתי כפרה על כל עונותי ר׳ יהודה אומר אם יודע הוא
10 שהוא *מוזמם יאמר תהא מיתתי כפרה על כל עונותי חוץ מן העון הזה אמרו לו אם כן
יהוא כל האדם אומרין כן כדי לנקות את עצמן״ ה רחוק מבית הסקילה ארבע
אמות היו מפשיטין אותו את בגדיו האיש מכסים אותו מלפניו והאשה מלפניה
ומאחריה דברי ר׳ *מאיר וחכמ׳ אומ׳ האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה״
ו בית הסקילה היתה גבוה שתי קומות ואחד מן העדים דוחפו על מתניו ונהפך על
15 לבו והופכו על מתניו אם מת בה יצא ואם לאו נוטל את האבן ונותנה על לבו אם
מת בה יצא ואם לאו *רגמתו בכל ישראל ש׳ יד העדים תהיה בו בראשונה וגו׳״ ז
כל הנסקלים נתלין דברי ר׳ ליעזר וחכמ׳ אומ׳ אינו נתלה אלא המגדף והעובד
עבודה זרה האיש תולין אותו ופניו כלפי העם והאשה פניה כלפי העץ דברי ר׳ ליעזר
וחכמ׳ אומ׳ האיש נתלה ואין האשה נתלת״ ח אמ׳ ר׳ ליעזר מעשה בשמעון
20 בן שטח שתלה נשים באשקלון אמ׳ לו שמנים נשים תלה ואין דנין שנים ביום
אחד״ ט כיצד תולין אותו משקעים את הקורה בארץ והעץ יוצא ממנה ומקיף
שתי ידיו זו לזו ותולה אותו ר׳ יוסי אומר קורה מטה על הכותל ותולה בה
כדרך שהטבחים תולין ומתירין אותו מיד ואם לן עוברים בלא תעשה ש׳ לא תלין נבלתו
על העץ כי קבר תקבר ביום ההוא כי קללת אלהים תלוי כלומ׳ מפני מה זה תלוי מפני נ
25 שקילל את השם ונמצא שם שמים מתחלל״ י אמ׳ ר׳ מאיר בזמן שאדם מצטער
*מה הלשון אומרת *קלעיני מזרועי אם כך אמ׳ הכת׳ מצטער אני על דמן של
רשעים קל וחומר על דם צדיקים שנשפך״ יא ולא זו בלבד אלא שכל המלין את
מתו עובר עליו בלא תעשה הלינו לכבודו להביא לו תכריכין וארון אינו עובר
עליו ולא היו קוברין אותן בקברות אבותיהן אלא שני קברות היו *מותקנין לבית דין אחד
30 לנסקלים ולנשרפין ואחד לנהרגין *ואחד לנחנקין״ יב נתאכל הבשר היו מלקטין את

* כן הוא בכתיבת היד.

שעמנות וקוברין אותם *במקום והקרובין באין ושואלים את שלום העדים ואת שלום הדיינים
כלומר שאין בליבנו עליכם כלום שדין אמת דנתם ולא היו מתאבלין אלא אוננין שאין א/
אנינה אלא בלב׳׳ הל׳ יב׳׳ **פרק שביעי** ארבע מיתות נמסרו לבית דין
סקילה שרפה הרג וחנק ר׳ שמעו׳ או׳ שרפה
5 סקילה חנק והרג זו מצות הנסקלים׳׳ ב׳ מצות הנשרפים היו משקעים אותו בזבל עד
ארכובותיו ונותנין סודרין קשה לתוך רכה וכורך על צוארו זה מושך אצלו וזה
מושך אצלו עד שהוא פותח את פיו ומדליק את הפתילה וזורקה לתוך פיו והיא יורדת לתוך
מיעיו וקומרת את בני מעיו ר׳ יהודה או׳ אף הוא אם מת בידם לא היו מקיימין בו
מצות שרפה אלא פותחין את פיו בצבת שלא בטובתו ומדליק את הפתילה וזורקה לתוך
10 פיו ויורדת לתוך מעיו וקומרת את בני מעיו אמ׳ ר׳ *לעזר בר׳ צדוק מעשה בבת כהן *שזינתה
והיקיפוה חבילי זמורות ושרפוה אמרו לו מפני שלא היה בית דין *שבאותה שעה בקי׳׳
ג׳ מצות הנהרגין היו מתיזין את ראשו בסיף כדרך שהמלכות עושה ר׳ יהודה או׳
ניוול הוא זה אלא מניח את ראשו על הסדן וקוצץ אותו *בקופים אמרו לו אין
מיתה מנוולת מזו׳׳ ד׳ מצות הנחנקין היו משקעין אותו בזבל עד ארכובותיו ונותנין
15 סודרין קשה לתוך רכה וכורך על צוארו זה מושך אצלו וזה מושך אצלו עד
שנפשו *יוצא׳׳ ה׳ אלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה על הזכור ועל
הבהמה והאשה המביאה את הבהמה והמגדף והעובד עבודה זרה והנותן מזרעו
למולך ובעל אוב וידעוני והמחלל את השבת והמקלל אביו ואמו והבא על נערה מאורסה
והמסית והמדיח והמכשף ובן סורר ומורה׳׳ ו׳ הבא על האם חייב עליה משם
20 האם ומשם אשת אב ר׳ יהודה או׳ אינו חייב אלא משם האם בלבד׳׳ ז׳ הבא
על אשת אב חייב עליה *משום אשת אב ומשום אשת איש בין בחיי אביו ובין לאחר
מיתת אביו בין מן הארוסין ובין מן הנשואים׳׳ ח׳ הבא על כלתו חייב עליה משום
כלתו ומשום אשת איש בין בחיי בנו ובין לאחר מיתת בנו בין מן הארוסין בין
מן הנישואין׳׳ ט׳ הבא על הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה את הבהמה אם
25 אדם חטא מה חטאת הבהמה אלא לפי שבאת לאדם תקלה על ידיה לפיכך
אמ׳ הכת׳ תיסקל׳׳ י׳ דבר אחר שלא תהא הבהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל
איש פלוני על ידיה׳׳ יא׳ המגדף אינו חייב עד שיפרש את השם אמ׳ ר׳
יהושע בן קרחה בכל יום דנים את העדים בכינוי יכה יוסי את יוסי נגמר הדין
לא היו הורגים בכינוי אלא מוציאין את כל האדם *ומשיירים את הגדול שבהם ואומ׳ לו
30 אמור מה *שמעת בפירוש והוא או׳ והדיינים עומדין על רגליהם וקורעים ולא מאחים

* כן הוא בכתיבת היד.

והשני

והשני אומ' אף אני כמוהו והשלישי אומ' אף אני *כמהו״ יב העובד עבודה זרה אחד
העובד ואחד *המזבח ואחד המקטר ואחד המנסך ואחד   המשתחוה והמקבלו עליו
לאלוה והאומ' לו אלי אתה״ יג אבל המגפף והמנשק *והמכבר והמחבק והמרבץ
המרחיץ הסך המלבים והמנעיל   עובר בלא תעשה הנודר בשמו והמקיים בשמו
5 עובר בלא תעשה הפוער עצמו לבעל פעור זו היא עבודתו והזורק אבן *במרקולים זו היא
עבודתו״ יד הנותן מזרעו למולך אינו חייב עד שימסור למולך ויעביר באש מסר
למולך ולא   העביר באש העביר באש ולא מסר למולך אינו חייב עד שימסור למולך
ויעביר באש ובעל אוב זה *הפיתום והמדבר משיחיו וידעוני *המדבר בפיו הרי אלו בסקילה
*והנזהר בהם באזהרה״ טו המחלל את השבת בדבר שחייבין על זדונו כרת
10 ועל שגגתו חטאת והמקלל   אביו ואמו אינו חייב עד שיקללם בשם קיללם בכנוי
ר' מאיר מחייב וחכמ' פוטרין״ יו הבא על נערה מאורשה אינו חייב עד שתהא
נערה בתולה מאורשה בבית   אביה באו עליה שנים הראשון בסקילה והשני
בחנק״ יז המסית זה הדיוט והמסית את ההדיוט אמר יש יראה במקום פלוני כך
אוכלת   כך שותה כך מטיבה כך מריעה כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמינים
15 עליהם חוץ מזו אמ' לשנים והן עדיו מביאין אותו לבית דין וסוקלין אותו״ יח אמ'
לאחד *והוא אומ' לו יש לי חבירים רוצים בכך אם היה ערום אינו יכול לדבר   בפניהם
אלא מכמינים לאחורי הגדר והוא אומ' אמור מה שאמרת לי בייחוד והוא אומ' והלה אומ'
לו היאך נניח את אבינו שבשמים ונלך ונעבוד עצים ואבנים אם חזר בו מוטב ואם אמ'
כך היא חובתינו וכן יפה לנו העומדים מאחורי הגדר מביאין אותו לבית דין וסוקלין אותו׳
20 האומר אעבוד אלך ואעבוד נלך ונעבוד אזבח אלך ואזבח נלך ונזבח אקטר אלך ואקטר
נלך ונקטר אנסך אלך ואנסך נלך ונכסך אשתחוה אלך ואשתחוה נלך ונשתחוה המדיח
זה הוא האומ' נלך ונעבוד עבודה זרה״ יט המכשף והעושה מעשה לא האוחז את
העינים ר' עקיבה אומ' משם ר' יהושע שנים   לוקטין קישואים אחד לוקט פטור ואחד
לוקט חייב העושה מעשה חייב והאוחז את העינים פטור״ הל' יט פרק שמיני
25 בן סורר ומורה *מאמתי הוא נעשה בן סורר ומורה משיביא
שתי שערות עד שיקיף זקן התחתון אבל לא העליון אלא שדברו חכמ' בלשון נקיה שנ'
כי יהיה לאיש בן *לא בת בן לא איש הקטן פטור שלא בא בכלל המצות ב מאימתי הוא
חייב משיאכל טרטימר בשר וישתה חצי לוג יין באיטלקי ר' יוסי אומ'   מנה בשר
ולוג יין אכל בחבורת מצוה אכל בעיבור החדש אכל מעשר שני בירושלם אכל נבילות
30 וטריפות שקצים ורמשים אכל דבר שהוא מצוה ודבר שהוא עבירה אכל כל מאכל ולא

---

* כן הוא בכתיבת היד.

אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיאכל בשר וישתה
יין ש׳ זולל וסובא אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר
למו ״ ג̇ גנב משל אביו ואכל ברשות אביו משל אחרים ואכל ברשות אחרים ¶משל
אחרים ואכל ברשות אביו אינו נעשה בן סורר ומורה עד *שיגנב משל אביו ויאכל ברשות
5 אחרים ר̇ יוסי בר̇ יהודה או̇ עד שיגנוב משל אביו ומשל אמו ״ ד̇ היה אביו רוצה ואמו
אינה רוצה אמו רוצה ואביו אינו רוצה אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיהו שניהם
רוצין ר̇ יהודה או̇ אם *היתה אמו ראויה לאביו אינו נעשה בן סורר ומורה ״ ה̇ היה
אחד מהן גידם או חיגר או אלם או סומא או חרש אינו נעשה בן סורר ומורה ש׳
ותפשו בו לא גידמים והוציאו אותו לא חיגרים ואמרו לא אלמים בננו זה לא סומים אינינו
10 שומע בקולינו לא חרשים מתרין בו בפני שלשה ומלקין אותו חזר וקלקל נדון בעשרים ושלשה ״
ו̇ אינו נסקל עד שיהו שם שלשה *ראשונים ש׳ בננו זה זה הוא שלקה לפניכם ״ ז̇ ברח
עד שלא נגמר דינו ואחר כך הקיף זקן התחתון פטור ואם משניגמר דינו ברח
ואחר כך הקיף זקן התחתון פטור חייב ״ ח̇ בן סורר ומורה *יידון לשם סופו ימות זכאי
ואל ימות חייב שמיתתן של רשעים הנאה להם והנאה לעולם ולצדיקים רע
15 להם ורע לעולם יין ושינה לרשעים הנאה להם והנאה לעולם ולצדיקים רע להם ורע לעולם
פיזור לרשעים הנאה להם והנאה לעולם ולצדיקים רע להם ורע לעולם כינוס לרשעים רע
להם ורע לעולם ולצדיקים הנאה להם והנאה לעולם שקט לרשעים רע להם ורע לעולם
ולצדיקים הנאה להם והנאה לעולם ״ ט̇ הבא במחתרת ידון לשם סופו היה בא במחתרת
ושבר את החבית אם יש לו דמים חייב אין לו דמים פטור ״ י̇ אלו שמצילין
20 אותן בנפשן הרודף אחר חבירו להרגו ואחר הזכור ואחר הנערה *המארסה ועל הרודף
אחר הבהמה והמחלל את השבת והעובד עבודה זרה אין מצילין אותן בנפשן ״ הל̇ ט̇

פרק תשיעי ״ אלו הן הנשרפים הבא על אשה ובתה ובת כהן יש
בכלל אשה ובתה *בתה ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת נ
בתה ובת בנה **חמותו ואם חמותו ואם חמיו ואילו הן הנהרגין הרוצח ואנשי עיר הנדחת ״
25 ב̇ רוצח שהכה את רעהו בין באבן בין בברזל וכבש עליו לתוך המים או לתוך האור ואינו
יכול לעלות משם ומת חייב דחפו לתוך המים או לתוך האור ויכול הוא לעלות משם
ומת פטור שישה בו את הכלב ושישה בו את הנחש פטור השיך בו את הנחש ר̇ יהודה מחייב
וחכמי׳ פוטרי׳ ״ ג̇ רוצח המכה שהכה את חבירו בין באבן בין באגרוף ואמדוהו למיתה
הקל ממה שהיה ולאחר מיכן הכביד ומת חייב ר̇ נחמיה פוטר שרגלים לדבר ״
30 ד̇ נתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם לנכרי והרג את ישראל לנפלין והרג בן קיימא

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

** במשנה הנדפסת העירו על המלות חמותו ואם חמותו ואם חמיו שאינן בירושלמי והאמת עמם, כי בירושלמי הנדפס אינן; אבל לפנינו הן נמצאות, כשנראה.

[פטור]

פטור״ ה נתכוון להכותו במתניו ולא היה* בה כדי להמית על מתניו והלכה לה על לבו
והיה בה כדי להמית על לבו ומת *נתכוון להכותו על לבו והיה בה כדי להמית על
לבו והלכה לה על מתניו ולא היה בה כדי להמית על מתניו ומת נתכוון להכות את הגדול
ולא היה בה כדי להמית את הגדול והלכה לה על הקטן והיה בה כדי להמית את הקטן ומת
5 נתכוון להכות את הקטן והיה בה כדי להמית את הקטן והלכה לה על הגדול ולא היה בה
כדי להמית את הגדול ומת פטור״ ו נתכוון להכותו על מתניו והיה בה כדי להמית
על מתניו והלכה לה על לבו ומת נ נתכוון להכות את הגדול והיה בה כדי להמית
את הגדול והלכה לה על הקטן ומת חייב רבי שמעון אומ' אפי' נתכוון להרוג את זה והרג
את זה פטור״ ז רוצח שניתערב באחרים כולם פטורים ר' יהודה אומ' כונסין אותן ל
10 לכיפה וכל חייבי מיתות שנתערבו זה בזה *ידונו בקלה הנסקלים בנשרפים ר' שמעו
אומ' יידונו בסקילה שהשריפה חמורה וחכמ' אומ' ידונו בשריפה שהסקילה חמורה״
ח אמ' להם ר' שמעון אילו לא היתה שרפה חמורה לא נתנה לבת כהן שזינת אמרו לו אילו
לא היתה סקילה חמורה לא נתנה למגדף ולעובד עבודה זרה הנהרגים בנחנקים
ר' שמעון אומ' בסיף וחכמ' אומר' בחנק״ ט מי שניתחייב שתי מיתות בבית דין
15 ידון בחמורה עבר עבירה שיש בה שתי מיתות ידון בחמורה ר' יוסי אומ' ידון
בזיקה הראשונה שבאת עליו״ י מי שלקה ושנה בבית דין כונסין אותו לכיפה ומאכילין
אותו שעורים עד שכריסו נבקעת ההורג נפשות שלא בעדים כונסין אותו לכיפה ונותנ'ין
לו לחם צר ומים לחץ״ יא הגונב את הקסוה והמקלל בקוסם והבועל ארמית הקנאין נ
פוגעין בהם כהן ששמש בטומאה אין אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין אלא פרחי
20 כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ומוציאין את מוחו בגזרין זר ששימש במקדש ר' עקיבה
אומ' בחנק וחכמ' אומר' בידי שמים״ הל' יא **פרק עשירי** **אלו שאין להם
חלק לעולם הבא האומ' אין תחיית המתים *ואין
תורה מן השמים ואפיקורוס ר' עקיבה אומ' אף הקורא בספרים החיצונים והלוחש על המכה
ואומ' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך וגו' אבא שאול אומ' אף ההוגה את השם
25 באותיותיו״ ב שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא שלשה מלכים
ירבעם ואחאב ומנשה ר' יהודה אומ' מנשה יש לו חלק לעולם הבא ש' ויתפלל אליו ויעתר
לו וישמע ¶תפילתו וישיבהו ירושלם למלכותו אמרו לו למלכותו השיבו לא השיבו לחיי העולם
הבא וארבעה הדיוטות בלעם ודואג ואחיתופל וגחזי״ ג דור המבול אין להם חלק לעולם
הבא ואין עומדין בדין ש' לא ידון רוחי באדם לעולם וגו' *אנשי סדום אין להם חלק
30 לעולם הבא *אבל עומדין בדין ש' לא ידון רוחי ר' נחמיה אומ' אלו ואלו אינן עומדין בדין ש'

* כן הוא בכתיבת היד.

** כנראה חסרה פה קצת מן המשנה הזאת המתחלת **כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא**; ואולם אלו המלות הן אולי הוספה מהאחרונים, ולכן המשנה שלפנינו מתחלת במלת **אלו** ולא במלת **ואלו** כנהוג. ראה גם כן מלאכת החכם טילור: "Sayings of the Jewish Fathers," Cambridge, 1877, 8vo., Introduction. בסופה.

¶ ברוב הספרים (נדפסים וכתבי יד) הנסחא בדברי הימים ב' ל"ג י"ג: **תחנתו**;

על כן לא יקומו רשעים במשפט *זה דור המבול וחטאים בעדת צדיקים אלו אנשי סדום
אמרו לו בעדת צדיקים אינן עומדין אבל עומדין הן בעדת רשעים ״ ד דור המדבר
אין להן חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין שנ׳ במדבר הזה יתמו ושם ימותו דברי
ר׳ עקיבה ר׳ ליעזר או׳ עליהם הוא או׳ אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח ״ ה
5 עדת קרח אינה עתידה לעלות שנ׳ ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל דברי
ר׳ עקיבה ר׳ ליעזר או׳ עליהם הוא או׳ י״י ממית ומחיה מוריד שאול ויעל ״ ו עשרת
השבטים אינן עתידין לחזור שנ׳ וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה מה היום הולך ואינו
חוזר אף הן הולכין ואינן חוזרין דברי ר׳ עקיבה ר׳ ליעזר או׳ מה היום מאפיל ומאיר אף
הן *כשהוא אפילה להן עתידה לאור להן ״ ז אנשי עיר הנדחת שנ׳ יצאו אנשים בני
10 בליעל מקרבך וידיחו את ישבי עירם לאמר הא אינן נהרגין עד שיהו מדיחיה
מאותה העיר ומאותו השבט עד שיודח רובה עד שידיחוה אנשים הדיחוה נשים וקטנים
*או שהיו מדיחיה מחוצה לה הרי אלו כיחידים וצריכים שני עדים והתראה לכל אחד ואחד
זה חומר ביחידים מבמרובים שהיחידין בסקילה לפיכך ממונן פלט והמרובים בסיף נ
לפיכך ממונן אבד ״ ח הכה תכה את יושבי העיר ההיא לפי חרב החמרת והגמלת והעוברת
15 ממקום למקום הרי אלו מצילין אותה החרם אותה ואת כל אשר בה ואת בהמתה
לפי חרב ׳ מיכן אמרו נכסי צדיקים שבתוכה אובדין ושבחוצה לה פליטין ושל רשעים בין
מתוכה בין מחוצה לה אובדין ״ ט ואת כל שללה תקבוץ אל תוך רחובה אם אין לה רחוב
עושין לה רחוב היה רחובה חוצה לה כונסין אותו לתוכה שנ׳ אל תוך רחובה ושרפת
באש את *כל העיר ואת כל שללה שללה ולא שלל השמים מיכן אמרו ההקדשות שבתוכה
20 יפדו ותרומות ירקבו ומעשר שני וכתבי הקדש יגנזו ״ כליל לי״י אלהיך אמ׳ ר׳ שמע
אם אתה עושה דין בעיר הנדחת מעלה אני עליך כאילו אתה מעלה עולה כליל נ
לפני והיתה תל עולם לא תבנה עוד לא תעשה אפי׳ גנות ופרדסים דברי ר׳ יוסי הגלילי
ר׳ עקיבה או׳ לא תבנה עוד *עוד לכמות שהיתה אינה נבנית אבל נעשת היא גנות ופרדסים ״
יא ולא ידבק בידך מאומה מן החרם למען ישוב י״י מחרון אפו ונתן לך רחמים ורחמך
25 והרבך כל זמן שהרשעים בעולם חרון אף בעולם אבדו רשעים מן העולם נסתלק
חרון אף מן העולם ״ הל׳ יא ״ פרק יא ואלו הן הנחנקים המכה אביו
ואמו והגונב נפש מישראל וזקן ממרא על פי
בית דין ונביא השקר והמתנבא לשם עבודה זרה והבא על אשת איש וזוממי בת כהן ובועלה ״
ב המכה אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה זה חומר במקלל מבמכה שהמקלל
30 לאחר מיתה חייב *והמקלל לאחר מיתה חייב פטור וגונב נפש מישראל אינו חייב עד

אבל בשני כתבי יד שראה החכם קינניקוטט הנסחא כמו שלפנינו. וכן תמצא נסחת התלמוד (בבלי סנהדרין ק״ג ע״א) **ויחתר** (ולפנינו **ויעתר**) נכונה. וראה גם כן ירושלמי סנהדרין פרק י׳, הל׳ ב׳ (בהוצאת קרוטושין דף 28, עמוד א׳ בסופו): **בערבייא צווחין לחתרתה עתרתה.**

* כן הוא בכתיבת היד.

[שיכניסנו]

שיכניסנו לרשותו וישתמש בו שנ' והתעמר בו ומכרו והגונב את בנו ר' יוחנן בן ברוקה
מחייב וחכמ' פוטרין גנב את שחציו עבד וחציו בן חורין ר' יהודה מחייב וחכ' פוטרין"
ג' זקן ממרא על פי בית דין שנ' כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין
וגו' ושלשה בתי דינין היו שם אחד על פתח הר הבית ואחד על פתח העזרה ואח[7]
5 בלשכת הגזית באין לזה שעל פתח הר הבית ואומ' כך דרשתי וכך דרשו חביריו' כך
*כך למדתי וכך למדו חבירי אם שמעו אמרו להם ואם לאו *אלו ואלו באין לבית דין הגדול
שבלשכת הגזית שמשם תורה *יוצא לכל ישראל שנ' מן המקום ההוא אשר יבחר יי'"
ד' חזר לעירו ושנה ולימד כדרך שהוא למוד פטור אם הורה לעשות חייב שנ' והאיש
אשר יעשה בזדון וגו' אינו חייב עד שיורה לעשות התלמיד שהורה לעשות פטור
10 נמצא חומרו קלו" ה' חומר בדברי סופרים מדברי תורה האומ' אין תפילין לעבור
על דברי תורה פטור חמש טוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב" ו'
אין ממיתים אותו לא בבית *שבעירו ולא בבית דין שביבנה *ולא בבית דין שבאותו
המקום אלא מעלים אותו בבית דין הגדול שבירושלם ומשמרים אותו עד הרגל ומ'
וממיתים אותו ברגל שנ' וכל העם ישמעו ויראו דברי ר' עקיבה ר' יהודה אומ' אין מענים
15 *דינו של זה אלא ממיתים אותו מיד וכותבין ושולחין בכל המקומות איש פלוני בן איש
פלוני נתחייב מיתה בבית דין" ז' ונביא השקר המתנבא מה שלא שמע ומה שלא נאמ'
לו אבל הכובש את נבואתו נ' והמוותר על דברי הנביא ונביא *שעיבר על דברי
עצמו מיתתן בידי שמים שנ' אנכי אדרש מעמו" ח' המתנבא בשם עבודה זרה ואומ'
כך אמרה עבודה זרה אפי' כיון את ההלכה לטמא את הטמא ולטהר את הטהו'
20 הבא על אשת איש כיון שנכנסה לרשות הבעל מן הנישואים אף על פי שלא נבעלה ובא
עליה הרי זה בחנק וזוממי בת כהן ובועלה הא כל הזוממים *מקדמים לאותה המיתה נ
חוץ מזוממי בת כהן ובועלה" הל' ח" פרקים יא"

מסכתא דמכות " פרק ראשון

כיצד העדים נעשים
25 זוממין מעידים אנו
באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומ' יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו
אלא לוקה ארבעים מעידים אנו באיש פלוני שהוא חייב לגלות אין אומ' יגלה זה תחתיו אלא
לוקה ארבעים מעידין אני באיש שגר'ש פלוני את אשתו ולא נתן לה כתובתה והלא בין
היום ובין למחר סופו ליתן לה כתובתה *אומרין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו שאם
30 נתאלמנה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה" ב' מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב

* כן הוא בכתיבת היד.

לחבירו *מאתים זוז ונמצאו זוממין לוקים ומשלמים שלא השם שמביאן לידי מכות
מביאן לידי תשלומין דברי ר' מאיר וחכמ' או' כל המשלם אינו לוקה״ ג' מעידין
אנו באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים ונמצאו זוממין לוקין שמונים משום
לא תענה ברעך עד שקר ומשום ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו דברי ר' מאיר
5 וחכמ' או' אינן לוקין אלא ארבעים״ ד' משלשים בממון ואין משלשין במכות
כיצד העידוהו שהוא חייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין משלשים ביניהם אבל
אם העידוהו שהוא חייב מלקות ארבעים *נמצאו זוממין כל אחד ואחד לוקה ארבעים״
ה' אין העידין נעשין זוממין עד *שיזמו את עצמם כיצד אמרו מעידין אנו באיש פלו'
שהרג את הנפש אמרו להם היאך אתם מעידין *שזה הרג את זה שהרי ההורג היה
10 עמנו אותו היום במקום פלוני אין אלו זוממין אבל אמרו להם היאך אתם מעידין שהרי
אתם הייתם עמנו אותו היום במקום פלוני הרי אלו זוממין ונהרגין על פיהם״ ו'
באו אחרים והזימום באו אחרים והזימום אפי' מאה כולם יהרגו ר' יהודה
או' *אסטסית היא זו ואינה נהרגת אלא כת הראשונה בלבד״ ז' אין העדים
הזוממין נהרגים עד שיגמר הדין שהרי הצדוקים אומרים עד שיהרג ש' נפש
15 תחת נפש אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו
והרי אחיו קיים ואם כן למה נאמר נפש תחת נפש יכול משעה שקיבלו עידותן יהרגו
ת'ל נפש תחת נפש הא אינן נהרגים עד שיגמר הדין״ ח' על פי שנים עדים או
שלשה עדים יומת המת אם מתקיימת *העדים בשנים למה פרט הכתו' בשלש'
אלא להקים שלשה לשנים מה שלשה *מזימים את השנים אף שנים יזמו את השלשה
20 ומנין אפי' הן מאה תלמוד לומר עדים״ ט' ר' שמעון או' מה שנים אינן נ
נהרגין עד שיהו שניהם זוממין אף שלשה אינן נהרגין עד שיהו שלשתן נ
זוממין ומנין אפי' מאה תלמו' לו' עדים״ י' ר' עקיבה או' לא בא השליש' אלא
להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו ואם כך ענש הכתוב לניטפל לע'
לעוברי עבירה *על אחת כמה וכמה שישלם שכר לניטפל לעושה מצוה כעושה מצוה״
25 יא' *מהשנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עידותן בטלה אף שלשה נמצא אחד
מהן קרוב או פסול עידותן בטלה מנין אפי' מאה ת'ל עדים״ יב'
אמ' ר' יוסי *במי דברים אמורים בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים
העידות בשאר ר' או' אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בזמן שהתרו בהן אבל
בזמן שלא התרו בהן מה יעשו שני אחים שראו *כאחת שהרג זה את הנפש״ יג'
30 היו שנים רואין אותו מחלון זה ושנים רואין אותו מחלון זה ואחד מתרה בו

* כן הוא בכתיבת היד.

באמצע בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו עדות אחת ואם לאו הרי אלו שתי
עדיות לפיכך אם נמצאת אחת מהן זוממת הוא והן נהרגין והשניה פטורה״ יד
ר׳ יוסי בר׳ יהודה או׳ לעולם אינו נהרג עד שיהו פי שני עדיו מתרים בו ש׳ על
פי שנים עדים דבר אחר על פי שנים עדים שלא תהא סנהדרין שומעת *כמפי *התרגמן״
5 טו מי שנגמר דינו וברח ובא לפני אותו בית דין אין סותרין את דינו כל מקום
שיעמדו שנים ויאמרו מעידין אנו באיש פלוני שניגמר דינו בבית דינו של
פלוני ופלוני ופלוני עדיו הרי זה יהרג״ יו סנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ
סנהדרין *הורגת ¶אחד בשבוע נקראת חבלנית ר׳ לעזר בן עזריה או׳ אחד
לשבעים שנה ר׳ טרפון ור׳ עקיבה או׳ אילו היינו בסנהדרין לא נהרג בה אדם מעולם
10 רבן שמעון בן גמליאל או׳ אף הן מרבים שופכי דמים בישראל״ הל׳ יז

פרק שני אלו הן הגולים ההורג נפש בשגגה היה מעגיל
במעגילה ונפלה עליו והרגתו היה משלשל בחבית ונפלה
עליו והרגתו היה יורד בסולם ונפל עליו והרגו הרי זה גולה אבל אם היה מושך
במעגילה ונפלה עליו והרגתו היה *עולה בסולם ונפל עליו והרגו הרי זה אינו גולה
15 זה הכלל כל *שכדרך הורדתו גולה ושלא כדרך הורדתו אינו גולה״ ב נשמט
הברזל *מקנתו והרג ר׳ או׳ אינו גולה וחכמ׳ אומר׳ גולה מן העץ המתבקע
ר׳ או׳ גולה וחכמ׳ או׳ אינו גולה״ ג זרק את האבן לרשות הרבים והרג הרי זה
גולה **ר׳ עקיבה או׳ אינו גולה רבי ליעזר בן יעקב או׳ אם משיצאת האבן
מידו והוציא הלז את ראשו וקיבלה הרי זה פטור״ ד זרק את האבן לחצירו והרג
20 אם יש רשות לניזק ליכנס לשם גולה ואם לאו אינו גולה ש׳ ואשר יבא את
רעהו ביער מה היער רשות לניזק ולמזיק ליכנס לשם יצא חצר בעל הבית שאין
רשות לניזק ליכנס לשם אבא שאול או׳ מה *חטבת העצים רשות יצא האב המכה
את בנו והרב הרודה את תלמידו *ושלוח בית דין״ ה האב גולה על ידי הבן נ
והבן גולה על ידי האב הכל גולים על ידי ישראל וישראל גולים על ידיהם
25 חוץ מעל ידי גר תושב וגר תושב אינו גולה אלא על ידי גר תושב״ ו הסומא
אינו גולה דברי *רב יהודה ור׳ מאיר אומר גולה השונא אינו גולה ר׳ יוסי
בר׳ יהודה או׳ השונא נהרג מפני שהוא כמועד ר׳ שמעון או׳ יש שונא גולה ויש
שונא שאינו גולה כל שהוא יכול לומר לדעת הרג אינו גולה ושלא לדעת הרג הרי
זה גולה״ ז לאיכן גולין לערי מקלט לשלש שבעבר הירדן ולשלש שבארץ
30 כנען ש׳ את שלש הערים תתנו מעבר לירדן וגו׳ עד שלא נבחרו שלש*

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כעת המלה שלפנינו **אחד**; ואולם **אחת** היתה לראשונה, ונמחקה קצת מאות התי״ו. ואין אנו יודעים אם על ידי סופר הראשון נעשתה, אם לא.

** קצת מהלכה הזאת אינה נמצאת לא במשנה שבמשניות, ולא במשנה שהירושלמי נוסד עליה.

שבעבר הירדן קולטות ש׳ שש ערי מקלט תהיינה עד שיהו ששתן קולטות כאחת״
ח ומכוונות להם דרכים מזו לזו ש׳ תכין לך הדרך ושלשת וגו׳ ומוסרין לו שני
תלמידי חכמים שמא יהרגנו בדרך וידברו אליו ר׳ מאיר או׳ *הוא מדבר
על ידי עצמו ש׳ וזה דבר *הרוצח״ ט ר׳ יוסי בר׳ יהודה או׳ *בתחלה אחד שוגג
ואחד מזיד היו *מקדמין לערי מקלט ובית דין שולחין ומביאין אותן משם
מי שנתחייב מיתה הרגוהו ושלא נתחייב מיתה פטרוהו *שנתחייב גלות מחזירין
אותו למקומו ש׳ והשיבו אתו העדה אל עיר מקלטו וגו׳ אחד משוח בשמן המשחה
ואחד המרובה בבגדים ואחד שעבר ממשיחותו ר׳ יהודה או׳ אף משוח מלחמה
מחזיר את *הרצח לפיכך אמותיהן של כהנים מספקות להן מחיה וכסות כדי
שלא יתפללו על בניהן שימותו״ י נגמר דינו ומת כהן גדול הרי זה אינו גולה
אם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומינו אחר תחתיו *לאחר מיכן נגמר
דינו חוזר *למיתתו של שני״ יא נגמר דינו בלא כהן גדול ההורג כהן גדול וכהן
גדול שהרג אינו יוצא משם לעולם ואינו יוצא לא לעידות מצוה ולא לעדות
ממון ולא לעדות נפשות ואפי׳ ישראל צריכין לו ואפילו שר צבא *ישר כיואב בן צרויה
אינו יוצא משם לעולם ש׳ שמה שם תהא דירתו ושם תהא מיתתו ושם תהא קבורתו״
יב כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולט רוצח שיצא חוץ לתחום ומצאו גואל
הדם ר׳ יוסי הגלילי או׳ מצוה ביד גואל הדם ורשות ביד כל אדם ר׳ עקיבה
או׳ רשות ביד גואל הדם וכל אדם אין חייבין עליו אילן שהוא עומד בתוך התחום
ונופו נוטה חוץ לתחום או עומד חוץ לתחום ונופו נוטה לתוך התחום הכל הולך אחר
הנוף הרג באותה העיר גולה משכונה לשכונה ובן לוי גולה מעיר לעיר״ יג
כיוצא בו רוצח שגלה לעיר *המקלט ורצו אנשי העיר לכבדו יאמר להם
רוצח אני אמרו לו אף על פי כן יקבל מהן ש׳ וזה דבר הרצח״ יד *מעלות היו
שכר ללוים דברי ר׳ יהודה ר׳ מאיר או׳ לא היו מעלות להם שכר וחוזר
לשררה שהיה בה דברי ר׳ מאיר ור׳ יהודה או׳ לא היה חוזר לשררה שהיה בה״

הל׳ יד׳ **פרק שלישי** אלו הן הלוקין הבא על אחותו ועל אחות
אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו
ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן
הדיוט אלמנה וגרושה חייבין עליה משום שני שמות גרושה וחלוצה אינו חייב אלא
משום אחד בלבד״ ב הטמא שאכל את הקדש והבא *על המקדש טמא האוכל
חלב ודם ונותר ופיגול וטמא השוחט והמעלה בחוץ והאוכל חמץ בפסח והאוכל

* כן הוא בכתיבת היד.

[והעושה]

והעושה מלאכה ביום הכפורים והמפטם את השמן והמפטם את הקטרת והסך
בשמן המשחה והאוכל נבלות וטריפות ושקצים *ורמשים אכל טבל ומעשר ראשון
שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב
ר' שמעון אומ' כל שהוא וחכמ' אומ' כזית אמר להם ר' שמעון אין אתם מודין לי
5 באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב אמרו לו מפני *שהוא *כבריתה אמ' להם אף חיטה
אחת כבריתה" ג האוכל ביכורים עד שלא קרא עליהן קדשי קדשים חוץ נ
לקלעים קדשים קלין ומעשר שני חוץ לחומה השובר את *העצים בפסח טהור
הרי זה לוקה ארבעים אבל המותיר *והשובר בטמא אינו לוקה ארבעים" ד
הנוטל אם על הבנים רבי יהודה אומ' לוקה ואינו משלח וחכמ' אומרים
10 משלח ואינו לוקה זה הכלל כל מצוה בלא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין נ
עליה" ה הקורח קרחה בראשו והמקיף פאת ראשו והמשחית פאת זקנו והשורט
*שירטה אחת על *המתחייב שרט שירטה אחת על חמשה מתים או חמש
שריטות על מת אחד חייב על כל אחת ואחת על הראש שתים אחת מיכן ואחת
מיכן ועל הזקן שתים מיכן ושתים מיכן ואחת *ואחת מלמטן ר' *לעזר אומ' אם *נטלו
15 *כולו כאחת אינו חייב אלא אחת ואינו חייב עד שיטלנו בתער ר' *לעזר אומ' אפילו
ליקטו *במלקטת או *ברהיטני חייב" ו הכותב כתובת קעקע כתב ולא קיעקע
קיעקע ולא כת' אינו חייב עד שיכתוב ויקעקע בדיו ובכוחל ובכל דבר
שהוא רושם ר' שמעון בר' יהודה אומ' משם ר' שמעו' אינו חייב עד שיכתוב שם השם
ש' וכתובת קעקע לא תתנו בכם אני י"י" ז נזיר שהיה שותה ביין כל היום
20 אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על
כל אחת ואחת" ח היה מטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל
תטמא אל תטמא והוא מיטמא חייב על כל אחת ואחת" ט היה מגלח
כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוא *מגליח חייב.
על כל אחת ואחת" י היה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו*
25 אל תלבש אל תלבש והוא פושט ולובש חייב על כל אחת ואחת" *יב
יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום שמונה *לוים החורש בשור ובחמור
והן *מקדשים *כלאים בכרם ושביעית ויום טוב וכהן ונזיר ואף בית הטומאה חנניה בן
חכינאי אומ' אף *הלבוש כלאים אמרו לו אינו השם *אמרו להם אף לא הנזיר הוא
השם" יב כמה מלקין אותו ארבעים חסר אחת ש' במספר ארבעים *מיניין
30 שהוא סמוך לארבעים ר' יהודה אומ' ארבעים שלמות ואיכן הוא לוקה

* כן הוא בכתיבת היד.

את היתירה בין כתיפיו״ יג אין אומדין אותו אלא במכות *ראויות להשתלש
אמדוהו לקבל ארבעים לקה מקצת ואמרו אינו יכול לקבל ארבעים
פטור אמדוהו לקבל שמונה עשרה משלקה אמרו יכול הוא לקבל ארבעים פטור
עבר עבירה שיש בה שני לווים אמדוהו אומד אחד לוקה ופטור ואם לאו לוקה
5 ומתרפא וחוזר ולוקה״ יד כיצד מלקים אותו כופת שתי ידיו על *עמוד *הלך
*הלך וחזן הכנסת אוחז בבגדיו אם ניקרעו ניקרעו ואם ניפרמו ניפרמו
עד שהוא מגלה את לבו והאבן נתונה מאחוריו חזן הכנסת עומד עליה ורצועה
של עגל בידו כפולה אחד לשנים ושנים לארבעה ושתי רצועות עולות ויורדות
בה״ טו ידה טפח ורחבה טפח ומגעת על פי כריסו ומכה אותו שליש מלפניו
10 ושתי ידות מאחוריו ואינו מכה אותו לא עומד ולא יושב אלא מוטה שנא
והפילו והמכה מכה *באחת ידו בכל כחו״ יו והקורא קורא אם לא תשמור
לעשות וגו והפלא י"י את מכותך וגו וחוזר לתחלת המקרא ואם מת תחת
ידו פטור הוסיף לו עוד רצועה אחת ומת הרי *זו גולה על ידיו נתקלקל בין בריעי
בין במים פטור ר' יהודה אומר האיש בריעי והאשה במים״ יז כל חייבי כר'
15 כריתות שלקו נפטרו ידי כריתן שנ' ונקלה אחיך לעיניך משלקה הרי
הוא כאחיך דברי ר' חנניה בן גמליאל *מה אם העובר עבירה אחת נפשו נטלת עליה
העושה מצוה אחת על אחת כמה וכמה שתינתן לו נפשו ר' שמעון אומר ממקומו
הוא למד שנ' ונכרתו הנפשות *העושות מקרב עמם ואומ' אשר יעשה אותם האדם
וחי בהם הא כל היושב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה״ יח רבי
20 שמעון בר' אומ' הרי הוא אומר רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש
ומה אם הדם שנפשו של אדם קתה ממנו הפורש ממנו מקבל שכר גזל ועריות שנפשו
של אדם מתאוה להן *ומתחמדתן הפורש מהן על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו
ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות״ יט ר' חנניה בן עקשיה אומר רצה
המקום ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנ'
25 י"י חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר״ **חסלת מכות פרקים *יט״**

מסכתא דשבועות ״

שבועות שתים שהן ארבע ידיעות הטומאה שתים
שהן ארבע יציאות השבת שתים שהן ארבע מראות נגעים שנים שהן ארבעה״
*א כל שיש בה ידיעה בתחילה וידיעה בסוף והעלם בנתים הרי זה בעולה ויורד
30 יש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף *השעיר הנעשה בפנים *יום הכפורים

הוא היה אומ' / ומה

* כן הוא בכתיבת היד.

תולה עד *שתתוודע לו ויביא בעולה ויורד׳׳ *ב׳ אין בה ידיעה *כתחילה אבל
יש בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בחוץ יום הכפורים מכפר ש׳ מלבד
חטאת הכפורים על מה שזה מכפר זה מכפר מה הפנימי אינו מכפר אלא על
דבר שיש בו ידיעה אף החיצון לא יכפר אלא על דבר שיש בו ידיעה׳׳ *ג׳
ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף שעירי רגלים ושעירי ראשי
חדשים מכפרים דברי רבי יהודה ר׳ שמעון אומר שעירי רגלים מכפרים אבל
לא שעירי ראשי חדשים ועל מה שעירי ראשי חדשים מכפרים על טהור שאכל
טמא ר׳ מאיר אומר כל השעירים כפרתן שוה על טומאת מקדש וקדשיו׳׳ *ד׳
היה ר׳ שמעון אומר שעירי ראשי חדשים מכפרים על טהור שאכל טמא
ושל רגלים מכפרים על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף ושל יום הכפורים
מכפרים על שאין בה ידיעה *בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף׳׳ *ה׳ אמרו לו
מה הן שיקרבו זה בזה אמר להן יקרבו אמרו לו הואיל ואין כפרתן
שוה היאך הן קריבין אמ׳ להן כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו׳׳ *ו׳
ר׳ שמעון בן יהודה אומר משמו שעירי ראשי חדשים מכפרין על הטהור
שאכל טמא מוסף עליהם של רגלים שהן מכפרין על טהור שאכל את הטמא ועל
שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף׳ מוסף עליהן של יום הכפורים שהן מכפרין
על טהור שאכל את הטמא ועל שאין בה ידיעה *בתחילה אבל יש בה בסוף ידיעה׳׳
*ז׳ אמרו לו אומר היה *שיקרבו זה בזה אמר להן הין אמרו לו אם כן יהו של יום הכפורים
קריבין בראשי חדשים אבל היאך של ראשי חדשים קריבים ביום הכפורים לכפר
כפרה שאינה שלהם אמ׳ להם כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו׳׳ *ח׳
ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו שעיר הנעשה בפנים יום הכפורים מכפר
על שאר עבירות שבתורה הקלות והחמורות הזדונות והשגגות הודע ולא הודע
עשה ולא תעשה כריתות ומיתות בית דין שעיר המשתלח מכפר׳׳ *ט׳ אחד
ישראל ואחד *כהן משיח מה בין ישראל לכהנים לבין כהן משיח אלא שדם
הפר מכפר על הכהנים ועל טומאת מקדש וקדשיו ר׳ שמעון אומר כשם שדם השעיר
הנעשה בפנים מכפר על ישראל כך דם הפר מכפר על הכהנים כשם שוידוי של שעיר
המשתלח מכפר על ישראל כך וידוי של פר מכפר על הכהנים׳׳

פרק ב

ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע נטמא וידע ונעלמה ממנו
טומאה *זכור לקודש נעלם ממנו הקודש וזכור לטומאה נעלמו ממנו זה וזה אכל את
הקדש ולא ידע *משאכל ידע הרי זה בעולה ויורד׳׳ ניטמא וידע נעלמה ממנו הטומאה

* כן הוא בכתיבת היד.

וזכור למקדש נעלם ממנו המקדש וזכור לטומאה נעלמו ממנו זה וזה נכנס למקדש
ולא ידע *משיצא ידע הרי זה עולה ויורד״ *א אחד הנכנס לעזרה ואחד הנכנס
לתוספת העזרה שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ובנביא
ובאורים ובתומים ובסנהדרין של שבעים ואחד ובשתי *תודות ובשיר ובית דין
5 מהלכין ושתי תודות אחריהן הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת כל שלא נעשת
בכל אלו הנכנס לשם אין חייבין עליה״ *ב נטמא בעזרה נעלמה ממנו הטומאה
וזכור למקדש נעלם ממנו המקדש וזכור לטומאה נעלם ממנו זה וזה
השתחווה או ששהה כדי השתחוואה ובא לו בארוכה חייב ובקצרה פטור זו היא
מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה״ ד אי זו היא מצות עשה שבנידה שחייבין
10 עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב שיציאתו
הנאה לו כביאתו״ ה ר' ליעזר אומר השרץ ונעלם ממנו על העלם השרץ הוא
חייב ואינו חייב על העלם המקדש ר' עקיבה אומ' ונעלם ממנו והוא טמא
על העלם הטומאה הוא חייב ואינו חייב על העלם המקדש ר' *שמעון אומ' ונעלם
ממנו ונעלם ממנו שני פעמים לחייב על העלם הטומאה ועל העלם המקדש״

15 **הלכו ה״ פרק ג** שבועות שתים שהן ארבע שבועה שאוכל ושלא
אוכל שאכלתי ושלא אכלתי שבועה שלא אוכל
ואכל כל שהוא חייב דברי ר' עקיבה אמרו לו לר' עקיבה איכן מצינו באוכל כל שהוא
שהוא חייב שזה חייב אמר להן איכן מצינו במדבר *מביא קרבן שזה מדבר ומביא
קרבן״ *א שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת שבועה שלא
20 אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה חייב שתים״ *ב שבועה שלא
אוכל ואכל פת חטים ופת שעורים ופת כוסמים אינו חייב אלא אחת שבועה
שלא אוכל פת חטים ופת שעורים ופת כוסמים ואכל חייב על כל אחת ואחת״ ד
שבועה שלא אשתה ושתה משקים הרבה אינו חייב אלא אחת שבועה שלא
אשתה יין ושמן ודבש ושתה חייב על כל אחת ואחת שבועה שלא אוכל ואכל אכלים
25 שאינן ראויים לאכילה ושתה משקים שאינן ראויים לשתייה פטור שבועה שלא אוכל
ואכל נבילות וטרפות ושקצים ורמשים חייב ר' שמעון *אומ' פטור אמר קונם אשתי
נהנית לי אם אכלתי היום והוא שאכל נבילות וטרפות שקצים ורמשים הרי אשתו אסורה״
ה אחד דברים של עצמו ואחד דברים של אחרים אחד דברים שיש בהן ממש ואחד
דברים שאין בהן ממש כיצד אמר שבועה שאתן לאיש פלוני ושלא אתן שנתתי
30 ושלא נתתי ׳ שאישן ושלא אישן שישנתי ׳ ושלא ישנתי שאזרוק צרור לים ושלא אזרוק

כן הוא בכתיבת היד.

סורקתי

שורקתי ושלא זרקתי ר׳ ישמעאל אומר אינו חייב אלא *לעתיד לבוא שנ׳ להרע או להטי׳
אמ׳ לו ר׳ עקיבה אם כן אין **לִו אלא דברים שיש בהן הרעה והטבה דברים שאין
בהן הרעה והטבה מנין אמ׳ *מריבוי *הכתב אמ לו אם *רבוי הכתב לכך ריבוי הכתב
לכך״ ו׳ נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל פטור לקיים את המצוה ולא *ביטל
5 פטור שהיה בדין שיהא חייב *דברי ר׳ יהודה בן בתירא אמ׳ ר׳ יהודה בן בתירא
מה אם הרשות שאינו מושבע עליה מהר סיני הרי הוא חייב עליה מצוה שהוא מושבע
עליה מהר סיני אינו דין שיהא חייב עליה אמרו לו לא *אמרתה בשבועת הרשות שכן
עשה בה לאו *כהין תאמר בשבועת מצוה שלא עשה בה לאו כהין*״ ז׳ שבועה
שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה *ואכלה אינו חייב אלא אחת זו היא
10 שבועת ביטוי שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד״ ח׳
שבועת שוא חייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור ואי זו היא שבועת
שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם אמ׳ על העמוד של אבן שהוא של זהב ועל האיש
שהוא אשה ועל האשה *שהוא איש נשבע על דבר שאי אפשר לו אם לא ראיתי גמל ש
*פורח באויר ואם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד אמר לעדים בואו והעידוני שבועה
15 שלא נְעִידֵךְ״ ט׳ נשבע לבטל את המצוה שלא לעשות סוכה ושלא ליטול לולב
ושלא להניח תפילין זו היא שבועת שוא שחייבין על זדונה מכות ועל שו/
שגגתה פטור״ י׳ שבועה שאוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה הראשונה שבועת
ביטוי והשניה שבועת שוא אכלה עבר על שבועת שוא לא אכלה עבר על
שבועת ביטוי״ יא׳ שבועת ביטוי נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים
20 ובכשירין ובפסולין בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו וחייבין ¶על
זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד״ יב׳ שבועת שוא נוהגת באנשים
ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרים ובפסולין בפני בית דין ושלא בפני בית
דין מפי עצמו וחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור *אחד זו ואחד זו המושבע מפי
אחרים חייב *אם לא אכלתי היום ואם לא הנחתי תפילין *משביעך אני ואמר אמן חייב״
25 הל׳ יב׳״ פרק ד׳ שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים
ברחוקים ולא בקרובים בכשירים ולא בפסולין
ואינה נוהגת אלא בראויים להעיד בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו מפי
אחרים אינן חייבין עד שיכפרו *בו בבית דין דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ בין מפי עצמו
ובין מפי אחרים אינן חייבין עד שיכפרו בו בבית דין״ *א׳ וחייבין על זדון *שבועה
30 ועל שגגתה עם זדון העדות ואינן חייבין על שגגתה ומה הן חייבין על שגגתה

* כן הוא בכתיבת היד.

** הסופר כתב לו, בלי ספק כמו שהיה לפניו, ולפי שחשב כי אולי צריך להיות לי, לכך לא מחק הוא״ו, אבל שם נקדת חיר״ק תחת הלמ״ד.

¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

*ודונה קרבן עולה ויורד״ *ב׳ שבועת העידות כיצד אמר *לעידים בואו והעדו׳
שבועה שאין אנו יודעין לך עדות *משביע אני עליכם ואמרו אמן הרי אלו
חייבין השביע עליהם חמשה פעמים חוץ לבית דין ובאו לבית דין והודו פטורים כפרו
חייבין על כל אחת ואחת השביע עליהם חמשה פעמים בפני בית דין *ובין שלא בפני
בית דין וכפרו אינן חייבין אלא אחת אמ׳ ר׳ שמעון מה הטעם מפני שאינן יכולים
לחזור ולהודות״ *ג׳ כפרו שניהן כאחת שניהם חייבין *זה אחר זה הראשון חייב *ל
כפר אחד והודה אחד הכופר חייב היו שתי כיתי עדים מעידות אותו כפרה
הראשונה ואחר כך כפרה השנייה שתיהם חייבות מפני שהעידות יכולה להתקיים בש/
*בשתיהם״ *ד׳ משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני פקדון
ותשומת יד וגזל ואבדה שבועה שאין אנו יודעין לך עידות אינן חייבין אלא
אחת שבועה שאין אנו יודעים לך עידות שיש לך ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבדה
חייבין על כל אחת ואחת״ *ה׳ משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי
ביד פלוני *חטים ושעורים וכוסמים שבועה שאין אנו יודעים לך עדות אינן ח
חייבין אלא אחת שבועה שאין אנו יודעין לך עידות שיש לך ביד פלוני חטים ושעורים
וכוסמים חייבין על כל אחת ואחת״ *ו׳ משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני
שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק ותשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה ושאנס איש
פלוני *ופיתה את בתי ושהיכני בני ושחבל בי חבירי ושהדליק את גדישי ביום הכפורים
הרי אלו חייבין״ *ז׳ משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאני כהן שאני לוי
שאיני בן גרושה ושאיני בן חלוצה *שאנס איש פלוני ופיתה את בתו ושחבל *בו
בנו ושהדליק גדישו בשבת הרי אלו פטורין״ *ח׳ משביע אני עליכם אם לא
תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן *הרי אלו
פטורין שאין חייבין *על תביעת ממון כפיקדון״ *ט׳ משביע אני עליכם כשתדעו
לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורין מפני שקדמה שבועה לעדות״
*י׳ עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם אם יודעין אתם לי עדות שתבואו
ותעידוני *הרי אלו פטורין״ *יא׳ אמ׳ לשנים משביע אני עליכם איש פלוני
ופלוני אם יודעים אתם לי עדות שתבואו ותעידוני והם שיודעין לי עדות עד
מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול הרי אלו פטורין״ *יב׳ שילח ביד עבדו
או שאמר להם הכתבע משביע אני עליכם אם יודעין אתם לו עדות שתבאו
*ותעידהו הרי אלו פטורין עד שישמעו מפי התובע״ *יג׳ משביע אני עליכם מצוה
אני עליכם אוסרכם אני הרי אלו חייבין בשמים ובארץ הרי אלו פטורין באלף

* כן הוא בכתיבת היד.

דלת

באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות בחנון וברחום בארך אפים ורב חסד ובכל הכנויים
הרי זה חייב המקלל בכולם חייב דברי ר' מאיר וחכמ' פוטרין המקלל אביו ואמו בכולן
חייב דברי ר' מאיר וחכמים פוטרין המקלל עצמו וחבירו בכולן עובר בלא תעשה יככה
האלהים וכן יככה אלהים זו היא האלה האמורה בתורה אל יככה יברכך וייטיב לך רבי
מאיר מחייב ור' יהודה פוטר" הל' *יג'

פרק ה

שבועת הפקדון
נוהגת באנשים ובנשים וברחוקים ובקרובים ובכשרים
ובפסולין בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו מפי *אחר אינו חייב עד שיכפור
בו בבית דין דברי ר' מאיר וחכמ' אוֹ בין מפי עצמו ובין מפי אחר כיון *שכפרו חייב
וחייב על זדון *שבועה ועל שגגתה עם זדון הפקדון ואינו חייב על שגגתו ומה הוא חייב
על זדונו אשם וכסף ושקלים" *א שבועת הפיקדון כיצד אמ' לו תן לי *פקדון שיש
לי בידך שבועה שאין לך בידי או שאמר לו אין לך בידי משביעך אני ואמר אמן
הרי זה חייב השביע עליו חמשה פעמים ¶חוץ לבית דין ובא לפני בית דין והודה פטור
כפר חייב על כל אחת ואחת השביע עליו חמשה פעמים *בין בפני בית דין ובין שלא
בפני בית דין וכפר חייב על כל אחת ואחת אמ' ר' שמעון מה הטעם מפני שהוא יכול
לחזור ולהודות" *ב היו חמשה תובעין אותו ואמ' לו תן לנו פקדון שיש לנו בידך
שבועה שאין לכם בידי אינו חייב אלא אחת שבועה לך שאין בידי לא לך ולא
לך ולא לך חייב על כל אחת ואחת ר' ליעזר אוֹ עד שיאמר שבועה באחרונה ר' שמעון
אומר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד" *ג תן לי פקדון ותשומת יד וגזל ואבדה
שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לך בידי
פקדון ותשומת יד וגזל ואבדה חייב על כל אחת ואחת" *ד תן לי חטים ושעורים
וכוסמים שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי אינו חייב אלא אחת שבועה שאין
לך בידי חטים ושעורים *וכסמים חייב על כל אחת ואחת ר' מאיר אומר אפי' אמר חטה
ושעורה וכוסמת חייב על כל אחת ואחת ' אנסתה ופיתיתה את בתי והוא אומר לא אנסתי
ולא פתיתי משביעך אני ואמר אמן חייב ר' שמעון פוטר שאינו משלם קנס על פי עצמו
אמרו לו אף על פי שאינו משלם קנס על פי עצמו משלם בשת ופגם על פי עצמו"
*ה גנבתה את שורי והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר אמן חייב גנבתי אבל
לא טבחתי ולא מכרתי משביעך אני ואמר אמן פטור" *ו המית שורך את
שורי והוא אוֹ לא המית משביעך אני ואמר אמן חייב' המית שורך את עבדי
והוא אוֹ לא המית משביעך אני ואמר אמן פטור אמר לו חבירו חבלתה בי ועשיתה בי
חבורה והוא אומר לא חבלתי ולא עשיתי *משביעך אני ואמר אמן חייב אמר לו עבדו

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ קצת מהלכה הזאת אינה נמצאת לא במשנה שבמשניות, ולא במשניות שהבבלי והירושלמי נוסדו עליהן.

הפלת את סני וסמיתה את עיני והוא אומר לא הפלתי ולא סמיתי מסביעך אני ואמר
אמן פטור זה הכלל כל המסלם על פי עצמו חייב וסאינו מסלם על פי עצמו פטור״

הל׳ ו״ **פרק ו** סבועת הדיינים הטענה סתי כסף וההודאה בסוה פרוטה
ואם אין הודאה *מן הטענה פטור כיצד אמר לו סתי
5 כסף לי בידך אין לך בידי *פטור סתי כסף ופרוטה לי בידך אין לך בידי *פטור מנה לי בידך
*אין לך בידי אלא חמסים דינר חייב מנה לאבא בידך אין *לו בידי אלא חמסים דינר
פטור מפני סהוא כמסיב אבדה״ *א מנה לי בידך אמ׳ לו הין ולמחר אמר לו *תנהו
לי נתתיו לך פטור אין לך בידי חייב מנה לי בידך אמר לו הין אל תתנהו לי אלא
בפני עדים ולמחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך חייב מפני סהוא צריך ליתנו לו בפני נ
10 עדים״ *ב ליטרא זהב *לי בידך אין לך בידי אלא ליטרא כסף פטור דינר זהב לי
בידך אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית ופונדיון ופרוטה חייב סהכל
מין מטבע אחד״ *ג כור תבואה לי בידך אין לך בידי אלא לתך קטנית פטור
כור פירות לי בידך אין לך בידי אלא לתך קטנית חייב סהקטנית בכלל הפירות
טענו חטים והודה לו בסעורים פטור רבן גמליאל מחייב *סהטוען לחבירו בכדי סמן ונ
15 והודה לו בקנקנים אדמון אומר הואיל והודה מן הטענה יסבע וחכמים או׳ אין הודאה
מן הטענה אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון״ *ד טענו כלים וקרקעות
הודה בכלים וכפר בקרקעות בקרקעות וכפר בכלים *הודה במקנת הכלים חייב
במקנת הקרקעות פטור סהנכסים סאין להן אחריות זוקקין את הנכסים סיס להן
אחריות *ויסבע עליהן״ *ה אין נסבעין על טענת חרס סוטה וקטן ואין מסביעין
20 את הקטן אבל נסבעין לקטן ולהקדש״ *ו *אלו דברים סאין נסבעין
עליהם העבדים והסטרות והקרקעות וההקדסות אין בהם לא תסלומי כפל
ולא תסלומי ארבעה וחמסה סומר חנם אינו נסבע ונוסא סכר אינו מסלם רבי סמעון
אומר דברים סהוא חייב באחריותן נסבעין עליהם וסאינו חייב באחריותן אין נסבעין
עליהן״ *ז ר׳ מאיר אומר יס דברים סהן כקרקע ואינן כקרקע ואין חכמ׳ מודין לו
25 כיצד אמר עסר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמס ר׳ מאיר
מחייב *וחכמ׳ אומר׳ כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע״ *ח אין נסבעין אלא על
דבר סהוא במדה ובמסקל ובמנין כיצד אמ׳ לו בית מלא מסרתי לך כיס מלא
מסרתי לך והלה אומ׳ איני יודע אלא מה סהנחתה אתה נוטל פטור זה אומ׳ עד הזיז וזה
אומר עד החלון חייב״ *ט המלוה את חבירו על המסכון ואבד המסכון אמ׳ לו סלע
30 הלויתיך עליו וסקל היה סוה והלה אומ׳ לא כי אלא סלע הלויתני עליו ⁋וסלסה דינרין

* כן הוא בכתיבת היד.

⁋ הסופר בחפזו תקן את המעות: **שלשה דינרין**; ולא תקן את מה שהיה ראוי להכתב: **וסלע**.

וסלע היה שוה פטור״ *י׳ סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי
אלא סלע הלויתני עליו ושלשה דינרין היה שוה חייב״ *יא סלע הלויתני
עליו ושתים היה שווה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו וסלע היה
שוה פטור״ *יב סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע
5 הלויתיך עליו וחמשה דינרין היה שוה חייב מי הוא הנשבע מי שהפקדון
אצלו שמא ישבע זה ויוציא *הלז את הפקדון״ הל' *יא״ פרק ז׳
כל הנשבעים שבתורה נשבעים ולא משלמין
אילו נשבעין ונוטלין השכיר וְהַנִּגְזָל והנחבל ושכנגדו חשוד על השבועה והחנווני
על פנקסו השכיר כיצד אמ' לו תן לי שכרי שיש לי בידך והוא אומר נתתי והלה אומ'
10 לא נטלתי הרי זה נשבע ונוטל ר' יהודה אומר עד *שיהא שם מקצת הודאה *אמר לו תן
לי שכרי חמשים דינר שיש לי בידך והוא אומר *התקבלה מהן דינר זהב״ ב׳
הנגזל כיצד היו מעידין אותו שנכנס לתוך ביתו וממשכנו שלא ברשות אמ'
לו תן לי כלי שנטלתה והוא אומר לא נטלתי הרי זה נשבע ונוטל ר' יהודה אומר עד
שיהא שם מקצת הודאה *יאמר לו שני *כלי נטלתה והוא אומר לא נטלתי אלא אחד״
15 ג׳ הנחבל כיצד היו מעידין אותו שנכנס לתחת ידו שלם ויצא חבול אמר לו חבלתה
בי והוא אומר לא חבלתי הרי זה נשבע ונוטל ר' יהודה אומר עד שיהא שם
מקצת הודאה אמר לו חבלתה בי שתים והוא אומר לא חבלתי *אלא אחת״ ד׳
ושכנגדו חשוד על השבועה כיצד *אחד שבועת העדות ואחד שבועת
הפיקדון ואפילו שבועת שוא היה אחד מהן *משחק בקובייא מלוה ברבית מפריח יונים
20 וסוחר שביעית שכנגדו נשבע ונוטל היו *שנים חשודין חזרה *שבועה למקומה דברי
ר' יוסי ר' מאיר אומר יחלוקו״ ה׳ והחנוני על פנקסו כיצד לא שיאמר לו כתוב
בפנקסי *שאת חייב לי מאתים זוז אלא *אמר לו תן לבניי סאתים חטים ולפועלי
בסלע מעות הוא אומר נתתי והן אומ' לא נטלנו הוא נשבע ונוטל והן נשבעין ונוטלין
אמר בן ננס כיצד אילו ואילו באין לידי שבועת שוא אלא הוא נוטל שלא בשבועה והן נ
25 נוטלין שלא בשבועה״ ו׳ אמר לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו אמר לו תן לי את
הדינר אמ' לו נתתיו לך ונתתו באנפולי ישבע בעל הבית נתן לו את הדינר אמ'
לו תן לי את הפירות אמ' לו נתתים לך והולכתם לתוך ביתך ישבע החנוני ר' יהודה
אומר כל שהפירות בידו *לעליונה״ ז׳ אמר *לשלחני תן לי בדינר מעות ונתן
לו אמ' לו תן לי את הדינר אמ' לו נתתיו לך ונתתו באנפולי ישבע בעל הבית
30 נתן לו את הדינר אמ' לו תן לי את המעות אמ' לו נתתים לך והשלכתם לתוך כיסך ישבע

* כן הוא בכתיבת היד.

השלחני ר׳ יהודה אומ׳ אין דרך *השולחני להיות נותן אסר עד שהוא נוטל את דינרו״
ח כשם שאמרו הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה ועד אחד מעידה שהיא
פרועה לא תפרע אלא בשבועה מנכסין המשועבדים ומנכסי יתומים והנפרעת
שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה״ ט וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה
שלא פיקדנו אבא ושלא אמר לנו אבא ושלא מצינו שטר בין שטרותיו של אבא
ששטר זה פרוע העיד ר׳ יוחנן בן ברוקה שאפילו נולד הבן לאחר מיתת האב הרי זה נשבע
ונוטל רבן שמעון בן גמליא׳ אומר אם יש עדים שאמר האב בשעת מיתתו שטר זה אינו
פרוע *נוטל שלא בשבועה״ י ואלו נשבעין שלא בטענה השותפים והאריסין ל
והאפטרופין והאשה הנושא והנותנת בתוך הבית ובן הבית אמר לו מה אתה
טוענני רצוני שתשבע לי חייב חלקו השותפים והאריסים אינו יכול להשביען נתגלגלה
לו שבועה ממקום אחר מגלגלים עליו את הכל והשביעית משמטת את השבועה״

הל׳ א׳״ **פרק ח** ארבעה שומרים הם שומר חנם והשואל נושא שכר
והשוכר שומר חנם נשבע על הכל והשואל משלם את
הכל נושא שכר והשוכר נשבעים על השבר ועל השבויה ועל המיתה ומשלמים את
האבדה ואת *הגנב״ ב אמר לשומר חנם איכן שורי אמ׳ לו מת והוא שנשבר או
נשבה או נגנב או אבד נשבר והוא שמת או *נשבר או נגנב או אבד *נגנב והוא
שמת או נשבר או נשבה או אבד אבד והוא שמת או נשבר או נשבה או נגנב משביעך
אני ואמר אמן פטור״ ג איכן שורי אמר לו איני יודע מה אתה סח והוא שמת
או נשבר או נשבה או נגנב או אבד משביעך אני ואמר אמן פטור״ ד
איכן שורי אמ׳ לו אבד משביעך אני ואמ׳ אמן והעדים מעידין אותו שאכלו
משלם את הקרן הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם״ ה איכן שורי אמר לו
נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידין אותו שגנבו משלם תשלומי
כפל הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם״ ו אמר לאחד בשוק איכן שורי שג/
שגנבתה והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידין אותו
שגנבו משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה ראה עדים ממשמשין
ובאים אמ׳ גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי אינו משלם אלא קרן״ ז אמר לשוא׳
איכן שורי אמר לו מת והוא שנשבר או נשבה או נגנב או אבד *והוא שמת או
נשבה או נגנב או אבד נשבה והוא שמת או נשבר או נגנב או אבד נגנב והוא שמת או
נשבר או נשבה או אבד אבד והוא שמת או נשבר או נשבה או נגנב משביעך אני ואמר
אמן פטור״ ח איכן שורי אמר לו איני יודע מה אתה סח והוא שמת או נשבר

* כן הוא בכתיבת היד.

או

או נשבה או נגנב או אבד משביעך אני ואמר אמן חייב״ ט אמר לרועה שכר ולשוכר
איכן שורי אמ׳ לו מת והוא שנשבר או נשבה נשבר והוא שמת או נשבה נשבה
והוא שמת או נשבר נגנב והוא שאבד אבד והוא שנגנב משביעך אני ואמר אמן פטור״
י מת או נשבר או נשבה והוא שנגנב או שאבד משביעך אני ואמר אמן חייב אבד
או שנגנב והוא שמת או נשבר או נשבה *משביעך אני ואמר אמן פטור זה הכלל
כל הנשבע להקל על עצמו חייב ולהחמיר על עצמו פטור״ הל׳ י״

חסלת מסכת שבועות פרקים ח״

מסכתא דעדיות

פרק ראשון

שמאי אומר כל הנשים
דיין שעתן והלל אומר מפקידה לפקידה אפילו לימים הרבה
וחכמים אומר׳ לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה
לפקידה ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת׳ וכל אשה שיש לה וסת דייה *שעתא
המשמשת בעדים הרי זו כפקידה ממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה״
ב שמיי אומ׳ מקב *חלה והלל אומר מקביים וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי
זה *קב ומחצה חייבין בחלה ומשהגדילו המדות אמרו חמשת רבעים חייבין
ר׳ יוסי אומ׳ חמשה פטורים חמשה ועוד חייבין״ ג הלל אומ׳ מְלֹא הִין מים
שאובין פוסלין את המקוה *שאדם חייב לומר *כלשון רבו ושמיי אומ׳ תשעת
קבים וחכמ׳ אומר׳ לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא עד שבאו שני גרדיים משער
האשפות שבירושלם והעידו משום שמעיה ואבטליון ששלשת לוגים מים שאובים פ/
פוסלין את המקוה וקיימו *את דבריהם״ ד ולמה מזכירין את דברי שמיי והלל
*לבטלן ללמד לדורות הבאים שלא יהא אדם עומד על דברו שהרי אבות ה
העולם לא עמדו על דבריהם״ ה ולמה מזכירין את דברי היחיד בין המרובין
הואיל ואין הלכה אלא כדברי המרובין שאם יראה בית דין את דברי היחיד
*יסמוך עליו שאין בית דין יכול לבטל את דברי בית דין חבירו עד שיהא גדול ממנו
בחכמה ובמניין היה גדול ממנו בחכמה אבל לא במניין במניין אבל לא בחכמה אינו יכול
לבטל את *דברו עד שיהא גדול ממנו בחכמה ובמניין״ ו אמר ר׳ יהודה אם כן למה
מזכירין את דברי היחיד בין המרובים לבטלן שאם יאמר אדם כך אני מקובל יא/
יאמרו לו כדברי איש פלוני שמעת״ ז בית שמיי אומ׳ רובע עצמות מן העצמים
בין משנים בין משלשה ובית הלל אומרין רובע עצמות מן הגויה מרוב הבנין
או מרוב המניין שמאי אומר אפי׳ מעצם אחד״ ח *כרשני תרומה בית שמיי

* כן הוא בכתיבת היד.

אומרי' שורין ושפין בטהרה ומאכילין בטומאה בית *שמיי אומ' יאכלו נריד ורבי נ'
עקיבה אומר כל מעשיהם בטומאה" ט הפורט סלע של מעשר שני בירושלם
בית שמיי אומ' בכל הסלע מעות ובית הלל *שקל כסף ושקל מעות *הדנים לפני
חכמים אומ' בשלשה דינרין כסף *ורביעת כסף *ורביעת מעות ר' טרפון אומר ארבעה
5 אספרי כסף שמיי אומ' יניחנה בחנות ויאכל כנגדה" י כסא של כלה שניטלו חפויו
בית שמיי *מטמין ובית הלל מטהרין שמיי אומר אף מלבן של כסא טמא כסא
שקבעו בעריבה בית שמיי מטמין ובית הלל מטהרין שמיי אומ' אף העשוי בה"
יא אילו דברים שחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמיי האשה שבאת ממדינת
הים ואמרה מת בעלי תנשא מת בעלי תתיבם ובית הלל אומר לא שמענו
10 אלא בבאה מן הקציר בלבד אמרו להם בית שמיי *אחד הבאה מן הקציר ואחד הבאה
מן הזיתים ואחד הבאה ממדינת הים לא דברו בקציר אלא בהווה חזרו בית הלל להורות
כדברי בית שמיי" יב בית שמיי אומ' תנשא ותטול *כתובה ובית הלל אומ' *לא
תנשא ולא תטול* אמרו להם בית שמיי התרתם את הערוה החמורה לא
תתירו את הממון הקל אמרו להם בית הלל מצינו שאין האחים נכנסים לנחלה על פיה
15 אמרו להם בית שמיי והלא מספר כתובתה נלמד שהוא כותב לה שאם *תנשא לאחר
תטלי מה שכתוב ליך חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמיי" יג מי שחציו עבד
וחציו בין חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד כדברי בית
הלל בית שמיי אומ' תקנתם את רבו ואת עצמו לא תקנתם ליסא שפחה אינו יכול
בת חורים אינו יכול *יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה ש' לא תהו בראה
20 לשבת יצרה אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר
על חצי דמיו חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמיי" יד כלי חרס מציל *את
הכל כדברי בית הלל *בית שמיי אומרי' אינו מציל אלא על *האכלים ועל
המשקים ועל כלי חרס אמרו להם בית הלל מפני מה אמרו להם בית שמיי מפני שהוא
טמא על גב עם הארץ ואין כלי טמא חוצץ אמרו להם בית הלל והלא טיהרתם *אוכלים
25 ומשקים שבתוכו אמרו להם בית שמיי כשטיהרנו אכלים ומשקים שבתוכו *עצמו ל
טיהרנו אבל כשטיהרתה את הכלי טיהרתה לך ולו חזרו בית הלל להורות כדברי בית
שמיי" הל' יד"

פרק ב"

ר' *חנניה סגן הכהנים העיד ארבעה
דברים מימיהם של כהנים לא נמנעו מלשרוף
את הבשר שנטמא בוולד הטומאה עם הבשר שניטמא באב הטומאה אף על פי
30 שמוסיפין *לו טומאה על טומאתו" ב הוסיף ר' עקיבה מימיהן של כהנים לא

* כן הוא בכתיבת היד.

כמנעו מלהדליק את השמן שניפסל בטבול יום בנר שניטמא בטמא מת אף על פי
שמוסיפין* לו טומאה על טומאתו״ ג׳ אמר ר׳ *חנניה סגן הכהנים מימיי לא ראיתי
עור יוצא לבית השריפה אמר רבי עקיבה מדבריו למדנו שהמפשיט את
הבכור ונמצא טרפה שיאותו הכהנים בעורו וחכמ׳ אומ׳ *אן לא ראינו ראיה אלא
5 יוצא לבית השריפה״ ד׳ אף הוא העיד על כפר קטן שהיה בצד ירושלם והיה *בה
זקן אחד והיה מלוה לכל בני הכפר וכותב בכתב *ידיו ואחרים חותמים ובא
מעשה לפני חכמים והתירו לפי דרכך אתה למד שהאשה כותבת את גיטה והאיש כ
כותב את שוברו שאין קיום הגט אלא בחותמיו ועל *המקט *שנמצאת בבשר שהסכין
והידים טהורות והבשר טמא ואם נמצאת בפרש הכל טהור״ ה׳ שלשה
10 דברים אמ׳ ר׳ ישמעאל לפני חכמים *בקרן ביבנה על ביצה טרופה שהיא
נתונה על גבי ירק של תרומה *שיהא חיבור ואם היתה כמין כובע אינה חיבור ועל
שבולת שבקציר וראשה מגיע לקמה אם *נקצרת עם הקמה הרי היא של בעל הבית
ואם לאו הרי היא של עניים ועל גנה קטנה שהיא מוקפת *עריס אם יש בה *מלא בוצר
ושלו מיכן *מלא בוצר *מיכן תזרע ואם לאו לא תזרע״ ו׳ שלשה דברים אמרו
15 לפני ר׳ ישמעאל ולא אמר בהן לא איסור ולא היתר ופירשן *יהושע בן מתיה הַמִּיפֶּש
מורסה בשבת אם לעשות *בה פה חייב ואם להוציא ממנה לֵחָה פטור *הצד נחש בשבת
אם כמתעסק שלא ישכנו פטור ואם לרפואה חייב *ואל חֲלַפַּסִים *עירניות שהן טהורות
באהל המת וטמאות במשא הזב ר׳ לעזר בר׳ צדוק אומ׳ אף במשא זב טהורות מפני
שלא נגמרה מלאכתן״ ז׳ שלשה דברים אמ׳ ר׳ ישמעאל ולא הודה לו ר׳ עקיבה הסנ/
20 השום *והבוסר והמלילות שריסקן מבעוד יום של׳ ישמעאל אומר יגמור משתחשך
ור׳ עקיבה אומ׳ לא יגמור״ ח׳ שלשה דברים אמרו לפני ר׳ עקיבה שנים משום
ר׳ ליעזר ואחד משום ר׳ יהושע שנים משום ר׳ ליעזר *יוצא אשה בעיר של
זהב ומפריחי יונים פסולים מן העדות ואחד משום *יהושע השרץ בפי החולדה
ומהלכת על גבי ככרות של תרומה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור״ ט׳
25 שלשה דברים אמ׳ ר׳ עקיבה על שנים הודו לו ועל אחד לא הודו לו על
סנדל של סיידים שהוא טמא מדרס ועל שירי תנור ארבעה שהיו אומ׳ שלשה והודו
לו ועל אחד לא הודו לו על כסא שניטלו *חפוייו זה בצד זה שר׳ עקיבה מטמא וחכ׳
מטהרין״ י׳ הוא היה אומר האב *זכה לבן בנוי ובכח ובעושר ובחכמה ובשנים
ובמספר¶ ר הדורות שלפניו *הוא הקץ ש׳ קורא הדורות מראש אף על פי ש׳ וע/
30 ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה ואומר ודור רביעי *ישבו הנה״ יא אף

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר אבה לכתוב מלת **הדורות** הנמשכת אחרי מלת **ובמספר**; אולם אחרי כתבו קצת אות הרי״ש (ר), ראה כי לא יוכל לכתוב המלה כלה מבלי השחית יופי השורה, שעל גבה אות היו״ד לסימן המנין: והניח הצורה כמו שהיא עתה לפנינו.

הוא אמר חמשה דברים של שנים עשר חדש משפט דור המבול שנים עשר
חדש משפט איוב שנים עשר חדש משפט המצריים שנים עשר חדש משפט
גוג *לעתיד לבוא שנים עשר חדש משפט רשעים בגהינם שנים עשר חדש ש׳
והיה מידי חדש בחדשו ר׳ יוחנן בן נורי אומר מן הפסח ועד *עצרת ש׳ *מדי שבת
5 בשבתו״ **הל׳ יא״ פרק ג״** כל המיטמאין באהל שנחלקו והכניסן
לתוך הבית ר׳ דוסא בן *ארכינס מטהר
וחכמ׳ מטמאין כיצד הנוגע בשני חצאי זתים מן הנבלה או נושאן ובמת הנוגע
בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית או נוגע בכחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו ומאהיל
על כל כשני חצאי זתים מאהיל על כחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו ר׳ דוסא בן
10 ארכינס מטהר וחכמ׳ מטמאין״ **ב** אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל
עליו ועל כחצי זית או מאהיל על כחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו *על
כחצי זית טהור אמ׳ ר׳ מאיר אף בזה ר׳ דוסא בן ארכינס מטהר וחכמים מטמאין׳
הכל טמא חוץ מן המגע עם המשא והמשא עם האהל זה הכלל כל שהוא משם אחד
טמא משני שמות טהור **ג** אוכל *פרור אינו מצטרף דברי ר׳ דוסא *וחכמים
15 אומרין מצטרף מחללין מעשר שני על אסימון דברי ר׳ דוסא וחכמ׳ אוסרי׳
מטבילים ידים לחטאת דברי ר׳ דוסא וחכמ׳ אומרי׳ אם ניטמו ידיו ניטמא גופו״
ד מעי אבטיח *וקנובת ירק של תרומה ר׳ דוסא מתיר לזרים וחכמים אוסרין״
חמש רחלות *גוזזות מנה מנה ופרס חייבות בראשית הגז דברי ר׳ דוסא וחכמ׳
אומרים חמש רחלות גוזזות כל שהן״ **ה** כל החוצלות טמאות טמא מת דברי ר׳
20 דוסא וחכמ׳ אומרי׳ מדרס כל הקליעות טהורות חוץ משל *גלגלין דברי ר׳ דוסא
וחכמים אומרי׳ כולם טמאות חוץ משל צמרים״ **ו** הקלע *של בית קיבול שלה
*אריג טמאה ושל עור ר׳ דוסא בן ארכינס מטהר וחכמים מטמאין נפסק
בית אצבע שלה טהורה בית הפקיע שלה טמאה״ **ז** השבוייה אוכלת בתרומה
דברי ר׳ דוסא וחכמ׳ אומרי׳ יש שבוייה אוכלת ויש שבוייה שאינה אוכלת
25 כיצד האשה שאמרה נשביתי וטהורה אני אוכלת *אם יש עדים שנישבת והיא אומרת
טהורה אני אינה אוכלת״ **ח** ארבעה ספיקות ר׳ יהושע מטמא וחכמ׳ מטהרין
כיצד הטמא עומד והטהור עובר הטהור עומד והטמא עובר הטומאה ברשות
היחיד והטהרה ברשות הרבים הטהרה ברשות היחיד והטמאה ברשות הרבים ספק
נגע ספק לא נגע ספק האהיל ספק לא האהיל ספק הסיט ספק לא הסיט רבי יהושע
30 מטמא וחכמים מטהרין״ **ט** שלשה דברים ר׳ צדוק מטמא וחכמים מטהרין

* כן הוא בכתיבת היד.

מסמר

מסמר של שולחני וארון של גרוסות ומסמר של אבן השעות ר׳ צדוק מטמא וחכמ׳
מטהרין״ י׳ ארבעה דברים רבן גמליאל מטמא וחכ׳ מטהרין כיסוי טני של *מתכת
ושל בעלי בתים ותלוי *המגרירות וגולמי כלי מתכות וטבלה שנחלקה לשנים ומודים
חכמים לרבן גמליאל בטבלה שנחלקה לשנים אחד גדול ואחד קטן הגדול טמא וה/
5 והקטן טהור״ יא׳ שלשה דברים רבן גמליאל מחמיר כדברי בית שמיי אין
טומנין את החמין מיום טוב לשבת ואין זוקפין את המנורה ביום
טוב ואין אופין *פיתן *גריצות אלא רקיקין אמ׳ רבן גמליאל מימיהן של בית אבא לא
היו אופין את פיתן *גריסות אלא רקיקים אמרו לו *מה נעשה לבית אביך שהיו מחמי׳ן
על עצמן ומקילין על כל ישראל להיות אופין את פיתן גריסות וחורי״ יב׳ אף
10 הוא אומר שלשה דברים להקל מכבדים את המיטות ומניחין את *המגמר ביום
טוב ועושין גדי מקולס בלילי פסחים וחכמ׳ אוסרי׳״ יג׳ שלשה דברים ר׳ לעזר
בן עזריה מתיר וחכמ׳ אוסרין פרתו *יוצא ברצועה שבין קרניה ומקרדין
את הבהמה ביום טוב ושוחקין את הפלפלים בריחים שלהן ר׳ יהודה אומר אין מ
מקרדין את הבהמה ביום טוב מפני שהוא עושה חבורה אבל מקרצפין וחכמ׳ אומר׳
15 אין *מרקדין אף לא מקרצפין״ הל׳ יג׳״ פרק ד׳ אלו דברים מקולי בית
שמיי ומחומרי בית הלל ביצה שנולדה ביום טוב בית
שמיי אומר׳ תאכל ובית הלל אומר׳ לא תאכל בית שמיי אומר׳ שאור *כזית וחמץ כ
*ככותבת בית הלל אומר׳ זה וזה כזית¶״ ב׳ השוחט חיה ועוף ביום טוב בית שמיי
אומ׳ יחפור *בדקל ויכסה ובית הלל אומ׳ לא ישחוט חייה ועוף אלא אם כן היה
20 לו עפר מוכן *מודין שאם שחט שיחפור בדקל ויכסה שאפר הכירה מוכן*״ ג׳
בית שמיי אומ׳ הבקר לעניים הבקר ובית הלל אומ׳ אינו הבקר עד *שיבוקר
אף לעשירים כשמיטה *של עמרי השדה של קב קב ואחד של *ארבעים קבים ושכחו
בית שמיי אומ׳ אינו שכחה ובית הלל אומ׳ שכחה״ ד׳ העומר שהוא סמוך לגפא
ולגדים לבקר ולכלים ושכחו בית שמיי אומ׳ אינו שכחה ובית הלל אומ׳ שכח׳״
25 ה׳ כרם רבעי בית שמיי אומ׳ אין לו חומש ואין לו ביעור ובית הלל אומר׳ יש לו
בית שמיי אומ׳ יש לו פרט ויש לו *עוללות *והעניים פודין לעצמן ובית הלל
אומ׳ כולו לגת״ ו׳ חבית של זתים מגולגלים בית שמיי אומר׳ אינו צריך לנקב *ומודים
שאם נקבה וסתמוה שמרים שהיא טהורה הסך *שמן טהור ונטמא ירד
וטבל בית שמיי אומ׳ אף על פי *מנטף טהור ובית הלל אומ׳ כדי סיכת אבר קטן*
30 היה שמן טמא ומתחלתו בית שמיי אומ׳ כדי סיכת אבר קטן ובית הלל אומ׳ משקה

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ במשנה שבמשניות (והיא בדפוס) נמצאת פה הלכה אחת המתחלת: **בהמה וכו׳**, ואינה נמצאת בכתב יד שלפנינו. ובמשנה שבדפוס ההערה שבין העמודים אומרת: שהלכה הזאת לקוחה מהגמרא: וטעות היא, כי במסכת ביצה דף 58b, שורה 22, בכתב יד הזה ההלכה נמצאת באיכותה ובשלמותה.

טופח ר' יהודה אומ' משום בית הלל טופח ומטפיח״ ז האשה *מתקדשת בדינר
ובשוה דינר כדברי בית שמיי ובית הלל אומרין בפרוטה ובשוה פרוטה וכמה
היא פרוטה אחד משמונה באסר האטלקי בית שמיי אומ' פוטר הוא אדם את
אשתו בגט ישן ובית הלל אוסרין ואי זה הוא *ישן כל שנתיחד עמה מאחר שכתבו לה״
5 ח המגרש את אשתו ולנה עמה בפונדקי בית שמיי אומר' אינה צריכה ממנו גט
שיני ובית הלל אומר' צריכה ממנו גט שני אמתי בזמן שנתגרשה מן *האירוסים
שאינה צריכה ממנו גט שני מפני שאין לבו גס בה״ ט בית שמיי אומר' מתירין
את הצרות לאחין ובית הלל אוסרין *שלשה אחין שנים מהן נשואים שתי
אחיות ואחד מופנה מת מבעלי אחיות עשה בה מופנה מאמר ואחר כך מת
10 אחיו השני בית שמיי אומ' אשתו עמו והלז תצא משום אחות אשה ובית הלל אומרים
מוציא את אשתו בגט וחליצה ואת אשת אחיו בחליצה זו היא שאמרו *אילו על אשתו
ואילו על אשת אחיו״ י המדיר את אשתו מתשמיש המטה בית שמיי אומ' שתי
שבתות ובית הלל אומר' שבת אחת המפלת *אור לשמונים ואחד בית שמיי
פוטרין מן הקרבן ובית הלל מחייבין סדין בציצית בית שמיי פוטרין ובית הלל
15 מחייבין*״ יא מי *שנזר נזירות מרובה והשלים את נזירותו ואחר כך בא לארץ
בית שמיי אומרין נזיר שלשים *ובית הלל אומר' נזיר *כתחלה מי שהיו שתי
כיתי עדים מעידות אותו אלו מעידים שנזר שתים ואלו מעידים שנזר חמש בית
שמיי אומ' נחלקה העדות ואין כאן נזירות ובית הלל אומר' יש בכלל חמש שתים ש/
שיהא נזיר שתים״ יב אדם שהוא נתון תחת הסדק בית שמיי אומ' אינו מביא
20 את הטומאה ובית הלל אומ' אדם חלול הוא והצד העליון מביא את הטומאה״

הל' יב פרק ה

ר' יהודה אומר ששה דברים מקולי בית שמיי ומחומרי
בית הלל דם נבילות בית שמיי מטהרין ובית הלל מט/
מטמאין ביצת הנבילה אם יש כיוצא בה נמכרת בשוק מותרת ואם לאו אסורה כדבר'
בית שמיי ובית הלל אוסרין ומודים *בביצה *טרופה שהיא אסורה מפני שגדלה באיסור
25 דם נכרית ודם טהרה של מצורעת בית שמיי מטהרין ובית הלל אומר' כרוקה וכמימי
רגליה אוכלין פירות שביעית בטובה ושלא בטובה כדברי בית שמיי ובית הלל אומר'
אין אוכלין אלא בטובה החמת בית שמיי אומ' צרורה עומדת ובית הלל אומר' אף על
פי שאינה צרורה״ ב ר' יוסי אומ' ששה דבר' מקולי בית שמיי ומחומרי בית הלל
העוף עולה עם הגבינה על השלחן ואינו נאכל כדברי בית שמיי ובית הלל
30 אומר' לא עולה ולא נאכל תורמין זיתים על השמן וענבים על היין כדברי בית שמיי

* כן הוא בכתיבת היד.

[ובית]

ובית הלל אומ' אין תורמין הזורע ארבע אמות שבכרם בית שמיי אומ' קידש
שורה אחת ובית הלל אומ' קידש שתי שורות המעיסה בית שמיי פוטרין ובית הלל
מחייבין מטבילין בחרדלית כדברי בית שמיי בית הלל אומ' אין מטבילין ׳ גר
שנתגייר *ערב פסחים בית שמיי אומ' טובל ואוכל את פסחו לערב ובית הלל אומר'
5 הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר״ ג ר' שמעון אומר שלשה דברים מקולי
בית שמיי ומחומרי בית הלל *קוהלת אינה מטמא את הידים כדברי בית
שמיי ובית הלל אומ' מטמא את הידים מי חטאת שעשו מצותן בית שמיי מטהרין
ובית הלל מטמאין *הקנה בית שמיי מטהרין ובית הלל מטמאין וכן למעשרות״
ד ר' *לעזר אומ' שני דברים מקולי בית שמיי ומחומרי בית הלל דם יולדת שלא
10 טבלה בית שמיי אומ' כרוקה וכמימי רגליה ובית הלל אומ' מטמא *לח ויבש
*ומורין ביולדת בזוב שהוא מטמא *לח ויבש״ ה ארבעה אחים שנים מהן
*כושאין שתי אחיות מתו הכנשואים את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתיבמות
אם קדמו *וקנסו יוציאו ר' *לעזר אמר משם בית שמיי יקיימו ובית הלל אומ' יוציאו״
ו עקביה בן מהללאל העיד ארבעה דברים אמרו לו עקביה חזור בך בארבעה
15 דברים שהיית אומר ונעשך אב בית דין לישראל אמר להם מוטב לי ל/
*ליקרות שוטה כל ימי ולא לעשות שעה אחת רשע לפני המקום שלא *יהו אומר'
בשביל שררה חזר בו״ ז הוא היה מטמא שער *פקודה ודם הירוק וחכ' מטהר'
הוא היה מתיר שֵׂעַר בכור *ובעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו
וחכמ' אוסרין הוא היה אומ' אין משקים *את הגיורת ולא את שפחה *משחררת וחכ'
20 אומ' משקים אמרו לו מעשה בכרכמית *שהיתה בירושלם והשקוה שמעיה ואבטליון
אמ' להם *דיגמה השקוה ונידוהו ומת בנידויו וסקלו בית דין *ארונו״ ח אמר רבי
יהודה חס ושלום שעקביה נתנדה שאין העזרה ננעלת *על כל אדם מישראל
בחכמה וביראת חטא כעקביא בן מהללאל ואת מי נדו את אליעזר בן *הכר שפקפק
בטהרת ידים וכשמת שלחו בית דין והניחו אבן על ארונו ללמד שכל *המנודה ומת*
25 סוקלים את ארונו״ ט בשעת מיתתו אמ' לבנו בני חזור בך בארבעה דברים שהיית'
אומר אמ' לו ואתה למה לא חזרת בך אמ' לו אני שמעתי מפי המרובים והם שמעו
מפי המרובים אני עמדתי בשמועתי והם עמדו בשמועתן אבל אתה שמעת מפי
היחיד ומפי המרובין מוטב להניח את דברי היחיד ולאחוז בדברי המרובין אמר לו
אבא *פקד עלי לחביריך אמ' לו *איני *מפקד *שמא עולה מצאת בי אמ' לו לאו מעשיך יקרבוך
30 ומעשיך ירחקוך״ הל' ט״ פרק ו ר' יהודה בן *אבא העיד חמשה דברים

* כן הוא בכתיבת היד.

שממאנין את הקטנות ושמשיאין את האשה על פי עד אחד ושניסקל תרנגול בירושלם
על שהרג את הנפש ועל היין בן ארבעים יום שנתנסך על *גבי המזבח ועל תמיד של
שחר שקרב בארבע שעות״ **ב** העיד ר׳ יהושע ור׳ נחוניה בן *אלנתן איש כפר הבבלי
על אבר מן המת שהוא טמא שר׳ *לעזר אומ׳ לא אמרו אלא *אבר מן החי״ **ג**
5 אמרו לו והלא קל וחומר הוא *מה אם החי שהוא טהור אבר הפורש ממנו טמא
המת שהוא טמא אינו דין שיהא אבר הפורש ממנו טמא אמר להם לא אמרו אלא *אבר
מן החי״ **ד** דבר אחר מרובה טומאת החיים מטומאת המתים שהחי עושה משכב
ומושב מתחתיו לטמא אדם ולטמא בגדים ועל גביו מדף *ולטמא *אכלים ומשקים
מה שאין המת מטמא״ **ה** כזית בשר הפורש מאבר מן החי ר׳ ליעזר מטמא ור׳
10 יהושע ור׳ נחוניה מטהרין עצם כשעורה הפורש מאבר מן החי ר׳ נחוניא מטמא
ור׳ ליעזר ור׳ יהושע מטהרין״ **ו** אמרו לו לר׳ ליעזר מה ראית לטמא כזית בשר
הפורש מאבר מן החי אמ׳ להם מצינו *שאבר מן החי כמת שלם מה המת כו/
כזית בשר הפורש ממנו טמא *ואף אבר מן החי כזית בשר הפורש ממנו יהיה טמא״
ז אמרו לו לא אם טימאתה כזית בשר הפורש מן המת שכן טימאתה עצם
15 כשעורה הפורש ממנו *טמא כזית בשר הפורש מאבר מן החי שכן טיהרתה
עצם כשעורה הפורש ממנו״ **ח** אמרו לו לרבי נחוניא מה ראיתה לטמא עצם
כשעורה הפורש מאבר מן החי אמר להם מצאנו שאבר מן החי כמת שלם מה
המת עצם כשעורה הפורש ממנו טמא ואף אבר מן החי עצם כשעורה הפורש ממנו
יהיה טמא״ **ט** אמרו לו *אם טמאתה עצם כשעורה הפורש מן המת שכן טמאתה
20 כזית בשר הפורש ממנו תטמא עצם כשעורה הפורש מאבר מן החי שכן
טיהרתה כזית בשר הפורש ממנו אמרו לו לר׳ ליעזר מה ראיתה לחלוק את *מידתך
או טמא בשניהם או טהר בשניהם אמ׳ להם מרובה טומאת הבשר מטומאת העצמות
שהבשר נוהג בנבילות ובשרצים מה שאין כן בעצמות דבר אחר אבר שיש עליו בשר
כראוי מטמא במגע ובמשא ובאהל חסר הבשר טמא חסר העצם טהור״ **י**
25 אמרו לו לר׳ *נחוניה מה ראית לחלוק את מדתך או טמא בשניהן או טהר
בשניהם אמר להם מרובה טומאת העצמות מטומאת הבשר שהבשר הפורש מן
החי טהור אבר הפורש ממנו והוא כבריתו טמא דבר אחר כזית בשר מטמא במגע
ובמשא ובאהל *ובעצמות מטמאין במגע ובמשא ובאהל חסר הבשר טהור חסר רוב
העצמות אף על פי *שטהר מלטמא באהל מטמא במגע ובמשא דבר אחר כל בשר
30 המת שהוא פחות מכזית טהור רוב *ביניינו ורוב מניינו של מת אף על פי שאין בהן רובע

* כן הוא בכתיבת היד.

טמאים

טמאים״ יא אמרו לו לר׳ יהושע מה ראיתה לטהר בשניהם אמר להם לא אם
אמרתם במת שיש בו רוב ורובע ורקב תאמרו בחי שאין בו רוב ורובע ורקב״
הל׳ יא״ פרק ז ׳ העיד ר׳ יהושע ור׳ צדוק על פדיון פטר חמור שמת
שאין כאן לכהן כלום שרבי ליעזר אומר חייבין *באחריותו
5 כחמש סלעים של בן וחכמ׳ אומ׳ אין חייבין באחריותו *כפידיון *מעשר שני״ ב
העיד ר׳ צדוק על צִר חגבים טמאים שהוא טהור שמשנה ראשונה חגבים
טמאים שניכבשו עם חגבים טהורים לא פסלו את *צירן״ ג העיד ר׳ צדוק
על הזוחלים שרבו על הנוטפים שהן כשרים מעשה *היה בבירת הפיליא
ובא מעשה לפני חכמים *והכשירו״ ד העיד ר׳ צדוק על הזוחלים שקילחן צ
10 *בעלי אגוז שהן כשרים מעשה היה *באהלייה ובא מעשה ללישכת הגזית
*והכשירו״ ה העיד ר׳ יהושע ור׳ יקים איש *חדיד על קלל של חטאת שנתנו
על גבי השרץ שהוא טמא שר׳ ליעזר מטהר העיד ר׳ *פפים על מי שנזר שתי
נזירות שאם גילח את הראשונה יום שלשים *מגליח את השנייה יום ששים ואם גילח
יום ששים חסר אחד יצא שיום שלשים עולה לו מן המניין״ ו העיד ר׳ יהושע
15 ור׳ פפיים על ולד *שלמים שיקרב שלמים שרבי ליעזר אומר *ולד שלמים לא
יקרב שלמים וחכמ׳ אומר׳ יקרב״ ז אמר ר׳ *פפים אני מעיד שהיתה לנו פרה זבחי
שלמים ואכלנוה בפסח ואכלנו את ולדה שלמים בחג״ ח הן העידו על
ארוכות של נחתומים שהן טמאות שר׳ ליעזר מטהר הן העידו על תנור
שחיתכו חליות ונתן חול בין חוליה לחוליה שהוא טמא שר׳ ליעזר מטהר הן העידו
20 שמעברים את השנה בכל אדר שהיו אומ׳ עד הפורים הן העידו שמעברין את השנה
על תנאי״ ט *מעשה ברבן גמליאל שהלך ליטול רשות מהגמון שבסוריה ושהה
לבוא ועיברו את השנה על תנאי *כשירצה רבן גמליאל וכשבא אמר להם רוצה
אני ונמצאת השנה מעוברת״ י העיד מנחם בן *סיגני על מוסף *היורה של שולקי
זתים שהוא טמא ושל צבעים שהוא טהור שהיו אומרי׳ חלוף הדברים העיד
25 ר׳ *יוחנן בן *גדגדא על החרשת שהשיאה אביה שהיא *יוצא בגט ועל קטנה בת ישראל
שניסאת לכהן שהיא אוכלת בתרומה ואם מתה בעלה יורשה ועל המריש הגזול שבנאו
*בבירה שיתן את דמיו ועל החטאת הגזולה שלא נודעה לרבים שהיא מכפרת מפני
תיקון המזבח״ יא הל׳ ״ פרק ח ״ העיד ר׳ יהושע בן בתירה על דם
נבילות שהוא טהור העיד ר׳ שמעון בן בתירה על
30 אפר חטאת שנגע טמא במקנתו *טמא שטמא את כולו הוסיף ר׳ עקיבה *הסולת והקטרת

* כן הוא בכתיבת היד.

והלבונה והגחלים שנגע טבול יום במקצתן שפסל את כולם״ ב העיד ר׳ יודה
בן *אבא ור׳ יהודה הכהן על קטנה בת ישראל שניסאת לכהן שהיא אוכלת בתרומה
כיון שנכנסה לחופה אף על פי שלא נבעלה העיד ר׳ יוסי הכהן ור׳ זכריה בן הקצב על
תינוקת שהורהנה באשקלון וריחקוה בני המשפחה ועדיה מעידים אותה שלא נסתרה
5 ושלא נטמאה אמרו להם חכמים אם מאמינים אתם שהורהנה האמינו שלא נסתרה
ושלא נטמאה *אין אתם מאמינים שלא נסתרה ושלא נטמאה אל תאמינו שהורהנה״
ג העיד ר׳ יהושע ור׳ *יהושע בן בתירא על אלמנת עיסה שהיא כשרה לכהונה וה/
*והעיסה כשרה לטמא ולטהר לרחק ולקרב אמ׳ רבן *גמליא׳ קיבלנו עידותכן אבל
מה נעשה וגזר רבן יוחנן בן זכאי שלא להושיב בית דין על כך הכהנים שומעין לכם
10 לרחק אבל לא לקרב׳ ד העיד ר׳ יוסי בן יועזר איש צרידה על אייל קמצייא *דכי
ועל משקה בית מטבחיא *דכאן ודי יקרב למיתה *מסאב *וקרון ליה יוסי שרייא״
ה העיד ר׳ עקיבה משום נחמיה איש בית דלי שמשיאים את האשה על פי עד
אחד העיד ר׳ יהושע על העצמות שנמצאו בדיר העצים אמרו חכמ׳ מלקט
עצם עצם והכל טהור״ ו אמ׳ ר׳ ליעזר שמעתי כשהיו בונין בהיכל עושין קלעים
15 להיכל וקלעים לעזרות אלא שבהיכל בונים מבחוץ *ובעזרות בונים מבפנים
אמ׳ ר׳ יהושע שמעתי שמקריבין אף על פי שאין בית ואוכלים קדשי קדשים אף על
פי שאין קלעים קדשים קלים ומעשר שיני אף על פי שאין חומה שקדושה ראשונה
קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא״ ז אמ׳ ר׳ יהושע *מקבל אני מרבן יוחנן
בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני שאין אליהו בא לטמא
20 ולטהר לרחק ולקרב אלא לרחק את המקורבים בזרוע ולקרב את המרוחקים בזרוע
משפחת בית צריפה היתה בעבר הירדן וריחקה *בין ציון בזרוע ועוד אחרת היתה
שם וקרבה בן ציון בזרוע כגון אילו אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב ר׳ יהודה
אומ׳ לקרב אבל לא לרחק ר׳ שמעון אומ׳ להשוות את *המחלקות וחכמים אומרים לא
לרחק ולא לקרב אלא לעשות שלום בעולם ש׳ הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא
25 וגו׳ והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם״ הל׳ ז

חסלת עדיות פרקים שמונה״

מסכתא דעבודה זרה פרק ראשון לפני אידיהם של גוים שלשה ימים

30 אסור מלשאת ומלתת עמהן מלהשאילן ומלשאול מהן מלהלוותן ומללוות מהם

* כן הוא בכתיבת היד.

מלפורען ומלהפרע מהן ר' יהודה אומר נפרעים מהן מפני שהוא מגר *עכשיו
שמח הוא לאחר זמן ר' ישמעﭏ אומר שלשה לפניהם ושלשה לאחריהם אסור ולאח"ר
וחכמ' אומר' לפני אידיהם אסור ולאחר אידיהם מותר" ב' אילו *אידיהם של גוים
*קלנדים וסטרנלייא וקרטיסים ויום *גיניסייא של מלכים ויום הלידה ויום המיתה
5 דברי ר' מאיר וחכמ' אומר' כל מיתה שיש בה שריפה יש בה עבודה זרה ושאין בה
שריפה אין בה עבודה זרה" ג' יום תגלחת זקנו ובלוריתו יום שעלה בו מן הים
יום שיצא בו מבית האסורים* אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש" ד'
עיר שיש בה עבודה זרה חוצה לה מותר היה חוצה לה עבודה זרה תוכה
מותר מה הוא לילך לשם בזמן שהדרך מיוחדת לאותו המקום אסור ואם יכול לילך
10 בה למקום אחר מותר עיר שיש בה עבודה זרה *והיו בה חנויות מעוטרות ושאינן
מעוטרות זה היה מעשה בבית שאן ואמרו חכמים המעוטרות אסורות ושאינן
מעוטרות מותרות" ה' אילו דברים אסור למכור לגוים *אנטרובלין ובנות
שוח בִּיפְטוֹטְרוֹתֵיהֶם ולבונה ותרנגול לבן ר' יהודה אומר מוכר הוא לו
תרנגול לבן בין התרנגלים בזמן שהוא בפני עצמו קוטע אצבעו ומוכרו שאין מג/
15 מקריבין חסר לעבודה זרה ושאר כל הדברים סתמן מותר ופירושן אסור ר' מאיר
אומר אף דקל טב *וחצב ונקלבים אסור למכור לגוים" ו' מקום שנהגו למכור
בהמה דקה לגוים מוכרין מקום שנהגו שלא למכור אינן מוכרין אל ישנה אדם
מפני *המחלקות בכל מקום אין מוכרין להם בהמה גסה עגלים וסייחים שלמים וש/
ושבורים ר' יהודה מתיר בשבורה בן בתירה מתיר בסוס" ז' אין מוכרין *דובים
20 ואריות ולא כל דבר שיש בו *נזקה לרבים ואין בונין עמהם בסלקי *וגַדרון וא/
*ואסטרייא *ובימא אבל בונים עמהן דימוסיות ומרחציות הגיעו לכיפה שמעמידין
בה עבודה זרה אסור מלבנותה" ח' אין מוכרין להן במחובר לקרקע אבל
מוכר הוא משיקצץ ר' יהודה אומ' מוכר *לו על מנת לקוץ" ט' אין
משכירין להם בתים בארץ ישרﭏ ואין צריך לומר שדות *ובסוריה משכירין
25 בתים אבל לא שדות ובחוצה לארץ מוכרין בתים ומשכירין שדות דברי ר' מאיר
ר' יוסי אומ' אף בארץ ישרﭏ משכירין להם בתים ובסוריה מוכרין בתים ומשכירין
שדות ובחוצה לארץ מוכרין אילו ואילו" י' אף במקום שאמרו להשכיר לא
לבית דירה אמרו מפני שהוא מכניס לתוכה עבודה זרה ש' ולא תביא תועבה
אל ביתך וג' *בכל מקום לא *ישכור לו את המרחץ מפני שהיא נקראת על שמו"
30 הל' י"

פרק ב'

אין מעמידין בהמה *בפנדקיות של גוים מפני שהן

* כן הוא בכתיבת היד.

חשודים על *הבהמה ולא תתיחד אשה עמהן מפני שהן חשודין על העריות ולא
יתיחד אדם עמהן מפני שהן חשודים על שפיכות דמים בת ישרא׳ לא תילד את הנכרית
אבל נכרית מילדת את בת ישרא׳ בת ישראל לא תניק בנה של נכרית אבל * נכרית
מניקה בנה של בת ישרא׳ ברשותה״ ב ומתרפין מהן ריפוי ממון אבל לא ריפוי נ
5 נפשות ואין מסתפרין מהם בכל מקום דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומר׳ ברשות
הרבים מותר אבל לא ביני לבינו״ ג אילו דברים של גוים אסורין ואיסורן איסור
הנאה היין והחומץ של גוים שהיה מתחילתו יין וחרס אדרייני ועורות לבובין
רבן שמעון בן גמליאל אומר בזמן שהקרע שלו עגול אסור ומשוך מותר ובשר הנכנס
לעבודה זרה מותר והיוצא אסור מפני שהוא זבחי מתים דברי ר׳ עקיבה ההולכים ב/
10 *בתרפות אסור מלשאת ומלתת עמהן והבאין מותרין״ ד נודות הגוים וקנקניהם
ויין ישרא׳ כנוס בהן אסורין ואיסורן איסור הנאה*״ ה המורים והגבינה
ותנייקי של גוים אסורין ואיסורן איסור הנאה״ ו הקרגנים והזוגים
של גוים אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי ר׳ מאיר וחכמים אומ׳ לחים
אסורין ויבשים מותרין״ ז אמר ר׳ יהודה שאל ר׳ ישמעא׳ את ר׳ יהושע כשהיו
15 מהלכין בדרך מפני מה אסרו גבינת הגוים אמ׳ לו מפני שמעמידין אותה
בקיבת הנבלה אמ׳ לו והלא קיבת העולה חמורה מקיבת הנבילה אמרו לו *כל
שדעתו יפה שורפה חַיָּה ולא הודו לו אלא אמרו לא נהנים ולא מועלין״ ח *אמרו
לו מפני שמעמידים אותה בקיבת עגלי עבודה זרה אמ׳ לו ואם כן למה
לא אסרוה בהנאה והשיאו לדבר *אחד אמ׳ לו ישמעאל אחי היאך אתה קורא כי טובים
20 דודיך מיין או כי טובים דודַיִךְ מיין אמ׳ לו כי טובים דודַיִךְ מיין אמ׳ לו אין הדבר
כן שהרי חבירו מלמד עליו לריח שמניך טובים״ ט אילו דברים של גוים
אסורין ואין איסורן איסור הנאה חלב שחלבו גוי ואין ישרא׳ רואהו הפת
והשמן שלהם ושלקות רבי ובית דינו התירו בשמן וכבשים שדרכן לתת בהן יין וחומץ
וטרית טרופה וציר שאין *בהן דגה *והחלק וקורט של חלתית ומלח *סלקונטית הרי אילו
25 אסורין ואין איסורן איסור הנאה״ י אילו מותרין באכילה חלב שחלבו גוי וישרא׳
רואהו הדבש *והדמרמניות אף על פי *מנטפות אין בהם משם הכשר משקה
וכבשים שאין דרכם לתת בהן יין וחומץ וטרית שאינה טרופה וציר שיש בו דגה
ועלה של חלתית וזיתי *קלוסטא *מגולגלים ר׳ יוסי אומ׳ השלוחים אסורים חגבים מן ה/
הסלילה אסורין ומן האפותק מותרין וכן בתרומה״ הל׳ י״ פרק ג׳
30 כל הצלמים אסורין מפני שהן נעבדים *אחת בשנה דברי

* כן הוא בכתיבת היד.

ר׳ מאיר וחכמים אומרי׳ אינו אסור אלא כל שיש בידו מקל או צפור או כדור
רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שיש בידו כל דבר״ ב׳ המוציא שברי *צלמים
הרי אלו מותרין מצא תבנית יד או תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני
שכיוצא בהן נעבד״ ג׳ המוצא כלים ועליהם צורת החמה צורת לבנה צורת
5 הדרקון יוליכם לים המלח רבן שמעון בן גמליאל אומר על המכובדין ל
אסורין ועל *הנבזין מותרין ר׳ יוסי אומר שוחק וזורה לרוח או מטיל לים אמרו
לו אף *הוא נעשה זבל וג׳ ולא ידבק בידך מאומה מן החרם״ ד׳ שאל פרקלוס
בן פלספלוס את רבן גמליא׳ בעכו שהיה רוחץ במרחץ של אפרודיטי אמר לו כתו׳
בתורתכם ולא ידבק בידך מאומה מן החרם ומפני מה אתה רוחץ במרחץ של
10 אפרודיטי אמ׳ לו אין משיבין במרחץ וכשיצא אמ׳ לו אני לא באתי בגבולה היא
באת בגבולי אין אומרין נעשה מרחץ *לאפרודיטי אלא נעשית היא אפרודיטי
נואי למרחץ״ ה׳ דבר אחר אם נותנין לך ממון הרבה *אתה נכנס לבית עבודה
זרה שלך ערום ובעל קרי ומשתין לפניה וזו עומדת על הביב וכל אדם
משתינים בפניה לא נאמר אלא *אלהיכם את שהוא נוהג בו משם אלוה אסור ואת
15 שאינו נוהג בו משום אלוה מותר״ ו׳ הגוים העובדים את ההרים ואת הגבעות
הן מותרין ומה שעליהם *אסור ש׳ לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך
ר׳ יוסי הגלילי אומר אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם אלהיהם על הגבעות
ולא הגבעות אלהיהם מפני מה אשרה אסורה מפני שיש בה תפישת ידי אדם וכל שיש
בה תפישת ידי אדם אסור״ ז׳ אמ׳ ר׳ עקיבה אני אהיה אובין לפניך כל מקום
20 שאת מוצא הר גבוה וגבעה *נשאת ועץ רענן דע שיש שם עבודה זרה״
ח׳ כל מי שהיה ביתו סמוך לבית עבודה זרה ונפל אסור לבנותו כיצד יעשה
כונס לתוך שלו ובונה היה שלו ושל עבודה זרה ידון מחצה למחצה אבניו ועציו
ועפרו מטמאין כשרץ ש׳ שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא ר׳ עקיבה אומ׳
כנדה ש׳ תזרם כמו דוה צא תאמר לו מה הנידה *מטמא במשא אף עבודה זרה *מטמא
25 במשא״ ט׳ שלשה בתין הן בית שבנאו מתחילה לשם עבודה זרה הרי זה אסור
סיידו *וכיידו לשם עבודה זרה וחידש נוטל מה שחידש הכניס לתוכו ע׳
עבודה זרה והוציאה הרי זה מותר״ י׳ שלש אבנים הן אבן *שחצבה מתחילה
*לבומס הרי זו אסורה סיידה וכיידה לשם עבודה זרה וחידש נוטל מה ש׳
שחידש העמיד עליה עבודה זרה וסילקה הרי זו מותרת״ יא׳ שלש אשרות
30 הן אילן שנטעו מתחלה לשם עבודה זרה הרי זה אסור גידעו ופיסלו

* כן הוא בכתיבת היד

לשם עבודה זרה והחליף נוטל מה שהחליף העמיד תחתיו עבודה זרה וביטלה
הרי זה מותר״ יב אי זו היא אשרה כל שתחתיה עבודה זרה ר׳ שמעון אומר
כל שעובדין אותה מעשה בצידן באילן שהיו עובדין אותו ומצאו תחתיו
גל אמר להם ר׳ שמעון בידקו את הגל הזה ובדקוהו ומצאו בו צורה אמר להם ה/
5 הואיל ולצורה הן עובדין נתיר להם את האילן״ יג לא ישב בצלה ואם ישב
טהור לא יעבור תחתיה ואם עבר *טמא היתה גוזלת את הרבים ועבר
תחתיה טהור זורעים תחתיה ירקות בימות הגשמים אבל לא בימות החמה *ובחזו׳רים
לא בימות החמה ולא בימות הגשמים ר׳ יוסי אומר אף לא ירקות בימות הגשמים
מפני שהנבייה נושרת *והוא בא להם לזבל״ יד נטל ממנה עצים אסורין
10 בהנאה הסיק בהם את התנור אם *חדש יותץ ואם ישן *יצן אפה בו את
הפת הפת אסורה בהנאה נתערבה באחירות כולם אסורות בהנאה ר׳ ליעזר
אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון לעבודה זרה״ טו נטל
ממנו כרכר אסור בהנאה ארג בו את הבגד הבגד אסור בהנאה נתערב
באחרים כולם אסורין בהנאה ר׳ *ליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין
15 פדיון לעבודה זרה״ יו כיצד מבטלה *קורסם *וזיריד נטל ממנה מקל או
שרביט אפי׳ עלה הרי זו בִּטְּלָהּ שְׁפִיָּהּ לצרכה אסורה ושלא לצרכה מותרת״

הל׳ טו״ פרק ד

ר׳ ישמעאל אומר שלש אבנים זו בצד זו בצד מרקולים
אסורות ושתים מותרות וחכמים אומרי׳ את שהוא
נראה עמו אסור ואת שאינו נראה עמו מותר״ ב מצא בראשו מעות כסות
20 או כלים הרי אלו מותרין פרכילי ענבים ועטרות של שבלים ויינות ושמנים
וסלתות וכל דבר שכיוצא בו קרב על גבי המזבח אסור״ ג עבודה זרה שהיה
לה גנה ומרחץ נהנים מהן שלא בטובה ואין נהנים מהן בטובה היה שלה
ושל אחרים נהנין מהן בטובה ושלא בטובה״ ד עבודה זרה של נכרי אסורה מיד
ושל ישראל משתעבד נכרי מבטל עבודה זרה שלו ושל ישראל *אינו מבטל
25 עבודה זרה של נכרי המבטל עבודה זרה ביטל משמשיה משמשיה
*מובטלים והיא אסורה״ ה כיצד מבטלה קטע ראש אזנה ראש חוטמה ראש
אצבעה פחסה אף על פי *שאין *חיסרה ביטלה רקק בפניה השתין בפניה גררה
זרק בה את הצואה הרי זו אינה בטילה מכרה או משכנה ר׳ אומר ביטל וחכמ׳ אומ׳
לא ביטל״ ו עבודה זרה שהניחוה עובדיה בשעת שלום מותרת ובשעת מלחמה
30 אסורה״ *בומסיות של מלכים הרי אלו מותרין מפני שמעמידין אותן בשע׳

* כן הוא בכתיבת היד.

שהמלכים

שהמלכים עובדים" ז שאלו את הזקנים ברומי אם אין רצונו בעבודה זרה מפני
מה אינו מבטלה אמרו להם אילו לדבר *שאינו צורך העולם בו היו עובדין
היה מבטלו הרי הן עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים *יאבד עולמו מפני השוטים א/
אמרו להם אם כן יאבד דבר שאין צורך העולם בו ויקיים דבר שצורך העולם בו אמרו
להם אף אנו מחזיקין ידי עובדיהן של אלו ויאמרו תדעו שהן אלוהות שהרי הן אילו*
לא ביטלו" ח לוקחים גת בעוטה מן הנכרי אף על פי שהוא נוטל בידו ונותן
לתוך התפוח אינו נעשה יין נסך עד שירד לבור ירד לבור מה שבבור אסור
והשאר מותר" ט דורכין עם הנכרי בגת אבל לא בוצרין עמו וישרא' שהוא עוש'
בטומאה לא דורכין ולא בוצרין עמו אבל מוליכין עמו *חבית לגת ומביאין
עמו מן הגת נחתום שהוא עושה בטומאה לא לשים ולא עורכין עמו אבל מוליכין
עמו פת לפלטר" י נכרי שנמצא עומד בצד הבור של יין אם יש לו עליו מלוה
אסור אין לו עליו מלוה מותר נפל לבור ועלה ומדדו בקנה התיז את הצרע'
בקנה *היה מטפיח על פי חבית מרותחת כל אלו היה מעשה ואמרו ימכר ר' שמעו'
מתיר נטל את החבית וזרקה לבור זה היה מעשה והכשירו" יא המטהר יינו
של נכרי ונותנו ברשותו בבית שהוא *פותח לרשות הרבים בעיר שיש
בה גוים וישרא' מותר בעיר שכולה גוים אסור עד שיושב שם שומר אין *השומר
צריך להיות יושב ומשמר אף על פי שהוא יוצא ונכנס מותר ר' שמעון בן אלעזר
אומר כל רשות גוים *אחת" יב המטהר יינו של נכרי ונותנו ברשותו והלה כות'
לו שנתקבלתי ממך מעות* אבל אם ירצה ישראל להוציאו *אינו מניחו עד
שיתן לו את מעותיו זה היה מעשה בבית שאן ואסרו חכמים" הל' יב'

פרק ה

השוכר את הפועל לעשות עמו ביין נסך שכרו
אסור שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת אף על פי שאמר לו העבר
לי חבית של יין נסך ממקום למקום שכרו מותר" ב השוכר את החמור להביא
*עליה יין נסך שכרה אסור שכרה ליסב *עליה אף על פי שהניח *לגינו עליה שכרה
מותר" ג יין נסך שנפל על גבי ענבים ידיחם והן מותרות ואם היו מבוקעות אסורות
מעשה בביתוס בן *זיכון שהיה מביא גרוגרות בספינה ונשתברו חביות של יין נסך
על גביהן ובא מעשה לפני חכמים והתירו זה הכלל כל שהוא בהנאתו בנותן טעם אסור
וכל שאינו בהנאתו בנותן טעם מותר כגון החומץ שנפל לגריסין" ד נכרי שהיה
מעביר עם ישרא' כדי יין ממקום למקום אם היה בחזקת משתמר מותר ואם
מודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתום *ויגוב רבן שמעון בן גמליאל אומר כדי

* כן הוא בכתיבת היד

שיפתח ויגוף*ותיגב״ ה׳ המניח יינו בקרון או בספינה והלך לו*לקפונדריא ונכנס ל/
למדינה ורחץ מותר ואם מודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתם ויגוב רבן
שמעון בן גמליאל אמר כדי שיפתח ויגוף ותיגב״ ו׳ המניח את נכרי בחנותו אף
על פי שהוא יוצא ונכנס מותר ואם מודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתום
5 ויגוב רבן שמעון בן גמליאל אומר כדי שיפתח ויגוף ותיגב״ ז׳ היה אוכל עמו על
השלחן והניח לפניו לגין על השלחן ולגין על *הדלפקי והניחו ויצא מֶשֶּׁעַל השלחן
אסור ומה שעל הדלפקי מותר ואם אמר לו הוי מוזג ושותה אף מה שעל הדלפקי *מוּתר
ואם אמר לו הוי מוזג ושותה אף מה שעל הדלפקי *אסור חביות פתוחות אסורות וסתומות
כדי שיפתח ויגוף ותיגב״ ח׳ *בלשת שנכנסה לעיר בשעת שלום חביות פתוחות
10 אסורות וסתומות מותרות ובשעת מלחמה אילו ואילו מותרות שאין פניי לנסך״
ט׳ אומנין *ישרא׳ ששילח להם נכרי חבית של יין נסך מותר שיאמרו לו תן לנו את דמיה
אם משנכנסה לרשותן אסור״ י׳ המוכר יינו לנכרי פסק עד שלא מדד
דמיו מותרין מדד עד שלא פסק דמיו אסורין נטל את המשפך ומדד לתוך
צלוחיתו של *נכרי נטלו ומדד לתוך צלוחיתו של ישרא׳ אם יש בו עקבת יין אסור המערה
15 מכלי לכלי המערה ממנו מותר ואת שֶׁעִירָה לתוכה אסור״ יא׳ יין נסך אסור ואוסר
כל שהוא יין ביין ומים במים כל שהוא יין במים ומים ביין בנותן טעם זה הכלל
מין במינו כל שהוא ושלא במינו בנותן טעם״ יב׳ אלו אסורין ואוסרין כל שהן יין נ
נסך ועבודה זרה ועורות לבובים ושור הנסקל ועגלה ערופה וצפרי מצורע ושער
נזיר ופטר חמור ובשר בחלב וחולין ששחטו בעזרה הרי אלו אסורין ואוסרין *כל שהן״
20 יג׳ יין נסך שנפל לבור כולו אסור בהנאה רבן שמעון בן גמליאל אומר ימכר כולו לגוי
חוץ מדמי יין נסך שיש בו״ יד׳ גת של אבן *שזיפתה גוי מנגבה והיא טהורה
ושל עץ ר׳ אומ׳ ינגב וחכמ׳ אומרי׳ יקלף את הזפת ושל *חרס אף על פי שקילף
את הזפת הרי זו אסורה״ טו׳ הלוקח כלי תשמיש מן הגוי את שדרכו להטביל נ
*יטבול להגעיל *יגעול ללבן באור ילבן השפוד והאסכלה מלבנן באור והסכין
25 שפה והיא טהורה״ **חסלת עבודה זרה פרקים ה׳**

מסכתא דאבות״ פרק ראשון ׳

משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע
לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה הן אמרו שלשה דברים
30 *היו מתונים בדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה״ **שמעון** הצדיק

* כן הוא בכתיבת היד.

היה משירי כנסת הגדולה הוא היה אומר על שלשה דברים העולם עומד ¶על
התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים״ *אנטיגנס איש סוכו קיבל משמעון
הצדיק הוא היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב לק״ על מנת
לקבל פרס אלא היו כעבדים המשמשין את הרב על מנת שלא לקבל פרס ויהי
5 מורא שמים עליכם״ יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלם
קבלו מהן יוסי בן יועזר *איש צרידה אומר יהי ביתך בית וועד לחכמים והוי מתאבק
בעפר רגליהן ושותה בצמאה את דבריהם״ יוסי בן יוחנן איש ירושלם אומר
יהי ביתך פתוח לרוחה ויהיו עניים בני ביתך ואל תרבה שיחה עם האשה״
באשתו אמרו לק וחומר באשת חבירו מיכן אמרו החכמים כל זמן שהאדם מ/
10 מרבה שיחה עם האשה גורם רעה לעצמו ובוטל מדברי תורה וסופו יורש גיהנם״
יהושע בן פרחיה *ומתאי הארבלי קבלו מהם יהושע בן פרחיה אומר עשה
לך רב וקנה לך חבר והוי דן את כל האדם לכף זכות״ מתאי הארבלי אומר
הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע ואל תתיאש מן הפורענות״ יהודה
בן טבאי ושמעון בן שטח קבלו מהם יהודה בן טבאי אומר אל תעש עצמך *כערכי
15 הדיינים *וכשהיו בעלי הדין עומדין לפניך יהיו בעיניך כרשעים וכשנפטרין מנ/
מלפניך יהיו בעיניך כצדיקים *שקיבלו עליהן את הדין״ שמעון בן שטח אומר
הוי מרבה לחקור את העדים והוי זהיר בדבריך שמא מתוכן ילמדו לשקר״
שמעיה ואבטליון קבלו מהן שמעיה אומר אהוב את המלאכה ושנא את
הרבנות ואל תתודע לרשות *ואל תתיאש מן הפורענות״ אבטליון אומר חכמי
20 הזהרו בדבריכם שמא תחובו חובת גלות ותגלו למקום המים הרעים וישתו התלמידים
הבאים אחריכם וימותו ונמצא שם שמים מתחלל״ הלל ושמאי קיבלו מהן
הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות
ומקרבן לתורה״ הוא היה אומר נגד שמא אבד שמא *די לא מוסיף *יסוף ודילא
*יילף קטלא חייב ודי אשתמש בתגא חלף״ הוא היה אומר אם אין אני לי מי
25 לי וכשאני לעצמי מה אני *אם לא עכשיו אמתי״ שמאי אומר עשה תורתך
קבע אמור מעט ועשה הרבה והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות״
רבן גמליאל אומר עשה לך רב והסתלק מן הספק ואל תרבה לעשר אומדות״
שמעון בנו אומר כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה
*לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה וכל המרבה דברים מביא חטא״
30 רבן שמעון בן גמליאל אומר על שלשה דברים העולם קיים על הדין ועל האמת

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

ועל השלום*״

פרק שני

רבי אומר אי זו היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושה
*תפארת לו מן האדם והוי זהיר במצוה קלה *כחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן
של מצות והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה
והסתכל בשלשה דברים *ואין אתה בא לידי עבירה דע מה למעלה ממך עין *ראה
ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים״ רבן גמליאל בנו של ר׳ יהודה
הנשיא אומר יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון וכל
תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה *לגורר עון וכל העמלים עם הציבור יהיו
עמלים עמהן לשם שמים שזכות אבותם מסייעתן וצדקתן עומדת לעד ואתם
*מעלין עליכם שכר *כאילו עשיתם״ הוו זהירין ברשות שאין מקרבין *לאדם
אלא לצורך עצמן *ונראין כאוהבין בשעת הנאתן ואין עומדין לאדם *בשעת
דחקו״ הוא היה אומר עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו בטל
רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך״ *ר׳ הלל אומר אל
תפרוש עצמך מן הציבור ואל תאמן בעצמך עד יום מותך ואל תדין את חבירך
עד שתגיע למקומו ואל תאמר דבר שאיפשר לו להשמע שסופו *ואל תאמר
*כשאפנה אשנה שמא לא תפנה״ הוא היה אומר אין בור ירא חטא ולא עם
הארץ חסיד ולא הבישן למד ולא הקפדן מלמד ולא כל המרבה בסחורה מחכים
ובמקום שאין אנשים השתדל להיות איש״ אף הוא ראה גולגולת אחת שצפה
על פני המים ואמר לה *אל *דאטיפת *אטיפוך וסוף מטיפיך יטופון״ הוא היה
אומר מרבה בשר מרבה רמה מרבה נכסים מרבה דאגה מרבה ¶שפחות מרבה
זמה מרבה עבדים מרבה גזל מרבה נשים מרבה כשפים מרבה תורה מרבה חיים
מרבה חכמה מרבה ישיבה מרבה צדקה מרבה שלום קנה שם טוב קנה לעצמו
קנה לו דברי תורה קנה לו חיי העולם הבא״ רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל *ומשמאי
הוא היה אומר אם *עשית תורה הרבה אל *תחזק טובה לעצמך כי לכך נוצרתה׳
חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי ואילו הן ר׳ ליעזר בן הורקנוס
ור׳ יהושע בן חנניה ור׳ יוסי הכהן ור׳ שמעון בן נתנאל ור׳ אלעזר בן ערך הוא היה
מונה שבחן *אליעזר בן הורקנוס בור סיד שאינו מאבד טיפה יהושע בן חנניה אשרי
יולדתו יוסי הכהן חסיד שמעון בן נתנאל ירא חטא אלעזר בן ערך מעין המתגבר״
הוא היה אומר אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים ואליעזר בן הורקנוס
בכף שניה מכריע את כולן אבא שאול אומר משמו אם יהיו כל חכמי ישראל בכף

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הנסחאות השונות פה מה רבו! ועל כלן עיין מלאכת ידידי החכם טילור הנקראת בשם: ספר דברי אבות העולם וכו׳.

מאזנים ואליעזר בן הורקנוס *עמהן ואלעזר בן ערך בכף שניה מכריע את כולם״
אמר להם צאו וראו אי זו היא דרך טובה שידבק בה *אדם רבי ליעזר אומר עין טובה ר׳
יהושע אומר חבר טוב ור׳ יוסי אומר שכן טוב *ור׳ שמעון אומר הרואה את הנולד ר׳
לעזר אומר לב טוב אמר להם רואה אני את דברי *אלעזר בן ערך מדבריכם שבכלל
דבריו דבריכם״ אמר להם צאו וראו אי זו היא דרך רעה שיתרחק ממנה אדם
ר׳ ליעזר אומר עין רעה *ור׳ יהושע אומר חבר רע *ור׳ יוסי אומר שכן רע *ור׳ שמעון
אומר הלוה ואינו משלם אחד *לווה מן האדם כלווה מן המקום ברוך הוא שנ׳ לווה רשע
ולא ישלם וצדיק חונן ונותן ר׳ לעזר אומר לב רע אמר להם רואה אני את דברי אלעזר
בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם״ *והן אמרו שלשה דברים ר׳ ליעזר
אומר יהי כבוד חבירך חביב עליך כשלך ואל תהי נוח לכעוס ושוב יום אחד לפני מ/
מיתתך והוי מתחמם כנגד אורן של חכמים והוי זהיר מגחלתן *שמא תכווה שנשיכתן
נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב ולחישתן לחישת שרף וכל דבריהם כגחלי אש׳
ר׳ יהושע אומר עין *רעה ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאין את האדם מן העולם
ר׳ יוסי אומר יהי ממון חבירך חביב עליך כשלך *התקין עצמך ללמוד תורה
שאינה ירושה לך וכל מעשיך יהיו לשם שמים״ ר׳ שמעון אומר הוי זהיר בקרית
שמע ובתפלה וכשאתה מתפלל אל *תעש תפלתך קבע אלא *תחנונים לפני המקום
ברוך הוא שנ׳ כי אל *רחום וחנון הוא ארך אפים ורב חסד ואל תהי רשע בפני עצמך״
ר׳ לעזר אומר הוי *שקד ללמוד תורה מה שתשיב לאפיקורוס ודע לפני מי אתה
עמל *ומי הוא בעל מלאכתך ׳ ר׳ טרפון אומר היום קצר והמלאכה מרובה והפועלים
עצלים והשכר הרבה ובעל הבית דוחק הוא היה אומר לא עליך המלאכה לגמור ולא
אתה בן חורים ללמ׳ לבטל *אם למדתה תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה ונאמן
הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך ודע מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבוא״

פרק שלישי ׳

עקביה בן מהללאל אומר *הסתכל בשלשה דברים
ואין *את בא לידי עבירה דע מאין באתה *ולאין
אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון *דע מאין באתה מטיפה סרוחה *ולאין
אתה הולך *לרמה ותולעה ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים
ברוך הוא״ ר׳ *חנניה סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות *שאילולי
מוראה איש את רעהו חיים *בלעגו״ ר׳ חנניה בן תרדיון אומר שנים שהיו יושבין נ
ואין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב לצים שנ׳ ובמושב לצים לא ישב אבל שנים שהיו
יושבין ועוסקין בדברי תורה שכינה* ביניהם שנ׳ אז נדברו יראי י״/ איש אל רעהו וגו״

* כן הוא בכתיבת היד.

*אחד שיושב ושונה מעלה עליו הכתוב כאילו קיים את כל התורה כולה ש' ישב בדד
וידום כי נטל עליו״ ר׳ שמעון אומר שלשה שהיו אוכלין על שלחן אחד ולא אמרו
עליו דברי תורה הרי כאילו אכלו מזבחי מתים ש' כי כל שלחנות מלאו ¶קיא צואה
בלי מקום״ אבל שלשה שהיו אוכלין על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כ/
5 כאילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא ש' וידבר *אליו זה השלחן אשר לפני י״י״
*חנניה בן חכינאי אומר הניעור בלילה והמהלך בדרך יחידי ומפנה לבו לבטלה
הרי זה מתחייב בנפשו״ ר׳ נחונייה בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה
מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו
עול מלכות ועול דרך ארץ״ ר׳ חלפתא איש כפר חנניה אומר עשרה שהיו יש/
10 יושבין ועוסקין בדברי תורה השכינה ביניהם ש' אלהים נצב בעדת אל ומנין
אפי׳ חמשה ש' *בקרב אלהים ישפוט ומנין אפילו שלשה ש' *ואגודתו על ארץ יסדה
ומנין אפילו שנים ש' אז נדברו יראי י״י איש *את רעהו ומנין אפילו אחד ש' **בכל
המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך״ ר׳ *לעזר בן יהודה איש
ברתותה אומר תן לו משלו שאתה ושלך שלו וכן הוא אומר בדוד כי ממך **הכל
15 ומידך נתנו לך״ ר׳ *יעקב אומר המהלך בדרך ושונה ומפסיק *מִשְׁנָתוֹ ואומר
מה נאה אילן זה *מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה *מעלין עליו כאילו מתחייב ב
בנפשו״ ר׳ *דוסתי בר׳ ינאי *אומר משם ר׳ מאיר אומר תלמיד חכם שהוא יושב
ושונה ושכח דבר אחד ממשנתו מעלין עליו כאילו מתחייב בנפשו ש' רק השמר
לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך יכול אפילו תקפה עליו
20 משנתו ת״ל ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך הא אינו מתחייב *עד שישב ויסירם מלבו״
ר׳ *חנניה בן דוסא אומר כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת
וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת״ הוא היה אומ׳ כל
שמעשיו מרובים מחכמתו חכמתו מתקיימת וכל שחכמתו מרובה ממעשיו״
אין חכמתו מתקיימת״ הוא היה אומר כל שרוח הבריות נוחה *ממנו רוח
25 המקום נוחה הימנו וכל שאין רוח הבריות נוחה *ממנו אין רוח המקום נוחה הימנו״
ר׳ דוסא בן הרכינס אומר שינת שחרית ויין של צהריים ושיחת הילדים
וישיבת בתי כנסיות של עמי הארץ מוציאין את האדם מן העולם״ ר׳ *ליעזר
המודעי אומר המחלל את הקדשים והמבזה את המועדות *והמפר בריתו **של
אברהם אבינו *והמגלה פנים בתורה *אף על פי שיש בידו *מעשים טובים אין לו חלק
30 לעולם הבא׳ ר׳ ישמעאל אומר הוי קל *ראש ונוח *תשחרות והוי מקבל את כל

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר טעה וכתב כי, וכמצאו שטעה תקן הכ״ף לקו״ף, וכתב הא׳ בין השורות.

** עיין למעלה דף 65a שורה 20.

[האדם]

האדם בשמחה״ ר׳ עקיבה אומר שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם ל/
לערוה״ הוא היה אומר *מסורות סייג לתורה *נדרים סייג לפרישות סייג
לחכמה שתיקה״ הוא היה אומר חביב אדם שנברא בצלם *ש׳ כי בצלם
אלהים עשה את האדם״ חביבין ישראל שנקראו בנים למקום חיבה יתירה נודעת
5 להם שנקראו בנים למקום ש׳ בנים אתם לי׳׳ אלהיכם: חביבין ישראל שניתן להם
כלי *שבו נברא העולם חיבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי *שבו נברא העולם
ש׳ כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו״ הכל צפוי והרשות נתונה ובטוב
העולם נדון והכל לפי *המעשה״ הוא היה אומר הכל נתון בעירבון והמצודה
*פרושה על כל החיים החנות פתוחה והחנוני מקיף והפנקס *פתוחה והיד כותבת
10 וכל הרוצה ללוות בא ולווה והגבאין *מחזרין *תמיד בכל יום ונפרעים מן האדם
*לדעתו ושלא לדעתו ויש להם על מה שיסמכו והדין דין אמת והכל *מותקן לסעודה״
ר׳ לעזר בן עזריה אומר אם אין תורה אין דרך ארץ אם אין דרך ארץ אין תורה
אם אין חכמה אין יראה אם אין יראה אין חכמה אם אין *דעת אין בינה אם אין בינה
אין דעת אם אין קמח אין תורה אם אין תורה אין קמח״ הוא היה אומר כל ש
15 שחכמתו מרובה ממעשיו למה הוא דומה לאילן שענפיו מרובין ושרשיו *מעוטים
והרוח *באתה ועוקרתו והופכתו על פניו *וכל שמעשיו מרובים מחכמתו למה הוא
דומה לאילן שענפיו מעוטים ושרשיו מרובים *אפילו כל הרוחות *באות עליו *אינן
מזיזות אותו ממקומו*״ ר׳ *לעזר *חסמה אומר קינים ופתחי נדה הן הן גופי ה
*תורה הלכות תקופות *וגימטרייה פרפראות לחכמה״

20 פרק רביעי

בן זומא אומר אי זה הוא חכם *הלמד מכל אדם
ש׳ מכל מלמדי השכלתי״ אי זה הוא גיבור
הכובש את יצרו ש׳ טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו מלוכד עיר״ אי זה
הוא עשיר השמח בחלקו ש׳ יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשרך בעולם
הזה וטוב לך *בעולם הבא״ אי זה הוא מכובד המכבד את הבריות ש׳ כי ר/
25 מכבדי אכבד ובוזי יקלו״ בן עזאי אומר הוי רץ למצוה קלה ובורח מן
העבירה שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה ששכר מצוה מצוה ושכר
עבירה עבירה״ הוא היה אומר אל תהי בז לכל אדם ואל תהי מפליג לכל דבר
שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום״ ר׳ לויטס איש יבנה
אומר *כל המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי אחד שוגג ואחד מזיד
30 בחילול השם״ ר׳ ישמעאל בנו אומר הלמד על מנת ללמד מספיקין בידו

* כן הוא בכתיבת היד.

ללמוד וללמד הלמד על מנת לעשות מספיקין בידו ללמוד וללמד *ולעשות״
ר̇ צדוק אומר אל תעשה עטרה להתגדל בהן ולא קרדום *לאכל מהן וכך
היה הלל אומר ודי *אשתמש בתגא חלף הא *כל *הנאות מדברי תורה *נטל חייו מן
העולם״ ר̇ יוסי אומר כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות וכל
המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות״ ר̇ ישמעאל *אומר החושך עצמו
מן הדין פורק ממנו איבה וגזל ושבועת שוא והגס לבו בהוראה שוטה רשע וגס
רוח״ הוא היה אומר אל תהי דן יחידי שאין דן יחידי אלא אחד ואל תאמר
*קיבלו דעתי שהן רשאין ולא אתה״ ר̇ יוחנן אומר כל המקיים את התורה
מעוני סופו לקיימה מעושר וכל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני״
ר̇ מאיר אומר הוי *מעט *עסק ועסוק בתורה ותהיה שפל רוח בפני כל אדם
ואם ביטלת מן התורה יש לך בטילים הרבה *ואם עמלת בתורה יש לו שכר הרבה
ליתן לך״ ר̇ ליעזר בן יעקב אומר העושה מצוה אחת *קנה לו פרקליט אחד
והעובר עבירה אחת קנה לו קטיגור אחד תשובה ומעשים טובים כתרים *לפני
הפורענות״ ר̇ יוחנן הסנדלר אומר כל *כניסה שהיא לשם מצוה סופה להתקיים
ושאינה לשם מצוה אין סופה להתקיים״ ר̇ לעזר *אומר יהי כבוד תלמידך חביב
עליך *ככבוד חבירך וכבוד חבירך כמורא רבך ומורא רבך כמורא שמים״
ר̇ יהודה אומר הוי זהיר בתלמוד ששגגת תלמוד עולה זדון״ ר̇ שמעון אומר
שלשה כתרים הן כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות וכתר שם טוב עולה על
גביהן״ ר̇ נהראי אומר הוי גולה למקום תורה ואל תאמר *היא תבוא *אחרי
שחביריך יקיימוה בידך ואל בינתך אל תשען״ ר̇ ינאי אומר אין בידינו
לא משלות הרשעים ואף לא מיסורי הצדיקים״ ר̇ מתיה בן חרש אומר
הוי מקדים *לשלום כל האדם והוי זנב לאריות ולא ראש לשועלים״ ר̇ יעקב
אומר העולם הזה דומה *לפרוזדוד *לפני העולם הבא *התקין עצמך לפרוזדוד
כדי שתכנס לטרקלין״ הוא היה אומר יפה שעה אחת בתשובה ומעשים
טובים בעולם ¶הזה מכל חיי העולם הבא *יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם
הבא מכל חיי העולם הזה״ ר̇ שמעון בן *אלעזר אומר אל תרצה את *חביריך
בשעת כעסו ואל *תנחמנו בשעה שמתו מוטל לפניו ואל תשאל לו בשעת נדרו
ואל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו״ שמואל הקטן אומר בנפל אויבך אל תשמח
ובהכשלו אל יגל לבך״ אלישע בן *אביה אומר *הלמד ילד למה הוא דומה לדיו
כתובה על נייר חדש והלמד זקן למה הוא דומה לדיו כתובה על נייר מחוק״

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר כתב כנהוג וכראוי: אולם עינו הטעתו בראותה בשורה שאחרי זאת שמלת **הבא** קודמת למלת **הזה**, והתקין והעיר באות ב על **הזה** ובאות א על **הבא**—ושחת.

ר׳ יוסי בן יהודה איש כפר הבבלי אומר הלמד מן הקטנים למה הוא דומה
לאוכל ענבים קהות ושותה יין מגתו והלמד מן הזקנים למה הוא דומה לאוכל
ענבים בשולות ושותה יין ישן״ ר׳ אומר אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו
יש קנקן חדש מלא ישן וישן שאפי׳ חדש אין בו״ ר׳ אליעזר הקפר אומר הקנאה
5 והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם״ הוא היה אומר הילודים למות
והמתים להחיות והחיים לידון לידע להודיע *ולהודיע ולהודע שהוא *היוצר והוא
הבורא והוא המבין והוא הדיין והוא עד והוא בעל דין והוא עתיד *לדין שאין לפניו
לא עולה *לא *שכחה *לא משוא פנים ולא מקח שוחד שהכל שלו ודע שהכל לפי *חשבון״
*אל יבטיחך יצרך *שהשאול בית מנוס *שעל כרחך אתה נוצר ועל כרחך אתה
10 נולד ועל כרחך אתה חי ועל כרחך אתה מת ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין ו/
וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב״ה״

פרק חמישי

בעשרה מאמרות נברא העולם ומה
תלמוד לומר והלא במאמר אחד היה יכול להבראות אלא להיפרע מן הרשעי״ם
שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות וליתן שכר טוב לצדיקים שמ/
15 שמקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות״ עשרה דורות מאדם
*ועד נח להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין *לפניו עד
שהביא עליהם את *המבול״ עשרה דורות מנח ועד אברהם להודיע כמה ארך
אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין לפניו עד שבא אברהם אבינו וקבל *שכר
כולם״ עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו *ועמד בכולם להודיע במה
20 היא חיבתו של אברהם אבינו״ עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים ועש״רה
על הים״ עשר מכות הביא הקב״ה על המצרים במצרים *ועשר על הים״
*עשרה נסיונות ניסו אבותינו את המקום *במדבר ש׳ וינסו אותי זה עשר פעמים ולא
שמעו בקולי״ עשרה נסים נעשו *בבית המקדש לא הפילה אשה מריח בשר הקדש
ולא הסריח בשר קדש מעולם ולא *אירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים ולא נראה זבוב
25 *בית המטבחיים ולא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים ולא כיבו גשמים
*את המערכה ולא ניצחה הרוח את עמוד העשן עומדים צפופים ומשתחוים רווחים
ולא הזיק נחש ועקרב בירושלם *ולא אמר אדם לחבירו צר לי המקום שאלין בירושלם״
עשרה דברים נבראו *בין השמשות *פי הארץ ופי הבאר ופי האתון והקשת והמן
והמטה והשמיר והכתב והמכתב והלוחות ויש אומרין אף המזיקים וקבורתו של משה
30 ואילו של אברהם אבינו ויש אומרים אף צבת בצבת עשויה״ שבעה דברים בגול״ם

* כן הוא בכתיבת היד.

ושבעה בחכם החכם אינו מדבר *לפני מי שגדול ממנו בחכמה ואינו נכנס לתוך דברי
חבירו ואינו נבהל להשיב שואל *כהלכה ומשיב כענייו ואומר על ראשון ראשון ועל
אחרון אחרון *על מה שלא שמע אומר לא שמעתי ומודה על האמת וחלופיהן בגולם״
שבעה מיני *פרעניות באין על שבעה גופי עבירות מקצתן מעשרין ומקצתן
5 *שאינן מעשרין רעב של בצורת *בא מקצתן רעבים ומקצתן שבעים גמרו שלא לעשר
רעב של מהומה ושל *בצורה *בא ושלא ליטול *חלה רעב של כלייה *בא״ דבר בא
לעולם על מיתות האמורות בתורה שלא נמסרו לבית דין ועל פירות *שבעיות״
חרב בא לעולם על ענוי הדין ועל עיוות הדין ועל המורים בתורה שלא כהלכה
חיה רעה באה לעולם על שבועת שוא ועל חילול השם גלות בא לעולם על *עבודה
10 זרה ועל גלוי עריות ועל *שפיכות דמים ועל *השמט הארץ״ בארבעה פרקים
הדבר *מרובה ברביעית בשביעית במוצאי שביעית ובמוצאי החג שבכל שנה*
ברביעית מפני מעשר עני שבשלישית בשביעית מפני מעשר עני שבששית וב/
ובמוצאי *שבעית מפני פירות שביעית ובמוצאי החג שבכל שנה ומפני גזל מתנות
עניים״ ארבע מידות באדם האומר שלי שלי ושלך שלך *מדה בינונית ויש אומרי׳
15 *מדת סדום שלי שלך ושלך שלי עם הארץ שלי *ושלך *חסיד שלך ושלי שלי רשע״
ארבע מדות בדיעות נוח לכעוס ונוח לרצות יצא שכרו בהפסדו קשה לכעוס
וקשה לרצות יצא הפסדו בשכרו קשה לכעוס ונוח לרצות חסיד נוח לכעוס וקשה
לרצות רשע״ ארבע מידות בתלמידים *ממהר לשמוע וממהר לאבד יצא
שכרו *בהפסידו קשה לשמוע וקשה לאבד יצא הפסידו בשכרו ממהר לשמוע וקשה
20 לאבד חכם קשה לשמוע וממהר לאבד זה חלק רע״ ארבע מידות בנותני צדק׳
*רוצה שיתן *ואל יתנו אחרים עינו רעה בשל אחרים שיתנו אחרים והוא לא יתן עינו
רעה בשלו יתן ויתנו אחרים חסיד אל יתן ואל יתנו אחרים רשע״ ארבע מידות
בהולכי *בית המדרש הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו *הולך ועושה חסיד לא הולך
ולא עושה רשע״ ארבע מידות ביושבי לפני חכמים ספוג ומשפך משמרת
25 ונפה ספוג שהוא סופג את הכל משפך שהוא מכניס בזו ומוציא בזו משמרת שהיא
מוציאה את היין וקולטת את השמרים *נפה שהיא מוציאה את הקמח וקולטת את
הסלת״ כל אהבה שהיא תלוייה בדבר בטל דבר *ובטלה אהבה ושאינה תלויה בדב׳
אינה בטלה לעולם״ אי זו היא אהבה שהיא תלויה בדבר זו אהבת אמנון ותמר
ושאינה תלויה בדבר זו אהבת דוד ויהונתן״ כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה
30 להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים״ אי זו היא מחלוקת שהיא לשם

* כן הוא בכתיבת היד.

[שמים]

שמים מחלוקת *שמאי והלל ושאינה לשם שמים זו מחלקתו של קרח" כל המזכה
את הרבים אין חטא בא על ידו וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות
תשובה" משה זכה וזיכה את הרבים *וזכות הרבים תלויה בו שנ' צדקת יי' עשה
ומשפטיו עם ישראל*" כל שיש *בו שלשה דברים *תלמידו של אברהם *ושלשה
5 דברים *תלמידו של בלעם *עין טובה *ונפש שפלה ורוח נמוכה. תלמידו של אברהם
עין רעה ונפש רחבה ורוח גבוהה תלמידו של בלעם ומה בין תלמידיו של אברהם
לתלמידיו של בלעם תלמידיו של בלעם יורדים לגהינם שנ' ואתה אלהים תורידם
לבאר שחת אבל תלמידיו של אברהם *יורשין גן עדן שנ' להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם
אמלא" ר' יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי
10 לעשות רצון אביך שבשמים" הוא היה אומר עז פנים לגהינם *ובוש פנים לגן
עדן ¶יהי רצון מלפניך יי' אלהינו ואלהי אבותינו שתבנה עירך *בימינו ותן חלקינו
בתורתך" בן בג בג אומר הפוך בה והפך בה דכולה בה *וכולך בה ומנה לא
תזוע שאין לך מידה טובה ממנה" בן הא הא אומר לפום צערא אגרא"

חסלת אבות פרקים ה"

15 ## מסכתא דהוריות

פרק ראשון הורו בית דין

לעבור על אחת מכל המצות האמורות בתורה והלך היחיד
ועשה *עמהן בין שעשו ועשה עמהן בין שעשו ועשה אחריהן בין שלא עשו ועשה
הרי זה פטור מפני שתלה בבית דין הורו בית דין וידע אחד מהם שטעו או תלמיד
20 *שהוא ראוי *להוראות. והלך ועשה על פיהם בין שעשו ועשה עמהם בין שעשו ועשה
אחריהן בין שלא עשו ועשה הרי זה חייב מפני שלא תלה בבית דין זה הכלל התולה
בעצמו חייב והתולה בבית דין פטור" ב' הורו בית דין וידעו שטעו וחזרו בהן בין
שהביאו כפרתן *בין שלא הביאו כפרתן והלך ועשה על פיהן ר' שמעון פוטר ור' *לעזר
אומר ספק אי זה הוא ספק ישב לו בתוך ביתו חייב הלך לו למדינת הים *אמר ר' עקיב'
25 מודה אני בזה שהוא קרוב לפטור מן החובה אמ' לו בן עזאי מה שנה זה מן היושב
בביתו שהיושב בביתו איפשר היה לו שישמע*" ג' הורו בית דין לעקור *לעקור את
כל הגוף אמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין עבודה זרה בתורה הרי
אלו פטורין הורו לבטל מקצת ולקיים מקצת הרי אילו חייבין כיצד אמרו יש נדה בתורה
אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות היחיד
30 לרשות הרבים פטור יש עבודה זרה בתורה אבל המשתחוה פטור הרי אלו חייבים שנ'

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ עיין למעלה, דף 113b שורה 1, וההערה שעליה.

ונעלם דבר דבר *לא כל הגוף" ד הורו בית דין וידע אחד מהן שטעו ואמר להם
טועים אתם או שלא היה מופלא של בית דין שם או שהיה אחד מהם גר או ממזר
או נתין או זקן שלא ראה לו בנים הרי *זה פטור שנ' כאן עדה ונא' להלן עדה מה עדה
האמורה להלן *כולם ראויים *להודאה אף עדה האמורה כאן עד שיהיו כולם ראויים *להוריה"
5 ה הורו בית דין שוגגים ועשו כל הקהל שוגגים מביאים פר מזידים ועשו שוגגים
מביאין *כשבה ושעירה שוגגים ועשו מזידים הרי אלו פטורים" ו הורו
בית דין ועשו כל הקהל או רובן על פיהם מביאין פר ובעבודה זרה מביאין פר
ושעיר דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר שנים עשר שבטים מביאים שנים עשר פרים וב/
ובעבודה זרה מביאין שנים עשר פרים ושנים עשר שעירים ר' שמעון אומר שלשה עשר
10 פרים ובעבודה זרה שלשה עשר פרים ושלשה עשר שעירים פר ושעיר לכל שבט *פר
ושעיר לבית דין" ז הורו בית דין ועשו שבעה שבטים או רובן על פיהן מביאין
פר ובעבודה זרה מביאין פר ושעיר דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר שבעה
שבטים שחטאו מביאין על ידיהם שבעה פרים ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהם
פר *פר שאף אלו שלא חטאו מביאין על ידי החוטאין ר' שמעון אומר שמונה פרים ל
15 ובעבודה זרה שמונה פרים ושמונה שעירים פר ושעיר לכל שבט *פר ושעיר לבית דין"
ח הורו בית דין של אחד מן השבטים ועשה אותו השבט על פיהם אותו השבט
הוא חייב ושאר כל השבטים פטורים דברי ר' יהודה וחכמ' אומ' אין חייבין
אלא על *הוראת בית דין הגדול בלבד שנ' *עדת ישרא' ישגו *לא עדת אותו השבט"

הל' א' פרק ב

הורה כהן משיח לעצמו שוגג ועשה שוגג מביא
20 פר שוגג ועשה מזיד מזיד ועשה שוגג פטור
שהוראת כהן משיח לעצמו כהוראת בית דין לציבור" ב הורה בפני עצמו ועשה
בפני עצמו מתכפר לו בפני עצמו הורה עם הציבור ועשה עם הציבור מתכפר
לו עם הציבור שאין בית דין חייבין עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת*" ג
אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה וכן המשיח ולא בעבודה
25 זרה אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה" ד אין *חייבין אלא על
דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת וכן המשיח ולא בעבודה זרה *אין חייבין אלא
על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת" ה אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שב/
שבמקדש ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש אבל
חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנידה ומביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה
30 שבנידה ואי זו היא מצות עשה שבנידה פרוש מן הנידה ומצוה בלא תעשה אל תבוא

* כן הוא בכתיבת היד.

אל הנדה״ ו אין *חייב על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש
וקדשיו והנשיא כיוצא בהן דברי ר׳ יוסי הגלילי ר׳ עקיבה אומר הנשיא חייב
בכולם חוץ משמיעת הקול שהמלך לא דן ולא דנין אותו*״ ז כל המצות שבתורה
שחייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת היחיד מביא כשבה ושעירה
והנשיא שעיר ומשיח *בית דין מביאין פר ובעבודה זרה היחיד והנשיא והמשיח
מביאין שעירה ובית דין פר ושעיר פר לעולה ושעיר לחטאת״ ח אשם תלוי
*היחיד והנשיא חייבין ומשיח ובית דין פטורין אשם ודאי היחיד והנשיא
והמשיח חייבין ובית דין פטורים על שמיעת הקול ובטוי שפתים ועל טומאת מקדש
וקדשיו. בית דין פטורין והיחיד והנשיא והמשיח חייבין אלא שאין כהן גדול חייב על
טומאת מקדש וקדשיו דברי ר׳ שמעון ומה הן מביאין קרבן עולה ויורד ר׳ ליעזר אומ׳
הנשיא מביא שעיר״ הל׳ א׳ פרק *ב כהן משיח שחטא ואחר כך
עבר ממשיחותו וכן נשיא שחטא ואחר כך
עבר מגדולתו כהן משיח מביא פר והנשיא מביא *פר״ ב כהן משיח שעבר
*ממשחותו ואחר כך חטא וכן הנשיא שעבר מגדולתו ואחר כך חטא כהן משיח
מביא פר והנשיא כהדיוט״ ג חטאו עד שלא נתמנו ואחר כך נתמנו הרי אילו כ
כהדיוט ר׳ שמעון אומר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבין ומשנתמנו פ׳
פטורין ואי זה הוא הנשיא זה המלך ש׳ ועשה אחת מכל מצות י״י אלהיו נשיא שאין על
גביו אלא י״י אלהיו״ ד ואי זה *המשיח *המשוח בשמן המשחה *לא המרובה בבגדים
אין בין הכהן המשוח בשמן המשחה למרובה בגדים אלא פר הבא על כל הכ׳
המצות ואין בין *כהן *משמש לכהן שעבר אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה״
ה זה וזה שוים בעבודת יום הכפורים *ומצוים על הבתולה ואסורין על האלמנה
ואינן מיטמין בקרוביהם ולא פורעים ולא פורמים ומחזירין את הרוצח״
ו כהן גדול *פורם מלמטן וההדיוט מלמעלן כהן גדול מקריב אונן *ולא אוכל וההדיוט
לא מקריב ולא אוכל״ ז כל התדיר א״ת חבירו קודם את חבירו וכל המקודש
מחבירו קודם את חבירו פר המשיח ופר העדה עומדים פר המשיח קודם לפר
העדה בכל מעשיו״ ח האיש קודם *לאשה להחיות ולהשיב אבדה והאשה קודמת
לאיש לכסות ולהוציאה מבית השבי בזמן ששניהם עומדים בקלקלה האיש קודם
לאשה״ ט כהן קודם ללוי ולוי לישראל וישראל לממזר וממזר לנתין ונתין לגר
וגר לעבד משוחרר אימתי בזמן שכולם שוין אבל אם היה ממזר תלמיד חכם
וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ״

* כן הוא בכתיבת היד.

חסלת סדרא רביעאה״ סכום פרקי דנזיקים

שבעין ותלתה״ סדר קדשים״

5 מסכתא דזבחים״

פרק ראשון

כל הזבחים שנזבחו
שלא לשמן כשרים אלא
שלא עלו לבעלים *משום חובה חוץ מן הפסח ומן החטאת הפסח בזמנו והחטאת בכל
זמן ר׳ ליעזר אומר אף האשם הפסח בזמנו והחטאת והאשם בכל זמן אמר ר׳ ליעזר
10 החטאת באה על חטא והאשם בא על חטא מה חטאת פסולה שלא לשמה אף האשם
פסול שלא לשמו״ **ב** *ר׳ יוסי בן חוני אומר הנשחטים *לשום פסח ולשום חטאת
פסולין שמע אחי עוריה אומר שחטן לשום גבוה מהן כשרים ולשום נמוך
מהן פסולים״ **ג** כיצד קדשי קדשים ששחטן לשום קדשים קלים פסולים קדשים
קלים ששחטן לשם קדשי קדשים כשירין הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים
15 כשרים *ששחטן לשם בכור ולשם מעשר פסולין״ **ד** הפסח ששחטו בשחרית בארבעה
עשר שלא לשמו ר׳ יהושע מכשיר כאילו נשחט בשלשה עשר בן בתירה פוסל
כאילו נשחט בין הערבים אמ׳ שמע בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן ביום
שהושיבו את ר׳ לעזר בן עזריה בישיבה שכל הזבחים הנאכלים שנזבחו שלא לשמן
כשרים אלא שלא עלו לבעלים משום חובה חוץ מן הפסח ומן החטאת ולא הוסיף בן
20 עזאי אלא העולה ולא הודו לו חכמים״ **ה** הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן
קיבל והילך וזרק שלא לשמן או לשמן ושלא לשמן או שלא לשמן ולשמן נ
פסולים כיצד לשמן ושלא לשמן לשם הפסח *ולשום השלמים ושלא לשמן ולשמן לשום
שלמים ולשום הפסח״ **ו** שהזבח נפסל בארבעה דברים בשחיטה ובקיבול ב/
בהילוך ובזריקה רבי שמע מכשיר בהילוך שהיה אומר אי אפשר שלא
25 בשחיטה ושלא בקבלה ושלא בזריקה אבל איפשר שלא *הילך שוחט בצד המזבח וזורק
ר׳ לעזר אומר המהלך במקום שהוא צריך להלך המחשבה פוסלת ובמקום שאינו צריך
להלך אין המחשבה פוסלת״ . **הל׳ ו׳**

פרק ב

כל הזבחים שקיבל
דמן זר אונן טבול יום מחוסר בגדים ומחוסר
כפורים ושלא *רחוץ ידים ורגלים ערל וטמא עומד יושב על גבי כלים ועל גבי בהמה
30 ועל גבי רגלי חבירו פסל קיבל בשמאל פסל ר׳ שמעון מכשיר נשפך על הרינפה ואספו

* כן הוא בכתיבת היד.

פסול

פסול נתנו על גבי הכבש שלא כנגד היסוד נתן את *הניתנים למטן למעלן ואת
הניתנין למעלן למטן ואת *הניתנין בפנים בחוץ ואת *הניתנים בחוץ בפנים פסול
ואין *לו כרת" ב השוחט את הזבח לזרוק דמו בחוץ או מקצת דמו בחוץ להקטיר
אמוריו בחוץ או מקצת אמוריו בחוץ לאכל בשרו בחוץ או כזית מבשרו
5 בחוץ או לאכל כזית מעור האליה בחוץ פסול ואין בו כרת" ג לזרוק את
דמו למחר או מקצת דמו למחר להקטיר אמוריו למחר או מקצת אמוריו
למחר לאכל בשרו למחר או כזית מבשרו למחר או *לאכל כזית מעור האליה למחר
פיגול וחייבין עליו כרת" ד זה הכלל כל השוחט והמקבל והמהלך והזורק
לאכל דבר שדרכו לאכל *ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר חוץ למקומו פסול
10 ואין בו כרת חוץ לזמנו פגול וחייבין עליו כרת ובלבד שיקרב המתיר כמצותו"
ג כיצד קרב המתיר כמצותו שחט בשתיקה קיבל והילך וזרק חוץ לזמנו או
ששחט חוץ לזמנו קיבל והילך וזרק בשתיקה או ששחט וקיבל והילך וזרק
חוץ לזמנו זה הוא שקרב המתיר כמצותו" ד כיצד לא קרב המתיר כמצותו
שחט חוץ למקומו קיבל והילך וזרק חוץ *למקומו או ששחט *קיבל ה
15 והילך וזרק חוץ למקומו *הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן קיבל והילך וזרק חוץ
*לזמנן או ששחט חוץ *לזמנן קיבל והילך וזרק שלא לשמן או ששחט *זה הוא שלא
קרב המתיר כמצותו" ה לאכל כזית בחוץ *כזית למחר כזית למחר *כזית
בחוץ כחצי זית *למחר *כחצי זית *בחוץ כחצי זית *בחוץ *כחצי זית *למחר
פסול ואין בו כרת אמר ר' יהודה זה הכלל אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת
20 המקום פיגול וחייבין עליו כרת ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת *זמן פסול
ואין בו כרת וחכמים אומרים זה וזה פסול ואין בו כרת לאכל כחצי זית ולהקטיר
כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין" הל' ה פרק ג"
כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשירה שהשחיטה
כשירה בזרים ובנשים ובעבדים *ואפי' בקדשי קדשים ובלבד שלא *יהו טמאים נג'
25 *נגעים בבשר לפיכך הם פוסלים במחשבה וכולם שקיבלו את הדם חוץ לזמנו
וחוץ למקומו אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל" ב קיבל הכשר ונתן
לפסול *יחזור לכשר קיבל בימינו ונתן לשמאלו יחזיר לימינו קיבל בכלי
קדש ונתן לכלי חול יחזיר לכלי קדש נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר
נתנו על גבי הכבש שלא כנגד *היסוד נתן את הניתנים למטן למעלן ואת הניתנים
30 למעלן למטן את הניתנים בפנים בחוץ ואת הניתנים בחוץ בפנים אם יש דם

* כן הוא בכתיבת היד.

הנפש יקזור *הבשר ויקבל״ ג̇ השוחט את הזבח לאכל דבר שאין דרכו
לאכל ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר ר̄ ליעזר פוסל לאכל
דבר שדרכו לאכל ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר פחות מכזית כשר לאכל כחצי
זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין״ ד̇ השוחט
5 את הזבח לאכל כזית מן העור מן הרוטב מן *הקופה מן האלל מן העצמות
מן הגידים מן *הקרנים מן *הטלפים *כשר ואין חייבין עליהם *משם פיגול ונותר
וטמא״ ה̇ השוחט מן המוקדשים לאכל שליל או שליה בחוץ לא פיגל המולק
*תרין בפנים לאכל ביציהם בחוץ לא פיגל חלב המוקדשין וביצי *תרין
אין חייבים עליהם משום פיגול ונותר וטמא״ ו̇ שחטו על מנת להניח את
10 דמו או את אימוריו למחר או *להוציאו לחוץ ר̄ יהודה פוסל וחכ̄ מכשירים
שחטו על מנת ליתנו על גבי הכבש שלא כנגד היסוד ליתן את הנתנים בחוץ ב/
בפנים למטן למעלן ואת הנתנים למעלן למטן את הנתנים *בחוץ *בפנים ואת
הנתנים *בפנים *בחוץ שיאכלוהו טמאים ושיקריבוהו טמאים שיאכלוהו ערלים
ושיקריבוהו ערלים לשבר עצמות הפסח ולאכל הימנו נא לערב דמו בדם פסולין
15 כשר שאין המחשבה פוסלת אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו והפסח והחטאת שלא
לשמן״ הל̇ ו׳ פרק ד̇ בית שמיי אומ̇ כל הניתנים על מזבח החיצון
שנתן מתנה אחת כיפר ובחטאת שתי מתנות *בית
הלל אומ̇ אף החטאת שנתנה מתנה אחת כיפר לפיכך אם נתן את הראשונה
כתקנה ואת השנייה חוץ לזמנה כיפר ואם נתן את הראשונה חוץ לזמנה ואת השניה
20 חוץ למקומה פגול וחייבים עליו כרת״ ב̇ כל הנתנים על מזבח הפנימי
שאם חיסר אחת מכל המתנות כאילו לא כיפר לפיכך אם נתן את
כולם כתקנן ואחת שלא כתיקנה פסול ואין בו כרת״ ג̇ *אילו דברים שאין
חייבין עליהם משום פיגול הקומץ והלבונה והקטרת ומנחת כהנים
ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים והדם והנסכים הבאין בפני עצמן דברי רבי
25 מאיר וחכמ̇ אומ̇ אף הבאים עם הבהמה לוג שמן של מצורע ר̄ שמעון אומ̇ אין
חייבין עליו משום פיגול ר̄ מאיר אומר חייבין עליו משום פיגול שדם האשם מתירו
וכל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח *אין חייבין עליו משום פיגול״ ד̇
העולה דמה מתיר את בשרה למזבח ועורה לכהנים עולת העוף דמה
מתיר את בשרה למזבח חטאת העוף דמה מתיר את בשרה לכהנים פרים הנשרפים
30 ושעירים הנשרפים דמן מתיר את אמוריהם ליקרב ר̄ שמעון אומר כל שאינו

*כן הוא בכתיבת היד.

על מזבח החיצון *בשלמים אין חייבין עליו משום פיגול״ ה קדשי גוים אין
חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא והשוחטן בחוץ פטור דברי ר׳
שמעון ר׳ יוסי מחייב דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול *נותר חייבין עליהן
משום נותר ומשום טמא חוץ מן הדם *נומי ר׳ שמעון בדבר *שדרכו להאכל אבל כגון
5 העצים והלבונה והקטרת אין חייבים עליהם משום טומאה״ ו לשם ששה
דברים הזבח נזבח *לשום זבח לשם זובח לשם השם לשם אישים לשם
ריח לשם ניחוח *וחטאת *ואשם לשם חטא אמ׳ ר׳ יוסי אף מי שלא היה בלבו לשם
אחד מכל אלו כשר שהוא תניי בית דין שאין המחשבה הולכת אלא *לאחר העו[כד]״
הל׳ ו׳״ פרק ה איזהו מקומן של זבחים קדשי קדשים שחיטתן נ
10 בצפון פר ושעיר של יום הכפורים שחיטתן בצפון
וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון הזיה על בין הבדים ועל הפרכת ועל
מזבח הזהב ומתנה אחת מהן מעכבת שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי
של מזבח החיצון אם לא נתן *לו *עיכוב״ ב פרים הנשרפים ושעירים
הנשרפים שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון
15 הזיה על הפרכת ועל מזבח הזהב ומתנה אחת מהן מעכבת שירי הדם היה
שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון אם לא נתן לא עיכב אילו ואילו נשר[פ״ן]
בבית הדשן״ ג חטאת הציבור והיחיד אלו הן חטאות הציבור שעירי
ראשי חדשים ושל מועדות שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת נ
בצפון ודמן טעון ארבע מתנות על ארבע קרנות כיצד עלה בכבש ופנה
20 לסובב *בא לו לקרן דרומית מזרחית צפונית מערבית מער[בית]
דרומית שירי הדם היה שופך על יסוד דרומית ונאכלים לפנים מן הקלעים
לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות״ ד העולה קדשי קדשים
שחיטתה בצפון וקיבול דמה בכלי שרת בצפון ודמה טעון שתי מתנות
שהן ארבע וטעונה הפשט וניתוח וכליל לאישים״ ה זבחי שלמי צבור
25 ואשמות אילו הן אשמות אשם גזילות אשם מעילות אשם שפחה חרופה
אשם נזיר אשם מצורע אשם תלוי שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון
ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלין *בכל העיר לכל אדם בכל מאכל ליום
ולילה עד חצות *והמורם מהם כיוצא בהם אלא שהמורם נאכל לכהנים לנשיהם
ולבניהם ולעבדיהם״ ו שלמים קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן
30 טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלים בכל העיר לכל אדם בכל מאכל לשני

* כן הוא בכתיבת היד.

ימים ולילה אחד והמורם מהם כיוצא בהם אלא שהמורם נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם
ולעבדיהם״ ז הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה
ודמן טעון מתנה אחת ובלבד שיתן כנגד היסוד שינה באכילתן הבכור
נאכל לכהנים והמעשר לכל אדם ונאכלים בכל העיר *בכל מאכל לשני ימים ולילה
אחד הפסח אינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות ואינו נאכל אלא למנויו ו
ואינו נאכל אלא צלי״ הל׳ ז׳ פרק ו קדשי קדשים ששחטן
בראש המזבח רבי יוסי אומר כאילו נשחטו
בצפון ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומ׳ מחצי *למזבח ולצפון כצפון מחצי המזבח ולדרום כדרום
המנחות היו נקמצות בכל מקום בעזרה *ונאכלות לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה
בכל מאכל ליום ולילה עד חצות״ ב חטאת העוף היתה *נעשת על קרן דרומית
מערבית *ובכל מקום היתה כשרה אלא זה היה מקומה ושלשה דברים היתה
אותה הקרן משמשת מלמטן ושלשה מלמעלן מלמטן חטאת העוף *והגשות ושירי
הדם מלמעלן ניסוך המים והיין ועולת העוף כשהיא רבה במזרח״ ג כל העולים
למזבח עולים ימין דרך ומקיפים ויורדים דרך שמאל חוץ מן העולה לשלשה
דברים אילו שהיו עולים וחוזרים לעקב״ ד חטאת העוף כיצד *היתה נעשת
היה מולק את ראשה ממול ערפה ואינו מבדיל ומזה מדמה על קיר המזבח
ושירי הדם היה מתמצה על היסוד אין למזבח אלא דמה וכולה לכהנים״ ה
עולת העוף כיצד היתה נעשת עלה *בכבשופנה לסובב בא לו לקרן דרומית
מזרחית היה מולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל *ומוצה את דמה על קיר המזבח
נטל את הראש והקיף בית מליקתו למזבח וספגו במלח וזרקו על גבי האישים״
ו בא לו לגוף והסיר את המוראה ואת הנוצה ואת בני מעים היוצאים *עמה והשליכן
לבית הדשן שיסע ולא *יבדיל ואם הבדיל כשר *ספגו במלח וזרקו על גבי האישים״
ז לא הסיר לא את המוראה ולא את הנוצה ולא את בני מעים היוצאים *עמן ולא
*ספגן במלח כל שינה בה מאחר שמיצה את דמה כשרה הבדיל בחטאת ולא
הבדיל בעולה *פסל מיצה דם הראש ולא מיצה דם הגוף פסולה *דם הגוף ולא מיצה
דם הראש כשרה״ ח חטאת העוף שמְלָקָה שלא לשמה מיצה דמה שלא לשמה
או לשמה ושלא לשמה או שלא לשמה ולשמה פסולה עולת העוף כשרה ובלבד
שלא *עלת לבעלים״ ט אחד חטאת העוף ואחד עולת העוף שמלקן ושמיצה
את דמן לאכל דבר שדרכו לאכל ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר חוץ ל/
למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פגול וחייבין עליו כרת ובלבד שיקרב המתיר

* כן הוא בכתיבת היד.

כמצותו

כמצותו״ י׳ כיצד קרב המתיר כמצותו מלק בשתיקה ומיצה הדם* בשתיקה
או שמלק ומיצה הדם חוץ לזמנו זה הוא שקרב המתיר כמצותו״ יא
כיצד לא קרב המתיר כמצותו מלק חוץ למקומו ומיצה הדם חוץ למקו״מו
לזמנו או שמלק חוץ לזמנו ומיצה הדם חוץ למקומו או שמלק ומיצה הדם חוץ למקומו
חטאת העוף שמלקה שלא לשמה *מיצה דמה חוץ לזמנה או *שמלק חוץ לזמנה
ומיצה דמה שלא לשמה או *שמלק ומיצה דמה שלא לשמה זה הוא שלא קרב המתי׳
כמצותו״ יב לאכל כזית בחוץ *כזית למחר כזית למחר *כזית בחוץ כחצי
זית בחוץ *כחצי זית למחר כחצי זית למחר *כחצי זית בחוץ *פסל ואין
בו כרת״ יג אמר ר׳ יהודה זה הכלל אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת
המקום פיגול וחייבים עליו כרת ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת
הזמן פסול ואין בו כרת וחכמ׳ אומרי׳ זה וזה פסול ואין בו כרת לאכל כחצי זית
ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפים״ הל׳ יג

פרק ז׳

חטאת העוף שעשאה למטן כמעשה חטאת
לשם חטאת כשרה כמעשה חטאת לשם עולה כמעשה עולה לשם
חטאת כמעשה עולה לשם עולה פסולה עשאה למעלן כמעשה כולם פסולה״
ב׳ עולת העוף שעשאה למעלן כמעשה עולה לשם עולה כשרה כמעשה
עולה לשם חטאת כשרה ובלבד שלא *עלת לבעלים כמעשה חטאת לשם
*חטאת פסולה עשאה למטן כמעשה כולם פסולה״ ג׳ *וכולם *אינם מטמאות
בבית הבליעה ומועלים *בהם חוץ מחטאת העוף שעשה למטן כמעשה
חטאת לשם חטאת״ ד׳ עולת העוף שעשאה למטן כמעשה חטאת לשם
חטאת ר׳ ליעזר אומ׳ *אין מועלין בה ר׳ יהושע אומר *מועלים בה אמר ר׳
ליעזר מה אם החטאת שאין מועלין בה לשמה כששינה את שמה מועלים בה
עולה שמועלים בה לשמה כששינה את שמה אינו דין שימעלו בה אמר לו רבי
יהושע לא אם אמרתה בחטאת ששינה את שמה לשם עולה שכן שינה את שמה
לדבר שיש בו מעילה תאמר בעולה ששינה את שמה לשם חטאת שכן שינה
את שמה לדבר *שיש בו מעילה״ ה׳ אמר *ר׳ ליעזר והרי קדשי קדשים ששחטן
בדרום ושחטן לשם קדשים קלים יוכיחו ששינה את שמן לדבר שאין *בהם
מעילה שימעלו בה״ ו׳ אמר לו ר׳ יהושע לא אם אמרתה בקדשי קדשים ששחטן
בדרום ושחטן לשם קדשים קלין שכן שינה את שמם *לדבר שיש בו אסור
והיתר תאמר בעולה ששינה את שמה לדבר שכולו התר ¶כל הפסולים שמלק מל/

מעילה ומועלים בהם
אף אתה אל תתמה על
העולה שאף על פי ששינה
את שמה לדבר שאין בו
מעילה

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

מליקתן פסולה ואינן מטמאות בבית הבליעה" ז מלק בשמאלו או בלילה
שחט חולין בפנים *קדשים בחוץ אינן מטמאין בבית הבליעה מלק בסכין
מלק חולין בפנים וקדשים בחוץ תרין שלא הגיע זמנן ובני יונה *שעיבר זמנן שיבש
גפה *ושנסמת עינה ושנקטעה *ידה ושנשברה רגלה מטמא בבית הבליעה זה הכלל
5 כל שהיה פסולה בקדש אינה *מטמא בבית הבליעה*" ח מלק ונמצא טרפה
ר' מאיר אומר אינה *מטמא בבית הבליעה ר' יהודה אומר *מטמא בבית
הבליעה אמר ר' מאיר מה אם נבלת בהמה שהיא *מטמא במגע ובמשא שחיטתה
מטהרת ¶אף טריפתה מטומאתה נבלת העוף שאינה *מטמא במגע ובמשא שחיטת ה
מטהרת *את טריפתה מטומאתה נבלת העוף שאינה מטמא במגע ובמשא אינו
10 דין שתהא שחיטתה מטהרת את טריפתה מטומאתה מה מצינו בשחיטתה שהיא
מכשרתה *לאכילתה *מטהרת *טריפתה מטומאתה אף מליקתה שהיא מכשרתה
לאכילה תטהר טריפתה מטומאתה ר' יוסי אומר דייה כנבלת בהמה שחיטתה
*מטהרת אבל לא מליקתה" הל' ח' פרק ח כל הזבחים שנתער בו
בחטאות *מיתות או בשור הנסקל אפילו *אחד
15 ברבוא ימותו כולם נתערבו בשור *שנעברה בו עבירה *ושהמית את האדם על פי
עד אחד או על פי הבעלים ברובע ובנרבע ובמוקצה ובנעבד ובאתנן ובמחיר
ובכלאים ובטרפה *ויוצא דופן ירעו עד שֶׁיִסְתָּאֲבוּ וימכרו ויביא בדמי יפה שבהם
*המין נתערבו בחולין תמימים ימכרו *החולים לצרכי אותו המין" ב קדשים
בקדשים מין במינו זה יקרב לשם *מה שהוא *קדשים *מין בשאינו מינו
20 ירעו עד שֶׁיִסְתָּאֲבוּ וימכרו ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה ובדמי היפה שבהן ממין
זה ויפסיד המותר מביתו נתערבו בבכור ובמעשר *כולם ירעו עד *שיסתאבו ויאכלו
כבכור *ומעשר הכל יכולים להתערב חוץ מן החטאת ומן האשם" ג אשם
שנתערב בשלמים ר' שמעון אומ' שניהם ישחטו בצפון ויאכלו כחמור
שבהן אמרו לו אין מביאים קדשים לבית הפסול" ד נתערבו חתיכות בח/
25 בחתיכות קדשי קדשים בקדשים קלים הנאכלים ליום אחד בנאכלים לשני
ימים יאכלו כחמור שבהם" ה איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה ר' ליעזר
אומר יתן למעלן ורואה אני את בשר החטאת למעלן כאילו הוא עצים וחכ'
אומ' תעובר *צורתו ויצא לבית השריפה" ו איברים באיברי בעלי מומין רבי
לעזר אומר אם קרב ראש אחד *יקרבו כל הראשים *כרעיו של אחד יקרבו כל
30 הכרעים וחכמ' אומרי' אפילו קרבו כולם חוץ מאחד מהם יצא לבית השריפה"

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר בשגגתו כתב והרע בשורה המתחלת **אף** והמסימת **מטהרת**, ותקן את אשר הרע בשורה האחרת אשר הוסיף.

ז דם שנתערב במים אם יש בו מראה דם כשר נתערב ביין רואין אותו כאילו
*מים נתערב בדם בהמה או בדם חיה רואים אותו כאילו הוא מים ר׳ יהודה
אומר אין דם מבטל דם״ ח נתערב בדם פסולים ישפך לאמה בדם תמצית
ישפך לאמה ר׳ *לעזר מכשיר אם לא נמלך ונתן כשר״ ט דם *בדם בעלי
מומין ישפך לאמה כוס בכוסות ר׳ ליעזר אומר אם קרב כוס אחד *יקרבו
כל הכוסות וחכמים אומרי׳ אפילו קרבו כולם חוץ מאחד מהם ישפך לאמה״
י הנתנים למטן שנתערבו בניתנין למעלן ר׳ ליעזר אומר יתן למעלן ורואה
אני את התחתונים למעלן כאילו הם מים ויחזור ויתן למטן וחכמ׳ אומר׳
ישפכו לאמה *אם לא נמלך ונתן כשר״ יא הניתנים מתנה אחת שנתערבו
בניתנים *מתנה אחת יתנו מתנה אחת *מהן ארבע במתן ארבע יתנו
*מתן ארבע מתן ארבע במתנה אחת ר׳ ליעזר אומר יתנו *מתן ארבע במתנה
אחת ר׳ יהושע אומר יתנו *מתנה אחת׳ א״ל *ר׳ ליעזר והרי הוא עובר על בל תגרע
אמר *ר׳ יהושע והרי הוא עובר על בל *תוסף אמר *ר׳ ליעזר לא נאמר בל *תוסף אלא
כשהוא *עצמו אמר *ר׳ יהושע לא נאמר בל תגרע אלא כשהוא *עצמו ועוד א״ר
יהושע כשנתתה עברת על בל תוסף ועשית *בידיך וכשלא נתתה עברתה על בל
תגרע ולא עשית בידיך״ יב הניתנים בפנים שנתערבו *בנתנים בחוץ יש/
ישפכו לאמה נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים כשר בפנים וחזר ונתן בחוץ
ר׳ עקיבה פוסל וחכמ׳ מכשירים שרבי עקיבה אומר כל הדמים שנכנסו לכפר
בהיכל פסולים וחכ׳ אומ׳ החטאת בלבד ר׳ ליעזר אומר אף האשם ש׳ כחטאת כאשם״
יג חטאת שקיבל דמה בשני כוסות יצא אחד מהם לחוץ הפנימי כשר נכנס
אחד מהם בפנים ר׳ יוסי הגלילי מכשיר בחיצון וחכמים פוסלים אמר רבי
יוסי הגלילי מה אם במקום שהמחשבה פוסלת בחוץ לא עשה את המשואר כיוצא
מקום שאין המחשבה פוסלת בפנים אינו דין שלא נעשה את המשואר כנכנס
נכנס לכפר אף על פי שלא כפר *פסל דברי׳ ר׳ ליעזר ר׳ שמעון אומר עד שיכפר ר׳
יהודה אומר אם הכניס שוגג כשר כל הדמים הפסולים שניתנו על גבי המזבח לא
הרצה הציץ אלא על הטמא שהציץ מרצה על הטמא ואינו מרצה על היוצא״
הל׳ יג״ פרק ט׳ המזבח מקדש את הראוי לו ר׳ יהושע אומר כל הראוי
לאישים אם עלה לא ירד ש׳ *היא העולה על מוקדה
מה *העלה שהיא ראויה לאשים אם *עלת לא תרד אף כל דבר שהוא ראוי לאשים אם
עלה לא ירד״ ב רבן גמליאל אומר כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד ש׳ היא

* כן הוא בכתיבת היד.

העולה על מוקדה על המזבח מה עולה שהיא ראויה על' למזבח אם עלת לא
תרד אף כל דבר שהוא ראוי למזבח אם עלה לא ירד״ ג' אין בין דברי רבן
גמליאל לדברי ר' יהושע אלא הדם והנסכים שרבן גמליאל אומר לא
ירדו ור' יהושע אומ' ירדו״ ד' *רבן שמעון אומר הזבח כשר והנסכים פסולים
5 הנסכים כשרים והזבח פסול אפי' זה וזה *פסול הזבח לא ירד והנסכים ירדו״
ה' *אילו אם עלו לא ירדו הלן *והיוצא והטמא *ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו
ושקבלו פסולים וזרקו את דמו ר' יהודה אומר אף שנשחטה בלילה ושנשפך
את דמה *שיצא דמה חוץ לקלעים אם עלת תרד ר' שמעון אומר לא תרד ¶שהיה
פסולה בקדש שר' שמעון אומר כל שפסולו בקדש הקודש מקבלו לא היה פסולו ב/
10 בקודש אין הקדש מקבלו״ ו' ואילו לא היה פסולן בקדש הרובע והנרבע והמוקצה
והנעבד והאתנן והמחיר והכלאים והטרפה ויוצא דופן ובעלי מומין רבי
*חנניה סגן הכהנים אומר דוחה היה אבא את בעלי מומין מעל גבי המזבח״
ז' כשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו וכולם שעלו חיים לראש המזבח
תרד שחטה בראש המזבח יפשיט וינתח במקומה״ ח' ואילו אם עלו
15 ירדו בשר קדשי קדשים ובשר קדשים קלים *מותר העומר ושתי
הלחם ולחם הפנים ושירי *מנחות והקטורת והצמר שבראשי כבשים *ושער שבזקן
התישים והעצמות והגידים והקרנים והטלפים בזמן שהן מחוברים יעלו ש' והקטיר
הכהן את הכל המזבחה פרשו לא יעלו ש' ועשית עולותיך הבשר והדם וגו' וכולם
שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר וכן גחלת שפקעה מעל גבי *איברים שפקעו מעל
20 גבי המזבח קודם לחצות יחזיר ומועלים בהם לאחר חצות לא יחזיר ואין מועלים
בהן״ ט' כשם שהמזבח מקדש את הראוי לו כך הכבש מקדש כשם שהמזבח
והכבש מקדשים את הראוי להם כך הכלים מקדשים כלי הלח ומידות הי/ מקדשין את הלח ומידות
היבש מקדשות את היבש אין כלי הלח מקדשים את היבש ולא מידות היבש מק/
מקדשות את הלח כלי *קדש שניקבו אם עושין הם מעין מלאכתן שהיו עושין והם
25 שלמים מקדשים ואם לאו אין מקדשים וכולם אין מקדשים אלא בקודש״ הל' ט'

פרק י' כל התדיר מחבירו קודם את חבירו התמידים קודמין
למוספין מוספי שבת קודמין למוספי ראש חדש מוספי ראש
חדש קודמים למוספי יום טוב של ראש השנה ש' מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמי7״
ב' *כל המקודש מחבירו קודם את חבירו דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא
30 מרצה אברי עולה קודמים לאמורי חטאת מפני שהן כליל לאישים חטאת

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ נסחתנו עולה בקנה אחד עם נסחת המשנה שבתלמוד בבלי.

[קודמת]

קודמת לאשם מפני שדמה ניתן על ארבע קרנות ועל היסוד אשם קודם לתודה
ולאיל נזיר מפני שהוא קדשי קדשים התודה ואיל נזיר קודמין לשלמים מפני שהם
נאכלים ליום אחד וטעונין לחם שלמים קודמין לבכור מפני *שהן טעונים מתן ארבע
*סמיכה ונסכים *ותנופות חזה ושוק״ ג הבכור קודם למעשר מפני שקדושתו
5 מרחם ונאכל לכהנים המעשר קודם לעופות מפני שהוא זבח ויש בו קדשי
קדשים דמו ואימוריו״ ד העופות קודמים למנחות מפני שהן מיני דמים
מנחת חוטא קודמת למנחת נדבה מפני שהיא באה על חטא חטאת העוף
קודמת לעולת העוף וכן *בהקדש״ ה כל החטאות שבתורה *קודמת לאשמות
חוץ מאשם מצורע מפני שהוא בא על ידי הכשר כל האשמות שבתורה
10 באים בני שתים ובאים בכסף שקלים חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע שהן באים בני
שנתן ואינן באים בכסף שקלים״ ו כשם שקודמים בהקרבתם כך *קודמים
באכילתם שלמים של אמש ושלמים של *יום של אמש קודמים שלמים של
אמש וחטאת ואשם של *יום *של אמש קודמים דברי ר מאיר וחכמים אומרי׳ *חטאת
קודמת מפני שהיא קדשי קדשים״ ז ובכולם הכהנים רשאין לשנות ב/
15 באכילתן לאכלן צלויים ושלוקים ומבושלים *ולתת לתוכן תבלי חולים
ותבלי תרומה דברי ר̇ שמעון ר̇ מאיר אומר לא יתן *לתוכן תבלי תרומה שלא יביא
את התרומה לידי פסול״ ח אמר ר̇ שמעון אם ראית שמן שהוא מתחלק
בעזרה אין אתה צריך לשאול מה הוא אלא מותר רקיקי *מנחת ישראל
ולג שמן של מצורע אם ראית שמן שהוא *ניתן על גבי האשים אין אתה צריך
20 לשאול מה הוא אלא מותר רקיקי *מנחת כהנים ומנחת כהן *משיח שאין מתנדבים
שמן ר̇ טרפון אומר מתנדבים שמן״ הל׳ ח׳ **פרק יא** דם חטאת
שנתן על הבגד הרי זה טעון כיבוס אף על פי
שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות שנ׳ במקום קדוש תאכל אחד הנאכלות ואחד
הפנימיות טעונות כיבוס שנ׳ זאת תורת החטאת תורה אחת לכל החטאות״
25 ב חטאת הפסולה אין דמה טעון כיבוס בין שהיה לה שעת הכושר בין שלא
היה לה שעת הכושר אי זו היא שהיה לה שעת הכושר שלנה ושניטמאת
ושיצאת ואי זו היא שלא היה לה שעת הכושר שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה
ושקבלו פסולים וזרקו את דמה״ ג נתן מן הצואר על הבגד אינו טעון כיבוס
מן הקרן ומן היסוד אינו טעון כיבוס נשפך על הרצפה ואספו אינו טעון
30 כיבוס *אינו טעון כיבוס אלא הדם שנתקבל בכלי וראוי להזיה״ ד *נתן על העור

*כן הוא בכתיבת היד.

עד שלא הופשט אינו טעון כיבוס משהופשט טעון כיבוס דברי ר' יהודה ר' *לעזר
אומר אף משהופשט אינו טעון כיבוס אינו טעון כיבוס אלא מקום הדם ודבר
שהוא ראוי לקבל טומאה וראוי לכיבוס" ה אחד הבגד ואחד השק ואחד העור
טעונים כיבוס *הכיבוס במקום קדוש ושבירת כלי חרש במקום קדוש*
5 זה חומר בחטאת מקדשי קדשים" ו בגד שיצא חוץ לקלעים נכנס ומכבסו
במקום קדוש נטמא חוץ לקלעים קורעו ונכנס ומכבסו במקום קדוש"
ז כלי חרש שיצא חוץ לקלעים נכנס ושוברו במקום קדוש ניטמא חוץ לקלעים
נוקבו ונכנס ושוברו במקום קדוש" ח כלי נחשת שיצא חוץ לקלעים
נכנס ומורקו ושוטפו במקום קדוש ניטמא חוץ לקלעים פוחתו ונכנס
10 ומורקו ושוטפו במקום קדוש" ט אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכו רותח
אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קלים טעונים מריקה ושטיפה רבי שמע
אומר קדשים קלים אינן טעונים מריקה ושטיפה ר' טרפון אומר אם בישל בו מתחילת
הרגל יבשל בו *כל הרגל וחכמ' אומר' עד זמן אכילה מריקה ושטיפה מריקה
כמריקת הכוס ושטיפה כשטיפת הכוס מריקה ושטיפה *בנונין השפוד והאסכלה
15 *מגעילין בחמים" י' בישל בו קדשים וחולים או קדשי קדשים וקדשים קלים
אם יש בהן בנותן טעם הרי הקלים נאכלים כחמורים ואינן טעונים מריקה
ושטיפה ואינן פוסלין במגע רקיק שנגע ברקיק ותיכה בתיכה לא כל *הרקיק
ולא כל *התיכה אסורים אינו אסור אלא מקום שבלע" הל' י' פרק יב
טבול יום ומחוסר כפורים אינן חולקין בקדשים לאכל
20 לערב אונן נוגע ואינו מקריב ואינו חולק לאכל לערב בעלי מומין בין בעלי מומין
קבועים בין בעלי מומין עוברים חולקים ואוכלים אבל לא מקריבין *כל שאינו
ראוי לעבודה אינו חולק בבשר וכל שאין לו בבשר אין לו בעורות* שנ' עור העולה
אפי' טמא בשעת *הקטר חלבים אינו חולק בבשר שנ' המקריב את דם השלמים
וגו' כל שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה שנ' עולת איש עולה שעלת
25 לאיש" ב עולה שנשחטה שלא לשמה אף על פי שלא עלת לבעלים עורה
לכהנים אחד עולת האיש ואחד עולת האשה עורותיהם לכהנים"
ג עורות קדשים קלים לבעלים ועורות קדשי קדשים לכהנים קל וחומר מה
אם עולה שלא זכו בבשרה זכו בעורה קדשי קדשים שזכו בבשרן אינו דין ש
שיזכו בעורן אין *למזבח מוכיח שאין לו עור מכל מקום" ד כל *קדשים שאירע
30 בהן פסול קודם להפשיטן אין עורותיהם לכהנים לאחר הפשיטן עורותיהם

*כן הוא בכתיבת היד.

[לכהנים]

לכהנים אמר ר׳ *חנניה סגן הכהנים מימי לא ראיתי עור יוצא לבית השריפה
אמר ר׳ עקיבה מדבריו למדנו שהמפשיט את הבכור ונמצא טריפה שייאותו
הכהנים בעורו וחכמ׳ אומר׳ אין לא *ראיתי ראיה אלא *יצא לבית השרפה״
ה׳ פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים בזמן שהן נשרפין כמצוותן נשרפים
5 בבית הדשן ומטמאים בגדים *אם אינן נשרפים כמצותן נשרפים בבית
הבירה ואינן מטמאים בגדים״ ו׳ היו סובלים אותן במוטות יצאו הראשונים
חוץ לחומת העזרה *והאחרנים לא יצאו הראשונים מטמים בגדים וה/
והאחרונים אינן מטמים בגדים עד שיצאו יצאו אילו ואילו ואילו מטמים
בגדים ר׳ שמעון אומר אילו ואילו אינן מטמים בגדים עד *שיצת האור ברובן
10 נתך הבשר אין השורף מטמא בגדים״ הל׳ ו׳ פרק יג׳ השוחט
והמעלה בחוץ חייב *חייב על השחיטה וחייב
על העלייה ר׳ יוסי הגלילי אומר שחט בפנים והעלה בחוץ חייב שחט בחוץ
והעלה בחוץ פטור שלא העלה *אלא דבר פסול אמרו לו אף השוחט בפנים
ומעלה בחוץ כיון שהוציאו *פסול״ ב׳ הטמא שאכל בין קדש טמא *בין
15 קדש טהור חייב ר׳ יוסי הגלילי אומר טמא שאכל טהור חייב וטמא
שאכל טמא פטור שלא אכל אלא דבר טמא אמרו לו אף טמא שאכל טהור
כיון שנגע בו טימאהו וטהור שאכל טמא פטור שאינו חייב אלא על טומאת
הגוף״ ג׳ חומר בשחיטה מבעליה ובעליה מבשחיטה *שהשוחט להדיוט
חייב והמעלה להדיוט פטור חומר בעליה שנים שאחזו בסכין ושחטו
20 פטורים אחזו באבר *והעלו חייבין העלה *חזר והעלה וחזר והעלה חייב על ¶כל
עלייה ועלייה דברי ר׳ שמעון *אפילו העלה על הסלע או על האבן חייב״ ד׳
אחד קדשים כשרים ואחד קדשים פסולים שהיה פסולן בקדש והקריבן
בחוץ חייב המעלה כזית מן העולה ומן האמורים בחוץ חייב הקומץ והלבונה
והקטרת ומנחת כהנים ומנחת כהן *משיח ומנחת נסכים שהקריב מאחד מהן
25 כזית בחוץ חייב ר׳ *לעזר פוטר עד שיקריב את *כולם וכולם שהקריבן בפנים ושייר
*מהן כזית והקריבן בחוץ חייב וכולם שחסרו כל שהן והקריבן בחוץ פטור״
ה׳ המקריב קדשים ואמוריהם בחוץ חייב מנחה שלא נקמצה והקריבה בחוץ
פטור קמצה וחזר קומצה לתוכה והקריבה בחוץ חייב״ ו׳ הקומץ וה/
והלבונה שהקריב את אחד מהם בחוץ חייב ר׳ *אלעזר פוטר עד שיקריב
30 את השני אחד בפנים ואחד בחוץ חייב שני *בזכי לבונה שהקריב *אחד מהם בחוץ

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

*נדבה ולשם מנחת חוטא״ ב *אחד מנחת חוטא ואחד כל המנחות שקמצן
זר אונן טבול יום מחוסר בגדים מחוסר כפורים שלא רחוץ ידים
ורגלים ערל טמא יושב עומד על גבי כלים על גבי בהמה על גבי רגלי חבירו *פסל
קמץ בשמאל *פסל בן בתירא אומר יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין קמץ ועלה בידו צ
5 צרור או *גרגר מלח או קורט של לבונה *פסל מפני שאמרו הקומץ את היתר והחסר
פסול אי זה הוא היתר שקמצו מבורץ וחסר *שקמץ בראשי אצבעותיו״ ג
כיצד הוא עושה פושט את אצבעותיו על פס ידו ריבה שמנה וחיסר
שמנה חסר לבונתה פסולה הקומץ את המנחה לאכל שיריה בחוץ או כזית משירי[ה]
בחוץ להקטיר קומצה בחוץ או כזית מקומצה בחוץ או להקטיר לבונתה בחוץ
10 פסול ואין בו כרת״ ד לאכל שיריה למחר או כזית משיריה למחר להקטיר
קומצה למחר או כזית מקומצה למחר או להקטיר לבונתה למחר פיגול וחיי[בין]
עליו כרת״ ה זה הכלל כל הקומץ והנותן בכלי והמהלך והמקטיר לאכל נ
דבר שדרכו לאכל ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר חוץ למקומו פסול ואין בו
כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבים עליו כרת ובלבד *שיקרב המתיר כמצותו״ ו
15 כיצד קרב המתיר כמצותו קמץ בשתיקה ונתן בכלי *והילך והקטיר חוץ
לזמנו או שקמץ חוץ לזמנו *נתן בכלי והילך והקטיר בשתיקה או שקמץ ונתן בכלי
והילך והקטיר חוץ לזמנו זה הוא שקרב המתיר כמצותו״ *ז כיצד לא קרב המתיר
כמצותו קמץ חוץ למקומו *נתן בכלי והילך והקטיר חוץ לזמנו או שקמץ חוץ
לזמנו *נתן בכלי והילך והקטיר חוץ למקומו או שקמץ ונתן בכלי והילך והקטיר חוץ
20 למקומו מנחת חוטא ומנחת קנאות שקמצן שלא לשמן *נתן בכלי והילך והקטיר חוץ
*לזמנו או שקמץ חוץ *לזמנו *נתן בכלי והילך והקטיר שלא לשמן או שקמץ ונתן בכלי
והילך והקטיר שלא לשמן זה הוא שלא קרב המתיר כמצותו״ *ז לאכל כזית בחוץ
*כזית למחר כזית למחר *כזית בחוץ כחצי זית בחוץ *כחצי זית למחר כחצי
זית למחר *כחצי זית בחוץ פסול ואין בו כרת״ *ח אמ׳ ר׳ יהודה זה הכלל אם
25 מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום פיגול וחייבין עליו כרת ואם מחשבת
*מקום קדמה למחשבת הזמן פסול ואין בו כרת וחכמ׳ אומ׳ זה וזה פסול ואין בו כרת
לאכל כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין״ הל׳ *ח

פרק ב הקומץ את המנחה לאכל שיריה או להקטיר קומצה למחר
מודה ר׳ יוסי בזה שהוא פיגול וחייבים עליו כרת להקטיר לבונתה למחר
30 ר׳ יוסי אומר *פיגול ואין בו כרת וחכמ׳ אומר׳ פיגול ואין וחייבים עליו כרת אמרו לו

* כן הוא בכתיבת היד.

מה *שנת זו מן הזבח *אמר להם שהזבח דמו ובשרו ואימוריו אחד והלבונה אינה
מן המנחה״ **ב** שחט שני כבשים לאכל את מן החלות למחר *הקטר שני
*בזכים לאכל את מן הסדרים למחר ר׳ יוסי אומר אותה החלה ואותו הסדר
*שחשב עליו פיגול וחייבים עליו כרת והשני פסול ואין בו כרת וחכמים אומרים זה
5 וזה פיגול וחייבים עליו כרת״ **ג** נטמאת אחת מן החלות או אחד מן הסדרים
ר׳ יהודה אומר שניהם יצאו לבית השריפה שאין קרבן ציבור חלוק וחכמ׳
אומ׳ הטמא בטומאתו והטהור יאכל״ **ד** *התודה מפגלת את הלחם והלחם
אינו מפגל את התודה כיצד השוחט את התודה לאכל ממנה למחר היא
והלחם מפוגלים לאכל מן הלחם למחר הלחם מפוגל והתודה אינה מפוגלת״
10 **ה** התודה הכבשים מפגלים את הלחם והלחם אינו מפגל את הכבשים כיצד
השוחט את הכבשים לאכל מהם למחר הם והלחם מפוגלים לאכל מן הלחם
למחר הלחם מפוגל והכבשים אינן מפוגלים״ **ו** הזבח מפגל את הנסכים
משקדשו בכלי דברי ר׳ מאיר והנסכים אינן מפגלים את הזבח כיצד
השוחט את הזבח לאכל ממנו למחר הוא ונסכיו מפוגלים להקריב *נסכיו למחר הנסכים
15 מפוגלים והזבח אינו מפוגל״ **ז** פיגל בקומץ ולא בלבונה בלבונה ולא בקומץ
ר׳ מאיר אומר פיגול וחייבים עליו כרת וחכמ׳ אומר׳ אין בו כרת עד *שפיגל
¶בכל המתיר *מודים חכמ׳ לר׳ מאיר במנחת חוטא ובמנחת קנאות שאם פיגל ב/
בקומץ שהוא פיגול וחייבים עליו כרת שהקומץ הוא המתיר״ **ח** שחט אחד
מן הכבשים לאכל שתי חלות למחר הקטיר אחד מן הבזכים לאכל שני
20 סדרים למחר ר׳ מאיר אומר פיגול וחייבים עליו כרת וחכמ׳ אומר׳ אין ¶בו כרת עד
שיפגל *בכל המתיר שחט אחד מן הכבשים לאכל ממנו למחר הוא פיגול וחבירו כשר
לאכל וחבירו למחר שניהם כשרים״ **הל׳ ח׳** **פרק ג׳** הקומץ
את המנחה לאכל דבר שאין דרכו לאכל ולהקטיר
דבר שאין דרכו להקטיר כשר ר׳ ליעזר פוסל לאכל דבר שדרכו לאכל *ולהקטיר דבר
25 שדרכו להקטיר פחות מכזית כשר לאכל כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין
אכילה והקטרה מצטרפים״ **ב** לא יצק לא בלל לא פתת לא מלח לא הניף לא
הגיש או שפתתן פתים מרובות ולא משחן כשירות נתערב קומצה בקומץ חברתה
במנחת כהנים במנחת כהן *משיח במנחת נסכים כשירה ר׳ יהודה אומר במנחת
כהן *משיח ובמנחת נסכים פסולה שזו בלילתה עבה וזו בלילתה רכה והן בולעות
30 זו מזו״ **ג** שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

ומזו בפני עצמה כשרות ואם לאו פסולות הקומץ שנתערב במנחה שלא נקמצ"ה
לא יקטיר ואם הקטיר זו שניקמצה *עלת לבעלים וזו שלא נקמצה לא עלת לבעלים
נתערב קומצה בשיריה או *בשיריה של חברתה לא יקטיר ואם הקטיר עלת לבעלים"
ד ניטמא הקומץ והקריבו הציץ מרצה יצא והקריבו אין הציץ מרצה *על הטמא
5 ואינו מרצה על היוצא" ה ניטמאו שיריה נשרפו שיריה אבדו שיריה כמידת
ר' ליעזר כשרה *כמידת רבי יהושע פסולה שלא בכלי שרת פסולה ר' שמע'
מכשיר הקטיר קומצה פעמים כשרה" ו הקומץ מעוטו מעכב את רובו *ועשרון
מעוטו מעכב את רובו היין מעוטו מעכב את רובו והשמן מעוטו מעכב
את רובו הסלת והשמן מעכבים זה את זה הקומץ והלבונה מעכבים זה את זה"
10 ז שני שעירי יום הכפורים מעכבים זה את זה שני כבשי עצרת מעכבים זה את
זה שתי חלות מעכבות זו את זו שני סדרים מעכבים זה את זה שני *בזכים
מעכבים זה את זה הסדרים והבזכים מעכבים זה את זה" ח שני מינים שבנז"יר
שלשה שבפרה ארבע' שבתודה ארבעה שבלולב ארבעה שבמצורע מ/
מעכבים זה את זה שבע הזיות שבפרה מעכבות זו את זו שבע הזיות *שעל בין הבדי"ם
15 ושעל הפרכת ושעל מזבח הזהב מעכבות זו את זו" ט שבעה קני מנורה
מעכבים זה את זה ושבעה נרותיה מעכבים זה את זה שתי *פרשות שבמזוז"ה
מעכבות זו את זו *אפילו כתב אחד מעכבן ארבע פרשיות שבתפילין מעכבות זו
את זו ואפילו כתב אחד מעכבן ארבע ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה
אחת ר' ישמע' אומר ארבעתן ארבע מצות" הל' ט" פרק ד התכלת
20 אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת
תפילה של יד אינה מעכבת של ראש ושל ראש אינה מעכבת של יד הסלת והשמן
אינן מעכבין את היין ולא היין מעכבן המתנות שעל מזבח החיצון אינן מעכבות
זו את זו" ב הפרים *האילים והכבשים והשעירים אינם מעכבין זה את זה אמ' ר'
שמע' אם היו להם פרים מרובים ולא היו להם נסכים יביאו פר אחד ונסכיו
25 *ואל *יקרבו כולם בלא נסכים" ג הפר *והאיל והכבשים והשעיר אינם מעכבים
את הלחם ולא הלחם מעכבן הלחם מעכב את הכבשים והכבשים אינן מעכבים
את הלחם דברי ר' עקיבה אמ' ¶ר' שמע' בן ננס לא כי אלא הכבשים מעכבים את ה/
הלחם והלחם אינו מעכב *הכבשים שכן מצינו *שכשהיו ישרא' במדבר ארבעים שנה
קרבו כבשים בלא לחם אף *כן יקרבו כבשים בלא לחם" ד אמר ר' שמע' הלכה
30 כדברי בן ננס *אין הטעם כדבריו שכל האמור בחומש הפקודים קרב במדבר

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

וכל

וכל האמור בתורת כהנים לא קרב במדבר משבאו לארץ קרבו אילו ואילו *מפני
מה אני אומר יקרבו כבשים בלא לחם שהכבשים מתירין את עצמן *ולא לחם בלא
כבשים *שאין לי מי יתירנו״ ה התמידים אינן מעכבים את המוספים ולא
המוספים מעכבים את התמידים ולא המוספים מעכבים זה את זה לא הקריבו
5 כבש בבקר יקריבו בין הערבים אמ׳ ר׳ שמע׳ אמתי בזמן שהיו אנוסים או שוגגים
אבל אם היו מזידים *לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים״ ו לא
הקטירו קטרת בבקר *יקטירו בין הערבים אמ׳ ר׳ שמע׳ וכולה היתה קריבה
בין הערבים שאין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטורת הסמים ולא את מזבח העולה
אלא בתמיד של שחר ולא את השלחן אלא בלחם הפנים בשבת ולא את המנורה אלא
10 בשבעה נירותיה בין הערבים״ ז חביתי כהן גדול לא היו באות חצאים אלא
מביא עשרון שלם וחוצהו וכ׳ ומקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים
*כהן שהקריב מחצה בשחרית ומת ומינו כהן אחר תחתיו לא יביא חצי עשרון מביתו
ולא חצי עשרונו של ראשון אלא מביא עשרון שלם *וחוציהו *מקריב מחצה ומחצה
אבד נמצאו שני חציים קריבים ושני חציים אובדים לא מינו כהן אחר *משלמי היתה
15 קריבה ר׳ שמעו׳ אומר משל ציבור ר׳ יהודה אומר משל יורשים ושלימה היתה קריבה״

הל׳ ז׳ פרק ה כל המנחות באות מצה חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלחם
שהן באות חמץ ר׳ מאיר אומר השאור בודה להם מתוכן
ומחמצן ר׳ יהודה אומר אף היא אינה *באה מן המובחר אלא מביא את השאור ונותן
לתוך המידה וממלא את המידה אמרו לו אף היא היתה חסרה או יתירה״ ב כל
20 המנחות נילושות בפושרים ומשמרן שלא יחמיצו *אם החמיצו שיריה עובר
בלא תעשה שנ׳ כל המנחה אשר תקריבו לי׳׳ לא תעשה חמץ *וחייב על לישתה ועל
עריכתה ועל אפייתה״ ג יש טעונות שמן ולבונה שמן ולא לבונה לבונה ולא
שמן לא שמן ולא לבונה *אילו טעונות שמן ולבונה מנחת הסולת והמחבת
והמרחשת והחלות והרקיקים ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת גוים ומנחת
25 נשים ומנחת העומר מנחת נסכים טעונה שמן *ואינה טעונה לבונה לחם הפנים
טעון לבונה *ואינו טעון שמן *ושתי הלחם מנחת חוטא ומנחת קנאות לא שמן ולא
לבונה״ ד וחייב על השמן בפני עצמו ועל הלבונה בפני עצמה נתן עליה שמן
פסלה לבונה ילקטנה נתן שמן על שיריה אינו עובר בלא תעשה נתן כלי
על גבי כלי לא פסלה״ ה יש טעונות הגשה ואינן טעונות תנופה, תנופה ולא
30 הגשה הגשה ותנופה לא תנופה ולא הגשה אילו טעונות הגשה ואינן טעונות

* כן הוא בכתיבת היד.

תנופה מנחת הסלת והמחבת והמרחשת והחלות והרקיקים ומנחת כהנים
ומנחת כהן משיח ומנחת גוים ומנחת כהן משיח נשים ומנחת חוטא ר' שמעון
אומר מנחת כהנים *ומנחת כהן משיח אין *בהם הגשה מפני שאין בהם *תנופה וכל
שאין *בה *תנופה אין בה הגשה״ ו אילו טעונים תנופה *ואינן טעונין הגשה
5 לוג שמן של מצורע ואשמו והבכורים *דברי ר' ליעזר בן יעקב ואמורי
שלמי יחיד וחזה ושוק שלהם אחד אנשים ואחד *הנשים בישר' אבל לא באחרים ושתי
הלחם ושני כבשי עצרת״ ז כיצד הוא עושה נותן את שתי הלחם על גבי שני
כבשים ומניח שתי ידיו *מלמטה מוליך ומביא מעלה ומוריד ש' אמר הונף
ואשר הורם תנופה היתה במזרח והגשה במערב ותנופות קודמות להגשות
10 מנחת העומר ומנחת קנאות טעונות תנופה והגשה לחם הפנים ומנחת נסכים
לא תנופה ולא הגשה״ ח ר' שמעון אומר שלשה מינים טעונים שלש מצות
שתים בכל אחת ואחת ושלישית אין בהם ואילו הם זבחי שלמי יחיד
וזבחי שלמי צבור ואשם מצורע זבחי שלמי יחיד טעונים סמיכה חיים ותנופה
שחוטים ואין בהם תנופה חיים זבחי שלמי ציבור טעונים תנופה חיים ושחוטים ואין
15 בהם סמיכה *אשם מצורע טעון סמיכה ותנופה *חי ואין בו תנופה שחוט״ ט
האומר הרי עלי במחבת לא יביא במרחשת במרחשת לא יביא במחבת
מה בין מחבת למרחשת אלא שהמרחשת יש לה כסוי והמחבת אין לה כסוי דברי
ר' יוסי הגלילי ר' חנניה בן גמליא' אומר מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשים ומחבת
צפה ומעשיה קשים״ י/ ¶הרי עלי בתנור לא יביא מאפה כופח ומאפה רעפים
20 ומאפה יורות הערביים ר' יהודה אומר אם רצה יביא מאפה כופח הרי עלי
מנחת מאפה לא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקים ר' שמע' מתיר מפני שהוא קרבן
אחד״ הל' י' פרק ו״ אילו מנחות נקמצות ושיריהם לכהנים מנחת
הסלת והמחבת והמרחשת והחלות והרקיקים
ומנחת גוים ומנחת נשים ומנחת העומר ומנחת חוטא ומנחת קנאות ר' שמע' אומ'
25 מנחת חוטא של כהנים נקמצת *הקומץ קרב לעצמו והשירים קריבין לעצמן״
ב מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים למזבח ואין בהם לכהנים
בזה יפה כח המזבח מכח הכהנים שתי הלחם ולחם הפנים לכהנים ואין בהם
למזבח *בזה יפה כח הכהנים מכח המזבח״ ג כל המנחות *נעשות בכלי
*וטעונות שלש מתנות שמן יציקה ובלילה ומתן שמן בכלי קודש לעשייתן
30 *החלות בוללן דברי רבי וחכמי' אומ' אף הסולת החלות טעונות בלילה והרקיקים

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

משיחה

*משיחה כיצד *מושחן כמין כי ושאר השמן נאכל לכהנים״ ד׳ כל המנחות
*נעשות בכלי *וטעונות פתיתה מנחת ישראל כופל אחד לשנים ושנים
לארבעה ומבדיל *מנחות כהנים כופל אחד לשנים ושנים לארבעה ואינו מבדיל
מנחת כהן *משיח מכפלה ר׳ שמע׳ אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהם
5 פתיתה מפני שאין בהם קמיצה וכל שאין *בה קמיצה אין בה פתיתה וכולם *פתיתתן
כזיתים״ ה׳ כל המנחות טעונות שלש מאות שיפה וחמש מאות בעיטה
*השיפה והבעיטה בחיטים ר׳ יוסי אומ׳ אף בבצק כל המנחות באות נ
עשר עשר חוץ מלחם הפנים וחביתי כהן גדול שהן באות שתים עשרה דברי ר׳
יהודה רבי מאיר אומר *כולם באות שתים עשרה חוץ מחלות תודה והנזירות
10 שהן באות עשר עשר״ ו׳ העומר היה בא עשרון משלש סאים שתי הלחם
שני *עשרונות משלש סאים לחם הפנים עשרים *וארבעה עשרונות
מעשרים וארבע סאים״ ז׳ העומר היה מנופה בשלש עשרה נפה *שתי
הלחם בשתים עשרה ולחם הפנים באחת עשרה ר׳ שמעון אומ׳ לא
היה *להן *קיצבה אלא סלת מנופה כל צרכה היה מביא שנ׳ ולקחת סלת ואפית אותה
15 *שתהא מנופה כל צרכה״ פרק ז׳ הל׳ ז׳ התודה היתה באה חמש סאים
ירושלמיות שהן שש מדבריות שתי איפות והאיפה שלש
סאים עשרים עשרון עשרה לחמץ ועשרה למצה עשרה לחמץ עשרון לחלה ועשר׳
למצה ובמצה *שלשת מינים חלות ורקיקים ורבוכה נמצאו שלשה עשרונות ושליש
לכל מין שלוש חלות לעשרון״ ב׳ *ובמידה ירושלמית היו שלשים קב חמשה
20 עשר לחמץ וחמשה עשר למצ׳ חמשה עשר לחמץ קב *ומחצה לחלה וחמש׳
עשר למצה *ובמצה שלשת מינים חלות ורקיקים ורבוכה נמצאו חמשת קבים לכל
מין שתי חלות לקב״ ג׳ המלואים היו באים כמצה שבתודה חלות ורקיקים
ורבוכה הנזירות היתה באה שתי ידות כמצה שבתודה חלות ורקיקים ואין
בה רבוכה *עשרת קבים *ירושלמיים שהן ששה עשרונות *ועודין״ ד׳ ומכולם
25 היה נוטל אחד מעשרה תרומה שנ׳ והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה
לי״י אחד שלא יטול פרוס מכל קרבן *שיהוא כל הקרבנות שווים *שלא יטול מקרבן
לחבירו לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה והשאר נאכל לבעלים״ ה׳ השוחט
את התודה בפנים ולחמה חוץ לחומה לא קדש הלחם שחטה עד שלא
קרמו בתנור ואפילו קרמו כולם חוץ מאחד מהם לא קדש הלחם״ ו׳ שחטה
30 חוץ לזמנה וחוץ למקומה קדש הלחם שחטה ונמצאת טריפה לא קדש

* כן הוא בכתיבת היד.

הלחם שחטה ונמצאת בעלת מום ר' אליעזר אומר קדש וחכמ' אומר' לא קדש
שחטה שלא לשמה וכן איל המלואים וכן שני כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן לא
קדש הלחם׳׳ **ז** נסכים שקדשו בכלי ונימצא הזבח פסול אם יש שם זבח אחר
יקרבו עמו ואם לאו יפסלו בלינה ולד תודה ותמורתה והמפריש תודתו
ואבדה והפריש אחרת תחתיה אינן טעונים לחם ש' והקריב על זבח התודה התודה
טעונה לחם ולא ולדה ולא *חליפה ולא תמורתה טעונים לחם׳׳ **ח** האומר
*עלי תודה יביא היא ולחמה מן החולים התודה מן החולים ולחמה מן המעשר
יביא *לחמה מן החולים *והתודה מן המעשר *לחמה מן החולים יביא התודה היא
ולחמה מן המעשר יביא *לא יביא מחיטי מעשר שני אלא ממעות מעשר שני׳׳
ט ומנין לאומר הרי עלי תודה *לא יביא אלא מן החולים ש' וזבחת פסח לי״י
אלהיך צאן ובקר והלא אין הפסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים אם כן
למה נאמר צאן ובקר אלא להקיש כל הבא מן *הצאן ומן הבקר לפסח מה הפסח
שהוא בא *חובה *אינו בא אלא מן החולין אף כל דבר שהוא בא חובה לא יביא אלא מן
החולים *הרי עלי תודה *והרי עלי שלמים הואיל והן באים חובה לא יבואו אלא מן
החולים *אף הנסכים בכל מקום לא יבואו אלא מן החולים׳׳ **הל' ט' פרק ח**
כל קרבנות הצבור והיחיד באים מהארץ ומחוצה לארץ
מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינן באים אלא מן החדש ומן
הארץ׳׳ **ב** וכולם אינן באים אלא מן המובחר *אי זה הוא מובחר שלהם מכמס
*וזנוחה אלפא לסולת שניה להם *הפרים בבקעה כל הארצות היו כשרות אלא
*מיכן היו מביאים׳׳ **ג** אין מביאין לא מבית הזבלים *לא מבית השלחים ולא
מבית האילן ואם הביא כשר כיצד הוא עושה נרה *שנה ראשונה ובשנייה
זורעה קודם לפסח שבעים יום והיא עושה סלת מרובה כיצד הוא בודק הגיזבר
מכנים את ידו לתוכה עלה בה אבק פסולה עד שיניפנה ואם התליעה פסולה׳׳
ד *תקעו אלפא לשמן אבא שאול אומר שניה *להרגב בעבר הירדן כל הארצות
היו כשרות אלא מיכן היו מביאים׳׳ **ה** אין מביאין לא מבית הזבלים
ולא מבית השלחים ולא ממה שנזרע ביניהם ואם הביא כשר אין מביאים
אנפקנון ואם הביא כשר אין מביאים מן הגרגרים שנשרו במים ולא מן הכבושים
ולא מן השלוקים ואם הביא פסול׳׳ **ו** שלשה זיתים ובהם שלשה שמנים
הזית הראשון מגרגרו בראש הזית וכותש ונותן לתוך הסל ר' יהודה אומר
סביבות הסל זה ראשון טען בקורה ר' יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען

* כן הוא בכתיבת היד

זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות״ ז הזית השני מגרגרו בראש
הגג וכותשו ונותן לתוך הסל ר׳ יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון טען
בקורה ר׳ יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה
והשאר למנחות״ ח הזית השלישי עוטנו *בבית עד שילקה ומעלהו ומנגבו
5 בראש הגג וכותשו ונותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון
טען בקורה ר׳ יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה
והשאר למנחות״ ט הראשון שבראשון אין למעלה *הימנו השני שבראשון והראשון
שבשני שוים השלישי שבראשון והשני שבשני והראשון שבשלישי שוים
השלישי שבשני והשני שבשלישי שוים השלישי שבשלישי אין למטה הימנו״ י
10 אף המנחות היו בדין שיטענו שמן זית זך מה אם המנורה שאינה לאכילה
טעונה שמן זית זך המנחות שהן לאכילה אינו דין שיטענו שמן זית זך ת״ל זך כתית
למאור ולא זך כתית למנחות״ יא ומניין היו מביאין את היין *קרוחים *וחטולים
אלפא ליין שניה להם בית רימה ובית לבן בהר וכפר ¶סגנה בבקעה כל
הארצות היו כשרות אלא מיכן היו מביאים״ יב אין מביאין לא מבית הזבלים
15 ולא מבית השלחים ולא ממה שנזרע ביניהם ואם הביא כשר אין מביאין
*אליסטן ואם הביא כשר אין מביאין ישן דברי רבי וחכמ׳ מכשירין אין מביאין לא
מתוק ולא מעושן ולא מבושל *אם הביא פסול אין מביאין מן הדליות אלא מן *הרוגליות
ומן הכרמים העבודים״ יג לא היו כונסין אותו בחצבים *גדלים אלא בחביות
קטנות ואינו ממלא *חבית עד פיה כדי שיהא ריחו נודף אינו מביא לא
20 מפיה מפני *קמחון ולא משוליה מפני *שמרים אלא מביא משלישה ומאמצעה כיצד
הוא בודק הגיזבר יושב והקנה בידו זרק את הגיד והקיש בקנה ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומ׳
יין שעלה בו קמחים פסול ש׳ תמימים יהיו לכם ומנחתם תמימים יהיו לכם ונסכיהם״

הל׳ יג׳ פרק ט

שתי מידות *שליבש היו במקדש עשרון וחצי עשרון ר׳
מאיר אומר עשרון עשרון וחצי עשרון מה היה
25 משמש שבו היה מודד לכל המנחות לא היה מודד לא בשל שלשה לפר ולא בשל שנים
לאיל אלא מודדן עשרונות חצי עשרון מה היה משמש שבו היה חולק *מנחת כהן גדול
מחצה בבקר ומחצה בין הערביים״ ב שבע מידות של לח היו במקדש הין וחצי
*הין ושלישית *הין ורביעית *הין לוג וחצי שמ׳ן לוג ורביעית *ר׳ לעזר בר׳ צדוק אומ׳
שנתות היו בהין עד כאן לפר עד כאן לאיל עד כאן לכבש ר׳ שמע׳ אומ׳ לא היה שם הין
30 וכי מה היה ההין משמש אלא מידה יתירה של לוג ומחצה היתה **שם שבה היה מודד למנחת

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ האף שלפנינו הנסחא עתה **סגנה** כבנדפס, **בוגנה** היתה המלה לראשונה: וכן נראת עד היום הזה.

** כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

כהן גדול לוג ומחצה בבקר ולוג ומחצה בין הערבים״ ג רביעית מה היתה
משמשת רביעית מים למצורע ורביעית שמן לנזיר   חצי לוג מה היה
משמש חצי לוג מים לסוטה וחצי לוג שמן לתודה ובלוג היה מודד לכל המנחות אפילו
מנחה של ששים עשרון נותן לה *חצי לוג ר׳ ליעזר בן יעקב אומר אפי׳ מנחה של ששים
5 עשרון אין לה אלא לוגה ש׳ למנחה ולוג שמן ששה לפר וארבעה לאיל ושלשה לכבש
שלשה ומחצה למנורה מחצי לוג לכל נר״ ד מערבים נסכי *פרים *בנסכי נ
אלים נסכי כבשים בנסכי כבשים של יחיד   בשל ציבור של יום בשל אמש
אבל אין מערבים נסכי כבשים בנסכי פרים ואלים ואם בללן אילו בפני עצמן נ
ואילו בפני עצמן ונתערבו כשרים אם עד שלא בלל *פסל הכבש הבא עם העומר
10 אף על פי שמנחתו כפולה לא היו נסכיו פש׳ול כפולים״ ה כל *מידות שהיו
במקדש היו נגדשות חוץ משל כהן גדול שהיה *גדשה   לתוכה מידות
הלח בירוניהם קודש ומדות היבש בירוניהם חול ר׳ עקיבה אומ׳ *מידת הלח
קדש *ומידת היבש חול לפיכך בירוניהם חול ר׳ יוסי אומ׳ לא משם זה אלא שהל(ח)
*נעבד והיבש אינו *נעבד״ ו כל קרבנות הציבור והיחיד טעונים נסכים
15 חוץ מן הבכור והמעשר   והפסח והחטאת והאשם אלא שחטאתו
של מצורע ואשמו טעונים נסכים״ ז כל קרבנות הציבור אין בהם סמיכה
חוץ מן הפר הבא על כל המצות   ושעיר המשתלח ר׳ שמעון אומ׳ אף
שעירי ¶עבודה זרה״ ח כל קרבנות היחיד טעונים סמיכה חוץ מן הבכור
והמעשר והפסח   *היורש סומך ומביא *נסכיו ומימר״ ט *⁎*הכל
20 סומכים חוץ מחרש שוטה וקטן וסומא ונכרי והעבד והשליח   והאשה
וסמיכה שירי מצוה על הראש בשתי ידים *במקום שסומכים שוחטים ותכף לסמיכה
שחיטה״ י חומר בסמיכה מבתנופה ובתנופה מבסמיכה שאחד מניף לכל
*החוברים   ואין אחד סומך לכל החוברים *חומר בתנופה שהתנופה נוהגת
בקרבנות היחיד ובקרבנות הציבור בחיים ובשחוטים ובדבר שיש בו רוח חיים
25 ובדבר שאין בו *מה שאין כן בסמיכה״ הל׳ י׳ פרק י׳ ר׳ ישמע׳ אומ׳
העומר היה בא בשבת משלש סאים   ובחול מחמש
וחכמ׳ אומ׳ אחד *שבת ואחד *חול משלש היה בא״ ב ר׳ *חנכייה סגן הכהנים אומ׳
בשבת היה נקצר ביחיד *במגל אחד ובקופה אחת   ובחול בשלשה *ובשלש
קופות ובשלש מגלות וחכ׳ אומ׳ אחד שבת ואחד חול בשלשה ובשלש קופות ובשלש
30 מגלות״ ג מצות העומר לבוא מן הקרוב לא ביכר הקרוב לירושלם מביאים

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר כתב הקצור ממלות עבודה זרה כך ע״ז; אולם אחרי כן כתב שתי המלות במלואן, ונשארו שתי הנקדות במקומן.

⁎ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

אותו

אותו מכל מקום מעשה שבא מגגות *גריפים ושתי הלחם מבקעת עין סוכר׃
ד כיצד היו עושין שלוחי בית דין יוצאים מערב יום טוב ועושים אותו כריכות
במחובר לקרקע כדי שיהא נוח *לקצר *כל העיירות הסמוכות לשם מתכנסות
לשם כדי שיהא נקצר בעסק גדול׃ ה כיון *שחשיכה אומר להם בא השמש
5 אומרים הין בא השמש אומרים הין מגל זו אומרים הין *קופה זו אומרים
הין קופה זו אומרים הין בשבת אומר להן שבת זו אומרים הין שבת זו אומרים הין
אקצור והן אומ׳ לו קצור אקצור והן אומ׳ לו קצור שלשה פעמים על כל דבר ודבר
והן אומרים לו הין הין הין׃ ו כל כך למה מפני *הבדסים שהיו אומ׳ אין קצירת
העומר במוצאי יום טוב׃ ז קצרוהו ונתנוהו בקופות הביאוהו לעזרה
10 *והיו מהבהבים אותו באור כדי לקיים בו מצות קלי דברי ר׳ מאיר וחכמ׳
אומרי׳ בקנים *ובקלחות חובטים אותו כדי שלא יתמעך׃ ח נתנוהו *באבוב
ואבוב היה מנוקב כדי שיהא האור *שליט בכולו שטחוהו בעזרה והרוח
מנשבת בו נתנוהו *לרחים של גרוסות והוציאו ממנו עשרון שהוא מנופה בשלש
עשרה נפה והשאר נפדה ונאכל לכל אדם וחייב בחלה ופטור מן המעשרות
15 ר׳ עקיבה מחייב בחלה ובמעשרות׃ ט בא לו לעשרון ונתן שמנו ולבונתו
יצק ובלל הניף והגיש *קמץ והקטיר והשאר נאכל לכהנים׃ י משקרב
העומר יוצאים *ומוציאים שוק ירושלם שהוא מלא קמח *קלי שלא *כרצון חכמים
דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ *כרצון חכמים היו עושין משקרב העומר הותר החדש
מיד *הרחוקים מותרים מחצות היום ולהלן משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן
20 בן זכאי שיהא יום *הניף כולו אסור אמ׳ ר׳ יהודה והלא מן התורה הוא אסור שנ׳
עד עצם היום הזה מפני מה הרחוקים מותרים מחצות היום ולהלן מפני שהן נ
יודעים שאין בית דין מתעצלים בו׃ יא העומר היה מתיר במדינה ושתי
הלחם במקדש אין מביאין *מנחת *ביכורים ומנחת בהמה קודם
לעומר ואם הביא פסול קודם לשתי הלחם לא יביא ואם הביא כשר׃ יב
25 החטים והשעורים והכוסמים ושבולת שועל והשיפון הרי אלו חייבי׳
בחלה ומצטרפים זה עם זה ואסורים בחדש מלפני הפסח ומלקצור מלפני העומר
*אם השרישו קודם לעומר העומר *מתירין ואם לאו אסורין עד שיבוא *העומר הבא׃
יג קוצרים *בבית השלחים שבעמקים אבל לא גודשים אנשי יריחו קוצרים כר/
*כרצון חכמי׳ וגודשין שלא *כרצון חכמים ולא מיחו בידם הקוצר לשחת *מאכיל
30 לבהמה אמ׳ ר׳ יהודה אימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביאה שליש ר׳ שמע׳ אומ׳ אף

* כן הוא בכתיבת היד.

יקצור ויאכיל אף משהביאה שלים״ **יד** *וקונדיס מפני *נטיעות מפני בית
האבל מפני ביטול בית המדרש לא יעשה אותן *כריכות אבל מניחם
צבתים מצות העומר לבוא מן הקמה לא מצא יביא מן העמרים מצותו לבוא מן
הלח לא מצא יביא *יבש מצותו לקצור בלילה נקצר ביום כשר ודוחה את השבת״
5 **הל׳ יד׳ פרק יא** שתי הלחם נילושות אחת אחת ונאפות אחת אחת
ולחם הפנים נילוש אחד אחד ונאפה *שתים שתים
*ובטפס היה עושה אותן *כשהוא רדן נותנן *לטפס כדי שלא יתקלקלו״ **ב**
אחד שתי הלחם ואחד לחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ *ואפיתן בפנים
ואינן דוחות את השבת ר׳ יהודה אומר כל מעשיהם בפנים ר׳ שמעו׳ אומ׳ לעולם
10 הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשירות בעזרה וכשירות בבית *פגי״ ׳
ג חביתי כהן גדול לישתן ואפייתן בפנים ודוחות את השבת טחונן והרקידן
*אינו דוחה את השבת כלל אמ׳ ר׳ עקיבה כל מלאכה שאיפשר לה לעשות מער׳
שבת אינה דוחה את השבת ושאי אפשר לה לעשות מערב שבת דוחה את השבת״
ד כל המנחות יש בהם מעשה כלי בפנים ואין בהם מעשה כלי בחוץ כיצד שתי
15 הלחם ארכן שבעה ורחבן ארבעה וקרנותיהם ארבע אצבעות *ולחם הפנים
*ארכו עשרה ורחבו חמשה וקרנותיו שבע אצבעות ר׳ יהודה אומ׳ שלא תטעה *זרד
יהז בן זומא אומר ונתת על השלחן לחם הפנים לפני תמיד לחם הפנים שיהוא לו
פנים״ **ה** השלחן ארכו עשרה ורחבו חמשה לחם הפנים *ארכו עשרה ורחבו
חמשה נותן ארכו כנגד רחבו של שלחן וכופל *טפחים ומחצה מיכן וטפחים
20 ומחצה מיכן נמצא ארכו ממלא *רחבו של שלחן דברי ר׳ יהודה״ **ו** ר׳ מאיר אומ׳
השלחן ארכו שנים עשר ורחבו ששה לחם הפנים ארכו עשרה ורחבו חמשה
נותן ארכו כנגד רחבו של שלחן וכופל טפחים מיכן וטפחים מיכן *רווח בא/
באמצע כדי שתהא הרוח מנשבת *בהם אבא שאול אומר שם היו נותנים שני *בזיכי
לבונה של לחם הפנים אמרו לו והלא כבר נאמר ונתת על המערכת לבונה זכה אמר
25 להם והלא כבר נאמר ועליו מטה מנשה״ **ז** ארבעה סניפים של זהב היו שם
מופצלים מראשיהם שהיו סומכים בהם שנים לסדר זה *ועשרים ושמונה
קנים כחצי קנה חלול ארבעה עשר לסדר זה וארבעה עשר לסדר זה לא סידור קנים
ולא נטילתם דוחה את השבת אלא נכנס מערב שבת ושומטן ונותנן לארכו של שלחן
כל הכלים שהיו במקדש ארכן לארכו של בית״ **ח** שני שלחנות היו באולם מבפנים
30 על פתח הבית אחד של שיש ואחד של זהב על של שיש נותנים לחם הפנים

* כן הוא בכתיבת היד.

בכניסתו

בכניסתו ועל של זהב ביציאתו שמעלים בקדש ולא מורידים *אחד של זהב מבפנים
שעליו לחם הפנים תמיד״ ט *וארבעה כהנים נכנסים שנים בידם שני סדרים
ושנים בידם שני *בזכים וארבעה *מקדמים לפניהם שנים ליטול שני סדרים ושנים
ליטול שני בזכים המכניסים עומדין בצפון ופניהם לדרום *והמוציאים עומדים בדרום
5 ופניהם לצפון אילו מושכים ואלו מניחים וטפחו של זה כנגד טפחו של זה שנ׳ לפני ל
תמיד ר׳ יוסי אומר אפי׳ אילו נוטלים ואילו מניחים אף זו היתה תמיד יצאו *ונתנום
על *שלחן *הזהב שהיה באולם הקטירו הבזכים והחלות מתחלקות לכהנים״ י׳
חל יום הכפורים להיות בשבת החלות מתחלקות לערב חל להיות *לאחר
שבת שעיר של יום הכפורים נאכל לערב *והבבליים אוכלים אותו כשהוא חי מפני
10 שדעתן יפה״ יא *סידר את הלחם בשבת ואת *הבזיכים לאחר שבת והקטיר
את *הבזכים בשבת פסולה ואין חייבים עליהן משם פיגול ונותר וטמא״
יב סידר את הלחם ואת הבזכים בשבת והקטיר את הבזכים לאחר שבת *פסולה
ואין חייבים עליהן משם פיגול ונותר וטמא״ יג סידר את הלחם ואת
הבזכים לאחר שבת והקטיר *הבזכים בשבת פסולה כיצד יעשה יניחנה
15 לשבת הבאה שאפילו היא על השלחן ימים *אין בכך כלום׳ יד שתי הלחם
נאכלות אין פחות משנים ולא יתר על שלשה כיצד נאפות מערב יום
טוב ונאכלות ביום טוב לשנים חל יום טוב להיות אחר *שבת נאכלות לשלשה לחם
הפנים נאכל אין פחות מתשעה ולא יתר על אחד עשר כיצד נאפה *מערב שבת
ונאכל בשבת לתשעה חל יום טוב להיות ערב שבת נאכל לעשרה שני ימים טובים
20 של ראש השנה נאכל לאחד עשר ואינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב רבן
שמע׳ בן גמליא׳ *אמ׳ משם שמע׳ בן הסגן דוחה את יום טוב ואינו דוחה את יום צום״

הל׳ יד׳ פרק יב המנחות והנסכים שנטמאו עד שלא *קדשו בכלי יש להם
פדיון מקדשו בכלי אין להם פדיון העופות והעצים וה/
והלבונה וכלי שרת אין להם פדיון שלא נאמר אלא *בהמה״ ב האומר הרי עלי
25 במחבת והביא במרחשת במרחשת והביא במחבת מה שהביא הביא וידי
חובתו לא יצא זו להביא במחבת והביא במרחשת במרחשת והביא במחבת הרי זו
פסולה״ ג *האומר הרי עלי *שני עשרונות להביא בכלי אחד והביא בשני כלים
בשני כלים והביא בכלי אחד מה שהביא הביא וידי חובתו לא יצא אילו להביא
בכלי אחד והביא בשני כלים בשני כלים והביא בכלי אחד הרי אלו פסולים״
30 ד הרי עלי שני עשרונות להביא בכלי אחד והביא בשני כלים אמרו לו בכלי אחד

* כן הוא בכתיבת היד.

נדרת הקריבן בכלי אחד כשרים ובשני כלים פסולים״ ה הרי עלי שני עשרונות
להביא בשני כלים והביא בכלי אחד אמרו לו בשני כלים נדרתה הקריבן
בשני כלים כשרים *נתנן בכלי אחד כשתי מנחות שנתערבו״ ו הרי עלי מנחה
מן השעורים יביא מן החיטים קמח יביא סלת *שלא שמן ולבונה יביא עמה שמן
5 ולבונה חצי עשרון יביא עשרון שלש עשרון ומחצה יביא שנים ר׳ שמע׳ פוטר שלא
*נתנדב כדרך המתנדבים״ ז מתנדב אדם מנחה של ששים עשרון ומביא בכלי
אחד אם אמר הרי עלי ששים ואחד מביא ששים בכלי אחד ואחד בכלי אחד שכן
*הציבור מביא ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד דיו ליחיד
*שהוא *פוחת מן הציבור אחד״ ח אמ׳ ר׳ שמע׳ והלא אילו לפרים ואילו לכבשים *ואין
10 נבללים זה עם זה אלא עד ששים יכולין להבלל אמרו לו ששים נבללים וששים
ואחד *אינן נבללים אמר להם כל מידות חכמים *בארבעים סאה הוא טובל *ובארבעים
סאה חסר קורטוב אינו יכול לטבול בהם אין מתנדבים לוג שנים וחמשה אבל מתנדבים
שלשה וארבעה וששה ומששה ולמעלה״ ט מתנדבים יין ואין מתנדבים שמן
דברי ר׳ עקיבה רבי טרפון אומ׳ מתנדבים שמן אמ׳ ר׳ טרפון מה מצינו ביין נ
15 *שהוא בא חובה ובא נדבה אף השמן *שהוא בא חובה *יבוא נדבה אמר לו ר׳ עקיבה לא
אם אמרתה ביין שכן הוא קרב *וחובתו בפני עצמו תאמר בשמן שאינו קרב וחובתו
בפני עצמו אין שנים מתנדבים עשרון אחד אבל מתנדבים עולה ושלמים ובעוף אפילו
פרידה אחת״ הל׳ ט׳ פרק יג הרי עלי עשרון יביא אחד עשרונות
יביא שנים פר/ פרשתי ואיני יודע מה פרשתי יביא
20 ששים עשרון הרי עלי מנחה יביא אי זו שירצה ר׳ יהודה אומר יביא מנחת הסולת שהיא
מיוחדת שבמנחות״ ב מנחה מן המנחה יביא אחת מנחות מן המנחות יביא שתים
פרשתי ואני יודע מה פרשתי יביא חמשתן פרשתי *מנחות של *עשרונות ואיני נ   כל׳ ואיני
יודע מה פרשתי יביא מנחה של ששים עשרון ר׳ אומ׳ יביא מנחות של עשרונות מאחד
ועד ששים״ ג הרי עלי עצים לא יפחות משני *גזרין לבונה לא יפחות מקומץ חמשה
25 קומצים הן האומר הרי עלי לבונה לא יפחות מקומץ המתנדב מנחה יביא עמה
קומץ לבונה המעלה את הקומץ בחוץ חייב ושני בזכים טעונים שני קמצים״ ד
הרי עלי זהב לא יפחות מדינר זהב כסף לא יפחות מדינר כסף נחשת לא
יפחות ממעה כסף פרשתי ואיני יודע מה פרשתי *יהא מביא עד שיאמר לא לכך נתכוונתי״
ה הרי עלי ¶עולה יביא כבש ר׳ *לעזר בן עזריה אומר תור או בן יונה פרשתי ¶יביא *ביום
30 *מריבה״ ו הרי עלי עולה יביא כבש ר׳ *לעזר בן עזריה אומ׳ תור או בן יונה

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ שתי טעיות גדולות טעה הסופר פה בשכחו בראשונה ההלכה המדברת ביין, ובשובו אחרי כן אל סופה, מלבד הטעיות הקטנות אשר הרשמתין כנהוג.

פרשתי

פרשתי מן הבקר ואיני יודע מה פרשתי יביא פר ועגל מן הבהמה ואיני יודע מה
פרשתי יביא פר ועגל *ואיל גדי וטלה פרשתי ואיני יודע מה פירשתי מוסיף עליהם תור
ובן יונה״ ו׳ הרי עלי תודה *או שלמים יביא כבש פרשתי מן הבקר ואיני יודע מה
פרשתי יביא פר ופרה *ועגל ועגלה ‡מן הבהמה ואיני יודע מה פרשתי יביא
5 פר ופרה עגל ועגלה ‡מן הבהמה ואיני יודע מה פרשתי יביא פר ופרה עגל ועגלה איל
ורחל גדי וגדייה שעיר ושעירה טלה וטלה״ ז׳ הרי עלי שור יביא הוא ונסכיו במנ׳ה
עגל יביא הוא ונסכיו במ׳נ׳ה בחמש איל יביא הוא ונסכיו בשתים **חוץ מנסכיו
איל בשתים יביא בשתים חוץ מנסכיו כבש בסלע יביא בסלע חוץ מנסכיו שור במנה
והביא שנים במנה לא יצא אפילו זה במנה חסר דינר וזה במנה חסר דינר שחור והביא
10 לבן לבן והביא שחור גדול והביא קטן לא יצא קטן והביא גדול יצא רבי אומר לא יצא״
ח׳ שור זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו שנים שני שוורים אילו עולה ונסתאבו
אם רצה יביא בדמיהן אחד רבי אוסר איל זה עולה *ומסתאב אם רצה יביא בדמיו
כבש כבש זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו איל רבי אוסר האומר אחד מכבשי
הקדש ואחד משוורי הקדש היו לו שנים *הקטן שבהם הקדש שלושה הבינוני שבהם
15 הקדש פירשתי ואיני יודע מה פרשתי או שאמר אמר לי *אבא *הגדול שבהם הקדש״
ט׳ הרי עלי עולה יקריבנה במקדש *אם הקריבה בבית *נחוניון לא יצא *שאקריבה
בבית נחוניון *יקריבה במקדש *אם הקריבה בבית נחוניון *לא יצא ר׳ שמע׳ אומ׳
אין זה עולה הרי אני נזיר יגלח במקדש אם גילח בבית נחוניון לא יצא שאגלח בבית
נחוניון יגלח במקדש אם גילח בבית נחוניון יצא ר׳ שמע׳ אומ׳ אין זה נזיר הכהנים של/
20 ששמשו בבית נחוניון לא ישמשו במקדש בירושלם ואין צריך לומר דבר אחר ש׳ אך
לא יעלו כהני הבמות וגו׳ הרי הם כבעלי מומים חולקים ואוכלים אבל לא מקריבים
נאמר בעולת *בהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף אשה ריח ניחוח ובמנחה אשה ריח
*ניחוח ללמד שאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין אדם את דעתו לשמים״

25 חסלת מסכת מנחות

מסכתא דשחיטת חולין״ פרק ראשון הכל

שוחטין
ושחיטתן כשרה חוץ מחרש שוטה וקטן שמא יקלקלו בשחיטתן וכולם ששחטו ואחרים
30 רואים אותן שחיטתן כשרה שחיטת *הנכרי נבלה *ומטמא במשא השוחט בלילה וכן

* כן הוא בכתיבת היד.
‡ כל י״א מלות האלו הן הוספה בטעות.
** כנראה הסופר טעה פה שתי טעיות.

הסומא ששחט שחיטתו כשרה השוחט בשבת וביום הכפורים אף על פי שהוא מתחייב
בנפשו שחיטתו כשרה״ ב השוחט במגל יד ובצור ובקנה שחיטתו כשרה הכל שו/
שוחטים ולעולם שוחטים ובכל שוחטים חוץ ממגל קציר והמגירה והשנים והצפורן
מפני שהן חונקים השוחט במגל קציר *כדרך *הולכתה בית שמיי פוסלים ובית הלל מכשירי׳
5 ואם החליקו שיניה הרי *זו כסכין״ ג השוחט מתוך הטבעת ושייר בה מלא החוט
על פני כולה שחיטתו כשרה* המולק מן הצדדים מליקתו פסולה השוחט
מן העורף שחיטתו פסולה המולק מן העורף מליקתו כשרה *שכל העורף כשר למליקה
וכל הצואר כשר לשחיטה״ ד נמצא *הכשר בשחיטה פסול במליקה הכשר במליקה
פסול בשחיטה הכשר *בתרין פסול בבני יונה הכשר בבני יונה פסול בתרין
10 תחילת* הצהוב בזה ובזה פסול״ ה הכשר בפרה פסול בעגלה הכשר בעגלה
פסול בפרה הכשר בכהנים פסול בלוים הכשר בלוים פסול בכהנים הטהור
בכלי חרש טמא בכל הכלים הטהור בכל הכלים טמא בכלי חרש הטהור בכלי עץ טמא
בכלי מתכות הטהור בכלי מתכות טמא בכלי עץ החייב בשקדים המרים פטור במתוקים
החייב במתוקים פטור במרים ו התמד עד שלא החמיץ אינו *נלקח בכסף מעשר*
15 משהחמיץ נלקח בכסף מעשר* האחים השותפים *שחייבים בקולבון פטורים
ממעשר בהמה *ושחייבים במעשר בהמה פטורים מן הקולבון כל מקום שיש מכר
אין קנס *כל מקום שיש קנס אין מכר כל מקום שיש מיאון אין חליצה *כל מקום שיש חליצה
אין מיאון כל מקום שיש תקיעה אין הבדלה וכל מקום שיש הבדלה אין תקיעה *כיצד יום
טוב שחל להיות *ערב שבת תוקעים ולא מבדילים *לאחר השבת מבדילים אבל לא תוקעים
20 כיצד מבדילים *בין קדש לקדש ר׳ *דוסה אומ׳ בין קודש *החמור לקדש הקל״ הל׳ ו׳

פרק ב׳ השוחט אחד בעוף ושנים בבהמה שחיטתו כשרה ורובו של
אחד כמוהו ר׳ יהודה אומ׳ עד שישחוט את הורידים״ ב חצי אחד
בעוף ואחד וחצי בבהמה שחיטתו פסולה רוב אחד בעוף *ושנים בבהמה שחיטתו
כשרה״ ג השוחט שני ראשים *כאחת שחיטתו כשרה שנים אוחזין בסכין ושוחטים
25 אפילו אחד מלמעלן ואחד מלמטן *שחיטתן כשרה״ ד התיז את הראש
בבת אחת פסולה היה שוחט והתיז את הראש בבת אחת אם יש בסכין מלא
הצואר *כשר היה שוחט והתיז שני ראשים בבת אחת אם יש בסכין מלא צואר אחד כשר
*במי דברים אמורים בזמן שהוליך ולא הביא או הביא ולא הוליך אבל אם הוליך והביא
אפילו כל שהוא אפי׳ *באזמל כשר״ ה נפלה סכין ושחטה אף על פי ששחטה כדרכה
30 פסולה ש׳ וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל״ ו נפלה סכין והגביהה

* כן הוא בכתיבת היד.

נפלו

נפלו *כלים והגביהן השחיז את הסכין *עף ובא חבירו ושחט אם ששה כדי שחיטה
אחרת פסולה ר' שמע' אומ' אם ששה כדי ביקור״ ז' שחט את הוושט ופסק
את הגרגרת *שחט את הגרגרת ופסק את הוושט או ששחט את אחד
מהם והמתין לה עד שמתה או שהחליד את הסכין תחת השני ופסקו ר' *ישבאב אומ'
5 נבלה ר' עקיבה אומ' טריפה כלל אמ' ר' ישבאב משם ר' יהושע כל *שניספסלה *משחיטתה
נבלה וכל ששחיטתה כראוי ודבר אחר גרם לה להפסל טרפה והודה לו ר' עקיבה״
ח' השוחט בהמה וחיה ועוף ולא יצא מהם *כשרים ונאכלים בידים *מושאבות לפי
שלא הוכשרו בדם ר' שמע' אומ' הוכשרו בשחיטה״ ט' השוחט את
*המסכנת רבן ¶גמליאל אומר עד שתפרכס ביד וברגל ר' ליעזר אומר
10 דייה *עם זינקה אמ' ר' שמעון אף השוחט בלילה *ובשחר *עמד ומצא הכתלים מלאים
דם כשרה שזינקה *כמידת ר' ליעזר וחכמ' אומ' עד שתפרכס *ביד *וברגל או עד
שתכשכש *בזנב אחד בהמה דקה ואחד בהמה גסה בהמה דקה שפשטה את ידה ולא
החזירה פסולה שאינה אלא הוצאת נפש *במי דברים אמורים *בחוקת שהיתה *מסכנת
אבל אם היתה בחזקת *בריאה אפי' לא היו בה אחד מכל הסימנים *האילו כשרה״
15 י' השוחט לנכרי שחיטתו כשרה *ר' ליעזר פוסל אמ' ר' אליעזר אפילו שחטה
שיאכל הנכרי מחצר כבד שלה פסולה *שמחשבת הנכרי לעבודה זרה״
יא' אמר ר' יוסי קל וחומר הדברים *מה אם במקום שהמחשבה פוסלת במוקדשים
אין הכל הולך אלא *לאחר העובד מקום שאין המחשבה פוסלת בחולין *לא
יהא הכל הולך אלא לאחר השוחט״ יב' השוחט לשם הרים לשם גבעות לשם
20 ימים לשם נהרות לשם מדברות שחיטתו פסולה שנים אוחזים בסכין
ושוחטים אחד לשם אחד מכל אילו ואחד לשם דבר *אחר *שחיטתן פסולה״ יג'
אין שוחטים *לתוך הימים ולא לתוך הנהרות ולא לתוך הכלים *אלא שוחט
הוא לתוך *העוגל *שלמים ובספינה על גבי הכלים אין שוחטים *בגומה *אבל עושה הוא
אדם גומה בתוך ביתו בשביל שיכנס הדם *בתוכה ובשוק לא יעשה כן שלא יחקה את
25 המינים״ יד' השוחט לשם עולה לשם *שלמים לשם אשם תלוי לשם פסח *ולשם
תודה שחיטתו פסולה *ר' שמע' מכשיר שנים אוחזים בסכין ושוחטים
אחד לשם אחד מכל אלו ואחד לשם דבר *אחר *שחיטתן פסולה״ טו' השוחט לשם
חטאת לשם אשם ודיי לשם בכור לשם מעשר *ולשם תמורה שחיטתו
כשרה זה הכלל *דבר שהוא נידר ונידב השוחט לשמו *פסול ודבר שאינו לא נידר ולא
30 נידב השוחט לשמו כשר״ הל' טו' פרק ג' אילו טרפות בבהמ'

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ כנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

נקובת היושט ופסוקת הגרגרת ניקב קרום של מוח ניקב הלב לבית חללו *נפסק
החוט שלה ניסברה *השיזרה *ניטלה הכבד ולא נשתייר הימנה כלום הריאה שניקבה
או שחסרה ר׳ שמע׳ אומ׳ עד שתינקב לבית *השיפונות״ ב נקבה הקבה נקבה
המרה ניקבו הדקים הכרס הפנימית שניקבה או שניקרע רוב החיצונה ר׳ יהוד׳
אומר *בגדולה טפח ובקטנה *רובה״ ג המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ נפלה
מן הגג *ונשברו רוב צלעותיה ודרוסת הזאב ר׳ יהודה אומ׳ דרוסת הזאב בדקה
ודרוסת הארי בגסה דרוסת הנץ בעוף *הרק ודרוסת הגז בעוף הגס זה הכלל כל שאין
כמוהו *חייב טרפה״ ד *אילו כשירות בבהמה ניקבה הגרגרת או שניסדקה עד
כמה תחסר *רבן שמע׳ בן גמליא׳ אומ׳ עד כאיסר האיטלקי״ ה נפחתה *הגולגלת
ולא ניקב קרום של מוח ניקב הלב לא לבית חללו נשברה השיזרה ולא נפסק
*חוט שלה נטלה הכבד וניסתייר הימנה *כל שהוא המסס ובית הכוסות שניקבו זה לתוך
זה ניטל הטחול ניטלו הכליות ניטל *הלחי התחתון *ניטל *האם שלה *חרותה בידי
שמים *כשרה בידי אדם פסולה הגלודה ר׳ מאיר מכשיר וחכמ׳ פוסלים״ ו
*אילו טריפות בעוף נקובת הוושט *ופסוקת הגרגרת היכתה חולדה על
ראשה מקום שהיא עושה אותה טרפה ניקב הקרקבן ניקבו הדקים נפלה לאור *ונחמרו
בני מעיה אם ירוקים *פסולה ואם אדומים כשרה דרסה וטרפה לכותל או שרצצתה
בהמה והיא מפרכסת ואם שהת מעת לעת ושחטה כשרה״ ז אילו כשרות
בעוף ניקבה הגרגרת או שניסדקה היכתה חולדה *מקום *שאינה עושה אותה
טרפה ניקב הזפק רבי אומ׳ אפי׳ ניטל יצאו בני מעיה ולא ניקבו נשתברו *רגליה נשתברו
*אגפיה נמרטו כנפיה ר׳ יהודה אומר אם נטלה הנוצה פסולה״ ח אחוזת הדם
והמעושנת *ושאכלה *הרדפני ושאכלה צואת התרנגלים ושתה מים הרעים
כשרה אכלה סם המות או *שנשכה נחש *מתרת מפס טרפה ואסורה *מפני סכנת נפשות״
ט סימני בהמה וחייה נאמרו מן התורה וסימני העוף לא נאמרו *אמרו חכמים
כל עוף *דורס טמא וכל שיש לו אצבע יתירה וזפק *וקרקבן נקלף טהור רבי
*לעזר בר׳ צדוק אומר כל עוף *חולק את רגליו טמא״ י׳ ובחגבים כל שיש לו
ארבע רגלים וארבע כנפים *וקרסוליו וכנפיו *חופות את רובו ר׳ יוסי אומר
*שמו חגב ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת ר׳ יהודה אומ׳ שני קשקשים וסנפיר אחד
*אילו הם הקשקשים הקבועים בו *והסנפירים שהוא פורח בהם״ הל׳ ו׳ פרק ד׳
בהמה *שהיא מקשה לילד והוציא העובר את ידו *והחזירה מותר
הוציא את ראשו אף על פי שהחזירו הרי זה כילוד חותך מן העובר שבמעיה מותר

* כן הוא בכתיבת היד.

באכילה

באכילה מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה זה הכלל דבר *שהוא גופו אסור ודבר
שאינו גופו מותר״ ב *מבכרת שהיא מקשה לילד מחתך אבר אבר ומשליך לכ/
לכלבים יצא רובו הרי זה יקבר ונפטרה מן הבכורה״ ג בהמה שמת
עוברה בתוך מיעיה והושיט הרועה את ידו ונגע בו בין בבהמה טמאה בין
5 בבהמה טהורה טהור ר׳ יוסי הגלילי אומר בטמאה טמא ובטהורה טהור״ ד
וכן האשה שמת ולדה בתוך מיעיה והושיטה החיה את ידה ונגעה בו החיה
טמאה טמאת שבעה והאשה טהורה עד שיצא הוולד״ ה בהמה שהיא מקשה
לילד והוציא העובר את ידו וחתכה ואחר כך שחט את אמו הבשר טהור
שחט את אמו ואחר כך חתכה הבשר מגע נבלה דברי ר׳ מאיר וחכ׳ אומרי׳ מגע טרפה
10 שחוטה מה מצינו בטריפה ששחיטתה מטהרתה אף שחיטת הבהמה תטהר את
*העובר״ ו אמר להם ר׳ מאיר לא אם טיהרה שחיטת טרפה אותה בדבר שהוא
גופה תטהר את העובר בדבר שאינו גופה ומנין לטריפה ששחיטתה
מטהרתה בהמה טמאה אסורה באכילה *וטרפה אסורה באכילה מה בהמה טמאה
אין שחיטתה מטהרתה אף טרפה לא תטהרנה *שחיטתה״ ז אמרו להם *אם
15 *לא אמרתה בבהמה טמאה שלא היתה לה שעת הכושר תאמר בטריפה
שהיתה לה שעת הכושר טול לך מה שהבאתה הרי שנולדה טרפה מן הבטן מנין
לא אם אמרת בבהמה טמאה *שאין *למינה שחיטה תאמר בטריפה שיש למינה
שחיטה בן שמונה חי אין *שחיטתה מטהרתו לפי שאין למינו שחיטה״ ח השוחט
את הבהמה ומצא בה בן שמונה חי או מת או בן תשעה מת קורעו ומוציא את
20 דמו *ומצא *בה בן תשעה חי טעון שחיטה וחייב משם אותו ואת בנו דברי רבי מאיר
וחכמים אומרי׳ שחיטת אמו מטהרתו ר׳ שמע׳ השזורי אומ׳ אפילו בן ¶חמש שנים
והוא חורש בשדה שחיטת אמו מטהרתו קרעה ומצא בה בן תשעה חי טעון שחיטה
לפי שלא נשחטה אמו״ ט בהמה *שנתחתכו רגליה מן הארכובה ולמטן כשרה
מן הארכובה ולמעלן פסולה וכן שניטל צומת הגידים נשבר העצם אם
25 רוב הבשר קיים *שחיטתה מטהרתו אם אין רוב הבשר קיים אין שחיטתה מטהרתו״
י׳ השוחט את הבהמה ומצא בה שליה נפש היפה *תאכל ואינה מטמא *טומאת נבילות
*חשב עליה מטמא טומאת *אכלים אבל לא טמאת נבילות שליה שיצאת מקצתה
אסורה באכילה סימן הוולד באשה *סימן הוולד בבהמה *מבכרת שהפילה שליה יש/
ישליכנה לכלבים ובמוקדשים תקבר ואין קוברים אותה בפרשת דרכים ואין תולים
30 אותה באילן משם דרכי *האמורי״ הל׳ י׳ פרק ה אותו ואת בנו נוהג

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ וכן הנסחא בגמרא: אבל במשנה שבדפוס שלפנינו כתיב: **שמנה**. ובלי ספק שהה״א נראית בעיני הסופר או מעריך האותיות לחי״ת. וכאלה וכאלה הם מקורי הטעיות והשגיאות. והשם ינקנו מנסתרות!

*בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחולים ובמוקדשים כיצד השוחט
אותו ואת בנו חולים בחוץ שניהם כשרים והשני סופג את הארבעים קדשים בחוץ
הראשון חייב כרת ושניהם פסולים ושניהם סופגים את הארבעים״ **ב** חולים
בפנים שניהם פסולים והשני סופג את הארבעים קדשים בפנים הראשון כשר
ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול״ **ג** חולים וקדשים בחוץ הראשון חייב
כשר ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול״ **ד** קדשים וחולים בחוץ הראשון
כש׳ ופטור וה״ש חייב כרת ופסול והשני כשר ושניהם סופגים את הארבעי״ס
ה חולים וקדשים בפנים שניהם פסולים *השני סופג את הארבעים קדשים וחולים
בפנים הראשון כשר ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול״ **ו** חולים
בחוץ *בפנים הראשון כשר ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול״
ז קדשים בחוץ ובפנים הראשון חייב כרת ושניהם פסולים ושניהם סופגים את
הארבעים״ **ח** חולים בפנים ובחוץ הראשון פסול ופטור והשני סופג
את הארבעים וכשר״ **ט** קדשים בפנים ובחוץ הראשון כשר ופטור
והשני סופג את הארבעים ופסול״ **י** השוחט ונמצא טרפה השוחט
לעבודה זרה *השוחט פרת חטאת ושור הניסקל ועגלה ערופה ¶ר׳ מאיר
אומר מחייב ר׳ שמע׳ פוטר השוחט ונתנבלה בידו *הנוחר והמעקר פטור משם אתו
ואת בנו״ **יא** שנים שלקחו פרה ובנה אי זה שלקח ראשון ישחוט ראשון *אם קדם
השני זכה *השוחט פרה ושני בניה סופג שמונים שחט שני בניה ואחר כך
שחטה סופג *ארבעים שחטה ואת בתה ואת בת בתה סופג שמונים שחטה ואת בת
בתה ואחר כך שחט את בתה סופג *ארבעים *סומכס או׳ משם ר׳ מאיר סופג שמוני״ם
יב בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיע אמה מכרתי לשחוט
בתה מכרתי לשחוט ואילו הן ערב יום טוב האחרון של חג וערב יום טוב הראשון
של פסח וערב העצרת וערב ר״אש השנה וכדברי ר׳ יוסי הגל׳ אף ערב יום הכפורים
בגליל אמ׳ ר׳ יהודה אימתי בזמן שאין לו רווח *אינו צריך להודיע *מודה ר יהודה במוכר
את האם לחתן ואת הבת לכלה שהוא צריך להודיע שהדבר ידוע ששניהם שוחטים
ביום אחד״ **יג** בארבעה פרקים אלו משחיטים את הטבח *על כרחו אפילו שור
שוה אלף *דינר ואין *ללוקח אלא דינר כופים אותו לשחוט לפיכך אם מת
מת ללוקח אבל בשאר כל ימות השנה אינו כן לפיכך אם מת מת למוכר״ **יד**
יום אחד האמור *באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה את זו דרש שמע׳ בן
זומא נאמר במעשה בראשית יום אחד ונאמר באתו ואת בנו יום אחד מה יום אחד

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ מכאן אנו למדים שהחכמים המחייבים (במשנה שבמשניות ובמשנה שבגמרא) הם רבי מאיר.

האמור

האמור במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה אף יום אחד האמור באותו ואת בנו
היום הולך אחר הלילה״ **הל' יד'** **פרק ו'** כיסוי הדם נוהג בארץ ובחוצה
לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחולים אבל לא
במוקדשים *נוהג בחייה ובעוף במזומן ובשאינו מזומן *נוהג בכוי מפני שהוא ספק *אין
שוחטים אותו ביום טוב ואם שחטו אין מכסים את דמו השוחט ונמצא טרפה *השוחט
לעבודה זרה *השוחט חולים בפנים וקדשים בחוץ חייה ועוף הנסקלים ר' מאיר מחייב
וחכ' פוטרים השוחט ונתנבלה בידו הנוחר והמעקר פטור מלכסות״ **ב'** חרש
שוטה וקטן ששחטו ואחרים רואים אותם חייבים לכסות בינם לבין עצמן פטורים
מלכסות וכן לענין *אותו ואת בנו ששחטו ואחרים רואים אותם אסור לשחוט אחריהם
*בינו לבין עצמן ר' מאיר מתיר לשחוט אחריהם וחכ' אוסרים *מודים שאם שחטו שאינן
סופגין את הארבעים״ **ג'** שחט מאה *חייה במקום אחד כיסוי אחד לכולם מאה
עופות במקום אחד כיסוי אחד לכולם חייה ועוף במקום אחד כיסוי אחד
לכולם ר' יהודה אומר שחט חיה *יכסה ואחר כך ישחוט את העוף שחט ולא כיסה
וראהו אחר חייב לכסות *כיסה ונתגלה פטור מלכסות *כיסתו הרוח חייב לכסות״
ד' דם שנתערב במים אם יש בו *מראה דם חייב לכסות נתערב *ביין רואים אותו
כאילו הוא מים נתערב בדם *בהמה או בדם החיה רואים אותו כאילו הוא מים
ר' יהודה אומר אין דם מבטל דם״ **ה'** דם *הניתז ושעל הסכין חייב לכסות אמר
ר' יהודה אימתי בזמן שאין שם דם אלא הוא אבל אם יש שם *שלא הוא פטור
מלכסות״ **ו'** במה מכסים ובמה אין מכסים מכסים בזבל *דק *בחול דק בסיד
ובחרסית ובלבינה ובמגופה שכתשה אבל אין מכסין לא בזבל גס ולא בחול
גס ולא בלבינה ולא במגופה שלא *כתשה ולא יכפה עליו את הכלי ¶ולא יכסנו באבנים
כלל אמר רבן שמע' בן גמליא' דבר שהוא מגדל צמחים מכסים בו ודבר שאינו מגדל
צמחים אין מכסים בו״ **הל' ו'** **פרק ז'** גיד הנשה נוהג בארץ ובחוצה
לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחולים ובמוקדשים
*נוהג בבהמה ובחיה *ובירך של ימין ובירך של שמאל ואינו נוהג בעוף מפני שאין לו כף
ונוהג בשליל ר' יהודה אומ' אינו נוהג בשליל וחלבו מותר *אין הטבחים נאמנים על גיד
הנשה דברי ר' מאיר וחכמ' אומרי' נאמנים עליו ועל החלב״ **ב'** שולח הוא אדם
*לנכרי *ירך שגיד הנשה בתוכה מפני שמקומו ניכר הנוטל גיד הנשה צריך
שיטול את כולו ר' יהודה אומ' *יקיים בו מצות נטילה״ **ג'** האוכל מגיד הנשה כזית
סופג את הארבעים אכלו ואין בו כזית חייב אכל מזה כזית ומזה כזית סופג

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ ג' מלות האלו אינן נמצאות לא במשנה שבמשניות ולא במשנה שהבבלי נוסד עליה.

שמונים ר׳ יהודה אומר אינו שופג אלא ארבעים״ ד ירך שנתבשל בה גיד הנשה
אם יש בה בנותן טעם הרי *זה אסור כיצד משערים *אותה כבשר בלפת״ ה
גיד הנשה שנתבשל עם הגידים בזמן שהוא מכירו בנותן טעם אם אינו מכירו
כולם *אסורות והרוטב בנותן טעם״ ו וכן חתיכה של נבילה וחתיכה של דג טמא
5 שנתבשלו עם *חתיכות בזמן שהוא מכירן בנותן טעם אם אינו מכירן כולם
אסורות והרוטב בנותן טעם״ ז ונוהג בטהורה ואינו נוהג בטמאה רבי יהודה
אומר אף בטמאה אמ׳ ר׳ יהודה והלא *על בני יעקב נאסר גיד הנשה ועדיין *בהמה
טמאה מותרת להם אמרו לו מסיני נאמר אלא שנכתב במקומו״ הל׳ ז פרק ח

כל הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים וחגבים ואסור להעלותו
10 עם הגבינה על השלחן חוץ מבשר דגים וחגבים הנודר מן הבשר מותר בבשר דגים
ובחגבים העוף עולה עם הגבינה על השלחן ואינו נאכל *כדברי בית שמיי *בית הלל אומ׳
לא עולה ולא נאכל אמ׳ ר׳ יוסי זו מקולי בית שמיי ומחומרי בית הלל באי זה שלחן
אמרו בשלחן שהוא אוכל עליו אבל בשלחן שהוא סודר עליו את התבשיל נותן זה
בצד זה ואינו חושש״ ב צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יהוא
15 נוגעים זה בזה רבן שמעון בן גמליא׳ אומר אף שני אכסניים אוכלים על שלחן
אחד זה בשר וזה גבינה ואינם חוששין״ ג טיפת חלב שנפלה *לחתיכה אם יש
בה בנותן טעם באותה חתיכה *נוער את הקדרה אם יש בה בנותן טעם
באותה קדרה *הכחל קורעו ומוציא *חלבו לא קרעו אינו עובר עליו הלב קורעו ומוצא
את דמו לא קרעו אינו עובר עליו המעלה את העוף עם הגבינה על השלחן אינו עובר
20 בלא תעשה״ ד בשר בהמה טהורה וחלב בהמה טהורה אסור לבשל ואסור
בהנייה בשר בהמה טהורה וחלב בהמה טמאה *או בשר בהמה טמאה וחלב
בהמה טהורה מותר לבשל ומותר בהנייה ר׳ עקיבה אומ׳ חייה ועוף אינן מן התורה
ש׳ לא תבשל גדי בחלב אמו *שלשה פעמים פרט לחיה ולעוף ולבהמה טמאה״
ה רבי יוסי הגלילי אומ׳ נאמר לא תאכלו כל נבלה ונאמר לא תבשל גדי בחלב אמו
25 את שהוא אסור משום נבילה אסור מלבשל בחלב עוף שהוא אסור משום נבילה
אינו דין שיהא אסור מלבשל בחלב ת׳ל בחלב אמו יצא העוף שאין לו חלב אם״
ו קיבת הנכרי ושל נבלה הרי זו אסורה המעמיד *בעורה של קיבה *אם יש בה בנותן
טעם הרי זו אסורה כשירה שינקה מן הטרפה קיבתה אסורה וטרפה שינקה מן
הכשירה קיבתה מותרת מפני שהוא כנוס במעיה״ ז חומר בחלב מבדם *ובדם
30 מבחלב *שהחלב מועלים בו וחייבים עליו משם פיגול ונותר וטמא מה

* כן הוא בכתיבת היד

שאין

שאין כן בדם *חומר בדם שהדם נוהג בבהמה ובחייה ובעופות בין טמאים *בין טהורי׳
והחלב אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד׳׳ **הל׳ ז׳ פרק ט׳**
העור והרוטב *והקיפה והאלל והעצמות והגידים
והקרנים והטלפים מצטרפים לטמא טומאת *אכלים אבל לא טומאת נבילות כיוצא
5 בו השוחט בהמה טמאה לנכרי והיא מפרכסת *מטמא טומאת אכלים אבל לא טומאת
נבילות עד שתמות או עד שיתיז את ראשה ריבה לטמא טומאת אכלים *מה שריבה
לטמא טומאת נבילות ר׳ יהודה אומ׳ האלל המכונס אם יש *כזית במקום אחד
*אין חייבים עליו׳׳ **ב** *ואלו שעורותיהן כבשרן עור האדם *עור החזיר של י
*יושב ר׳ יוסי אומ׳ אף עור החזיר של בר *עור *חטרת הגמל הרכה ועור*
10 בית הבושת *עור השליל ועור שתחת האליה ועור האנקה והכח והלטאה והחומט
ר׳ יהודה אומ׳ הלטאה כחולדה וכולם *שיעבירם או שהילך בהם כדי עבודה
טהורים חוץ מעור האדם ר׳ יוחנן בן נורי אומ׳ שמונה שרצים יש להם עורות׳׳
ג המפשיט בבהמה ובחיה *בטמאה *בטהורה בדקה ובגסה לשטיח כדי אחיזה
ולחמת עד שיוציא את כל החזה המרגיל כולו חיבור לטומאה ליטמא
15 ולטמא׳׳ **ד** עור שעל הנואר ר׳ יוחנן בן נורי אומ׳ אינו חיבור וחכ׳ אומרי׳
חיבור עד שיפשיט את כלו עור שיש עליו כזית בשר הנוגע בציב
*ויוצא הימנו ובשערה שכנגדו טמא *היה עליו כשני חציי זתים *מטמים *במגע
אבל לא במשא דברי ר׳ ישמעאל ר׳ עקיבה אומ׳ לא במגע ולא במשא *מודה ר׳ עקיב׳
*בכשני חציי זיתים שהן *תחובים בקיסם והסיטן שהוא טמא מפני מה ר׳ עקיבה
20 מטהר בעור מפני שהעור מבטלן׳׳ **ה** קולית המת וקולית המוקדשין הנוגע
*בהם בין *נקובים בין סתומים טמא קולית הנבלה וקולית השרץ הנוגע
בהם סתומים *טהור ניקבו כל שהן מטמאים במגע ומנין *אף במשא ת״ל *והנוגע
והנושא את שבא לכלל מגע בא לכלל משא לא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא׳׳
ו ביצת השרץ המרוקמת טהורה ניקבה כל שהוא טמאה *שרץ שחציו בשר
25 וחציו אדמה הנוגע בבשר טמא ובאדמה טהור ר׳ יהודה אומר אף הנוגע
באדמה שכנגד הבשר טמא האבר והבשר המדולדלים בבהמה מטמאין טומאת
אוכלין במקומן *ואינם צריכים הכשר נשחטה הבהמה הוכשרו *דמיה דברי ר׳ מאיר
ר׳ ישמעאל אומ׳ לא הוכשרו מתה הבהמה הבשר צריך הכשר האבר מטמא משם
אבר מן החי ואינו מטמא משם אבר מן הנבלה דברי ר׳ מאיר ר׳ שמעון מטהר׳׳
30 **ז** האבר והבשר המדולדלים באדם טהורים מת האדם הבשר טהור והאבר

* כן הוא בכתיבת היד.

מטמא משם אבר מן החי ואינו מטמא משם אבר מן המת דברי ר' מאיר *ר' שמעון
מטהר" הל' א' פרק י' הזרוע והלחיים והקבה נוהגים בארץ ובחוצה
לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחולים אבל לא
במוקדשים שהיה בדין *מה אם החולים שאינן חייבים בחזה ובשוק חייבים במתנות
5 קדשים שהן חייבים בחזה ובשוק אינו דין שיהוא חייבים במתנות ת"ל ואתן אתם
לאהרן *ולבניו לחק עולם אין *לך אלא מה שאמור בענין" ב' כל *קדשים שקדם
מום קבוע להקדישן ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות ויוצאים לחולין
לגזז ולהעבד ולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ פטור *ואינם עושים
תמורה ואם מתו יפדו חוץ מן הבכור ומן המעשר" ג' וכל שקדם הקדישן
10 את מומן או מום עובר להקדישן *לאחר מיכן נולד להם מום קבוע לה/
*להקדישן ונפדו פטורים מן הבכורה ומן המתנות ואינם יוצאים לחולים להגזז ל
*ולהעבד ולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן *והשחטן בחוץ חייב ועושין תמורה
*אם מתו יקברו" ד' בכור שנתערב במאה בזמן שמאה שוחטים את כולם
פוטרים את כולם אחד שוחט את כולם פוטרים לו אחד השוחט לכהן
15 ולנכרי פטור מן המתנות והמשתתף עמהם צריך שירשום ואם אמר *לו חוץ מן
המתנות פטור מן המתנות אמר *לו מכור לי בני מעיה של פרה והיו בהן מתנות
נותנן לכהן ואינו מנכה לו מן הדמים *לקחן ממנו במשקל נותנן לכהן ומנכה לו מן
הדמים" ה' גר שנתגייר והיתה לו פרה *נשחטת עד שלא ניתגייר פטור משניתג"ר
חייב *אם ספק פטור שהמוציא מחבירו עליו הראיה" ו' אי זה הוא
20 הזרוע מפרק של ארכובה עד כף של יד והוא של נזיר וכנגדו ברגל שוק ר'
יהודה אומר שוק מפרק של ארכובה עד סובך של רגל אי זה הוא הלחי מפרק של
לחי עד פיקה של גרגרת" הל' א' פרק יא' ראשית הגז נוהג בארץ ובחוצה
לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחולים אבל לא
במוקדשים חומר בזרוע *בלחיים ובקבה מראשית הגז שהזרוע והלחיים והקבה
25 נוהגים בבקר ובצאן בין מרובה ובין ממועט *ראשית הגז אינו נוהג אלא ברחלים
ואינו נוהג אלא במרובה" ב' וכמה הוא מרובה בית שמיי אומרי' שתי *רחלים
ש' יהיה איש עגלת בקר ושתי צאן בית הלל אומ' חמש ש' וחמש צאן עשויות
חמש *רחלות גוזזות מנה מנה ופרס חייבות בראשית הגז דברי ר' דוסא וחכמי' אומרי'
חמש רחלות גוזזות כל שהן" ג' מה הוא נותן לו משקל חמש סלעים *שתי ביהודה
30 שהן עשר סלעים בגליל מלובן *לא *צוי כדי לעשות ממנו בגד קטן ש' תתן לו

* כן הוא בכתיבת היד.

שיהא

שיהא בו כדי מתנה ׳ ד לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור ליתנו ולא
צבעו חייב הלוקח גז צאנו של *חבירו אם שייר המוכר המוכר חייב ואם
לאו הלוקח חייב״ ה היו לו שני מינים *טחופות ולבנות מכר לו טפוחות אבל
לא לבנות זכרים אבל לא נקבות זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו״ הל׳ ה

5 פרק יב שילוח הקן נוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא
בפני הבית בחולים אבל לא במוקדשים חומר בכיסוי הדם משלוח
הקן שכסוי הדם נוהג בחייה ובעוף במזומן ובשאינו מזומן ושלוח הקן אינו נוהג
אלא בעוף ואינו נוהג אלא בשאינו מזומן״ ב אי זה הוא שאינו מזומן כגון
אווזים ותרנגלים שקיננו בפרדס *אם קיננו בתוך הבית *כגון *יונים *דורסיות
10 פטור מלשלח״ ג אי זה הוא שאינו מזומן עוף טמא פטור מלשלח עוף טמא
רובץ על ביצי עוף טהור וטהור רובץ על ביצי עוף טמא פטור מלשלח קורא
זכר ר׳ ליעזר מחייב וחכמ׳ פוטרי׳ ד היתה מעופפת בזמן שכנפיה נוגעות
בקן חייב לשלח אין כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח אין שם אלא אפרוח
אחד או ביצה אחת חייב לשלח ש׳ קן קן מכל מקום״ ה היו שם אפרוחים
15 מפריחים או ביצים מוזרות פטור מלשלח ש׳ והאם רבצת על האפרוחים
או על *הבנים מה אפרחים בני קיימה אף בנים בני קיימה יצאו מוזרות *מה הבנים
*צריכות לאמם אף האפרחים צריכות לאמם יצאו *מפרחים״ ו שלחה וחזרה
שלחה וחזרה אפילו *ארבעה *חמשה פעמים חייב לשלח ש׳ שלח תשלח
אמ׳ הרי אני נוטל את האם ומשלח את הבנים חייב לשלח ש׳ שלח תשלח את האם
20 ואת הבנים תקח לך נטל את הבנים והחזירן לקן ואחר כך חזרה האם עליהם פטור
מלשלח״ ז הנוטל אם על הבנים ר׳ יהודה אומ׳ *לוקה ואינו משלח וחכ׳ אומ׳
משלח ואינו לוקה זה הכלל כל מצוה בלא תעשה שיש בה קום ועשה אין חייבים
עליה״ ח לא יטול אדם אם על הבנים אפילו לטהר בה את המצורע *מה אם
מצוה קלה שהיא *באסר אמרה התורה למען ייטב לך והארכת ימים קל
25 וחומר *מצות חמורות שבתורה״ הלכות שמונה״

חסילה מסכתא דחולין״

מסכת בכורות

פרק ראשון הלוקח עובר חמורו
30 של נכרי והמוכר לו אף על פי שאינו רשאי והמשתתף לו והמקבל

* כן הוא בכתיבת היד.

ממנו והנותן לו בקבלה פטור מן הבכורה ש׳ בישראל אבל לא באחרים כהנים ולוים
פטורים מקל וחומר אם פטרו את של ישראל במדבר דין הוא שיפטרו את של עצמן״
ב פרה שילדה כמין חמור וחמור שילדה כמין סוס פטור מן הבכורה ש׳ ופטר
חמור ופטר חמור שני פעמים עד שיהא היולד חמור והנולד חמור ״ ג
5 ומה הן באכילה בהמה טהורה שילדה כמין בהמה טמאה מותר באכילה וטמאה
שילדה כמין בהמה טהורה אסור באכילה שהיוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור
טהור דג טמא שבלע לדג טהור מותר באכילה וטהור שבלע לדג טמא אסור באכילה
לפי שאינו גידוליו״ ד *חמורו שלא ביכרה וילדה שני זכרים נותן טלה אחד לכהן
זכר ונקבה מפריש טלה אחד לעצמו שתי *חמוריו שלא ביכרו וילדו שני זכרים
10 נותן שני *טלים לכהן זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה נותן טלה אחד לכהן שתי נקיבות
וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום ״ ה אחת ביכרה ואחת שלא
ביכרה וילדו שני זכרים נותן טלה אחד לכהן זכר ונקבה מפריש טלה אחד
לעצמו ש׳ ופטר חמור תפדה בשה מן הכבשים ומן העיזים זכר ונקבה גדול וקטן ת/
תמים ובעל מום ופודה בו פעמים הרבה נכנס לדיר להתעשר ואם מת* כהנה בו״
15 ו אין פודין לא בעגל ולא בחייה *לא בשחוטה ולא בטרפה *לא בכלאים ולא בכוי
ר׳ לעזר מתיר בכלאים מפני שהוא ¶שהוא בכוי מפני שהוא ספק נתנו לכהן אין
הכהן רשאי לקיימו עד שיפריש שה תחתיו״ ז המפריש פדיון פטר חמור
ומת ר׳ ליעזר אומר חייבים באחריותו כחמש סלעים של בן וחכמ׳ אומ׳ אין
חייבים באחריותו כפדיון מעשר שני״ ח העיד ר׳ יהושע ור׳ צדוק על פדיון פטר
20 חמור שמת שאין כאן לכהן כלום מת פטר חמור ר׳ ליעזר אומ׳ יקבר ומותר
בהנייתו של טלה וחכמ׳ אומר׳ *אינו צריך להקבר והטלה לכהן״ ט לא רצה
לפדותו עורפו *בקפיס מאחריו וקוברו מצות פדיה קודמת למצות עריפה
ש׳ *אם לא תפדה וערפתו מצות *היעידה קודמת למצות פדיה ש׳ אשר לא יעדה והפדה
מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה שהיו מתכונים לשם מצוה ועכשיו שאינן
25 מתכונים לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום מצות גאולה באדון הוא
קודם לכל אדם ש׳ * אם לא יגאל ונמכר בערכך״ הל׳ ט׳ פרק שני
הלוקח עובר פרתו של נכרי והמוכר לו *על פי
שאינו רשאי והמשתתף לו והמקבל ממנו ונותן לו בקבלה פטור מן הבכורה ש׳ בישר׳
אבל לא באחרים כהנים ולוים חייבין לא נפטרו מבכור בהמה טהורה *לא נפטרו אלא
30 מפידיון הבן ומפטר חמור״ ב כל קדשים שקדם מום קבוע להקדישן ונפדו חי/

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ האמת אחת, ולטעות אין סוף! וזה נראה פה, כי הסופר, או אחד שקדמו, רצה לכתוב **שהוא שה וא** (רצונו לומר בקצור **ואוסר**), וטעה וכתב **שהוא שהוא**.

חייבים

חייבים בבכורה ובמתנות ויוצאין לחולים להגזז ולהעבד ולדן וחלבן מותר לאחר
פדיונן והשוחטן בחוץ פטור *אינן עושין תמורה *אם מתו יפדו חוץ מן הבכור ומן
המעשר״ ג כל שקדם הקדישן את מומן או מום עובר להקדישן *לאחר מיכן
נולד להם מום קבוע להקדישן ונפדו פטורים מן הבכורה ומן המתנות
5 ואינם יוצאים לחולים להגזז ולהעבד ולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ
חייב ועושים תמורה ואם מתו יקברו״ ד המקבל צאן ברזל מן הגוי ולדות ו
פטורים ולדי ולדות חייבים *העמידו ולדות תחת אימותיהם *ולדות פטורים ולדי
*ולדות חייבים רבן שמע׳ בן גמלי׳ אומ׳ אפי׳ עד עשרה דורות פטורים שאחריותן לנכר׳י״
ה רחל שילדה כמין עז ועז שילדה כמין רחל פטור מן הבכורה *אם יש בו מקצת
10 סימנים חייב״ ו *רחילו שלא בִיכרה וילדה שני זכרים ויצאו שני ראשיהם
*כאחת ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ שניהם לכהן ש׳ הזכרים לי׳/ וחכמי׳ אומרים אי
אפשר אלא אחד לו ואחד לכהן ר׳ טרפון אומר *כהן בורר לו את היפה ר׳ עקיבה אומ׳
משמנים ביניהם *השני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות ר׳ יוסי פוטר מת אחד
מהם ר׳ טרפון אומ׳ יחלוקו ר׳ עקיבה אומ׳ המוציא מחבירו עליו הראיה זכר ונקבה
15 אין כאן לכהן כלום״ ז שתי *רחליו שלא ביכרו וילדו שני זכרים נותן שניהם לכהן
זכר ונקבה הזכר לכהן שני זכרים ונקבה אחד לו ואחד לכהן ר׳ טרפון אומר
כהן בורר לו את היפה ר׳ עקיבה אומ׳ משמנים ביניהם והשני ירעה עד שיסתאב ויי׳/
*וימכר וחייב במתנות ר׳ יוסי פוטר מת אחד מהם ר׳ טרפון אומר יחלוקו ר׳ עקיבה
אומ׳ המוציא מחבירו עליו הראיה שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן
20 לכהן כלום״ ח אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה וילדו שני זכרים אחד לו ואחד
לכהן רבי טרפון אומר כהן בורר לו את היפה ר׳ עקיבה אומ׳ משמנים ב/
ביניהם והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות ר׳ יוסי פוטר *שר׳ יוסי אומר כל שח/
שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ר׳ מאיר מחייב מת אחד מהם ר׳ טרפון אומר
יחלוקו ר׳ עקיבה אומר המוציא מחבירו עליו הראיה זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום״
25 ט יוצא דופן והבא אחריו ר׳ טרפון אומ׳ שניהם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן
לבעלים ר׳ עקיבה אומ׳ שניהם אינן בכור הראשון מפני שאינו פטר רחם והשני
*מפני שקדמו אחר״ הל׳ ט פרק ג הלוקח בהמה מן הגוי ואין ידוע אם
ביכרה ואם לא ביכרה ר׳ ישמעא׳ אומר עז בת שנתה ודאי
לכהן מיכן *והלך ספק רחל בת שתים ודאי לכהן מיכן והלך ספק פרה וחמור *בני שלוש
30 ודאי לכהן מיכן והלך ספק״ ב אמ׳ לו ר׳ עקיבה אילו בוולד בלבד *הבהמה נפטרת

* כן הוא בכתיבת היד.

היה כדבריך אלא אמרו סימן הולד בבהמה דקה טינוף ובגסה שליה ובאשה שפיר
ושליה זה הכלל כל שידוע שביכרה אין כאן לכהן כלום וכל שלא ביכרה הרי זה
לכהן אם ספק יאכל במומו לבעלים ר׳ ליעזר בן יעקב אומ׳ בהמה גסה ששפעה *חררת
דם הרי זו תקבר ונפטרה מן הבכורה״ ג׳ רבן שמע׳ בן גמליאל אומ׳ הלוקח בהמה
מניקה מן הגוי אינו חושש שמא בנה של אחרת היה נכנס לתוך עדרו וראה
את המבכירות מניקות ואת שאינן מבכירות *אינו חושש שמא בנה של זו בא לו
אצל זו ושמא בנה של זו בא לו אצל זו״ ד׳ ר׳ יוסי בן משולם אומר השוחט את
הבכור עושה מקום *לכפים מיכן ומיכן ותולש את השער ובלבד שלא יזיזנו
ממקומו וכן התולש את השער לראות מקום המום״ ה׳ שער בכור בעל מום
שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו עקביה בן מהללאל מתיר וחכמ׳ אוסרי׳
דברי ר׳ יהודה אמ׳ לו ר׳ יוסי לא בזה התיר עקביה אלא בשער בכור בעל מום שנשר
והניחו בחלון ואחר כך מת בזה עקביה בן מהללאל מתיר וחכמ׳ אוסרי׳ הצמר המ׳
המדובלל בבכור את שהוא נראה מן הגיזה מותר ואת שאינו נראה מן הגיזה אסור״

הל׳ ה׳ פרק ד׳ עד כמה ישראל חייבים להטפל בבכור *בהמה דקה *שלשים
יום ובגסה חמשים יום ר׳ יוסי אומ׳ בדקה שלשה חדשים״
ב׳ אמר לו *כהן בתוך זמן זה תנהו לי הרי זה לא יתנו לו אם היה בעל מום אמר לו
תן לי *שיאכלנו מותר ובשעת המקדש אם היה תמים אמ׳ לו תן לי שאקריבנו
מותר הבכור נאכל שנה בשנה בין תמים בין בעל מום ש׳ לפני י״י אלהיך תאכלנו שנה
בשנה נולד לו מום בתוך שנתו *רשאי לקיימו כל שנים עשר חדש לאחר שנתו אינו רשאי
לקיימו אלא עד שלשים יום״ ג׳ השוחט את הבכור ומראה את מומו ר׳ יהודה
מתיר ר׳ מאיר אומר הואיל *ונשחט שלא על פי *ממחה אסור מי שאינו ממחה
וראה את הבכור ונשחט על פיו הרי זה יקבר וישלם מביתו״ ד׳ דן את הדין זיכה
את החייב חייב את הזכאי טימא את הטהור *טיהר את הטמא מה שעשה עשוי
וישלם מביתו *אם היה ממחה בבית דין פטור מלשלם״ ה׳ מעשה בפרה שניטלה
*האום שלה והאכילה ר׳ טרפון לכלבים ובא מעשה לפני חכמ׳ *והתירהו אמר
*תודרוס הרופא אין פרה וחזירה *יוצאים *מאלכסנדריאה של מצרים עד *שחותכים האום
שלה בשביל שלא *תרד אמ׳ ר׳ טרפון הלכה לה חמורך טרפון אמ׳ לו ר׳ עקיבה ר׳ טרפון
פטור אתה שאתה ממחה *בבית דין *שכל הממחה בבית דין פטור מלשלם׳
ו׳ הנוטל שכרו להיות רואה בכורות אין שוחטים על פיו אלא אם כן היה ממחה
*כאילה ביבנה שהתירו לו חכמים להיות נוטל ארבעה אסרות בבהמה דקה

* כן הוא בכתיבת היד.

וששה

ושפה בגסה בין תמים בין בעל מום״ ז הנוטל שכרו *לדין דיניו בטלים להעיד
עדותו בטלה להזות ולקדש מימיו מי מערה ואפרו אפר מקלה אם היה
כהן *מטמהו מתרומתו *ומאכילו ומשקו ושכו *אם היה זקן מרכיבו על החמור ונותן
לו שכרו כפועל״ ח החשוד על הבכורות אין לוקחין ממנו בשר צבאים ולא
5 עורות שאינן עבודים ר׳ *לעזר אומ׳ לוקחין ממנו עורות של נקבה ואין לוקחין ממנו
צמר מלובן *וכוי אבל לוקחין ממנו *טוי ואריג״ ט החשוד על השביעית אין לוקחי׳
ממנו פשתן *אפילו סרק אבל לוקחים ממנו טוי ובגדים׳ י החשוד
להיות מוכר תרומה לשם חולין אין לוקחים ממנו אפי׳ מים ומלח דברי
ר׳ יהודה ר׳ שמעון אומ׳ כל שיש בו זיקת תרומה ומעשרות אין לוקחין ממנו״
10 יא החשוד על השביעית אינו חשוד על המעשרות החשוד על המעשרות אינו
חשוד על השביעית החשוד על זה ועל זה חשוד על הטהרות ויש שהוא חשוד
על הטהרות ואינו חשוד לא על זה ועל זה זה הכלל *החשוד על *דבר לא דנו ולא (ולא על)
מעידו״ הל׳ יא׳ פרק ה כל פסולי המוקדשים נמכרים *באטלס ונשחטים
באטלס *ניסקלים בליטרה חוץ מן הבכור ומן המעשר
15 שהנייתן *להקדש ושוקלים מנה כנגד מנה בבכור״ ב בית שמיי אומ׳ לא ימנה
ישרא׳ עם הכהן על הבכור בית הלל מתירים אפי׳ גוי בכור שאחזו דם אפילו
*מת אין מקיזין לו את הדם דברי ר׳ יהודה וחכמי׳ אומ׳ יקיז ובלבד שלא יעשה בו
מום ואם עשה בו מום הרי זה לא ישחט עליו ר׳ שמע׳ *יקיז אף על פי שהוא עושה
מום״ ג הצורם *אזן הבכור הרי זה לא ישחט עולמית דברי ר׳ ליעזר וחכ׳ אומ׳
20 כשיולד לו מום אחר ישחט עליו מעשה בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל
ראהו קוסטור אחד אמר מה טיבו של זה אמרו לו בכור הוא ואינו נשחט אלא אם כן
היה בו מום נטל פיגיון וצרם באזנו ובא מעשה לפני חכמי׳ *והיתרו ראה שהתירו הלך
וצרם באזני בכורות אחרים ואסרו פעם אחת היו תינוקות משחקים בשדה וקשרו
זנבות טלאים זה לזה ונפסקה זנבו של אחד מהם והרי הוא בכור ובא מעשה לפני חכמ׳
25 *והתירו וראו שהתירו הלכו וקשרו *בזנבי בכורות אחרים ואסרו זה הכלל כל שהוא ל
לדעתו אסור ושלא לדעתו מותר״ ד היה בכור רודפו ובעטו ועשה בו מום הרי
זה ישחט עליו כל המומים הראוים לבוא בידי אדם רועים ישראל נאמנים *ורועים
כהנים אינן נאמנים רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ נאמן הוא על של חבירו ואינו נאמן על
של עצמו ר׳ מאיר אומר החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו״ ה נאמן הכהן לומ׳
30 הראיתי בכור זה ובעל מום הוא הכל נאמנים על מומי המעשר בכור שנכנסת

* כן הוא בכתיבת היד.

עינו שניקטעה ידו שנשברה רגלו הרי זה ישחט על *שלשה בני כנסת ר׳ יוסי אומר
אפי׳ יש שם עשרים ושלשה לא ישחט אלא על פי ממחה״ ו׳ השוחט את הבכור
ומכרו ונודע שלא הראהו מה שאכלו אכלו *ויחזיר להם את הדמים ומה שלא
אכלו הבשר יקבר והוא יחזיר להם את הדמים״ ז׳ וכן השוחט את הפרה ומכרה
5 ונודע שהיא טרפה מה שאכלו אכלו ויחזיר להם את הדמים *מה שלא אכלו
הם יחזירו לו את הבשר והוא יחזיר להם את הדמים *מכרו לגוים או הטילוהו לכלבים
ישלמו לו דמי *טרפה״ הל׳ ז׳ פרק ו׳ על אילו מומים שוחטין את ה/
הבכור ניפגמה אזנו מן *השחוס אבל לא מן העור
נסדקה אף על פי שלא חסרה ניקבה מלא כרשינה או שיבשה אי זו היא יבישה ¶כל
10 שתנקב ואינה מוציאה טיפת דם ר׳ *יוסה בן משולם אומ׳ יבשה שתהא נפרכת״
ב׳ *ריס של עין שניקב שניפגם שניסדק הרי *בעינו דק תבלול חלזון נחש *בעיניו
*אי זה הוא תבלול לבן הפוסק *בשירה ונכנס בשחור בשחור ונכנס בלבן אינו
מום שאין מומים בלבן״ ג׳ חורוד והמים הקבועים אי זה הוא חורוד הקבוע
כל ששהה שמונים יום ר׳ *חנניה בן *אנטיגנס אומ׳ בודקים אותו שלשה פעמים
15 בתוך שמונים יום ואילו הם *המים הקבועים אכל לח ויבש של גשמים לח ויבש של
שלחים או שאכל היבש ואחר כך אכל הלח אינו מום עד שיאכל *יבש אחר הלח״
ד׳ חוטמו שניקב שניפגם שנסדק שפתו שניקבה שניפגמה שניסדקה חטיו
החיצונות שניפגמו *שניגממו והפנימיות שנעקרו ר׳ *חנניה בן אנטיגנס
אומר אין בודקין מן המתאימות ולפנים אף לא את המתאימות ה׳ ניפגם
20 הזובן *והערייה של נקבה *ובמוקדשים *נפגמה הזנב מן העצם אבל לא מן
הפרק או שהיה ראש הזנב מפציל עצם או שיש בשר בין חוליה לחוליה מלא אצבע״
ו׳ אין לו ביצים *אין לו אלא ביצה אחת רבי ישמעאל אומר אם יש לו שני כיסים
יש לו *שתי *בצים אין לו אלא כיס אחד אין לו אלא ביצה אחת ר׳ עקיבה אומר
מושיבו על *הרגוזו וממעך אם יש שם ביצה סופה לצאת מעשה שמיעך ולא יצאת
25 ונשחט ונמצאת דבוקה בכסלים והתיר ר׳ עקיבה ואסר ר׳ יוחנן בן נורי״ ז׳
בעל חמש רגלים או שאין לו אלא שלש ושרגליו *קולטות *כשלחמור *השחול
והכסול אי זה הוא שחול שנשמטה יריכו וכסול שאחת *מיריכיו גבוהה״ ח׳
נשבר עצם ידו ועצם רגלו ואף על פי שאינו ניכר מומים אילו מנה *איילא
ביבנה והודו לו חכמים ועוד שלשה הוסיף אמרו לו לא שמענו **אלא את אילו *שגלגל
30 עינו עגול כשל אדם ופיו דומה לשל חזיר *ושניטל רוב המדבר של לשונו ובית דין שא/

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

** כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

שאחריהם

*שאחריהם אמרו הרי אלו מומים" ט מעשה שהלחי התחתון *עורף על העליון
*ושאל רבן שמע׳ בן גמליא׳ *ואמרו הרי זה *מום" י *אין הגדי שהיתה
כפולה אמרו חכמי׳ בזמן שהוא עצם אחד מום *אם אינה עצם אחד אינה
מום ר׳ חנניה בן גמל׳ אומ׳ זנב הגדי *שהיא דומה לשל חזיר ושאין בה שלש חליות
5 הרי זה מום" יא רבי *חנניה בן אנטיגנס אומ׳ את *שיבולת בעינו *ושניפקס
עצם ידו ועצם רגלו *ושניפקס *עצם שבפיו עינו אחת גדולה ועינו אחת
קטנה *במראה אבל לא במידה ר׳ יהודה אומ׳ אחת מביניו גדולה כשתים בחברתה
ולא הודו. לו חכמים" יב זנב העגל שאינה *מגעת לערקוב אמרו חכמים כל
מרבית עגלים כן כל זמן שהם *מגודלים הם נמתחות באי זה ערקוב
10 אמרו ר׳ חנניה בן אנטיגנס אומר *בערקוב שבאמצע הירך על אילו מומים ש/
שוחטים את הבכור ופסולי המוקדשים נפדים עליהם" יג אילו שאין שוחטי׳
עליהם לא במקדש ולא במדינה *הורוד והמים שאינן קבועים *חיטיו
הפנימיות שניפגמו *שמגממו ובעל גרב ובעל *יבולת ובעל חזית וזקן וחולה
*ומזוהם *ושנעברה בו עבירה ושהמית את האדם וטומטום ואנדרוגינס לא במקד׳
15 ולא במדינה ר׳ ישמע׳ אומר אין מום גדול מזה וחכמי׳ אומרי׳ אינו בכור אלא נגזז נ
ונעבד" הל׳ יג׳ פרק ז׳ מומים אלו בין קבועים בין עוברים פוסלים
באדם *ויתר עליהם באדם הכילון *והלפתס והמקבן
ושראשו *שקוט *ושפיקס *בעלי *הקטרות ר׳ יהודה מכשיר וחכ׳ פוסלים" ב
הקרח פסול אי זה *הקרח כל שאין לו *שיטה של שער מקפת מאוזן לאוזן
20 *אם יש לו הרי זה כשר אין לו גבינים אין לו אלא גבין אחד זה הוא הגבן האמור בתורה
רבי דוסא אומ׳ כל שגביניו שוכבים רבי חנניה בן אנטיגנס אומר כל שיש לו שני נ
גבים ושתי *שיזרות" ג החרום פסול אי זה הוא *החרום הכוחל שתי עיניו *למעלה
*שתי עיניו למטן *עינו אחת למעלן ועינו אחת למטן רואה את החדר ואת העלייה
*כאחת סכי שמש *והזוגדס והנירן שנשרו *רסי עיניו פסול מפני מראית העין"
25 ד עיניו גדולות כשל עגל או קטנות כשל אווז גופו גדול מאבריו או קטן מאבריו
*הנימס והנימע אי זה הוא *הנימע שאזניו קטנות והנימס שאזניו דומות
לספוג" ה שפתו העליונה עודפת על התחתונה והתחתונה עודפת על הע/
העליונה הרי זה מום ושנטלו שניו פסול מפני מראית העין" ו דדיו
שוכבים כשל אשה כריסו נבה טיבורו יוצא ניכפה אפילו אחת לימים רוח
30 קנרית באה עליו *והמשועבן ובעל גבר אין לו בינים *אין לו אלא ביצה אחת זה הוא

* כן הוא בכתיבת היד.

מרוח אשך האמור בתורה ר׳ ישמעאל אומר כל שנמרחו אשכיו ר׳ עקיבה אומ׳ כל שרוח
באשכיו ר׳ חנניה בן אנטיגנס אומ׳ כל שמראיו חשוכים״ ז׳ המקיש בקרסוליו וב/
ובארכובותיו ובעל *פיקים והעיקל אי זה הוא העיקל כל שהוא מקיף פרסותיו
ואין ארכובותיו נושקות זו לזו פיקה *יוצא מגודלו עקיבו יוצא *לאחריו פרסתו רחבה כשל
5 אווז אצבעותיו מורכבות זו על זו או *קולטות עד הפרק כשר למטה מן הפרק וחתכה
כשר היתה בה יתירת וחתכה אם יש בה עצם פסול ואם לאו כשר *ייתר בידיו וברגליו
שש ושש עשרים וארבע ר׳ יהודה מכשיר וחכמ׳ פוסלים השולט בשתי ידיו רבי פוסל
וחכמ׳ מכשירים״ ח׳ הכושי *והגיחר והלבקן *והקיפח והננס *החרש והשוטה
והשיכור ובעלי נגעים טהורים פסולים באדם וכשרים בבהמה רבן שמע׳
10 בן גמליאל אומ׳ שוטה בבהמה אינה מן המובחר ר׳ *לעזר אומ׳ אף בעלי *הדלדולים פסולים
באדם וכשרים בבהמה״ ט׳ אילו כשרים באדם ופסולים בבהמה אותו ואת
בנו וטריפה ויוצא דופן** הנושא נשים בעבירה פסול עד שידיר הנייה
והמיטמא למתים פסול עד שיקבל עליו שלא יהא מיטמא למתים״ הל׳ ט׳

פרק ח׳ יש בכור לנחלה ואינו בכור לכהן בכור לכהן ואינו
15 בכור לנחלה *ולכהן ויש שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן״ ב׳ אי זה
הוא בכור לנחלה ואינו בכור לכהן הבא אחר הנפלים *ושיצא ראשו חי *בן תשעה
שיצא ראשו מת *המפלת כמין בהמה חיה ועוף דברי ר׳ מאיר וחכ׳ אומר׳ עד שיהא
בו מצורת האדם המפלת סנדל או שיליה ושפיר מרוקם והיוצא מחותך הבא אחריהם
בכור לנחלה ואינו בכור לכהן״ ג׳ מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה
20 *וילדה עודה שפחה ונשתחררה עודה נכרית ונתגיירה משבאת ליש׳ ילדה
בכור לנחלה ואינו בכור לכהן ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ בכור לנחלה ולכהן ש׳ ופטר רחם
*בישראל עד שיפטרו רחם מישראל״ ד׳ מי שהיו לו בנים *ומתו ונשא אשה שלא
ילדה נתגיירה מעוברת נשתחררה מעוברת *וילדה *וכהנת היא ולויה היא
ואשה שכבר ילדה וכן מי שלא שהת אחר בעלה שלשה חדשים ונישאת וילדה ואין ידוע
25 *אין בן תשעה לראשון *ואין בן שבעה לאחרון בכור לכהן ואינו בכור לנחלה״
ה׳ אי זה *הוא בכור לנחלה ולכהן המפלת שפיר מלא *מים מלא דם מלא *גנינים המפלת
כמין דגים וחגבים שקצים *ורמשים המפלת יום ארבעים *והבא אחריהם בכור
לנחלה ולכהן״ ו׳ יוצא דופן והבא אחריו שניהם אינן בכור לא לנחלה ולא לכהן רבי
שמעון אומר הראשון לנחלה והשני לחמש סלעים״ ז׳ מי שלא ביכרה אשתו
30 וילדה שני זכרים נותן חמש סלעים לכהן מת אחד מהם בתוך שלשים יום האב

* כן הוא בכתיבת היד.

** כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

פטור

פטור מת האב *הבנים קיימים ר׳ מאיר אומ׳ אם נתנו עד שלא חלקו נתנו ואם לאו
פטורים ר׳ יהודה אומ׳ נתחייבו נכסים זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום״ **ח** שתי
נשיו שלא ביכרו וילדו שני זכרים נותן עשר סלעים לכהן מת אחד מהם בתוך
שלשים יום אם לכהן אחד נתן יחזיר לו חמש סלעים אם לשני כהנים נתן אינו יכול ל
5 להוציא מידם זכר ונקבה או *שתי זכרים ונקבה נותן חמש סלעים לכהן שתי נקיבות
וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום״ **ט** אחת ביכרה ואחת שלא
ביכרה וילדו שני זכרים נותן חמש סלעים לכהן מת אחד מהם בתוך שלשים
יום האב פטור מת האב *הבנים קיימים ר׳ מאיר אומר אם נתנו עד שלא חלקו נתנו ואם
לאו פטורים ר׳ יהודה אומ׳ נתחייבו נכסים זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום״ **י׳**
10 שתי נשים של שני אנשים שלא ביכרו וילדו שני זכרים זה נותן חמש סלעים
לכהן וזה נותן חמש סלעים לכהן מת אחד מהם בתוך שלשים יום אם לכהן אחד
נתנו יחזיר להם חמש סלעים ואם לשני כהנים נתנו אינן יכולים להוציא מידם זכר
ונקבה האבות פטורים והבן חייב לפדות את עצמו שתי נקבות וזכר או שני זכרים
ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום״ **יא** אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה של שני
15 אנשים וילדו שני זכרים זה שלא ביכרה אשתו נותן חמש סלעים לכהן זכר
ונקבה אין כאן לכהן כלום״ **יב** מת הבן בתוך שלשים יום אף על פי שנתן ל
לכהן *יתן מת ביום שלשים כיום שלפניו ר׳ עקיבה אומ׳ אם נתן לא ¶יטול
ואם לא נתן לא יתן״ **יג** מת האב בתוך שלשים יום בחזקת שלא נפדה עד שיביא
ראיה שנפדה לאחר שלשים יום בחזקת שנפדה עד **שיאמרו לו שלא נפדה
20 הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם את בנו ר׳ יהודה אומ׳ בנו קודמו שמצותו על אביו
ומצות בנו עליו״ **יד** חמש סלעים של בן במנה צורי שלשים של עבד *חמשים של
אונס ושל מפתה *מאה של מוציא שם רע *וכולם בשקל הקדש במנה צורי
וכולם נפדים בכסף ובשוה כסף חוץ *משקלים״ **טו** אין פודין לא בעבדים ולא
בשטרות *לא בקרקעות ולא בהקדשות כתב לכהן שהוא חייב לו חמש
25 סלעים חייב ליתן לו ובנו אינו פדוי לפכך אם רצה הכהן ליתן לו מתנה רשאי המפריש
פדיון בנו ואבד חייב באחריותו שנ׳ יהיה לך ופדה תפדה״ **טז** הבכור נוטל פי
שנים *מניכסי האב ואינו נוטל פי שנים *מנכסי האם *אינו נוטל פי שנים
בשבח ולא בראוי כבמוחזק ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונותיהם ולא היבם
וכולם *אינן נוטלים בשבח ולא בראוי כבמוחזק״ **יז** אילו שאינם חוזרים ביובל
30 הבכורה והיורש את אשתו והמיבם את אשת אחיו *ומתנה דברי ר׳ מאיר וחכמ׳

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.
** כפי הנראה היתה נכחתנו לפני בעלי הגמרא.

אות המתנה כמכר ר̇ לעזר אות כולם חוזרים ביובל ר̇ יוחנן בן ברוקה אומר
אף היורש את אשתו יחזיר לבני משפחה וינכה *מהם את הדמים״ הל׳ יז

פרק ט̇ מעשר בהמה נוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית
ושלא בפני הבית בחולים אבל לא במוקדשים נוהג *בצאן ובבקר ואינן
5 מתעשרין מזה על זה בכבשים ובעזים ומתעשרים מזה על זה בחדש ובישן ואינן
מתעשרים מזה על זה שהיה בדין מה אם החדש והישן שאינם כלאים זה בזה אינם
מתעשרים מזה על זה *כבשים *ועזים שהן כלאים זה בזה אינו דין שלא יתעשרו מזה
על זה ת̇ל ונאן *כל משמע *צאן אחד״ ב̇ מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה
רועה וכמה היא רגל בהמה רועה ששה עשר מיל היה בין אילו לאילו שלשים
10 ושנים מיל אינן מצטרפין היה לו באמצע מביא ומעשרן באמצע רבי מאיר אומר
הירדן מפסיק למעשר בהמה״ ג̇ הלקוח *ושניתן לו מתנה פטור ממעשר בהמ̇ה
האחים השותפים שחייבין בקולבון פטורים ממעשר בהמה ושחייבין במעשר
בהמה פטורים מן *הקלבון קנו *מתפוסת הבית חייבים *ואם לאו פטורים חלקו וחזרו
ונשתתפו חייבים בקולבון ופטורים ממעשר בהמה״ ד̇ הכל נכנס *לדר להתעשר
15 חוץ מן הכלאים והטרפה ויוצא דופן ומחוסר זמן *והיתום אי זה הוא *היתום כל
שמתה אמו או *ששחטה ר̇ יהושע אומר אפ̇י נשחטה אמו והשלח קיים אין זה יתום״
ה̇ שלש גרנות למעשר בהמה בפרס הפסח בפרס העצרת בפרס החג ¶והן גרנות
של מעשר בהמה דברי ר̇ עקיבה בן עזאי אומ̇ בעשרים ותשעה באדר באחד
בניסן בעשרים ותשעה באב ר̇ *לעזר ור̇ שמע̇ אומ̇ באחד בניסן ובאחד בסיון ובעשרים
20 ותשעה באלול ולמה אמרו בעשרים ותשעה באלול ולא אמרו באחד בתשרי מפני
שהוא יום טוב ואי איפשר לעשר ביום טוב לפיכך הקדימוהו בעשרים ותשעה באלול״
ו̇ ר̇ מאיר אומ̇ באחד באלול ראש *שנה למעשר בהמה בן עזאי אומ̇ *האלולים מת/
מתעשרין בפני עצמן״ ז̇ כל הנולדים *באחד בתשרי ועד עשרים ותשעה
באלול הרי אלו מצטרפים חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ראש השנה
25 אינן מצטרפים חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן הרי אלו מצטרפים אם כן
למה נאמר שלש גרנות למעשר בהמה שעד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט
הגיעה הגורן לא ישחוט ואם שחט פטור״ ח̇ כיצד מעשרן כונסן *לדר ועושה
להן פתח קטן כדי שלא *יהו שנים יכולים לצאת כאחת *ומונן בשבט אחד
שנים ג ד ה ו ז ח תשעה והיוצא עשירי סוקרו בסיקרא ואומר הרי זה מעשר לא *סקרן
30 בסיקרא ולא *מניין בשבט או שמניין רבוצים או עומדים הרי אלו מעושרים היה לו

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ ה׳ המלות האלו נמצאות במשנה שבגמרא: אבל נרמז עליהן בצדן: ס״א ל״ג.

מאה

מאה ונטל עשרה ונטל אחד אין זה מעשר ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומ׳ *מעשר
קטן *מן המנויים לתוכן הרי אלו פטורים מן המעושרים לתוכן כולם ירעו עד
שישתאבו ויאכלו במומן לבעלים״ ט׳ יצאו שנים *כאחת מונה אותן שנים*
מנין אחד התשיעי *והמעשר *מקודשין יצאו התשיעי והעשירי כאחת התשיעי
5 והעשירי מקולקלין קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי *לאחד עשר עשירי שלשתן
*מקולקלים התשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים ועושה תמורה
דברי ר׳ מאיר אמ׳ ר׳ *מאיר וכי יש תמורה עושה תמורה אמרו משם ר׳ מאיר אילו היה
תמורה לא היה קרב״ י׳ קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי ולאחד עשר
עשירי אין אחד עשר מקודש זה הכלל כל *שאינו נעקר שם העשירי
10 ממנו אין אחד עשר מקודש״ הל׳ י׳״ חסילה מסכתה׳

מסכתא דערכים״ פרק ראשון

הכל מעריכים ונערכים
נודרים ונדרים כהנים לוים וישראלים נשים ועבדים וטומטום ואנדרוגינס נודרים
15 ונידרים ומעריכים אבל לא נערכים שאינו נערך אלא הזכר ודיי והנקבה *ודאי״
ב׳ חרש שוטה וקטן נידרים ונערכים אבל לא נודרים ולא מעריכים מפני שאין בהם
דעת פחות מבן חדש נידר אבל לא נערך״ ג׳ הנכרי ר׳ מאיר אומר נערך
אבל לא מעריך ר׳ יהודה אומ׳ מעריך אבל לא נערך *וזה וזה מודים שנודרים
ונידרים״ ד׳ הגוסס והיוצא להרג לא נידר ולא נערך ר׳ *חנניה בן עקביה אומר
20 נערך מפני שדמיו *קצובים אבל לא אינו נידר מפני שאין דמיו קצובים ר׳ יוסי
אומ׳ נודר ומעריך ומקדיש *אם הזיק חייב בתשלומים״ ה׳ האשה שהיא *יוצא
להרג אין ממתינים לה עד שתלד ישבה על המשבר ממתינים לה עד
שתלד האשה שנהרגה נהנים בשערה בהמה שנהרגה אסורה בהנייה״ הל׳ ה׳

פרק שני

אין בערכים פחות מסלע ולא יתר על *חמשים
25 סלע כיצד נתן סלע והעשיר אינו נותן כלום פחות מסלע והעשיר
נותן חמשים סלע היו בידיו חמש סלעים ר׳ מאיר אומ׳ אינו נותן אלא אחת וחכמי׳ אומ׳
נותן את כולם״ ב׳ אין בערכים פחות מסלע ולא יתר על חמשים סלע אין
פתח בטועה פחות משבעה ולא יתר על שבעה עשר אין בנגעים פחות
משבוע אחד ולא יתר על ¶שבעה עשר אין בנגעים פחות משבוע אחד ולא יתר על
30 שלשה שבועות״ ג׳ אין פוחתים מארבעה חדשים המעוברים בשנה ולא נראה

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ י׳ מלות האלו הן מיותרות.

יתר על שמונה שתי הלחם נאכלות אין פחות משנים ולא יתר על שלשה לחם הפנים
נאכל אין פחות מתשעה ולא יתר על אחד עשר קטן נימול אין פחות משמונה ולא יתר
על שנים עשר׳׳ ד׳ אין פוחתים מעשרים ואחת *תקיעה במקדש ולא מוסיפים
על ארבעים ושמונה *משני נבלים ולא מוסיפים על ששה *משני חלילים ולא
מוסיפים על שנים עשר ובשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח בשחיטת פסח
ראשון *בשחיטת פסח שני וביום טוב *הראשון של פסח וביום טוב של עצרת *ובשמונת
ימי החג *לא היה מכה באבוב של נחשת אלא באבוב של קנה מפני שקולו ערב ולא היה
*מחלק אלא באבוב יחידי מפני שהוא *מחלק יפה׳׳ ה׳ ועבדי *כהנים היו דברי
ר׳ מאיר ר׳ יוסי או׳ *משפחת בית *פגרים ובית ציפרייה ומאמאום היו
*משאים לכהנה רבי חנניה בן *אנטיגנס או׳ לוים היו׳׳ ו׳ אין פוחתין מששה טליים
*מובקרים בלשכת הטליים כדיי לשבת *שני ימים טובים של ראש השנה ומוסיפים
עד לעולם *משתי חצוצרות ומוסיפים עד לעולם מתשעה כנורות *ומסיפין עד לעולם
והצלצל לבד׳׳ ז׳ אין פוחתים משנים עשר לוים עומדין על הדוכן ומוסיפין עד
לעולם אין קטן נכנס לעזרה לעבודה אלא בשעה שהלוים ¶עומדין ואומרים
בשיר *לא היו אומרים בנבל וכנור אלא בפה כדי ליתן תבל *⁎בנעמה ר׳ ליעזר בן יעקב
אומר אין עולין למניין *ולא עומדים על הדוכן אלא בארץ היו עומדין וראשיהם *כבן
רגלי הלוים ונוערי הלוים היו *נקרים׳׳ הל׳ ז׳׳

פרק שלישי

יש בערכים להקל ולהחמיר ובשדה
אחוזה להקל ולהחמיר ובשור המועד שהמית את העבד להקל ולהחמיר נבאונס ובמפתה
ובמוציא שם רע להקל ולהחמיר׳׳ ב׳ יש בערכים להקל ולהחמיר כיצד אחד
שהעריך את *הנוה שבישראל *את *הכאור שבישראל נותן חמשים סלע
*אם אמר הרי דמיו עלי נותן את שוויו׳׳ ג׳ ובשדה אחוזה להקל ולהחמיר כיצד
אחד המקדיש בחולת המחוז *אחד המקדיש בפרדסות סבסטי נותן בזרע
חומר שעורים חמשים שקל כסף ובשדה מקנה הוא נותן את שוויו רבי לעזר אומ׳ אחד
שדה אחוזה ואחד שדה מקנה מה בין שדה אחוזה לשדה מקנה אלא שבשדה אחוזה
הוא נותן חומש ובשדה המקנה אינו נותן חומש׳׳ ד׳ ובשור המועד שהמית
את העבד להקל ולהחמיר כיצד אחד שהמית את *הנאוה שבעבדים *את
הכאור שבעבדים נותן שלשים סלע המית את בן חורים נותן את שוויו חבל בזה
ובזה משלם נזק שלם׳׳ ה׳ ובאונס ובמפתה להקל ולהחמיר כיצד אחד שאנס
ופיתה את הגדולה שבכהונה ואת הקטנה שבישראל נותן חמשים סלע

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ טובים השנים מן האחד: והנסחא פה כבשתי נסחאות המשנה והגמרא שבדפוס.

⁎* ואני בעניי נתתי הסימן בדרך ההלצה: **ואחות תובל־קין נעמה.**

ובבושת

*ובבושת ובפגם הכל לפי המבייש והמתבייש״ ו׳ ובמוציא שם רע להקל ולהחמיר
כיצד אחד שהוציא שם רע על הגדולה *שבכהונה ועל הקטנה שבישראל נותן
מאה סלע נמצא האומר בפיו *חמור יותר מן העושה מעשה שכן מצינו שלא *נתחתם
גזר דין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע שנ׳ וינסו אותי זה עשר פעמים ולא
5 שמעו בקולי״ הל׳ ו׳ פרק ד השג יד בנודר והשנים בנידר וערכים
בנערך והערך *כזמן הערך השג יד בנודר כיצד עני
שהעריך את העשיר נותן ערך עני ועשיר שהעריך את העני נותן ערך עשיר״ ב׳
אבל בקרבנות אינו כן הרי שאמר קרבנו של מצורע זה עלי אם היה מצורע עני
מביא קרבן עני עשיר מביא קרבן עשיר״ ג׳ ר׳ אומ׳ אומ׳ *אף אני בערכים כן וכי
10 מפני מה עני שהעריך את העשיר נותן ערך עני שאין העשיר חייב כלום אבל
*עשיר שאמר ערכי עלי ושמע *עני ואמר מה שאמר זה עלי נותן ערך עשיר היה עני והעשיר ,
או עשיר והעני נותן ערך עשיר ר׳ יהודה אומ׳ אפי׳ עני והעשיר וחזר והעני נותן ערך
עשיר״ ד׳ אבל בקרבנות אינו כן אפי׳ אביו מת והניח לו *ריבו וספינתו בים ובאו
*לו בריבואות אין להקדש בהן כלום״ ה׳ השנים בנידר כיצד ילד שהעריך
15 את הזקן נותן ערך זקן וזקן שהעריך את הילד נותן ערך ילד״ ו׳
וערכים בנערך כיצד איש שהעריך את האשה נותן ערך אשה והאשה
שהעריכה את האיש נותנת ערך איש״ ז׳ והערך בזמן הערך כיצד העריכו
פחות מבן חמש ונעשה יתר על בן חמש פחות מבן עשרים ונעשה יתר על
בן עשרים נותן *בזמן הערך״ ח׳ יום שלשים כלמטה הימנו *אף שנת חמש ושנת
20 עשרים כלמטה *הימנה שנ׳ ואם מבן ששים שנה ומעלה אם זכר הרי אנו למדים
בכולם משנת ששים מה שנת ששים כלמטה הימנה אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה
הימנה״ ט׳ *הין אם עשה שנת ששים כלמטה הימנה להחמיר נעשה שנת חמש
ושנת עשרים כלמטה הימנה להקל ת״ל שנה שנה לגזירה שוה מה שנה
*אמורה משנת ששים כלמטה הימנה אף שנה אמורה *משנת חמש ושנת עשרים כלמטה
25 הימנה בין להקל בין להחמיר ר׳ *לעזר אומ׳ עד *שיהוא יתירות על השנים חדש ויום אחד״
הל׳ ח׳ פרק ה האומר משקלי עלי נותן משקלו אם כסף כסף ואם זהב
זהב מעשה באמה של *דמטייה שאמרה משקל בתי עלי
ועלת לירושלם ושקלוה ונתנה משקלה זהב משקל ידי עלי ר׳ יהודה אומ׳ ממלא חבית
מים ומכניסה עד מרפקו ושוקל בשר חמור וגידים ועצמות ונותן *בתוכה עד *שתתמלא
30 אמ׳ ר׳ יוסי וכי היאך איפשר לכוון בשר כנגד בשר ועצמות כנגד עצמות אלא שמים

*כן הוא בכתיבת היד.

את היד כמה היא ראויה לשקול׳ ב׳ דמי ידי עלי שמים אותו כמה הוא
שוה ביד וכמה הוא שוה בלא יד   זה חומר בנדרים מבערכים *ובערכים
מבנדרים כיצד האומר ערכי עלי ומת יתנו היורשים* שאין דמים למתים׳ ג׳
ערך ידי וערך רגלי עלי לא אמר כלום ערך ראשי וערך כבדי עלי נותן ערך
כולו זה הכלל דבר שהנשמה תלויה בו נותן ערך כולו׳ ד׳ חצי ערכי עלי נותן
חצי ערכו ערך חציי עלי נותן ערך כולו חצי דמי עלי   נותן חצי דמיו דמי
חציי עלי נותן דמי כולו זה הכלל דבר שהנשמה תלויה בו נותן דמי כולו׳ ה׳ האומר
ערכו של פלוני עלי מת הנודר והנידר יתנו היורשים דמיו של פלוני עלי   מת
הנודר יתנו היורשים מת הנידר לא יתנו היורשים שאין דמים למתים׳ ו׳ שור זה
עולה ובית זה קרבן מת השור *או נפל הבית אינו חייב לשלם דמי שור   זה עלי
עולה *ודמי בית זה עלי קרבן מת השור *או נפל הבית חייב לשלם׳ ז׳ חייבי ערכים
ממשכנים אותם חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנים *אתם חייבי   *עולה ושלמים
ממשכנים אותם אף על פי שאין מתכפר לו עד שֶׁתְּרַצֶּה ש׳ לרצונו כופים אותו עד שיאמ׳
רוצה אני וכן אתה אומ׳ בגיטי נשים כופים אותו עד שיאמר רוצה אני׳ הל׳ ז׳

פרק ו׳ שום *היתומים שלשים יום שום ההקדש ששים יום
ומכריזים בבקר ובערב המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה
ר׳ ליעזר אומ׳ כשיגרשנה ידיר הנאה ר׳ יהושע אומ׳ אינו צריך כיוצא בו אמ׳ רבן שמע׳
בן גמליא׳ *הערב לאשה בכתובתה והיה בעלה מגרשה ידיר הנאה שמא *יעשו קינוניה
על נכסיו של זה ויחזיר את אשתו׳ ב׳ המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת
אשה *ובעלי חוב אין האשה יכולה   לגבות כתובתה מן ההקדש ולא בעל
חוב את חובו אלא הפודה פודה על מנת ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב את חובו׳
ג׳ אף על פי שאמרו חייבי ערכים ממשכנים *אתם נותנין לו מזון שלשים יום וכסות
שנים עשר חדש *מיטה מוצעת *סנדליו ותפיליו לו אבל לא לאשתו *ולבניו אם היה
*אמן נותנים לו שני כלי *אמנות מכל מין ומין *חרש נותנין לו שני מעצדים ושתי מְגֵרוֹת
ר׳ ליעזר אומ׳ אם היה אכר נותנים לו *צמדו חמר נותנים לו *חמורו׳ ד׳ היה לו
מין אחד מרובה ומין *אחר *ממועט אין אומ׳ *ימכור מן המרובה   *ויקח לו
מן הממועט אלא נותנים לו שני מינים מן המרובה וכל *מי שיש לו מן הממועט המקדיש
את נכסיו מעלים *את תפיליו׳ ה׳ אחד המקדיש את נכסיו ואחד המעריך את
עצמו אין לו לא בכסות אשתו   ולא בכסות בניו ולא בצבע שצבען לשמן
ולא בְּסנדלים חדשים שלקחן לשמן אף על פי שאמרו עבדים נמכרים בכסותן לשב׳

* כן הוא בכתיבת היד.

שאם תלקח לו כסות בשלשים דינר משביח הוא מנה וכן פרה אם ממתינים
אותה *לאטלס משבחת היא וכן מרגלית אם מעלים אותה לכרך משבחת היא
אין להקדש אלא מקומו ושעתו״ **הל׳ ה׳ פרק ז׳** אין מקדישין לפני
היובל פחות משתי שנים ולא גואלים לאחר היובל פחות
משנה אין משכים קדשים להקדש אבל *הקדיש מחשב קדשים״ **ב׳** המקדיש 5
את שדהו בשעת היובל נותן בזרע חומר שעורים *בחמשים שקל כסף
היו שם נקעים עמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהים עשרה טפחים אינן נ
נמדדים עמה פחות מיכן נמדדין עמה הקדישה שתים או שלש שנים לפני היובל
נותן סלע *ופודיון לשנה אם אמר הרי אני נותן דבר שנה בשנה אין שומעין לו
אלא נותן *כולם *כאחת״ **ג׳** אחד הבעלים ואחד כל האדם מה בין *בעלים לבין 10
כל האדם אלא שהבעלים נותנים חומש וכל אדם אינו נותן חומש״ **ד׳**
הקדישה וגאלה אינה *יוצא מידו ביובל גאלה בנו *יוצא לאביו ביובל גאלה
אחר או אחד מן הקרובים וגאלה מתחת ידו אינה יוצאה מידו ביובל גאלה אחד
מן הכהנים והרי היא תחת ידו לא יאמר הואיל והיא *יוצא לכהנים ביובל הרי היא
תחת* ידו *והרי היא שלי אלא *יוצא לכל אחיו הכהנים״ **ה׳** הגיע היובל ולא 15
נגאלה הכהנים נכנסים *בתוכה ונותנים *דמיה דברי ר׳ יהודה ר׳ שמע׳
אומ׳ ניכנסין אבל לא נותנים ר׳ ליעזר אומ׳ לא נכנסים ולא נותנים אלא נקראת
שדה רטושים עד היובל השני הגיע היובל השני ולא נגאלה נקראת רטושי רטושים
עד היובל השלישי לעולם אין הכהנים נכנסים בתוכה עד שיגאלנה אחר״
ו׳ הלוקח שדה מאביו מת אביו ואחר כך הקדישה הרי היא כשדה *אחוזה הקדישה 20
ואחר כך מת אביו הרי *זה כשדה מקנה דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה ור׳ שמעון
*אומר כשדה אחוזה שנ׳ ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאינה
ראויה להיות שדה *אחוזה יצאת זו שהיא ראויה להיות שדה *אחוזה שדה המקנה
אינה *יוצא לכהנים ביובל שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו הכהנים והלוים מקדישין
לעולם וגואלים לעולם בין לפני היובל בין לאחר היובל״ **הל׳ ז׳ פרק ח׳** 25
המקדיש את שדהו בשעה שאינה יובל אומרים לו פתח
*את ראשון שהבעלים נותנים חומש וכל אדם אינו נותן חומש מעשה באחד שהקדיש
שדהו מפני רעתה אמרו לו פתח את ראשון אמ׳ הרי היא שלי באסר אמר ר׳ יוסה לא
אמר זה אלא בכביצה שההקדש ניפדה בכסף ובשוה כסף *אומרין לו *הגעתך נמנא
מפסיד אסר ושדהו לפניו״ **ב׳** אמר אחד הרי היא שלי בעשר סלעים ואחד 30

* כן הוא בכתיבת היד.

אומר בעשרים ואחד אומר בשלשים ואחד אומר בארבעים ואחד אומר בחמשים
חזר בו של חמשים ממשכנים מנכסיו עד עשר חזר בו של ארבעים ממשכנים מנכסיו
עד עשר חזר בו של שלשים ממשכנים מנכסיו עד עשר חזר בו של עשרים ממשכנים
מנכסיו עד עשר חזר בו של עשר מוכרים אותה *בשווה ונפרעים משל עשר את המותר
5 הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם *אומר בעשרים הבעלים קודמים מפני שהן מוסיפין
חומש״ ג̇ אמר אחד הרי *שלי בעשרים ואחת הבעלים נותנים עשרים ושש בע/
בעשרים ושתים הבעלים נותנין עשרים ושבע בעשרים ושלש הבעלים נותנין
עשרים ושמונה בעשרים וארבע הבעלים נותנים ¶עשרים ותשע ¶בעשרים וחמש
הבעלים נותנים שלשים שאין מוסיפין חומש על עילויו של זה אמר אחד הרי היא שלי
10 בעשרים ושש אם רצו הבעלים ליתן שלשים *ואחת ודינר הבעלים קודמים ואם לאו
אומרים לו *הגעתך״ ד̇ מחרים אדם מצאנו *ומקרו ומעבדיו ומשפחותיו הכנענ״ים
ומשדה אחוזתו *אם *את כולם אינם מוחרמים דברי ר̇ ליעזר אמ̇ ר̇ לעזר
בן עזריה מה אם לגבוה *שאין אדם רשאי להחרים את כל נכסיו על אחת כמה וכמה
שיהא אדם חייב להיות חס על נכסיו״ ה̇ המחרים בנו ובתו עבדו ושפחתו
15 העברים ושדה מקנתו אינם מוחרמים שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו
הכהנים והלוים אינן מחרימים דברי ר̇ יהודה רבי שמע̇ אומ̇ הכהנים אינן מחרימים
שהחרמים שלהם *והלוים מחרימים שאין החרמים שלהם רבי אומר נראים דברי
ר̇ יהודה בקרקעות ש׳ כי אחוזת עולם הוא להם *וכדברי ר̇ שמע̇ במיטלטלים שאין
החרמים שלהם״ ו̇ חרמי כהנים אין להם פדיון אלא *נותנים לכהנים ר̇ יהודה
20 בן בתירה אומר סתם חרמים לבדק הבית ש׳ כל חרם קדש קדשים הוא לי״י
וחכמ̇ אומ̇ סתם חרמים לכהנים ש׳ כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו אם כן למה
נאמר כל חרם קדש קדשים הוא לי״י שהוא חל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים״
ז̇ מחרים אדם את קדשיו בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים אם נדר נותן את
*דמיהם ואם נדבה נותן את *טובתן שור זה עולה *אומרים כמה אדם רוצה
25 ליתן בשור זה *להעלתו עולה שאינו רשאי הבכור בין תמים בין בעל מום מחריתים
אותו כיצד פודים אותו *אומרים כמה אדם רוצה ליתן בבכור זה ליתנו לבן בתו
או לבן אחותו״ ח̇ ר̇ ישמעא̇ אומ̇ כתוב אחד אומר **הקדש וכתוב אחר אומ̇
אל *תקדש *איפשר לומר הקדש שכבר נאמר *הקדש אמור מעתה אם מקדשו
אתה הקדש מזבח״. הל׳ ח׳ פרק ט̇ המוכר את שדהו בשעת היובל
30 אינו מותר לגאול פחות משתי שנים שנא׳ במספר

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

** אף על פי שטעיות רבות נמצאות בזאת ההלכה, מכל מקום היא נבנית על יסוד מוסד ופנת יקרת.

שני

שני תבואות ימכר לך היתה שנת שדפון וירקון או שביעית אינה עולה לו מן המניין*
ר' לעזר אומ' מכרה לו לפני ראש השנה והיא מליאה פירות הרי זה אוכל ממנה שלש
תבואות לשתי שנים" **ב** מכרה לראשון במנה *מכר הראשון לשני במאתים
אינו מחשב אלא *עם הראשון ש' *לאשר מכר לו מכרה לראשון במאתים
ומכר הראשון לשני במנה אינו מחשב אלא עם האחרון ש' לאיש לאיש אשר בתוכה"
ג לא ימכור ברחוק ויגאול בקרוב ברע *ויגאל ביפה לא ילוה ויגאול ולא יגאול
*חניים ובהקדש מותר בכולם זה חומר בהדיוט מבהקדש" **ד** המוכר
בית בבתי ערי חומה הרי זה גואל מיד וגואל כל שנים עשר חדש הרי
*זו כמין רבית ואינה רבית מת המוכר יגאול בנו מת הלוקח יגאול מיד בנו ואינו
מונה לו שנה אלא משעה שמכר לו ש' עד מלאת לו שנה וכשהוא אומר תמימה
להביא את חדש העיבור ר' אומ' יתן לו שנה ועיבורה" **ה** הגיע יום שנים עשר
חדש ולא נגאלה היתה *חליטה לו אחד הלוקח ואחד שניתן לו מתנה
ש' לצמיתות בראשונה היה נטמן יום שנים עשר חדש שתהא חליטה לו התקין
הלל הזקן שיהא *חולש את מעותיו בלשכה ויהא שובר את הדלת ונכנס אימתי
שירצה הלז יבוא ויטול את מעותיו" **ו** כל שהוא לפנים מן החומה הרי הוא
כבתי ערי חומה חוץ מן השדות ר' מאיר אומר אף השדות בית הבנוי בחומה
ר' יהודה אומ' אינו כבתי ערי חומה ר' שמע' אומ' כותל החיצון היא חומתו" **ז**
עיר שגגותיה חומתה ושאינה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון אינה
כבתי ערי חומה ואילו הן בתי ערי חומה שלש חצרות של שני שני בתים מוקפות
חומה מימות יהושע בן נון כגון קצרה הישנה של צפורים וחקרה של גוש חלב
*וירפת הישנה וגמלא *וגדוד *וחדיר ואונו וירושלם וכן כיוצא בהן" **ח** בתי
החצרים נותנים להם *בכח היפה שבבתי ערי חומה *וככוח היפה שבשדות
*ונגאלים מיד ונגאלים כל שנים עשר חדש כבתים ויוצאים ביובל ובגרעון כסף כש/
כשדות ואלו הם בתי *החצרים שתי חצרות של שני שני בתים אף על פי *מוקפים
חומה מימות יהושע בן נון הרי אלו כבתי החצרים" **ט** ישראל שירש את
אבי אמו לוי אינו גואל כסדר הזה וכן לוי שירש את אבי אמו ישראל
אינו גואל כסדר הזה ש' כי בתי ערי הלוים עד שיהא לוי ובערי הלוים דברי ר' *מאיר
וחכמ' אומ' אין *דברים אמורים אלא בערי הלוים אין עושין שדה מגרש *שדה *לא
מגרש עיר ולא עיר מגרש אמ' ר' *אלעזר במי דברים אמורים בערי הלוים אבל בערי
ישרא' עושים שדה מגרש שדה מגרש עיר ולא עיר מגרש כדי שלא יחריבו

* כן הוא בכתיבת היד.

את ערי ישראל הכהנים והלוים מוכרין לעולם וגואלים לעולם שנ׳ גאלת עולם תהיה
ללוים״ חסילה מסכתא דערכים׳

מסכת תמורה פרק ראשון הכל ממירים

5 אחד אנשים

*אחד הנשים לא שאדם רשאי להמיר אלא *אם המיר מומר וסופג את הארבעים הכהנים
ממירים את שלהם וישראל ממירים את שלהם אין הכהנים ממירים לא בחטאת ולא
באשם ולא בבכור אמ׳ ר׳ יוחנן בן נורי וכי מפני מה אין ממירין בבכור אמ׳ לו ר׳ עקיב׳
חטאת ואשם מתנה לכהן והבכור מתנה לכהן מה חטאת ואשם אין ממירים *בהם
10 אף הבכור לא *ימירו בו״ ב׳ אמ׳ לו ר׳ יוחנן בן נורי מה* לו אינו מימר בחטאת
ובאשם שאין זכים בהם בחייהם תאמר בבכור שזכים בו בחייו אמ׳ לו ר׳
עקיבה והלא כבר נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קדש אינו קדושה חלה עליו בבית
הבעלים אף תמורה בבית הבעלים״ ג׳ *אין ממירין מן הבקר על הצאן ומן
הצאן על הבקר מן הכבשים על *העיזים ומן העזים על הכבשים מן הזכרים
15 על הנקבות ומן הנקבות על הזכרים מתמימים על בעלי מומים *מבעלי מומים על
תמימים שנ׳ לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע אי זה הוא טוב ברע בעלי מומים
שקדם הקדישן את מומן״ ד׳ ממירים אחד בשנים ושנים באחד אחד במאה
ומאה באחד ר׳ שמע׳ אומ׳ אין ממירים אלא אחד באחד שנ׳ והיה הוא ותמורתו
מה הוא מיוחד אף תמורתו מיוחדת״ ה׳ אין ממירים אברים בעוברים ולא
20 *עוברין באברים *לא אברים ועוברים בשלמים ולא שלמים בהם ר׳ יוסי אומ׳
ממירים אברים בשלמים ולא שלמים *בהם אמ׳ ר׳ יוסי והלא במוקדשים הוא אומ׳ רגלה
של זו עולה כולה עולה אף כשיאמר רגלה של זו תחת זו תהא כולה תמורה תחתיה״
ו׳ אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון אין המחומץ מחמיץ אלא לפי חשבון
אין *מים שאובים פוסלים את המקוה אלא לפי חשבון״ ז׳ אין מי חטאת
25 נעשים מי חטאת אלא עם מתן אפר אין בית *פרס עושה בית פרס לא *תמורה
אחר *תמורה ולא תמורה עושה תמורה ולא הוולד עושה תמורה ר׳ יהודה אומ׳ הוולד
עושה תמורה אמרו לו הקודש עושה תמורה לא הוולד ולא תמורה עושים תמורה״
ח׳ העופות והמנחות אינן עושין תמורה שלא נאמר אלא *בהמה הצבור והשותפים
אינן עושין תמורה שלא נאמר אלא בהמה הצבור והשותפים אינן עושין תמורה
30 שנ׳ לא ימיר אותו היחיד עושה תמורה לא הציבור והשותפים עושין תמורה״

* כן הוא בכתיבת היד.

ט קרבנות בדק הבית אינן עושין תמורה אמ' ר' שמעון והלא *מעשר בכלל
היה ולמה יצא להקיש אליו מה מעשר קרבן יחיד יצאו קרבנות *בדק הבית״
הל' ט' פרק ב״ יש בקרבנות היחיד מה שאין בקרבנות הציבור
ויש בקרבנות הצבור מה שאין בקרבנות היחיד
5 שקרבנות היחיד עושים תמורה וקרבנות הציבור אינן עושים תמורה קרבנות היחיד
נוהגים בזכרים ובנקבות וקרבנות הציבור אינם נוהגים אלא בזכרים קרבנות היחיד
חייבין באחריותן ובאחריות נסכיהם וקרבנות הציבור אינם חייבים לא באחריותם
ולא באחריות נסכיהם *משקרב הזבח״ ב יש בקרבנות הציבור מה שאין בקרבנות
היחיד שקרבנות הציבור דוחים את השבת ואת הטומאה וקרבנות היחיד
10 אינם דוחין לא את השבת ולא את הטומאה אמ' ר' מאיר והלא חביתי כהן גדול ופר
יום הכפורים *וקרבן יחיד *דוחים את השבת ואת הטומאה אלא שזמנן קבוע״
ג חטאת היחיד שכיפרו הבעלים מיתות ושל ציבור אינן מיתות ר' יהודה אומר
ימותו אמ' ר' שמע' וַהֲ מַנַּיִנוּ בולד חטאת ובתמורת חטאת ובחטאת שמיתו
בעליה ביחיד דברים אמורים אבל לא בציבור אף *כשיכפרו הבעלים ושעיברה
15 שנתה ביחיד דברים אמורים אבל לא בציבור״ ד חומר בקדשים מבתמורה
ובתמורה מבקדשים *שהקדשים עושין תמורה ואין תמורה עושה
תמורה הציבור והשותפים מקדישים אבל לא ממירים *מקדישים אברים בעוברים
אבל לא ממירים״ ה חומר בתמורה שהקדושה חלה *עליה בבעלת מום קבוע
ואינה *יוצא לחולין להגזז ולהעבד ר' יוסי בר' יהודה אומ' עשה שוגג כמזיד
20 בתמורה ולא עשה שוגג כמזיד במוקדשים ר' לעזר אומ' הכלאים והטרפה ויוצא דופן
וטומטום ואנדרוגינס לא קדשים ולא מקדישים״ הל' ה פרק ג
אילו קדשים שוולדותיהם *ותמורתיהם כיוצא בהן
ולד שלמים ותמורתן ולדן וולד ולדן עד סוף העולם הרי אלו כשלמים *טעונים סמיכה
ונסכים *ותנופת חזה ושוק״ ב ר' ליעזר אומ' חזה ושוק ולד שלמים לא יקרב כ
25 שלמים וחכמי' אומ' יקרב אמ' ר' שמעון לא נחלקו על ולד ולד ולד שלמים ועל ולד
ולד תמורה שלא יקרב ועל מה נחלקו על הוולד שר' ליעזר אומ' לא יקרב וחכמים אומרי'
יקרב״ ג העיד ר' יהושע ור' פפיס על ולד שלמים שיקרב שלמים אמ' ר' פפיס אני
מעיד שהיתה לנו פרה זבחי שלמים ואכלנוה בפסח ואכלנו ולדה שלמים בחג״
ד ולד תודה ותמורתה ולדן וולד ולדן עד סוף העולם הרי אלו כתודה ובלבד *שאינה
30 טעונה לחם תמורת עולה ולד תמורה ולדן וולד ולדן עד סוף העולם הרי אלו כ

* כן הוא בכתיבת היד.

כעולה וטעונה הפשט וניתוח וכליל לאישים״ **ה** המפריש נקבה לעולה וילדה
זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה ר׳ *לעזר אומר הוא עצמו
יקרב עולה״ **ו** המפריש נקבה לאשם תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה
אשם אם קרב אשמו יפלו דמיה לנדבה ר׳ שמע׳ אוֹ׳ תמכר שלא במום״ **ז**
5 ¶ אשם שמתו בעליו ושכיפרו בעליו ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה
ר׳ ליעזר אוֹ׳ *ימות ר׳ *יהושע אוֹ׳ יביא *בדמיו *עולה״ **ח** תמורת אשם וולד *שלמים
ולדן וולד ולדן עד סוף העולם ירעה עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהם
לנדבה ר׳ ליעזר אוֹ׳ ימותו ר׳ *יהושע אוֹ׳ יביא בדמיהם עולות״ **ט** תמורת אשם
שמתו בעליו ושכיפרו בעליו ירעה עד שיסתאב וימכרו ויפלו דמיו לנדבה
10 ר׳ ליעזר אוֹ׳ ימות ר׳ לעזר אוֹ׳ יביא בדמיו עולה״ **י** והלא אף הנדבה *עולות
היא מה בין דברי ר׳ *ליעזר לדברי חכמים אלא בזמן שהיא באה חובה הוא סומך
עליה ומביא עליה נסכים ונסכיה משלו *אם היה כהן עבודתה ועורה שלו ובזמן שהיא
באה נדבה אינו סומך עליה ואינו מביא עליה נסכים ונסכיה משל ציבור אף על פי שהוא
כהן עבודתה ועורה של אנשי משמר״ **יא** תמורת הבכור והמעשר ולדן וולד
15 ולדן עד סוף העולם הרי אלו כבכור וכמעשר ויאכלו במומן לבעלים מה
בין הבכור והמעשר לבין כל הקדשים שכל הקדשים נמכרים *באטלים ונשחטים *באטלים
ונשקלים בליטרא חוץ מן הבכור ומן המעשר ויש להן פדיון ולתמורותיהם פדיון חוץ
מן הבכור ומן המעשר ובאים מחוצה לארץ לארץ חוץ מן הבכור ומן המעשר אם באו
תמימים יקרבו ואם בעלי מומים יאכלו במומן לבעלים אמ׳ ר׳ שמעון מה הטעם שהבכור
20 והמעשר יש להם פרנסה במקומן ושאר כל הקדשים אעפ׳ שנולד להם מום הרי אלו
בקדושתן״

הל׳ יא פרק ד׳

ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו
בעליה ימותו *ושעיברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת
מום אם משכפרו הבעלים תמות *אינה עושה תמורה לא נהנים ולא מועלים אם עד
שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אחרת ועושה תמורה
25 ומועלים בה״ **ב** המפריש חטאתו ואבדה והקריב אחרת תחתיה ואחר כך
נמצאת* הראשונה תמות המפריש מעות* לחטאתו ואבדו והקריב חטאת תחתיהם
ואחר כך נמצאו המעות ילכו לים המלח״ **ג** המפריש מעות לחטאתו ואבדו
והפריש מעות אחרים תחתיהם לא הספיק ליקח בהם חטאת עד שנמצאו המ/
המעות הראשונות יביא *מאילו ומאילו חטאת והשאר יפלו לנדבה״ **ד** המפריש
30 מעות לחטאתו ואבדו והפריש חטאת תחתיהם לא הספיק להקריבה עד שנמצאו

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ בשלש ההלכות האלו (ז, ח, ט) ישנם כמה חלופים קשי ההבנה; והקרוב הוא, כי ההלכה ז נכתבה מתחלה בטעות.

המעות

המעות והרי חטאת בעלת מום תמכר ויביא מאילו ומאילו חטאת והשאר יפלו
לנדבה״ ה המפריש חטאתו ואבדה והפריש מעות תחתיה לא הספיק ליקח
בהם חטאת עד שנמצאת חטאתו והרי היא בעלת מום תמכר ויביא מאילו ומאילו
חטאת והשאר יפלו לנדבה״ ו המפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה
לא הספיק להקריבה עד *שנימצאת הראשונה והרי שתיהם *בעלות מומים
ימכרו ויביא מאלו ומאלו חטאת והשאר יפלו לנדבה״ ז המפריש חטאתו
ואבדה והפריש אחרת תחתיה לא הספיק להקריבה עד שנימצאת הראשונה
והרי שתיהם תמימות אחת מהם *תקרב חטאת והשנייה תמות דברי רבי וחכמים
אומ אין חטאת מתה אלא שנמצאת מאחר שכפרו הבעלים ואין המעות הולכות
ים המלח אלא שנמצאו מאחר שכפרו הבעלים״ ח המפריש חטאתו והרי
היא בעלת מום *מכרה *יביא בדמיה אחרת ר׳ *לעזר בר׳ שמע׳ אומ׳ אם קרבה
השניה עד שלא נשחטה הראשונה תמות שכבר כפרו הבעלים״ הל׳ ח

פרק ה

כיצד מערימים על הבכור מבכרת שהיתה מעוברת
אומר מה שבמעיה של זו אם זכר עולה ילדה זכר יקרב עולה ואם
נקבה זבחי שלמים ילדה נקבה תקרב שלמים אם זכר עולה *ואם נקבה זבחי שלמים
ילדה זכר ונקבה הזכר יקרב עולה והנקבה תקרב שלמים״ ב ילדה שני זכרים
אחד מהן יקרב עולה והשני ימכר לחייבי עולה ודמיו חולים ילדה שתי נקיבות
אחת מהם תקרב שלמים והשנייה תמכר לחייבי שלמים ודמיה חולים ילדה *טמטום
ואנדרוגינס רבן שמעון בן גמלי׳ אומ׳ אין קדושה חלה עליהם״ ג האומ׳ ולדה
של זו עולה והיא שלמים דבריו קיימים היא שלמים וולדה עולה הרי *זה ולד
שלמים דברי ר׳ מאיר אמ׳ ר׳ *יוסה אם לכן נתכוון מתחילה *אף על פי שאי איפשר לקרות
שני שמות כאחת דבריו קיימים *אם משאמר הרי זו *ולד שלמים״ ד הרי *זו ת/
תמורת עולה ותמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי ר׳ מאיר אמ׳ ר׳ יוסי
אם לכן נתכון מתחילה אף על פי *שאיפשר לקרות שני שמות כאחת דבריו קיימים
*אם משאמר ‡הרי זו שלמים ונימלך ואמר ולדה עולה הרי זה ולד שלמים״ ה
הרי זו תמורת עולה ותמורת שלמים הרי *זה תמורת עולה דברי ר׳ מאיר
אמ׳ ר׳ יוסי אם לכן נתכוון מתחלה אף על פי *שאיפשר לקרות שני שמות כאחת דבריו
קיימים *אם משאמר תמורת עולה *ונימלך ואמר *שלמים הרי זו תמורת עולה״ ו
הרי זו תחת זו תמורת זו *חליפי זו הרי זו תמורה זו מחוללת על זו *אינה תמורה
*אם היה הקודש בעל מום *ויצא לחולים *צריך לעשות דמים״ ז הרי זו *חטאת *תחת

* כן הוא בכתיבת היד.
‡ גם פה טעה הסופר בערבוב הלכות שונות (ד׳, ה׳), כלמעלה.

עולה לא אמר כלום תחת חטאת זו *תחת עולה זו תחת חטאת *תחת עולה שיש לי
בתוך הבית היה לו דבריו קיימים אם אמר על בהמה טמאה ועל בעלת מום הרי אלו
עולה לא אמר כלום הרי אילו לעולה ימכרו ויביא בדמיהם עולה״ הל׳ ז׳ פרק ו׳
כל האסורים על גבי המזבח אוסרין *כל שהן הרובע והנרבע
5 *והמקצה והנעבד והאתנן *והמחיר והכלאים והטרפה ויוצא דופן אי זה הוא מוקצה
המוקצה לעז הוא אסור ומה שעליו מותר אי זה הוא *הנעבד כל שעובדים אותו הוא
ומה שעליו אסור זה וזה מותרים באכילה ב׳ אי זה הוא אתנן האומר לזונה
הא ליך *זה בשכריך אפי׳ מאה כולם אסורים וכן האומר לחבירו הא לך טלה
זה ותלין שפחתך אצל עבדי ר׳ אומ׳ אינו אתנן וחכ׳ אומ׳ אתנן״ ג׳ אי זה הוא
10 מחיר כלב האומר לחבירו הא לך טלה זה תחת כלב זה וכן שני שותפים
שחלקו אחד נטל עשרה ואחד נטל תשעה וכלב שכנגד הכלב אסורים *ושעם הכלב
מותרים אתנן כלב *מחיר זונה הרי אלו מותרים ש׳ *שני *לא ארבעה ולדותיהן מותרים
ש׳ הן ולא ולדותיהן״ ד׳ נתן לה כספים הרי אלו מותרים יינות שמנים וס׳/
וסלתות וכל דבר שכיוצא בו קרב על גבי *המזבח אסור״ ה׳ נתן
15 לה מוקדשים הרי אלו מותרים עופות הרי אלו אסורים שהיה בדין מה
אם המוקדשים שהמום פוסל בהם אין אתנן ומחיר חל עליהם *העוף שאין המום
פוסל בו אינו *דין שלא יהא אתנן ומחיר חל עליו ת״ל לכל נדר להביא את העוף״
ו׳ כל האסורים על גבי המזבח ולדותיהם מותרים *ר׳ ליעזר אומ׳ *ולד טרפה לא יקרב
על גבי המזבח *ר׳ *חנניה בן אנטיגנס אומ׳ כשרה שינקה מן הטרפה פסולה
20 מעל גבי המזבח *וכל הקדשים שנעשו טרפה אין פודים אותם שאין פודים את הקדשים
להאכילן לכלבים״ הל׳ ו׳ פרק ז׳ יש בקדשי המזבח מה שאין בקדשי
בדק הבית *מה שאין בקדשי המזבח שקדשי ה׳/
המזבח עושין תמורה וחייבים עליהם משום פיגול נותר וטמא ולדן וחלבן אסור
לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ חייב *אין נותנין מהן לאומנים בשכרן*״ ב׳ יש
25 בקדשי בדק הבית *שסתם הקדישות לבדק הבית הקדש בדק הבית חל על
הכל ומועלים בגידוליהם *אין בהם הנייה לכהנים״ ג׳ אחד קדשי *המזבח ואחד קדשי
בדק הבית אין משנים אותן מקדושה לקדושה ומקדישין אותן הקדש עלוי
ומחרימים אותם *אם מתו יקברו ר׳ שמע׳ אומ׳ קדשי בדק הבית אם מתו יפדו״
ד׳ *אילו הן הנקברים קדשים שהפילו יקברו *הפילו שיליה תקבר ושור הנסקל וע/
30 ועגלה ערופה וצפרי מצורע *ושעיר נזיר ופטר חמור ובשר בחלב וחולים

* כן הוא בכתיבת היד.

שנשחטו בעזרה ר' שמע' אומ' חולים שנשחטו בעזרה ישרפו וכן חייה שנשחטה
בעזרה״ ה *אילו הן הנשרפים חמץ בפסח ישרף ותרומה טמאה והערלה וכלאי
הכרם את שדרכו *להשרף ישרף *את שדרכו *להקבר יקבר ומדליקים
בפת ובשמן של תרומה״ ו כל קדשים שנשחטו חוץ לזמנן *חוץ למקומן הרי
אלו ישרפו אשם תלוי ישרף ר' יהודה אומר יקבר חטאת העוף הבאה
על ספק תשרף ר' יהודה אומ' יטילנה לאמה כל הנשרפים לא יקברו *כל הנקברים לא
ישרפו ‡רבי יהודה אומ' אם רצה להחמיר על עצמו *ולשרוף את הנקברים רשאי אמרו
לו אינו מותר לשנות״ חסילה מסכתה״

מסכת כריתות״ פרק ראשון

שלשים ושש כריתות בתורה הבא על האם ועל אשת *אב ועל הכלה הבא על הזכור
ועל הבהמה והאשה המביאה ׳את הבהמה *והבא על אשה ובתה ועל אשת איש הבא (עליה)
על אחותו *על אחות אביו *על אחות אמו *על אחות אשתו *על אשת אחיו ועל אשת אחי
אביו ועל הנדה *והמגדף והעובד עבודה זרה והנותן מזרעו למולך ובעל אוב *והמקלל
את השבת וטמא שאכל את הקדש והבא *על המקדש טמא *והאוכל חלב ודם *ונותר
ופיגול *וטמא השוחט והמעלה בחוץ* והאכל חמץ בפסח והאוכל והעושה מלאכה ביום
הכפורים *והמפטם את השמן והמפטם את הקטורת והסך בשמן המשחה *והפסח
והמילה *מצות עשה״ ב על אלו חייבים על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת ועל
לא הודע שלהם אשם תלוי חוץ מן המטמא מקדש וקדשיו מפני שהוא בעולה
ויורד דברי ר' מאיר וחכמי' אומ' אף המגדף שנ' תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה
יצא *המגדף *שאין *בו מעשה״ ג יש מביאות קרבן ונאכל *מביאות ואינו נאכל ויש
שאינן מביאות אילו מביאות קרבן ונאכל המפלת כמין בהמה חייה ועוף כ
דברי ר' מאיר וחכ' אומ' עד שיהא בו מצורת אדם המפלת סנדל או שליה ושפיר
מרוקם והיוצא מחותך וכן שפחה שהפילה מביאה קרבן ונאכל״ ד אילו מביאות
*קרבן ואינו נאכל המפלת ואין ידוע מה הפילה וכן שתי נשים ש' שהפילו אחת
ממין פטור ואחת ממין חובה אמ' ר' יוסי *אמתי בזמן שהלכו זו למזרח וזו למערב
אבל אם היו שתיהם עומדות כאחת מביאות קרבן ונאכל״ ה *ואילו שאינן
מביאות המפלת שפיר מלא מים מלא דם ומלא *גנינים המפלת כמין דגים כ
וחגבים שקצים *ורמשים המפלת יום ארבעים ויוצא דופן ר' שמעון מחייב ביוצא

* כן הוא בכתיבת היד.

‡ ר' יהודה אזיל לטעמיה, לפי שבדעתו שריפה הוא הבעור היותר מובחר (משנת פסחים, ב, א; עיין בכתיבת היד שלפנינו דף 44b, שורה 23).

דופן״ ו̇ המפלת כמ׳ין אור *שמונים ואחד בית שמיי פוטרים מן הקרבן *ובית
הלל מחייבים אמרו בית הלל לבית שמיי מה שנא אור שמונים ואחד מיום
שמונים ואחד אם שוה לו *לטמאה לא ישוה לו לקרבן אמרו להם בית שמיי לא אם אמר^תם
*במפלת יום שמונים ואחד שכן *יצא *לשעה שהיא ראוייה להביא בה קרבן תאמרו במפל^ת
5 אור שמונים ואחד שלא יצא לשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן אמרו להם בית הלל
והרי המפלת יום שמונים ואחד שחל להיות בשבת תוכיח שלא יצא לשעה שהיא
ראויה להביא בה קרבן וחייבת בקרבן״ ז̇ אמרו להם בית שמיי לא אם אמרתם
במפלת יום שמונים ואחד שחל להיות בשבת שאף על פי שאינו ראוי לקרבן
יחיד ראוי לקרבן צבור תאמרו במפלת אור שמונים ואחד שאין הלילה ראוי לא לקרבן
10 יחיד ולא לקרבן ציבור הדמים אינן מוכיחים שהמפלת בתוך מלאת דמיה טמאים
ופטורה מן הקרבן״ ח̇ האשה שיש עליה ספק *חמש ¶לידות ספק חמש זיבות
מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה חמש לידות
ודיות חמש זיבות ודיות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה
מעשה שעמדו קינים בירושלם בדינרי זהב א̇מ̇ רבן שמעון בן גמליאל המעון הז^ה
15 לא אלין הלילה עד *שיהו קינים בדינרים נכנס לבית דין ולימד האשה שיש עליה חמש
לידות ודיות חמש זיבות ודיות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר
עליה חובה ועמדו קינים בו ביום ברבעתין״ הל׳ ח̇ פרק ב̇
ארבעה מחוסרי כפורים וארבעה מביאין
על הזדון *בשגגה ואילו הן מחוסרי כפורים הזב והזבה *היולדת והמצורע ר̇ ליעזר
20 בן יעקב או̇מ̇ גר מחוסר *כפורים עד שיזרק עליו הדם ונזיר *ייכו ותגלחתו וטומאתו״
ב̇ אילו מביאים על הזדון כשגגה הבא על השפחה ונזיר שניטמא *ושבועת
העידות ושבועת הפקדון״ ג̇ חמשה מביאים קרבן אחד על עבירות
הרבה וחמשה מביאים קרבן עולה ויורד אילו מביאים קרבן אחד על עבירו^ת
הרבה הבא על השפחה ביאות הרבה ונזיר שניטמא *טמאות הרבה *המקנא לאשתו
25 על ידי אנשים הרבה ומצורע שנתנגע נגעים הרבה הביא *ציפריו ונתנגע *הביא
ציפריו ונתנגע לא עלה לו עד שיביא את חטאתו ר̇ יהודה אומר עד שיביא את אשמו״
ד̇ *והאשה שילדה ולדות הרבה *והפילה בתוך שמונים נקבה *חזרה והפילה
בתוך שמונים נקבה *המפלת תאומים ר̇ יהודה או̇מ̇ מביאה על הראשון נ
ואינה מביאה על *הרביעי״ ה̇ *ואילו מביאים קרבן עולה ויורד על שמיעת הקו^ל
30 ועל ביטוי שפתים *על טומאת מקדש וקדשיו והיולדת והמצורע *מה בין השפחה

.* כן הוא בכתיבת היד.
¶ כפי הראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

לבין

לבין כל העריות שלא *שוות להם לא בעונש ולא בקרבן שכל העריות בחטאת
והשפחה באשם כל העריות אחד האיש ואחד האשה שווים במכות ובקרבן ובשפחה
לא השווה את האיש לאשה במכות ולא את האשה לאיש בקרבן כל העריות
עשה בהם את המערה כגומר וחייב על כל ביאה וביאה *החמיר בשפחה שעשה
בה את המזיד כשוגג״ ו אי זו היא שפחה כל שחציה שפחה וחציה בת
חורים ש׳ והפדה לא ניפדתה דברי ר׳ עקיבה ר׳ ישמעאל אומ׳ זו היא
שפחה ודיית ר׳ לעזר בן עזריה אומ׳ כל העריות *המפורשות *משיור אין לנו
אלא שחציה שפחה וחציה בת חורים״ ז כל העריות אחד גדול ואחד קטן
הקטן פטור אחד ער ואחד ישן הישן פטור אחד שוגג ואחד מזיד הש/
השוגג בחטאת והמזיד בהכרת״ הל׳ ז״ פרק ג אמרו לו אכלת
חלב מביא חטאת עד אומ׳ אכל ועד אומר לא
אכל אשה אומרת אכל ואשה אומרת לא אכל מביא אשם תלוי עד אומ׳ אכל
והוא אומ׳ לא אכלתי *ר׳ מאיר מחייב אמ׳ *ר׳ מאיר אם הביאוהו שנים למיתה חמורה
לא יביאוהו לקרבן הקל *מה אם ירצה לומר מזיד הייתי״ ב אכל חלב וח/
וחלב בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת אכל חלב ודם ונותר
ופיגול *וטמא *בעלם אחד חייב על כל אחד ואחד זה חומר במינים הרבה ממין אחד
וחומר במין אחד ממינים הרבה שאם אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית ממין
אחד חייב משני מינים פטור״ ג *כמה *ישהא *לאכלן כאילו *אוכלן קליות דברי
ר׳ מאיר וחכ׳ אומ׳ עד שישהא מתחילה ועד סוף כדי אכילת פרס אכל
*אכלין טמאים ושתה משקים טמאים *ושתה *רביעית יין *ניכנס למקדש ושהה
כדי אכילת פרס רבי *לעזר אומ׳ אם הפסיק בה או שנתן *לתוכה מים כל *שהן
פטור״ ד יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד טמא
שאכל את החלב *והוא נותר מן *המקדשים וביום הכפורים ר׳ מאיר אומ׳
אם היתה שבת והוציאו *בשבת *אמרו לו אינו *השם״ ה יש בה ביאה אחת
וחייב עליה שש חטאות הבא על בתו חייב עליה משם בתו ואחותו
ואשת אחיו ואשת אחי אביו ואשת איש *והנדה והבא על בת בתו חייב עליה משם
בת בתו וכלתו ואחות אשתו ואשת אחיו ואשת אחי אביו ואשת איש והנדה ר׳ יוסי
אומ׳ אם עבר הזקן ונשאה חייב עליה משם אשת אב וכן הבא על בת אשתו ועל
בת בת אשתו״ ו הבא על חמותו חייב עליה משם חמותו וכלתו ואחות אשתו
ואשת אחיו ואשת אחי אביו ואשת איש והנדה וכן הבא על אם חמותו ועל

* כן הוא בכתיבת היד

אם חמיו ר׳ יוחנן בן נורי אומר הבא על חמותו חייב עליה משם חמותו ואם חמותו
ואם חמיו אמרו לו שלשתן שם אחד הם״ ז אמר ר׳ עקיבה שאלתי את רבן
גמליאל ואת ר׳ יהושע באטלס של *אמאוס שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו
הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו בעלם אחד *מהוא חייב אחת על
5 כולם או אחת על כל אחת ואחת *אמרו לי לא שמענו אבל שמענו *בבא על חמש
נשיו נידות בעלם אחד שהוא חייב על כל אחת ואחת ורואים אנו שהדברים קל
וחומר״ ח *שאלן ר׳ עקיבה אבר המדולדל מ׳ן בבהמה *מהוא אמרו לו לא
שמענו *באבר המדולדל באדם שהוא טהור *כך היו מוכי שחין *שבירושלם
עושים הולך לו ערב *פסחים אצל הרופא וחותכו עד שהוא מניח בו *כשערה
10 ותוחבו בסירה ונמשך ממנו והלה עושה פסחו והרופא עושה פסחו ורואים אנו ש/
שהדברים קל וחומר״ ט ועוד שאלן ר׳ עקיבה השוחט חמשה זבחים בחוץ
בעלם אחד מהוא חייב *על כולם או *אחת על כל *אחד ואחד אמרו לו לא
שמענו אמ׳ ר׳ יהושע שמעתי באוכל מזבח אחד בחמשה תמחויים בעלם אחד שהוא
חייב על כל אחד ואחד משם מעילה ורואה אני שהדברים קל וחומר״ י אמ׳
15 ר׳ שמעון לא כך שאלן ר׳ עקיבה אלא באוכל נותר מחמשה זבחים בעלם
אחד מהוא חייב אחת על כולם או אחת על כל אחת ואחת אמרו לו לא שמענו אמ׳
ר׳ יהושע שמעתי באוכל מזבח אחד בחמשה תמחויים בעלם אחד שהוא חייב על כל
*אחד ואחד משום מעילה ורואה אני שהדברים קל וחומר״ יא אמ׳ ר׳ עקיבה
אם הלכה נקבל ואם לדין יש תשובה אמרו לו השב אמ׳ לו לא אם אמרתה
20 ¶במעולה שעשה בה את המאכיל כאוכל ואת המהנה כנהנה צירף את המעילה
לזמן מרובה תאמר בנותר שאין בו *אחת מכל אילו״ יב אמ׳ ר׳ עקיב׳ שאלתי
את ר׳ ליעזר *בעושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת
בעלם אחד מהוא חייב אחת על כולם או אחת על כל אחת ואחת אמ׳ לי חייב על
כל אחת ואחת מקל וחומר״ יג *מה אם הנידה שאין בה תוצאות הרבה וח/
25 וחטאות הרבה חייב על כל אחת ואחת שבת שיש בה תוצאות הרבה
וחטאות הרבה אינו דין שיהא חייב על כל אחת ואחת אמרתי לו לא אם אמרת בנדה
שיש בה שתי אזהרות שהוא מוזהר על הנידה והנידה מוזהרת עליו תאמר בשבת
שאין בה אלא אזהרה אחת אמ׳ לי הבא על הקטנות יוכיח שאין *בהם אלא אזהרה
אחת וחייב על כל אחת ואחת״ יד אמרתי לו לא אם אמרתה בבא על הקטנות
30 שאף על פי שאין *בהם עכשיו יש בהם לאחר זמן תאמר בשבת שאין

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 133a, שורה 2, וההערה שעליה.

בה לא עכשיו ולא *אחר זמן אמ׳ לי הבא על הבהמה יוכיח אמרתי לו הבהמה
כשבת״ הל׳ יד׳ פרק ד ספק אכל חלב *וספק לא אכל ואפילו
אכל ספק יש בו כשיעור ספק שאין בו *ואפ׳
יש בו חלב ושומן לפניו אכל את אחד מהם ואין ידוע את אי זה מהם אכל אשתו
5 ואחותו עמו בבית שגג באחת מהם ואין ידוע באי זו מהם שגג שבת ויום חול ועשה
מלאכה באחד מהם ואין ידוע באי זה מהם עשה מביא אשם תלוי״ ב
כשם שאם אכל חלב *ודם *בעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת כך
על לא הודע *שלהם אינו מביא אלא אשם אחד אם היתה ידיעה בינתיים כשם שהוא
מביא חטאת על כל *אחד *ואחר כך הוא מביא אשם תלוי על כל *אחד ואחד״
10 ג כשם שאם אכל חלב ודם *ונותר ופיגול בעלם אחד חייב על כל אחד ואחד
כך על לא הודע שלהם מביא אשם תלוי על כל אחד ואחד״ ד חלב ונות׳
לפניו אכל את אחד מהם ואין ידוע את אי זה מהם אכל אשתו נדה ואחותו
עמו בבית שגג באחת מהן ואין ידוע באי זו מהם שגג שבת ויום הכפורים ועשה
מלאכה בין השמשות ואין ידוע באי זה מהם עשה ר׳ ליעזר מחייב חטאת ורבי
15 יהושע פוטר״ ה אמ׳ ר׳ יוסי לא נחלקו על העושה מלאכה בין השמשות שהוא
פטור שאני אומ׳ מקצת מלאכה עשה מהיום ומקצתה למחר *ועל מה
נחלקו על העושה בתוך היום ואין ידוע אם בשבת עשה *אם ביום הכפורים עשה
או על העושה ואין ידוע *אי זו מלאכה עשה ר׳ ליעזר מחייב חטאת *ר׳ יהושע פוטר
אמ׳ ר׳ יהודה פוטרו היה ר׳ יהושע אף מאשם תלוי״ ו ר׳ *ישמעא׳ *השיזורי ור׳
20 שמע׳ אומ׳ לא נחלקו על דבר שהוא משם אחד שהוא חייב ועל מה נחלקו
על דבר שהוא משם שני שמות שר׳ ליעזר מחייב חטאת ור׳ יהושע פוטר אמ׳ רבי
יהודה אפ׳ נתכוון *ללקוט תאינים ולקט ענבים ענבים ולקט תאנים שחורות ולקט
לבנות לבנות ולקט שחורות ר׳ ליעזר מחייב חטאת *ר׳ יהושע פוטר *תמה אני אם יפטור
בה ר׳ *יושע אם כן למה נאמר אשר חטא בה פרט למתעסק״ הל׳ ו׳ פרק ה׳
25 דם שחיטה בבהמה *ובחיה ובעופות בין טמאים *בין טהורים
דם נחירה *דם עיקור *דם *הקיז שהנפש *יוצא בו חייבים עליו דם הטחול דם הלב דם*
דגים דם חגבים דם תמצית אין חייבים *עליו ר׳ יהודה מחייב בדם *תמצית״ ב
ר׳ *יהודה מחייב על ספק מעילות אשם תלוי וחכמ׳ פוטרים *מודה ר׳ עקיבה
*בשאין מביא את מעילתו עד *שתודע לו ויביא עמה אשם ודיי״ ג אמ׳ ר׳ טרפון
30 מה לזה מביא *שני אשמות אלא יביא מעילה וחומשה ויביא אשם בשתי

* כן הוא בכתיבת היד.

*בשתי סלעים ויאמר אם ודאי מעלתי זו מעילתי וזה אשמי ואם ספק המעות נדבה
*והאשם תלוי שממין שהוא מביא על הודע מביא על לא הודע״ ד׳ אמר לו
ר׳ עקיבה נראים דבריך במעילה מעוטה הרי שבא על *ידי ספק מעילה
במאה מנה לא יפה לו שיביא אשם בשתי סלעים ואל יביא ספק מעילה במאה מנה
הא מודה ר׳ עקיבה לר׳ טרפון במעילה *מעוטה״ ה׳ האשה שהביאה חטאת
העוף *בספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודיי תעשנה ודיי שממין
שהיא מביאה על לא הודע מביאה על הודע״ ו׳ חתיכה של חולים וחתיכה
של קדש אכל את אחת מהם ואין ידוע אי זו מהם אכל פטור ר׳ עקיבה
מחייב *אשם תלוי אכל את השניה מביא אשם ודיי אכל אחד את הראשונה ובא *אחד
ואכל את *השנייה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי דברי ר׳ עקיבה ר׳ שמעון
אומ׳ שניהם מביאים אשם אחד ר׳ *יוסה אומ׳ אין שנים מביאין אשם אחד״ ז׳
חתיכה של חולים וחתיכה של חלב אכל את אחת מהן ואין ידוע את אי
זו מהם אכל מביא אשם תלוי אכל את השניה מביא חטאת אכל אחד *מן הראשונה
ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי ¶ר׳ שמעון אומ׳
שניהם מביאים חטאת אחת ר׳ יוסי אומ׳ אין שנים מביאים חטאת אחת״ ח׳
חתיכה של חלב וחתיכה של קדש אכל את אחת מהם ואין ידוע את אי זו
מהם אכל מביא אשם תלוי אכל את השניה מביא חטאת ואשם ודיי אכל אחד את ה/
ראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי ר׳ שמע׳
אומ׳ שניהם מביאים חטאת ואשם ר׳ יוסי אומ׳ אין *שניהם מביאים חטאת ואשם״
ט׳ חתיכה של חלב וחתיכה של חלב קודש אכל את אחת מהן ואין ידוע את אי זו
מהם אכל מביא חטאת ר׳ עקיבה אומ׳ *אשם תלוי אכל את השניה מביא שתי
חטאות ואשם ודיי אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את *השנייה זה מביא חטאת
וזה מביא חטאת ר׳ עקיבה אומ׳ זה *אשם תלוי וזה *אשם תלוי ר׳ שמע׳ אומ׳ זה חטאת וזה
חטאת ושניהם מביאים אשם אחד ר׳ יוסי אומ׳ אין שנים מביאים אשם אחד״ י׳ חתיכה
של חלב וחתיכה של חלב נותר אכל את אחת מהם ואין ידוע את אי זו מהם אכל
מביא חטאת ואשם תלוי אכל את השניה מביא שלש חטאות אכל אחד את הראשונה ובא
אחר ואכל את השניה זה מביא חטאת ואשם תלוי וזה מביא חטאת ואשם תלוי ר׳ שמעון
אומ׳ זה חטאת וזה חטאת ושניהם מביאים חטאת אחת ר׳ *יוסה אומ׳ כל חטאת שהיא
באה על חטא אין שנים מביאין אותה״ הל׳ א׳ פרק ו׳ המביא אשם תלוי
ונודע לו שלא חטא אם עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

דברי

דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה ר׳ ליעזר אומ׳ יקרב
שאם אינו בא על חטא זה הרי הוא בא על חטא אחר״ **ב׳** אם משנשחט נודע לו נ
הדם ישפך והבשר יצא לבית השרפה נזרק הדם הבשר יאכל ר׳ יוסה אומר
אפי׳ הדם בכוס יזרק והבשר יאכל״ **ג׳** אשם ודאי אינו כן אם עד שלא נשחט יצא
5 וירעה בעדר *אם משנשחט הרי זה יקבר נזרק הדם הבשר יצא לבית השריפה״
ד׳ שור הנסקל אינו כן *עד שלא נסקל יצא וירעה בעדר *אם משנסקל מותר בהנייה
עגלה ערופה אינה כן אם עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר *אם משנערפה
תקבר במקומה שעל ספק באה מתחילתה כיפרה ספיקה והלכה לה״ **ה׳** ר׳ ליעזר
אומ׳ מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום ובכל שעה שירצה ¶הוא היה נקרא
10 אשם חסידים אמרו עליו על בבא בן *ביטי שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ מאחר
יום הכפורים יום אחד אמר המעון הזה אילו היו מניחים לי הייתי מביא אלא אומרים לי
המתן עד שתיכנס לספק וחכ׳ אומ׳ אין מביאים אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת
ושגגתו חטאת״ **ו׳** חייבי חטאות ואשמות ודיים שעבר עליהם יום הכפורים חייבים
להביא לאחר יום הכפורים *וחייבי אשמות תלויים פטורים מי שבא על ידו ספק
15 עבירה ביום הכפורים אפילו עם חשיכה פטור שכל היום מכפר״ **ז׳** האשה שיש
עליה חטאת העוף *בספק ועבר עליה יום הכפורים חייבת להביא לאחר יום ה/
הכפורים מפני שהיא מכשרתה לאכל בזבחים חטאת העוף הבאה על ספק אם משנמלקה
נודע לה הרי זו תקבר״ **ח׳** המפריש שתי סלעים לאשם ולקח בהם שני *אילים לאשם
אם היה אחד מהם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני ירעה עד שיסתאב נ
20 וימכר ויפלו דמיו לנדבה לקח בהם שני *אלים לחולים אחד יפה שתי סלעים ואחד יפה
עשרה *זין היפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו אחד לאשם ואחד *לחולין אם
היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו ויביא עמה סלע וחומשה״
ט׳ המפריש חטאתו ומת לא יביאנה בנו אחריו *לא יביאנה מחטא על חטא אפי׳ על
חלב שאכל אמש לא יביאנה על חלב שאכל היום ש׳ קרבנו על חטאתו שיהא קרבנו
25 לשם חטאו״ **י׳** מביאים מהקדש כשבה שעירה מהקדש שעירה כשבה מהקדש כשבה
*שעירה *תרין ובני יונה מהקדש תרין ובני יונה עשירית האיפה״ **יא׳** כיצד
הפריש לכשבה או לשעירה העני יביא עוף העני יביא עשירית האיפה הפריש
לעשירית האיפה העשיר יביא עוף העשיר יביא כשבה *או שעירה *** הפריש כשבה או שעירה
ונסתאבו אם רצה יביא *בדמיה עוף הפריש עוף ונסתאב לא יביא בדמיו עשירית האיפה
30 שאין לעוף פדיון״ **יב׳** ר׳ שמעון אומ׳ כבשים קודמין לעזים בכל מקום יכול מפני נ

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.
*** עיין בספרא פרשת בחקותי פרשה ד, ה.

שהן מובחרים מהם ת״ל *אם כבש יביא קרבנו לחטאת מלמד ששניהם שקולים״
יג תרין קודמין לבני יונה בכל מקום יכול מפני שהם מובחרים מהם ת״ל ובן יונה
או תר לחטאת מלמד ששניהם שקולים״ יד האב קודם לאם בכל מקום
יכול שכבוד האב עודף על כבוד האם ת״ל איש אמו ואביו תיראו מלמד
5 ששניהם שקולים״ טו אבל אמרו חכמים האב קודם לאם בכל מקום מפני ש
שהוא ואמו חייבים בכבוד אביו וכן בתלמוד תורה אם זכה הבן לפני הרב
*הרב קודם את האב בכל מקום מפני שהוא ואביו חייבים בכבוד רבו״ הל׳ טו

חסילה מסכתה״

10 מסכת מעילה״ פרק ראשון׳ קדשי קדשים ש/

ששחטן בדרום
מועלים בהם שחטן בדרום וקבל דמן בצפון בצפון וקבל דמן בדרום *שחט ביום
וזרק בלילה בלילה וזרק ביום או ששחטן חוץ לזמנן *חוץ למקומן מועלים בהם כלל
אמ׳ ר׳ *יושע כל שהיה לה שעת *היתר לכהנים אין מועלים בה וכל שלא היה *לה שעת
15 היתר לכהנים מועלים בה אי זו היא *שלא היה לה שעת היתר לכהנים שלנה *ושניטמאת
*ושיצאת ואי זו היא שלא היה לה שעת היתר לכהנים שנשחטה חוץ לזמנה חוץ למקומה
ושקבלו פסולים וזרקו את דמה״ ב בשר קדשי קדשים שיצא לפני *זריקות
דמים רבי ליעזר אומ׳ מועלים בו ואין חייבים עליו משם פיגול *ונותר וטמא
ר׳ עקיבה אומ׳ אין מועלין בו אבל חייבים עליו משם פיגול ונותר וטמא״ ג
20 אמ׳ ר׳ עקיבה והרי *הפרים *חטאתו ואבדה והפרים אחרת תחתיה ואחר
כך נמצאת הראשונה והרי שתיהם עומדות לא כשם שדמה פוטר את בשרה כך
הוא פוטר את בשר חברתה *אם *פטר דמה את בשר חברתה מן המעילה דין הוא
שיפטור את בשרה״ ד אמורי קדשים קלים שיצאו לפני *זריקות דמים ר׳ ליעז׳
אומר אין מועלין בהם ואין חייבים עליהם משם פיגול ונותר וטמא ר׳ עקיב׳
25 אומר מועלים בהם וחייבים עליהם משם פיגול ונותר וטמא״ ה מעשה
דמים בקדשי קדשים להקל ולהחמיר ובקדשים קלים כולן להחמיר כיצד
קדשי קדשים לפני זריקות דמים מועלים באמורים *ואין מועלין בבשר על זה ועל
זה חייבים משם פיגול ונותר וטמא ובקדשים קלים כולן להחמיר כיצד *קדשי קדשים
קלים לפני זריקות דמים אין מועלים לא באמורים ולא בבשר לאחר זריקות דמים
30 מועלים באמורים ואין מועלים בבשר על זה ועל זה חייבין משם פיגול ונותר וטמא

*** כן הוא בכתיבת היד.**

כמנא

כמנא מעשה דמים בקדשי קדשים להקל ולהחמיר. ובקדשים קלים *כולן להחמיר״
הל ה׳ פרק ב חטאת העוף מועלים בה משהוקדשה נמלקה *הכשרה
להפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה הווה
דמה חייבין עליה משם פיגול ונותר וטמא ואין בה מעילה״ ב עולת העוף
5 מועלים בה משהוקדשה נמלקה הוכשרה להפסל בטבול יום *ומחוסר כפורים
ובלינה מינה דמה חייבים עליה משם פיגול ונותר וטמא ומועלים בה עד שתצא
לבית הדשן״ ג פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים מועלים בהם משהוקדשו
נשחטו הוכשרו להפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה הווה דמן חייבי׳
עליהם משם פיגול ונותר וטמא ומועלים בהם בבית הדשן עד שיתך הבשר״
10 ד העולה מועלים בה משהוקדשה נשחטה הוכשרה להפסל בטבול יום ובמחוס
כיפורים ובלינה נזרק דמה חייבים עליה משם פיגול ונותר וטמא *אין מועלים
*בעורות אבל מועלים בבשר עד שיצא לבית הדשן״ ה חטאת ואשם וזבחי
שלמי ציבור מועלים בהם משהוקדשו נשחטו הוכשרו להפסל בטבול יום
ובמחוסר כפורים ובלינה נזרק דמן חייבין עליהם משם פיגול ונותר וטמא אין מועלין
15 בבשר אבל מועלין באמורים עד שיצאו לבית הדשן״ ו שתי הלחם מועלים
בהם משהוקדשו קרמו בתנור הוכשרו להפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים
ולשחוט עליהם את הזבח נזרק דמן של כבשים חייבין עליהם משם פיגול *נותר וטמא
*אין בהם מעילה״ ז לחם הפנים מועלים בו *משהקדש קרם בתנור הוכשר להפסל
בטבול יום ובמחוסר כיפורים *ולסדר על גבי השלחן קרבו הבזיכים חייבים
20 עליו משם פיגול ונותר וטמא אין *בו מעילה״ ח המנחות מועלים בהם משהוקדשו
קדשו *בכלי הוכשרו להפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה קרב הקומץ
חייבים *עליהם משם פיגול ונותר וטמא *אין מועלים בשירים אבל מועלים בקומץ עד
שיצא לבית הדשן״ ט הקומץ והלבונה והקטרת *ומנחות כהנים ומנחת כהן
משיח ומנחת נ נסכים מועלים בהם משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו
25 להפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה וחייבים עליהם משם *טמא ופיגול אין בהם
זה הכלל כל שיש לו מתירים אין חייבים עליו משם פיגול ונותר וטמא עד *שיקרבו מתיריו
וכל שאין לו מתירים כיון שקדש בכלי חייבים עליו משם נותר ומשם טמא ופיגול אין
בו״ הל ט״ פרק ג״ ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו
בעליה ימותו *ושעיברה שנתה ושאבדה
30 *ונמצאת בעלת מום אם משכפרו הבעלים תמות *אינה עושה תמורה *לא נהנים ולא

*כן הוא בכתיבת היד.

מועלים *אם עד שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אחרת
ועושה תמורה ומועלים בה״ ב המפריש מעות *לנזירותו לא נהנים ולא מועלים
מפני שהן ראויים לבוא כולם שלמים מת היו סתומים יפלו לנדבה היו מפורשים
דמי חטאת ילכו לים המלח לא נהנים ולא מועלים *ודמי עולה *יבואו עולה ומועלים בהם
5 *ודמי שלמים *יבואו שלמים ונאכלים ליום אחד ואינן טעונים לחם ר׳ **שמע׳ אומ׳ הדם קל
בתחלתו *וחומר בסופו *הנסכים חומר בתחלתן וקל בסופן הדם *בתחלה אין מועלים בו
יצא לנחל קדרון מועלים בו הנסכים *בתחילה מועלים בהם *ירדו *לשית אין מועלין בהם״
ג *דשון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנים ולא מועלים המקדיש דישון *בתחילה מועלים
בו תרין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעיבר זמנן לא נהנים ולא מועלים° בהם ובני נ
10 יונה שעיבר זמנן לא נהנים ולא מועלים״ ד חלב *מוקדשין וביצי תרין לא נהנים
ולא מועלים במי דברים אמורים בקדשי *המזבח אבל בקדשי בדק הבית הקדיש
תרנגולת מועלים בה ובביצתה חמור מועלים בה ובחלבה״ ה כל הראוי למזבח
*לא לבדק הבית לבדק הבית *לא למזבח לא למזבח ולא לבדק הבית מועלים
בו כיצד הקדיש בור מלא מים *אשפות מלאה זבל שובך מלא יונים אילן מלא פירות שדה
15 מלאה עשבים מועלים בהם ובמה שבתוכם אבל *הקדיש בור ואחר כך נתמלא מים אשפות
ואחר כך נתמלאת זבל שובך ואחר כך נתמלא יונים *ואחר כך ¶נשא פירות שדה ואחר
כך נתמלאת עשבים מועלים בהם ואין מועלים במה שבתוכן **ר׳ יוסי אומ׳ המקדיש שדה
ואת האילן מועלים בהם ובגידוליהם מפני שהן גידולי הקדש״ ו ולד מעושרת לא
יינק מן המעושרת ואחרים מתנדבים כן ולד מוקדשים לא יינק מן המוקדשים
20 ואחרים מתנדבים כן הפועלים לא יאכלו מגרוגרות של הקדש וכן פרה לא תאכל מכ/
*מכרשני הקדש״ ז *שורשי אילן של הדיוט באים בשל הקדש ושל הקדש באים
בשל הדיוט לא נהנים ולא מועלים *מעין שהוא יוצא *מתחת שדה הקדש
לא נהנים ולא מועלים יצא חוץ לשדה נהנים ממנו המים *שבכד של זהב לא נהנים ולא
מועלים ניתנו בצלוחית מועלים בהם ערבה לא נהנים ולא מועלים ר׳ לעזר ברבי צדוק
25 אומ׳ נותנים היו ממנה זקינים בלולביהם״ ח קן שבראש האילן של הקדש לא
נהנים ולא מועלים שבאשרה יתיז בקנה המקדיש את החורש מועלים בכולו
הגיזברים שלקחו את העצים מועלים בעצים *אין מועלים לא בשפוי ולא בנויה״

הל׳ ח״ **פרק ד** קדשי המזבח *מיצטרפים זה עם זה למעילה ולחייב עליהם
משם פיגול *ונותר וטמא קדשי בדק הבית מצטרפים זה
30 עם זה קדשי המזבח קדשי בדק הבית מצטרפים זה עם זה למעילה״ ב חמשה

°ר׳ שמע׳ אומ׳ תרין שלא הגיע זמנן מועלים בהם

* כן הוא בכתיבת היד.
** כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.
¶ עיין למעלה דף 118b שורה 1, וההערה שעליה.

דברים בעולה מצטרפים זה עם זה הבשר והחלב והסלת והיין והשמן וששה בתודה
הבשר והחלב והסלת והיין והשמן והלחם *ותרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר
של דמאי החלה והבכורים מצטרפים זה עם זה *לאסר ולחייב עליהם את החומש״
ג׳ כל הפיגולים מצטרפים זה עם זה כל הנותרים מצטרפים זה עם זה כל הנבלות
5 מצטרפות זו עם זו כל השרצים מצטרפין זה עם זה דם השרץ ובשרו מצטרפין
*בכעדשה״ ד׳ כלל אמ׳ ר׳ יהושע כל שטומאתו ושיעורו שוים מצטרפים זה עם
זה טומאתו ולא שיעורו שיעורו ולא טומאתו לא טומאתו ולא שיעורו *אינם
מצטרפים*״ ה׳ הפיגול והנותר אין מצטרפים זה עם זה מפני שהן שני שמות
השרץ והנבלה וכן *נבלה ובשר המת אין מצטרפין זה עם זה לטמא אפי׳ *בקל
10 שבשניהן״ ו׳ האוכל שניטמא באב הטומאה ושניטמא בולד הטומאה מצטרפין
זה עם זה לטמא כקל שבשניהם״ ז׳ כל האוכלים מצטרפין לפסול את
הגויה בכחצי פרס *כמזון שתי סעודות לעירוב* כביצה לטמא טומאת אכלים
*כגרוגרת להוצאת שבת *ככותבת ליום הכפורים כל המשקים מצטרפים לפסול
את הגויה ברביעית *לכמלוא לוגמיו ביום הכפורים״ ח׳ הערלה וכלאי הכרם
15 מצטרפים זה עם זה ר׳ שמע׳ אומ׳ אינן מצטרפין הבגד והשק השק והעור
העור והמפץ מיצטרפים זה עם זה ר׳ שמע׳ אומ׳ *מה הטעם מפני שהן ראוים ליטמא
מושב״ הל׳ א׳ פרק ה׳ הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש אף על פי
שלא פגם מעל דברי ר׳ עקיבה וחכ׳ אומ׳ כל דבר
שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום וכל *שאין בו פגם כיון שנהנה מעל״ ב׳ כיצד
20 נתנה *קלטה בצוארה טבעת בידה *שתת בכוס של זהב כיון *שנהנה מעל
*לבש בחלוק כסה בטלית ביקע *בקרדום לא מעל עד שיפגום תלש מן החטאת כשהיא*
מיתה כיון שנהנה מעל״ ג׳ נהנה בכחצי פרוטה ופגם בכחצי פרוטה או שנהנה
בשוה פרוטה בדבר *אחר הרי זה לא מעל עד שיהנה *שוה פרוטה ויפגום
בשוה פרוטה בדבר אחד״ ד׳ אין מועל אחר מועל במוקדשים אלא בהמה וכלי
25 *שרי כיצד רכב על גבי בהמה ובא חבירו ורכב *שתה בכוס של זהב
ובא חבירו ושתה *תלש מן סחטאת ובא חבירו ותלש *כולם מעלו ר׳ אומר כל שאין
לו פדיון יש בו מועל אחר מועל״ ה׳ נטל אבן או קורה של הקדש הרי זה לא
מעל נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל בניה בתוך ביתו הרי זה לא
מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה נטל פרוטה של הקדש הרי זה לא מעל נתנה
30 לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל נתנה *לבלן אף על פי שלא רחץ מעל שהוא אומ׳

*כן הוא בכתיבת היד.

לו הרי *המרחץ פתוחה הכנס ורחוץ״ ו אכילתו ואכילת חבירו הנייתו והניית
חבירו אכילתו והניית חבירו הנייתו ואכילת חבירו מצטרפים זה עם זה
*אפי׳ לזמן מרובה״ הל׳ ו׳ פרק ו׳ השליח שעשה שליחותו בעל הבית
מעל לא עשה שליחותו השליח מעל כיצד אמר לו תן בשר
5 לאורחים ונתן להם כבד כבד ונתן להם בשר השליח מעל אמ׳ לו תן להם חתיכה
חתיכה והוא *אומ׳ *טלו שתים שתים והם נטלו שלש שלש כולם מעלו אמר לו הבא
לי מן החלון או מגלוסקמא והביא לו אף על פי שאמר בעל הבית לא היה בלבי אלא
מזה והביא מזה בעל הבית מעל אבל אם אמר לו הבא לי מן החלון והביא לו מגול/
מגלוסקמא *מגלוסקמא והביא לו מן החלון השליח מעל״ ב שלח ביד חרש
10 שוטה וקטן אם עשו *שליחותן בעל הבית מעל לא עשו *שליחותן *השליח
מעל שלח ביד פקח ונזכר עד שלא הגיע אצל *החנוני החנוני מעל *עד שיוציא
כיצד יעשה נוטל פרוטה או כלי *ואומ׳ פרוטה של הקדש בכל מקום שהיא מחוללת
על *זו *שההקדש נפדה בכסף ובשוה כסף״ ג נתן לו פרוטה אמ׳ לו הבא לי
בחציה נרות ובחציה פתילות הלך והביא לו בכולה נרות או בכולה פתילות
15 או שאמר לו הבא לי בכולה נרות או בכולה פתילות הלך והביא לו בחציה נרות
ובחציה פתילות שניהם לא מעלו אבל אם אמר לו הבא לי בחציה נרות ממקום
פלוני ובחציה פתילות ממקום פלוני *הלך והביא לו נרות מבית פתילות ופתילות
מבית נרות השליח מעל״ ד נתן לו שתי פרוטות אמר לו הבא לי אתרוג *וב/
ובפרוטה רמון שניהם מעלו ר׳ יהודה אומר בעל הבית לא מעל שהוא אומ׳
20 לו אתרוג גדול הייתי מבקש והבאת׳ לי קטן ורע״ ה נתן לו דינר זהב אמר
לו הבא לי חלוק הלך והביא לו *בשלוש חלוק *ובשלש טלית שניהם מעלו ר׳
יהודה אומ׳ בעל הבית לא מעל שהוא אומ׳ לו חלוק גדול הייתי מבקש והבאת לי
קטן ורע״ ו המפקיד מעות אצל *השלחני אם צרורים לא ישתמש בהם לפיכך
אם הוציא מעל אם מותרים ישתמש בהם לפיכך אם הוציא *לו מעל ¶אבל
25 בעל הבית בין כך ובין כך לא ישתמש בהם לפיכך אם הוציא מעל החנוני כבעל
הבית דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ *כשלחני״ ז פרוטה של הקדש שנפלה לתוך
הכיס או שאמר פרוטה בכיס זה הקדש כיון שהוציא את הראשונה ¶מעל
דברי ר׳ עקיב׳ וחכמ׳ אומר׳ עד שיוציא את כל הכיס מודה ר׳ עקיבה באומר פרוטה
מן הכיס זה הקדש שהוא מוציא והולך עד שיוציא את כל הכיס״ הל׳ ז
30 חסילה מסכתה״

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

מסכת מידות״

פרק ראשון

בשלשה מקומות
הכהנים שומרים
*בית המקדש *בית אבטינס *ובית הניצוץ ובבית המוקד והלוים בעשרים ואחד
מקום חמשה על חמשה בשערי הר הבית ארבעה על ארבעה פינותיו מתוכו
5 חמשה על חמשה *משערי *העזרה ארבעה על ארבעה *פינותיה מבחוץ *אחד *לשכת
הקרבן ואחד *לשכת הפרוכת ואחד *לאחרי בית הכפורת״ ב׳ איש הר הבית
היה מחזר על כל משמר ומשמר ואבוקות דולקים לפניו וכל משמר שאינו
עומד *ואומר לו איש הר הבית שלום עליך ניכר שהוא ישן חובטו במקלו *רשות היה
לו לשרוף את כסותו והן אומרים מה קול בעזרה קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפים
10 שישן לו על משמרו ר׳ ליעזר בן יעקב אומ׳ פעם אחת מצאו את אחי *אמה ישן ושרפו
את כסותו״ ג׳ חמשה שערים היו להר הבית שני שערי חולדה מן הדרום
משמשים כניסה ויציאה קיפונוס מן המערב משמש כניסה ויציאה
*טרי מן הצפון לא היה משמש כלום *שערי המזרחי עליו שושן הבירה צורה שבו
כהן *שורף את הפרה ופרה וכל *משעריה יוצאים להר המשחה״ ד׳ שבעה
15 שערים היו בעזרה שלשה בצפון ושלשה בדרום ואחד במזרח שבדרום
שערי הדלק שני לו שער *הקרבן שלישי לו שער המים *ושבמזרח שער ניקנור ושתי
לשכות היו לו אחת *מימינו ואחת *משמאלו אחת לשכת פנחס המלביש ואחת לשכת
*בית עושה חביתים״ ה׳ *שבצפון שער *ניצון וכמין אכסדרה היה ועלייה
בנוייה על גביו שהכהנים שומרין מלמעלן והלוים מלמטן ופתח היה לו לחיל
20 שני לו. שער הקרבן שלישי לו בית המוקד״ ו׳ *ארבע לשכות היו *לבית המוקד
כקיטונות פתוחות לטרקלין שתים בקדש ושתים בחול *ובראשם שני פס/
פסיפסים *מבדיל בין קודש לחול ומה היו משמשות מערבית דרומית היא היתה
לשכת *עושה לחם הפנים מזרחית צפונית בה גנזו בני *חשמוני את אבני *מזבח
*ששיקצו מלכי יון צפונית מערבית בה יורדים לבית הטבילה״ ז׳ *שני שערים
25 היו לבית המוקד אחד פתוח לחיל ואחד פתוח לעזרה אמר רבי יהודה .זה
*שהוא פתוח לעזרה *פשפש קטן היה לו שבו נכנסים לבלוש את העזרה״ ח׳
בית המוקד כיפה ובית גדול היה מוקף רובידין של אבן וזקני בית אב ישנים
שם ומפתחות העזרה בידם ופרחי כהונה איש כיסתו בארץ ומקום היה שם אמה
על אמה וטבלה של שיש וטבעת היתה קבועה בה ושלשלת *המפתחות היתה
30 *קבועה בה הגיע זמן הנעילה הגביה את הטבלה בטבעת *נטל את המפתחות

* כן הוא בכתיבת היד.

להבדיל בין *דמים העליונים לדמים התחתונים והיסוד היה מהלך על פני כל הצפון
ועל פני כל המערב ואוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת" ה ובקרן
מערבית דרומית היו *שם נקבים כמין שני חוטמים דקים שהדמים *ניתנים
על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי *יורדים בהם ומתערבים באמה ויוצאים לנחל קדרון"
ו למטה ברצפה *באותה הקרן *ומקום היה שם אמה על אמה וטבלה של שיש ו/
וטבעת היתה קבועה בה שבו יורדים לשית ומנקים אותו וכבש היה לדרומו
של מזבח שלשים ושתים על רחב שש עשרה *ורבובה היתה *במערבו *שם היו נותנים
פסולי חטאת העוף" ז אחד אבני הכבש ואחד אבני המזבח מבקעת בית כרם
*חופרים למטה מן הבתולה ומביאים משם אבנים שלמות שלא הונף עליהם
ברזל שהברזל פוסל בנגיעה ¶והפיגמא *בכל דבר נפגמה אחת מהם היא פסולה וכולם
כשרות ומלבנים *אותו פעמים בשנה אחת בפסח ואחת בחג והיכל פעם אחת בפסח
רבי אומ' כל ערב שבת מלבנים אותו במפה מפני הדמים" ח לא היו שדין
*אתו *בכפין של ברזל שמא יגע ויפסול שהברזל נברא לקצר ימיו של אדם
והמזבח *נברא להאריך ימיו של אדם איני בדין שיונף המקצר על המאריך"
ט וטבעות היו לצפונו של מזבח ששה סדרים של ארבע ארבע ויש אומ' *ארבעה
של שש שש שעליהם שוחטים את הקדשים" י ובית המטבחים *היו לצפונו
של מזבח ועליו שמונה עמודים ננסים ורביען של ארז על גביהם ואנקליות
של ברזל היו קבועים בהם ושלשה סדרים *היה *על כל אחד ואחד שבהם תולים ומפשיטין
על שלחנות של שיש בין העמודים" יא הכיור היה בין האולם ולמזבח *משוך
כלפי הדרום בין האולם ולמזבח עשרים ושתים אמה ושתים עשרה מעלות
היו שם רום מעלה חצי אמה ושילחה *חצי אמה אמה *רובד שלוש *אמה אמה *רובד שלש
*העליונה אמה אמה *רובד ארבע ר' יהודה אומ' העליונה אמה אמה *רובד חמש"
יב פתחו של אולם גבהו ארבעים אמה ורחבו עשרים אמה וחמש *מלתריות של
*מילה היו על גביו התחתונה עודפת על הפתח אמה מזה ואמה מזה *ושל מעלה
ממנה עודפת עליה עלה אמה מזה ואמה מזה נמצאת העליונה שלשים אמה ונדבך
של אבנים *היו בין כל אחת ואחת" יג וכלונסות של ארז היו קבועים מכתלו של
היכל לכתלו של אולם כדי שלא יבעט ושרשרות של זהב היו *קבועות בתקרת
האולם שבהם פרחי כהונה עולים ורואים את העטרות *שבחלונות ש' והעטרות
תהיינה לחלם וגו' וגפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל ומודלה על גבי
כלונסות *וכל מי שהוא מתנדב *עולה *גרגר או אשכול מביא ותולה בה אמ' ר' לעזר בר/

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

נדוק

נדוק מעשה היה ונתנו עליה שלש אמות כהנים *לפנותה״

פרק ד׳ הל׳ א׳

פתחו של היכל גבהו עשרים אמה ורחבו עשר אמות וארבע
דלתות היו לו שתים *מבפנים ושתים מבחוץ שנ׳ ושתים דלתות להיכל ולקדש החיצונות
נפתחות לתוך הפתח לכסות עביו של כותל *הפנימיות נפתחות לתוך הבית לכסות
¶עביו של כותל הפנימיות נפתחות לתוך הבית לכסות* אחר הדלתות שכל הבית טוח
בזהב חוץ מאחר הדלתות״ **ב׳** ר׳ יהודה אומ׳ בתוך הפתח היו עומדות וכמין
*אינרבה *מיטה היו נקפלות לאחוריהם אילו שתי אמות ומחצה ואילו שתי
אמות ומחצה חצי אמה ומזוזה מיכן וחצי אמה ומזוזה מיכן שנ׳ *שתים דלתות לדלתות
שתים מוסבות דלתות שתים לדלת אחת ושתי דלתות לאחרת ושני פשפשים היו
לו לשער הגדול אחד בצפון ואחד בדרום שבדרום לא נכנס בו אדם מעולם ועליו הוא
*מפרש על ידי יחזקאל שנ׳ ויאמר אלי י״י השער הזה סגור יהיה לא יפתח וגו׳ נטל את
המפתח ופתח את *הפשפש *נכנס להתא ומהתא להיכל ר׳ יהודה אומ׳ בתוך עביו
של כותל היה מהלך עד שנימצא עומד בין שני *שערים ופתח את החיצונות מבפנים
ואת הפנימיות מבחוץ״ **ג׳** ושלשים ושמונה תאים היו שם חמשה עשר בצפון
וחמשה *עשה בדרום ושמונה במערב שבצפון ושבדרום חמשה על גבי חמשה
וחמשה על גביהם ושבמערב שלשה על גבי שלשה ושנים על גביהם ושלשה פתחים
*היה לכל אחד ואחד אחד לתא *מימין *אחד לתא משמאל ואחד לתא שעל גביו ובקרן
מזרחית צפונית היו חמשה פתחים אחד לתא מימין *ואחד לתא משמאל ואחד לתא
שעל גביו אחד למסיבה ואחד לפשפש ואחד להיכל״ **ד׳** התחתונה חמש ורובד
שש *האמצעית שש ורובד שבע *העליונה שבע שנ׳ היציע התחתונה חמש באמה
רחבה וגו׳ ומסיבה היתה עולה מקרן מזרחית צפונית לקרן צפונית מערבית שבה
היו עולים *לגגות התאים היה עולה במסיבה ופניו למערב *הילך *את כל פני הצפון עד
שהוא מגיע למערב הגיע למערב והפך פניו לדרום הילך את כל פני המערב עד
שהוא מגיע לדרום הגיע לדרום והפך פניו למזרח היה מהלך בדרום עד שהוא
מגיע לפיתחה של עליה שפיתחה של עליה פתוח לדרום״ **ה׳** ובפיתחה של
עליה היו *שם *שני כלונסות של ארז שבהם היו עולים *לגגה של עליה *ובראשם
*פשיפשים *מבדיל בעליה בין *קדש קדש לבין הקדשים ובלולים היו פתוחים בעליה
לבית קדש הקדשים שבהם *משלשלים את *האמנים בתיבות כדי שלא יזונו את עיניהם
מבית *קדש הקדשים״ **ו׳** וההיכל מאה על מאה על רום מאה האוטם שש אמות
וגבהו ארבעים אמה אמה כיור *ואמה בית דילפה אמה תיקרה ואמה מעזיבה

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כל ה׳ מלות האלו הן מיותרות.

וגבהה של עליה ארבעים אמה *אמה כיור ואמתים בית דילפה *אמה *תקרה ואמה
מעזיבה שלש אמות מעקה ואמה כולה עורב ר׳ יהודה אומ׳ לא היה כולה עורב עולה
מן המידה אלא ארבע אמות מעקה היה׳׳ ז מן המזרח למערב מאה אמה
כותל האולם חמש והאולם *אחת עשרה כותל ההיכל שש ותוכו ארבעים
5 אמה *ואמה טרקסים ועשרים אמה *לבית קדש הקדשים כותל ההיכל שש והתא
שש וכותל התא חמש׳׳ ח מן הצפון לדרום שבעים אמה כותל המסיבה חמש
והמסיבה שלש כותל התא חמש והתא שש כותל ההיכל שש ותוכו עשרים
אמה כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש ובית הורדת המים שלוש אמות
והכותל חמש אמות׳׳ ט *והאולם עודף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון וחמש
10 עשרה אמה מן הדרום *הוא היה נקרא בית *החליפות ששם גונזים את הסכינים
וההיכל צר מאחריו ורחב מלפניו *דומה לארי ש׳ הוי אריﭏ אריﭏ קרית חנה דוד
מה הארי צר *מאחריו ורחב מלפניו אף ההיכל צר *מאחריו ורחב מלפניו׳׳ הל׳ ׃

פרק ה כל העזרה היתה אורך מאה שמונים ושבע על רוחב
מאה שלשים וחמש מן המזרח למערב מאה שמונים ושבע ¶על
15 רוחב מאה שלשים וחמש* מקום דריסת ישרﭏ אחת עשרה אמה מקום דריסת הכהנים
אחת עשרה אמה המזבח שלשים ושתים *אמה בין האולם ולמזבח עשרים ושתים אמה
*וההיכל מאה אמה ואחת עשרה אמה לאחורי בית הכפרת׳׳ ב מן הצפון ל
לדרום מאה ושלשים וחמש הכבש והמזבח ששים ושתים מן המזבח לטבעות
שמונה אמות מקום הטבעות עשרים וארבע מן הטבעות אל השלחנות *לננסים
20 ארבע מן הננסים לכותל העזרה שמונה אמות והמותר בין *כבש לכותל **העזרה
שמונה אמות והמותר בין כבש לכותל* מקום הננסים׳׳ ג שש לשכות היו
בעזרה שלוש בצפון ושלוש בדרום שבצפון לשכת המלח לשכת הפרוה
לשכת המדיחים לשכת המלח שם היו נותנים מלח לקרבן לשכת הפרוה שם היו ג/
מולחים עורות קדשים ועל גגה היה בית *טבילה לכהן גדול ביום הכפורים לשכת
25 המדיחים *שם היו מדיחים *קירבי הקדשים *משם מסיבה עולה לגג בית הפרוה׳׳
ד *ושבדרום לשכת העץ לשכת הגולה לשכת הגזית לשכת העץ אמ׳ ר׳ ליעזר בן
יעקב שכחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומ׳ לשכת כהן גדול היתה *אחר
שתיהן וגג שלשתן שוה לשכת הגולה שם היה בור הגולה קבוע והגלגל נתון עליו ומשם
*מספקים מים לכל העזרה׳׳ ה לשכת הגזית שם היתה סנהדרין גדולה של ישרﭏ
30 יושבת ודנה את הכהונה וכהן שנמצא בו פסול לובש שחורים ומעטף

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ ה׳ מלות האלו אינן נמצאות לא במשנה שבמשניות ולא במשנה שבגמרא.
** כל ז׳ מלות האלו הן מיותרות.

שחורים ויוצא והולך לו ושלא נמצא בו פסול לובש לבנים ומתעטף לבנים *ומשמש
עם אחיו הכהנים ויום טוב היו עושים שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן *וכך היו
אומרים ברוך המקום ברוך הוא שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן*״ **הל ה**

חסילה מסכתא״

5

מסכת תמיד פרק ראשון

בשלשה מקומות הכהנים
שומרים בבית המקדש
בבית אבטינס *ובבית הניצוץ ובבית המוקד בית אבטינס *בית הניצוץ היו עליות
*והדובים שומרים שם בית המוקד כיפה ובית גדול היה מוקף *ברובידין של אבן וזקני
10 בית אב ישנים שם ומפתחות העזרה בידם ופרחי כהונה איש כסתו בארץ לא היו
ישנים בבגדי קדש אלא פושטים ומקפלים ומניחים אותם תחת ראשיהם ומתכסין
בכסות עצמן אירע קרי *באחד מהם יוצא והולך לו למסיבה ההולכת תחת הבירה
והנרות דולקים מיכן ומיכן עד שהוא מגיע לבית הטבילה ומדורה היתה שם ובית
כסא של כבוד וזה היה כבודו מצאו נעול יודע שיש שם אדם פתוח יודע שאין
15 שם אדם ירד וטבל עלה ונסתפג ונתחמם כנגד המדורה בא וישב לו אצל אחיו הכ/
הכהנים עד שהשערים נפתחים *ויוצא והולך לו״ **ב** מי שהוא רוצה לתרום
את המזבח משכים וטובל עד שלא יבוא הממונה וכי באי זו שעה הממונה
בא לא כל העתים שוות פעמים שהוא בא *מקרות הגבר או סמוך לו בין מלפניו ובין
*מאחריו והממונה *יבוא ודופק עליהם והם *פותחין לו אמר להם מי שטבל יבוא ויפיס
20 הפיסו זכה מי שזכה *לו״ **ג** נטל את המפתח ופתח את הפשפש *נכנס מבית
המוקד לעזרה *נכנסו אחריו ושתי אבוקות של אור בידן *נחלקו לשתי כיתות נ
אילו *הלכו באכסדרה דרך המזרח ואלו *הלכו באכסדרה דרך המערב היו בודקים
והולכים עד *שהם מגיעים למקום *עושה חביתים *הגיע אילו ואילו אמרו שלום ¶הכל
שלום *והעמידו *עושה חביתים לעשות *חביתן״ **ד** מי שזכה לתרום את המזבח
25 הוא יתרום את המזבח *אומרין לו הזהר שמא תיגע בכלי עד שתקדש *ידך
ורגליך מן הכיור והרי המחתה נתונה במקצוע בין הכבש למזבח במערבו של כבש
אין אדם נכנס עמו ולא נר בידו אלא מהלך לאור המערכה״ **ה** לא היו רואים
אותו ולא שומעים את קולו עד *ששם שומעים קול העץ שעשה בן קטין *מכני
לכיור והן אומרי' הגיע *קידוש ידיו ורגליו מן הכיור נטל מחתת הכסף ועלה לראש
30 המזבח ופינה את הגחלים *הלך והלך חתה מן המאוכלות הפנימיות וירד הגיע ל

* כן הוא בכתיבת היד

¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

לרצפה *והפך פניו לצפון *והילך למזרחו של כבש כעשר אמות צבר את הגחלים
על גבי הרצפה רחוק מן הכבש שלשה טפחים מקום *שנותים *מוראת העוף ודישון
מזבח הפנימי והמנורה״ הל׳ ה׳ פרק ב ראוהו אחיו שירד והם
רצו ובאו *ומהרו וקידשו ידיהם ורגליהם מן הכיור
5 נטלו את המגריפות ואת הצינורות ועלו לראש המזבח האיברים והפדרים שלא
נתאכלו מבערב סונקים אותן לצידדי המזבח *אין הצדדים מחזיקים סודרין אותן
בסובב על הכבש״ ב החלו מעלים באפר על גבי התפוח ותפוח היה באמצע
המזבח פעמים עליו *שלש מאות כור וברגלים לא היו מדשנים *אתו מפני
שהוא נוי למזבח מימיו לא נתעצל *כהן מלהוציא את הדשן״ ג החלו מעלים
10 *את הגיזרים לסדר את המערכה וכי כל העצים כשרים למערכה הין
כל העצים כשרים *חוץ משל זית ושל גפן אבל באילו רגילים *במורביות של תאנה
ושל אגוז ושל *שמן״ ד סידר את המערכה גדולה מזרחה וחזיתה מזרחה
וראשי הגיזרים הפנימיים היו נוגעים בתפוח ורוח היה בין הגיזרים
שהיו מציתים את האליתה משם״ ה בררו משם עצי תאינה יפים לסדר את
15 המערכה השנייה לקטורת מכנגד קרן מערבית דרומית משוך מן הקרן
כלפי הצפון ארבע אמות *כעמד חמש סאים גחלים ובשבת כעמד שמונת סאים
גחלים ששם היו נותנים שני בזיכי לבונה של לחם הפנים האיברים והפדרים שלא
נתאכלו מבערב מחזירים אותם למערכה הציתו שתי *מערכות באש וירדו ובאו
להם ללשכת הגזית״ הל׳ ה׳ פרק ג אמר להם הממונה בואו והפיסו
20 מי שוחט מי זורק מי מדשן את המזבח הפנימי
מי מדשן את המנורה *ומי מעלה אברים לכבש הראש והרגל ושתי הידים העוקץ
והרגל החזה והגרה ושתי *הדפנות הקרבים והסלת *החביתים והיין הפיסו זכה מי נ
שזכה״ ב אמר להם *צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה אם הגיע הרואה אומר
*בורקי מתיה בן שמואל אומ׳ האיר פני כל המזרח עד שהוא בחברון והוא
25 אומ׳ הין״ ג אמ׳ להם צאו והביאו טלה מלשכת הטלאים והרי לשכת הטלאים הי/
היתה *נתונה במקצוע צפונית מערבית וארבע לשכות היו שם אחת
לשכת הטלאים ואחת לשכת החותמות ואחת לשכת בית המוקד ואחת *לישכה שהיו
עושים בה לחם הפנים״ ד נכנסו ללשכת הכלים והוציאו משם תשעים ושלשה
כלי כסף וכלי זהב *והשקו את התמיד בכוס של זהב אף על פי שהוא מבוקר
30 מבערב מבקרים אותו לאור האבוקות״ ה מי שזכה בתמיד מושכו והולך

* כן הוא בכתיבת היד.

לבית

לבית המטבחיים *מי *שזכו באיברים הולכים אחריו בית *מטבחיים היה לצפונו
של מזבח ועליו שמנה עמודים ננסים *ורביעין של ארז על גביהן ואנקליות של
ברזל היו קבועים בהם ושלשה סדרים היה *על כל אחד ואחד שבהם תולים ומפשיטים
על שלחנות של שיש שבין העמודים״ ו׳ מי *שזכו בדישון מזבח הפנימי
5 והמנורה היו *מקדמים *לפניהם וארבעה כלים בידם הטני והכוז *ושני ב
מפתחות הטני דומה לתרקב ¶של זהב מחזיק קביים וחצי והכוז דומה לקיתון גדול
של זהב ושני מפתחות אחד יורד *אמת *שחי ואחד פותח כיון״ ז׳ בא לו ל/
לפשפש *צפוני ושני פשפשים היו לו לשער הגדול אחד בצפון ואחד
בדרום שבדרום לא נכנס בו אדם מעולם ועליו הוא *מפרש על ידי יחזקאל *שנא
10 ויאמר אלי י״י השער הזה סגור יהיה לא יפתח וגו׳ נטל את המפתח ופתח את
הפשפש נכנס *להתא *ומהתא *להיכל עד שהוא מגיע לשער הגדול הגיע לשער
הגדול העביר את הנגר ואת *הפותחיות ופתחו לא היה השוחט שוחט עד *שהוא
שומע קול שער הגדול שניפתח״ ח׳ מיריחו היו שומעים קול השער הגדול
שניפתח מיריחו היו שומעין קול המגריפה מיריחו היו שומעין קול **הגלגל
15 מיריחו היו שומעין קול החליל מיריחו היו שומעין קול גביני כרוז מיריחו היו שומעין
קול העץ שעשה בן קטין מכני לכיור מיריחו היו שומעין קול השיר מיריחו היו
שומעין קול השופר ויש אומ׳ אף *קולו של כהן גדול בשעה שהוא מזכיר את השם
ביום הכפורים מיריחו היו מריחים ריח פיטום הקטורת אמ׳ ר׳ *לעזר בן דלגיי עזים
היו *לאבא *בהרי מכוור והיו מתעטשות מריח פיטום הקטורת״ ט׳ מי שזכה
20 בדישון מזבח הפנימי נכנס ונטל את הטני והניחו לפניו *היה חופן ונותן
לתוכו ובאחרונה כיבד את השאר לתוכו והניחו ויצא״ י׳ מי שזכה בדישון
המנורה נכנס ומצא *שני נרות מזרחים דולקים מדשן את השאר ומניח* אלו*
במקומן מצאן שכבו מדשנן ומדליקן מן הדולקים ואחר כך מדשן את השאר ואבן
היתה לפני המנורה ובה שלש מעלות שעליה הכהן עומד ומטיב את הנירות *הניח
25 את הכוז על מעלה שניה ויצא״ הל׳ ט׳ פרק ד׳ לא היו כופתים
את הטלה אלא *מעקידים אותו מי שזכו באיברים
אוחזים בו וכך היתה עקידתו ראשו לדרום ופניו למערב השוחט עומד במזרח ופניו
למערב של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית על טבעת שניה *ושל בין ה
הערבים היה נשחט על קרן *צפונית מזרחית על טבעת שניה שחט השוחט וקיבל
30 המקבל בא לו לקרן מזרחית צפונית *נותן מזרחה צפונה מערבית דרומית *נותן

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.
** כאשר יראה לעין הקורא סדר המשנה הזאת הפוך מאשר הוא במשנה הנדפסת.

מערבה דרומה שירי הדם היה שופך על יסוד "דרומי" ב לא היה שובר
בו את הרגל אלא נוקבו מתוך¶ ערקובו ותולה בו היה מפשיט ויורד
עד שהוא מגיע לחזה הגיע לחזה חתך את הראש ונתנו למי שזכה בו חתך את הכר ע״ס
ונתנן למי שזכה בהם מרק את ההפשט קרע את הלב והוציא את דמו חתך את
הידים ונתנן למי שזכה בהן" ג עלה לרגל הימנית חתכה ונתנה למי שזכה
בה ושתי בצים עמה קרעו ונמצא כולו גלוי לפניו נטל את הפדר ונתנו
על בית שחיטת הראש "מלמעלה נטל את הקרבים ונתנן למי שזכה בהם להדיחן
"הכרס מדיחין אותה בבית "מדיחים כל צרכה הקרבים מדיחים אותם שלשה פעמים
במעוטה על שולחנות של שיש שבין העמודים" ד נטל את הסכין והפריש
את הריאה מן הכבד ואצבע "כבד מן הכבד ולא היה מזיזה ממקומה
נקב את החזה ונתנו למי שזכה בו עלה לדופן הימנית היה חותך ויורד עם
"השיזרה "לא היה נוגע בשיזרה עד שהוא מגיע לשתי צלעות רכות חתכה ונתנה
למי שזכה בה והכבד תלויה בה" ה בא לו לגרה והניח בה שתי צלעות מיכן
ושתי צלעות מיכן חתכה ונתנה למי שזכה בה והקנה והלב והריאה
תלויים בה" ו בא לו לדופן השמאלית "הניח בה שתי צלעות רכות מל/
מלמעלן ושתי צלעות רכות מלמטן וכך היה מניח בחברתה "נמצא
מניח בשתיהם שתים שתים "מלמעלה ושתים שתים "מלמטה חתכה ונתנה למי
שזכה בה והשיזרה "עמה והטחול תלוי בה והיא היתה גדולה אלא של ימין קורין
גדולה שהכבד תלויה בה" ז בא לו לעוקץ "חתכו "ונתנו למי שזכה בו "האליה
ואצבע הכבד ושתי הכליות עמו נטל רגל "השמאלית ונתנה למי שזכה בה
נמצאו כולם עומדים בשורה והאברים בידם" ח הראשון בראש וברגל ׳
הראש בימינו "וחרטמו כלפי זרועו וקרניו בין אצבעותיו ובית שחיטתו
"מלמעלה והפדר נתון עליה "הרגל של ימין בשמאלו ובית "עורה לחוץ" ט
השני "בשתי ידים של ימין בימינו האליה מדולדלת "ושל שמאל בשמאלו
ובית "עורה לחוץ" י השלישי בעוקץ וברגל העוקץ בימינו "האליה מדולדלת
בין אצבעותיו ואצבע הכבד ושתי "כליות עמו הרגל של שמאל בשמאלו ובית
"עורה לחוץ" יא הרביעי בחזה ובגרה החזה בימינו והגרה בשמאלו וצלעותיה
בין אצבעותיו החמישי בשתי דפנות של ימין בימינו ושל שמאל בשמאלו
ובית "עורה לחוץ" יב הששי בקרבים הנתונים בבזך וכרעים על גביהם
מלמעלה "והשביעי בסלת השמיני בחביתים התשיעי ביין הלכו ונתנום

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

מחצי

מחצי *כבש ולמטה *ממערבו ומלחום וירדו ובאו להם ללשכת הגזית לקרות
את שמע״ הל׳ יב׳ פרק ה אמר להם הממונה ברכו ברכה אחת נ
והם ברכו ·*וקראו עשרת הדברים *שמע והיה אם
שמוע ויאמר *וברכו את העם שלש ברכות אמת ויציב ועבודה וברכת כהנים
5 ובשבת ·מוסיפין ברכה אחת למשמר היוצא״ ב אמר להם חדשים לקטרת
בואו והפיסו הפיסו זכה מי שזכה חדשים עם ישנים בואו והפיסו מי
מעלה איברים מן הכבש למזבח ר׳ ליעזר בן יעקב אומ׳ המעלה איברים לכבש
הוא מעלה אותם על גבי המזבח״ ג מסרום לחזנים היו מפשיטים אותם
את בגדיהם ולא היו מניחים עליהם אלא *מכנסים בלבד וחלונות היו שם
10 וכתוב עליהם *תשמיש הכלים״ ד מי שזכה בקטורת היה נוטל את הכף נ
והכף דומה לתרקב גדול של זהב מחזיק *שלשת קבים והבזך *לתוכו מלא
וגדוש קטורת וכסוי היה לו וכמין מטוטלת היה עליו *מלמעלה״ ה מי שזכה
במחתה נטל מחתת הכסף ועלה לראש המזבח ופינה את הגחלים *הלך *הלך
וחתה *מן המאוכלות הפנימיות וירד ועירן לתוך של זהב נתפזר ממנו *לתוכו כקב
15 גחלים *היה מכבדן לאמה ובשבת *כופה עליהם פסכתר ופסכתר היתה כלי גדול
מחזקת לתך ושתי שרשרות היו בה אחת שהוא מושך בה ויורד ואחת שהוא אוחז
בה *מלמעלה *כדי שלא תתגלגל״ ו ושלשה דברים היתה משמשת כופים
אותה על גב גחלים ועל השרץ בשבת ומורידים בה את הדשן מעל גבי המזבח״
ז הגיעו בין האולם ולמזבח נטל אחד את המגריפה *וזרקה בין האולם ול/
20 ולמזבח אין אדם שומע קול *חבירו בירושלם מקול המגריפה ושלשה
דברים היתה משמשת כהן *שהוא שומע את קולה יודע שאחיו הכהנים נכנסים
להשתחות והוא רץ ובא ובן לוי שהוא שומע את קולה יודע שאחיו *הכהנים נכנסים
לדבר בשיר והוא רץ ובא וראש המעמד היה מעמיד את הטמאים בשער *מזרח״
הל׳ ו׳ פרק ו התחלו עולים במעלות האולם מי שזכו בדישון מזבח הפנימי
25 והמנורה היו *מקדמים לפניהם מי שזכה בדישון מזבח
הפנימי נכנס ונטל את הטני והשתחוה ויצא מי שזכה בדישון המנורה נכנס ומצא
*שתי נרות מזרחיים דולקים מדשן את המזרחי ומניח את המערבי *חילק שממנו
היה מדליק את המנורה בין הערבים מצאו שכבה מדשנו ומדליקו ממזבח העולה
נטל את הכוז *מלמעלה שניה והשתחוה ויצא״ ב מי שזכה במחתה צבר
30 את הגחלים על גבי המזבח ורידדן בשולי המחתה והשתחוה ויצא״ ג

* כן הוא בכתיבת היד.

מי שוכה בקטורת היה נוטל את הבזך מתוך הכף ונותנו לאוהבו או לקרובו
כתפזר ממנו לתוכו *נוברו לו בחפניו *מלמדים אותו *הזהר שמא תתחיל *מפניך
*שמא תכוה התחיל *מרדר ויוצא לא היה המקטיר מקטיר עד שהממונה אומ' לו*
אישי כהן גדול הקטיר פרשו העם והקטיר והשתחוה ויצא" ד' בזמן שכהן
5 גדול נכנס להשתחות שלושה אוחזים בו אחד בימינו ואחד בשמאלו
ואחד באבנים טובות *כיון ששמע הממונה את קול רגליו של כהן גדול שהוא
יוצא הגביה לו את הפרוכת *והשתחוה ויצא וניכנסו אחיו הכהנים והשתחוו ויצאו"
ה' באו ועמדו על מעלות האולם עמדו הראשונים לדרום אחיהם הכהנים וחמשה
כלים בידם הטני ביד אחד *הכוז ביד אחד *המחתה ביד אחד *הבזך ביד אח'
10 וכף *וכסויו ביד אחד וברכו את העם ברכה אחת אלא שבמדינה אומרים אותה
שלש ברכות ובמקדש ברכה אחת במקדש *אומרים את השם *ככתובו ובמדינה
בכינויו במדינה הכהנים נושאים את ידיהם כנגד כתפותיהם ובמקדש על גבי ראשיהם
חוץ מכהן גדול* שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ ר' יהודה אומ' אף כהן גדול
מגביה *ידיו למעלה מן הציץ ש' וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם" ו' בזמן
15 שכהן גדול רוצה להקטיר היה עולה בכבש והסגן *מימינו הגיע למחצית הכבש
אחז הסגן בימינו והעלהו הושיט לו הראשון הראש *והרגלים *מך עליהם *וזורקן הו'
הושיט השני לראשון שתי *ידיו *ונתנן לכהן גדול *סומך עליהן *וזורקן נשמט השני
*והולך לו *כך היו מושיטים לו שאר כל האברים *היה סומך עליהם *וזורקן *בזמן שהוא
רוצה *סומך ואחרים זורקים" ז' בא לו להקיף את המזבח *מאיכן הוא מתחיל
20 מקרן דרומית מזרחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית
נתנו לו היין לנסך הסגן עומד על הקרן והסודרים בידו ושני כהנים עומדין על ש
שלחן חלבים ושתי *חצצרות בידם תקעו *והריעו ותקעו באו ועמדו אצל בן ארזה
אחד מימינו ואחד משמאלו שחה לנסך *הניף *את הסגן בסודרים והקיש בן ארזה בצלצל
ודברו הלוים בשיר הגיעו לפרק תקעו *והשתחוה העם על כל פרק תקיעה ועל כל
25 תקיעה השתחויה זה *סדר התמיד לעבודת בית אלהינו יהי רצון שיבנה*" ח'
השיר שהיו הלוים אומר' *בבית המקדש ביום הראשון היו אומר' לי'' הארץ
ומלואה תבל ויושבי בה בשני היו אומרים גדול י'' ומהולל מאד בעיר אלהינו הר
קדשו בשלישי היו אומר' אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים *ישפוט ברביעי היו אומ'
אל נקמות י'' אל נקמות הופיע בחמישי היו אומר' הרנינו לאלהים עוזנו הריעו לאלהי
30 יעקב בששי היו אומ' י'' מלך גאות לבש לבש י'' עוז התאזר וגו' בשבת היו אומ' מזמור

* כן הוא בכתיבת היד.

שיר

שיר ליום השבת מזמור שיר לעתיד לבוא לעולם שכולו שבת *מנוחה לחיי העולמים
תום ביום הראשון ברא הקב"ה את עולמו בשני הכל מקלסין אותו בשלישי ישב
עליהם בדין ברביעי פרע מן הרשעים בחמישי נתן שכר טוב לצדיקים בששי מלך
על עולמו בשביעי הכל מקלסין לכבודו ואומ' מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לי"י/
5 ולזמר לשמך עליון" הל' ח" חסילה מסכתה'

מסכת קנים ' פרק ראשון

חטאת העוף *נעשת למטן וחטאת בהמה למעלן עולת
העוף *נעשת למעלן ועולת בהמה למטן אם שינה בזה ובזה *פסל' סדר קנים כך הוא
10 החובה אחד חטאת ואחד עולה בנדרים ובנדבות כולם עולות אי זה הוא נדר האומ'
הרי עלי עולה ואי זו היא נדבה האומ' הרי זו עולה מה בין נדרים לנדבות אלא
שהנדרים *מיתו או ניגנבו חייבין באחריותן ונדבות מתו או נגנבו *אין חייבין בא/
באחריותן" ב חטאת שנתערבה בעולה ועולה בחטאת אפי' *אחת בריבוא ימותו
כולם חטאת שנתערבה בחובה אין כשר אלא *מיניין חטאת שבחובה וכן
15 עולה שנתערבה בחובה אין כשר אלא מניין עולות שבחובה בין שהחובה מרובה
והנדבה *ממועטת בין שהנדבה מרובה והחובה ממועטת בין ששתיהם שוות"
ג במה דברים אמורים בחובה ובנדבה אבל בחובה *שנתערבה זו בזו אחת לזו
ואחת לזו שתים לזו ושתים לזו שלש לזו *ושלוש לזו מחצה כשר ומחצה פסול אחת
לזו ושתים לזו *שלוש לזו *עשר לזו ומאה לזו *הממועט כשר בין משם אחד בין משני שמות
20 בין מאשה אחת בין משתי נשים" ד כיצד משם אחד לידה ולידה זיבה וזיבה משם
אחד משני שמות לידה וזיבה כיצד *משתי נשים על זו לידה ועל זו לידה על זו
זיבה ועל זו זיבה משם אחד משני שמות על זו לידה ועל זו זיבה ר' יוסי אומר שתי נשים
שלקחו קיניהם בעירוב או שנתנו דמי קיניהם לכהן לאי *זו שירצה *הכהן יקריב חטאת
ולאי *זו שירצה *יקריב עולה בין משם אחד בין משני שמות" הל' ד' פרק ב
25 קן סתומה שפרח ממנה גוזל לאויר או שפרח *לבין *המיתות
או שמת אחד מהם יקח זוג לשני פרח לבין הקריבות פסול ופוסל אחד כנגדו שהגוזל
*הפרוח פסול ופוסל אחד כנגדו" ב כיצד *משתי נשים לזו שתי קנים ולזו שתי קנים
פרח מזו לזו פוסל אחד בהליכתו *חזר פוסל אחד בחזירתו פרח וחזר פרח וחזר
לא הפסיד כלום שאפילו הן מעורבות אין פחות משתים" ג לזו אחת* ולזו שתים
30 *ולזו שלש לזו ארבע לזו חמש לזו שש לזו שבע פרח מן הראשונה לשניה

* כן הוא בכתיבת היד.

לשלישית לרביעית לחמישית לששית* ולשביעית חזר פוסל אחד בהליכתו ואחד
בחזירתו״ ד הראשונה והשניה אין להם כלום השלישית יש לה אחת הרביעית
יש לה שתים החמישית יש לה שלש הששית יש לה ארבע *והשביעית יש לה שש
פרח וחזר פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו״ ה השלישית והרביעית אין
5 להם כלום החמישית יש לה אחת *והששית יש לה שתים השביעית יש לה
חמש פרח וחזר פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו החמישית והששית אין להם כלום
השביעית יש לה ארבע ויש אומ׳ *שביעית לא הפסידה כלום *שאם פרח מבין המיתות
לכולם הרי כולם ימותו״ ו קן סתומה וקן מפורשת פרח מן הסתומה למפורשת
יקח זוג לשני חזר או שפרח מן המפורשת ראשון הרי כולם ימותו״
10 ז *החטאת מיכן *והעולה מיכן וסתומה באמצע פרח מן האמצע לנדדים אחד
הלך ואחד הלך לא הפסיד כלום אלא יאמר זה שהלך אצל חטאות חטאת וזה שהל׳
אצל עולות עולה חזר לאמצע *האמצעים ימותו אילו יקרבו *חטאת ואילו יקרבו עולות
חזר או שפרח מן האמצע לנדדים הרי כולם ימותו״ ח אין מביאין *תרין כנגד
בני יונה ולא בני יונה כנגד תרין כיצד האשה שהביאה *חטאת תר ועולתה בן
15 יונה תיכפול ותביא עולתה תר עולתה תור וחטאתה בן יונה תיכפול ותביא עולתה
בן יונה בן עזאי אומ׳ הולכים אחר הראשון האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו היו/
היורשים עולתה ומתה לא יביאו *יורשים חטאתה״ הל׳ ו פרק ג
במה דברים אמורים בכהן נמלך אבל בכהן שאינו נמלך
אחת לזו ואחת לזו שתים לזו ושתים לזו *שלש לזו* ושלש לזו עשה כולם למעלה מחצה
20 כשר ומחצה פסול כולן למטן מחצה כשר ומחצה פסול חצין למעלה *וחציה למטן את
שלמעלן מחצה כשר ומחצה פסול ואת שלמטן מחצה כשר ומחצה פסול״ ב אחת
לזו* שתים לזו* שלש לזו* עשר לזו ומאה לזו עשה כולם למעלה מחצה כשר *מחצה
פסול כולם *למטה מחצה כשר ומחצה פסול *חציה *למעלה *וחציה למטן המרובה כשר
זה הכלל כל מקום *שאת יכול לחלוק את הקנים ולא יהוא משל אשה אחת בין מלמעלן *ובין
25 מלמטן מחצה כשר ומחצה פסול *וכל מקום שאין את יכול לחלוק את הקנים עד *שיהו
משל אשה אחת בין *למעלן בין *למטן המרובה כשר״ ג חטאת לזו ועולה לזו עשה
כולם למעלן מחצה כשר ומחצה פסול כולם למטן מחצה כשר ומחצה פסול
חצין למעלן וחצין למטן שתיהם *פסולות שאני אומ׳ חטאת קרבה למעלן ועולה למטן״
ד חטאת ועולה וסתומה ומפורשת עשה כולם *למעלה מחצה כשר ומחצה פסול
30 כולן למטן מחצה כשר *מחצה פסול *חציה למעלן *וחציה למטן אין כשר אלא סתומה

* כן הוא בכתיבת היד.

[והיא]

והיא מתחלקת ביניהם״ ה חטאת שניתערבה בחובה אין כשר אלא מיניין *חטאות
שבחובה חובה שנים בחטאת מחצה כשר ומחצה פסול וחטאת שנים בחובה
המיניין שבחובה כשר״ ו וכן עולה שנתערבה בחובה אין כשר אלא מיניין עולות
שבחובה חובה שנים בעולה מחצה כשר ומחצה פסול *ועולה שנים בחובה
5 המיניין שבחובה כשר״ ז האשה שאמרה הרי עלי קן כשאלד זכר ילדה זכר
מביאה שני קינים אחת לנדבה ואחת לחובתה נתנתם לכהן והכהן צריך לעשות
שלש *פרידים מלמעלן ואחת מלמטן ¶לא עשה כן אלא עשה שתים *מלמעלן *ואחת
*מלמטן *לא עשה כן אלא עשה שתים מלמעלן ושתים מלמטן ולא נמלך צריכה להביא
עוד פרידה אחת *ויקריבנה למעלן ממין אחד משני מינין תביא שתים פרשה נדרה
10 צריכה להביא עוד *שלוש *פרידים ממין אחד משני מינין תביא ארבע קבעה נדרה
צריכה להביא עוד חמש פרידים ממין אחד משני מינין תביא שש נתנתם לכהן ואין
ידוע מה נתנה הלך הכהן ועשה ואין *ידוע מה עשה צריכה להביא עוד *שלש פרידים
לנדרה ושתים לחובתה וחטאת אחת בן עזאי או׳ שתי חטאות א״ר יהושע זה הוא
שאמרו כשהוא חי קולו אחד *כשהוא מת קולו שבעה״ ח *כיצד קולו שבעה שתי
15 קרניו שתי חצוצרות שתי שוקיו **לתכלת עורו לתפילין קרניו לחצוצרות שוקיו
לחלילים בני מעיו לפרדות דמיו לזרוק חלבו להקטיר זה הוא קולו שבע שני שוקיו *שני
חלילים עורו לתוף *ומעיו לנבלים *ובני מעיו לכנורות ויש אומרים אף צמרו לתכלת״
ט ר׳ שמעון בן עקשיה או׳ זקני עם הארץ כל זמן *שהן מזקינין דעתן *מיטרפת
עליהם ש׳ מסיר שפה לנאמנים וטעם זקינים יקח אבל זקני תורה אינן כן אלא
20 כל זמן שהן מזקינין דעתן *מיושבת עליהם ש׳ בישישים חכמה וארך ימים תבונה״

הל׳ ח׳ פרקים שלשה״ חסילה סידרא

בעזרת שוכן שפרה״

25 אתחיל סדר טהרות״ פרק ראשון אבות *הטמאות
השרץ ושכבת זרע
וטמא מת *ומצורע בימי ספרו ומי חטאת שאין בהם כדי הזייה הרי אלו מטמאין אדם
וכלים במגע וכלי חרש באויר ואינן מטמאין במשא למעלה מהם נבילה ומי חטאת שיש
בהם כדי הזייה שהן מטמאין את האדם במשא לטמא בגדים *וחשוכי בגדים במגע״
30 ב למעלה מהם בועל נדה שהוא מטמא משכב תחתון כעליון למעלה מהם זובו

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר כתב ט׳ אותיות האלו ובתוכן שגגה אחת, וחזר וכתבן בלי שום טעות; אולם שכח לנקד על האותיות המיותרות.

** לפי נסחאות המשנה (הן שבמשניות, הן שבתלמוד בבלי) כ׳ המלות האלו מיותרות הן; אבל הרואה יראה כי בטעות הנראית יש מרגלית טמונה. ודוק.

של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו ודם הנדה שהן מטמאים במגע ובמשא
למעלה מהם מרכב שהוא מטמא תחת אבן *מסאמא למעלה מן המרכב משכב
שהוא מגעו למשאו *ולמעלה מן המשכב הזב שהזב עושה משכב ואין משכב עושה
משכב״ ד׳ למעלה מן הזב זבה שהיא *מטמא את בועלה למעלה מן הזבה
5 מצורע שהוא מטמא בביאה למעלה מן המצורע עצם כשעורה שהוא
מטמא טומאת שבעה חמור מכולם המת שהוא מטמא באהל מה שאין כולם
מטמאין״ ה׳ עשר *טמאות פורשות מן האדם מחוסר כיפורים אסור
בקודש ומותר בתרומה ובמעשר חזר להיות טבול יום אסור בקדש
ובתרומה ומותר במעשר חזר להיות בעל קרי אסור בשלשתן״ ו׳ חזר להיות
10 בועל נדה מטמא משכב תחתון כעליון חזר להיות זב שראה שתי ראיות
מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן ראה שלש חייב ל
בקרבן״ ז׳ חזר להיות מצורע מוסגר מטמא בביאה ופטור מן הפריעה ומן
הפרימה ומן התגלחת ומן הצפרים ואם היה מוחלט חייב בכולם״ ח׳
פרש ממנו אבר שאין עליו בשר כראוי מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא
15 באהל *אם יש עליו בשר כראוי מטמא במגע ובמשא ובאהל״ ט׳ שיעור
*הבשר *כדי להעלות ארוכה ר׳ יהודה אומ׳ אם יש במקום אחד כדי
להקיפו *כחוט ערב יש בו *לעלות ארוכה״ י׳ עשר קדושות הן ארץ ישראל
מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה שמביאים ממנה העומר
*ובכורים ושתי הלחם *ולחם הפנים מה שאין מביאין כן מכל הארצות *ועיירות
20 *מוקפות חומה *מקודשת ממנה שמשלחין מתוכם את המצורעים ומסבבין לתוכן
מת עד שירצו יצא אין מחזירין אותו״ יא׳ לפנים מן החומה מקודש מהם
שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני הר הבית מקודש ממנו שאין
זבים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם החיל מקודש ממנו שאין גוים וטמא מת
נכנסים לשם״ יב׳ עזרת *הנשים מקודשת ממנו שאין טבול יום נכנס לשם ואין
25 חייבים עליה חטאת עזרת ישראל מקודשת ממנה שאין מחוסר כפורים
נכנס לשם וחייבים עליה חטאת עזרת הכהנים מקודשת ממנה שאין ישראל נכנסים
לשם אלא בשעת צרכיהם לסמיכה לשחיטה לתנופה״ יג׳ בין האולם ולמזבח
מקודש ממנה שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם ההיכל מקודש
ממנו שאין נכנס לשם שלא רחוץ ידים ורגלים״ יד׳ *בית קדשי הקדשים מקודש
30 מהם שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה אמר רבי

* כן הוא בכתיבת היד.

יוסה

יושה בחמשה דברים בין האולם ולמזבח שוה להיכל שאין בעלי מומין ופרועי
ראש ושתויי יין ושלא רחוץ ידים ורגלים נכנסים לשם ופורשים בין האולם ולמזבח
בשעת הקטרה״ הל' יד' פרק ב כלי עץ כלי עור *כלי עצם כלי זכוכית
פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאים נשברו טהרו
5 חזר ועשה מהם כלים מקבלים טומאה מיכן *ולבא כלי חרס וכלי נתר טומאתן שוה
*מיטמאים *ומטמים באויר *ומטמאים מאחוריהם ואינן *מטמאים מגביהן ושבירתן
היא טהרתן״ ב הדקים שבכלי חרס *קרקרותיהם ודפנותיהם יושבים
שלא מסומכים שיעורן מכדי סיכת קטן ועד לוג מלוג ועד סאה ברביעית
מסאה ועד סאתים בחצי לוג מסאתים ועד *סלים ועד חמש סאים מלוג דברי
10 ר' ישמעאל ר' עקיבה אומ' אני איני נותן בהם מידה אלא הדקים שבכלי חרס *קר/
קרקרותיהם ודפנותיהם יושבין שלא מסומכים שיעורן מכדי סיכת קטן ועד
קדרות *דקות *מקדירות דקות ועד חביות לודיות ברביעית מלודיות ועד לחמיות
בחצי לוג *ולחמיות *עד חנבים גדולים בלוג רבן יוחנן בן זכאי אומ' חנבים גדולים
שיעורן בשני לוגים הפכים הגליליים *והחבייונות שיעור קרקרותיהם כל שהן *אין
15 להם דפנות״ ג הטהורים שבכלי חרס *וטבלה שאין לה *לוזיו ומחתה פרוצה
ואבוב של *קליון וסילונות אף על פי כפופים *ואף על פי מקבלים וכבכב שעשאו
*של *לפת וטפי שהתקינו לענבים וחבית של שייטים וחבית דפונה בשולי המחץ
והמיטה והכסא והספסל והשלחן והספינה *ומנורה של חרס הרי אלו טהורים
זה הכלל כל שאין לו תוך בכלי חרס אין לו *אחורים״ ד פנס שיש בו בית ל
20 קיבול שמן טמא ושאין בו טהור מגופת היוצרים שהוא פותח בה טהורה
ושהוא גומר בה טמאה משפך של בעלי בתים טהור ושל רוכלים טמא מפני שהוא
של מידה דברי ר' יהודה בן בתירא ר' עקיבה אומ' מפני שהוא מטהו על צדו ומריח
בו ללוקח״ ה כסוי ¶כדיין וכדי שמן וכסוי חביות ניירות טהורים ואם *התקינן
לתשמיש טמאים כסוי הלפס בזמן שהוא נקוב ויש לו חידוד טהור אם
25 אינו נקוב ואין לו חידוד טמא מפני שהיא מסננת לתוכו את הירק ר' *לעזר ברבי
צדוק אומ' מפני שהיא הופכת עליו את *הרוקני״ ו גסטרה שנמצאת בכבשן
עד שלא נגמרה מלאכתה טהורה משנגמרה מלאכתה טמאה טיטרום
ר' *לעזר בר' צדוק מטהר ר' יוסי מטמא מפני שהוא כמוליא פרוטות״ ז הטמאים
שבכלי חרס טבלה שיש לה *לוזיז ומחתה שלימה וטבלה שהיא מלאה קערות
30 ניטמאת אחת מהם בשרץ לא ניטמו כולם אם יש לה *לוזיז עודף *נטמאת אחת

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 113b, שורה 1.

מהם נטמאו כולם״ ח וכן בית תבלין של חרס וקלמרין *המותאמת ובית
תבלין של עץ *שאם ניטמא אחד *מהם במשקה לא *מטמא חבירו ר׳ יוחנן
בן נורי אומר חולקים את עביו המשמש לטמא טמא *והמשמש לטהור טהור אם יש
לו *לזוויו *עורף ניטמא אחד מהם ניטמא חבירו״ ט הלפיד טמא ובית שקעו
של נר מטמא באויר המסרק של גרגור ר ליעזר מטהר וחכמ׳ מטמאין״
הל׳ ט פרק ג׳ שיעור כלי חרס ליטהר העשוי לאכלים שיעורו כ/
*כזיתים העשוי למשקים שיעורו במשקים *והעשוי
לכך ולכך מטילים אותו *לחמרו בזיתים״ *א חבית שיעורה *בגרוגרת דברי ר׳
שמע׳ ר׳ יהודה אומר באגוזים ר׳ מאיר אומ׳ בזיתים *הלפס והקדרה שיעורן
בזיתים הפך *והטני שיעורן בשמן והגרגור שיעורו במים ר׳ שמע׳ אומ׳ שלשתן נ
בזרעונים״ *ב נר שיעורו בשמן ר׳ ליעזר אומ׳ בפרוטה קטנה נר. שניטל פיו
טהור ושל אדמה שהוסק פיו בפתילה טהור״ *ג חבית שניקבה
ועשאה בזפת ונשברה אם יש במקום הזפת מחזיק רביעית טמאה מפני
שלא בטל שם כלי מעליה *והחרס שניקב ועשאו בזפת אף על פי *מחזיק רביעית
טהור מפני שבטל שם כלי מעליו״ *ד חבית *שנתרעעה וטפלה בגללים
אף על פי *שהיא נוטל את הגללים *וחרסים נופלים טמאה מפני שלא
בטל שם כלי מעליה נשברה ודיבק ממנה *חרסים או שהביא *חרסים ממקום אחר
וטפלן בגללים אף על פי שהוא נוטל את הגללים *וחרסים *נופלים טהורה מפני *שלא
בטל שם כלי מעליה היה בה חרס מחזיק רביעית *כולו מטמא במגע וכנגדו מטמא
באויר״ *ה הטופל כלי חרס הבריא ר׳ מאיר ור׳ שמע׳ מטמין וחכמ׳ אומר׳
הטופל את הבריא טהור ואת הרעוע טמא וכן *בחירוק *קרויה״ *ו
יבלית שטופלים בה את *הבידסין הנוגע בה טמא מגופת *החבית אינה חיבור
*והנוגע *בטפילו של תנור טמא״ *ז מיחם שטפלו בחומר ובחרסית הנוגע
בחומר טמא ובחרסית טהור *קומקמום שניקב ועשאו בזפת ר׳ יוסי
מטהר שאינו יכול לקבל את החמים *כנונים וכן היה אומ׳ בכלי זפת כלי נחשת שופתן
טהורים *אם ליין טמאים״ *ח חבית שניקבה ועשאה בזפת יתר מגרכה הנ/
הנוגע בגרכה טמא יתר מגרכה טהור זפת שנטפה על החבית הנוגע
בה טהור משפך של עץ ושל חרס *שפקקן בזפת ר׳ לעזר בן עזריה מטמא ר׳ עקיב/
מטמא בשל עץ ומטהר בשל חרס ר׳ יוסי מטהר בשניהם״ הל׳ ח׳ פרק ד׳
החרס שאינו יכול לעמוד מפני אזנו או שהיה בו חדוד

* כן הוא בכתיבת היד.

והקידוד מכריעו טהור כיטלה *אוזן נשבר הקדוד טהור ר' יהודה מטמא חבית
שנפחתה והיא מקבלת על דפנותיה או שנסלקה כמין *שני עריבות ר' יהודה מטהר
וחכמ' מטמים" ב חבית *שנתרעעה ואינה יכולה *לעמוד בחצי קב גרוגרות
טהורה גיסטרה *שנתרעעה ואינה מקבלת משקים אף על פי *שמקבלת
5 אכלים טהורה שאין שירין לשירין" ג אי זו היא גסטרה כל שנטלו אזניה היו בה
קדודים יוצאים כל המקבל עמה בזיתים מטמא במגע וכנגדו מטמא
באויר וכל שאינו מקבל עמה בזיתים מטמא במגע ואין כנגדו מטמא באויר הי'/
היתה מוטה על צידה כמין קתדרה כל המקבל עמה *בזתים מטמא במגע וכנגדו
מטמא באויר וכל שאינו מקבל עמה *בזתים מטמא במגע ¶וכנגדו מטמא באויר
10 היתה מוטה על צידה כמין קתדרה כל המקבל עמה בזיתים מטמא במגע וכנגדו
מטמא באויר וכל שאינו מקבל עמה *בזתים מטמא במגע וכנגדו מטמא באויר
וכל שאינו מקבל עמה *בזתים מטמא במגע ¶ואין כנגדו מטמא באויר שולי קורפיות
*שולי קוסים *הצדניים אף על פי שאינן יכולים ליטב שלא מסומכים טמאים *שלכן כעשו
מתחילתן" ד כלי חרש שיש לו *שלש *ספיות הפנימית עודפת הכל טהור הקינונה
15 עודפת הכל טמא האמצעית עודפת ממנה ולפנים טמא ממנה ולחוץ טהור
היו שוות ר' יהודה אומ' חולקים את האמצעית וחכ' אומ' הכל טהור כלי חרש *מאמתי
מקבלים טומאה משיצרפו בכבשן *היא גמר מלאכתן" הל' ד' פרק ה'
תנור *שתחילתו ארבעה ושיריו ארבעה דברי ר' מאיר
וחכמ' אומ' במה דברים אמורים בגדול אבל בקטן תחילתו כל שהוא ושיריו *ורובו מ/
20 *משיתגמר מלאכתו אי *זו *היא גמר מלאכתו *משיסקנו כדי לאפות בו *סיפגנים ר' יהודה
אומר משיסיק את החדש כדי לאפות בישן *סיפגנים" ב כירה תחילתה שלוש ו/
ושיריה שלוש *משיתגמר מלאכתה אי זו היא גמר מלאכתה משיסיקנה כדי
לבשל עליה ביצה קלה שבביצים טרופה ונתונה *בלפס הכופח עשאו לאפייה שיעורו
כתנור עשאו לבישול שעורו ככירה *והאבן היוצא מן התנור טפח ומן הכירה שלש
25 אצבעות חיבור היוצא מן הכופח עשאו לאפייה שיעורו כתנור עשאו לבישול שיעורו
ככירה אמ' ר' יהודה לא אמרו טפח אלא בין *תנור לכותל היו שני תנורים סמוכים זה
לזה נותן לזה טפח ולזה טפח והשאר טהור" ג עטרת *הכירה טהורה טירת ה/
התנור בזמן שהיא *גבוהה ארבעה טפחים *מטמא במגע ובאויר פחותה
מיכן טהורה *ואם *חיברה לו אפי' על *שלש אבנים טמאה בית הפך ובית התבלים
30 ובית הנר שבכירה מטמאים במגע ואינם מטמים באויר דברי ר' מאיר ור' שמעון

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ הסופר טעה שתי טעיות: בשנותו דבריו פעמים, ובטעותו בשנותו.

מטהר״ ד׳ תנור שהוסק מאחוריו או שהוסק שלא לדעתו או שהוסק *מבית ה/
האומן טמא מעשה שנפלה דליקה בתנורי כפר *סיגנה ובא מעשה ליבנה
וטימאן רבן גמליאל״ ה׳ מוסף התנור של בעלי בתים טהור ושל נחתומים
טמא מפני שהוא סומך עליו את השפוד ר׳ יוחנן הסנדלר אומר מפני
5 שהוא אופה בו בשהוא נדחק כיוצא בו מוסף היורה של שולקי *זתים טמא ושל צבעים
טהור״ ו׳ תנור שנתן בו עפר עד חציו מעפר ולמטן מטמא במגע מעפר ולמעלן
מטמא באויר נתנו על פי הבור או על פי *החדות ונתן שם אבן ר׳ יהודה אומ׳
אם מסיק מלמטן והוא ניסוק מלמעלן *טמא״ ז׳ תנור שניטמא כיצד מטהרין
אותו חולקו לשלשה וגורר את הטפלה עד שיהא בארץ ר׳ מאיר אומר
10 אינו צריך *לגור את *הטפילה ולא עד שיהא בארץ אלא ממעטו מבפנים ארבעה
טפחים ר׳ שמע׳ אומ׳ *צריך להסיעו״ ח׳ חלקו לשנים אחד גדול ואחד קטן
הגדול טמא והקטן טהור חלקו לשלשה אחד גדול כשנים הגדול טמא ושנים
*קטנים טהורים״ ט׳ *חיתכו *חליות לרחבו פחות מארבעה טפחים טהור מרחו
בטיט מקבל טומאה משיסיקנו כדי *לאופות בו *סיפגנים הרחיק ממנו את
15 *הטפילה ונתן חול או גרור בנתיים בזה אמרו הנידה והטהורה אופות בו והוא טהור״
י׳ תנור שבא מחותך מבית האומן ועשה *לו למודים *נותנן עליו והוא טהור ניטמא
וסילק את הלמודים טהור *והחזירן לו טהור מרחו בטיט מקבל טומאה *אינו
צריך להסיקנו שכבר הוסק״ יא׳ חיתכו *חליות ונתן חול בין חוליה לחוליה
ר׳ ליעזר מטהר וחכ׳ מטמאין *זה תנורו של *חכינאי יורות הערביין שהוא
20 חופר בארץ וטש בטיט אם יכול הטיט לעמוד בפני עצמו טמא ואם לאו טהור זה
תנורו של בן דיניי״ יב׳ תנור של אבן ושל מתכת טהור וטמא משם כלי מתכות
ניקב ניפגם ניסדק עשה לו *טפילה או מוסף של טיט טמא כמה יהא
בנקב כדי שיצא בו האור וכן בכירה״ יג׳ כירה ¶של אבן ושל מתכת *טהור
*וטמא משם כלי מתכות *ניקב *ניפגם *ניסדק עשה *לו טפילה או מוסף של
25 טיט טמא כמה יהא בנקב כדי שיצא בו האור וכן בכירה״ יד׳ כירה ¶של אבן
ושל מתכת טהורה וטמאה משום כלי מתכות ניקבה ניפגמה ניסדקה
עשה לה פטפוטים טמאה מרחה בטיט בין מבפנים בין מבחוץ טהורה ר׳ יהודה
אומר מבפנים טמאה *מבחוץ טהורה״ הל׳ יד׳ פרק ו׳ העושה שלשה
פטפוטים בארץ וחיברן בטיט להיות *שופות עליהם
30 את הקדרה טמאה קבע שלשה מסמרין בארץ להיות *שופות עליהם את הקדירה אף

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר טעה בשנותו פעמים בל ההלכה הקודמת זולת מלת **כירה**, שהיא כראוי;
ואולם אחרי כן חזר ותקן הכל.

על פי שעשה *בראשון מקום שתהא הקדירה יושבת טהורה׃ ב׳ העושה שתי אבנים
כירה וחיברן בטיט טמאה ר׳ יהודה מטהר עד שיעשה שלישית או עד שיסמוך
לכותל אחת בטיט ואחת שלא בטיט טהורה׃ ג׳ האבן שהיא *שופות עליה ועל
התנור עליה ועל הכירה עליה ועל הכופח טמאה עליה ועל האבן עליה
5 ועל הסלע עליה ועל הכותל טהורה *זו היתה כירת הנזירים שבירושלם שכנגד
הסלע כירת הטבחים בזמן שהוא נותן אבן בגד אבן נטמאת אחת מהם לא ניטמאו
כולם׃ ד׳ שלש אבנים שעשאן שתי *כורים ניטמאת אחת מן *החיצונות האמצעית
*המשמש *לטמא *טמא *והמשמש *לטהור *טהור ניטלה *טהורה הוקלטה האמצעית
לטומאה ניטלה *טמאה *הקלטה האמצעית *לטהרה ניטמאו שתים החיצונות אם היתה
10 האמצעית גדולה נותן לזו כדי שפיתה מיכן ולזו כדי שפיתה מיכן והשאר טהור *אם
היתה קטנה הכל טמא ניטלה האמצעית אם יכול לשפות עליה יורה גדולה טמאה
הקוירה טהורה מרחה בטיט מקבלת טומאה *כדי שיסיקנה *לבשל עליה את הביצה׃
ה׳ שתי אבנים שעשאן כירה וניטמאו סמך לזו אבן אחת מיכן ולזו אבן אחת
מיכן חציה של זו *טמא וחציה טהור *חציה של זו טמא וחציה טהור ניטלו טהורות
15 חזרו אלו *לטמאתן׃ הל׳ ה׳ פרק ז׳ הקלתות של בעלי *בתים של/
שנפחתה פחות משלשה טפחים טמאה שהוא
מסיק מלמטן וקדירה בשילה מלמעלן יתר מיכן טהורה נתן *אבן או גרור טהורה
מרחה בטיט מקבלת טומאה מיכן *ולבא זו היתה תשובת ר׳ יהודה בתנור שנתנו
על פי הבור או על פי *החדות׃ ב׳ דכון שיש בו בית קיבול קדירות טהור
20 משם כירה וטמא משם כלי קבול הנדדים שלו הנוגע בהם אינו *מטמא
משם כירה הרחב שלו ר׳ מאיר מטהר *ר׳ יהודה מטמא וכן הכופה את הסל ועושה על
גביו כירה׃ ג׳ כירה שנחלקה לארכה טהורה ולרחבה טמאה כופח שנחלק בין
לארכו בין לרחבו טהור חגר הכירה *בין בזמן שהיא גבוהה שלש אצבעות
*מטמא במגע *ואינה מטמא באויר כיצד מטהרים אותה ר׳ ישמעאל אומ׳ נותן את השפוד
25 *מלמטן *למעלן *וכניגדו *מטמא באויר ר׳ ליעזר בן יעקב אומר *ניטמת הכירה ניטמאת
החגר *לא ניטמת הכירה׃ ד׳ היתה *מפרשת מן הכירה בזמן שהיא גבוהה שלש
אצבעות *מטמא במגע ובאויר פחותה מיכן או שהיתה חלקה טהורה פטפוטי
כירה שלשה *על *שלוש אצבעות מטמים במגע ובאויר פחות מיכן כל שכן הם טמאים
*אפי׳ הם ארבעה׃ ה׳ ניטל אחד מהם מטמים במגע ואינן מטמים באויר דברי
30 ר׳ מאיר ר׳ שמעון מטהר׃ ו׳ עשה שנים זה כנגד זה מטמים במגע

* כן הוא בכתיבת היד.

ובאויר דברי ר̇ מאיר ר̇ שמע̇ מטהר היו גבוהין משלש אצבעות משלש ולמטן מטמי̇ס
במגע ובאויר משלש ולמעלן מטמים במגע ואינם מטמים באויר דברי ר̇ מאיר ר̇
שמע̇ מטהר״ ז̇ היו משוכים מן השפה בתוך שלש אצבעות מטמים במגע
ובאויר חוץ משלש אצבעות מטמים במגע ואינם מטמים באויר דברי
5 ר̇ מאיר ר̇ שמע̇ מטהר״ ח̇ כיצד משערים אותם רבן שמעון בן גמליאל אומ̇
נותן את הכנה ביניהם מן הכנה ולחוץ טהור מן הכנה ולפנים ומקום הכנ̇ה
טמא״ הל̇ ח׳ פרק ח׳ התנור שחצצו בנסרים או ביריעות נימצא
השרץ במקום אחד הכל טמא כוורת פחותה ופקוק̇ה
בקש ומשולשלת לאויר התנור השרץ בתוכה התנור טמא השרץ בתנור אכלים שבתו̇כה
10 טמאים *ר̇ ליעזר מטהר אמ̇ ר̇ ליעזר אם הצילה במת *החמר *לא תציל בכלי חרש
הקל אמרו לו אם הצילה במת *החמר שכן חולקין אהלים תציל בכלי חרש הקל שאין
חולקין כלי חרש״ ב̇ היתה שלימה וכן הקופה וכן החמת השרץ בתוכה התנור
טהור השרץ בתנור אכלים שבתוכה טהורים ניקבו העשוי לאכלים *שיעורו *בזתי̇ס
העשוי למשקים *שיעורו במשקים העשוי לכך ולכך מטילין אותו לחומרו בכונס מ/
15 משקה״ ג̇ סְרִידה שהיא נתונה על פי התנור ושוקעת *בתוכו ואין לה גפיס ה/
השרץ בתוכה התנור טמא השרץ בתנור אכלים שבתוכה טמאים שאין מצילי̇ס
מיד כלי חרש אלא כלים חבית שהיא מלאה משקים טהורים ונתונה למטה מנקושתו
של תנור השרץ בתנור החבית והמשקים טהורים היתה כפויה *על *פיה ופיה לאויר
התנור השרץ בתנור *ומשקה טופח שבשולי *חבית טהור״ ד̇ קדירה שהיא נתונה
20 בתנור *והשרץ בתנור הקדירה טהורה שאין כלי חרש מטמא כלים היה
בה משקה טופח ניטמא *וטימאה הרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואתה טימאתני״
ה̇ תרנגול שבלע *השרץ ונפל לאויר התנור טהור ואם מת טמא השרץ שנימצא
בתנור הפת שבתוכו שניה שהתנור תחילה״ ו̇ בית שאור מוקף צמיד
פתיל ונתון לתוך התנור השאור והשרץ בתוכו והקרץ בנתיים התנור טמא
25 והשאור טהור *אם היה כזית מן המת התנור והבית טמא והשאור טהור אם יש שם
פותח טפח הכל טמא״ ז̇ השרץ שנימצא בעין של תנור בעין של כירה בעין של
כופח *מספה הפנימית ולחוץ טהור *אם היה באויר אפי̇ כזית מן המת טהור
*אם יש שם פותח טפח הכל טמא״ ח̇ נמצא מקום הנקת העצים ר̇ יהודה אומר
*מספה הקיצונה ולפנים טמא וחכמ̇ אומ̇ מספה הפנימית ולחוץ טהור
30 ר̇ יוסי אומ̇ מכנגד שפיתת *קדירה ולפנים טמא מכנגד שפיתת *קדירה ולחוץ טהור״

* כן הוא בכתיבת היד.

ט נמצא מקום ישיבת הצלן מקום ישיבת הצבע מקום ישיבת של שולקי זתים
טהור אין טמא אלא מן *השתומה ולפנים" י כור שיש בו בית שפיתה
טמא ושל עושה זכוכית אם יש בו *שפיתה טמא כבשן של סיידים ושל זגגים
ושל יוצרים טהורה פורנה אם יש לה *ליזויז טמאה ר' יהודה אומ' אם יש לה *אנטגיות
5 רבן גמליאל אומ' אם יש לה *ספיות" יא מגע טמא מת שהיו אכלים ומשקים
לתוך פיו *והכנים ראשו לאויר התנור טהור *טימאהו וטהור *שהיו אכלים
ומשקים לתוך פיו והכנים ראשו לאויר התנור טמא *וניטמא היה אוכל דבילה בידים
*מוסאבות הכנים ידו לתוך פיו ליטול את הצרור ר' מאיר מטמא ר' יהודה מטהר
ר' יוסי אומ' אם הפך טמא *ואם לא הפך טהור *היתה פונדיון לתוך פיו ר' יוסי אומ'
10 אם לצמאו טמא" יב האשה שנטף חלב מדדיה ונפל לאויר התנור טמא שה/
שהמשקה *מטמאן לרצון ושלא לרצון *היתה גורפתו *והכה הקוץ ויצא
ממנה דם או *שנכוות *נתנה אצבעה לתוך פיה *ניטמאת" הל' יב פרק ט
מחט או טבעת *שנמצאו *בנקשתו של תנור נראים אבל לא
יוצאים אם אופה *הוא את הבצק והוא נוגע בהם טמא באי זה בצק אמרו בבצק הבינוני
15 נמצאו בטפילת התנור מוקף צמיד פתיל *בטמא טמאים *ובטהור טהורים נמצאו
במגופת החבית מצדיה טמאים מכנגד פיה טהורים נראים בתוכה אבל לא לאוירה
טהורים שוקעים בתוכה ותחתיהם כקליפת השום טהורים" ב חבית שהיא
מליאה משקים טהורים *ומניקית בתוכה מוקפת צמיד פתיל ונתונה באהל
המת בית שמיי אומ' החבית והמשקים טהורים *ומניקית טמאה *בית הלל אומ' אף
20 מניקית טהורה חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמיי" ג השרץ ש
שנמצא למטה *מנקשתו של תנור טהור שאני אומר חי נפל ועכשיו מת
מחט או טבעת שנמצאו למטה מנקושתו של תנור טהור שאני אומ' שם *היה עד
שלא בא התנור נמצאו באפר מקלה טמא שאין לו במה יתלה" ד ספוג שבלע
משקים טמאים ונגוב מבחוץ ונפל לאויר התנור טמא שסוף משקה
25 לצאת וכן חתיכה של לפת ושל גמי ר' שמעון מטהר בשני אלו" ה חרסים
שניסתמש בהם משקים טמאים ונפלו לאויר התנור *טמא שסוף משקה
לצאת וכן בגפת חדשה אבל בישנה טהור ואם ידוע שיוצא *ממנה משקים אפילו ל
לאחר שלש שנים *ניטמאת" ו הגפת *והזוגים שנעשו בטהרה *והילכו עליהם
טמאים ואחר כך יצאו מהם משקים טהורים שמתחלתן נעשו בטהרה כוש
30 שבלע את *הצנירה מלמד שבלע את *הדורבן לבינה שבלעה את הטבעת *היו ט/

* כן הוא בכתיבת היד.

טהורים נכנסו לאהל המת ניטמאו הסיטן הוא נטמאו כפלו לאויר. התנור טהור
טמאוהו *ונגע בהם ככר של תרומה טהור״ ז׳ סרידה שהיא נתונה על פי
התנור מוקף צמיד פתיל ניסדק מן התנור לסרידה שיעורו מלא פי מרדע
שלא נכנס ר׳ יהודה אומ׳ נכנס נסדקה סרידה *שיעורה *מלא פי מרדע ניכנס ר׳
5 יהודה אומ׳ שלא ניכנס היה עגול אין רואים אותו ארוך אלא שיעורו *מלא פי מרדע
ניכנס״ ח׳ תנור שניקב מעינו שיעורו מלא כוש נכנס ויוצא דולק ר׳ יהודה
אומר שלא דולק ניקב מצידו שיעורו *מלא כוש נכנס ויוצא שלא דולק
ר׳ יהודה אומ׳ דולק. ר׳ שמעון אומ׳ מן האמצע נכנס מן הצד אינו נכנס״ ט׳
וכן היה אומ׳ במגופת החבית שניקבה שיעורה מלא מינה שנייה של סיפון
10 מן האמצע נכנס מן הצד אינו נכנס״ י׳ וכן היה אומ׳ בחצבים גדולים
שניקבו שיעורן מלא מינה *של קנה מן האמצע נכנס מן הצד אינו
נכנס״ יא׳ במי דברים אמורים בזמן שנעשו ליין אבל אם נעשו לשאר *המשקים
אפילו כל *שהן טמאים במי דברים אמורים בזמן שלא נעשו בידי אדם
אבל אם נעשו בידי אדם אפי׳ כל *שהן טמאים ניקבו העשוי לאכלים *שיעורו בזתים
15 העשוי למשקים *שיעורו במשקים העשוי לכך ולכך מטילים אותו לחומרו בצמיד
פתיל *ובקונס משקה״ הל׳ י׳ פרק י׳ אילו כלים מצילין בצמיד פתיל
כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה כלי חרס וכלי נתר
עצמות הדג ועורו *ועצמות חיה שבים ועורה וכלי עץ הטהורים מצילים בין
מפיהם בין מצדיהם בין יושבים על שוליהם בין מוטים על צדיהם היו כפויים
20 על פיהם מצילים כל שתחתיהם עד התהום ר׳ ליעזר מטמא על הכל מצילים חוץ
מכלי חרס שאינו מציל אלא על האכלים ועל המשקים ועל כלי חרס״ ב׳
במה מקיפים בסיד *ובגיפסס בזפת ובשעוה בטיט ובצואה *בחימר
ובחרסית ובכל דבר *המתמרח אין מקיפים לא בבעץ ולא בעופרת *שהוא פתיל
*ואינו צמיד אין מקיפים לא בדבילה שמינה ולא בבצק שנילוש במי פירות שלא
25 יביאנו לידי פסול *אם הקיף הניל״ ג׳ מגופת החבית המחולחלת ואינה נשמטת
ר׳ יהודה אומ׳ מצלת וחכ׳ אומ׳ אינה מצלת היה בית אצבע שלה שוקע ב/
בתוכה הסרן בתוכה החבית טמאה הסרן בחבית אכלים שבתוכה טמאים״
ד׳ הכדוד והפקעת של גמי שנתנן על פי החבית *ומרח מן הצדדים לא הציל
עד *שימרח מלמטן *למעלן וכן במטלת של בגד הייתה *נייר או של עור
30 וקשרה במשיחה אם מירח מן הצדדים הניל״ ה׳ חבית שנתקלפה והזפת

* כן הוא בכתיבת היד.

שלה

שלה עומדת וכן קבותים של *מורים שגפסן עם השפה ר׳ יהודה אומ׳ *אין מצילים
וחכמ׳ אומ׳ מצילים״ ו׳ חבית שניקבה וסתמוה שמרים *הצילה פקקה בזמורה
עד שימרח מן הצדדים היו שתים עד שימרח מן הצדדים *בין זמורה לחברתה
כסר שהוא נתון על פי התנור *מירח מן הצדדים הציל היו שנים עד שימרח מן ה/
5 הצדדים *בין כסר לחבירו עשאן *בשנים או בשוגמים *אינו צריך למרח מן האמצע״
ז׳ תנור ישן בתוך החדש *ושירדה על פי *ישן ניטל הישן ושירדה נופלת הכל טמא
ואם לאו הכל טהור חדש בתוך *ישן ושירדה על פי *ישן אם אין בין חדש לב/
לשירדה פותח טפח כל שבחדש טהור ׳ לפנים *זה בתוך זה *שפתותיהם שוות
השרץ בעליונה או בתחתונה היא טמאה וכולם טהורות היו בכונס משקה השרץ
10 בעליונה כולם טמאות בתחתונה היא טמאה וכולם טהורות השרץ בעליונה *התחתונה
עודפת היא והתחתונה טמאה *העליונה והתחתונה עודפת כל שיש בה משקה
טופח טמאה״ הל׳ ז׳ ׳ פרק יא כלי מתכות פשוטיהם ומקבליהם ט/
טמאים נשברו טהרו חזר ועשה מהם כלים חזרו
*לטמאתן הישנה רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ לא לכל טומאה אלא לטומאת *נפש״
15 ב׳ כל כלי מתכות שיש לו שם בפני עצמו טמא חוץ מן הדלת והנגר והמנעול
*והפותה שתחת הציר *הציר *והקורה והצנור שנעשו לקרקע״ ג׳ העושה
כלים מן העשת ומן החררה *מן הסובב של גלגל *מן הטסים ומן הצפויים
מכני כלים *מהוגני כלים מאזני כלים מן השחולת ומן *הגרודת טהורים ר׳ יוחנן בן
נורי אומ׳ אף מן *הקנונת משברי כלים מן *הגרוטי ומן המסמרות שידוע שנעשו
20 מכלים טמאים מן המסמרות בית שמיי מטמאים ובית הלל מטהרים״ ד׳
ברזל טמא שבללו עם ברזל טהור אם רוב מן הטמא טמא *אם רוב מן הטהור
טהור מחצה למחצה טמא וכן מן *החלמה ומן הגללים ¶ג׳ קלוסטרה טמאה ומצופה
טהורה הפין והפורנה טמאים *קלוסטרה ר׳ יהושע אומ׳ שומטה מפתח זה ותולה
בחבירו בשבת ר׳ טרפון אומ׳ הרי היא *ככל הכלים ומטלטלת בחצר״ ה׳ עקרב
25 *שליפרומבייה טמאה ולחיים טהורים ר׳ אליעזר מטמא בלחיים וחכ׳ אומ׳
אין מטמא אלא עקרב ובשעת חיבורן הכל טמא״ ו׳ פיקה של מתכת רבי עקיבה
מטמא וחכמ׳ מטהרין ומצופה טהורה הכוש *והעימה והמקל *וסומפוניה
וחליל של מתכת טמאים ומצופים טהורים *סומפוניה אם יש בה בית קיבול כנפים
בין כך ובין כך טמאה״ ז׳ קרן עגולה טמאה ופשוטה טהורה *היתה מצופית
30 שלה של מתכת טמאה הקב שלה ר׳ טרפון מטמא וחכמ׳ מטהרין ובשעת

*כן הוא בכתיבת היד.

¶ הסופר רצה לכתוב מלת גלוסטרה בגמ״ל, וחזר ונמלך לכתבה בקו״ף.

חיבורן הכל טמא כיוצא בו קני מנורה טהורים הפרח והבסיס טמאים ובשעת
חיבורן הכל טמא׳׳ ח *קסירה טמאה ולאיים טהורים אם יש בבס בית קיבול
מים טמאים כל כלי המלחמה טמאים הכידון והניקון והמגפיים *והשרין
טמאין כל תכשיטי *האשה טמאים עיר של זהב קטליות נזמים וטבעות *טבעת בין
שיש *עליה חותם *ובין שאין עליה חותם ונזמי האף׳׳ ט קטלה שחליות שלה
של *מתכת בחוט של פשתן או של צמר ניפסק החוט *חליות טמאות שכל
אחת ואחת כלי בפני *עצמו חוט של *מתכת וחליות של אבנים טובות *ושל מרגליות
ושל זכוכית נשתברו *חליות והחוט בפני עצמו קיים טמא שירי קטלה *מלא צואר
קטנה ר׳ אליעזר או׳ אפי׳ טבעת אחת טמאה שכן תולים בצואר׳׳ י נזם שהוא
עשוי כקדירה מלמטן וכעדשה מלמעלן וניפרק *בקדירה טמא משם כלי *קבול
וכעדשה טמא בפני עצמו *ציכירה טהורה העשוי כמין אשכול וניפרק טהור׳׳

הל׳ י פרק יב טבעת אדם טמאה טבעת *הבהמה *והכלים *ושאר
כל הטבעות טהורות *קורת החצים טמאה ושל אסירים
טהורה הקולר *טמא שלשלת שיש בה בית נעילה טמאה *העשויה לכפיתה טהורה
שלשלת של סיטונות טמאה של בעלי בתים טהורה א״ר יוסי *אימתי בזמן שהוא
מפתח *אחד אבל אם היו שנים או שקשר חלזון *בראשם טמאה׳׳ ב *קני מאזנים
של סרוקות *טמא מפני ¶אונקייות *של בעלי בתים אם יש בו אונקיות טמא *אונקלי
של כתפים טהורה ושל רוכלים טמאה ר׳ יהודה או׳ של רוכלים שלפניו טמאה ושל
אחריו טהורה׳׳ ג אונקלי *של דרגש טמאה ושל *ציקלטים טהורה של *שירה טמאה
ושל אקון טהורה של שלחן טמאה ושל מנורת העץ טהורה זה הכלל *המחובר
לטמא טמא והמחובר לטהור טהור וכולם אחת אחת בפני עצמן טהורות׳׳
ד כסוי טני של מתכת של בעלי בתים רבן גמליא׳ מטמא וחכ׳ מטהרין ושל רופאים
טמא הדלת שבמגדל של בעלי בתים טהורה ושל רופאים טמאה *הייתיכים
טמאים והפרכים טהורים עקרב בית הבד טמאה ואונקלי שבכתלים טהורה׳׳
ה מסמר הגרע טמא ושל אבן השעות טהור ר׳ צדוק מטמא מסמר *הגירדי
טמא וארון של גרוסות ר׳ צדוק מטמא וחכמ׳ מטהרים היתה עגלה *שלו
של מתכת טמאה׳׳ ו מסמר שהתקינו להיות פותח ונועל בו טמא העשוי
לשמירה טהור מסמר שהתקינו להיות פותח בו את החבית ר׳ עקיבה מטמא
וחכמ׳ מטהרים עד שיצרפנו מסמר של *שולחני טהור ר׳ צדוק מטמא׳׳ ז שלשה
דברים ר׳ צדוק מטמא וחכ׳ מטהרים מסמר של שלחני וארון של גרוסות ומסמר

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ כפי הנראה היתה נסחתנו לפני בעלי הגמרא.

[של]

של אבן השעות ר' צדוק מטמא וחכמ' מטהרין״ ח ארבעה דברים רבן גמליאל
מטמא וחכ' מטהרים כסוי טני של מתכת של   בעלי בתים ותלוי המגרדות
וגולמי כלי מתכות וטבלה שנחלקה לשנים *מודים חכמים לרבן גמליאל בטבלה שנחלקה
לשנים אחד גדול ואחד קטן שהגדול טמא והקטן טהור״ ט דינר שנפסל והתקינו
5 לתלותו בצואר קטנה טמא *סלע שניפסלה *והתקינו להיות   שוקל בה טמאה עד
כמה תיפסל ויהא רשיי לקיימה עד שני דינרין פחות מיכן יקוץ״ י האולר
והקולמוס והמטוטלת והמשקלות *והכירון והכן *והככה טמאים   *כל גולמי
כלי עץ טמאים חוץ משל *פרשע רבי יהודה אומ' *גרופית של זית טהורה עד שתישלק״

הל' א פרק יג

הסיף והסכין והפגיון והרומח מגל יד ומגל קציר *והשחיל
10 *זוג של ספרים שנחלקו הרי אלו טמאים ר' יוסי אומ' *סמוך
ליד טמא *סמוך לראש טהור מספרת שנחלקה לשנים ר' יהודה מטמא וחכ' מטהרים״
ב קולי *גריפון שניטלה כפה טמאה מפני *שניה ניטלה שניה טמאה מפני כפה
*מכחל שניטל הכף טמא מפני הזכר ניטל הזכר טמא מפני הכף מכתב שניטל
הכותב טמא מפני המוחק ניטל המוחק טמא מפני הכתב *זומליסטרה שניטלה
15 כפה טמאה מפני המזלג *ניטל המזלג טמאה מפני כפה וכן השן שלמעדר שיעור
כולם כדי לעשות מלאכתן״ ג מרחוש שניפגם טמא עד *שיינטל רובו נשבר
מקופו טהור *קרדום שניטל   עושפו טמא מפני בית ביקועו ניטל בית ביקועו
טמא מפני עושפו ניסבר *מיקופו טהור״ ד מגריפה שניטלה כפה טמאה מפני
שהיא כקורנס דברי ר' מאיר וחכ' מטהרי' מגירה שניטלו שיניה אחת מבנתים
20 טהורה נשתייר בה מלא הסיט במקום אחד טמאה *המעצר *והאזמיל והמפסלת והמקדח
שניפגמו טמאים ניטל חיסומן טהורים וכולם שנחלקו לשנים טמאים חוץ מן *המקדיח
והרוקני בפני עצמה טהורה״ ה מחט שניטל חרירה או עוקצה טהורה אם התקינה
*למיתה טמאה *שלסקיים שניטל   חרירה טמאה מפני שהוא כותב בה ניטל עוקצה
טהורה ושל *מיתון בין כך ובין כך טמאה״ ו מחט *שהעלת חלודה אם *מעכבת
25 את התפירה טהורה ואם לאו טמאה   *צינורה שפשטה טהורה כפפה חוזרה
לטמאתה״ ז עץ המשמש את המתכת טמא והמתכת *המשמשת את העץ *טהור
כיצד פותחת   של עץ *וחפין שלה של מתכת אפי' אחת טמאה פותחת של *מתכת
*וחפין שלה של עץ טהורה טבעת של מתכת וחותם שלה שלא-למוג וחותם טמאה
טבעת של אלמוג וחותם שלה של מתכת טהורה השן שבטס ושבפותחת *שבמפתח נ
30 טמאה בפני עצמה״ ח *הכרומים האסקלונים שניסברו *ואונקלי שלהם קיימת

* כן הוא בכתיבת היד.

קיימת הרי אלו טמאים המעבר והמורה והמגוב וכן מסרק של ראש שניטלה אחת
משניהם ועשאן של מתכת הרי אלו טמאים ועל כולם אמ׳ ר׳ יהושע דבר חדש חידשו
סופרים ואין לי מה אשיב״ ט׳ מסרק של פשתן שניטלו שניו *נשתייר בו שתים
טמא ואחת טהור וכולם אחת אחת בפני עצמן טמאות״ י׳ ושל צמר
5 שניטלו שניו *ואחת מבנתיים טהור נשתייר בו שלש במקום אחד טמא היתה
*החיצונה אחת מהם טהור ניטלו ממנו שתים ועשאן למלקטת טמאות *ואחת התקינה
לנר או *למיתה טמאה״ הל׳ י׳ פרק יד׳ כלי מתכות *במה שיעורן הדלי
כדי למלאות בו *קמקמוס כדי *לחם בו *מיחם כדי ¶לקבל
סלעים *הלבס כדי לקבל קיתונות קיתנות כדי לקבל פרוטות מידות *היין ביין ומידות
10 *השמן בשמן ר׳ ליעזר אומ׳ כולם בפרוטות ר׳ עקיבה אומ׳ המחוסר *קטפה טמא והמחוסר
לטישה טהור״ ב׳ מקל שעשה בראשו מסמר כמין *חזינה טמא שימרו טמא רבי
שמעון אומר עד שיעשה בו שלשה סדרים וכולם שעשאן *לנוי טהורים עשה
בראשו *מיניקית וכן בדלת טהורה היתה כלי *אם קיברה לו טמאה *ואימתי היא *טהרתו
בית שמיי אומ׳ משיקבל ובית הלל אומ׳ משיקבר״ ג׳ הקנטר של בניי והדקור
15 של חרש הרי אלו טמאים יתדות אהלים ויתדות כ/ המשוחות טמאות שלשלת
של משוחות טמאה והעשויה לעצים טהורה שלשלת דלי גדול ארבעה טפחים ¶ושל
קטן עשרה חמור של נפחים טמא מגירה שעשה שניה בתוך החור טמאה עשאה
*למטן למעלן טהורה *כל *הכסויות טהורים חוץ משל *מיחם״ ד׳ הטמאים שבעגלה
העול של *מתכת *והקרטב וכנפים המקבלות הרצועות *וברזל שתחת צוארי
20 בהמה הסומך והמחגר והתמחויות והענבול *והציגירה ומסמר *מחבר את *כולה״
ה׳ הטהורים שבעגלה *והעול המצופה וכנפים העשויות לנוי *השפופרות המשמיעות
את הקול והאבר שבצד צוארי בהמה הסובב של גלגל הטפים *הצפיים ושאר כל
המסמרות טהורים שנדלי בהמה של *מתכת טמאים *ושל שעם טהורים הסף מאימתי
מקבל טומאה משישופנו והסכין משישחיזנה״ ו׳ כסוי טני של מתכת שעשאה
25 *מראה רבי יהודה מטהר וחכ׳ מטמאים מראה שנשברה אם אינה מראה
את רוב הפנים טהורה״ ז׳ כלי מתכות מיטמאים ומיטהרים שבורים דברי רבי
אליעזר ר׳ יהושע אומר אינם מיטהרים אלא שלמים כיצד היזה עליהם נשברו
בו ביום חתוכן *חזר והיזה עליהם *שנייה בו ביום הרי אלו טהורים דברי ר׳ ליעזר ר׳ יהושע
אומ׳ אין הזייה פחות משלישי *ומשביעי״ ח׳ מפתח של ארכובה שנשברה מתוך ארכובתו
30 טהור ר׳ יהודה מטמא *מפני שהוא פותח בו מבפנים ושל גם שניסבר מתוך

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

[גומו]

גומו טהור היו *בה קפים ונקבים טמא ניטלו *הקפים טמא מפני *הנקבים נסתתמו נקבים
טמא מפני קפין ניטלו קפין *נסתתמו *הנקבים או *שפרצן זה *בתוך זה טהור משננת
של פרזל שנפרצו בה שלשה נקבים מלמטן זה *בנד זה טהורה *ואדפכס של *מתכת *טמא
הל׳ ח פרק טו׳ כלי עץ כלי עור כלי עצם כלי זכוכית פשוטיהם טהורים
5 ומקבליהם טמאים נשברו טהרו חזר ועשה מהם כלים
מקבלים טומאה מיכן *ולבא השידה והתיבה והמגדל כוורת הקש וכוורת הקנים
ובור ספינה *אלכסנדרית שיש להם שולים והן מחזיקים ארבעים *בלח שהן כוריים
ביבש הרי אלו טהורים ושאר כל הכלים בין מקבלים בין *שאינן מקבלין טמאים דברי
ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ דרדור עגלה *וקשתות המלכים ועריבת *העובדן ובור ספינה
10 קטנה והארון אף על פי *מקבלים טמאים שאינם עשוים *להטלטל אלא במה שבתוכן
ושאר כל הכלים *מקבלים טהורים ושאינן מקבלים טמאים אין בין דברי ר׳ מאיר
לדברי ר׳ יהודה אלא עריבת בעל הבית״ ב׳ *ארוכות של נחתומים טמאות
*של בעלי בתים טהורות סרקן או **כרסמן טמאות דף של נחתומים
שקבעו בכותל ר׳ ליעזר מטהר וחכ׳ מטמים *סרוד של נחתומין טמא *של בעלי בתים
15 טהור גיפפו מארבע רוחותיו טמא ניפרץ מרוח אחת טהור ר׳ שמעון אומר אם
התקינו להיות קורץ עליו טמא וכן המערוך *טמא יש נפה של סלתים טמא *של ב
בעלי בתים טהור ר׳ יהודה אומ׳ אף של *גדלת טמא מושב מפני שהבנות יושבות
בתוכו וגודלות״ ג׳ כל *התלויות טמאים חוץ מתלוי נפה וכברה של בעל
הבית דברי רבי מאיר וחכמים אומ׳ כולם טהורים חוץ מתלוי נפה *שלשלתים
20 ותלוי כברת גרנות ותלוי מגל יד ותלוי מקל הבלשיים מפני שהן מסייעים בשעת
*מלאכה זה הכלל העשוי לסייע בשעת מלאכה טמא העשוי לתלוי טהור״ ד׳
רחת *הגרוסות טמאה *ושל אוצרות טהורה של גיתות טמאה *ושל גרנות
טהורה זה הכלל העשוי לקבלה טמא לכינוס טהור״ ה׳ נבלי *השדה טמאים ונבלי
בני לוי טהורים כל המשקים טמאים ומשקה *בני מטבחייה טהורים ¶כל
25 הספרים מטמאים את הידים חוץ מספר העזרה המרכוף טהור הבטנון והנקטמון
*והארום הרי אילו טמאים ר׳ יהודה אומ׳ הארום טמא מושב מפני *שהאיילת יושבת
עליו *מנורת החולדה טמאה ושל עכברים טהורה״ הל׳ ה׳ פרק יו׳
כל כלי עץ שנחלק לשנים טהור חוץ משלחן הכפול
ותמחוי המזנון *ואפיפודין של בעל הבית ר׳ יהודה אומ׳ אף המגס *וקור הבבלי כיוצא
30 בהם כלי עץ *מאימתי מקבלין טומאה המיטה והעריסה משישופם בעור הדג גמר

* כן הוא בכתיבת היד.

** אין בידנו להכריע עכשיו אם אות הסמ״ך היתה אות כ״ף מלפנים. או אם אות הכ״ף היתה סמ״ך מלפנים.

¶ עיין למעלה דף 65[a] שורה 20.

שלא לשוף טמאה ר׳ מאיר אומ׳ המיטה משיסרג בה *שלשה בתים״ ב׳ הסלים
של עץ משיחסום ויקנב ושל תמרה אף על פי שלא קינב מבפנים טמא
שכן מקיימים כלכלה משיחסום ויקנב ויגמור את התלויה בית לגינים ובית הכוסות
אף על פי שלא קינב מבפנים טמא שכן מקיימים״ ג׳ הקנונים הקטנים והקלתו[ת]
5 משיחסום ויקנב הקנונים הגדולים והסוגים הגדולים משיעשה שני דורים
לרחב שלהם ים נפה וכברה וכף של מאזנים משיעשה *דור אחד לרחב *שלה הקופה
משיעשה שתי נפירות לרחב שלה והערק משיעשה בו נפירה אחת״ ד׳ כלי
עור *מאמתי מקבלים טומאה התורמל משיחסום ויקנב ויעשה *קיהותיו רבי
יהודה אומ׳ משיעשה *אוניו סקורטייה משיחסום ויקנב ויעשה *ניניתה ר׳ יהודה
10 אומ׳ משיעשה *טבעותיה קטבולייה משיחסום ויקנב ר׳ יהודה אומר משיעשה *קי/
*קיהותיה״ ה׳ סכר והכסת של עור משיחסום ויקנב ר׳ יהודה אומ׳ משיתפרס
וישייר בהם פחות מחמשה טפחין״ ו׳ פטילייה טמאה וחסינה טהורה
*סיגניות של עלים טהורות ושל נגרים טמאות חותל שהוא נותן לתוכו
ונוטל מתוכו טמא *אם אינו יכול עד *שיקרענו או עד שיתירנו טהור״ ז׳ קסייה
15 של זורי גרנות של הולכי דרכים ושל עושי פשתן טמאה אבל של נבעים ושל
נפחים טהורה ר׳ יוסי אומ׳ אף של גרוסות כיוצא בהם זה הכלל העשוי לקבלה טמא
מפני הזיעה טהור״ ח׳ המלקוט של בקר *והחיסום שלו והמדף של דבורים
והמנפה הרי אלו טהורים כסוי *קפסה טמא כסוי קמטרה טהור כסוי
תיבה כסוי טני והמכבש של חרש *והכסא שתחת התיבה והקמרון שלה *ואנלגין של
20 ספר בית הנגר ובית המנעול ובית המזוזה *תיק נבלים *תיק כנורות *ואמום של גודלי
מגנפות והמרכוף של זמר *ורביעין של אליית *וגנוגנת העני וסמוכות המיטה *וטפס
של תפילה ואמום של עושי *סוות הרי אלו טהורים זה הכלל אמ׳ ר׳ יוסי כל משמשי
משמשיו של אדם *בין בשעת *המלאכה ושלא בשעת המלאכה טמא וכל שאינו אלא
בשעת *המלאכה טהור״ ט׳ תיק הסף והסכין והפגיון תיק מספרת ומספרים
25 והתער תיק מכחל ובית *הכוחל *תק מכתב ותרונתק *תק טבלה *וסקורטייה
בית החצים ובית הפגוסות הרי אלו טמאים *תק *סומפוניה בזמן שהוא *כותנה *מלמטן
טמא מנידו טהור *תק חלילים ר׳ יהודה מטהר מפני *שהיא נותנן מנידו חפוי האלה
*והקשת והרומח הרי אלו טהורים זה הכלל העשוי *לתק טמא ולאפני טהור״ הל׳ ט׳

פרק יז׳ כל כלי בעלי בתים *שיעורין ברמונים ר׳ ליעזר אומר במה
30 שהן קופות הגננים שיעורן באגודות של ירק *ושל בעלי בתים בתבן

* כן הוא בכתיבת היד.

[ושל]

*ושל בלנים בגבגה ר' יהושע אומ' כולם ברמונים״ ב החמת שיעורה בפקעיות
של שתי אם אינה מקבלת של שתי אף על פי *כן *מקבלת של ערב טמאה
בית קערות שאינו מקבל קערות אף על פי *מקבל *תמחויים טמא בית *הראי שאינו
מקבל משקים אף על פי *מקבל את *הריאי טמא רבן גמליאל מטהר מפני שאין מקיימים
5 אותו״ ג הסלים של פת שיעורן בככרות של פת *אפיפירות שעשה *לה קנים
מלמטן למעלן לחיזוק טהורה עשה לה גפיים כל שהן טמאה ר' שמעון אומר
אם אינה יכולה להינטל בגפיים טהורה״ ד הרמונים שאמרו שלשה *אוחזים זה
בזה רבן שמעון בן גמליאל אומר בנפה ובכברה כדי שיטול ויהלך ובקופה
כדי שיפשיל *לאחריו ושאר כל הכלים שאינם יכולים לקבל רמונים כגון *רובע וחצי
10 הרובע הקנונים הקטנים שיעורן ברובן דברי ר' מאיר ר' שמעון אומ' בזתים נפרצו
שיעורן בזיתים נגממו שיעורן במה שהן״ ה הרימון שאמרו לא *גדול ולא קטן
אלא בינוני ולמה הוזכרו רימוני *בדן *שיהוא מקדשין כל שהן דברי ר' מאיר
ר' יוחנן בן נורי אומר לשער בהם את הכלים ר' עקיבה אומ' לכך ולכך הוזכרו לשער
בהם את הכלים *ושיהוא מקדשין כל שהן אמ' ר' יהודה לא הוזכרו רימוני *בדן וחצירי
15 גבע אלא *שיהוא מתעשרים *וודיי בכל מקום״ ו כביצה שאמרו לא גדולה
ולא קטנה אלא בינונית ר' יהודה אומר מביא גדולה שבגדולות וקטנה
שבקטנות ונותן לתוך המים וחולק את המים אמ' ר' יוסי וכי *מה מודיעני אי זו
*גדולה ואי זו *קטנה אלא הכל לפי דעתו של רואה״ ז *כגרוגרת שאמרו לא גדולה
ולא קטנה אלא בינונית ר' יהודה אומ' הגדולה שבארץ ישראל *הוא הבינונית שב/
20 שבמדינות״ ח כזית שאמרו לא גדול ולא קטן אלא בינוני זה אגורי כשעורה
שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית זו מדברית כעדשה שאמרו
לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית זו מצרית כל המיטלטלין מביאים את הטומאה בע/
בעובי המרדע לא גדול ולא קטן אלא בינוני אי זה הוא *הבינוני כל *שהקיפו טפח״
ט האמה שאמרו באמה הבינונית *שתי אמות *היו בשושן הבירה אחת על קרן מ'
25 מזרחית צפונית ואחת על קרן מזרחית דרומית שעל קרן מזרחית צפונית
היתה יתירה על של משה חצי אצבע שעל קרן מזרחית דרומית היתה יתירה עליה
חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע״ י ולמה אמרו אחת גדולה ואחת
קטנה אלא שהאומנים נוטלים בקטנה ומחזירין בגדולה כדי שלא יבואו לידי
*המעילה ר' מאיר אומ' כל האמות היו *בבנונית חוץ ממזבח הזהב *וקרן *הסובב והיסוד
30 ר' יהודה אומ' אמת הבניין ששה טפחים ושל כלים חמשה״ יא ויש שאמרו *מידה

* כן הוא בכתיבת היד.

דקה *מידת הלח והיבש שיעורן באיטלקי זו מדברית ויש אמרו הכל לפי מה שהוא
אדם *קומץ *המנחה *וחופני *הקטרת והשותה כמלוא לוגמיו ביום הכפורים *כמזון
שתי סעודות לעירוב מזונו *לחון אבל לא לשבת דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ *בשבת
אבל לא לחול אילו ואילו מתכוונים להקל ר׳ שמעון אומ׳ משתי ידות לככר ומשלש
לקב ר׳ יוחנן בן ברוקה אומ׳ מככר בפונדיון *ומארבע *בסלע״ יב ויש שאמרו
*מידה גסה מלא תרווד רקב כמלוא תרווד גדול שלרופיים וגרים נגעים
כגרים *הקילקי האוכל ביום הכפורים ככותבת הגסה כמוה *ובגלעניתה וכודות יין
ושמן שיעורן *בקיפה גדולה שלהם ומאור שלא נעשה בידי אדם שיעורו *מלא אגרוף
גדול זה *אגרופו של בן *אבטיח אמ׳ ר׳ יוסי ישנו כראש גדול של אדם״ יג ושנעשה
בידי אדם שיעורו מלא *מלא מקדח גדול של לשכה שהוא *בפודיון האיטלקי
ושלע הגרונית כמלוא נקב שבעול״ יד כל שבים טהור חוץ מכלב המים
מפני שהוא בורח *ליבש דברי רבי עקיבה העושה כלים מן הגדל בים
וחיבר להם מן הגדל בארץ אפי׳ חוט אפי׳ משיחה דבר שהוא מקבל *טמאה טמא״
טו ויש במה שנברא ביום הראשון טומאה ביום השני אין בו טומאה בשליש׳
יש בו טומאה ברביעי ובחמישי אין בהם טומאה חוץ מכנף העוז וביצת
הנעמית המצופה אמ׳ ר׳ יוחנן בן נורי מה *שנת כנף העוז מכל הכנפים *כל שנברא
ביום הששי טמא״ טז העושה כלי קיבול מכל מקום טמא העושה משכב
ומושב מכל מקום טמא העושה *כיס מעור המנה *ומן הנייר טמא הר/
הרימון והאלון והאגוז שחקקום התינוקות למוד בהם את העפר או שהתקינום לכף
מאזנים טמא שיש להם מעשה ואין להם מחשבה״ יז קנה מאזנים והמחוק
שיש בהם בית קבול *מתכת והאשל שיש בה בית קיבול מעות וקנה
של עני שיש בו בית קיבול מים ומקל שיש *בה בית קיבול מזוזה *ומרגלית הרי אלו
טמאים ועל כולם אמ׳ רבן יוחנן בן זכאי *אילי אם אומר *אילי אם לא אומר״ יח
תחתית הנורפים טמאה ושל נפחים טהורה משחות שיש בה בית קיבול שמן
טמאה ושאין בה טהורה פינקס שיש *בה בית קיבול שעוה טמאה ושאין בה טהורה
מחצלת הקש ושפופרת הקש ר׳ עקיבה מטמא *ר׳ יוחנן בן נורי מטהר ר׳ שמע׳ אומ׳
אף של פקועות כיוצא בהם מחצלת *הקנים *ושל חלף טהורה *ושפופרת הקנה שחתכה
לקבלה טהורה עד שיוציא את כל *הבכיי״ הל׳ יח פרק יח השידה
בית שמיי אומ׳ נימדדת מבפנים *בית הלל אומרי׳
נימדדת מבחון מודים אלו ואלו שאין עובי הרגלים ועובי *ליזווים נמדד ר׳ יוסי

* כן הוא בכתיבת היד.

אומר

אומר מודים שעובי הרגלים ועובי *ליזווזים נמדד וביניהם אינו נימדד ר׳ שמעון
*השיזורי אומ׳ אם היו הרגלים גבוהות טפח אין ביניהן נמדד ואם לאו ביניהם נמדד״
ב׳ מכני שלה בזמן שהיא נשמטת אינה חיבור לה ואינה נמדדת עמה ואינה מצלת
עמה באהל המת ואין גוררים אותה בשבת בזמן שיש בתוכה מעות *אם אינ׳
5 נשמטת חיבור לה ונמדדת עמה ומצלת עמה באהל המת וגוררים אותה בשבת
אף על פי שיש בתוכה מעות הקמרון שלה בזמן שהוא קבוע *חיבור לה ונימדד
עמה ואם אינו קבוע אינו חיבור לה ואינו נמדד עמה כיצד מודדים אותו ראש
תור ר׳ יהודה אומ׳ אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה טהורה״ ג׳ השידה
והתיבה והמגדל שניטלה *אחת מרגליהם אף על פי *מקבלים טהורים
10 ושאינן מקבלים כדרכן ר׳ יוסי מטמא *נקליטי המיטה וחמור וחפוי טהורים
אין טמא אלא מיטה ומלבן ומלבני בני לוי טהורים״ ד׳ מלבן שנתנו על
לשונות ר׳ מאיר ור׳ יהודה מטמאין ר׳ יוסי ור׳ שמעון מטהרים אמר
ר׳ יוסי מה שנה זה ממלבני *מבני לוי שמלבני בני לוי טהורים״ ה׳ *המיטה
שהיתה טמאה *מירדס ניטלה קצרה ושתי כרעים טמאה ארוכה ושתי
15 כרעים טהורה ר׳ נחמיה מטמא *גדר *שני לשונות לוכסן *גרר שתי כרעים טפח על
טפח לוכסן או *שמיעטן פחות מטפח טהורה״ ו׳ מיטה שהיתה טמאה *מירדס
נשברה ארוכה ותיקנה טמאה *מרדס נשבר׳ *שניה ותיקנה טהרה מן
*המרדס אבל טמאה מגע *מירדס לא הספיק לתקן את הראשונה עד שנישברה
*השניה טהורה״ ז׳ כרע שהיתה טמאה *מירדס וחיברה למיטה כולה טמאה
20 *מירדס פרשה היא טמאה *מרדס והמיטה מגע *מרדס היתה טמאה טו/
טומאת שבעה וחיברה למיטה כולה טמאה טומאת שבעה פרשה היא טמאה
טומאת שבעה והמיטה טמאה טומאת שבעה ערב היתה טמאה טומאת ערב
וחיברה למיטה כולה טמאה טומאת ערב פרשה היא טמאה טומאת ערב והמיט׳
טהורה וכן השן של *מערר״ ח׳ תפילה ארבעה כלים התיר קציצה *ראשונה
25 ותיקנה טמאה טמא מת וכן *השניה וכן *השלישית התיר את הרביעית
*טהרה מטמא מת אבל טמאה מגע טמא מת חזר לראשונה והתירה ותיקנה טמא׳
במגע וכן *את *השנייה התיר את השלישית טהורה שהרביעית במגע ואין מגע
עושה מגע״ ט׳ מיטה שניגנב חציה או אבד חציה *וחלקוה אחים או שותפי׳
טהורה החזירוה מקבלת טומאה מיכן *ולבא *המיטה *מיטמאת חבילה *ומטהרת
30 חבילה דברי ר׳ ליעזר וחכ׳ אומ׳ *מיטמאת אברים *ומטהרת *איברים״ הל׳ ט׳

* כן הוא בכתיבת היד

פרק יט המפרק את המיטה להטבילה *הנוגע בקבלים טהור הקבל
מאמתי הוא חיבור למיטה משיסרג *בו שלשה בתים *הנוגע מן
הקשר ולפנים טמא מן הקשר ולחוץ טהור *נומי הקשר הנוגע בגרכו טמא *כמה
*הוא גרכו ר׳ יהודה אומ׳ שלש אצבעות״ ב׳ הקבל היוצא מן המיטה עד חמשה
5 טפחים טהור מחמשה ועד עשרה טמא מעשרה ולחוץ טהור שבו קושרים
את הפסחים *ומשלשים *המיטות״ ג׳ *המיזרן היוצא מן המיטה כל שהוא דברי
ר׳ מאיר ר׳ יוסי אומ׳ *עשרה טפחים שירי מיזרן שבעה טפחים כדי לעשותו
חבק לחמור״ ד׳ *כשא הזב על המיטה ועל המיזרן מטמא שנים ופוסל אחד
דברי ר׳ מאיר ר׳ יוסי אומ׳ כישא הזב על המיטה ועל המיזרן עשרה טפחי׳
10 מטמא שנים ופוסל אחד מעשרה ולחוץ מטמא אחד ופוסל אחד כישא *מהמיזרן
מעשרה ולפנים טמא מעשרה ולחוץ טהור״ ה׳ מיטה שהיתה טמאה מדרס
וכרך לה מיזרן כולה טמאה מדרס פרשה היא טמאה מידרס והמיזרן
מגע מידרס היתה טמאה טומאת שבעה וכרך לה מיזרן כולה טמאה טומאת
שבעה פרשה היא טמאה טומאת שבעה והמיזרן טמא טומאת ערב *וכרך לה מיזרן
15 כולה טמאה טומאת ערב פרשה היא טמאה טומאת ערב והמיזרן טהור״
ו׳ מיטה שכרך לה מיזרן ונגע בהם המת טמאים טומאת שבעה נגע בהם (פרשו טמאי׳ טומאת שבעה)
השרץ טמאים *פרשו טמאים טומאת ערב״ ז׳ מיטה *שניטלה שתי
ארוכות שלה *עשה לה חדשות ולא שינה את הנקבים נשתברו חדשות *טמאות
וישנות *טהורות שהכל הולך אחר הישנות״ ח׳ תיבה שפתחה מלמעלה טמאה
20 טמא מת נפחתה *מלמטן טמאה טמא מת נפחתה מלמטן טהורה מגורות
שבה טמאות ואינן חיבור לה״ ט׳ *התרמל *שנפחת הכיס שבתוכו טמא ואינו
חיבור לו החמת *שהבנים שלה מקבלות עמה ונפחתו טהורות שאינן
מקבלות כדרבן״ י׳ תיבה שפתחה מצידה טמאה *מידרס וטמא מת אמ׳ ר׳
יוסי אימתי בזמן שאינה גבוהה עשרה טפחים או שאין לה *לזווין טפח
25 נפחתה מלמעלן טמאה טמא מת נפחתה מלמטן ר׳ מאיר מטמא וחכמ׳ מטהרי׳
מפני שבטל העיקר בטלה *טפילה״ ¶ הל׳ י׳ פרק כ׳ הכרים והכסתות
והשקים *והמרצפים שנפחתו הרי אלו טמאים מדרס
הקלסטר *ארבעת קבים *התרמל חמשת קבים הכריתית סאה *והחמת של *ארבעת קבים
ר׳ יהודה אומ׳ אף הרבגל *והמזורה כל שהן הרי אלו טמאים מדרס וכולם שניפחתו טהורים
30 מפני שבטל העיקר *בטלה טפילה״ ב׳ חמת חלילים *טהורות מן המדרס עריבת

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ כאן חסרה הלכה שלמה הנמצאת במשנה שבדפוס. והיא המתחלת: **משפלת.**

פיסוקות בית שמיי אוֹ מדרס *בית הלל אוֹ טמא מת עריבה משני לוג ועד *תשעת
קבים שנסדקה טמאה מדרס הניחה בגשמים *ונפחתה טמאה טמא מת בקדים
ונסדקה מקבלת מדרס זה חומר בשירי כלי עץ מבתחילתן וחומר *בכלי נגרים מב/
מבתחילתן *שתחילתן אינם מקבלין את הטומאה עד שיתחסמו ניתחסמו אף על פי
5 שגשרו שפתותיהם כל שהן טמאים״ ג מקל שעשאו *יד *לקרדום חיבור לטומאה
בשעת מלאכה הדיוסטר חיבור לטומאה בשעת מלאכה קבעו בכלונס
טמא ואינו חיבור *לו עשה *בו דיוסטר אין טמא אלא נרכו כשא שקבעו בכלונס טמא
ואינו חיבור לו עשה בו כשא אין טמא אלא מקומו קבעו בקורת בית *הבר טמא
*ואינו חיבור לה עשה בראשה כשא טהור מפני שאומרים לו עמוד ונעשה את מלאכתנו״
10 ד עריבה גדולה שנפחתה מלקבל רימונים התקינה לישיבה ר' עקיבה מטמא
וחכמ' מטהרי' עד שיקנע עשאה אבוס לבהמה אף על פי שקבעה בכותל
טמאה״ ה כופת שקבעו בנדבך קבעו ולא בנה עליו בנה עליו ולא קבעו טמא
קבעו ובנה עליו טהור מפן שנתנו על גבי הקורות קבעו ולא נתן עליו
את המעזיבה נתן עליו את המעזיבה ולא קבעו טמא קבעו ונתן עליו את המעזיבה
15 טהור קערה שקבעה בשידה *ובתיבה *ובמגדל כדרך קבלתה טמאה *ושלא כדרך
קבלתה טהורה״ ו סדין שהוא טמא מדרס ועשאו *ווילן *טהר מן המדרס אבל
טמא טמא מת *מאמתי היא טהרתו בית שמיי אוֹ משיתבר בית הלל אוֹ
משיקשר ר' עקיבה אוֹ משיקבע״ ז מחצלת שעשה לה קנים לארכה טהורה
וחכמ' אוֹ עד *שיעשם כמין כי עשאן לרחבה *אם אין בין קנה לחבירו
20 ארבעה טפחים *טהורה נחלקה לרחבה ר' יהודה מטהר וכן המתיר ראשי המעדנים
טהורה נחלקה לארכה ונשתירו בה שלשה מעדנים *שהן ששה טפחים טמאה מ/
מחצלת *מאמתי מקבלת טומאה *משיתקנב והיא גמר מלאכתה״ הל' ז

פרק כא הנוגע *בכבד העליון *בכבד התחתון *בניריים ובקירום
ובחוט שהעבירו על גבי ארגמן ובעירה שאינו עתיד להחזירה
25 טהור בכפש המסכת ובשתי העומד ובכפול שהעבירו על גבי *ארגמן ובעירה *שהוא
*עתיד להחזירה טהור בכפש המסכת טמא הנוגע בצמר שעל *העימה באשויה טהור
הנוגע בפיקה עד שלא פירעה טמא *משפריעה טהור״ ב הנוגע בעול ובקטרב
*בעיין ובעבות אפי' בשעת מלאכה טהור בחרב ובבורך ובינול טמא *בעיין של
מתכת בלקיים ובערייס טמא ר' יהודה מטהר בלקיים שאינן עשויים אלא לרבות
30 את העפר״ ג הנוגע ביד מגירה מיכן ומיכן טמא בחוט ובמשיחה באמה וב/

* כן הוא בכתיבת היד.

ובסניפים *ובמכבש של חרש *ובקוסטנית טהור ר' יהודה אומ' אף הנוגע במלבן של
מסר הגדול טהור הנוגע ביתר ובקשת אף על פי *מתוחה טהור *ומצודת האישות
טהורה ר' יהודה אומ' כל זמן שהיא מתוחה חיבור" הל' ג' פרק כב
השלחן *והדלפקי שניפחתו או שחיפן בשיש ושייר
5 בהם מקום הנחת הכוסות טמאין ר' יהודה אומ' מקום הנחת חתיכות" ב' השלחן
שניטלה אחת מרגליו טהור ניטלה שניה טהור ניטלה השלישית טמא כשיחשוב
עליו ר' יוסי אומ' *אינו צריך מחשבה וכן *הדלפקי" ג' ספסל שניטל אחד מראשיו
טהור ניטל השני טהור אם יש בו גובה טפח טמא שרפרף שניטל אחד
מראשיו טמא וכן הכסא שלפני קתידרה" ד' כסא של כלה שניטלו *חפויין בית
10 שמיי מטמאים ובית הלל מטהרים שמיי אומ' אף מלבן של כסא טמא
כסא שקבעו בעריבה בית שמיי מטמים ובית הלל מטהרין שמיי אומ' אף העשוי
בה" ה' כסא שלא היו *חפויין יוצאים וניטלו טמא שכן דרכו להיות מטהו
על צדו ויושב עליו" ו' כסא שניטל *חפויין האמצעי והחיצונים קיימים
טמא ניטלו החיצונים *האמצעו קיים טמא ר' שמעון אומ' אם היה רחב טפח"
15 ז' כסא שניטלו שנים *מחפויין זה בצד זה ר' עקיבה מטמא וחכמ' מטהרים
אמ' ר' יהודה אף כסא של כלה *שניטלו *חפויו נשתייר בו בית קבלה טהור
מפני שבטל העיקר *בטלה *טפילה" ח' שידה שניטל העליון טמאה מפני נ
התחתון ניטל התחתון *טמיאה מפני העליון ניטל העליון והתחתון ר' יהודה
מטמא מפני הדפים וחכמ' מטהרין ישיבת השתת *טמאת מדרס כופת שסירקו
20 וכירכמו ועשאו *פנים ר' עקיבה מטמא וחכ' מטהרין עד שיחוק בו השל והכלכלה
*שמילן תבן או מוכים התקינן לישיבה טהורים סרגן בגמי או במשיחה טמאים"
ט' *האנלה טמאה מדרס וטמא מת פרשה העור טמא מדרס והברזל טמא טמא
מת טרסקל שחפויו של עור טמא מדרס וטמא מת *פרש העור טמא מדרס
והטרסקל טהור מכלום ספסלים שבמרחץ *ששתי רגליו של עץ טמא אחת של עץ
25 ואחת של אבן טהור *נסרים שבמרחץ ששיגמן ר' *מאיר מטמא וחכמ' מטהרים
שאינן עשויים אלא *שיהוא המים מהלכין תחתיהן *קנקילן שיש בה בית קבלת נ
*כוסות טמאה *העשויה ככוורת טהורה" הל' ט' פרק כג הכדור
*והאמון והקמיע *והתפילה שנקרעו הנוגע בהם
טמא ובמה שבתוכם טהור *האכוף שניקרע הנוגע במה *שבתוכו טמא מפני שהתפר
30 מחברו" ב' אילו טמאים משם מרכב *זרז האשקלוני *ומדוכה המדית ועביט

* כן הוא בכתיבת היד.

של גמל וטפיטן של סוס ר׳ יוסי אומ׳ *טפיטן של סוס טמא *מושב מפני שעומדין עליו
בקומפון אבל *אכוף של *נקה טמא״ ג׳ מה בין מרכב למושב מרכב חלק מגעו
ממשאו *מושב לא חלק מגעו ממשאו תפית של חמור שהוא יושב עליה *טהורה
שינה בה את הנקבים או שפרצן זה *בתוך זה טמאה״ ד׳ המיטה והכר והכסת
5 של מת הרי אלו טמאים מדרס כסא של כלה ומשבר של חייה וכסא של
כובס שהוא *כורס עליו את הכלים אמ׳ ר׳ יוסי אין בהן משם מושב״ ה׳ החרס
טמא מפני הזוטו הרשתות והמכמרות והמדף והפלצור *מצודות השכרים
טמאים *האקון והרטוב והכלוב טהורים״ הל׳ ה׳ פרק כ״ד שלשה תריסין
הם תריס הכפוף טמא מדרס ושמשחקין בו בקונפון
10 טמא טמא מת *ורינת הערביים טהורה מכלום״ ב׳ שלש עגלות הן העשויה
כקתדרה טמאה מדרס כמיטה טמאה טמא מת ושל אבנים טהורה מכלום׳
ב׳ שלש עריבות הן עריבה משני לוג ועד *תשעת קבים שנסדקה טמאה מדרס
שלימה *טמיאה טמא מת והבאה במידה טהורה מכלום״ ג׳ *שלש תיבות
הן תיבה שפתחה מצידה טמאה מדרס מלמעלן טמאה טמא מת והבאה במידה
15 טהורה מכלום״ ד׳ שלשה *תרכוסים הן של ספרים טמא מדרס שאוכלים עליו
טמא טמא מת ושל *זתים טהור מכלום״ ה׳ שלש *בסיסיות הן שלפני
המיטה ושלפני *הסופרים טמאה מדרס ושל דלפקי טמאה טמא מת ושל
מגדל טהורה מכלום״ ו׳ שלש *פינקסיות הן *האפיפודין טמאה מדרס *שיש בה
בית קיבול שעוה טמאה טמא מת וחלקה טהורה מכלום״ ז׳ שלש
20 מיטות הן העשויה לשכיבה טמאה מדרס של זגגים טמאה טמא מת
ושל סרגים טהורה מכלום״ ח׳ שלש משפלות הן של זבל טמאה מדרס *ושל תבן
טמאה טמא מת והפוחלץ של גמלים טהור מכלום״ ט׳ שלש חמתות
*מפצות הן *העשוי לישיבה *טמא מדרס של צבעים טמא טמא מת ושל
גיתות טהור מכלום״ י׳ שלש חמתות *ושלשה תורמלין הם המקבלין כשיעור
25 טמאים מדרס ושאינן מקבלים כשיעור טמאים טמא מת ושל עור הדג טהור
מכלום״ יא׳ שלשה עורות הן העשוי לשטיח טמא מדרס לתכריך *כלים טמא
טמא מת ושל רצועות ושל סנדלים *טהור מכלום״ יב׳ שלשה סדינים
הן׳ העשוי לשכיבה טמא מדרס *לווילן טמא טמא מת ושל צורות טהור
מכלום״ יג׳ שלש *מפתחות הן של ידים *טמאה מדרס ושל ספרים טמאה טמא
30 מת *של תכריך ושל נבלי בני לוי *טהור מכלום״ יד׳ שלשה *פרקלינין

* כן הוא בכתיבת היד.

הס של נדי חייה ועוף טמא מדרס של חגבין טמא טמא מת ושל קייצין טהור מכלוס״
טו שלש סבכות הן של ילדה טמאה *מדרס של זקינה טמאה טמא מת ושל *יוצאת
החוץ טהורה מכלום״ יו שלש קופות הן *מהוהא שטלייה על *הבורייה
הולכים אחר *הבורייה קטנה על הגדולה הולכים אחר הגדולה היו שוות הו/
5 הולכים אחר הפנימית ר׳ שמע׳ אומ׳ כף *של מאזנים שטלייה על שולי המיחם מבפנים
טמא ומבחוץ טהור טלייה על *צידו בין מבפנים בין מבחוץ טהור״ הל׳ יז

פרק כה כל הכלים יש *לו *אחורים ותוך כגון הכרים והכסתות
*והסקים *והמרצפים דברי ר׳ יהודה ר׳ מאיר אומ׳ כל שיש בו תוברות
יש לו אחוריים ותוך *ושאין לו תוברות אין לו אחוריים ותוך״ ב השלחן והדלפקי
10 יש להן *אחורים ותוך דברי ר׳ יהודה ר׳ מאיר אומר אין להן* וכן טבלה שאין
לה *לזווין״ ג המרדע יש לו אחוריים ותוך משבעה לחרחור *ומארבעה לדרבן
דברי ר׳ יהודה *אומ׳ אין להם לא הוזכרו *שבעה וארבעה אלא לשירים״
ד מידות יין ושמן *וזומלים *טרה ומסננת של חרדל ומשמרת של יין יש להם אחוריים
ותוך דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ אין להם ר׳ שמע׳ אומ׳ יש להם ניטמו מאחוריהם
15 מה שבתוכן טהור וצריך להטביל״ ה הרובע וחצי הרובע ניטמא הרובע לא
ניטמא חצי הרובע ניטמא חצי הרובע לא ניטמא הרובע אמרו לפני רבי
עקיבה הואיל וחצי הרובע אחורים לרובע כלי שניטמא תוכו לא ניטמא אחוריו ¶ניטמו
אחוריו לא ניטמא תוכו אמ׳ להן של *בת קודמין היא או שמא הרובע אחורים לחצי הרובע
כלי שניטמו אחוריו לא ניטמא תוכו״ ו ניטמא הרובע ואחוריו טמאים
20 חצי הרובעו אחוריו° טמאים *והרובע ואחוריו טהורים ניטמו אחורי הרובע
אחורי חצי הרובע טהורים דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ אין חולקים את הגביים *כשהוא
מטביל *את כולו״ ז כני כלים והוגניהם *ואוזניהם וידות הכלים המקבלים שנפלו
עליהם משקין מנגבן והם טהורים ושאר כל הכלים שאינן יכולין לקבל רימונים
שאין להם *אחורים ותוך שנפלו משקים על מקצתו כולו טמא כלי *שניטמו אחוריו
25 במשקים אחוריו טמאים תוכו *והגנו ואזנו וידיו טהורים ניטמא *מתוכו כולו טמא״
ח כל הכלים יש להם *אחורים ותוך ויש להם בית צביעה רבי טרפון אומר לעריבה
גדולה של עץ ר׳ עקיבה אומ׳ לכוסות ר׳ מאיר אומ׳ לידים *טמאות *וטהורות אמ׳
ר׳ יוסי לא אמרו אלא לידים *טהורות בלבד״ ט כיצד היו ידיו טהורות ואחורי
הכוס טמאים אחזו בבית צביעתו אינו חושש שמא ניטמו ידיו באחורי הכוס
30 היה שותה בכוס שאחוריו טמאים אינו חושש שמא ניטמא *וטמא משקה שבפיו *מאחורי

°טהורים ניטמא חצי הרובע חצי הרובע ואחוריו טמאים

* כן הוא בכתיבת היד
¶ חמש מלות האלו אינן נמצאות במשנה שבדפוס.

הכוס

*מאחורי הכוס וחזר וטימא את הכוס *קומקמוס שהוא *מרתח אינו חושש שמא יצאו
משקין מתוכו ונגעו באחוריו וחזרו לתוכו״ י כלי הקדש אין להם אחורים
ותוך ואין להם בית צביעה *אין מטבילים כלים בתוך כלים *לקודש כל הכלים
יורדים לידי טומאתן במחשבה ואין עולים מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה *מעשה
5 מבטל מיד המעשה ומיד *המחשבה *והמחשבה *אינה מבטלת לא מיד *המעשה ולא
מיד *המחשבה״ הל׳ י׳ **פרק כו** סנדל עמקי וכיס של *ינכשות ר׳ יהודה
אומ׳ אף *קפיפה מצרית רבן שמעון בן גמליאל אומר אף
סנדל לדיקי כיוצא בהם הרי אלו *מטמים *ומטהרים שלא באומן אמ׳ ר׳ יוסי והלא כל
הכלים *מטמים *ומטהרים שלא באומן אבל אילו אף על פי *מותרים טמאים *שההדיוט
10 יכול להחזירן לא אמרו אלא *בקפיפה מצרית שאף האומן אינו יכול להחזירה״
ב כיס של *ישכנות שנטלו שנציו טמא כפשט טהור טלה עליו את *המטלית מלמטן
טמא כיס *בתוך כיס שניטמא אחד מהן במשקה לא ניטמא חבירו צרור המרגלית
טמא צרור המעות ר׳ ליעזר מטמא וחכמים מטהרים״ ג *כפלוקטי קוצים טהורים
הזון *והברכיר טמאים *השרבלים טמאים *והפרקלמים טהורים וכל בית
15 אצבעות טהורות חוץ משל *קיצים מפני שהיא מקבלת את האוג *נקרעה אם אינה
מקבלת את רוב האוג טהורה״ ד סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה טמא צ
מדרס נפסקה שנייה ותיקנה טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס לא
הספיק לתקן את הראשונה עד שניפסקה *שניה *ניפסק עקיבו *נטל חוטמו או שנחלק
לשנים טהור *סליים שניפסק מכל מקום טהור מנעל שנפחת אם אינו מקבל את רוב
20 הרגל טהור מנעל *על *האמוס ר׳ ליעזר מטהר וחכמי׳ מטמאים״ ה כל חמתות
צרורות טהורות חוץ משל ערביים ר׳ מאיר אומר צרור שעה טהורות צ
צרור עולם טמאות ר׳ יוסי אומ׳ כל חמתות צרורות טהורות״ ו אילו עורות טמאים
מדרס עור שחשב עליו לשטיח עור סקורטייה עור קטבולייה עור החמור עור
¶החמר עור הכתן עור הכתף עור הרופא עור העריסה עור הלב של קטן עור הכר עור
25 הכסת מדרס עור הסרוק עור הסורק ר׳ ליעזר אומר מדרס וחכמי׳ אומ׳ טמא מת״
ז עב כסות ותכריך כסות מדרס עב ארגמן ותכריך ארגמן בית שמיי אומ׳ מדרס
*בית הלל אומ׳ טמא מת עור שעשאו חפוי *לכלים טהור *ולמשקלת טמא ר׳ יוסי
מטהר משם אביו״ ח כל מקום שאין חסרון מלאכה מחשבה מטמאתן וכל מקום
שיש חסרון מלאכה אין *המחשבה מטמאתן אלא *העצבה״ ט עורות בעל
30 הבית *המחשבה מטמאתן של *עובדן אין *המחשבה מטמאתן של גנב *המחשבה

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ פה הרכבו שתי הנסחאות: עור **החמור** ושור **החמר**.

מטמאתן *של גזלן אין *המחשבה מטמאתן ר׳ *שמע׳ אומ׳ חילוף הדברים של *גוזלן
*המחשבה מטמאתן ושל גנב אין *המחשבה מטמאתן מפני שלא נתיאשו הבעלים״
י׳ עור שהוא טמא מדרס וחשב עליו לרצועות ולסנדלים כיון שנתן בו את *האיזמל
*טהר דברי ר׳ יהודה וחכמ׳ אומ׳ עד שימעטנו פחות מחמשה טפחים ר׳ *לעזר בר׳
5 צדוק אומ׳ אף העושה מטפחת מן העור טמאה מן *הכסתות טהורה״ הל׳ י׳

פרק כז הבגד מטמא משם חמשה שמות השק משם ארבעה
והעור משום שלשה *והעץ משום שנים וכלי חרס משם אחד כלי חרס
מטמא משם כלי קיבול כל שאין לו תוך בכלי חרס אין לו אחוריים״ ב׳
מוסף עליו העץ שהוא מטמא משם מושב וכן טבלה שאין לה *לזוויז
10 בכלי עץ טמאה *בכלי חרס טהורה״ ג׳ מוסף עליו העור שהוא מטמא משם
אהלים מוסף עליו השק שהוא מטמא משום אריג מוסף עליו הבגד שהוא
מטמא משם *שלוש על שלוש״ ד׳ הבגד מטמא משם שלשה על שלשה למדרס
*משום שלוש על שלוש לטמא מת השק *משם ארבעה על ארבעה העור
*משום חמשה על חמשה *המפץ *משם ששה על ששה שוים למדרס ולטמא מת ר׳
15 מאיר אומ׳ השק שיריו *ארבעה ותחילתו משיגמר״ ה׳ העושה שנים מן הבגד
ואחד מן השק שלשה מן השק ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן נ.
המפץ טהור חמשה מן המפץ ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן ¶המפץ
טהור ארבעה מן העור ואחד מן *השק שלשה מן השק ואחד מן הבגד טמא זה
הכלל כל שחיבר לו מן *החמור הימנו טמא מן הקל *הימנו טהור״ ו׳ המקצע
20 מכולם טפח על טפח טמא *מישולי הקופה טפח על טפח טמא מצידי
הקופה ר׳ שמע׳ מטהר וחכ׳ אומ׳ *אף המקצע טפח על טפח בכל מקום טמא״
ז׳ בלויי כפה וכברה שהתקינן לישיבה ר׳ עקיבה מטמא וחכמים מטהרים עד
שיקצע כסא של קטן שיש לו רגלים אף על פי שאין בו *גובה טפח טמא חלוק
של קטן ר׳ ליעזר אומר כל שהוא וחכ׳ אומ׳ עד *שיהא בו כשיעור ונמדד כפול״
25 ח׳ אלו נמדדים כפולים אמפילייה ופמלנייה ומכנסיים וכובע וכיס של *פונדא
ומטלית שטלייה על *השפה אם פשוטה נמדדת פשוטה *אם כפולה נמדדת
כפולה״ ט׳ *בגד שארג בו שלשה על שלשה נטמא מדרס והשלים עליו את כל
הבגד *נטל חוט אחד מתחלתו *טהר מן המדרס אבל טמא מגע מדרס
נטל חוט אחד מתחלתו ואחר כך השלים עליו את כל הבגד טמא מגע מדרס״
30 י׳ וכן *הבגד שארג בו שלש על שלש *ניטמא טמא מת והשלים עליו את כל הבגד

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ שבע מלות האלו אינן נמצאות במשנה שבדפוס.

נטל

כטל חוט אחד מתחלתו *טהר מטמא מת אבל טמא מגע טמא מת כטל חוט אחד
מתחילתו ואחר כך הטלים עליו את כל הבגד טהור״ יא מפני שאמרו שלש
על שלש *שנתמעטה *טהורה אבל *שלש על *שלש שנתמעט אף על פי *שטהר
*את *המדרס טמא בכל *הטמאות״ יב סדין שהוא טמא מדרס ועשאו *בילן
*טהר מן המדרס אבל טמא מגע מדרס אמ׳ ר׳ יוסי וכי באי זה מדרס נגע זה
אלא אם כן נגע בו הזב טמא במגע *זב״ יג שלשה על שלשה שנחלק *טהר מן
המדרס אבל טמא מגע מדרס אמ׳ רבי יוסי וכי באי זה מדרס נגע זה אלא
אם כן נגע בו *זב טמא מגע *זב״ יד שלשה על שלשה באספות בריא ונורר
מלא בבית או בריא או נורר מלא כמה מלא *יהא נורר רובע ר׳ יהודה
אומ׳ *דקה וקב׳ אומ׳ *גסה אילו ואילו מתכונים להקל ר׳ שמעון אומ׳ שווים שלשה על
שלשה באספות לשלש על שלש בבית״ טו שלשה על שלשה שנקרע אם
*כותנו על *כסא ובשרו נוגע בכסא טהור ואם לאו טמא *שלוש על שלוש
שנמהה ממנו חוט אחד או שנמצא *בה קשר או שני חוטים מתאימים טהורה שלש ל
על שלש שהשליכה *לאשפות טהורה החזירה טמאה לעולם השלכתה מטהרתה
והחזרתה מטמאתה חוץ משל ארגמן ושל זהורית טובה ר׳ ליעזר אומ׳ אף מטלית
חדשה כיוצא בהם ר׳ שמעו׳ אומ׳ כולם טהורים לא הוזכרו אלא מפני *השב אבדה״

הל׳ טו פרק *כח שלש על שלש שנתנה בכדור או שעשאה כדור בפני
עצמה טהורה אבל שלשה על שלשה שנתנו בכדור
טמא *עשאו כדור בפני עצמו טהור מפני שהתפר ממעטו״ ב פחות משלשה
על שלשה שהתקינו לפוק בו את המרחץ לנער בו את הקדירה לקנח בו את
הרחיים בין *מן *המוכן בין שאינו *מן *המוכן טמא דברי ר׳ ליעזר ר׳ יהושע אומר
בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן טהור רבי עקיבה אומ׳ מן המוכן טמא *ושאינו
מן המוכן טהור״ ג העושה אספלנית בין בבגד ובין בעור טהורה מלוגמה בבגד
טהורה ובעור טמאה רבן שמעו׳ בן גמליא׳ אומ׳ אף בבגד טמאה מפני ל
שהיא נכערת״ ד מטפחות *הספרים בין מצויירות בין שאינן מצויירות טמאות
כדברי בית שמיי בית הלל אומ׳ מצויירות טהורות ושאינן מצויירות טמאות
רבן גמליא׳ אומ׳ אילו ואילו טהורות״ ה *כפה שהוא טמא מדרס ונתנו על הספר
*טהר מן המדרס אבל טמא טמא מת חמת שעשאה שטיח ושטיח שעשאו
חמת טהור חמת *שעשאה תורמל ותורמל שעשאו חמת כר *שעשאו סדין וסדין
שעשאו כר כסת שעשאה *מטפחות *ומטפחות *שעשאן כסת טמא זה הכלל ‡כל

* כן הוא בכתיבת היד.

‡ עיין למעלה דף 65ª, שורה 20.

שניהו לשמו טמא לשם אחר טהור׳׳ ו מטלית שטלייה על הקופה *מטמא
אחד ופוסלת *אחר הפרישה מן הקופה הקופה מטמא אחד ופוסלת אחד
והמטלית טהורה טלייה על הבגד מטמא שנים ופוסלת אחד הפרישה מן הבגד
הבגד מטמא אחד ופוסל אחד והמטלית *מטמא שנים ופוסלת אחד וכן הטולה על
5 השק או על העור דברי ר׳ מאיר ר׳ שמעון מטהר ר׳ יוסי אומ׳ על העור טהור *ועל השק
טמא מפני שהוא *ארוג׳׳ ז שלש על שלש שאמרו חוץ מן המלל דברי ר׳ שמעון
וחכ׳ אומ׳ שלש על שלש *מכוונות טלייה על הבגד מרוח אחת אינו חיבור
משתי רוחות זו כנגד זו חיבור *עשאה כמין *גם ר׳ עקיבה מטמא וחכמ׳ מטהרין א׳
אמ׳ ר׳ יהודה במה דברים אמורים בטלית אבל בחלוק מלמעלן חיבור ולמטן אינו
10 חיבור׳׳ ח בגדי עניים אף על פי שאין בהם שלש על שלש הרי אלו טמאים מדרס
טלית שהתחיל בה *לקורעה כיון שנקרע רובה אינה חיבור העבים *הרכים
אין בהם משם שלש על שלש׳׳ ט כסת הסבלים טמאה מדרס *ומשמרת של יין
אין בה משם מושב סבכה של זקינה טמאה משם מושב חלוק של יוצאת
החוץ *שהוא עשוי כסבכה טהור העושה בגד מן החרס טהור *מן *הזוטו טמא ר׳ ליעזר
15 בן יעקב אומ׳ אף העושה בגד מן החרס וכפלו טמא׳׳ י סבכה שהתחיל בה
מפיה טהורה עד *שיגמור את קורקורתה התחיל בה מקורקורתה טהורה
עד שיגמור את פיה *שבים שלה טמא בפני עצמו החוטים שלה טמאים משם חיבור
סבכה שניקרעה אם אינה מקבלת את רוב *השיער טהורה׳׳ הל׳ י׳ פרק כט
כומי הסדין והסודרין והטרטין *והאפליון של ראש שש אצבעות
20 *ושל *פיקריסים עשר *כומי *הסגום והרדיד והחלוק והטלית שלש אצבעות *כומי כפה
של זקינה והגומדין של ערביים *הקילקין והפונדה *והמעפורת והפרגוד *כומיהן כל
שהן׳׳ ב שלש כסתות של נמר שש של פשתן *ושלשה *סדינים ושתים עשרה מכ/
מטפחות שני סובריקין חלוק אחד *וטלית *אחת קלובקרין *אחת חיבור לטומאה
*ולהזיה יתר מיכן חיבור לטומאה *ואינו חיבור להזייה ר׳ יוסי אומ׳ אף לא לטומאה׳׳
25 ג חוט *משקלת שנים עשר של חרשים שמונה עשר של *בנייס חמשים אמה יתר
מיכן אם רצה לקיים טהור של סיידים ושל *ניריס כל שהן׳׳ ד חוט מאזנים
של זהבים ושל שוקלי ארגמן טוב שלש אצבעות יד *קרדום מאחריו שלש אצבעות
ר׳ יוסי אומ׳ טפח טהור׳׳ ה חוט מאזנים של חנוונים של בעלי בתים טפח יד
*קורדוס מלפניו טפח ושירי יד *פרגל טפח יד מקבת של מפתחי אבנים
30 טפח׳׳ ו חוט מאזנים של נמרים *של שוקלי זכוכית טפחיים יד המקור טפחיים

* כי הוא בכתיבת היד

יד *המעגר של *יגיתות טפחיים יד הקורנס של זהבים טפחיים ושל חרשים שלשה
טפחים׳׳ ז שירי הדורבן מלמעלן ארבעה יד הבדיד ארבעה יד *קורדום של *כבים
חמשה יד בן *פטיש חמשה ושל *פטיש ששה יד *קרדום של ביקוע *של עדיר
ששה ויד מקבת של סתתין ששה׳׳ ח שירי חרחור מלמטן שבעה יד מגריפה
של בעלי בתים בית שמיי אומ׳ *תשעה בית הלל אומ׳ *עשרה יתר מיכן
אם רצה לקיים טמא ויד משמשי האור כל *שהן׳׳ הל׳ ח פרק ל׳
כלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאים
נשברו טהרו חזר ועשה מהם כלים מקבלים טומאה מיכן *ולבא הטבלה והאסקוטלה
של זכוכית טהורים אם יש להם *ליזוויו טמאים שולי קערה ושולי האסקוטלה של זכוכית
שהתקינן לתשמיש טהורים קירטסן *ושפן בשופים טמאים׳׳ ב *ספקלרייה
טהורה ותמחוי שעשאו *ספקלרייה טמא ואם מתחילה עשאו לשם ספ/
*ספקלרייה טהור *תורווד שהוא כותנו על השולחן אם מקבל כל שהוא טמא ואם לאו
ר׳ עקיבה מטמא ר׳ יוחנן בן נורי מטהר׳׳ ג כוס שניפגם רובו טהור נפגם בו
שלש *כרובו טהור ר׳ שמעו׳ אומ׳ אם מפזר הוא את רוב המים טהור ניקב
ועשאו בין בבעץ ובין בזפת טהור ר׳ יוסי אומ׳ בבעץ טמא ובזפת טהור׳׳ ד
צלוחית קטנה שניטל פיה טמאה וגדולה שניטל פיה טהורה *ושל *פליטום
שניטל פיה טהורה מפני שהיא סורחת את היד לגינים הגדולים *שניטלו פיהם טמאים
מפני שהוא מתקינן *לכבשים *והארפכם של זכוכית טהורה׳׳ ה אמ׳ ר׳ יוסי
אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה׳׳

חסלת מסכת כלים׳׳

מסכת אהלות פרק ראשון

שנים טמאים במת אחד טמא טומאת
שבעה ואחד טמא טומאת ערב *שלשה טמאים במת שנים טמאים טומאת שבעה
ואחד טמא טומאת ערב *ארבעה טמאים במת *שלשה טמאים טומאת שבעה ואחד
טמא טומאת ערב כיצד שנים אדם הנוגע במת טמא טומאת שבעה ואדם הנוגע
בו טמא טומאת ערב׳׳ ב כיצד שלשה כלים הנוגעים במת וכלים בכלים טמאים
טומאת שבעה השלישי בין אדם *בין כלים טמא טומאת ערב׳׳ ג כיצד
ארבעה כלים *הנוגעים במת ואדם בכלים וכלים באדם טמאים טומאת שבעה
הרביעי בין אדם *ובין כלים טמא טומאת ערב׳׳ ד כיצד ארבעה כלים הנוגעים

* כן הוא בכתיבת היד.

אמ׳ ר׳ עקיבה יש לי חמישי השפוד התחוב באהל האהל והשפוד ואדם הנוגע בשפוד
וכלים באדם טמאים טומאת שבעה החמישי בין אדם בין כלים טמא טומאת ערב
אמרו לו אין האהל מתחשב״ ה אדם וכלים *מטמאים במת חומר באדם מב/
מבכלים *ובכלים מבאדם שהכלים שלשה והאדם שנים חומר באדם שכל זמן
5 שהוא באמצע הן ארבעה *אינו באמצע הן שלשה״ ו אדם ובגדים מיטמים
בזב חומר באדם מבבגדים ובבגדים מבאדם שאדם הנוגע בזב מטמא
בגדים ואין *הבגדים הנוגעים בזב מטמאים בגדים חומר בבגדים *מבאדם שהבגדים
הנושאים את הזב מטמים אדם ואין אדם *הנושא את הזב מטמא אדם״ ז אדם
אינו מטמא עד שתצא נפשו *אפילו *מגוייר *אפילו גוסס זוקק ליבום ופוטר
10 מן היבום מאכיל בתרומה ופוסל *מן התרומה וכן בהמה וחיה אינן מטמאין עד
שתצא נפשן הותזו ראשיהן אף על פי *מפרכסים טמאים כגון *הזנב של הלטאה
שהיא מפרכסת״ ח האברים אין להם שיעור אפילו פחות מכזית מן ה
המת *פחות מכזית מן הנבלה ופחות מכעדשה מן השרץ מטמאים
טומאתן״ ט מאתים וארבעים ושמנה אברים באדם שלשים בפיסת הרגל
15 ששה בכל אצבע עשרה בקורסל שנים בשוק חמשה בארכובה ואחד בירך
ושלשה *בקוטלת ואחת עשרה צלעות שלשים בפיסת היד ששה בכל אצבע שנים
בקנה *שנים *במפרק *ואחד בזרוע וארבעה בכתף מאה ואחד מזה ומאה ואחד
מזה״ י *שמונה עשרה *חליות *בשדרה תשעה בראש *ושמונה בצואר ששה
במפתח של לב וחמשה *בנקוביו *וכל אחד ואחד מטמא במגע ובמשא ובאהל
20 אמתי בזמן שיש עליהם בשר כראוי אבל אם אין עליהם בשר כראוי מטמאים במגע
ובמשא *ואינן מטמאין באהל״ הל׳ י פרק ב א אילו מטמאים באהל
המת *כזית מן המת *כזית נצל מלא *תורווד רקב *השדרה
*והגולגלת אבר מן המת ואבר מן החי שיש עליהם בשר כראוי *ורובע עצמות מרוב
הבניין או מרוב המניין *רוב בניינו *רוב מניינו של מת אף על פי שאין בהם רובע נ
25 טמאים כמה הוא רוב מניינו מאה ועשרים וחמשה״ ב רביעית דם ורביעית
דם תבוסה ממת אחד ר׳ עקיבה אומ׳ משני מתים דם קטן שיצא כולו ר׳
עקיבה אומ׳ כל שהוא וחכ׳ אומ׳ רביעית כזית *דמה בין חייה בין מיתה ר׳ *לעזר מטמא
כבשרו וחכמ׳ מטהרים אפר שרופים ר׳ ליעזר אומ׳ שיעורו ברובע וחכמ׳ מטהר׳
מלא תרווד ועוד עפר קברות טמא ר׳ שמע׳ מטהר מלא *תורווד רקב שגבלו במים
30 אינו חיבור לטומאה״ ג אילו מטמאים במגע ובמשא ואינן מטמאים באהל

* כן הוא בכתיבת היד.

עצם כשעורה וארץ העמים ובית הפרס *ואבר מן המת ואבר מן החי שאין עליהם
בשר כראוי *השיזרה *והגולגלת שחסרו *וכמה הוא *חסרונן בשיזרה בית שמיי אומ
שתי *חליות בית הלל אומ אפילו חולייה אחת *ובגולגלת בית שמיי אומ *מלא *מקדיח
*בית הלל אומ כדי שינטל מן החי וימות באי זה מקדיח אמרו בקטן של רופאים דברי
ר מאיר וחכ אומ בגדול של לשכה" ד הגולל והדופק מטמאים במגע ובאהל
ואינן מטמאין במשא ר ליעזר אומ מטמאין במשא ר יהושע אומר אם יש
תחתיהם עפר קברות מטמאים במשא ואם לאו אינן מטמאין במשא אי זה הוא
הדופק את שהגולל נשען עליו אבל *דפק דופקים טהור" ה אילו *אם חסרו
טהורים כזית מן המת *כזית נצל *מלא *תורווד רקב ורביעית דם ועצם כשעורה
ואבר מן החי שחסר עצמו השיזרה *והגולגלת משני מתים *רביעית דם משני מתים
*רובע עצמות משני מתים *אבר מן המת משני מתים ואבר מן החי משני אנשים
ר עקיבה מטמא וחכמ' מטהרים" ו עצם כשעורה שנחלק לשנים ר עקיבה
מטמא *ר יוחנן בן נורי מטהר אמ ר יוחנן בן נורי לא אמרו עצמות כשעורה
אלא עצם כשעורה רובע עצמות *שנידקדקו ואין בכל אחד ואחד עצם כשעורה
ר שמע מטהר וחכמ' מטמאים *ואבר מן החי שנחלק לשנים טהור ר יוסי מטמא
ומודה שאם ניטל *חציים שהוא טהור" הל' ו פרק ג כל המטמאים
באהל שנחלקו והכניסן לתוך הבית ר דוסא בן
הרכינס מטהר וחכמ' מטמא' כיצד הנוגע בכשני *חצאיי *זתים מן הנבלה או נו/
נושאן ובמת הנוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית או נוגע בכחצי זית וכחצי
זית מאהיל עליו מאהיל על כשני *חצאיי *זתים מאהיל על כחצי זית וכחצי זית מאהיל
עליו ר דוסא בן הרכינס מטהר וחכמ' מטמאים" ב אבל הנוגע בכחצי זית
ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית או מאהיל *עליו ועל כחצי זית טהור
אמ ר מאיר אף בזה ר *דוסה בן הרכינס מטהר וחכמ' מטמאים הכל טמא חוץ מן
המגע עם המשא והמשא עם האהל זה הכלל כל שהוא משם אחד טמא משני שמות
טהור" ג מלא *תורווד רקב שנתפזר בתוך הבית הבית טמא *ר שמעון מטהר
רביעית דם שנבלעה בתוך הבית הבית טהור נבלעה בכסות אם מתכבסת
*הכסות ויוצא *הימנה רביעית דם טמאה ואם לאו טהורה שכל הבלוע שאינו יכול
לצאת טהור" ד נשפך באויר אם היה מקומו *קטפרים והאהיל על מקצתו טהור
היה אשבורן או שקרש טמא נשפך על האסקופה והיא קטפרים בין *בפנים בין
מבחוץ והבית מאהיל עליו טהור היה אשבורן או שקרש טמא כל שבמת טמא חוץ

* כן הוא בכתיבת היד.

מן השנים והשער והצפורן ובשעת *חיבורן הכל טמא״ **ה** כיצד המת *בחוץ
ושערו בפנים הבית טמא עצם שיש עליו כזית בשר הכנים מקצתו *בפנים
והבית מאהיל עליו טמא שני עצמות ועליהם *שני חצי *זתים בשר הכנים מקצתן *בפנים
והבית מאהיל עליהם טמא היו תחובים בידי אדם טהור שאין חיבורי אדם חיבור ׳
5 **ו** אי זה הוא דם תבוסה *מת שיצא ממנו שמיכית בחייו ושמיכית במותו דברי ר̇
עקיבה ר̇ ישמעא׳ אוֹ רביעית בחייו ורביעית במותו ניטל מזה ומזה רביעית
ר̇ לעזר *בן יהודה אוֹ זה וזה כמים״ **ז** אי זה הוא דם תבוסה צלוב שדמו
שותת ונמצא תחתיו רביעית דם טמא אבל *מת שדמו מנטף ונמצא תחתיו
רביעית דם טהור ר̇ יהודה אוֹ לא כי אלא השותת טהור והמנטף טמא״ **ח**
10 כזית מן המת פתחו בטפח והמת פתחו *בארבעה *בארבעה טפחים
להציל את הטומאה *בפותח טפח *וגדול מכזית *המת ר̇ יוסי אומר השידרה *והגולגלת
כמת״ **ט** טפח על טפח על רום טפח מרובע מביא את הטומאה וחוצץ בפני
*הטמאה כיצד ביב שהוא קמור תחת הבית *ויש בו פותח טפח *טומאה
בתוכו הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך הטומאה לצאת ואין
15 דרכה להכנס יש בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח *טומאה בתוכו הבית טמא
טומאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להיכנס אין
בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טמא *טמאה בבית מה
שבתוכו טמא אחד *שחררוהו מים או שרצים או שאכלתו מלחת וכן *מרבג של אבנים
וכן *נבר של קורות ר̇ יהודה אוֹ כל *שאינו *בידי אדם אינו אהל ומודה בשקיפים
20 ובסלעים״ **הל̇ ט** **פרק ד̇** מגדל שהוא עומד באויר טומאה בתוכו
כלים שבעוביו טהורים טומאה בעוביו *הכלים שבתוכו
טהורים ר̇ יוסי אוֹ מחצה למחצה היה עומד בתוך הבית טומאה בתוכו הבית
טמא *טמאה בבית מה שבתוכו טהור שדרך *טומאה לצאת ואין דרכה להכנס כלים
שבינו לבין הארץ שבינו לבין הכותל שבינו לבין הקורות אם יש שם פותח טפח
25 טמאים ואם לאו טהורים טומאה שם הבית טמא״ **ב** תיבת המגדל יש בה
פותח טפח ואין ביציאתה פותח טפח טומאה *בתוכו הבית טמא טומאה
בבית מה שבתוכה טהור שדרך *טומאה לצאת ואין דרכה להכנס ר̇ יוסי מטהר
מפני שהוא יכול להוציאה *חציים או לשורפה במקומה״ **ג** היה עומד בתוך
הפתח ונפתח לחוץ טומאה בתוכו הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכו
30 טמא שדרך *טמאה לצאת ואין דרכה להיכנס היתה *תכנה שלו משוכה *לאחריו

* כן הוא בכתיבת היד.

שלש

שלש אצבעות טומאה שם כנגד הקורות הבית טהור במי דברי' אמורי' בזמן
שיש שם פותח טפח *אינה *יוצא והמגדל בא במידה״ **הל' ג פרק ה**
תנור שהוא עומד בתוך הבית ועינו קמורה לחוץ
והאהילו עליו קוברי המת בית שמיי אומ' הכל טמא *בית הלל אומ' התנור טמא
5 והבית טהור ר' עקיבה אומ' אף התנור טהור״ **ב** ארובה שבין הבית לעלייה
וקדירה נתונה עליה ונקובה בכונס משקה בית שמיי אומ' הכל טמא
ובית הלל אומ' הקדירה טמאה ועלייה טהורה ר' עקיבה אומ' אף הקדירה טהורה״
ג היתה שלימה בית הלל אומ' מצלת על הכל בית שמיי אומ' אינה מצלת אלא על
האכלים ועל המשקים ועל כלי חרס חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמיי״
10 **ד** לגין שהוא מלא משקין טהורים *והלגין טמא טומאת שבעה והמשקים טהורים
*אם פינן *לכלי אחר טמאים *והאשה שהיא לשה בעריבה האשה והעריבה
טמאים טומאת שבעה והבצק טהור *אם פינתו לכלי אחר טמא חזרו בית הלל להורות
כדברי בית שמיי״ **ה** היו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה הכל טהור היה כלי
טהור לקודש ולחטאת הכל טהור שהכל נאמנים על החטאת מפני שהכלים
15 טהורים וכלי *חרש טהורים מצילים עם דפנות אהלים״ **ו** כיצד הבור *והקדות
שבבית *ובשיפה נתונה עליו טהור אם היתה באר חלקה או כוורת פחותה
וכפישה נתונה ¶עליו טהור אם היתה באר חלקה או כוורת פחותה וכפישה נתונה*
עליה טמא אם היה כסר חלק או סרידה שאין לה גפיים טהור שאין הכלים מצילים
עם דפנות אהלים עד שיהא להם דפנות כמה תהא הדופן טפח היה *לה חצי טפח
20 מיכן וחצי טפח מיכן אינה דופן עד שיהא לה טפח ממקום *אחד״ **ז** כשם
שמצילים מבפנים כך מצילים מבחוץ כיצד כפישה שהיא נתונה על *יתידות
מבחוץ טומאה תחתיה כלים שבכפישה טהורים אם היה כותל חבר או כותל
גנה *אינה מציל קורה שהיא נתונה מכותל לכותל וקדירה תלויה בה טומאה
תחתיה כלים שבקדירה ר' עקיבה מטהר וחכ' מטמאים״ **הל' ז פרק ו**
25 אדם וכלים נעשים אהלים לטמא אבל לא לטהר כיצד ארבעה
נושאים את *הנרוור טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים טומאה על גביו כלים
שתחתיו טמאים רבי ליעזר מטהר נתון על ארבעה כלים אפילו כלי גללים כלי אבנים
כלי אדמה טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים טומאה על גביו כלים שתחתיו
טמאים נתון על *ארבעת אבנים או על דבר שיש בו רוח חיים טומאה תחתיו כלים
30 שעל גביו טהורים טומאה על גביו כלים שתחתיו טהורים״ **ב** קוברי המת

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ י"א מלות האלו כתבן הסופר בטעות ותקנן אחרי כן; אולם שכח לנקד כדרכו על המלות שנכתבו בטעות.

שהיו עוברים באכסדרה והגיף אחד מהן את הדלת וסמכו במפתח אם יכול
הדלת לעמוד בפני עצמו טהור ואם לאו טמא וכן *הבית של גרוגרות או קופה של
תבן *שהיא *נתונה בחלון אם יכולים הגרוגרות והתבן לעמוד בפני עצמן טהורים ואם
לאו טמאין בית שחצצו *בקינקינים וטח *בטיט אם יכול הטיח לעמוד בפני עצמו
5 טהור ואם לאו טמא״ ג׳ כותל המשמש את הבית ידון מחצה למחצה כיצד
כותל שהוא לאויר והטומאה בתוכו מחציו ולפנים הבית טמא *העומד
מלמעלן טהור מחציו ולחוץ הבית טהור *העומד מלמעלן טמא מחצה למחצה
הבית טמא *העומד מלמעלן ר׳ מאיר מטמא וחכמ׳ מטהרי׳ ר׳ יהודה אומר כל
הכותל לבית״ ד׳ כותל שבין שני בתים והטומאה בתוכו בית הקרוב לטומאה
10 טמא *והקרוב לטהרה טהור מחצה למחצה שניהם טמאים טומאה באחד
מהם וכלים בכותל מחציו *כלפי טומאה טמאים מחציו *כלפי טהרה טהורים מחצה
למחצה הרי הן טמאים מעזיבה שבין הבית לעליה *והטומאה בתוכה מחציה
ולמטן הבית טמא והעלייה טהורה מחציה ולמעלן העלייה טמאה והבית טהור
מחצה למחצה שניהם טמאים טומאה באחד מהם וכלים במעזיבה מחציה *כלפי
15 טומאה טמאים *מחציה *כלפי טהרה טהורים מחצה למחצה הרי הן טמאים רבי
יהודה אומ׳ כל המעזיבה לעלייה״ ה׳ טומאה בין הקורות ותחתיה כקליפת
השום אם יש שם פותח טפח הכל טמא *אין שם פותח טפח רואים את
הטומאה כאילו היא אוטם היתה *נראת בתוך הבית בין כך ובין כך הבית טמא״
ו׳ בית המשמש את הכותל ידון כקליפת השום כיצד כותל שבין שני כוכים
20 או בין שתי מערות טומאה בבתים וכלים בכותל ועליהם כקליפת השום
טהורים טומאה בכותל וכלים בבתים *ועליהם כקליפת השום טהורים טומאה
תחת העמוד טומאה בוקעת ועולה *ובוקעת ויורדת״ ז׳ כלים שתחת הפרח
טהורים ר׳ יוחנן בן נורי מטמא הטומאה *בכלים שתחת הפרח אם יש שם
פותח טפח טמאים ואם לאו טהורים שני פרדסקים זה בצד זה או זה על גבי זה *ונפתח
25 אחד מהם הוא והבית טמא וחבירו טהור *רואים את הפרדסקים כאילו הוא אוטם
ידון מחצה למחצה להביא את הטומאה *בבית״ הל׳ ו׳ פרק ז׳ הטומאה
בכותל ומקומה טפח על טפח על רום טפח כל העליות
שעל גבה אפילו הן עשר טמאות היתה עלייה אחת על גבי שני בתים היא טמאה
וכל העליות שעל גבה טהורות כותל *שנות טומאה בוקעת ועולה *ובוקעת ויורדת
30 נפש אטומה הנוגע בה *מגדדים טהור מפני *שהטומאה בוקעת ועולה *ובוקעת

* כן הוא בכתיבת היד.

ויורדת

וירדת אם היה מקום הטומאה טפח על טפח על רום טפח הנוגע בה מכל מקום
טמא מפני שהיא כקבר סתום סמך לה סוכות *טמאת ר׳ יהודה מטהר״
ב׳ כל שיפועי אהלים כאהלים אהל שהוא שופע ויורד וכלה עד כאצבע טומא׳
*כאהל כלים שתחת השיפוע טמאים טומאה תחת השיפוע כלים שבאוהל
5 טמאים טומאה מתוכו הנוגע בו מתוכו טמא טומאת שבעה ומאחוריו טמא
טומאת ערב טומאה מאחוריו הנוגע בו מאחוריו טמא טומאת שבעה *ומתוכו
טמא טומאת ערב כחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחוריו הנוגע בו בין מתוכו
בין מאחוריו טמא טומאת ערב״ ג׳ מקצתו מרודד על הארץ טומאה תחתיו
או על גביו טומאה בוקעת ועולה *ובוקעת ויורדת אהל שהוא נטוי *לעליי׳
10 מקצתו מרודד על הארובה שבין *הבית לעלייה ר׳ יוסי אומ׳ מציל ר׳ שמעו׳ אומ׳
אינו מציל עד שיהא נטוי כנטיית האהל״ ד׳ המת בבית ובו פתחים הרב׳
כולם טמאים נפתח אחד מהם הוא טמא וכולם טהורים חשב להוציאו
באחד מהם או בחלון שהוא ארבעה על ארבעה טפחים *והציל על *הפתחים בית
שמיי אומ׳ יחשוב עד שלא ימות המת בית הלל אומ׳ אף משמת היה סתום ונמלך
15 *לפותחו בית שמיי אומ׳ כשיפתח ארבעה טפחים *בית הלל אומ׳ כשיתחיל *מודים
בפותח *כתחלה שיפתח ארבעה טפחים״ ה׳ האשה שהיא מקשה לילד
והוציאוה מבית לבית הראשון טמא בספק והשני בודיי אמ׳ ר׳ יהוד׳
אמתי בזמן שהיא ניטלת בגפיים אבל אם היתה מהלכת הראשון טהור שמשנפתח
הקבר אין *פניו להלך אין לנפלים פתיחת *קבר עד שיעגילו ראש כפיקה״
20 ו׳ יצא הראשון מת *השני חי טהור הראשון חי *השני מת טמא ר׳ מאיר אומר
משפיר אחד טמא מפני שפירים טהור״ ז׳ האשה שהיא מקשה לילד
מחתכין את הוולד במיעיה ומוציאים אותו איברים איברים מפני ש
שחייה קודמין לחייו יצא רובו אין נוגעים בו שאין דוחים נפש מפני נפש״
הל׳ ז׳ פרק ח׳ יש מביאים את הטומאה וחוצצים מביאים *ולא
25 חוצצים חוצצים ¶ולא מביאים לא מביאין ולא חוצצין
אילו מביאין וחוצצים השידה והתיבה והמגדל כוורת הקש כוורת הקנים ובור
ספינה אלכסנדרית שיש להם שולים והן מחזיקים ארבעים *לח שהן כוריים ביבש
ויריעה *ומקורטייה *וקרטבולייה וסדין ומפץ ומחצלת שהן עשויים אהלים *ועדר
בהמה טמאה *וטהורות ומכונות חייה ועוף *ששכן והעושה מקום לבינה בישבלים
30 *האהרום *והקיסום *ויריקת חמור ודלעת יוונית *ואכלין טהורים ר׳ יוחנן בן נורי לא

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 113b, שורה 1.

היה מודה באכלים טהורים חוץ מן העיגול של דבילה״ ב הזיזים והגיזריות
והשובכות והשקיפים והשלעים *והגמחירים *והשננות *והסבכות והפרעות *אינן
יכולין לקבל מעזיבה *רבה דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ מעזיבה רבה בינונית אלו הן
*הסבכות אילן שהוא מיסך על הארץ והפרעות היוצאות מן הגדר״ ג אילו
מביאים ולא חוצצים השידה והתיבה והמגדל כוורת הקש וכוורת הקנים ובור
ספינה אלכסנדרית שיש להם שוליים ואינן מחזיקים ארבעים *לח שהן *בוריים ביבש
ויריעה וסקורטייה וקטבולייה וסדין ומפץ ומחצלת *שאינן עשוים אהלים ובהמה
וחייה שמתו ואוכלים טמאים *ומוסף עליהם הריקים של אדם״ ד אילו חוצצים
ולא מביאין מסכת פרוסה *וחבלי המטה והמשפלות והסריגות שבחלונות״
ה אילו לא מביאים ולא חוצצים הזרעים *וירקות המחוברים לקרקע חוץ מן
הירקות שמנו וכיפת הברד והשלג *והכיפור והגליד והמלח והדולג ממקום
למקום והקופץ ממקום למקום והעוף הפורח וטלית המנפנפת וספינה שהיא שטה
על פני המים קשר את הספינה בדבר שהוא יכול להעמידה כבש את האבן על
גבי הטלית מביאה את הטומאה ר׳ יוסי אומ׳ הבית שבספינה אינו מביא את הט/
הטומאה״ ו שתי חביות ובהם כשני *חצאי זתים מוקפות צמיד פתיל ומונחות
*לתוך הבית הן טהורות והבית *טמא נפתחה אחת מהם היא והבית *טמאה
וחברתה טהורה וכן *שתי חדרים שהן פתוחים לבית״ הל׳ ו

פרק ט

כוורת שהיא *לתוך הפתח ופיה לחוץ כזית מן המת נתון
תחתיה או על גבה מבחוץ כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה טמא וכל שאינו
כנגד הזית תוכה והבית טהור בבית אין טמא אלא הבית בתוכה הכל טמא״
ב היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או על גבה הכל טמא
*אבל תוכה *ובתוכה הכל טמא״ ג במי דברי׳ אמורי׳ בזמן *שהוא כלי נ
מחולחלת היתה פחותה ופקוקה בקש או אפונה *ואי זו היא אפונה כל
שאין לה טפח ממקום אחד כזית מן המת נתון תחתיה כנגדו *ועוד *תהום טמא
על גבה כנגדו עד הרקיע טמא בבית אין טמא אלא הבית בתוכה אין טמא אלא
תוכה״ ד היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה
והבית טמא תוכה וגבה טהור בתוכה אין טמא אלא תוכה על גבה כנגדו
עד הרקיע טמא״ ה במי דברי׳ אמורי׳ בזמן שפיה לחוץ היה פיה לפנים *כזית
מן המת נתון תחתיה או על גבה מבחוץ כל שהוא כנגד הזית תחתיה
וגבה טמא *כל *שאינו כנגד *זית תוכה והבית טהור בתוכה או בבית הכל טמא״

* כן הוא בכתיבת היד.

ו היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית או בתוכה או על
גבה הכל טמא ״ ז במי דברי׳ אמורי׳ בזמן שהיא כלי מקולקלת היתה
פחותה ופקוקה בקש או אפונה אי *זו היא אפונה *כל שאין לה טפח ממקום
אחד כזית מן המת נתון תחתיה כנגדו עד התהום טמא על גבה כנגדו *ועד הרקיע
5 טמא בתוכה או בבית תוכה והבית טמאים ״ ח היתה גבוהה מן הארץ
טפח טומאה תחתיה או בבית או בתוכה הכל טמא אלא גבה על גבה
כנגדו עד הרקיע טמא ״ ט היתה *ממלא את כל הבית ואין בינה לבין הקורות
פותח טפח טומאה בתוכה הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכה טהור
שדרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס בין עומדת בין מוטה על צידה בין אחת
10 בין שתים ״ י היתה עומדת בתוך הפתח ואין בינה לבין *השקוף פותח טפח
טומאה בתוכה הבית טהור טומאה בבית מה שבתוכה טמא שדרך *טומאה
לצאת ואין דרכה להכנס ״ יא היתה מוטה על צידה באויר וכזית מן המת
נתון תחתיה או על גבה כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה טמא וכל
שאינו כנגד הזית תוכה טהור בתוכה הכל טמא ״ יב היתה גבוהה מן הארץ
15 טפח טומאה תחתיה או על גבה הכל טמא אא תוכה בתוכה הכל טמא ״
יג במי דברי׳ אמורי׳ בזמן שהיא כלי היתה פחותה ופקוקה בקש או מחוקת ארבעים
שאה כדברי חכמי׳ כזית מן המת נתון תחתיה כנגדו עד התהום טמא על
גבה כנגדו עד הרקיע טמא בתוכה אין טמא אלא תוכה ״ יד היתה גבוהה
מן הארץ טפח טומאה תחתיה תחתיה טמא בתוכה תוכה טמא ¶על גבה
20 כנגדו עד הרקיע טמא ״ טו היתה יושבת על שוליה והיא כלי טומאה תחתיה
בתוכה או על גבה *טומאת בוקעת ועולה *ובוקעת ויורדת היתה גבוהה מן
הארץ טפח או מכוסה או כפוייה על פיה טומאה תחתיה בתוכה או על גבה הכל
טמא ״ טז במי דברי׳ אמורי׳ בזמן שהיא כלי היתה פחותה או פקוקה בקש
או מחוקת ארבעים שאה כדברי חכמי׳ טומאה תחתיה בתוכה או על גבה
25 טומאה בוקעת ועולה *ובוקעת ויורדת ר׳ *לעזר ור׳ שמעון אומ׳ אין טומאה עולה לה
אף לא יורדת ממנה ״ יז היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה תחתיה
טמא בתוכה או על גבה כנגדו עד הרקיע טמא ״ יח ארון שהיא
רחבה מלמטן וצרה מלמעלן והמת בתוכה הנוגע בה מלמטן טהור ומלמעלן
טמא רחבה מלמעלן וצרה מלמטן הנוגע בה מכל מקום טמא היתה שוה הנוגע
30 בה מכל מקום טמא דברי ר׳ ליעזר ר׳ יהושע אומ׳ מטפח ולמטן טהור מטפח ולמעלן

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 113b, שורה 1.

טמא״ יט העשויה כמין קמטרה *הנגע בה מכל מקום טמא כמין גלוסקוס
הנוגע בה מכל מקום טהור חוץ ממקום פתיקתה״ כ קבית שהיא
יושבת על שוליה באויר *כזית מן המת נתון תחתיה או בתוכה כנגד *קורקורתא
טומאה בוקעת ועולה *ובוקעת ויורדת והקבית *טהורה בתוכה ותחת דפנה אם
5 יש בדפנות פותח טפח הכל טמא וכנגד פיה טהור ואם לאו טומאה בוקעת ועולה
*ובוקעת ויורדת במי דברי׳ אמורי׳ בטהורה אבל אם היתה טמאה או גבוהה מן ה
הארץ טפח או מכוסה או כפוייה על פיה טומאה תחתיה בתוכה או על גבה הכל
טמא״ הל׳ א׳ פרק י׳ ארובה שהיא בתוך הבית ויש בה פותח
טפח טומאה בבית כנגד ארובה טהור טומאה
10 כנגד ארובה הבית טהור הטומאה בין בבית ובין כנגד ארובה נתן את רגלו מלמעלן
עירב את הטומאה מקנת טומאה בבית ומקנתה כנגד ארובה הבית טמא *כנגד
הטומאה טמא״ ב אין *בארובה פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובה טהור
טומאה כנגד ארובה הבית טהור הטומאה בבית נתן את רגלו מלמעלן
טהור הטומאה כנגד ארובה נתן את רגלו מלמעלן ר׳ מאיר מטמא וחכ׳ אומ׳ אם
15 טומאה קדמה את רגלו טמא ואם רגלו קדמה את הטומאה טהור ר׳ שמעון אומר
*שתי רגלים זו על גבי זו שקדמו את הטומאה משך הראשון את רגלו *ונמנאת רגלו
של שני שם טהור מפני שקדמה רגלו של ראשון את הטומאה״ ג מקנת טומאה
בבית ומקנתה כנגד ארובה הבית טמא *כנגד הטומאה טמא דברי ר׳ מאיר
ר׳ יהודה אומ׳ הבית טמא כנגד הטומאה טהור ר׳ יוסי אומ׳ אם יש בטומאה כדי
20 שתחלק ותטמא את הבית ותטמא כנגד הטומאה *כנגד הטומאה טמא ואם לאו
הבית טמא *וכנגד הטומאה טהור״ ד ארובות זו על *גבי זו ויש בהם פותח טפח
טומאה בבית כנגד ארובות הבית טהור טומאה כנגד ארובות הבית טהור
הטומאה בין בבית בין כנגד ארובות נתן דבר שהוא מקבל טומאה בין מלמעלן בין
מלמטן הכל טמא *דבר שאינו מקבל טומאה ממנו ולמטן טמא ממנו ולמעלן טהור״
25 ה אין בארובות פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובות טהור טומאה כנגד
ארובות הבית טהור הטומאה בבית *ונתן בין דבר שהוא מקבל טומאה בין ב
*בדבר שאינו מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן אין טמא אלא *תחתון הטומאה
כנגד ארובות נתן דבר שהוא מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן הכל טמא ודבר
שאינו מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן אין טמא אלא תחתון״ ו ארובה
30 שהיא *לתוך הבית וקדירה נתונה תחתיה שאם תעלה *ואין *שפתיה נוגעות

* כן הוא בכתיבת היד.

בארובה

באֹרובה טומאה תחתיה בתוכה או על גבה טומאה בוקעת ועולה *ובוקעת ויורדת
היתה גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא תוכה
וגבה טהור בתוכה או על גבה הכל טמא״ ז היתה נתונה *בתוך האסקופה
שאם תעלה *והיא נוגעת *בשקוף פותח טפח טומאה תחתיה בתוכה
5 או על גבה טומאה בוקעת ועולה *ובוקעת ויורדת היתה גבוהה מן הארץ טפח
טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא תוכה וגבה טהור בתוכה או על
גבה הכל טמא״ ח שאם תעלה *ואינה נוגעת בשקוף פותח טפח או
מודבקת *לשקוף טומאה תחתיה אין טמא אלא תחתיה״ הל׳ ח
פרק יא *בית שנסדק טומאה בחוץ כלים *שבחוץ בית שמיי
10 אומ׳ עד שיהא בסדק ארבעה טפחים בית הלל אומרי׳ כל שהוא
ר׳ יוסי אומ׳ *משם בית הלל פותח טפח״ ב אכסדרה שנסדקה טומאה
בצד זה כלים שבצד השני טהורים נתן את רגלו או קנה מלמעלן *ערב
את הטומאה נתן את הקנה בארץ אינו מביא את הטומאה עד שיהא *גובה מן הארץ
פותח טפח״ ג *שגוש *עבי וכופת *עבי אינן מביאים את הטומאה עד *שיהוא
15 גבוהים מן הארץ פותח טפח *קפילים זו על גבי זו אינן מביאות את
הטומאה עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח היה אדם נתון שם בית
שמיי אומ׳ אינו מביא את הטומאה *בית הלל אומ׳ אדם חלול הוא והצד העליון מ/
מביא את הטומאה״ ד היה משקיף בעד החלון והאהיל על קוברי המת בית
שמיי אומ׳ אינו מביא את הטומאה *בית הלל אומ׳ מביא את הטומאה ומ/
20 ומודים שאם היה לבוש בכליו או שהיו שנים זה על גבי זה שהן מביאין את הטומאה״
ה היה מוטל על האסקופה והאהילו עליו קוברי המת בית שמיי אומ׳ אינו
מביא את הטומאה ובית הלל אומ׳ מביא את הטומאה הטומאה בבית והאהילו
עליו טהורים בית שמיי מטהרים ובית הלל מטמאים״ ו כלב שאכל בשר
המת ומת *ומוטל על האסקופה ר׳ מאיר אומ׳ אם יש *שם בצוארו פותח טפח
25 מביא את הטומאה ואם לאו אינו מביא את הטומאה ר׳ יוסי אומ׳ רואים את הטומאה
מכנגד המשקוף ולפנים הבית טמא מכנגד המשקוף ולחוץ הבית טהור ר׳ ליעזר
אומ׳ פיו *בפנים הבית טהור פיו לחוץ הבית טמא שהטומאה *יוצא דרך שוליו ר׳
יהודה בן בתירה אומ׳ בין כך ובין כך הבית טמא״ ז כמה *תשהא במיעיו
שלשה ימים מעת לעת בעופות ובדגים כדי שתיפול לאור ותשרף דברי ר׳
30 שמעון ר׳ יהודה בן בתירה אומ׳ בעופות ובדגים מעת לעת״ ח המדות שבבית

* כן הוא בכתיבת היד.

ב הזיז שעל גבי הפתח מביא את הטומאה בפותח טפח שעל גבי החלון רום
אצבעיים שעל גבי מלא מקדח כל שהוא ר' יוסי או' מלואו׃ ג קנה
שעל גבי הפתח אפי' גבוה מאה אמה מביא את הטומאה כל שהוא דברי רבי
יהושע ר' יוחנן בן נורי או' אל יאמר זה מן הזיז׃ ד זיז שהוא סובב את כל
5 הבית ואוכל בפתח שלש אצבעות טומאה בבית כלים שתחתיו טמאים
טומאה תחתיו ר' ליעזר מטמא את הבית *ר' יהושע מטהר וכן בחצר שהיא מוקפת
אכסדרה׃ ה שני זיזים זה על גבי זה *יש בהם פותח טפח וביניהם פותח
טפח טומאה תחתיהם תחתיהם טמא ביניהם ביניהם טמא על גביהן כנגדו
עד *הרקיע טמא׃ ו היה העליון עודף על התחתון פותח טפח טומאה תחתיהם
10 או ביניהם תחתיהם וביניהם טמא על גביהם כנגדו עד *הרקיע טמא׃
ז היה העליון עודף על התחתון פחות מטפח טומאה תחתיהם. תחתיהם וביניהם
טמא ביניהם או תחת המותר ר' ליעזר אומ' תחתיהם וביניהם טמא ר' יהושע
אומ' ביניהם ותחת המותר טמא ותחתיהם טהור׃ ח יש בהם פותח טפח
ואין ביניהם פותח טפח טומאה תחתיהם תחתיהם טמא ביניהם או על
15 גביהן כנגדו עד הרקיע טמא׃ ט אין בהם פותח טפח בין *יש ביניהם
פותח טפח בין שאין ביניהם פותח טפח טומאה תחתיהם ביניהם או על
גביהם טומאה בוקעת ועולה *ובוקעת ויורדת וכן שתי יריעות שהן גבוהות
מן הארץ פותח טפח׃ הל' ט פרק טו סגום *עבי וכופת *עבי
אינן מביאין את הטומאה עד שיהוא גבוהים מן
20 הארץ פותח טפח *קפילים זו על גבי זו אינן מביאות את הטומאה עד שתהא
העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח טבליות של עץ זו על *גבי זו אינן מביאות
את הטומאה עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח *אם היו של שיש
טומאה בקעת ועולה *ובוקעת ויורדת׃ ב טבליות של עץ שהן נוגעות זו
בזו בקרנותיהם והן גבוהות מן הארץ פותח טפח טומאה תחת אחת
25 מהם הנוגע בשנייה טמא טומאת שבעה כלים שתחת הראשונה טמאים *שתחת
השניה טהורים השלחן אינו מביא את הטומאה עד שיהא בו ריבוע בפותח טפח׃
ג תביות שהן יושבות על שוליהן או מוטות על צידיהם באויר והם נוגעות זו
וזו בפותח טפח טומאה תחת אחת מהם טומאה בוקעת ועולה *ובוקעת
ויורדת במי דברי' אמורי' בטהורות אבל אם היו טמאות או גבוהות מן הארץ פותח
30 טפח טומאה תחת אחת מהם תחת כולם טמא׳ ד בית שחללו בנסרים או

* כן הוא בכתיבת היד.

ביריעות

ביריעות מן הצדדים או מן הקורות טֹמאה בבית כלים שבחלן טהורים טומאה
בחלן כלים שבבית טמאים כלים שבחלן אם יש שם פותח טפח טמאים ואם
לאו טהורים׃ ה חננו מארנו טומאה בחלן כלים שבבית טמאים טומאה
בבית כלים שבחלן אם יש *שם במקומן טפח על טפח על רום טפח
טהורים ואם לאו טמאים שארנו של בית כמוהו עד התהום׃ ו בית שהוא
מלא תבן ואין בינו לבין הקורות פותח טפח טומאה בפנים כלים שכנגד
היציאה טמאים טומאה בחוץ כלים שבפנים אם יש במקומן טפח על טפח ¶על
רום טפח טהורים ואם לאו טמאים אם יש בין תבן לקורות פותח טפח בין כך ובין
כך טמאים׃ ז בית *שמילאהו עפר או צרורות ובטלו וכן *כדי של תבואה או
גל של צרורות אפילו כגלו של עכן *אפי׳ טומאה בצד הכלים טומאה בוקעת
ועולה *בוקעת ויורדת׃ ח מצר הקבר העומד בתוכה טהור עד שיהא בה
ארבע אמות כדברי בית שמיי בית הלל אומ׳ ארבעה טפחים קורה שעשאה
גולל לקבר בין עומדת בין מוטה על צידה אין טמא אלא כנגד הפתח עשה ראשה
גולל לקבר אין טמא אלא עד ארבעה טפחים *בזמן שהוא עתיד *לגור ר׳ יהודה אומ׳
כולה חיבור׃ ט חבית שהיא מליאה משקים טהורים *מוקפות צמיד פתיל
ועשאה גולל לקבר הנוגע בה טמא טומאת שבעה *החבית והמשקים
טהורים בהמה שעשאה גולל לקבר הנוגע בה טמא טומאת שבעה ר׳ מאיר אומ׳
כל שיש בו רוח חיים אינו מטמא משום גולל׃ י. הנוגע במת והנוגע בכלים
*מאהיל על המת *ונוגע בכלים טמאים מאהיל על המת ומאהיל על הכלים
הנוגע במת ומאהיל על הכלים טהורים אם יש *בידיו פותח טפח טמאים שני בתים
ובהם כשני *קנאיי *זתים *ופשט *שתי ידיו להם אם יש בידיו פותח טפח מביא את
הטומאה ואם לאו אינו מביא את הטומאה׃ הל׳ י׳ פרק יז ¶כל
*המיטלטלים מביאים את הטומאה *בעובי *המרדעת
אמ׳ ר׳ טרפון אקפח את בני שזו הלכה מקופחת. ששמע השומע וטעה שהאיכר
עובר והמרדע על כתיפו והאהיל צידו אחד על הקבר *וטימאהו משם כלים המאהילים
על המת אמ׳ ר׳ עקיבה אני *אתקין *שיהוא דברי חכמי׳ קיימים שיהוא כל המיטלטלים
את מביאים מן הטומאה על אדם הנושאן *על עובי המרדע ועל עצמן בכל שהן ועל
שאר אדם וכלים בפותח טפח׃ ב כיצד כוש שהוא תחוב בכותל כחצי זית
מתחתיו וכחצי זית מעל גביו אף על פי שאינן מכוונים טמא נמצא מביא
את הטומאה לעצמו בכל שהוא׃ ג הקדר שהוא עובר *והאסל על כתיפו והאהיל

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

נידו *אחד על הקבר הכלים שבגד השני טהורים אם יש *באשל פותח טפח טמאים
*התלולית הקרובות בין לעיר בין לדרך אחד חדשות ואחד ישנות טמאות הרחוקות
חדשות טהורות וישנות טמאות אי זו היא קרובה חמשים אמה וישנה ששים שנה
דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' קרובה שאין קרובה ממנה וישנה שאין אדם זוכרה״
ד המוצא מת *כתחלה מושכב כדרכו נוטלו ואת תבוסתו מצא שנים נוטלן
ואת תבוסתן מצא שלשה אם יש בין זה לזה מארבע אמות ועד שמונה כמלא
מיטה וקובריה הרי *זו *שכינת קברות *בודק ממנו ולהלן עשרים אמה מצא אחר
בסוף עשרים אמה שרגלים לדבר שאילו מתחילה מצאו *היה נוטלו ואת תבוסתו״

בודק ממנו ולהלן עשרים אמה שרגלים

ה הבודק בודק אמה על אמה ומניח אמה עד שהוא מגיע לסלע או לבתולה
המוציא את העפר ממקום טומאה אוכל בדמעו המְפַקֵּחַ בגל אינו אוכל
בדמעו״ ו היה בודק הגיע לנחל או לשלולית או לדרך הרבים מפסיק שדה
שנהרגו בה הרוגים מלקט עצם עצם והכל טהור המפנה קברו מתוך
שדהו מלקט עצם עצם והכל טהור בור שמטילים לתוכו נפלים או הרוגים מלקט
עצם עצם והכל טהור ר' שמעון אומ' אם התקינו לקבר מתחילה יש לו תבוסה״

הל' ז פרק יז

החורש את הקבר הרי זה עושה בית *פרס עד כמה
הוא עושה מלא מענה מאה אמה בית ארבעת כ
סאים ר' יוסי אומ' בית חמש במורד ובמעלה נותן רובע *כרשנים על בורך המחרשה
עד מקום שיצמחו שלשה *כרשנים *זה בצד זה עד שם הוא עושה בית *פרס ר' יוסי אומ'
במורד ולא בעלה״ ב היה חורש *הטיח בסלע או בגדר או שניער את המחרשה
עד שם הוא עושה בית *פרס ר' *יהושע אומ' פעמים עושה ופעמים *שאינו
עושה כיצד חרש חצי מענה וחזר וחרש חצייה וכן הצדדים הרי זה עושה בית
פרס חרש מלא מענה חזר וחרש ממנה ולחוץ אינו עושה בית פרס״ ג
החורש *מלאטמייה *ומנבירת העצמות *ומשדה שאבד *קבר בתוכה
או שנמצא בה קבר החורש את שאינו שלו וכן נכרי שחרש אינו עושה *בית פרס
שאין בית פרס *לכותים״ ד שדה בית *פרס על גבי טהורה *ניפטו גשמים
מבית פרס לטהורה אפילו אדומה והלבינה או *אדומה והאדימה אין *עושין
אותה בית *פרס לכותים״ ה שדה שאבד קבר בתוכה ובנה בה בית ועלייה
*בנוייה על גביו אם *היה פיתחה של עלייה מכוון כנגד פתחו של בית נ
*העלייה טהורה ואם לאו *העלייה טמאה עפר בית הפרס ועפר חוצה לארץ שבא
*ביירק מצטרפים כחותם *המרנפים דברי ר' ליעזר וחכמ' אומר' עד שיהא במקום

* כן הוא בכתיבת היד.

אחד

אחד בקותם *המרנפים אמ׳ ר׳ יהודה מעשה שהיו אגרות באות ממדינת הים
לבני כהנים גדולים *ובהם *בסאה *ובסאתים חותמות ולא *החשו להם משם
טומאה״ הל׳ ה׳ פרק יח כיצד בוצרים *את הפרס מזים על נ
האדם על הכלים ושונים ובוצרים ומוציאים חוץ
5 לבית הפרס ואחרים מקבלים מהם ומוליכים לגת אם נגעו אילו ואילו טמאים
כדברי בית הלל בית שמיי אומ׳ אוחז את המגל *בסיר או בוצר בצור ונותן לתוך
הכפישה ומוליך לגת אמ׳ ר׳ יוסי במי דברי׳ אמורי׳ בכרם הנעשה בית הפרס
אבל *הנוטע בית הפרס ימכר לשוק״ ב׳ שלשה בית פרסות הם החורש את
הקבר ניטעת כל נטע ואינה ניזרעת כל זרע חוץ מזרע הנקנר *אם עקרו
10 נוכר את גרנו לתוכו וכוברו בשתי כברות דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומרי׳ התבואה
בשתי כברות והקטניות בשלש כברות ושורף את הקש ואת העצה *ומטמאים
במגע ובמשא *ואינם *מטמאים באהל״ ג׳ שדה שאבד קבר בתוכה
נורעת כל זרע ואינה ניטעת כל נטע ואין מקיימין בה אילנות חוץ
מאילן סרק שאינו עושה פירות ומטמא במגע ובמשא ובאהל״ ד׳ שדה
15 בוכים לא ניטעת ולא נורעת ועפרה טהור ועושים ממנה תנורים
לקודש *מודים בית שמיי ובית הלל שבודקים לעושה פסח ואין בודקים לתרומה
*לנזיר בית שמיי אומרי׳ בודקי׳ ובית הלל אומרי׳ *אינן בודקים כיצד הוא בודק מביא
את הטפר שהוא יכול להסיטו *נותן לתוך כברה שנקביה דקים *וממחא אם נמצא ע׳
שם עצם כשעורה טמא״ ה׳ כיצד מטהרים בית הפרס *נוטל ממנו שלשה
20 טפחים או נותן על גביו שלשה טפחים אם נטל מחציו אחד שלשה
טפחים ונתן על חציו גבי אחר שלשה טפחים טהור ר׳ *ישמעאל אומ׳ אפילו נטל
ממנו טפח ומחצה ונתן עליו טפח ומחצה ממקום אחר טהור״ ו׳ הרונף
בית הפרס באבנים שאינו יכול להסיטן טהור ר׳ שמעון אומ׳ אף העוזק
בית הפרס טהור״ ז׳ המהלך בבית הפרס על *האבנים שאינו יכול להסיטן על
25 האדם ועל הבהמה שכוחן יפה טהור על אבנים שהוא יכול להסיטן על ה/
האדם ועל הבהמה שכוחן רע טמא המהלך בארץ העמים בהרים ובסלעים
טמא בים ובשונית טהור *אי זו היא השונית כל מקום שהים עולה בזעפו״
ח׳ הקונה שדה בסורייה סמוכה לארץ ישראל אם יכול להכנס לה בטהרה טהורה
וחייבת במעשרות ובשביעית *אם אינו יכול להכנס *בטהרה טמאה וחייבת
30 במעשרות ובשביעית מדורות הגוים טמאים כמה ישהה בתוכן ויהא צריך

* כן הוא בכתיבת היד.

בדיקה ארבעים יום אף על פי שאין עמו אשה *אם היה עבד או אשה משמרין
אותו אינו צריך בדיקה״ ט את מה הם בודקין את הבינים העמוקים *את
המים הסרוקים בית שמיי אומרי׳ אף *האשפות ועפר *התוחח *כל מקום
שהחזיר והחולדה יכולים *להלכו אינו צריך בדיקה״ י *האסטוונות אין
5 בהם משם מדור* ׳ *גוים רבן שמעון בן גמליאל אומר עיר גוים שחרבה
אין בה משום מדור גוים מזרח *קיסרין ומערב *קיסריון *וקברות מזרח עכו
היה ספק *וטיהרו חכמי׳ רבי ובית דינו נמנו על *קיניוטי *הרוה״ יא עשרה
מקומות אין בהם משום מדור גוים אהלי *הערבים והסוכות *הנריפים
והבורגנים והאלקטיות *הקוצים ומקום הלגיונות״ הל׳ יא

10 חסילה מסכתה״

מסכתה דנגעים פרק ראשון

מראות נגעים שנים שהם *ארבעה בהרת
עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל *השאת *בקרום בינה שניה לה כצמר לבן
15 דברי ר̄ מאיר וחכמי׳ אומרי׳ השאת כצמר לבן שניה לה כקרום בינה״
ב הפתוך שבשלג כיין המזוג בשלג הפתוך שבסיד *כרם המזוג בחלב דברי ר̄
ישמעאל ר̄ עקיבה אומ׳ אדמדם שבזה ושבזה כיין המזוג במים אלא של
שלג עזה ושל סיד דיהא ממנה״ ג מארבעה מראות האילו מצטרפים זה
עם זה לפטור *להחליט ולהסגיר להסגיר את העומד בסוף שבוע ראשון
20 לפטור את העומד בסוף שבוע שני להחליט את שנולד לו מחיה או שער לבן
*כתחלה *ובסוף שבוע ראשון *ובסוף שבוע שני לאחר הפטור להחליט את
שנולד לו *פיסיון בסוף שבוע ראשון *ובסוף שבוע שני *ולאחר הפטור להחליט
את ההופך כולו לבן מתוך הפטור לפטור את ההופך כולו לבן מתוך החלט
או מתוך הסגר אילו מראות נגעים שכל נגעים תלוים בהם״ ד ר̄ דוסא
25 בן הרכינס אומ׳ מראות נגעים שלשים וששה עקביה בן מהללאל אומר
שבעים ושנים ר̄ *חנניה סגן הכהנים אומ׳ אין רואים את הנגעים *כתחילה לאחר
השבת *שבשבוע שלו חל להיות בשבת *לא *בשלישי לבתים *שבשבוע *השלישי
שלו חל להיות בשבת ר̄ עקיבה אומ׳ לעולם רואים חל להיות בתוך השבת
*מעברים לאחר השבת ויש בדבר להקל ולהחמיר״ ה כיצד להקל היה בו
30 שער לבן והלך לו שער לבן היו לבנות והשקירו אחת לבנה ואחת שחור[ה]

* כן הוא בכתיבת היד.

והשחירו *שתיהם ארוכות והקצירו אחת ארוכה ואחת קצרה והקצירו שתיהן
נסמך השחין לשתיהם או לאחת מהן הקיף השחין *את *שניהם או את אחת מהן
או חלקן השחין ומחית השחין *מכוה ומחית המכוה והבוהק היתה בו מחיה והלכה
לה *מחיה היתה מרובעת *ונעשת עגולה או ארוכה מבונסת *ונעשת מן הצד מכונסת
5 ונתפזרה ובא השחין ונכנס בתוכה הקיפה חלקה או מיעטה השחין ומחית השחין נ
*המכוה ומחית המכוה והבוהק היה בו פיסיון והלך לו פסיון או שהלכה לה *האם
או שנתמעטה ואין בזה ובזה כגרים השחין ומחית השחין והמכוה ומחית המכוה
והבוהק *וחולקים בין האום לפסיון הרי אלו להקל״ ו׳ כיצד להחמיר לא
היה בו שער לבן ונולד לו שער לבן היו שחורות והלבינו אחת שחורה ואחת
10 לבנה והלבינו שתיהם קצרות והאריכו אחת *ארוכה ואחת קצרה והאריכו שתיהן
נסמך השחין לשתיהן או לאחת מהן הקיף השחין את שתיהן או את אחת מהם או
חלקן השחין ומחית השחין והמכוה ומחית המכוה והבוהק והלכו להם לא היתה
בו מחיה ונולדה לו מחיה היתה עגולה או ארוכה *ונעשת מרובעת מן הצד *ונעשת
מבונסת מפוזרת ונתכנסה ובא השחין ונכנס בתוכה הקיפה *או חלקה או מיעטה
15 השחין *ומחית השחין *המכוה ומחית המכוה והבוהק והלכו להם לא היה בו פסיון
ונולד *לו פסיון השחין ומחית השחין והמכוה ומחית המכוה והבוהק חולקים בין
האום לפסיון והלכו להם הרי אלו להחמיר״ הל׳ ו׳ פרק ב׳ בהרת
עזה *נראת *בגרמני כהה והכהה בכושי עזה ר׳
ישמעאל אומ׳ *בית ישראל אני כפרתן הרי הן כאשכרע לא שחורים ולא לבנים אלא
20 בינונים ר׳ עקיבה אומ׳ יש לציירים סממנים שהן צרים צורות שחורות לבנות *בינוניות
מביא סם בינוני ומקיפו מבחוץ ותראה *בבינוני ר׳ יהודה אומר מראות נגעים
להקל אבל לא להחמיר יראה הגרמני בבשרו להקל והכושי *בבינוני להקל וחכמ׳
אומ׳ זה וזה בבינוני״ ב׳ אין רואים את הנגעים בשחרית ובין הערבים ולא
בתוך הבית ולא ביום *מעונן לפי שהכיהה *נראת עזה ולא בצהרים לפי שעזה
25 *נראת כהה אמתי רואים בשלש ובארבע ובחמש בשבע ובשמונה ובתשע דברי
רבי מאיר ר׳ יהודה אומ׳ בארבע ובחמש ובשמונה ובתשע״ ג׳ כהן הסומא
*באחת מעיניו או שכהה מאור עיניו לא יראה את הנגעים ש׳ לכל מראה
עיני הכהן בית האפל אין פותחין בו חלונות לראות את נגעו״ ד׳ כיצד ראיית
הנגע האיש נראה *כעורר וכמוסק זתים *והאשה כעורכת ובמניקה
30 את בנה וכאורגת *בעמורים *לשיקי ליד הימנית ר׳ יהודה אומ׳ אף בטווה בפשתן

* כן הוא בכתיבת היד.

לשמאלית כשם *שהוא נראה לנגעו *כך הוא נראה לתגלחתו״ ה כל הנגעים אדם
רואה חוץ מנגעי עצמו ר' מאיר אומ' אף לא נגעי קרוביו כל הנדרים אדם
מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומ' אף לא נדרי אשתו שבינה לבין אחרים ¶כל
הבכורות אדם רואה חוץ *מבכורי עצמו״ הל' ה פרק ג הכל מיטמאי"ס
5 בנגעים חוץ מהגוים וגר תושב הכל כשרים לראות את
הנגעים אלא שהטומאה והטהרה בידי כהן אומרי' לו אמור טמא *אמור טהור והוא
אומר טהור אין רואים שני נגעים *כאחת בין באיש אחד *בין בשני אנשים אלא רואה
את *הראשון *מסגירו ומחליטו ופוטרו וחוזר לשני אין מסגירים את המוסגר ולא
מחליטים את המוחלט *ולא *מחלטים את המוסגר אבל בתחילה בסוף שבוע *המסגי'
10 מסגיר והמחליט מחליט מסגיר ופוטר *ומחליט ופוטר״ ב חתן שנראה בו נגע
נותנים לו שבעת ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו וכן ברגל נותנין לו ¶כל
*ימי הרגל״ ג עור הבשר *מטמא בשני שבועות ובשלשה סימנים בשער לבן ובמחיה
ובפסיון בשער לבן ובמחיה *כתחילה *בסוף שבוע ראשון *בסוף שבוע שני ל
לאחר הפטור ובפיסיון בסוף שבוע ראשון *בסוף שבוע שני לאחר הפטור *ומטמא
15 בשני שבועות שהן שלשה עשר יום״ ד השחין והמכוה *מטמאים בשבוע אחד
*ובשני סימנים בשער לבן ובפסיון בשער לבן *כתחילה בסוף שבוע לאחר
הפטור ובפיסיון בסוף שבוע לאחר הפטור ומיטמאים בשבוע אחד שהוא *שבעת
*הימים״ ה הנתקים *מטמאים בשני שבועות *ובשני סימנים בשער זהוב דק *כתחילה
בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור ובפסיון בסוף שבוע
20 ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור ומיטמאים בשני שבועות שהן שלשה עשר
יום״ ו הקרחת והגבחת מיטמות בשני שבועות *ובשני סימנים במחיה ובפיסיון ה
במחיה *כתחילה בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור ובפיסיוןדס
בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור ומיטמות בשני שבועות שהן שלש
עשר יום״ ז הבגדים מיטמאים בשני שבועות ובשלשה סימנין בירקרק ובאדמ
25 ובפיסיון **בירקרק ובאדמדם ובפיסיון *בירקרק ובאדמדם *כתחילה בסוף ל
שבוע ראשון *בסוף שבוע שני לאחר הפטור ובפיסיון בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע'
שני לאחר הפטור ¶¶ובפיסיון בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור *ומיטמים
בשני שבועות שהן שלשה עשר יום״ ח הבתים מיטמים בשלשה שבועות ובשלש
סימנים בירקרק ובאדמדם ובפיסיון בירקרק ובאדמדם *כתחילה בסוף שבוע
30 ראשון בסוף שבוע שני בסוף שבוע שלישי לאחר הפטור ובפיסיון בסוף שבוע ראשון בסוף

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.
** שלש תבות האלו נשנו בטעות.
¶¶ גם ת״שע אלו התבות נשנו בטעות.

שבוע

שבוע שני בסוף שבוע שליש׳ לאחר הפטור ומיטמים בשלשה שבועות שהן תשעה
עשר יום אין בנגעים פחות משבוע אחד ולא *יתר על שלשה שבועות״ הל׳ ח
פרק ד׳ יש בשער לבן מה שאין בפיסיון *מה שאין בשער לבן ששער
לבן מטמא *כתחילה ומטמא בכל מראה לובן ואין בו סימן טהרה
5 יש בפיסיון שהפיסיון מטמא בכל שהוא ומטמא בכל *נגעים חוץ לנגע מה שאין
כן בשער לבן״ ב׳ יש במחיה מה שאין בפיסיון *יש בפיסיון מה שאין במחיה שהמחיה
מטמא *כתחלה ומטמא בכל מראה ואין בה סימן טהרה יש בפיסיון שהפיסיון
מטמא בכל שהוא ומטמא בכל *נגעים חוץ לנגע מה שאין כן במחיה״ ג׳ יש
בשער לבן מה שאין במחיה *יש במחיה מה שאין בשער לבן ששער לבן
10 מטמא בשחין ובמכוה במכונס ובמפוזר במבוצר ושלא *מבוצר יש במחיה שהמחיה
מטמא בקרחת ובגבחת הפוכה ושלא הפוכה ומעכבת את ההופך כלו לבן ומטמא
בכל מראה מה שאין כן בשער לבן״ ד׳ שתי שערות עיקרן משחיר וראשן
מלבין טהור עיקרן מלבין וראשן משחיר טמא כמה יהא *בלבלוכית ר׳
מאיר אומ׳ כל שהוא ר׳ שמעון אומ׳ כדי לקרוץ בזוג היתה אחת מלמטן ונחלקה
15 מלמעלן והיא נראית כשתים טהור בהרת ובה שער לבן או שער שחור טמא אין
חוששין שמא מיעט מקום שער שחור את הבהרת מפני שאין בו ממש״ ה׳
בהרת כגריס וחוט יוצא ממנה אם יש בו רוחב שתי שערות זוקקה לשער
לבן ולפיסיון אבל לא למחיה שתי בהרות וחוט יוצא מזו לזו אם יש בו רוחב *כשתי
שערות מצרפן ואם לאו *אינו מצרפן״ ו׳ בהרת כגריס ובה מחיה כעדשה
20 ושער לבן *לתוך המחיה *והלכה המחיה טמאה מפני *שהיא שער לבן הלך
שער לבן טמא מפני המחיה ר׳ שמע׳ מטהר מפני שלא הפכתו הבהרת בהרת
היא ומחיתה כגריס ושער לבן *לתוך הבהרת הלכה המחיה טמאה מפני שער
לבן הלך שער לבן טמא מפני המחיה ר׳ שמעון מטהר מפני שלא הפכתו *הבהרת
כגריס ומודה שאם יש במקום שער לבן כגריס שהוא טמא״ ז׳ בהרת *בה מחיה
25 ופיסיון הלכה המחיה טמאה מפני הפיסיון הלך הפיסיון *טמא מפני המחיה
וכן בשער לבן ובפיסיון הלכה וחזרה בסוף שבוע הרי היא כמות *שהיית לאחר
הפטור תראה *כתחילה היתה עזה *ונעשת כהה *או כהה ונעשת עזה הרי היא
*כמות שהיתה ובלבד שלא תתמעט מארבע מראות כנסה *ופשטה או *פשטה
וכנסה ר׳ עקיב׳ מטמא וחכמ׳ מטהר׳״ ח׳ בהרת כגריס *ופשטת כחצי גריס
30 והלך מן האום כחצי גריס ר׳ עקיבה אומ׳ תראה *כתחילה וחכמ׳ מטהרים״

* כן הוא בכתיבת היד.

ט בהרת כגרים *ופשת כחצי גרים ועוד והלך מן האוס כחצי גרים ר׳ עקיב׳
מטמא וחכמ׳ מטהרין״ י בהרת כגרים *ופשטת כגרים ועוד והלכה
לה האוס ר׳ עקיבה מטמא וחכמ׳ אומר׳ תראה *כתחילה״ יא בהרת
כגרים *ופשת כגרים *כולד *לה *פיסיון מחייה או שער לבן *והלכה לה האוס
ר׳ עקיבה מטמא וחכמ׳ אומר׳ תראה *כתחילה״ יב בהרת כחצי גרים ואין
בה כלום נולדה בהרת כחצי גרים ובה שערה אחת הרי זו להסגיר״
יג בהרת כחצי גרים ובה שערה אחת *גדולה בהרת כחצי גרים ובה שערה
אחת הרי זו להסגיר״ יד בהרת כחצי גרים ובה שתי שערות נולד׳
בהרת כחצי גרים ובה שערה אחת הרי זו להסגיר״ טו בהרת
כחצי גרים *ובה שתי שערות הרי זו להחליט מפני שאמרו אם בהרת
קדמה לשער לבן טמא *אם ספק טמא שער לבן קדם לבהרת טהור *אם ספק
טמא *ר׳ יהושע קיהה״ הל׳ טו פרק ה כל ספק נגעים טהור חוץ
מזה ועוד אחר ואי זה זה מי שהייתה בו בהרת
כגרים והסגירה בסוף שבוע *הרי היא כסלע ספק שהיא ¶כסלע ספק שהיא *היא
ספק שאחרת באה תחתיה טמא״ ב החליטו *כשער לבן הלך שער לבן וחזר
שער לבן וכן במחיה ובפיסיון *כתחילה בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע
שני לאחר הפטור הרי היא *כמות שהיתה החליטו במחיה והלכה המחיה וחזרה
המחיה וכן בשער לבן *ובפיסיון *כתחילה בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני
לאחר הפטור הרי היא *כמות *שהיית החליטו בפיסיון *והלך הפיסיון וחזר הפיסיון
וכן בשער לבן בסוף שבוע ראשון *ובסוף שבוע שני לאחר הפטור הרי היא
כמות שהיתה״ ג שער פקודה עקביה בן מהללאל מטמא וחכמים מטהר׳
אי זה הוא שער פקודה מי שהיתה בו בהרת ובה שער לבן הלכה *לה
הבהרת והניחה לשער לבן במקומו וחזרה עקביה בן מהללאל מטמא וחכמ׳
מטהר׳ אמ׳ ר׳ עקיבה מודה אני בזה שהוא טהור אי זה הוא שער פקודה מי ש/
שהיתה בו בהרת כגרים ובה שתי שערות והלך הימנה כחצי גרים *והניח לשער
לבן במקום הבהרת וחזר אמרו לו כשם שביטלו *דברי עקיבה *אף דבריך אינן
*מקויימים״ ד כל ספק נגעים *כתחילה טהור עד שלא נזקק לטומאה משנזקק
לטומאה ספיקו טמא כיצד שנים שבאו אצל כהן בזה בהרת כגרים ובזה
כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ובזה כסלע *ואין *ידוע באי זה מהם *פסל בין באיש
אחד בין בשני אנשים טהור*״ ה משנזקק לטומאה ספיקו טמא כיצד שנים

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כנראה שלש תבות האלו נשנו בטעות.

שבאו

שבאו אצל כהן בזה בהרת כגריס ובזה כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ועוד*
שניהם טמאים אף על פי שחזרו להיות כסלע וכסלע שניהם טמאים עד שיחזרו
להיות כגריס זה הוא שאמרו משנזקק לטומאה ספיקו טמא״ **הל׳ ה פר׳ ו**
גופה של בהרת כגריס הקילקי מרובע מקום הגריס תשע עדשות
5 מקום *העדשה ארבע שערות כמנאו שלשים ושש *שערה״ **ב** בהרת כגריס
ובה מחיה כעדשה *רבת הבהרת טמאה נתמעטה טהורה רבת המחייה
טהורה נתמעטה טהורה״ **ג** בהרת כגריס ובה מחיה פחותה מכעדשה רבת
הבהרת טמאה נתמעטה טהורה רבת המחייה טמאה נתמעטה׳ רבי
מאיר מטמא וחכמים מטהרים שאין הנגע פושה לתוכה״ **ד** בהרת יתירה
10 מכגריס ובה מחיה יתירה מכעדשה רבו או שנתמעטו טמא׳ ובלבד שלא
יתמעטו מכשיעור״ **ה** בהרת כגריס ומחיה כעדשה מקפתה וחוץ למחיה
בהרת הפנימית להסגיר והחיצונה להחליט אמ׳ ר׳ יוסי אין *מחיה סימן טומאה
לחיצונה שהבהרת *בתוכה נתמעטה והלכה לה רבן גמליאל אומ׳ אם מבפנים *היא
*כלת סימן פיסיון לפנימית והחיצונה טהורה *אם מבחוץ החיצונה טהורה *רבי
15 עקיבה אומ׳ בין כך ובין כך טהורה״ **ו** אמ׳ ר׳ שמעון אימתי בזמן שהיא כעדשה
מובאת היתה יתירה מכעדשה המותר סימן פיסיון לפנימית *החצונה טמאה
היה בו בוהק פחות מכעדשה סימן פסיון לפנימית ¶החיצונה טמאה היה בה בוהק
פחות מכעדשה סימן פיסיון לפנימית *אין סימן פיסיון לחיצונה״ **ז** עשרים
וארבעה *⁎אברים ראשי באדם *אינן מטמים משם מחיה ראשי אצבעות ידים
20 ורגלים וראשי אזנים *ראש החוטם *ראש הגויה וראשי הדדים *באשה ר׳ יהודה אומ׳
אף של איש ר׳ *אלעזר אומ׳ *היבלות והדלדולים אינן *מטמים משם מחיה״ **ח**
אילו מקומות באדם שאינן *מטמים בבהרת תוך העין תוך האוזן
תוך החוטם תוך הפה הקמטים *שבצואר תחת הדד ובית השחי כף הרגל והצפורן
הראש והזקן השחין והמכוה והקדח *והמודרין אינן *מטמים בנגעים ואינן מצטרפין
25 בנגעים ואין הנגע פושה לתוכן ואינן *מטמים משם מחיה *ואינן מעכבים את ההופך
כולו לבן חזר *לראש והזקן ונקדחו השחין והמכוה והקדח ונעשו *צרבה הרי אלו *מטמים
בנגעים ואינן מצטרפין בנגעים ואין *הנוגע פושה לתוכן *אינן *מטמים משם מחיה
אבל מעכבים את ההופך כולו לבן הראש והזקן *שלא העלו שער והדלדולים שבראש
*ובזקן נידונים כעור *בשר״ **הל׳ א פרק ז** אילו בהרות טהורות שהיו בו
30 קודם *מתן תורה בגוי ונתגייר בקטן ונולד בקמט ונגלה בראש

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ עשר מלות האלו נשנו בטעות.

⁎* הסופר בלי ספק טעה, ושכח לתקן טעותו כנהוג בשומו נקדת ∸ על המלה הראשונה, ונקדת ∹ על המלה השנית, להראות כי מוחלפת השטה.

ובזקן בשחין ובמכוה ובקדח *ובמודרין חזר הראש והזקן *ונקרחו השחין והמכוה
*והקרח ונעשו *צרבה טהורים הראש והזקן עד שלא העלו שער העלו שער *ונקדחו
השחין והמכוה *והקרח עד שלא נעשו צרבה *וחיו ר̇ ליעזר בן יעקב מטמא *שתיחלתן
וסופן טמא וחכמ̇׳ מטהרים״ ב̇ כיסתנו מראיהן בין להקל בין להחמיר כיצד
5 להקל היתה כשלג *ונעשת כסיד ההיכל כצמר לבן וכקרוס ביצה *ונעשת מספחת
שאת או מספחת עזה כיצד להחמיר היתה כקרוס ביצה ונעשת כצמר לבן כסיד
ההיכל וכשלג ר̇ *לעזר בן עזריה מטהר ר̇ לעזר *הסמא או̇ להקל טהור ולהחמיר
תראה *כתחילה ר̇ עקיבה או̇ בין להקל בין להחמיר תראה *כתחילה״ ג̇ בהרת
ואין בה כלום *כתחילה בסוף שבוע ראשון יסגיר בסוף שבוע שני לאחר הפטור
10 יפטור עודהו מסגירו *ופוטרו ונולדו לו סימני טומאה יחליט בהרת ובה סימני טומאה
יחליט עודהו מחליטו והלכו להם סימני טומאה *כתחילה בסוף שבוע ראשון יסגיר
בסוף שבוע שני לאחר הפטור יפטור״ ד̇ התולש סימני טומאה והכווה את
המחיה עובר בלא תעשה ולטהרה עד שלא בא אצל הכהן טהור *אחר החלי̇טו
טמא אמ̇ ר̇ עקיבה שאלתי את רבן גמליא̇ ואת ר̇ יהושע *בהולכים *לנדבת בתוך
15 הסגירו מהו אמרו לי לא שמענו אבל שמענו עד שלא בא אצל הכהן טהור לאחר
החליטו טמא התחלתי מביא להם ראיות אחד עומד בפני הכהן ואחד בתוך הסגי̇רו
טהור עד שיטמאנו הכהן מאמתי היא̇ טהרתו ר̇ ליעזר או̇ לכשיולד לו נגע אחר
ויטהר ממנו וחכמ̇׳ אומרין עד שתפרח בכולו או עד שתתמעט בהרתו מכגרים״
ה̇ מי שהיתה בו בהרת ונקצצה טהורה קצצה *מתכוון ר̇ ליעזר או̇ *כשיולד
20 לו נגע אחר ויטהר ממנו וחכמ̇׳ או̇ עד שתפרח בכולו היתה *הערלה ימול״

הל̇ ה פרק ח

הפורח *מטמא טהור חזרו בו ראשי אברים טמא עד
שתתמעט בהרתו מכגרים *מטהור טמא חזרו *ראשי נ
איברים טמא עד שתחזור בהרתו לכמות *שהיית״ ב̇ בהרת כגרים ובה
מחייה כעדשה פרחה בכולו ואחר כך הלכה לה המחיה *אי שהלכה לה
25 המחייה ואחר כך פרחה בכולו טהור נולדה לו מחיה טמא נולד לו שער לבן רבי
יהושע מטמא וחכ̇ מטהרים״ ג̇ בהרת ובה שער לבן *ופרחה בכולו אף על
פי ששער לבן במקומו *טהור בהרת ובה פשיון פרחה בכולו טהור וכולם
שחזרו בהם ראשי אברים הרי אילו טמאים פרחה במקצתו טמא פרחה בכולו
*הרי הוא טהור״ ד̇ כל פריחת ראשי אברים שבפריחתן *טיהרו טמא *כשחזרו
30 טמאים כל חוירת ראשי אברים שבחזירתן טימאו טהור נתכסו טהור נתגלו

* כן הוא בכתיבת היד.

טמא אפילו מאה *פעם״ ה כל הראוי ליטמא בנגע* בהרת מעכב את הפריחה
וכל שאינו ראוי ליטמא בנגע בהרת אינו מעכב את הפריחה כיצד פרחה
בכולו אבל לא בראש ובזקן בשחין *ומכוה *ובקרח *ובמורדין חזר הראש והזקן ונקרחו
השחין והמכוה *והקרח ונעשו *נרבה טהורים פרחה בכולו אבל לא בכחני עדשה *סמוך
5 לראש ולזקן לשחין *ולמכוה ולקדח חזר הראש והזקן ונקרחו השחין והמכוה והקדח
ונעשו נרבה אף על פי שנעשה מקום המחיה בהרת טמא עד שתפרח בכולו״
ו שתי בהרות אחת טמאה ואחת טהורה פרחה מזו לזו ואחר כך פרחה בכולו
טהור בשפתו העליונה בשפתו התחתונה בשתי אצבעותיו בשני *ארישי עיניו
אף על פי *מדביקין זה לזה והן נראין כאחת טהור פרחה בכולו אבל לא בבוהק טמא
10 חזרו בו ראשי אברים כמין בוהק טהור חזרו בו ראשי אברים פחות מכעדשה רבי
מאיר מטמא וחכמ׳ אומ׳ בוהק פחות מכעדשה סימן טומאה *כתחילה *ואינו סימן
טומאה בסוף״ ז הבא *מכולו לבן יסגיר נולד לו שער לבן יחליט השחירו שתיהם
או אחת מהם הקצירו שתיהם או אחת מהן נסמך השחין לשתיהן או לאחת
מהן הקיף השחין את שתיהן או את אחת מהן או *חלקן השחין ומחית השחין *והמכוה
15 ומחית המכוה והבוהק נולד לו מחיה או שער לבן טמא לא נולד לו לא מחיה ולא
שער לבן טהור וכולם שחזרו ¶בהסרֹאשי איברים הרי אלו כמות שהיו פרחה מקצתו
טמא פרחה בכולו הרי הוא טהור״ ח אם בכולו פרחה כאחת מתוך *טהרה
טמא *מתוך *טומאה טהור *הטהר מתוך הסגר פטור מן הפריעה ומן
הפרימה ומן התגלחת ומן הצפרים מתוך החלט חייב בכולם זה וזה *מיטמאין
20 בביאה״ ט הבא *בכולו לבן ובו מחיה כעדשה פרחה בכולו ואחר כך חזרו בו
ראשי אברים ר׳ ישמעא׳ אומ׳ כחזירת ראשי אברים בבהרת גדולה רבי
לעזר בן עזריה אומ׳ כחזירת ראשי אברים בבהרת קטנה״ י יש מראה נגעו
לכהן *ונשבר ויש מראה ומפסיד כיצד מי שהיה מוחלט והלכו להם סימני טומאה
לא הספיק *להראותו לכהן עד שפרחה בכולו טהור שאילו הראה לכהן היה טמא
25 בהרת ואין בה כלום לא הספיק *להראותו לכהן עד שפרחה בכולו טמא שאילו הראה
לכהן היה טהור״ הל׳ י׳ פרק ט השחין והמכוה מיטמאים בשבוע
אחד *ובשני סימנים בשער לבן ובפיסיון אי זה הוא השחין
לקה בעץ ובאבן ובגפת או במי טבריה כל שאינו מחמת האש זהו השחין אי זה *הוא
המכוה נכוה בגחלת או ברמץ כל שהוא מחמת האש זו היא *המכוה״ ב השחין
30 והמכוה *אינן מצטרפין זה עם זה *ואינן *פוסים מזה לזה *אינן פוסים *בעור

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 113b, שורה 1.

הבשר ולא עור הבשר פושה לתוכם היו מורדים טהורים עשו קרוש כקליפת השום
זו היא צרבת השחין האמורה בתורה חזרו וחיו אף על פי שמקומן צלקת כידונים
כעור *בשר״ ג ששאלו את ר' ליעזר מי *שעלת לתוך ידו בהרת כסלע ומקומה צרבת
*השחין אמר להן יסגיר אמרו לו למה לגדל שער לבן אינה ראויה *לפיסיון אינה
5 פושה ולמחיה אינה *מטמא אמ' להם שמא *תיכנס ותפשה אמרו לו והלא מקומה כגריס
אמ' להם לא שמעתי אמ' לו ר' יהודה בן בתירה אלמד בו אמ' לו אם לקיים את דברי
חכמי' *הין אמ' לו שמא יולד *לה שחין אחר חוצה *לה ויפשה לתוכו אמר לו חכם גדול
אתה שקיימתה את דברי חכמים״ הל' ג פרק י׳ הנתקים *מטמאים
בשני שבועות ובשני סימנים בשער צהוב דק ובפיסיון
10 בשער צהוב דק לקוי קצר דברי ר' עקיבה ר' יוחנן בן נורי אומר אפילו ארוך אמ'
ר' יוחנן בן נורי מה הלשון אומרין דק מקל זה דק קנה זה דק לקוי קצר או דק
לקוי ארוך אמ' לו ר' עקיבה עד שאנו למידים מן הקנה *נלמוד מן השער דק שערו
של פלוני דק לקוי קצר לא דק לקוי ארוך״ ב שער צהוב דק מטמא **בשחין נ
ובמכוה* מכונס *מפוזר מבוצר ושלא מבוצר הפוך ושלא הפוך דברי
15 ר' יהודה ר' שמעון אומ' אינו מטמא אלא הפוך אמ' ר' שמע' ודין הוא מה אם שער
לבן שאין שער אחר מציל מידו אינו מטמא אלא הפוך שער צהוב דק *שיש שער
אחר מציל מידו אינו דין שלא יטמא אלא הפוך ר' יהודה אומ' כל מקום שצריך
לומר הפוך אמר *הפך אבל הנתק שנאמר בו ¶לאהיה בו שער צהוב מטמא הפוך
ושלא הפוך״ ג הצומח מציל מיד *שער צהוב ומיד הפיסיון מכונס ומפוזר
20 *מבוצר ושלא מבוצר *המשואר מציל מיד שער צהוב ומיד *אינו מציל מן
הצד עד *שתהא רחוק מן הקמה מקום שתי שערות אחת צהובה ואחת שחורה
אחת צהובה ואחת לבנה אינן מצילות״ ד שער צהוב שקדם את הנתק
טהור ר' יהודה מטמא ר' ליעזר בן יעקב אומ' לא מטמא ולא מציל ר' שמע'
אומ' כל שאינו סימן טומאה בנתק הרי הוא סימן טהרה בנתק״ ה כיצד מגלחים
25 את הנתק מגלח חוצה לו *מניח שתי שערות *סמך לו כדי שיהא ניכר אם
פשה החליטו בשער צהוב הלך שער צהוב *חזר שער צהוב וכן בפיסיון *כתחילה בסוף
שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור הרי הוא כמות שהיה החליטו בפיסיון הלך
הפיסיון וחזר הפיסיון וכן בשער צהוב בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר
הפטור הרי הוא כמות שהיה״ ו שני נתקים זה בצד זה ושיטה של שער מפסקת
30 ביניהם נפרץ ממקום אחד טמא *ומשני מקומות טהור כמה תהא הפירצה

* כן הוא בכתיבת היד.

** שתי המלות האלו אינן נמצאות, לא במשנה שבמשניות, ולא במשנה שבגמרא.

¶ עיין למעלה דף 113b, שורה 1.

מקום

מקום שתי שערות כפרץ ממקום אחד כגריס טמא״ ז שני נתקים זה לפנים
מזה ושיטה של שער מפסקת ביניהם כפרץ ממקום אחד טמא *ומשני ב
מקומות טהור כמה תהא הפירנה מקום שתי שערות כפרץ ממקום *אחר כגריס
טהור״ ח מי שהיה בו נתק ובו שער צהוב טמא נולד לו שער שחור טהור
5 אף על פי שהלך לו שער שחור טהור ר̇ שמע̇ בן יהודה *א̇מ̇ משם ר̇ שמע̇
כל נתק שטהר שעה אחת אין לו טומאה לעולם *ור̇ שמעון אומר *צהוב שטהר
שעה אחת אין לו טומאה לעולם״ ט מי שהיה בו נתק כגריס וניתק כל ראשו
טהור הראש והזקן אין מעכבים זה את זה דברי ר̇ יהודה ר̇ שמע̇ אומ̇
מעכבים זה את זה אמ̇ ר̇ שמעון ודין הוא מה אם עור הפנים ועור הבשר* שאין
10 דבר *אחד מפסיק ביניהם מעכבים זה את זה הראש והזקן *שיש דבר אחר מפסיק
ביניהם אינו דין שיעכבו זה את זה הראש והזקן *אינם מצטרפים זה עם זה
*ואינם פושים מזה לזה אי זה הוא זקן *מפרק של לחי עד פיקה של גרגרת״
י הקרחת *והגבחות מיטמאות בשני שבועות *ובשני סימנים במחיה ובפשיון
אי זו היא קרחת אכל נשם סך נשם מכה שאינה ראויה לגדל את השער
15 אי זו היא קרחת *מקודקוד *שופע לאחריו עד פיקה של צואר אי זו היא גבחת *מקודקד
*שופע לפניו עד כנגד *השער מלמעלה הקרחת והגבחת אינן מיצטרפות זו עם זו
ואינן פושות מזו לזו ר̇ יהודה אומ̇ אם יש שער ביניהם אינן מצטרפות ואם לאו
הרי אלו מצטרפות״ חל̇ י פרק יא כל הבגדים *מטמאים
בנגעים חוץ משל גוים הלוקח בגדים מן הגוים
20 *ייראו *כתחילה *עורות הים אינן *מטמאים בנגעים חיבר להם מן הגדל בארץ אפי̇
חוט אפילו משיחה דבר שהוא מקבל טומאה טמא״ ב צמר גמלים *צמר
רחלים שטרפן זה בזה אם רוב מן הגמלים *אינו *מטמא בנגעים אם רוב מן
הרחלים *מטמא בנגעים מחצה למחצה *מטמאין בנגעים וכן הפשתן *והקנבס שטרפן
זה בזה״ ג העורות והבגדים הצבועים *אינם מטמאים בנגעים הבתים בין
25 צבועים בין שאינן צבועים *מטמים בנגעים דברי ר̇ מאיר ר̇ יהודה אומ̇
העורות כבתים ר̇ שמע̇ אומ̇ הצבועים בידי שמים *מטמאים ובידי אדם אינן *מטמאים״
ד בגד ששתיו צבוע וערבו לבן ערבו צבוע ושתיו לבן הכל הולך אחר הנראה
הבגדים מיטמאים בירקרק שבירוקים ובאדמדם שבאדומים היה ירקרק ופשה
אדמדם אדמדם ופשה ירקרק טמא נשתנה ופשה נשתנה ולא פשה כאילו לא נשתנה
30 ר̇ יהודה אומ̇ *ייראה *כתחילה״ ה העומד בראשון יכבס ויסגיר העומד בשני

* כן הוא בכתיבת היד.

ישרף הפושה בזה ובזה ישרף הכהה *כתחילה ר׳ ישמעאל אומ׳ יכבס ויסגיר וחכמ׳
אומ׳ אינו זקוק לו״ ו׳ הכהה בראשון יכבס ויסגיר הכהה בשני קורעו ושורף
מה שקרע וצריך מטלית ר׳ נחמיה אומ׳ אינו צריך מטלית״ ז׳ חזר נגע
לבגד מציל את המטלית חזר *על המטלית שורף את הבגד *והטולה מן המוסגר
5 בטהור חזר נגע *על הבגד שורף את המטלית חזר למטלית הבגד הראשון ישרף
והמטלית תשמש את הבגד השני בסימנים״ ח׳ *קיטי שיש בה *פסיפסים צבועים
ולבנים פושים מזה לזה שאלו את ר׳ אליעזר והרי הוא *פסיפס יחידי אמר
להם לא שמעתי אמ׳ לו ר׳ יהודה בן בתירה *אלמוד בו אמ׳ לו אם לקיים דברי חכמ׳ *הין
אמ׳ לו שמא יעמוד בו שני שבועות *העומד בבגדים שני שבועות טמא אמ׳ לו חכם גדול
10 אתה שקיימתה ^את^ דברי חכמ׳ הפיסיון סמוך כל שהוא הרחוק כגריס והחוזר כגריס״
ט׳ השתי והערב *מטמאים בנגעים מיד ר׳ יהודה אומ׳ השתי משישלק והערב מיד
*האונין של פשתן משיתלבנו כמה יהא בפקעת ותהא מטמא בנגעים כדי
לארוג ממנה שלש על שלש שתי וערב אפי׳ כולה שתי אפילו כולה ערב היתה פסיקות
אינה *מטמא בנגעים ר׳ יהודה אומ׳ אפי׳ פסיקה אחת וקשרה אינה *מטמא *בנגעים״
15 י׳ המעלה מן הפקעת *לחרתה מן הסליל לחבירו מן *הכבד העליונה *לכבד התחתונה
וכן שני דפי חלוק שנראה נגע באחד מהם הרי השני טהור בנפש המסכת
ובשתי העומד הרי אילו מיטמאין בנגעים מיד ר׳ שמע׳ אומ׳ *שתי אם היה רצוף *מטמא״
יא׳ נראה בשתי העומד הארוג טהור נראה בארוג השתי העומד טהור נראה
בסדין שורף את *הנומין נראה *בנומין הסדין טהור חלוק שנראה בו נגע
20 מציל את *האמריות שבו אפי׳ הן ארגמן״ יב׳ כל הראוי ליטמא טמא מת אף
על פי שאינו ראוי ליטמא מדרס* מטמא בנגעים כגון *הקלע של ספינה
*ווילן *ושבים של שבכה *מטפחות הספרים *וגנגילון ורצועות מנעל וסנדל שיש בהם
רוחב כגרים הרי אילו מיטמאים בנגעים שגוש שנראה בו נגע ר׳ אליעזר בן יעקב אומ׳
עד שיראה בארג ובמוכים הקמת והתורמל נראים כדרכן ופושה מתוכו *לאחריו
25 *ומאחריו לתוכו״ יג׳ בגד המוסגר שנתערב באחרים כולם טהורים קיצצו ועשאו
מוכים טהור ומותר בהנייתו והמוחלט שנתערב באחרים כולם טמאים קיצצו
ועשאו מוכים טמא ואסור בהנייתו״ הל׳ יג׳ פרק יב׳ כל הבתים מיטמאים
בנגעים חוץ משל גוים הלוקח בתים מן הגוים ייראו
*כתחילה בית עגול בית טריגון בית הבנוי בספינה או *באסכרייה על ארבע קורות
30 אינו *מטמא בנגעים *אם היה מרובע אפי׳ על *ארבעה עמודים מטמא״ ב׳ בית

* כן הוא בכתיבת היד.

שאחד

שאחד מגדדיו מקופה בשיש אחד בסלע *אחד בלבנים ואחד בעפר טהור בית שלא
היו בו אבנים ועצים ועפר *טהור וכן בגד שלא ארג בו שלש על שלש ונראה בו נגע
ואחר כך ארג בו שלש על שלש טהור אין הבית מיטמא בנגעים עד *שיהוא בו אבנים
ועצים ועפר״ גׄ *כמה אבנים *יהוא בו רׄ ישמעׄ אומׄ ארבע רׄ עקיבה אומׄ שמנה
5 *שרׄ ישמעׄ אומׄ עד שיראה כשני גריסים על שתי אבנים *ולא על אבן אחת
רׄ *לעזר ברׄ שמעׄ אומׄ עד שיראה כשני גריסים על שתי אבנים בשני כתלים *בזוית
ארכו כשני גריסים ורחבו כגריס״ דׄ עצים כדי ליתן תחת השקוף רׄ יהודה
אומׄ כדי לעשות סנדל לאחורי השקוף עפר כדי ליתן בין פצים לחבירו
קירות האבוס *קירות המסיבה אינן מיטמאים בנגעים ירושלם וחוץ לארץ אינן
10 מיטמאים בנגעים״ הׄ כיצד ראיית הבית ובא אשר לו הבית וגו׳ *ואפילו תלמיד
חכם ויודע שהוא נגע ודיי לא יגזור ויאמר נגע נראה לי בבית אלא כנגע
נראה לי בבית״ וׄ וצוה הכהן ופנו את הבית *אפילו חבילי עצים *אפילו חבילי
קנים דברי רבי יהודה רׄ שמעׄ אומׄ עסק הוא לפינוי אמׄ רׄ מאיר וכי מה
מטמא לו *והן *טהורים *כלי *עצו ובגדיו *ומתכתו מטבילן והן טהורים על מה חסה
15 התורה על כלי חרסו *על פכו ועל *תיפיו אם כך חסה התורה על ממונו הבזוי קל
וחומר על ממונו החביב אם כך על ממונו קל וחומר על נפש בניו ובנותיו אם כך
על של רשע קל וחומר על של צדיק״ זׄ אינו *הולך *בתוך ביתו ומסגיר ולא *עומד
בתוך הבית שהנגע בתוכו ומסגיר אלא עומד על פתח הבית שהנגע בתוכו
ומסגיר שׄ׳ ויצא הכהן מן הבית וגו׳״ חׄ ובא בסוף שבוע וראה אם פשה וצוה
20 וכהן וחלצו וגו׳ ולקחו אבנים אחרות וגו׳ אינו נוטל אבנים מצד זה ומביא *לזה
ולא עפר מצד זה ומביא* לזה ולא סיד מכל מקום אינו מביא* אחת תחת שתים ולא
שתים תחת אחת אלא מביא שתים תחת שתים תחת שלש תחת ארבע מיכן אמרו
*אי לרשע *אי לשכינו שניהם *קוצעים שניהם *חולצים שניהם *מביאים את האבנים אבל
הוא לבדו מביא את העפר שׄ׳ ועפר אחר יקח וטח את הבית אין חבירו מיטפל עמו
25 בטיחה״ טׄ *ובא בסוף שבוע וראה אם חזר ונתץ את הבית וגו׳ הפיסיון הסמוך
כל שהוא *הרחוק כגריס והחוזר בבתים כשני גריסים״ הלׄ טׄ פרק יגׄ
עשרה בתים הם *הכיהה בראשון והולך לו קולפו והוא טהור
*הכיהה בשני והולך לו קולפו והוא טעון ציפרים *פשטה בראשון חולץ וקוצה וטח
ונותן לו שבוע חזר *ונתץ לא חזר טעון ציפרים עמד בראשון ופשה בשני חולץ וקוצה
30 וטח ונותן לו שבוע חזר *ונתץ לא חזר טעון ציפרים עמד בזה ובזה חולץ וקוצה וטח

* כן הוא בכתיבת היד.

וגותן לו שבוע חזר *לאחור טעון ציפרים אם עד שלא טיהרו בציפרים נראה
בו נגע *יראה *כתחילה" ב האבן *שבזוית בזמן שהוא חולץ חולץ את *כולה
*בזמן שהוא נותץ נותץ את שלו ומניח את של חבירו נמצא חומר בחליצה
מבנתיצה" ג ר' לעזר אומ' בית הבנוי ראש ופתין נראה *בראשון נוטל את כולו
5 נראה בפתין נוטל את שלו ומניח את של חבירו" ד בית שנראה בו
נגע היתה עלייה על ¶גביו נותן את הקורות לעלייה נראה בעלייה נותן את
הקורות לבית לא היתה עלייה על גביו אבניו ועציו ועפרו נתנים עמו ומציל על
המלבנים ועל שריגי החלונות ר' יהודה אומ' מלבן הבנוי על גביו ניתן עמו אבניו
ועציו ועפרו מטמאים *כזית ר' לעזר *חסמה אומר במה שהן" ה בית המוסגר
10 מטמא מתוכו *המוחלט מתוכו *ומאחריו *וזה וזה *מיטמים בביאה" ו הבונה
מן המוסגר בטהור חזר נגע *על הבית חולץ את האבנים חזר על האבנים
הבית הראשון ינתן והאבנים ישמשו את הבית השני בסימנים" ז בית שהוא
מיסך על גבי בית המנוגע וכן אילן שהוא מיסך על גבי בית המנוגע
*נכנס לחיצון טהור דברי ר' לעזר בן עזריה אמ' ר' לעזר *ומה אם אבן אחת ממנו
15 מטמא בביאה הוא עצמו לא יטמא בביאה *כיצד הטמא עומד תחת האילן *הטהור
עובר טמא הטהור עומד תחת האילן *הטמא עובר טהור אם עמד טמא וכן באבן
המנוגעת טהור *אם הניחה הרי זה טמא" ח טהור שהכנים ראשו ורובו
לבית טמא ניטמא וטמא שהכנים ראשו ורובו לבית טהור טימאהו
טלית טהורה שהכנים ממנה שלש על שלש לבית טמא *ניטמאת וטמאה שהכניס
20 ממנה אפילו כזית לבית טהור טימאתו" ט מי שנכנס לבית המנוגע וכליו
על כתיפו *סנדליו וטבעותיו בידיו הוא והן טמאים מיד היה לבוש בכליו
וסנדליו ברגליו וטבעותיו בידיו הוא טמא מיד *הן טהורים עד שישהא כדי אכילת
פרס פת חטים *לא פת שעורים מיסב *ואוכלה בליפתן" י היה עומד בפנים
ופשט ידו לחוץ וטבעותיו בידיו אם שהה כדי אכילת פרס טמאות היה
25 עומד בחוץ ופשט ידו לפנים וטבעותיו בידיו ר' יהודה מטמא מיד וחכמ' אומרי'
עד שישהא כדי אכילת פרס" יא אמרו לר' יהודה מה אם בזמן שכל גופו
טמא לא טימא את מה שעליו עד שישהא כדי אכילת פרס בזמן שאין
כל גופו טמא *לא יטמא את מה שעליו עד שישהא כדי אכילת פרס" יב מנורע
שנכנס לבית כל הכלים ששם טמאים אפילו עד הקורות ר' שמעון אומר
30 עד ארבע אמות כלים מיד טמאים ר' יהודה אומ' אם שהה כדי הדלקת הנר"

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 113b, שורה 1.

יג נכנס לבית הכנסת עושין לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים על רוחב
ארבע אמות נכנס ראשון ויוצא אחרון כל המציל צמיד באהל המת מציל
צמיד פתיל בבית המנוגע *כל המציל מכוסה באהל המת מציל מכוסה בבית
המנוגע דברי ר̇ מאיר ר̇ יוסי או̇מ̇ כל המציל צמיד פתיל באהל המת מציל מכוסה
5 בבית המנוגע כל המציל מכוסה באהל המת אפילו מגולה בבית המנוגע טהור״

הל׳ יג **פרק יד** כיצד מטהרין את המצורע היה מביא פיילי ¶של
חרש חדשה *נותן לתוכה רביעית מים חיים ומביא
שתי צפרים דרור שחט את אחת מהם על כלי חרש *על מים חיים חפר *וקברה בפניו
נטל עץ ארז ואזוב ושני תולעת וכרכן בשירי הלשון והקיף להם ראשי אגפים *ראש
10 הזנב של שניה טבל והזה שבע פעמים לאחר ידו של מצורע ויש אומרי׳ על מצחו
*כך היה מזה על השקוף שבבית מבחוץ״ ב בא לו לשלח את הצפור החיה
אינו הופך את פניו לא לים ולא לעיר ולא למדבר ש׳ ושלח את הצפור
החיה גו׳״ ג בא *לו לגלח את המצורע העביר תער על כל בשרו וכבס בגדיו
וטבל *וטהר מלטמא בביאה והרי הוא מטמא כשרץ נכנס לפנים מן החומה
15 מנודה מביתו שבעת ימים ואסור בתשמיש המטה״ ד ביום השביעי *מגלחו
תגלחת שניה כתיגלחת הראשונה *וכבס בגדיו וטבל *טהר מלטמא כשרץ
והרי הוא טבול יום אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל
בקדשים נמצאו שלוש טהרות במצורע ושלש טהרות ביולדת״ ה שלשה
מגלחין ותגלחתן מצוה הנזיר והמצורע והלוים וכולם שגילחו שלא
20 בתער או *ששירו שתי שערות לא עשו כלום״ ו שתי צפרים מצותן שיהו שוות
במראה ובקומה ובדמים ולקיחתן כאחת אף על פי שאינן שוות כשירות
לקח *אחת היום *ואחת למחר כשירות שחט את אחת מהם *נמצאת שלו דרור
יקח זוג לשניה הראשונה מותרת באכילה שחטה ונמצאת טרפה יקח זוג לשניה
הראשונה מותרת בהנייה נשפך הדם תמות המשתלחת *מיתה המשתלחת ישפך
25 הדם״ ז מצות עץ ארז ארכו אמה ועוביו כרביע כרע המיטה אחד לשנים
ושנים לארבעה מצות אזוב לא אזוב יון לא אזוב *כוחלת לא אזוב רומי
לא אזוב *מדברי ולא כל אזוב שיש *שם לווי״ ח ביום השמיני *היה מביא שלש
בהמות חטאת *אשם ועולה הדל היה מביא חטאת העוף ועולת העוף״
ט בא לו אצל האשם *סמך שתי ידיו עליו ושחטו וקבלו שני כהנים את דמו אחד
30 בכלי ואחד ביד זה שקיבל בכלי בא וזרקו על קיר *המזבח *זה שקיבל ביד

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65ª, שורה 20.

בא לו אצל המצורע *ומצורע *טובל בלשכת המצורעים בא ועמד *בשערי ניקנור
ר׳ יהודה או׳ לא היה צריך טבילה״ י׳ הכניס ראשו ונתן על תנוך אזנו ידו
ונתן על בוהן ידו רגלו ונתן על בהן רגלו ר׳ יהודה או׳ שלשתן היה מכניס
*כאחת אין לו בוהן יד בוהן רגל אוזן *הימנית אין לו טהרה עולמית ר׳ ליעזר אומר
5 נותן הוא על מקומן ר׳ שמע׳ או׳ אם נתן על של שמאל יצא״ יא׳ נטל מלוג
השמן ויצק לתוך כפו של חבירו ואם יצק לתוך כף עצמו יצא ¶טבל
והזה שבע פעמים כנגד בית קדש הקדשים על כל הזייה טבילה בא לו אצל המצורע
מקום שהוא נותן את הדם שם הוא נותן את השמן ש׳ על מקום דם האשם והנותר
*בשמן אשר על כף הכהן יתן על ראש המטהר לכפר אם נתן כיפר *אם לא נתן לא
10 כיפר דברי ר׳ עקיבה ר׳ יוחנן בן נורי או׳ שירי מצוה הן בין שנתן בין שלא נתן
כיפר *מעלים עליו כאילו לא כיפר״ יב׳ חסר הלוג עד שלא יצק ימלאנו *ומשיצק
יביא *אחד *כתחילה דברי ר׳ *יעקב ר׳ שמעון אומר חסר הלוג עד שלא
נתן ימלאנו משנתן יביא אחר *כתחילה״ יג׳ מצורע שהביא קרבנו עני והעשיר
או עשיר והעני הכל הולך אחר *החטאת דברי ר׳ שמע׳ ר׳ יהודה או׳
15 אחר האשם״ יד׳ מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא ועשיר שהביא קרבן
עני לא יצא מביא אדם על ידי בנו *ועל ידי בתו *ועל ידי עבדו ושפחתו
קרבן עני ומאכילן בזבחים ר׳ יהודה או׳ אף על ידי אשתו מביא קרבן עשיר וכן
כל קרבן שהיא חייבת״ טו׳ שני מצורעים שנתערבו קרבנותיהם *וקרב קר/
קרבנו של אחד מהם ומת אחד מהם זו שאלו אנשי *אלסכנדריאה את רבי
20 יהושע *ואמר להם יכתוב נכסיו לאחר ויביא קרבן עני״ **הלכות** טו׳
חסילה מסכתה׳

מסכת פרה׳ פרק ראשון

ר׳ אליעזר אומר עגלה
בת שנתה ופרה בת
25 שתים וחכמ׳ אומר׳ עגלה בת שתים ופרה בת שלש או בת ארבע ר׳ מאיר אומר
אף בת חמש כשירה *הוקינה אלא שאין ממתינין לה שמא תשחיר שלא תיפסל״
ב׳ אמ׳ ר׳ יהושע לא שמעתי אלא שלשית אמרו לו מה הלשון שלשית אמר להם
כך שמעתי סתם אמ׳ בן עזאי אני *אפרש אם אומר אתה שלישית לאחרות
*במינין *כשאתה אומר שלשית בת שלש שנים״ ג׳ כיונא בו אמר כרם רבעי
30 אמרו לו מה הלשון רבעי אמר להם כך שמעתי סתם אמר בן עזאי אני ל

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 1.

אפרש

אפרש אם אומר אתה רביעי לאחרים במנין *כשאתה אומר רבעי בן ארבע שנים״
ד׳ כיוצא בו אמר האוכל בבית המנוגע פרס משלש לקב אמרו לו *משמונה
עשרה לסאה אמר להם כך שמעתי סתם א׳ בן עזאי אני אפרש אם אומר
אתה משלש לקב אין בו חלה *כשאתה או׳ משמונה עשרה לסאה מיעטתו חלתו״
5 ה׳ ר׳ יוסי הגלילי או׳ פרים בני שתים ש׳ ופר שני בן בקר תקח לחטאת וחכמ׳
או׳ בני שלש ר׳ מאיר אומר אף בני ארבע ובני חמש כשרים אלא שאין מביאים
זקינים מפני הכבוד״ ו׳ כבשים בני שנה ואילים בני שתים וכולב מיום
ליום בן שלשה עשר חדש אינו כשר לא לאיל ולא לכבש ר׳ טרפון
קורהו פלגס בן עזאי קורהו נוקד ר׳ ישמעא׳ קורהו *פרכריגמה הקריבו *הביא עליו
10 נסכי איל לא עלה לו מזבחו בן שלשה עשר חדש ויום אחד הרי זה איל״
ז׳ *חטאת הציבור ועולותיהם חטאת היחיד *אשם נזיר ואשם מנורע כשרים
מיום שלשים והלאה *אף ביום שלשים *אם הקריבן ביום שמיני כשרים
נדרים ונדבות הבכור והמעשר *והפסח כשרים מיום *שמיני והלאה *אף ביום
*שמיני״ הל׳ ז׳ פרק ב׳ ר׳ ליעזר או׳ פרת חטאת המעוברת כשרה
15 וחכמ׳ פוסלים ר׳ ליעזר או׳ אינה נלקחת מן הגוים
וחכמ׳ מכשירים ולא זו בלבד אלא כל קרבנות הצבור והיחיד באים מהארץ ומחוצ׳
לארץ מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינן באים אלא מן החדש
ומן הארץ״ ב׳ פרה שקרניה וטלפיה שחורים *יגור גלגל העין *השינים והלשון
אינן פוסלין בפרה והננסת כשרה היתה בה *יבולת וחתכה ר׳ יהודה
20 פוסל ר׳ שמעון או׳ כל מקום שינטל ולא העלה מקומו שער אדום פסולה״
ג׳ יוצא דופן ואתנן ומחיר פסולה ר׳ *לעזר מכשיר ש׳ לא תביא אתנן *ומחיר *בית
י״י אלהיך אין זו *ביאה לבית״ ד׳ כל המומים *פוסלים במוקדשים *ופוסלים
בפרה רכב עליה נשען עליה נתלה בזנבה עבר בה את הנהר קיפל
עליה את *המוסירה נתן טליתו עליה פסולה אבל קשרה במוסירה ועשה לה *מגדל
25 בשביל שלא תחליק פרס טליתו עליה מפני הזבובים כשרה זה הכלל כל שהוא לצרכ׳
כשירה לצורך אחר פסולה״ ה׳ שכן עליה העוף כשרה עלה עליה *הזכר פסולה
ר׳ יהודה או׳ אם העלהו פסולה *אם מעצמו כשרה״ ו׳ היו בה שתי שערות
שחורות או לבנות בתוך גומה אחת פסולה ר׳ יהודה או׳ אפי׳ בתוך כוס
אחד היו בתוך שני כוסות והן מוכיחות זו את זו פסולה ר׳ עקיבה או׳ אפי׳ ארבע אפי׳
30 חמש והן מפוזרות יתלוש ר׳ ליעזר או׳ אפי׳ חמשים ר׳ יהושע בן בתירה או׳ אפילו אחת

* כן הוא בכתיבת היד.

בראשה ואחת בזנבה פסולה״ ז היו בה שתי שערות עיקרן משחיר וראשן
מאדים עיקרן מאדים וראשן משחיר הכל הולך אחר הנראה דברי ר̇
מאיר וחכמ' אומר' אחר העיקר״ הל' ז פרק ג שבעת ימים
קודם לשריפת הפרה מפרישים כהן השורף את
5 הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ובית אבן היתה נקראת ומזים
עליו כל שבעת הימים מכל *החטאות שהיו שם ר̇ יוסי או̇ לא היו מזים עליו אלא
בשלישי ובשביעי בלבד ר̇ חנניה סגן הכהנים או̇ על הכהן השורף את הפרה מזין
*עליו כל שבעת *ימים ועל של יום הכפורים לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי
בלבד״ ב חצירות היו בירושלם בנויות על גבי *הסלע ותחתיהם חלול מפני
10 קבר התהום ומביאים נשים *עוברות ויולדות שם ומגדלות שם את בניהם
ומביאים שורים *על גביהם דלתות ותינוקות יושבים על גביהם וכוסות של אבן בידם
הגיעו *לשילוח ירדו *ומלאו ועלו וישבו על גביהם ר̇ יוסי או̇ ממקומו היה משלשל
וממלא״ ג באו להר הבית וירדו הר הבית והעזרות *ותחתיהם חלול מפני
קבר התהום ובפתח העזרה היה *מותקן קלל של חטאת ומביאים זכר
15 של רחלים *קושרים חבל בין קרניו *קושרים מקל ומסבך בראשו של חבל וזורקו לתוך
הקלל ומכה את הזכר ונרתע לאחוריו *נוטל ומקדש כדי שיראה על פני המים ר̇
יוסי או̇ אל תתנו מקום *למינים לרדות אלא הוא נוטל ומקדש״ ד לא היו עושים
לא חטאת על *גב חטאת ולא תינוק על *גב חבירו *צריכים היו תינוקות להזות
דברי ר̇ יוסי הגלילי ר̇ עקיבה או̇ לא היו צריכים להזות״ ה לא מצאו משבע
20 עושים משם *מחמש מארבע משלש *משתים מאחת ומי עשאן הראשונה
עשה משה *והשניה עשה עזרא *חמש מעזרא *והלך דברי ר̇ מאיר וחכמ' אומר'
שבע מעזרא והלך״ ו ומי עשאן שמע' הצדיק ויוחנן כהן גדול עשו שתים
שתים אליהועיני בן *הקייף וחנמאל המצרי וישמעאל בן *פיאבי עשו אחת
אחת״ ז וכבש היו עושים מהר הבית להר המשחה כיפים על גבי כיפים *כיפה
25 כנגד האוטם מפני קבר התהום שבו כהן השורף את הפרה ופרה וכל מ/
מסעדיה יוצאים להר המשחה״ ח לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאים
עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו ולא אדומה שלא יאמרו שתים שחטו
ר̇ יוסי או̇ לא משם זה אלא משם ש' והוציא *אחת לבדה״ ט *זקני ישראל היו
*מקדמים ברגליהם להר המשחה ובית טבילה היה שם ומטמאים היו את הכהן
30 השורף את הפרה מפני הצדוקים שלא *יהו אומרים במעורבי שמש היתה *נעשת״

* כי הוא בכתיבת היד

י׳ סמכו ידיהם עליו ואומרי׳ לו אישי כהן גדול טבול אחת ירד וטבל *עלה
ונסתפג ועצים היו מסודרים שם עצי ארזים *ארנין וברושים ועצי תאנה
חלקה *עושין אתה כמין מגדל ומפתחים בה *חלונות ופניה מערבה״ יא
כפתוה בחבל של מגג *נתנוה על גבי המערכה ראשה *דרום ופניה למערב
5 הכהן עומד במזרח ופניו למערב שחט בימינו וקבל בשמאלו ר׳ יהודה או׳ בימינו
היה מקבל ונותן לשמאלו ומזה בימינו טבל והזה שבע פעמים בנגד בית *קדשי׳
הקדשים על כל הזיה טבילה גמר מלהזות קינח את *ידיו בגופה של פרה ירד והצי׳ת
את האש *באילתות ר׳ עקיבה או׳ בחריות״ יב נבקעה ועמד חוץ מגיתה
נטל *את ארז ואזוב ושני תולעת *ואמר להם עץ ארז *והעץ ארז זה אזוב
10 זה אזוב זה שני תולעת *זו שני תולעת *זו שלשה פעמים על כל דבר ודבר והן
אומרין לו הין הין הין*״ יג כרכן בשירי לשון והשליך לתוך שריפתה נשרפה
חובטים *אתה במקלות וכוברים *אתה בכברות ר׳ ישמעא׳ אומר במקבות
של אבן ובכברות של אבן הייתה *כעשת שחור שיש בו אפר כותשים אותו ושאין
בו מניחים אותו העצם בין כך ובין כך היה נכתש וחולקים אותו לשלשה חלקים
15 אחד ניתן בחיל ואחד ניתן בהר המשחה ואחד היה מתחלק לכל המשמרות״
הל׳ יג׳ פרק ד׳ פרת חטאת ששחטה שלא *לשמה קיבל והיזה שלא
לשמה או לשמה ושלא לשמה או שלא לשמה ולשמה
פסולה ר׳ לעזר מכשיר ושלא רחוץ ידים ורגלים פסולה ור׳ *לעזר מכשיר *שלא בכהן
גדול פסולה רבי יהודה מכשיר *ובמחוסר בגדים פסולה ובכלי לבן היתה *כעשת״
20 ב שרפה חוץ מגיתה או *בשתי גיתות או ששרף שתים בגת אחת פסולה היז׳ה
ולא כיון כנגד הפתח פסולה היזה מששית שביעית חזר והיזה שביעית כ׳
פסולה משביעית שמינית *חזר והיזה שמינית כשרה״ ג שרפה שלא בעצים
או בכל עצים אפי׳ בקש *אפילו בגבבה כשרה הפשיטה ונתחה כשרה
שחטה על מנת לאכל מבשרה ולשתות מדמה פסולה ר׳ *לעזר או׳ אין המחשבה פוסל׳ת
25 בפרה״ ד כל העסוקים בפרה *מתחילתה ועד סוף מטמאים בגדים ופוסלים
אותה במלאכה אירע בה פסול בשחיטתה אינה *מטמא בגדים אירע בה
בהזייתה כל שעוסק בה לפני פסולה מטמא בגדים לאחר פסולה אינה *מטמא בגדי׳ם
נמצא חומרה קולה לעולם מועלים בה* מרבים לה עצים ומעשיה ביום ובכהן המלאכ׳ה
*פוסל בה עד שתעשה אפר *המלאכה פוסלת במים עד שיטילו את האפר״
30 הל׳ ד׳ פרק ה׳ המביא כלי חרס לחטאת טובל ולן על הכבשן ר׳ יהוד׳ה

* כן הוא בכתיבת היד.

אוֹ אף מן הבית הוא מביא *כשר שהכל נאמנים על החטאת *ולתרומה פותח את
הכבשן ונוטל ר׳ שמע׳ אוֹ מן הסדר השני ר׳ יוסי אוֹ מן הסדר השליסי״ **ב**
המטביל כלי חטאת במים שאינן ראוים לקדש צריך לנגב *אם *לאסוף
*בתוכו מים מקודשים בין כך ובין כך צריך לנגב״ **ג** קרויה שהטבילוה במים
5 *שהן ראוים לקדש מקדשין בה עד שתיטמא *ניטמאת אין מקדשים בה רבי
יהושע אוֹ אם מקדש* בה *כתחילה אף בסוף *אם אינו מקדש בה בסוף אף לא *כתחילה
בין כך ובין כך לא יאסוף *בתוכה מים מקודשים״ **ד** שפופרת שחתכה לחטאת
ר׳ ליעזר אוֹ יטביל מיד ר׳ יהושע אוֹ יטמא ויטביל הכל כשרים לקדש
חוץ מחרש שוטה וקטן ר׳ יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ובאנדרוגינס״ **ה**
10 בכל הכלים מקדשים אפ׳ בכלי גללים בכלי אבנים *בכלי אדמה ובספינה
מקדשים בה אין מקדשים לא בדפנות הכלים *לא בשולי המחץ ולא במגופת החבית
ולא בחפניו מפני שאין ממלים ואין מקדשים ואין מזים מי חטאת אלא בכלי אין
מצילים בצמיד פתיל אלא כלים שאין מצילים מיד כלי חרס אלא כלים״ **ו**
בינת היוצרים כשרה ר׳ יוסי פוסל בינת התרנגולת ר׳ מאיר ור׳ יהודה
15 מכשירים וחכמים פוסלים״ **ז** השוקת שבסלע אין ממלים בה *אין מקדשים
בה *אין מזים *בה ממנה *אינה צריכה צמיד פתיל ואינה פוסלת את המקוה
היתה כלי וחיברה *בסיד ממלים בה *מקדשים בה ומזים ממנה וצריכה צמיד פתיל
ופוסלת את המקוה ניקבה מלמטן ופקקה בסמרטוט המים שבתוכה *פסולין מפני
שאינן עגולים כלי מן הצד ופקקה בסמרטוט המים שבתוכה כשרים מפני שהן צ
20 עגולים כלי״ **ח** *עשה לה עטרה של טיט והלכו המים לשם פסולים אם היה
בריא כדי שינטל עמה כשרים״ **ט** שתי שקתות שבאבן אחת
קידש את אחת מהן המים שבשניה אינן מקודשים *אם היו נקובות זו
לזו כשפופרת הנוד או שהיו המים צפים על גביהם אפילו כקליפת השום *קידש את
אחת מהם המים שבשניה מקודשים״ **י** שתי אבנים שהקיפן זו לזו ועשאן
25 שוקת וכן שתי עריבות וכן שוקת שנחלקה המים *שבניהם אינן מקודשים
המ׳ס׳ שב׳ עשאן בסיד או *בגיפסס והן יכולות להינטל כאחת המים *שבניהם מקודשים״
הל׳ י׳ **פרק ו** המקדש ונפל *קידוש על ידו או על הצד ואחר כך נפל על
השוקת פסול נפל מן השפופרת *על *השוקת פסול נטל
*מן *השפופרת ¶לשוקת פסול נפל מן השפופרת *וכיסה או שהגיף את הדלת הקידוש
30 כשר והמים פסולים זקפה בארץ פסול לתוך ידו כשר מפני שאיפשר״ **ב** היה

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ חמ״ש מלות האלו נשנו בטעות.

קידוש

קידוש צף על פני המים ר' מאיר ור' שמעון אומ' נוטל ומקדש וחכמ' אומ' כל שנגע
במים אין מקדשים בו״ ג זלף את המים ונמצא קידוש מלמטן ר' מאיר ורבי
שמעון אומ' מנגב ומקדש וחכמ' אומ' כל שנגע במים אין מקדשים בו״
ד המקדש בשוקת והטפי בתוכה אף על פי *פיו צר כל שהוא המים *שבתוכו מקודשים
אם היה ספוג המים שבתוכו פסולים כיצד יעשה *זולף עד שהוא מגיע לספוג
נגע *לספוג אף על פי שהמים צפים על גביו כל שהן פסולים״ ה נתן ידו או
רגלו או עלי ירקות כדי שיעברו המים לחבית פסולים עלי קנים ועלי אגוז כ
כשרים זה הכלל דבר שהוא מקבל טומאה פסול *ושאינו מקבל טומאה כשר״
ו המפנה את המעין לתוך הגת או לתוך *הגבי פסולים לזבים ולמצורעים ולקדש
*מהם מי חטאת מפני שלא *נתמלו בכלי״ הל' ו פרק ז
חמשה *שמילו *חמש חביות לקדשן חמשה קידושין
ונמלכו לקדשם קידוש אחד *לקדשן קידוש אחד ונמלכו לקדשן חמשה קידושים
הרי כולם כשרים *ויחיד שמילא *חמש חביות לקדשם חמשה קדושים ונמלך לקדשם
קידוש אחד אין כשר אלא אחרון לקדשן קידוש אחד ונמלך לקדשן חמשה קידושין אין
כשר אלא זה שקידש ראשון אמר לאחד קדש לך את אילו אין כשר אלא ראשון קדש
לי את אלו הרי כולם כשרים״ ב הממלא באחת ידו ועושה מלאכה באחת ידו
הממלא לו *ולאחד או שמילא לשנים כאחת שניהם פסולים שהמלאכה
פוסלת במלוי *בין לו *בין לאחר״ ג המקדש באחת ידו ועושה מלאכה באחת
ידו אם לו פסול ואם לאחר כשר המקדש לו ולאחר שלו פסול ושל אחר
כשר המקדש לשנים *כאחת שניהם כשרים״ ד קדש לי ואקדש לך הראשון
כשר מלא לי ואמלא לך האחרון כשר קדש לי ואמלא לך שניהם כשרים
מלא לי ואקדש לך שניהם פסולים״ ה הממלא לו ולחטאת ממלא את שלו תחילה
וקושרו באשל ואחר כך ממלא את של חטאת *אם מלא את של חטאת תחילה
ואחר כך מלא את שלו פסול נותן את שלו *לאחריו ואת של חטאת לפניו ואם נתן *של חטאת
*לאחריו פסול היו שניהם של חטאת נותן אחד לפניו ואחד *לאחריו *כשר מפני שאי אפשר״
ו המוליך את החבל בידו לדרכו כשר *שלא לדרכו פסול זה הלך ליבנה שלשה מועדות
ובמועד שלישי הכשירו לו *הוריית שעה״ ז המכנן את החבל על יד כשר
*אם כיננו באחרונה פסול אמ' ר' יוסי לזה הכשירו הוריית שעה״ ח המצניע
את החבית שלא תשבר או שכפייה על פיה על מנת לנגבה למלאות בה כשר
להוליך בה את הקידוש פסול* המפנה חרסים מתוך השוקת בשביל שתחזיק מים

* כן הוא בכתיבת היד.

הרבה כשרים *בשביל שלא *יהוא מעכבים *אתו בשעה שהוא זולף את המים פסול״
ט מי שהיו מימיו על כתיפו והורה הורייה והראה לאחרים את הדרך *הרג נחש
ועקרב *נטל אוכלין להצניען פסול אכלים לאכלן כשר הנחש והעקרב שהיו ל
מעכבין *אתו כשר אמ׳ ר׳ יהודה זה הכלל *דבר שהוא משם מלאכה בין עמד בין
*שלא עמד פסול ודבר שאינו משם מלאכה *אם עמד פסול *אם לא עמד כשר״
י המוסר את מימיו לטמא פסולים *לטהור כשרים ר׳ ליעזר אומר אף לטמא
כשרים אם לא עשה הבעלים מלאכה״ יא שנים שהיו ממלים לחטאת
והגביהו זה *לזה *קוצו בקידוש אחד כשר בשני קדושים פסול ר׳ יוסי אומ׳ אף
בשני קידושין כשר אם התנו ביניהם״ יב הפורץ על מנת לגדור כשר *אם גדר
פסול האוכל על מנת לקנות כשר *אם קנה פסול היה אוכל והותיר ורק
מה שבידו *תחת התאנה או לתוך המוקצה *ובשביל שלא יאבד פסול״ הל׳ יב

פרק ח שנים שהיו שומרים את השוקת ניטמא אחד מהם
כשרים מפני שהן ברשותו של שני טהר ונטמא שני כשרים מפני
שהן ברשותו של ראשון ניטמאו שניהם כאחת פסולים״ ב עשה אחד מהם מלאכה
כשרים מפני שהן ברשותו של שני עמד ועשה השני מלאכה כשרים מפני
שהן ברשותו של ראשון עשו שניהם כאחת פסולים״ ג המקדש מי חטאת
לא ינעול את הסנדל שאם נפלו משקים על הסנדל ניטמא וטימאהו
הרי זה אומ׳ מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני״ ד נפלו משקים על בשרו
טהור נפלו על כסותו ניטמאת וטימאתו הרי זה אומ׳ מטמיך לא טימאוני
ואתה טמאתני״ ה השורף פרה ופרים והמשלח את השעיר מטמא בגדים
פרה ופרים *והמשלח *את *השעיר עצמן אינן מטמאין בגדים הרי זה אומ׳ מטמאיך
לא טמאוני ואתה טמאתני״ ו האוכל מנבלת העוף הטהור והיא בבית
הבליעה *מטמא בגדים *נבלה עצמה אינה *מטמא בגדים הרי זה אומר
מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני״ ז כל ולד הטמאות אינו מטמא כלים
אלא משקה ניטמא משקה טימאן הרי זה אומ׳ מטמאיך לא טימאוני ואתה
טמאתני״ ח אין כלי חרס מטמא חבירו אלא משקה ניטמא משקה *טימאהו
הרי זה אומ׳ מטמאיך לא טימאוני ואתה טמאתני״ ט כל הפוסל את
התרומה מטמא *משקים להיות תחילה לטמא אחד ולפסול אחד חוץ מטבול
יום הרי זה אומ׳ מטמאיך לא טימאוני ואתה טמאתני״ י כל הימים *קמקוה
שנ׳ ולמקוה המים קרא ימים דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ הים הגדול כמ/

* כן הוא בכתיבת היד.

כמקוה

במקוה לא נאמר ימים אלא שיש בו ימים מיני הרבה ר׳ יוסי אומ׳ כל הימים מ׳
מטהרים בזוחלים ופסולים לזבים ולמצורעים ולקדש מהם מי חטאת״ **יא**
המים המוכים פסולים אילו הן המוכים *המולחים והפושרים המים
המכזבים פסולים אילו הן *המכזבים המכזבים אחד בשבוע המכזבים בפולמסיות
5 ובשני *בצרות כשרים ר׳ יהודה פוסל״ **יב** מי *קורמיון ומי *פיגה פסולים מפני
שהן מי בצים מי הירדן ומי ירמוך פסולי׳ מפני שהן מי תערובות ואילו הם
מי תערובות אחד כשר ואחד פסול *ונתערבו שניהם כשרים *ר׳ יהודה פוסל״
יג באר אחאב ומערת *פניים כשרה המים שנישתנו ושינויין מחמת עצמן כשרים
אמת המים הבאה מרחוק כשרה ובלבד שישמרנה שלא יפסיקנה אדם
10 ר׳ יהודה אומ׳ הרי היא *כחזקת מותרת״ **יד** באר שנפל לתוכה חרסית או
אדמה ימתין לה עד שתצל דברי רבי ישמע׳ ר׳ עקיבה אומ׳ אינו צריך
להמתין״ **הל יד פרק ט** צלוחית שנפל לתוכה מים כל שהן ר׳
ליעזר אומ׳ יזה שתי הזייות וחכמ׳ פוסלים ירד
לתוכה טל ר׳ ליעזר אומ׳ יניחנה בחמה והטל עולה וחכמ׳ פוסלים נפל לתוכה
15 משקים ומי פירות יערה וצריך לנגב דיו *וקומוס *וקלקנתום וכל דבר שהוא
רושם יערה ואינו צריך לנגב״ **ב** נפל לתוכה שקצים *ורמשים ונתבקעו או
שנשתנו מראיהם פסולים חפושית בין כך ובין כך פוסלת מפני שהיא
כשפופרת ר׳ שמעון ור׳ ליעזר בן יעקב אומ׳ הדירה והכנה שבתבואה כשירים
מפני שאין בהם לחה״ **ג** שתת מהם בהמה או חייה פסולים כל העופות
20 פוסלים חוץ מן היונה מפני שהיא מוצצת כל השרצים אינן פוסלים חוץ
מן החולדה מפני שהיא *מלקה רבן גמליאל אומ׳ אף *הנחש מפני שהוא *מיקיא רבי
ליעזר אומ׳ אף העכבר״ **ד** החושב על מי חטאת *לשתותן ר׳ ליעזר אומר
*פסל ר׳ יהושע אומ׳ *כשייטה אמ׳ ר׳ יוסי במי דברים אמורים במים שאינן
מקודשים אבל במים *מקודשים ר׳ ליעזר אומ׳ כשייטה ר׳ יהושע אומ׳ כשישתה אם
25 גרגר כשר״ **ה** מי חטאת שנפסלו לא יגבלם בטיט שלא יעשם תקלה לאחרים
ר׳ יהודה אומ׳ בטלו פרה שתת מי חטאת בשרה טמא מעת לעת ר׳
יהודה אומ׳ בטלו במעיה״ **ו** מי חטאת ואפר חטאת לא יעבירם בנהר ובספינה
ולא ישיטם על פני המים *לא יעמוד בצד זה ויזרקם לצד זה אבל עובר
הוא במים *על צוארו עובר הוא הטהור לחטאת *ובידו כלי ריקם הטהור לחטאת
30 *במים שאינן מקודשים״ **ז** אפר כשר שנתערב באפר מקלה הולכים אחר

* כן הוא בכתיבת היד.

הרוב *לטמא ואין מקדשים בו ר׳ ליעזר אומ׳ מקדשים *בכולו״ ח מי חטאת
שנפסלו מטמאים את הטהור *בתרומה בידיו ובגופו *את הטהור לחטאת
לא בידיו ולא בגופו״ ט ניטמאו מטמאים את הטהור לתרומה בידיו ובגופו
*את הטהור לחטאת בידיו אבל לא בגופו״ י אפר כשר שנתנו
5 על גבי המים שאינן ראוים לקדש מטמאים את *ידי *טהור לתרומה
בידיו ובגופו את הטהור לחטאת לא בידיו ולא בגופו״ הל׳ י׳ פרק י׳
כל הראוי ליטמא מדרס מדף לחטאת בין טמא בין טהור
ואדם כיוצא בו כל הראוי ליטמא טמא *מה בין טמא בין טהור ר׳ ליעזר אומ׳ אינו
מדף ר׳ יהושע אומ׳ מדף וחכ׳ אומ׳ הטמא מדף *הטהור אינו מדף״ ב הטהור
10 לחטאת שנגע במדף טמא לגין של חטאת שנגע במדף טמא הטהור
לחטאת שנגע באכלים *ובמשקים בידו טמא ברגלו טהור הסיטן בידו ר׳ יהושע
מטמא וחכמ׳ מטהרים״ ג קלל של חטאת שנגע בשרץ טהור נתנו על גביו
ר׳ ליעזר מטהר וחכמ׳ מטמאים נגע באכלים *ובמשקים ובכתבי *קדש
טהור נתנו על גביהם ר׳ יוסי מטהר וחכמים מטמאים״ ד הטהור לחטאת
15 שנגע בתנור בידו טמא וברגלו טהור היה עומד על גבי תנור ופשט
ידיו חוץ לתנור והלגין בתוכה וכן האשל שהוא נתון על גבי התנור ובו שני קללות
אחד מיכן ואחד מיכן ר׳ עקיבה מטהר וחכמ׳ מטמאים״ ה היה עומד חוץ
לתנור ופשט *ידו לחלון *נטל את הלגין והעבירו על גבי התנור רבי
עקיבה מטמא וחכמ׳ מטהרים אבל עומד הוא הטהור לחטאת על גבי תנור
20 ובידו כלי ריקם הטהור לחטאת *במים *שאינן מקודשים״ ו לגין של חטאת
שנגע בשל קודש ושל תרומה של חטאת טמא *של קדש ושל תרומה טהורים
שניהם *בשתי ידיו שניהם טמאים שניהם בשני ניירות שניהם טהורים של חטאת
בנייר *של תרומה בידו שניהם טמאים של תרומה בנייר *של חטאת בידו שניהם
טהורים ר׳ יהושע אומ׳ של חטאת טמא היו נתונים על גבי הארץ ונגע בהם של
25 חטאת טמא של קדש ושל תרומה טהורים הסיטן ר׳ יהושע מטמא וחכמ׳ מטהרי׳
הל׳ ו׳ פרק י״א צלוחית שהניחה מגולה ובא ומצאה מכוסה פסולה
הניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה אם יכולה ה/
החולדה לשתות *ממנה או נחש *דברי רבן גמליא׳ או שירד *טל *בו בלילה פסולה הקט׳ את
אינה *ניצולת בצמיד פתיל *המים שאינן מקודשים ניצולים בצמיד פתיל״ ב
30 כל הספק טהור לתרומה טהור לחטאת *וכל התלוי לתרומה נשפך לחטאת

* כן הוא בכתיבת היד.

אם עשו על גביו טהרות תלויות הרפפות טהורות לקודש ולתרומה ולחטאת
ר׳ ליעזר אומר אף הרעדות טמאות לחטאת״ ג דבילה של תרומה
שנפלה לתוך מי חטאת ונטלה ואכלה אם יש בה כביצה בין טמאה
בין טהורה המים טמאים והאוכלה חייב מיתה אם אין בה כביצה המים טהורים
והאוכלה חייב מיתה ר׳ יוסי אומ׳ בטהורה המים טהורים *טהור לחטאת שהכניס
ראשו ורובו לתוך מי חטאת ניטמא כל הטעון ביאת מים מדברי תורה מטמא
את הקודש ואת התרומה ואת החולים *את המעשר ואסור על ביאת המקדש
לאחר ביאתו מטמא את הקודש ופוסל את התרומה דברי ר׳ מאיר וחכ׳ אומרי׳
פוסל בקודש ומותר בחולים ובמעשר *אם בא *למקדש בין לפני ביאתו בין לאחר
ביאתו חייב״ ד כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא את הקודש
ופוסל את התרומה ומותר בחולין ובמעשר דברי ר׳ מאיר וחכמים
אוסרי׳ *אף במעשר לאחר ביאתו מותר בכולם *אם בא *למקדש בין לפני ביאתו
*בין לאחר ביאתו פטור״ ה כל הטעון ביאת מים בין מדברי תורה בין
מדברי סופרים מטמא את מי חטאת *ואפר חטאת ומזה מי חטאת
במגע ובמשא האזוב המוכשר *המים שאינן מקודשין וכלי ריקם הטהור לחטאת
במגע ובמשא דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳ במגע אבל לא במשא״ ו כל *האזוב
שיש לו שם לווי פסול אזוב זה כשר *אזובין אזוב כוחלת אזוב רומי
אזוב מדברי פסול *של תרומה טמאה פסול *של טהורה לא יזה *אם הזה כשר
אין מזים לא ביונקות ולא בתמרות אין חייבין על היונקות על ביאת המקדש
ר׳ *לעזר אומ׳ אף לא על התמרות אילו הן היונקות גבעולים שלא גמלו״
ז אזוב שהיזה בו כשר לטהר בו את המצורע לקטו לעצים ונפלו עליו משקים
מנגבו והוא כשר לקטו לאכלים ונפלו עליו משקים אף על פי שניגבו פסול
לקטו לחטאת *כנלקט לאכלים דברי ר׳ מאיר *ור׳ יהודה *ר׳ יוסי ור׳ שמעון אומ׳
*כנלקט לעצים״ ח מצות אזוב שלשה קלחים ובהם שלשה גבעולים רבי
יהודה אומ׳ של שלשה שלשה אזוב שיש *לו שלשה קלחים מפסגו ואוגדו
*פוסגו ולא אגדו אגדו ולא *פוסגו לא פיסגו ולא אגדו כשר ר׳ יוסי אומ׳ מצות אזוב
שלשה *גבעולים ושיריו שנים *וגרדומו כל שהוא״

פרק יב הל׳ א

האזוב הקצר מספקו בחוט ובכוש *טובל ומעלה
ואוחז באזוב ומזה ר׳ יהודה ור׳ שמעון אומ׳ כשם שהזיה באזוב כך טבילה באזוב״
ב היזה ספק מן החוט ספק מן הכוש ספק מן הגבעול הזייתו פסולה היזה על

* כן הוא בכתיבת היד.

שני כלים ספק על שניהם היזה ספק מחבירו *ומנא עליו הזייתו פסולה מקט
שהיא נתונה על הקרם והזה עליה ספק על המקט *ספק *על הקרם *ומנא עליה
הזייתו פסולה גלוקית שפיה צר טובל ומעלה כדרכו ר̃ יהודה או̃מ̃ *הזייתה *הראשו^נה
מי חטאת שנתמעטו טובל אפי' ראשי גבעולים ומזה *ובלבד שלא יספג " ג̇
5 נתכוון להזות לפניו והזה לאחריו והזה לפניו הזייתו פסולה
לפניו והזה על הצדדים *שלפני הזייתו כשרה מזים על האדם *לדעתו ושלא
*לדעתו *ומזים על האדם ועל הכלים *אפי' הן מאה " ד̇ נתכוון להזות על דב^ר
שהוא מקבל טומאה והזה על דבר שאינו מקבל טומאה אם יש באזוב
לא ישנה על דבר שאינו מקבל טומאה והזה על דבר *שהוא מקבל טומאה אם יש
10 באזוב ישנה על האדם והזה על הבהמה אם יש באזוב לא ישנה על הבהמה והזה
על האדם אם יש באזוב ישנה המים המנטפים כשרים לפיכך הם מטמאים לש^ם
מי חטאת " ה̇ המזה מחלון של רבים ונכנס למקדש ונמצאו המים פסולים
פטור מחלון *מחלון של יחיד ונכנס למקדש ונמצאו המים פסולים חייב אבל
כהן גדול בין מחלון של יחיד בין מחלון של רבים פטור שאין כהן גדול חייב על בי
15 *מקדש *וקדשיו מחליקין היו לפני חלון של רבים ודורסים ולא נמנעים מפני שאמרו
מי חטאת שעשו מצותן אינן מטמאים " ו̇ אוחז הוא *טהור *בקורדום הטמא
¶ובכנפו ¶ומזה עליו אף על פי שיש עליו *מים כדי הזיה טהור כמה יהא
במים *ויהא בהם כדי הזיה כדי שיטבול ראשי גבעולים ויזה ר̃ יהודה אומר רואין
אותן כאילו הן על אזוב של נחשת " ז̇ המזה באזוב טמא אם יש בו כביצה
20 המים פסולים והזייתו פסולה אין בו כביצה המים כשרים והזייתו פסול^ה
*מטמא את חבירו וחבירו *מטמא את חבירו אפילו הן מאה " ח̇ הטהור לחטאת
שניטמו ידיו ניטמא גופו *מטמא את חבירו וחבירו את חבירו אפילו
הן מאה *_*עד סוף העולם " ט̇ לגין של חטאת שניטמו אחוריו ניטמא *גופו נ
*מטמא את חבירו וחבירו את חבירו אפי' הן מאה " י̇ הזוג והענבול
25 חיבור כוס של ארבן לא יזה לא על הכוס ולא על *הפיקה *אם היזה מוזה
של פשתן חיבור עור של עריסה שהוא מחובר לפיקות חיבור המלבן אינו חיבו^ר
לא לטומאה ולא לטהרה כל ידות הכלים *הקרועות חיבור ר̃ יוחנן בן נורי אומר
אף *המדוקות " י̇א̇ השלים שבקנקל *המיטה של טרבל וקרן של כליבה
וקרנים של יונאי דרכים ושלשלת המפתחות ושלל הכובסין והבגד שהוא
30 תפור בכלאים חיבור לטומאה ואינו חיבור להזייה " י̇ב̇ כסוי *המיחם שהוא

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ פה הרכבו שתי הנסחאות, של משנה שבמשניות, ושל המשנה הנדפסת בתלמוד.

_ שלש תבות האלו אינן נמצאות, לא במשנה שבמשניות, ולא במשנה הנדפסת בתלמוד.

מחובר

מחובר לשלשלת בית שמאי אומ' חיבור לטומאה ואינו חיבור להזייה בית הלל
אומ' *הוזה על *המיקם *הוזה *הכסוי *הוזה על הכסוי לא *הוזה *על *המיקם" יג
הכל כשרים להזות חוץ מטומטום *ואנדרוגינס והאשה ותינוק שאין בו דעת
*והאשה מסעדתו ומזה ואוחזת לו במים והוא טובל ומזה אם אחזה בידו אפילו
5 בשעת הזייה פסול" יד טבל את האזוב ביום והיזה ביום כשר ביום
והיזה בלילה בלילה והיזה ביום פסול אבל הוא עצמו טובל בלילה
ומזה ביום שאין מזין עד שתנץ החמה וכולם שעשו מעלה עמוד השחר כשר"

הל' יד' חסילה מסכתא"

10 **מסכת טהרות" פרק ראשון** שלשה עשר דבר
בנבלת העוף הטהו'ר
נריכה מחשבה ואינה נריכה הכשר ומטמא' טומאת אכלים *כבינה וכזית בבית
הבליעה והאוכלה טעון הערב שמש וחייבים עליה על ביאת *מקדש *וקדשיו וש/
ושורפים עליה את התרומה והאוכל אבר מן החי ממנה סופג את הארבעים *ושחי'טתה
15 ומליקתה *מטהרות את טריפתה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' אינן מטהרות ר' יוסי
אומ' שחיטתה מטהרת אבל לא מליקתה" ב הכנפים והנונה מיטמאות
ומטמאות ולא מנטרפות ר' ישמעא' אומר הנונה *מנטרפת הקרטוס
והנפרנים מיטמאים ומטמאים ומנטרפין ר' יוסי אומ' *ראשי *גפיים *וראשי הונב
מנטרפים שכן מניחים בפטומות" ג *נבלות העוף הטמא נריכה מחשבה והכשר
20 *ומטמא טומאת אכלין *כבינה וכחני' פרם לפסול את הגוייה *אין בה כזית
בבית הבליעה והאוכלה *אינו טעון הערב שמש ואין חייבין עליה על ביאת *המקדש
אבל שורפים עליה את התרומה והאוכל אבר מן החי ממנה אינו סופג את הארבע'ים
*אין שחיטתה מטהרתה הכנפים והנונה מיטמאות ומטמאות ומנטרפות הקרטוס
והנפרנים מיטמאים ומטמאים ומנטרפים ובבהמה העור והרוטב *והקופה *והאלל
25 והענמות והגידים והקרנים והטלפים מנטרפים לטמא טומאת אכלים אבל לא טומאת
נבילות כיונא בו השוקט בהמה טמאה לנכרי והיא מפרכסת *מטמא טומאת אכלים
אבל לא טומאת נבילות ¶כיונא בו השוקט בהמה טמאה לנכרי והיא מפרכסת מטמא
טומאת אכלים *עד שתמות או עד שיתיז את ראשה ריבה לטמא טומאת אכלים
ממה שריבה לטמא טומאת נבילות האוכל שניטמא באב הטומאה ושניטמא בוול'ד
30 הטומאה מנטרפים זה עם זה לטמא כקל שבשניהן" ד כיצד כחני בינה אוכל

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עשתי עשרה תבות האלו נשנו בטעות.

ראשון וכחצי ביצה אוכל שני שבללן זה בזה שני כחצי ביצה אוכל שני וכחצי
ביצה אוכל שלישי שבללן זה *עם זה שלישי״ ה כביצה אוכל ראשון וכביצה
אוכל שני שבללן זה בזה ראשון חלקן זה שני וזה שני נפל זה לעצמו וזה
לעצמו על ככר של תרומה פסלוהו נפלו שניהם *כאחת עשאוהו שני״ ו
5 כביצה אוכל שני *כביצה אוכל שלישי שבללן זה *וזה שני חלקן זה שלישי
וזה שלישי נפל זה לעצמו וזה לעצמו על ככר של תרומה לא פסלוהו נפלו שניהם
כאחת עשאוהו שלישי״ ז כביצה אוכל ראשון *כביצה אוכל שלישי שבללן
זה בזה ראשון חלקן זה שני וזה שני שאף השלישי שנגע בראשון נעשה שני״
ח כשתי בצים אוכל ראשון כשתי בצים אוכל שני שבללן זה *וזה ראשון חלקן
10 זה ראשון וזה ראשון לשלשה או לארבעה הרי אלו שני״ ט כשתי
*בצים אוכל שני *כשתי בצים אוכל שלישי שבללן זה *וזה שני חלקן זה שני
וזה שני לשלשה או לארבעה הרי אילו שלישי״ י מקרצות נושכות זו בזו
וכיכרים נושכים זה בזה *אם ניטמאת אחת מהם בשרץ כולם תחילה
פרשו כולם תחלה במשקים כולם שניות פרשו כולם שניות *ובידים כולם שלישיות
15 פרשו כולם שלישיות״ יא מקרצת שהיתה תחילה *השיך *לו אחרות
כולם תחילה *פרשה היא תחלה וכולם שניות היתה שניה *השיך לה
אחרות כולם שניות *פרשה היא שניה וכולם שלישיות היתה שלישית והשיך לה
אחרות היא שלישית וכולם טהורות בין שפרשו בין שלא פרשו״ יב כיכרות
הקדש *ובתוך *גמותיהם מים מקודשים ניטמאת אחת מהם בשרץ כולם
20 טמאות *ובתרומה מטמא שנים ופוסל אחד אם יש ביניהם משקה טופח אף בתרומה
הכל טמא״ הל׳ יב פרק ב האשה שהיתה כובשת ירק בקדירה
ונגעה בעלה חוץ לקדרה או במקום הנגוב
אף על פי שיש בו כביצה הוא טמא והכל טהור נגעה במקום משקה אם יש בו כביצה
הכל טמא אין בו כביצה הוא טמא והכל טהור חזר לקדירה הכל טמא היתה *מגע
25 טמא מת ונגעה בין במקום המשקה בין במקום הנגוב אם יש בו כביצה הכל
טמא אין בו כביצה הוא טמא והכל טהור היתה טבולת יום מנערת את הקדירה
בידים *מוסאבות *ראת משקים על ידיה ספק מן הקדירה נתזו ספק שהקילח
נגע *בידה הירק פסול והקדירה טהורה״ ב ר׳ *לעזר אומר האוכל אוכל
ראשון ראשון אוכל שני שני אוכל שלישי שלישי ר׳ יהושע אומ׳ האוכל אוכל
30 ראשון *אוכל שני שני שלישי שני לקודש *לא שני לתרומה *שנעשה לטהרת התרומה״

*כן הוא בכתיבת היד:

ג

ג הראשון שבחולים טמא ומטמא השני *פסול ולא מטמא *השלישי ¶נאכל
בנזיד הדמע״ ד הראשון והשני שבתרומה טמאים ומטמאים השלישי
*פסול ולא מטמא *הרביעי נאכל בנזיד *הדמע״ ה הראשון והשני והשלישי
שבקודש טמאים ומטמאים הרביעי *פסול ולא מטמא *החמישי נאכל בנזיד
5 *הדמע״ ו השני שבחולים מטמא משקה חולים ופוסל לאוכלי תרומה השלישי
שבתרומה מטמא משקה קדש ופוסל *לאכלי קדש *שנעשה לטהרת הקדש
אבל אם *נעשה לטהרת *התרומה מטמא שנים ופוסל אחד בקודש״ ז ר׳ *לעזר
אומ׳ שלשתן שוין הראשון שבקודש ושבתרומה ושבחולים מטמא שנים
ופוסל אחד בקודש מטמא אחד ופוסל אחד בתרומה ופוסל את החולים השני של
10 שבחולם מטמא אחד ופוסל אחד בקודש *מטמא משקה חולים ופוסל לאוכלי תרומה
השלישי שבחולם מטמא משקה קדש ופוסל *לאכלי קדש״ ח האוכל אוכל
שני לא *יעשה בבית *הבד *והחולים שנעשו על גב *הקדש הרי אילו כחולים
ר׳ *לעזר בר׳ צדוק אומ׳ הרי אלו כתרומה לטמא שנים ולפסול אחד״ הל׳ ח

פרק ג הרוטב והגריסים והחלב בזמן שהן משקה טפח
15 הרי אילו תחילה קרשו הרי אלו שנים חזרו *נימהו כביצה מכוון
טהור *יתר מכביצה טמא שכיון *שיצאת טיפה ראשונה *ניטמאת בכביצה״
ב ר׳ מאיר אומ׳ השמן תחילה לעולם וחכמ׳ אומ׳ אף הדבש ר׳ שמע׳ *השיזורי
אומ׳ אף היין וגוש של זתים שנפל לתנור *והוצק כביצה מכוון טהור *יתר
מכביצה טמא שכיון שיצאת טיפה *ראשונה ניטמאת בכביצה אם היו *פרורין
20 אפילו הן שאה טהור״ ג טמא מת *שסחט זיתים וענבים כביצה מכוון
טהור ובלבד שלא יגע במקום *משקה *יתר מכביצה טמא שכיון שיצאת
טיפה *ראשונה ניטמאת בכביצה אם היה זב או זבה אפילו גרגר יחידי טמא שכיון
שיצאת טיפה *ראשונה *ניטמת במשא זב שחלב את העז החלב טמא שכיון שיצאת
טיפה *ראשונה ניטמאת במשא״ ד כביצה אכלים שהניחן בחמה *ונתמעטו
25 וכן כזית מן המת *כזית מן הנבלה *כעדשה מן השרץ כזית פיגול כזית
נותר כזית חלב הרי אלו טהורים *אין חייבין עליהם משום פיגול *ונותר וטמא הניחן
בגשמים ונתפחו טמאים וחייבין עליהם משום פיגול *ונותר וטמא״ ה כל *הטמאות
בשעת מציאתן אם טמאות טמאות *אם טהורות טהורות אם מכוסות מכוסות
אם מגולות מגולות מחט שנמצאת מליאה חלודה או שבורה טהורה שכל הטמאות
30 כשעת מציאתן״ ו חרש שוטה וקטן שנמצאו במבוי שיש *שם טומאה הרי אילו

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 1.

בחזקת טהרה וכל הפיקח בחזקת טומאה וכל שאין בו דעת לִהִשָּׁאֵל ספיקו
טהור״ ז תינוק שנמצא בצד בית הקברות והשושנים בידו *אין השושנים
אלא *ממקום הטומאה טהור שאני אומ׳ *אחד *לקט ונתן לו וכן חמור
בין הקברות כליו טהורים״ ח תינוק שנמצא בצד העיסה והבצק בידו ר׳ מאיר
5 מטהר וחכמים מטמאים שדרך התינוק לטפח בבצק שיש בו *נקירות
*תורנגלים ומשקים טמאים בתוך הבית אם יש בין משקים לככרות כדי שינגבו את
פיהם בארץ הרי אלו טהורים *בפרה ובכלב כדי שילחכו את *לשונם ושאר כל הבהמ׳
כדי *שתנגב ר׳ ליעזר בן יעקב מטהר בכלב *מפני שהוא פקח שאין דרכו להניח
את המזון ולילך *לו למים״ הל׳ ז׳ פרק ד׳ הזורק את *הטומאה ממקו׳
10 למקום ככר לבין המפתחות *ומפתח לבין הכיכרות
טהור ר׳ יהודה אומ׳ ככר לבין המפתחות טמא *ומפתח לבין הכיכרות טהור״
ב השרץ בפי החולדה ומהלכת על גבי ככרות של תרומה ספק נגע ספק לא
נגע ספיקו טהור״ ג השרץ בפי החולדה והנבלה בפי הכלב ועברו
*ביני *טהורים ביניהם ספיקן טהור מפני שאין לטומאה
15 מקום היו מנקרים בהם על הארץ ואמר הלכתי למקום הלז ואין ידוע אם *לא נגעתי
*ואם נגעתי ספיקו טמא מפני שיש לטומאה מקום״ ד כזית מן המת בפי ג
העורב ספק האהיל על האדם *על הכלים ברשות היחיד ספק אדם טמא
ספק כלים טהור הממלא *עשרה דלאים ונמצא שרץ באחד מהם הוא טמא וכולם
טהורים המערה מכלי לכלי ונמצא שרץ בתחתון העליון טהור״ ה על ששה
20 ספיקות שורפים את התרומה על ספק בית הפרס *על *עפר הבא מארץ
העמים על ספק בגדי עם הארץ על ספק כלים הנמצאים על ספק *רוקים על ספק
מי רגלי אדם שהן כנגד מי רגלי בהמה על ודיי מגען שהוא ספק טומאתן שורפים
את התרומה ר׳ יוסי אומ׳ אף על ספק מגען ברשות היחיד וחכ׳ אומ׳ ברשות היחיד
תולין וברשות הרבים טהור״ ו שני רוקים אחד טמא ואחד טהור תולין
25 על מגען ועל משאן ועל הסיטן ברשות היחיד *על מגען ברשות הרבים
בזמן שהן לחין *על משאן בין לחים *בין יבישין היה רוק יחידי *נגע בו *נשאו *או הסיטו
ברשות הרבים שורפים עליו את התרומה ואין *צורך לומר ברשות היחיד״
ז אילו ספיקות שטהרו חכמים ספק מים שאובים *למקוה ספק טומאה צפה
על פני המים ספק משקים ליטמא טמא ולטמא טהור ספק ידים ליטמא
30 ולטמא וליטהר טהור ספק רשות הרבים ספק דברי סופרים ספק החולים ספק

*. כן הוא בכתיבת היד.

שרצים

שרצים ספק נגעים ספק נזירות ספק בכורות *ספק *קורבנות ספק טומאה נפ'
על פני המים בין בכלים בין בקרקע ר' שמע' אומ' בכלים טמא *ובקרקעות טהור
ר' יהודה אומ' ספק ירידתו טמא *ספק עלייתו טהור ר' יוסי אומ' אפי' אין שם אלא
מלא *האדם *והטומאה טהור״ **ח** ספק משקים ליטמא טמא כיצד טמא *שפשט
5 את רגלו לבין משקים טהורים ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא״ **ט**
היתה ככר טמאה בידו ופשטה לבין *ככרות טהורים ספק נגע ספק לא נגע
ספיקו טמא״ **י** ולטמא טהור כיצד היתה מקל בידו ובראשה משקים טמאים
וזרקה לבין ככרות *טהורות ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור״
יא ר' יוסי אומ' ספק משקים לאכלים טמא ולכלים טהור כיצד שתי חביות
10 אחת טמאה ואחת טהורה *עשה עיסה מאחת מהן ספק מן *הטומאה
עשה ספק מן הטהורה עשה זה הוא ספק משקים לאכלים טמא ולכלים טהור״
יב ספק ידים ליטמא ולטמא *ולטהור טהור ספק רשות הרבים טהור ¶ספק
רשות הרבים טהור *ספק דברי סופרים אכל אכלים טמאים *ושתה משקים
טמאים בא ראשו ורובו במים שאובים או שנפלו על ראשו *ועל רובו *שלשת לוגים
15 מים שאובים ספיקו טהור אבל דבר שהוא אב הטומאה *מדברי סופרים ספיקו
טמא״ **יג** ספק החולים זו טהרת פרישות ספק שרצים *בשעת מציאתן ספק
נגעים *כתחלה טהור עד שלא נזקק לטומאה משנזקק לטומאה ספיקו נ
טמא״ **יד** ספק נזירות מותר ספק בכורות אחד בכורי אדם *אחד בכורי בהמ'
*טמאה *וטהורה שהמוציא מחבירו עליו הראיה״ **טו** ספק קורבנות
20 האשה שיש עליה ספק חמש לידות *ספק חמש זיבות מביאה קרבן
אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה״ **הל' טו פרק ה'**
השרץ והצפרדע ברשות הרבים וכן כזית מן
המת וכזית מן הנבלה *עצם מן המת ועצם מן הנבילה *גוש מארץ טהורה וגוש מבית
הפרס גוש מארץ טהורה וגוש מארץ העמים שני שבילים אחד טמא ואחד טהור *הילך
25 באחד מהן ואין ידוע באי זה מהם *הילך האהיל על אחד מהם ואין ידוע על אי זה מהם
האהיל הסיט את אחד מהם ואין ידוע *את אי זה מהם הסיט ר' עקיבה מטמא וחכמ'
מטהרים אחד שאמר נגעתי בזה ואיני יודע אם הוא טמא ואם הוא טהור נגעתי ואיני
יודע באי זה משניהם נגעתי ר' עקיבה מטמא וחכמ' מטהרים **הילך באחד מהן רבי
עקיבה מטמא וחכמ' מטהרים *ר' יוסי מטמא בכולם ומטהר בשביל שדרך בני אדם
30 *להלך ואין *דרכו ליגע״ **ב** שני שבילים אחד טמא ואחד טהור הילך באחד מהם

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ ארבע תבות האלו נשנו בטעות.
** שמנה תבות האלו אינן נמצאות במשנה הנדפסת בתלמוד.

ועשה טהרות ונאכלו היזה ושנה וטבל *טהר הילך בשני ועשה טהרות הרי אלו
טהורות אם קיימות הראשונות אילו ואילו תלויות אם לא טהר בנתיים הראשונות
תלויות *והשאר ישרפו" ג הסרץ והצפרדע ברשות הרבים נגע באחד מהם
ועשה טהרות ונאכלו טבל נגע בשני ועשה טהרות הרי אלו *טהרות אם
5 *קימות הראשונות אילו ואילו תלויות אם לא טבל בנתיים הראשונות תלויות
והשניות ישרפו" ד שני שבילים אחד טמא ואחד טהור הילך באחד מהם
ועשה טהרות ובא חבירו והילך בשני ועשה טהרות ר' יהודה אומר
אם *לא נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורים *אם נשאלו שניהם *כאחת
טמאים ר' יוסי אומ' בין כך ובין כך טמאים" ה שני ככרים אחד טמא
10 ואחד טהור אכל את אחד מהם ועשה טהרות ובא חבירו ואכל את
השני ועשה טהרות ר' יהודה אומ' אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורים
ואם נשאלו שניהם כאחת טמאים ר' יוסי אומ' בין כך ובין כך טמאים" ו
מי שישב ברשות הרבים ובא אחד ודרס על בגדיו או שרקק ונגע ברוקו
על רוקו שורפים את התרומה ועל בגדיו הולכים אחר *הרוק ישן ברשות הרבים
15 ועמד כליו טמאים מדרס דברי ר' מאיר וחכ' מטהרים נגע באחד בלילה ואין
ידוע אם חי אם מת ובשחר עמד ומצאו מת ר' מאיר מטהר וחכ' מטמאים שכל
*הטמאות כשעת מציאתן" ז שוטה אחת בעיר או נכרית או כותית כל
הרוקים שבעיר טמאים מי שדרסה אשה על בגדיו או שישבה עמו ב/
בספינה. אם *מכרתו שהוא אוכל בתרומה כליו טהורים ואם לאו ישאלנה" ח
20 עד אומ' *נטמאתה *והיא *אומרת לא ניטמאתי *טהור שנים אומרי' *ניטמאתה
והוא אומ' לא נטמאתי ר' מאיר מטמא וחכמי' אומ' הוא נאמן על ידי עצמו"
ט עד אומ' ניטמא ושנים אומ' לא ניטמא בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים
טהור שנים אומרין ניטמא ועד אומ' לא ניטמא בין ברשות היחיד בין ברשות
הרבים טמא עד אומ' ניטמא ועד אומ' לא ניטמא אשה אומרת ניטמא ואשה אומרת
25 לא ניטמא ברשות היחיד טמא ברשות הרבים טהור" הל' ט פרק ו
מקום שהיה רשות היחיד ונעשה רשות הרבים *וחזר
ונעשה רשות היחיד כשהוא רשות היחיד ספיקו טמא כשהוא רשות הרבים ספיקו
טהור *המסכן ברשות היחיד *הוציאהו לרשות הרבים והחזירוהו לרשות היחיד
כשהוא ברשות היחיד ספיקו טמא כשהוא ברשות הרבים ספיקו טהור ר' שמע
30 אומ' רשות הרבים מפסקת" ב ארבעה ספיקות ר' יהושע מטמא וחכ'

* כן הוא בכתיבת היד.

מטהרין

מטהרין כיצד הטמא עומד והטהור עובר הטהור עומד והטמא עובר הטומאה
ברשות היחיד *והטהרה ברשות הרבים *הטהרה ברשות היחיד *והטומאה ברשות
הרבים ספק נגע ספק לא נגע ספק האהיל ספק לא האהיל ספק הסיט ספק לא
הסיט ר׳ יהושע מטמא וחכ׳ מטהרים״ ג אילן שהוא עומד ברשות הרבים
והטומאה בתוכו עלה לראשו ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא הכניס
ידו לחור שיש בו טומאה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא חנות *שהיא *טמאה
*ופתוחה לרשות הרבים ספק נכנס ספק לא נכנס ספיקו טהור *שתי *חניות אחת
*טמאה ואחת *טהורה נכנס *לאחת מהם ספק *לטמאה ניכנס ספק *לטהורה נכנס
ספיקו טמא כל *שאת יכול לרבות *ספיקו וספק ספיקות ברשות היחיד טמא ברשות
הרבים טהור״ ד כיצד נכנס למבוי והטומאה בחצר ספק נכנס ספק לא נכנס
*הטומאה בבית ספק ‖נכנס ספק לא נכנס ואפילו נכנס ספק *היתה שם ספק
לא היתה שם ואפילו היתה שם ספק שיש בה כשיעור ספק שאין בה *ואפילו יש בה
ספק *טמאה ספק *טהורה ואפילו *טמאה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא רבי
לעזר אומ׳ ספק ביאה טהור ספק מגע טומאה טמא״ ה נכנס לבקעה בימות
הגשמים *והטומאה בשדה פלונית ואמר הילכתי למקום הלז ואיני יודע אם
נכנסתי *לאותה השדה ואם לא נכנסתי ר׳ *ליעזר מטהר וחכ׳ מטמאים״ ו
ספק רשות היחיד טמא עד שיאמר לא נגעתי ספק רשות הרבים טהור
עד שיאמר נגעתי אי זו היא רשות *היחיד שבילי בית גלגול וכן כיוצא בהן רשות
היחיד לשבת *רשות הרבים לטומאה אמר רבי ליעזר לא הוזכרו שבילי בית גלגול
אלא שהן רשות היחיד לכך ולכך השבילים המפולשים לבורות ולשיחים *ולגיתות
רשות היחיד לשבת *רשות הרבים לטומאה״ ז הבקעה בימות החמה רשות
היחיד לשבת *רשות הרבים לטומאה *בימות הגשמים רשות היחיד לכך
ולכך״ ח בסילקי רשות היחיד לשבת *רשות הרבים לטומאה ר׳ יהודה אומ׳
אם *עמד הוא בפתח הזה ורואה את הנכנסים ואת היוצאים בפתח הלז רשות
היחיד לכך ולכך ואם לאו רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה״ ט
הפרן רשות היחיד לשבת *רשות הרבים לטומאה וכן הצדדים ר׳ מאיר
אומר הצדדים רשות היחיד לכך ולכך *האסטוונות רשות היחיד לשבת *רשות
הרבים לטומאה חצר שהרבים נכנסים *בו ויוצאים בזו רשות היחיד לשבת *רשות
הרבים לטומאה״ **הל׳ א פרק ז** הקדר שהניח את קדרותיו וירד לשתות
הפנימיות טהורות והחיצונות טמאות אמ׳ ר׳ יוסי במי

* כן הוא בכתיבת היד.
‖ וכן הוא במשנה הנדפסת בתלמוד.

דברים אמורים במותרות אבל באגודות הכל טהור המוסר מפתחו לעם הארץ
הבית טהור שלא מסר לו אלא שמירת המפתח״ ב׳ המניח עם הארץ ב/
בתוך ביתו ער ומצאו ער ישן ומצאו ישן ער ומצאו ישן *טהור ישן ומצאו
ער הבית טמא דברי ר׳ מאיר וחכ׳ אומ׳ אין טמא *עד *שהוא יכול לפשוט את ידו
5 וליגע״ ג׳ המניח אומנים בתוך ביתו הבית טמא דברי ר׳ מאיר וחכמ׳ אומ׳
אין טמא אלא עד מקום שהן יכולים לפשוט את ידן וליגע״ ד׳ אשת
חבר שהניחה לאשת עם הארץ טוחנת בתוך ביתה פסקה הרחים הבית
טמא לא פסקה *הריחים אין טמא אלא עד מקום שהיא יכולה לפשוט את ידה
וליגע היו שתים בין כך ובין כך הבית טמא שאחת טוחנת ואחת ממשמשת דר/
10 דברי ר׳ מאיר וחכ׳ אומ׳ אין טמא אלא עד מקום שהן *יכולות לפשוט את ידן וליגע״
ה׳ המניח עם הארץ בתוך ביתו לשמרו בזמן שהוא רואה את הניכנסים ואת
היוצאים האכלים והמשקים וכלי חרס *פתוחים טמאים אבל המשכבות נ
והמושבות וכלי חרס *מוקפים צמיד פתיל טהורים *אם אינו רואה לא את הנכנסים
*ואת היוצאים אפילו מובל אפילו כפות הכל טמא״ ו׳ הגבאים שנכנסו לתוך
15 הבית הבית טמא אם יש עמהן גוי נאמנים לומר *ניכנסנו אבל לא נגענו״
ז׳ הגנבים שניכנסו לתוך הבית אין טמא אלא מקום רגלי הגנבים ומה הן מט/
מטמאים האכלים והמשקים וכלי חרס *פתוחים אבל המשכבות והמושבות
וכלי חרס *מוקפים צמיד פתיל טהורים אם יש עמהם גוי או אשה הכל טמא״
ח׳ המניח את כליו בחלון *שלאוריאדין ר׳ לעזר בן עוריה מטהר וחכמ׳ אומ׳
20 עד שיתן לו *מפתח או חותם או עד שיעשה *לו סימן המניח את כליו מגת
זו לגת הבאה כליו טהורים ובישר עד שיאמר בלבי היה לשומרן״ ט׳ מי שהיה
טהור והסיע את לבו *מלואכל ר׳ יהודה מטהר שדרך טמאים פורשים
ממנו וחכמ׳ מטמאים היו ידיו טהורות והסיע את לבו מלאכל אף על פי שאמר
יודע אני שלא ניטמאו ידי ידיו טמאות שהידים *עוסקניות״ י׳ האשה שנכנסה
25 להוציא פת לעני *יצאת ומצאתו עומד בצד כיכרות של תרומה וכן האשה
*שיצאת ומצאת *חברתה חותה גחלים תחת קדירה של תרומה ר׳ עקיבה מטמא וחכ׳
מטהרים״ יא׳ אמ׳ ר׳ *לעזר בן פילא *מפני מה ר׳ עקיבה מטמא וחכמ׳ מטהרי׳
*אלא *שהנשים גרגרניות *והיא חשודה לגלות את *קדירה של חברתה לידע מה
היא מבשלת״ הל׳ יא׳ פרק ח׳ הדר עם עם הארץ בחצר ושכח כלים
30 בחציר אפילו חביות מוקפות צמיד פתיל או תנור

* כן הוא בכתיבת היד.

מוקף

מוקף צמיד פתיל הרי אלו טמאים ר' יהודה מטהר בתנור בזמן שהוא מוקף צמי'
פתיל ר' יוסי אומ' אף התנור טמא עד שיעשה לו מקיפה *גבוהה עשרה טפחים"
ב המפקיד כלים אצל עם הארץ טמאים טמא מת וטמאים מדרס אם מכירו
שהוא אוכל בתרומה טהורים מטמא מת אבל טמאים מדרס ר' יוסי אומר
5 *מסר לו תיבה מלאה בגדים בזמן שהיא רוצצת טמאים מדרס אם אינה רוצצת
טמאים מדף *אם על פי שהמפתח ביד הבעלים" ג *המאביד ביום ומצא
ביום טהור ביום ומצא בלילה בלילה ומצא ביום ביום ומצא ביום של אחריו
טמא זה הכלל כל שעבר עליו הלילה או מקצתו טמא" ד השוטח כלים ברשות
*ברשות הרבים טהורים *ברשות היחיד טמאים *אם היה משמרן טהורים
10 נפלו והלך להביאם טמאים נפל דליו לתוך בורו של עם הארץ והלך להביא במה
*שיעלנו טמא מפני שהונח ברשות עם הארץ שעה אחת" ה המניח *ביתו
פתוח ומצאו פתוח נעול ומצאו נעול פתוח ומצאו נעול טהור נעול
ומצאו פתוח ר' מאיר מטמא וחכ' מטהרים שהיו גנבים *נמלכו והלכו להם"
ו אשת עם הארץ שנכנסה לתוך ביתו של חבר להוציא בנו או בתו או בהמתו
15 הבית טהור מפני שנכנסה שלא ברשות" ז כלל אמרו בטהרות כל המיוחד
לאוכל אדם טמא עד שיפסל מאוכל הכלב וכל שאינו מיוחד לאוכל אדם
טהור עד שייחדנו לאדם כיצד גוזל שנפל לגת וחשב עליו להעלותו לנכרי טמא
לכלב טהור ר' יוחנן בן נורי מטמא חשב עליו *לחרש שוטה וקטן טהור אם הע/
*העלוהו טמא שיש להם מעשה ואין להם מחשבה" ח אחורי הכלים שניטמאו
20 במשקים ר' ליעזר אומ' מטמאי' *במשקים ואין פוסלים את האכלים רבי
יהושע אומ' מטמאים *משקים ופוסלים את האכלים שמעון אחי עזריה אומ' לא כך
ולא כך אלא משקים שניטמאו באחורי הכלים מטמאים אחד ופוסלים אחד הרי
זה אומ' מטמאיך לא טמאוני ואתה טמאתני" ט עריבה שהיא קטפרס ה/
*הבצק מלמעלן ומשקה טופח מלמטן שלש חתיכות *לכבינה אינן נ
25 מצטרפות* ר' יוסי אומ' אף שתים אינן מצטרפות אלא אם כן היו רוצצות משקה
*אם היה משקה עומד אפילו כעין החרדל מצטרף ר' דוסא אומר אוכל פרוד אינו
מצטרף" י מקל שהיא מליאה משקים טמאים כיון שהשיקה למקוה *טהרה
דברי רבי יהושע וחכמ' אומרי' עד שיטביל את כולה הנצוק והקטפרס
ומשקה טופח אינן חיבור לא לטומאה ולא לטהרה והאשבורן חיבור לטומאה ולטהרה"
30 הל' א' פרק ט *ותים *מאמתי מקבלים טומאה *משיזיעו זיעת המעטן

* כן הוא בכתיבת היד.

אבל לא זיעת הקופה כדברי בית שמאי ר׳ שמעון אומ׳ שיעור זיעה *שלשה
ימים בית הלל אומר׳ משיתקברו שלשה זה לזה רבן גמליאל אומ׳ משתיגמר
מלאכתן וחכמ׳ אומר׳ כדבריו״ ב גמר מלמסוק אבל עתיד ליקח גמר מליקח
אבל עתיד ללוות *אירע אבל או משתה או אונס אפ׳ זבים וזבות מהלכין
5 עליהן טהורים נפלו עליהן משקים *אין טמא אלא מקום מגען והמוהל היוצא מהם
טהור״ ג נגמרה מלאכתן הרי אלו מוכשרים נפלו עליהם משקים טמאים
המוהל היוצא מהן ר׳ ליעזר מטהר וחכמ׳ *מטמים אמ׳ ר׳ *ישמעאל לא נחלקו
על המוהל היוצא מן *הזתים שהוא טהור ועל מה נחלקו על היוצא מן הבור שרבי
ליעזר מטהר וחכמ׳ מטמאים״ ד הגומר את זיתיו ושייר קופה אחת
10 יתננה לעיני הכהן דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ יוליך *לו את המפתח מיד
ר׳ שמע׳ אומ׳ מעת לעת״ ה המניח *זתיו בכופש *שיימתונו שיהו נוחים לכתוש
הרי אלו מוכשרים *בית הלל אומר׳ אינן מוכשרין הפוצע זיתים בידים
טמאות טימאן״ ו המניח זתים *בגגלגרגרם אפילו הם רום אמה אינן מוכשרים
נתנן בבית שילקו ועתיד להעלותם *בגג נתנן בגג שילקו או *שימרקם הרי אלו
15 מוכשרים נתנן בבית עד שישמר את גגו או עד שיוליכם למקום אחר אינן מוכשרים״
ז רצה ליטול מהם בד אחד או שני בדים בית שמיי אומ׳ קונה בטומאה ומקפה
בטהרה בית הלל אומ׳ אף מקפה בטומאה ר׳ יוסי אומ׳ חופר *הוא בקרדומות
של מתכת ומוליך לבית *הבר בטומאה״ ח הסרן שנימצא בריקים אין טמא
אלא מקום מגעו אם היה משקה מהלך הכל טמא נמצא על גבי העלים
20 ישאלו הבדדים לומר לא נגענו אם היה נוגע באום אפילו כשעורה טמא״
ט נמצא על גבי פרודים והוא נוגע בכבינה טמא פרודים על גבי פרודים אף
על פי שהוא נוגע בכבינה אין טמא אלא מקום מגעו נמצא בין כותל לזתים
טהור נמצא בגג המעטן טהור נמצא במעטן הגג *נמצא שרוף על *גבי הזתים וכן
מטלית מהוהא טהורה שכל *הטמאות כשעת מציאתן״ הל׳ ט פרק י׳
25 הנועל בית הבד *בפני הבדדים והיו *שם כלים טמאים
מדרס ר׳ מאיר אומ׳ בית הבד טמא ר׳ יהודה אומ׳ בית הבד טהור ר׳ שמעון אומ׳
אם טהורים להם בית הבד טמא ואם טמאים להם בית הבד טהור אמ׳ ר׳ יוסי וכי
מפני מה טמאים אלא שאין עם הארץ *בקיין *בהסט״ ב *הבדדים שהיו נ
נכנסים ויוצאים ומשקים טמאים בתוך בית הבד אם יש בין *המשקים
30 *לזתים כדי שינגבו את רגליהם בארץ הרי אלו טהורים *הבדרים והבוצרים שנימצאת

*·כן הוא בכתיבת היד.

טומאה לפניהם נאמנים לומר לא נגענו וכן *בתינוקות שביניהם יוצאים חוץ לפתח
בית הבד ופונים לאחורי הגדר והן טהורים עד כמה *ירחקו *ויהוא טהורים עד
כדי שיהא רואן״ ג̇ הבדדים והבוצרים כיון שהכניסן לרשות המערה דייו דברי
ר̄ מאיר ר̄ יוסי אומ׳ צריך לעמוד עליהם עד שיטבולו ר̄ שמעון אומ׳ אם
5 טהורים להם צריך לעמוד עליהם עד שיטבולו אם טמאים להם אינו צריך לעמוד
עליהם עד שיטבולו״ ד̇ הנותן מן הסלים ומן *המשטח של אדמה בית שמיי אומ׳
נותן בידים טהורות ואם נתן בידים טמאות טימאן בית הלל אומרי׳ נותן
*נותן בידים טמאות ומפריש תרומתו בטהרה מן *העביט ומן *המשטח של עלים
הכל שוים שהוא נותן בידים טהורות ואם נתן בידים טמאות טימאן״ ה̇
10 האוכל מן הסלים ומן המשטח של אדמה אף על פי *מבוקעות ומנטפות
לגת הרי הגת טהורה מן העבט ומן המשטח של עלים *נפל ממנו גרגר יחידי אם
יש לו חותם טהור *אין לו חותם טמא נפלו ממנו ענבים ודרכן במקום *מפנה כ/
כביצה מכוון טהור יתר מכביצה טמא *שמכוון שיצאת טיפה ראשונה ניטמאת
בכביצה״ ו̇ מי שהיה עומד ומדבר על שפת הבור *נתזה צנורה מפיו
15 ספק הגיעה לבור ספק לא הגיעה ספיקו טהור״ ז̇ הזולף את הבור
נמצא שרץ בראשונה כולם טמאות באחרונה היא טמאה וכולם טהורות
אימתי בזמן שהוא זולף בכל אחת ואחת אבל אם היה זולף במחץ *נימצא שרץ
באחת מהם היא טמאה בלבד ח̇ אימתי בזמן שהוא בודק ולא מכסה או
מכסה ולא בודק היה בודק ומכסה *נמצא שרץ בחבית הכל טמא בבור הכל
20 טמא *ובמחץ הכל טמא״ ט̇ בין *העיגולים לזוגין רשות הרבים כרם *לפני
בוצרים רשות הרבים אימתי בזמן שהרבים נכנסים בזו ויוצאים בזו
כלי בית *הבר ושל גת והעקל בזמן שהן של עץ מנגבן והן טהורים בזמן שהן
של גמי מיישנן כל שנים עשר חדש או חולטן בחמים ר̄ יוסי אומ׳ אם נתנן לשיבולת
הנהר דייו״ הל׳ ט׳ חסילה מסכתא״

25

מסכת מקוות פרק ראשון

שש מעלות במקוות
זו למעלה מזו וזו ל

למעלה מזו מי גבאים שתה טמא ושתה טהור טמא שתה טמא ומילא בכלי
טהור טמא שתה טמא ונפל ככר של תרומה אם *הדיח טמא *אם לא *הדיח טהור״
30 ב̇ מילא בכלי טמא ושתה טהור טמא מילא בכלי טמא ומילא בכלי טהור

* כן הוא בכתיבת היד.

טמא מילא בכלי טמא ונפל ככר של תרומה אם הידיח טמא *לא הידיח
טהור״ ג נפלו מים טמאים ושתה טהור טמא נפלו מים טמאים ומילא
בכלי טהור טמא נפלו מים טמאים ונפל ככר של תרומה אם הידיח
טמא *אם לא הידיח טהור ר׳ שמע׳ אומר בין שהדיח בין שלא הדיח טמא״ ד
5 נפל לתוכן מת או *שהילך בהם טמא *שתה טהור טהור אחד מי גבאים
*אחד מי בורות מי שיחין מי מערות מי תמציות שפסקו ומקוות שאין בהם
ארבעים סאה בשעת *בשעת הגשמים הכל טהור פסקו הגשמים הקרובים לעי׳
ולדרך טמאים *הרחוקים טהורים עד שיהלכו רוב *אדם״ ה מאמתי *היא
טהרתן בית שמיי אומ׳ משירבו *וישוטופו *בית הלל אומ׳ רבו אף על פי
10 *שטפו ר׳ שמעון אומ׳ שטפו אף על פי שלא רבו כשרים לחלה וליטול *להם *לידים״
ו למעלה מהם מי תמציות שלא פסקו שתה טמא ושתה טהור טהור שתה
טמא ומילא בכלי טהור טהור שתה טמא ונפל ככר של תרומה אף על פי
שהדיח טהור״ ז מילא בכלי טמא ושתה טהור טהור מילא בכלי טמא
ומילא בכלי טהור טהור מילא בכלי טמא ונפל ככר של תרומה אף על פי
15 *שלא הדיח טהור״ ח נפלו מים טמאים ושתה טהור טהור נפלו מים ט/
טמאים ומילא בכלי טהור טהור נפלו מים טמאים ונפל ככר של תרומ׳
אף על פי שהדיח טהור *וכשרים לתרומה וליטול מהם לידים״ ט למעלה
מהם מקוה שיש בו ארבעים סאה שבו טובלים ומטבילים למעלה מהם
מעיין שמימיו *ממועטין שרבו עליו מים שאובים שוה *למקווה לטהר באשבורן
20 ולמעיין להטביל ¶בוֹכל שהוא״ י למעלה מהם מים מוכים שהן מטהרים בזוחלים
למעלה מהם מים חיים שהן טבילה לזבים והזייה למצורעים וכשרים לק/
לקדש מהן *מי חטאת״ הל׳ י פרק ב הטמא שירד לטבול ספק טבל
ספק לא טבל *ואפילו טבל ספק יש בו ארבעים סאה
ספק שאין בו שני מקוות *באחד יש בו ארבעים סאה ואחד שאין בו טבל באחד
25 מהם *ואין *ידוע באי זה מהם טבל ספיקו טמא״ ב מקווה שנימדד ונימצא
חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות
הרבים טמאות במי דברים אמורים בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה *אכל אכלים
טמאים ושתה משקים טמאים בא ראשו ורובו במים שאובים *וטמא שנפלו על
ראשו ועל רובו שלשת לוגים מים שאובים וירד לטבול ספק טבל ספק לא טבל ונ
30 *ואפילו טבל ספק *שיש בו ארבעים סאה ספק *שאין בו שני מקוות אחד יש בו אר/

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ עיין למעלה דף 113b, שורה 1.

ארבעים

ארבעים סאה ואחד שאין בו טבל באחד מהם *ואין *ידוע באיזה מהם טבל ספיקו
טהור ר׳ יוסי מטמא שרבי יוסי אומ׳ כל דבר שהוא בחזקת טומאה לעולם הוא בט/
בטומאתו עד *שידע לו שטהר אבל ספיקו ליטמא ולטמא טהור׃ ג ספק מים
שאובים שטיהרו חכמים ספק נפלו ספק לא נפלו ואפילו נפלו ספק יש בהס
5 ארבעים סאה ספק *שאין בהם שני מקוות אחד יש בו ארבעים סאה ואחד *שאין בו
נפל לאחד מהם *ואין *ידוע לאיזה מהם נפל ספיקו טהור מפני שיש *לו במה יתלה
היו שניהם פחותים מארבעים סאה *נפל לאחד מהן ואין ידוע לאיזה מהם נפל
ספיקו טמא *מפני שאין לו במה יתלה׃ ד ר׳ ליעזר אומ׳ רביעית מים שאובים
*בתחילה פוסלים את המקוה *ושלשת לוגים על *פי המים וחכמים אומרים
10 בין בתחילה בין בסוף *שיעורן *כשלשת לוגין׃ ה מקווה שיש בו שלש גומות של
מים שאובים של לוג לוג אם ידוע שנפל לתוכו ארבעים *סאה *המים כשרים
עד שלא *יגיעו לגומא השלישית כשר ואם לאו פסול *ר׳ שמעון מכשיר מפני שהוא
כמקוה סמוך למקווה׃ ו המשנק את הטיט לצדדים *ומשך *ממנו *שלשת לוגים- [margin: כשר היה תולש ומשכו ממנו שלשת לוגים-]
פסול *ר׳ שמעון מכשיר מפני שלא נתכוון לשאוב׃ ז המניח *קינקנים
15 בראש הגג לנגבן ונתמלו מים ר׳ ליעזר אומ׳ אם עונת *הגשמים *היא *או אם יש במעט
מים בבור ישבר ואם לאו לא ישבר ר׳ יהושע אומ׳ בין כך ובין כך ישבר או יכפה
אבל לא יערה׃ ח השייד שסכה עציץ בבור ונתמלא מים אם היו המים צפים
על גביו כל *שהן ישבר ואם לאו לא ישבר דברי ר׳ ליעזר ר׳ יהושע אומר בין
כך ובין כך ישבר׃ ט המסדר קינקנים בתוך הבור ונתמלו מים אף על פי
20 שבלע הבור את מימיו הרי זה ישבר׃ י מקווה שיש בו ארבעים סאה
מים וטיט ר׳ ליעזר אומ׳ מטבילים במים ואין מטבילי׳ בטיט ר׳ יהושע אומר
*בטיט ובמים באיזה טיט מטבילים בטיט שהמים צפים על גביו *אם היו המים מצד
אחד מודה ר׳ יהושע שמטבילים במים ואין מטבילים בטיט׃ יא באיזה טיט
אמרו בטיט שהקנה יורד מאיליו דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר מקום שאין
25 קנה *מידה עומד *אבא אליעזר בן *דלעיי אומר מקום *שהמשקלות יורדות ר׳ ליעזר
אומ׳ היורד בפי *חבייה ר׳ שמעון אומ׳ הנכנס בשפופרת הנוד ר׳ לעזר בר׳ צדוק אומר
הנימדד בלוג׃ הל׳ יא פרק ג ר׳ יוסי אומ׳ שני מקוות שאין בהם
ארבעים סאה *ונפל לזה לוג ומחצה ולזה לוג ומחצה
*נתערבו כשרים מפני שלא נקרא עליהם שם פסול אבל מקווה שאין בו ארבעים סאה
30 ונפלו *שלשת לוגים *ונחלקו לשנים פסול מפני שנקרא *עליהם שם פסול *ר׳ יהושע

* כן הוא בכתיבת היד.

מכשיר *של יהושע אומ כל מקווה שאין בו ארבעים סאה ונפלו לו *שלשת לוגים וח/
וחסר אפילו *קורטוב כשר מפני שחסרו *בו שלשת לוגים וחכמים אומרי' לעולם הוא
בפסולו עד שיצא ממנו מלואו ועוד״ ב׳ כיצד הבור שבחצר ונפלו לו שלשת לוגים
לעולם הוא בפסולו עד שיצא ממנו מלואו ועוד או עד שיעמיד בחצר
ארבעים סאה ויטהרו העליונים *את התחתונים ר' לעזר בן עזריה פוסל אלא אם כן
פקק״ ג׳ בור *שהיה מלא מים שאובים והאמה נכנסת לו *ויוצא ממנו לעולם
הוא בפסולו עד שיתחשב שלא *נשתיירו מן הראשונים *אלא שלשת לוגים
שנים שהיו מטילים למקווה זה לוג ומחצה וזה לוג ומחצה *השוקט את כסותו והמטיל
ממקומות הרבה *ר' עקיבה מכשיר וחכ' פוסלים אמ ר' עקיבה לא אמרו מטילים אלא
*מיטיל אמרו לו לא כך ולא כך אמרו אלא שנפלו לו שלשת לוגים״ ד׳ מכלי אחד
משנים משלשה מצטרפים ומארבעה *אינם מצטרפים בעל קרי החולה
שנפלו עליו תשעת קבים מים וטהור שנפלו על ראשו ועל רובו שלשת לוגים
מים שאובים מכלי אחד משנים משלשה מצטרפין *ומארבעה *אינן מצטרפים
במי דברים אמורים בזמן שהתחיל השני עד שלא *הספיק הראשון *במי דברים
אמורים בזמן שלא נתכוון לרבות אבל אם נתכוון לרבות אפילו *קורטוב בכל *שנה
מצטרפים *בשלשת לוגים״ הל' ד' פרק ד' המניח כלים תחת
הצינור אחד כלים גדולים ואחד כלים קטנים
אפי' כלי גללים *אפילו כלי אבנים כלי אדמה פוסלים את המקווה אחד המניח ואחד
*השכח כדברי בית שמיי *בית הלל מטהרין *בשכח בחצר אמ ר' מאיר נימנו ורבו
בית שמיי על בית הלל ומודים *בשכח בחצר שהוא טהור אמ ר' יוסי עדיין מחלוקת
במקומה*״ ב׳ המניח טבלה תחת הצינור אם יש לה *ליזוויז פוסלת את המקוה
ואם לאו אינה פוסלת את המקוה זקפה *לירוח בין כך ובין כך אינה
פוסלת*״ ג׳ החוטט *בציבור לקבל צרורות בשל עץ כל שהוא *בשל חרס רביעית
ר' יוסי אומ אף בשל חרס כל שהוא לא אמרו רביעית אלא בשברי כלי חרס
היו צרורות מתגלגלים *לתוכו פוסלים את המקוה ירד לתוכו עפר *וניגבס כשר
סילון שהוא צר מיכן ומיכן ורחב מן האמצע אינו פוסל *שלא נעשה לקבלה״
ד׳ מים שאובים ומי גשמים *שמתערבים בחצר ובעוקה *על מעלות המערה אם
רוב מן הכשר כשר ואם רוב מן הפסול פסול מחצה למחצה פסול אמתי בזמן
שמתערבים עד שלא יגיעו למקוה היו מקלחים בתוך המים אם ידוע שנפל לתוכו
ארבעים סאה מים כשרים עד שלא *ירדו לתוכו שלשת לוגים מים כשרים על

*.כן הוא בכתיבת היד.

שאובים שלא

שאובים כשר ואם לאו פסול״ ה השוקת שבסלע אין ממלים *בה ואין מקדשים
בה *אין מזין ממנה *אינה צריכה צמיד פתיל ואינה פוסלת את המקוה
היתה כלי וחיברה בסיד ממלים בה ומקדשים בה ומזים ממנה וצריכה צמיד
פתיל ופוסלת את המקוה ניקבה מלמטן או מן הצד *אם אינה יכולה לקבל *מהן
5 מים כל שהן כשירה *כמה *יהא בנקב כשפופרת הנוד אמ׳ ר׳ יהודה בן בתירה מעשה
בשוקת יהוא שהיתה בירושלם והיתה נקובה כשפופרת הנוד והיו כל *טהרות שבירושלם
*נעשות על גבה ושלחו בית שמיי ופחתוה שבית שמיי אומ׳ עד *שיפחת רובה״

הל׳ ה פרק ה

מעיין שהעבירו על גבי השוקת פסול העבירו על
גבי *השפה כל שהוא כשר חונה לה שהמעיין מ/
10 מטהר בכל שהוא העבירו על גבי ברכה והפסיקו הרי *זה כמקוה חזר והמשיכו
פסול לזבים ולמצורעים ולקדש מהם מי חטאת עד שידע שיצאו הראשונים״
ב העבירו על גבי כלים או על גבי ספסל ר׳ יהודה אומ׳ הרי הוא כמות שהיה
ר׳ יוסי אומ׳ הרי הוא כמקוה ובלבד שלא יטביל על גבי *ספסל״ ג מעיין
שהוא *מושך כנדל וריבה עליו והמשיכו הרי הוא כמות שהיה היה עומד
15 וריבה עליו והמשיכו שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעיין להטביל בו *כל שהוא״
ד ¶הזוחלים כמעיין והנוטפים כמקוה העיד ר׳ צדוק על הזוחלים שרבו על
הנוטפים שהן כשרים ונוטפים שעשאן זוחלים *הסומך אפי׳ מקל אפילו קנה
אפילו זב *אפילו זבה יורד וטובל דברי ר׳ יהודה ר׳ יוסי אומ׳ כל דבר שהוא מקבל
טומאה אין *מזחלים בו״ ה ¶כל הימים כמקוה ש׳ ולמקוה המים קרא ימים
20 דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ הים הגדול כמקוה לא נאמר ימים אלא שיש
בו מיני ימים הרבה ר׳ יוסי אומ׳ כל הימים מטהרים בזוחלים *ופוסלים לזבים ול/
ולמצורעים ולקדש מהם מי חטאת״ ו גל שנתלש ובו ארבעים סאה *נפל על
האדם ועל הכלים טהורים כל מקום שיש בו ארבעים סאה טובלים ומטבילים
מטבילים בחריצים *ובנענים *ובפירסת *חמור המעורבת בבקעה בית שמיי אומ׳
25 מטבילים בחרדלית בית הלל אומ׳ אין מטבילים ומודים שהוא גודר כלים וטובל בהם
וכלים שגדר בהם לא הוטבלו״

הל׳ ו פרק ו

כל שמעורב למקוה
כמקוה *‧*חוררי המערה *וסירקי המערה *מטבילין בהן
*כמה שהן *עוקות המערה אין מטבילין בה אלא אם כן היתה נקובה כשפופרת נ
הנוד אמ׳ ר׳ יהודה אימתי בזמן שהוא מעמדת עצמה *ואם אינה מעמדת עצמה מ׳
30 מטבילים בה *כמה שהיא״ ב דלי שהוא מלא כלים *והטבילו הרי אלו טהורים

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כאן נשתנו סדרי המשנה מאשר הם בדפוס.

‧ בר״ש השנית אשר במלה הזאת יש נקדה; ואולי טעמה להסיר האות לגמרי.

*אם לא טבל *הרי *אלו מעורבים עד שהוא מעורבים *בשפופרת הנוד״ ג שלשה
מקוות בזה עשרים *ובזה עשרים* בזה עשרים סאה מים שאובים והשאוב
מן הצד *ירדו שלשה וטבלו בהם ונתערבו המקוות טהורים והטובלים טהורים
היה השאוב באמצע *ירדו שלשה וטבלו בהם ונתערבו המקוות כמות שהיו והטובלים
5 כמות שהיו״ ד הספוג והדלי שהיו בהם *שלשת לוגים מים *נפלו למקווה לא פסלוהו
שלא אמרו אלא שלשת לוגים שנפלו״ ה השידה והתיבה שבים אין
מטבילים בהם אלא אם כן היו נקובים כשפופרת הנוד ר̄ יהודה אומ̇ בכלי
גדול ארבעה טפחים ובקטן רובו אם היה שק או קופה *אין מטבילים בהם *במה שהן
מפני שהמים מעורבין היו נתונים תחת הכינור אינם פוסלים את המקוה אלא
10 מטבילים אותם ומעלין אותם כדרכן״ ו גסטרה שבמקוה והטביל בה את
הכלים טהרו *המים צפים על גבן כל שהן טהורים מעיין *שהוא יוצא מן התנור
וירד וטבל בתוכו הוא טהור וידיו טמאות *אם היו על גביו רוס ידיו אף ידיו טהורות״
ז עירוב *המקוות כשפופרת הנוד כעובייה *כמלא כשתי אצבעות חוזרות
למקומן ספק *שהיא כשפופרת הנוד *וספק שאינה *פסולה מפני שהיא מן התורה
15 וכן כזית מן המת *וכן כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ כל שיעמוד בשפופרת
הנוד ממעטה רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שהוא מבריית המים טהור״ ח
מטהרים את *המקוות העליון מן התחתון והרחוק מן הקרוב כיצד מביא
סילון של חרס או של אבר ומניח ידו תחתיו עד שהוא מתמלא מים *מושכו ומשיקו
אפילו כשערה דיין היה בעליון ארבעים סאה ובתחתון אין כלום ממלא בכתף ונותן
20 לעליון עד שירדו לתחתון ארבעים סאה״ ט כותל שבין שני מקוות שניסדק
*לשתי מצטרף ולערב *אינו מצטרף עד שיהא במקום אחד כשפופרת
הנוד ר̄ יהודה אומ̇ חילוף הדברים נפרצו זה לתוך זה על רוס כקליפת השום ועל
רוחב כשפופרת הנוד״ י האביק שבמרחץ בזמן שהוא באמצע פוסל מן
הצד אינו פוסל מפני שהוא כמקווה סמוך למקווה דברי ר̄ מאיר וחכמ̇ אומ̇
25 אם מקבלת האמבטי רביעית עד שלא יגיעו לאביק כשר ואם לאו פסול ר̄ *לעזר
בר̄ צדוק אומ̇ אם מקבל האביק כל שהוא פסול״ יא המטהרת שבמרחץ התחתונה
מלאה שאובים והעליונה מלאה כשרים אם יש כנגד הנקב שלשת לוגים
פסול *וכמה יהא בנקב *ויהא בו שלשת לוגים אחד משלש מאות ועשרים לבריכה
דברי ר̄ יוסי *ר̄ לעזר אומ̇ אפילו התחתונה מלאה כשרים והעליונה מלאה שאובים
30 ויש *כנגד הנקב שלשת לוגים כשר שלא אמרו אלא *לשלשת לוגים שנפלו״ הל̇ יא

* כן הוא בכתיבת היד.

פרק

פרק ז יש מעלים את המקוה ולא פוסלים פוסלים ולא מעלים לא *מועלים
ולא פוסלים אילו מעלים ולא פוסלים השלג והברד והכפור והגליד
והמלח *וטיט *הנדוק אמ׳ ר׳ עקיבה היה *ישמעאל דן כנגדי לומר השלג אינו מעלה את
המקוה והעידו אנשי מֵידְבָא משמו שאמר להם לאו והביאו שלג ועשו מקווה *כתחילה
5 ר׳ יוחנן בן נורי אומ׳ אבן הברד כמים״ ב כיצד מעלים ולא פוסלים מקוה
שיש בו ארבעים סאה חסר אחת נפל מהם סאה לתוכו *והעלתו נמצאו מעלים
ולא פוסלים״ ג אלו פוסלים ולא מעלים המים בין טמאים בין טהורים *מי כ/
כבשים ומי שלקות *והתמר עד שלא החמיץ״ ד כיצד פוסלים ולא מעלים
מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר *קורטוב *נפל מהם קורטוב לתוכו *והעלהו
10 פוסלו *לשלשת לוגים אבל שאר המשקים ומי פירות והציר והמורייס *והתמר *עד
*שלא החמיץ פעמים מעלים ופעמים אינן מעלים כיצד *מעלין *ולא *פוסלים מקוה
שיש בו ארבעים סאה חסר אחת נפל *מהם *סאה לתוכו *והעלתו היו בו ארבעים סאה
נתן סאה ונטל סאה הרי זה כשר״ ה הדיח בו סלי *זתים וסלי ענבים ושינו את
מראיו כשר ר׳ יוסי אומ׳ מי הצבע פוסלים אותו בשלשת לוגים ואין פוסלים
15 אותו בשינוי מראה נפל לתוכו יין *ומוהל ושינו את מראיו פסול כיצד יעשה ימתין*
עד שירדו גשמים ויחזרו מראיהם למראה המים היו בו ארבעים סאה ממלא בכתף
ונותן לתוכו עד שיחזרו מראיהם למראה המים״ ו נפל לתוכו יין *ומוהל ושינו
*את מקצת מראיו *אין בו מראה מים ארבעים סאה הרי זה לא יטבול בו״
ז שלשת לוגים מים ונפל *לתוכו קורטוב יין והרי מראיהן כמראה היין ונפלו למקוה
20 *ולא פסלוהו שלשת לוגים מים חסר קורטוב *נפל לתוכן קורטוב חלב והרי מראיהם
כמראה המים ונפלו למקווה *ולא פסלוהו ר׳ יוחנן בן נורי אומ׳ הכל הולך אחר *הנראה״
ח מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות *וירדו שנים וטבלו זה אחר זה הראשון
טהור והשני טמא ר׳ יהודה אומ׳ אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים אף השני
טהור״ ט הטביל בו את *הסגוס והעלהו *ומקצתו נוגע במים טהור הכר והכסת
25 של עור כיון שהגביה *את שפתותיהן מן המים המים שבתוכן שאובים כיצד
יעשה מטבילן ומעלה אותן דרך שוליהם״ י הטביל בו את המיטה אף על פי
שרגליה שוקעות בטיט העבה טהורה מפני שהמים מקדמים מקוה שמימיו
*מרדדים כובש אפילו חבילי עצים אפילו חבילי קנים כדי שיתפחו המים *יורד וטובל
מחט שהיא נתונה על מעלות המערה היה מוליך ומביא במים כיון שעבר עליה הגל
30 טהורה״ הל׳ י פרק ח ארץ ישראל טהורה ומקוותיה טהורים מקוות

* כן הוא בכתיבת היד.

העמים שבחוצה לארץ כשרים לבעלי קריים אפילו ניתמלו בקילון *את שבארץ ישראל
*ואת שחוץ למפתח כשרים אף לנידות *שלפנים מן המפתח כשרים לבעלי קריים
ופסולים לכל הטמאים ר' *לעזר או' הקרובים לעיר ולדרך טמאים מפני הכביסה
והרחוקים טהורים׃ ב אילו בעלי קריים שהן צריכים טבילה ראה מים חלוקים
5 או עכורים *בתחילה   טהור באמצע *ועד סוף טמא מתחילה ועד סוף טהור
לבנים ונמשכים טמא ר' יוסי או' *הלבנים כעכורים׃ ג המטיל טיפים עבות
מתוך האמה טמא דברי ר' לעזר חסמה המהרהר   בלילה ועמד ומצא
בשרו חם טמא הפולטת *שכבת זרע ביום השלישי טהורה דברי ר' לעזר בן עזריה
ר' ישמעאל או' פעמים שהן ארבע עונות פעמים שהן חמש פעמים שהן *שש רבי
10 *עקיבה אומר לעולם חמש׃ ד נכרית שפלטה שכבת זרע מישראל טמאה
*ובת ישראל שפלטה שכבת זרע   מן הנכרי טהורה האשה ששימשה *את ביתה
וירדה וטבלה ולא כיבדה את הבית כאילו לא טבלה בעל קרי שטבל ולא הטיל את
המים *כשייטיל את המים טמא ר' יוסי או' בחולה ובזקן טמא בילד ובבריא טהור׃
ה נידה שנתנה מעות בפיה וירדה וטבלה *טהרה מטומאתה אבל טמאה היא
15 על גב רוקה נתנה שערה בפיה קפצה ידה קירצה שפתותיה כאילו לא טבלה
האוחז באדם ובכלים ומטבילן טמאים ואם הדיח את ידו במים טהורים ר' שמעון
או' *עד *שירפה שיבאו בהם *המים בית הסתרים *ובית הקמטים אינן צריכין שיבואו
בהם *המים׃ הל' ה

פרק ט

אילו חוצצים באדם חוטי צמר וחוטי
פשתן והרצועות   שבראשי הבנות ר' יהודה או' של צמר
20 ושל שער אינן חוצצים מפני שהמים באים בהם׃ ב *קילקי הלב והזקן ובית
הסתרים באשה לפלוף שחוץ לעין *וגלד שחוץ   למכה והרטיה שעליה
*ושרף היבש וגלדי צואה שעל בשרו ובצק שתחת הצפורן והמלמולים וטיט היון *טיט
היוצרים וגין יוני אי זה הוא טיט היון זה טיט הבורות ש' ויעלני מבור שאון מטיט
היון׃ ג טיט היוצרים *כשמועו ר' יוסי מטהר בשל יוצרים ומטמא בשל *מדקה
25 וגין   יווני אילו יתדות הדרכים שאין טובלים בהם ולא מטבילים אותן כ
ושאר כל הטיט מטבילים בו כשהוא לח *לא יטבול באבק שעל רגליו לא *יטביל את
*הקומקמוס *בפיחמין אלא אם כן שפשף׃ ד אילו *שאינן חוצצים קילקי הראש
ובית *השיחי ובית הסתרים באיש ר' *לעזר   או' אחד האיש ואחד האשה כל
המקפיד עליו חוצץ *ושאינו מקפיד עליו *אינו חוצץ׃ ה לפלוף שבעין וגלד שעל
30 המכה ושרף הלח ולכלוכי צואה שעל בשרו וצואה   שתחת הצפורן וצפורן

* כן הוא בכתיבת היד.

המדולדלת

המדולדלת כשות של קטן לא *מיטמא ולא מטמא *הקרוס שעל המכה טמא ומטמא״
ו׳ אילו חוצצים בכלים הזפת והמור בכלי זכוכית בין מבפנים בין מבחוץ על
השלחן ועל הטבלה ועל הדרגש על הנקיים חוצצים ועל הבלוסים אינן חוצצים
על מיטות בעל הבית חוצץ על של עני אינו חוצץ על אכוף של בעל הבית חוצץ
5 ועל של *זיקקים אינו חוצץ *על המרדעת חוצץ רבן שמעון בן גמליא׳ אומר עד כאסר
האטלקי״ ז׳ על הבגדים מצד אחד אינו חוצץ משני צדדים חוצץ ר׳ יהודה
*אמר משם ר׳ ישמעא׳ אף מצד אחד ר׳ יוסי אומ׳ *בכווים מצד אחד ושל בור
משני צדדין״ ח׳ מטפחת של זפתים ושל יוצרים ושל מפסלי אילנות *אינן חוצצים
ר׳ יהודה אומ׳ אף של קייצים כיוצא בהם זה הכלל כל המקפיד עליו חוצץ ושאינו
10 מקפיד עליו אינו חוצץ״ הל׳ ח׳ פרק י׳ כל ידות הכלים שהכניסן
שלא כדרכן או שהכניסן כדרכן ולא *מירקן או
שמירקן ונשברו הרי אלו חוצצים כלי שהטבילו דרך פיו כאילו לא טבל הטבילו ל
כדרכו בלא זיבורית עד שיטנו על צידו כלי שהוא צר מיכן ומיכן ורחב מן האמצע
אינו טהור עד *שייטנו על צידו צלוחית שפיה *שוקעת אינה טהורה עד *שייטנה מצדם
15 *קלמרין *אינה טהורה עד *שיקבנה מצידה *וקולמרין של יוסף הכהן היתה נקובה מ׳
*מצידה״ ב׳ הכר והכסת של עור הרי אלו צריכים *שיבאו בהם המים כסת
עגולה *הכדור *והאימון והקמיע *ותפילה אינן צריכים *שיבואו בהם המים
זה הכלל כל שאין דרכו להכנים ולהוציא טובלין סתומים״ ג׳ אילו שאינם צריכים
*שיבואו בהם המים קשרי העני *והנומין וקבע של סנדל ותפלה של ראש
20 בזמן שהיא חוצה ושל זרוע בזמן שאינה עולה ויורדת *ואוזני החמת ואוזני *התורמל
אילו שהן צריכים שיבואו בהם המים הקשר *שבפיקרסים ושבכתף ושפה של סדין
צריך למתח ותפילה של ראש בזמן שאינה חוצה ושל זרוע בזמן שהיא עולה ויורדת
*ושנץ של סנדל ובגדים שהטבילן מכובסים עד *שיבעביעו הטבילן נגובים עד
*שיבעביעו ויכוחו *מיביעבוען״ ד׳ כל ידות הכלים שהן ארוכים ועתיד *לקוצן
25 מטבילן עד מקום המידה רבי יהודה אומ׳ עד *שיטביל את כולו שלשלת
דלי גדול ארבעה טפחים ושל קטן עשרה מטבילן עד מקום המידה ר׳ טרפון אומ׳ עד
שיטביל את כל הטבעת הקבל שהוא קשור בקופה אינו חיבור אלא אם *תפר״
ה׳ בית שמיי אומרי׳ אין מטבילין* לא חמים* בצונין ולא *צונים בחמים* ולא יפים ברעים
ולא רעים ביפים בית הלל אומ׳ מטבילים כלי שהוא מלא משקים והטבילו כאילו
30 לא טבל *כלי מלא מי רגלים רואים אותו כאילו הן מים מלא מי חטאת עד שירבו המים

* כן הוא בכתיבת היד.

על מי חטאת ר׳ יוסי אומ׳ אפילו כלי מחזיק כור ואין בו אלא רביעית כאילו לא
טבל״ ו כל האכלים מצטרפים לפסול את הגויה בכחצי פרס כל המשקים
מצטרפים לפסול את הגויה ברביעית זה חומר בשותה משקים טמאים מבמקוה
*שעשה בו שאר *משקים *במים״ ז אכל אכלים טמאים ושתה משקים טמאים
5 טבל והקיאן טמאים מפני שאינן טהורין בגוף שתה מים טמאים טבל והקיאן
טהורים מפני שהן טהורים בגוף בלע טבעת טהורה נכנס לאהל המת היזה ושנה
וטבל *הקיאה הרי היא כמות *שהיית בלע טבעת טמאה טובל ואוכל *בתרומתו ה/
הקיאה טמאה וטימאתו חן שהוא תחוב באדם בזמן שהוא נראה חוצן ואם אינו
נראה טובל ואוכל בתרומתו״ הל׳ ז
10 חסילה מסכתא״

מסכת נדה פרק ראשון

שמיי אומ׳ כל הנשים
דיין שעתן הלל אומר
מפקידה לפקידה *אפילו לימים הרבה וחכמ׳ אומרי׳ לא כדברי זה ולא כדברי זה
15 אלא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה ומפקידה לפקידה ממעטת
על יד מעת לעת *וכל אשה שיש לה וסת דייה שעתה המשמשת בעדים הרי זו
כפקידה *ממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה״ ב כיצד דייה
שעתה היתה יושבת במיטה ועסוקה בטהרות *פרשה *וראת היא טמאה
*וכולם טהורות אף על פי שאמרו מטמא מעת לעת אינה מונה אלא משעה *שראת״
20 ג ר׳ ליעזר אומ׳ ארבע נשים דיין שעתן בתולה *ומעוברת מניקה וזקינה אמ׳
ר׳ יהושע *לא שמעתי אלא בתולה אבל הלכה *כדברי ר׳ ליעזר״ ד אי
זו היא בתולה כל שלא *ראת דם מימיה אף על פי *נשואה מעוברת משיודע
עוברה מניקה *משתגמול את בנה נתנה בנה למניקה *וגמלתו או מת ר׳ מאיר אומ׳
*מטמא מעת לעת וחכ׳ אומ׳ דייה שעתה״ ד אי זו היא זקינה כל שעברו עליה
25 שלש עונות סמוך לזקנתה ר׳ ליעזר אומר כל אשה שעברו עליה שלש עונות
דייה שעתה ר׳ יוסי אומ׳ מעוברת ומניקה שעברו עליהם* שלוש עונות דיין שעתן״
ה במה אמרו דייה שעתה בראייה הראשונה אבל בשנייה *מטמא מעת לעת
ואם *ראת *את הראשונה מאונס אף *בשנייה דייה שעתה״ ו אף על פי
שאמרו דייה שעתה צריכה להיות בודקת חוץ מן הנידה והיושבת על דם טוהר
30 *והמשמשת בעדים חוץ *מן *היושבת על דם טוהר ובתולה שדמים טהורים *פעמים

* כן הוא בכתיבת היד.

*היא

היא צריכה להיות בודקת בשחרית ובין השמשות ובשעה שהיא עוברת לשמש
את ביתה *יתירות עליהם *הכהונות בשעה שהן אוכלות בתרומה ר׳ יהודה או׳
אף בשעת *עבירתן מלאכל בתרומה״ **הל׳ ז׳** **פרק ב׳** כל היד המרבה
לבדוק בנשים *משובחות ובאנשים תיקצץ החרשת והשוטה
5 והסומא *וכל *מי שניטרפה דעתה אם יש *להם פקחות *מתקינות אותן *ואוכלות בתרומ׳
דרך בנות ישראל משמשות בשני *עידין אחד לו ואחד לה *הצניעות *מתקינות להן
שלישי *ואחד *להתקין את הבית״ **ב׳** *נמצאו על שלו טמאים וחייבין *בקרבן נמצא
על שלה *אביתום טמאים וחייבים *בקרבן נמצא על שלה לאחר זמן טמאים
*בספק ופטורין מן הקרבן״ **ג׳** אי זה *הוא *לאחר זמן כדי שתרד מן המיטה ותדיח
10 את פניה ואחר כך *מטמא מעת לעת ואינה *מטמא את בועלה ר׳ עקיב׳
או׳ *מטמא את בועלה*״ **ד׳** כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן הבאים מן
הדרך נשיהם *לבד בחזקת טהרה בית שמיי או׳ צריכה שני עדים על כל
תשמיש ותשמיש או תשמש לאור הנר בית הלל או׳ דייה *שני עדים כל הלילה״
ה׳ משל משלו חכמים באשה החדר *והפרוזדור והעלייה דם החדר טמא נמצא
15 *בפרוזדור ספיקו טמא *שחזקתו מן המקור״ **ו׳** חמשה דמים טמאים
באשה האדום והשחור וכקרן *כורכום וכמימי אדמה *וכמוג בית שמיי אומר׳
אף *במימי תלתן *ובמימי בשר צלי *בית הלל מטהרים *והירוק עקביה בן ¶מהללאל
מטמא וחכ׳ מטהרים אמ׳ ר׳ מאיר אם אינו מטמא משם כתם מטמא משם *משקים
ר׳ יוסי או׳ לא כך ולא כך״ **ז׳** אי זה הוא *האדום כדם המכה *השחור כחרת
20 *דיהא מיכן טהור וכקרן *כורכום כברור *שיש בו וכמימי אדמה מבקעת
בית כרם *מנף מים *וכמוג שני חלקים מים ואחד יין מן היין השרוני״ **הל׳ ז׳**

פרק ג׳ המפלת חתיכה אם יש עמה דם טמאה ואם
לאו טהורה ר׳ יהודה או׳ בין כך ובין כך טמאה״ **ב׳**
המפלת כמין קליפה כמין *שעורה כמין עפר כמין *יבהושין אדומים *תטל למים
25 אם *נמהו טמאה המפלת כמין דגים *וחגבים שקצים *ורמשים אם יש עמהם דם
טמיאה ואם לאו טהורה המפלת *כמין בהמה חייה ועוף בין טמאים בין טהורים אם
זכר תשב לזכר ואם נקבה תשב לנקבה *אין ידוע תשב לזכר ולנקבה דברי ר׳ מאיר
וחכ׳ או׳ כל שאין בו מצורת האדם אינו וולד״ **ג׳** המפלת שפיר מלא מים מלא
דם מלא *גניניס אינה חוששת לוולד *אם היה מרוקם תשב לזכר ולנקבה״
30 **ד׳** המפלת סנדל או *שיליה תשב לזכר ולנקבה שליה בבית הבית טמא לא שהשליה

* כן הוא בכתיבת היד
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 1.

וָלָד אלא שאין שליה *שאין *עמה וולד ר̇ שמעון אומ̇ נימוק הוולד עד שלא יצא״

ה̇ המפלת טומטום *ואדרוגינס תשב לזכר ולנקבה טומטום וזכר *אדרוגינס

וזכר תשב לזכר ולנקבה טומטום ונקבה *אדרוגינס ונקבה תשב לנקבה

בלבד יצא מחותך או מסורס משיצא רובו הרי *זה כילוד יצא כדרכו עד שיצא

5 רוב ראשו *אי זה הוא רוב ראשו *משתצא *פרקתו״ ו̇ המפלת ואין ידוע מה הוא

תשב לזכר ולנקבה *אם ידוע אם וולד היה *תשב לזכר ולנקבה ולנידה המפלת

*יום ארבעים אינה חוששת לוולד *יום ארבעים ואחד תשב לזכר *ולנידה ר̇ ישמעאל

אומ̇ יום ארבעים ואחד תשב לזכר *ולנקבה יום שמונים ואחד תשב לזכר ולנקבה

ולנידה שהזכר נגמר לארבעים ואחד *ונקבה לשמונים ואחד וחכ̇ אומ̇ אחד בריית

10 *זכר ואחד בריית *נקבה זה וזה לארבעים ואחד״ הל̇ ו̇ פרק ד̇

בנות *הכותים נידות מעריסתן *הכותים מטמים

משכב תחתון כעליון מפני שהן בועלי נידות והן *יושבות על כל דם *אין חייבים

*עליהם על ביאת *המקדש ואין שורפים עליהם את התרומה מפני שטומאתן *בספק״

ב̇ בנות *הצדוקים בזמן שנהגו ללכת בדרכי *אבותם הרי הן ככותיות פרשו

15 ללכת בדרכי ישראל הרי הן *כישראל ר̇ *יוסה אומ̇ לעולם הן כישראל עד

שיפרשו ללכת בדרכי *אבותם״ ג̇ דם נכרית ודם טהרה של מצורעת בית

שמיי מטהרים *בית הלל אומרי̇ כרוקה וכמימי רגליה דם יולדת שלא

טבלה בית שמיי אומ̇ כרוקה וכמימי רגליה *בית הלל אומ̇ מטמא לח ויבש ומודים

ביולדת בזוב *שהוא *מטמא לח ויבש״ ד̇ המקשה נידה *קישת *שלשת ימים

20 בתוך אחד עשר *שפת מעת לעת וילדה הרי זו *כיולדת בזוב דברי ר̇ ליעז̇

ר̇ יהושע אומ̇ לילה ויום *בלילי שבת *וביומו *ששפת מן הצער *אבל לא מן הדם״

ה̇ כמה הוא קישויה ר̇ מאיר אומ̇ אפילו ארבעים *חמשים יום ר̇ יהודה אומ̇ דיי̇ה

*חודשה ר̇ *יוסי ור̇ שמעון אומ̇ אין קישוי *יתר משתי שבתות״ ו̇ המקשה

בתוך שמונים של נקבה כל דמים שהיא רואה טהורים עד שיצא הוולד *ר̇

25 ליעזר מטמא אמרו לו לר̇ אליעזר *מה *אם במקום שהחמיר בדם השופי הקל בדם

הקושי מקום שהקל בדם השופי אינו דין שנקל בדם הקושי אמ̇ להם דיו לבא מן

הדין להיות כנדון ממה הֵקל עליה מטומאת *זבה אבל *היא טמאה טומאת נידה״

ז̇ כל אחד עשר בחזקת טהרה ישבה לה ולא בדקה שגגה נאנסה הזידה ולא בדקה

*הרי זו טהורה הגיעה שעת ווסתה ולא בדקה הרי זו טמאה ר̇ מאיר אומ̇ אם היתה

30 במחבא *הגיע שעת ווסתה ולא בדקה הרי זו טהורה *שחרדה מסלקת את הדמים

* כן הוא בכתיבת היד

אבל

הל׳ ז
פרק ה

אבל ימי הזב והזבה ושומרת יום כנגד יום הרי *זו בחזקת טומאה״
יוצא דופן אין יושבים עליו ימי טומאה וימי
טהרה ואין חייבים עליו קרבן ר׳ שמע׳ אומ׳ הרי זה כילוד
כל הנשים *מיטמות בבית החיצון ש׳ דם יהיה זובה בבשרה אבל הזב ובעל קרי
5 אינן מטמים עד שתצא טומאתן לחוץ״ ב היה אוכל בתרומה והרגיש שנזדעזעו
איבריו אוחז באמה ובולע את התרומה *ומטמא בכל *שהן אפילו *בכעין
החרדל ובפחות מיכן״ ג תינוקת בת יום אחד *מיטמא בנידה *ובת עשרת ימים
*בזיבה תינוק בן יום אחד מיטמא בזיבה *מיטמא בנגעים *מטמא בטמא
מת *זוקק לייבום ופוטר מן הייבום *מאכיל בתרומה ופוסל מן התרומה ¶ונוחל
10 ומנחיל *ההורגו חייב והרי הוא לאביו ולאמו ולכל קרוביו כחתן שלם״ ד בת
שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה ואם בא עליה *הייבם *קנייה וחייבים
עליה משם אשת איש *ומטמא את בועלה לטמא משכב תחתון כעליון נשאת
לכהן תאכל בתרומה בא עליה אחד *מכל הפסולים פסלה מן הכהונה בא עליה
אחד מכל העריות *האמורים בתורה *מתים על *ידיה והיא פטורה פחות מיכן כנותן
15 אצבע בעין״ ה בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנייה ואינו נותן גט
עד שיגדיל *מטמא בנידה לטמא משכב תחתון כעליון ופוסל ואינו מאכיל*
ופוסל את הבהמה מעל גבי המזבח *והיא נסקלת על *ידיו ואם בא על אחת ¶מכל
העריות האמורות בתורה *מיתות על *ידיו והוא פטור״ ו בת אחת עשרה
שנה ויום אחד נדריה נבדקים בת תשע׳ שתים עשרה שנה ויום אחד
20 נדריה קיימין ובודקין כל שתים עשרה *שנה ויום אחד נדריו נבדקים בן שלש עשרה
שנה ויום אחד נדריו קיימים ובודקים כל שלש עשרה קודם לזמן הזה אף על פי שאמרו
יודעים אנו לשם מי נדרנו *ולשם מי הקדשנו אין נדריהם *נדרים *ולא הקדישן הקדש
לאחר הזמן הזה אף על פי שאמרו א[י]ן אנו יודעים לשם מי נדרנו *ולשם מי הקדשנו
*נדריהם *נדרים והקדישן הקדש״ ז משל משלו חכמים *פגה בוחל ונמל פגה
25 *עורה תינוקת בוחל אילו ימי *הנעורים בזו ובזו אביה זכאי במציאתה ובמעשה
ידיה *ובהפר נדריה נמל *כל *שבגרה *אין לאביה *בה רשות״ ח אי זו *היא *סימנה ר׳
יוסי הגלילי אומ׳ משיעלה הקמט תחת הדד ר׳ עקיבה אומ׳ משיטו הדדים
בן עזאי אומ׳ *משתשחיר הפטומת ר׳ יוסי אומ׳ כדי שיהא נותן ידו על העוקץ והוא
שוקע ושוהא לחזור״ ט בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות *יביא ראיה
30 שהיא בת עשרים *והיא אילונית לא חולצת ולא מתיבמת בן עשרים שנה שלא

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 1.

הביא שתי שערות יביא ראיה שהוא בן עשרים *והוא סריס לא חולץ ולא מיבם
אילו *כדברי בית הלל בית שמיי אומ' זהו זה בני שמונה עשרה ר' ליעזר אומר
הזכר כדברי בית הלל והנקבה כדברי בית שמיי שהאשה ממהרת לבוא לפני
האיש״ **הל' ט פרק ו'** בא סימן התחתון עד שלא בא העליון או
5 חולצת או מתיבמת בא העליון עד שלא בא התחתון
אף על פי *שאיפשר ר' מאיר אומ' לא חולצת ולא מתיבמת וחכ' אומ' או חולצת או
מתיבמת מפני שאמרו איפשר לתחתון לבוא עד שלא *יבוא העליון אבל *איפשר לעליון
לבוא עד שלא *יבוא התחתון״ **ב** כיוצא בו כל כלי חרס *מכנים *ומוציא ויש ל
*שהוא מוציא ואינו מכנים כל אבר שיש בו צפורן יש בו עצם ויש שיש בו
10 עצם ואין בו צפורן״ **ג** כל *המטמא מדרס *מטמא טמא *טמא מת ויש *שהוא
*מטמא טמא מת ואינו *מטמא מדרס״ **ד** כל הראוי לדון דיני נפשות
ראוי לדון דיני ממונות ויש *שהוא ראוי לדון דיני ממונות *ואינו ראוי לדון
דיני נפשות״ **ה** כל הכשר *לדין כשר להעיד ויש *שהוא כשר להעיד ואינו כשר
*לדין״ **ו** כל *שהוא חייב במעשרות *מטמא טומאת אכלים ויש שהוא
15 *מטמא טומאת אכלים ואינו חייב במעשרות״ **ז** כל שהוא חייב בפיאה
חייב במעשרות ויש שהוא חייב במעשרות ואינו חייב בפיאה״ **ח** כל
שהוא חייב בראשית הגז חייב במתנות ויש שהוא חייב במתנות ואינו
חייב בראשית הגז״ **ט** כל שיש *בו ביעור יש לו שביעית ויש שיש לו שביעית
ואין לו ביעור״ **י** כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין
20 לו קשקשת״ **יא** כל שיש לו קרנים יש לו טלפים ויש שיש לו טלפים ואין
לו קרנים״ **יב** כל הטעון ברכה לאחריו טעון *לפניו ויש שהוא טעון*
לפניו *ואינו טעון *לאחריו״ **יג** תינוקת שהביאה שתי שערות חייבת
בכל *מצות האמורות בתורה וחולצת או מתיבמת וכן *התינוק תינוק שהביא
שתי שערות חייב בכל מצות האמורות בתורה וראוי להיות בן סורר ומורה *משהביא
25 שתי שערות עד שיקיף זקן התחתון *אבל לא העליון אלא שדברו חכמים בלשון
נקייה תינוקת שהביאה שתי שערות איכה יכולה למאן ר' יהודה אומ' *משירבה
השחור״ **יד** שתי שערות האמורות בפרה ובנגעים *הן אמורות בכל מקום
¶כמה הוא שיעורן *כדי לכוף ראשן לעיקרן דברי ר' ישמעאל ר' *לעזר אומ'
כדי לקרוץ בצפורן ר' עקיבה אומ' כדי *שיהוא ניטלות בזוג הרואה כתם הרי זו מקולקלת
30 וחוששת משום זוב״ **טו** הרואה יום אחד עשר בין השמשות תחילת נידה וסוף

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ שלש תבות האלו אינן נמצאות לא במשנה שבמשניות ולא במשנה שבגמרא.

נידה

כידה תחלת זיבה וסוף זיבה יום ארבעים לזכר ויום שמונים לנקבה בין ל
השמשות לכולם הרי אלו טועות׳ אמ׳ ר׳ יהושע עד שאתם *מתקינים את השוטות
בואו ותקנו את הפקחות״ הל׳ טו׳ **פרק ז** דם הנידה ובשר המת
מטמאים לחים ומטמאים יבישים אבל הזוב
5 והכיאי והרוק והשרץ והנבלה *ושכבת זרע מטמים לחים *ואינן מטמים יבישים
*אם יכולים להשרות ולחזור לכמות *שהיו מטמים לחים ומטמים יבישים וכמה
היא *שוריתן בפושרים מעת לעת ר׳ יוסי אומ׳ בשר המת *שייבש ואינו יכול להשרות
ולחזור לכמות שהיה טהור״ **ב׳** השרץ שנמצא במבוי מטמא למפרע עד
שיאמר בדקתי את המבוי הזה *לא היה בו שרץ *וכן בשעת הכיבוד וכן
10 כתם שנימצא בחלוק מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את החלוק הזה לא היה
בו כתם *וכן בשעת כיבוס *מטמא בין לח בין יבש ר׳ שמע׳ אומ׳ היבש מטמא
למפרע והלח איכו מטמא אלא עד שעה שהוא יכול לחזור ולהיות לח״
ג׳ כל הכתמים הבאים מרקם טהורים ר׳ יהודה מטמא מפני שהן גרים
וטועין הבאין מבין *הגוים טהורים מבין ישראל ומבין הכותים ר׳ מאיר
15 מטמא וחכ׳ מטהרים מפני שלא נחשדו על כתמיהם **ד׳** כל הכתמים הנמצאים
בכל מקום טהורים חוץ מן הנמצאים בחדרים ובסביבות בית *הטמאות בית
הטמאות של כותים מטמים באהל מפני שהן קוברים שם את הנפלים ר׳ יהודה
אומ׳ לא היו קוברין אלא משליכן *והחיה גוררתן״ **ה׳** נאמנים לומר קברנו
שם את הנפלים או לא קברנו נאמנים *על הבהמה אם ביכרה *ואם לא ביכרה
20 נאמנים על ציון קברות *אבל אין נאמנים לא על הסככות *לא על הפרעות ולא
על *בית הפרס זה הכלל דבר *שהן חשודים בו אין נאמנים עליו״ הל׳ ה׳
פרק ח הרואה כתם על בשרה כנגד בית *תורפה טמאה
ושלא כנגד בית *תורפה טהורה על עקיבה ועל ראש גודלה טמאה
על שוקה ועל פרסותיה מבפנים טמאה מבחוץ טהורה *ראת על חלוקה מן החגור
25 ולמטן טמאה מן החגור ולמעלן טהורה *ראת על בית יד של חלוק אם מגיע כנגד
בית *תורפה *טמאה ואם לאו טהורה היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה כל מקום
שנמצא בו *דם *טמא מפני שהוא חוזר וכן *בפוליון״ **ב׳** ותולה בכל דבר שהיא
יכולה לתלות שחטה בהמה חייה ועוף *ונתעסקה בכתמים או שישבה בצד
העסוקים בהם הרגה מאכולת הרי זו תולה בה עד כמה היא תולה ר׳ *חנניה בן *אנטיגנס
30 אומר עד כגרים של פול *אף על פי שלא הרגה ותולה בבנה ובבעלה אם יש בה מכה

* כן הוא בכתיבת היד.

והיא יכולה להיגלע ולהוציא דם הרי זו תולה בה״ ג מעשה באשה אחת
שבאת לפני ר׳ עקיבה אמרה לו ראיתי כתם אמר לה שמא מכה *היה
בין אמרה לו הין *וקיית *או שמא יכולה להיגלע ולהוציא דם אמרה לו הין וטיהרה
ר׳ עקיבה ראה *תלמידים מסתכלים זה בזה אמר להן מה *לדבר קשה בעיניכם שלא
אמרו חכמי׳ *בדבר להחמיר אלא להקל ש׳ ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה
בבשרה *לא כתם עד שהוא נתון תחת הכר ונמצא עליו דם *אם עגול טהור אם
משוך טמא דברי ר׳ לעזר בר׳ צדוק״

פרק ט

הל׳ ג האשה שהיא
עושה צרכיה *וראת דם ר׳ מאיר אומ׳ אם עומדת
טמאה ואם יושבת טהורה ר׳ יוסי אומ׳ בין כך ובין כך טהורה״ ב איש ואשה
שעשו צרכיהם לתוך הספל ונמצא דם על המים ר׳ יוסי מטהר *ר׳ שמע׳
מטמא שאין דרך האיש להוציא דם אלא שחזקת דמים מן האשה״ ג השאילה
חלוקה לנכרית או לנידה הרי *זו תולה בה שלש נשים שלבשו *בחלוק אחד
או שישבו על ספסל אחד ונימצא עליו דם *כולם טמאות ישבו על ספסל של
אבן או על *האסטווה שבמרחץ ר׳ נחמיה מטהר *שר׳ נחמיה אומ׳ כל דבר שאינו
מקבל טומאה אינו מקבל כתמים״ ד שלש נשים שהיו ישנות במיטה אחת
ונמצא דם תחת אחת *מהם כולם טמאות בדקה אחת מהם *ומצאה
*טמא היא טמאה ושתים טהורות ותולות זו בזו *אם לא היו ראויות לראות רואין
אותן כאילו הן ראויות״ ה שלש נשים שהיו ישנות במיטה אחת ונימצא דם
תחת האמצעית כולם טמאות תחת הפנימית שתים הפנימיות טמאות
והחיצונה טהורה תחת החיצונה שתים החיצונות טמאות והפנימית טהורה אמ׳
ר׳ יהודה אימתי בזמן *שעלו דרך מרגלות המיטה אבל אם *לא *עלו שלשתן דרך
עליה כולם טמאות״ ו בדקה אחת מהם *ומצאה *טהור היא טהורה ושתים טמאות
*שתים *מצאו *טהור הן טהורות *והשלישית טמאה שלשתן ומצאו *טהור *שלשתן
טמאות למה הדבר דומה לגל טמא שנתערב *בשני גלים טהורים *בדקו אחד מהם
ומצאו טהור *הן טהורים *והשלישי טמא שלשתן ומצאו *טהור כולם טמאים דברי רבי
מאיר שר׳ מאיר אומ׳ כל דבר שהוא בחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד *שתודע
*לו *טהרתו וחכ׳ אומ׳ בודק עד *שהוא מגיע לסלע או לבתולה״ ז שבעה *סממנים
מעבירים על הכתם רוק תפל *מי גריסים *מי רגלים *נתר ובורית *קימוליא ואשלג
הטבילו ועשה על גביו טהרות העביר עליו שבעה *סממנים ולא עבר הרי זה צבע
הטהרות טהורות *אין צריך להטביל עבר או *שדהא הרי זה כתם *הטהרות טמאות

* כן הוא בכתיבת היד.

[וצריך]

וצריך להטביל״ ח אי זה הוא רוק תפל כל שלא טעם כלום מי גריסים לעיסת
גריסים של פול   שלוקת כפש מי רגלים *מי *רגלים שהחמיצו וצריך לכשכש
שלשה פעמים *בין כל *אחת ואחת העבירן שלא *כדרכן או שהעביר *שבעתן כאחת
לא עשה *כלום״ ט כל אשה שיש לה וסת דייה שעתה *אילו הן הווסתות *מפקהת
5 ומעטשת וחוששת   *פי כריסה *ושיפולי מיעיה ושופעת וכמין נמר *מורות
אוחזים אותה וכן כיוצא בהם *זה הכלל *כל שתקבע לה שלשה פעמים הרי *זו ווסת״
י   היתה *לימודת להיות רואה בתחלת *הווסת כל *טהרות *שעשת בתוך *הווסת
טמאות בסוף *הווסת כל *טהרות *שעשת בתוך *הווסת טהורות ר̇ יוסי אומ̇ אף
ימים ושעות ושתות״ יא היתה *לימודת להיות רואה עם הנץ החמה *אינו נ
10 *אסור אלא *עד הנץ   החמה ר̇ יהודה אומ̇ כל היום שלה״ יב היתה
*לימודת להיות רואה יום חמשה עשר *ושעת *יום עשרים זה וזה   אסורים
*שינת פעמים ליום עשרים זה וזה אסורים שינת שלשה פעמים ליום עשרים הותר
חמשה יוםׄ עשר וקבעה לה יום עשרים שאין *האשה קובעת לה ווסת עד שתקבענה שלשה
פעמים ואינה מטהרת מן הווסת עד שתעקר ממנה *שלשה פעמים״ יג נשים
15 *בבתולים כגפנים יש גפן שיינה אדום *יש גפן שיינה שחור *יש גפן   שיינה
מרובה יש גפן שיינה *ממועט ר̇ יהודה אומ̇ כל גפן יש בה יין ושאין בה יין זה *טרקוטי״

הל̇ יג   פרק י   תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וניסאת בית שמיי אומ̇
נותנין לה ארבעה לילות *בית הלל אומ̇ עד שתחייה
המכה הגיע זמנה לראות וניסאת בית שמיי אומ̇ נותנין לה לילה הראשון *בית הלל
20 אומ̇ עד מוצאי שבת ארבעה לילות *ראת ועודה בבית אביה בית שמיי אומ̇ נותנין
לה בעילת מצוה *בית הלל אומ̇ כל הלילה שלה״ ב נדה שבדקה עצמה *ביום השביעי*
*ומצאה *טהור *בין השמשות לא הפרישה *לאחר   ימים בדקה *ומצאה *טמא
הרי *זו בחזקת טהרה בדקה עצמה ביום השביעי בשחרית *ומצאה *טמא *בין השמשות
לא הפרישה ולאחר *ימים בדקה *ומצאה *טהור הרי זו בחזקת טומאה *ומטמא מעת
25 לעת ומפקידה לפקידה *אם יש לה ווסת דייה שעתה״ ג ר̇ יהודה אומ̇ כל שלא
הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלן הרי זו בחזקת   טומאה וחכ̇ אומ̇ אפילו
*שנים *כנידתה בדקה *עצמה *ומצאה *טהור *בין השמשות לא הפרישה *לאחר *ימים בדקה
*ומצאה *טמא הרי זו בחזקת טהרה״ ד הזב והזבה שבדקו עצמן ביום *הראשון *ומצאו
טהור *ביום השביעי ומצאו טהור   ושאר *כל הימים* לא בדקו ר̇ ליעזר אומ̇ הרי
30 *אילו בחזקת טהרה ר̇ יהושע אומ̇ אין להם אלא יום *הראשון *והשביעי בלבד ר̇ עקיבה

* כן הוא בכתיבת היד.

אומ׳ אין להם אלא יום שביעי בלבד״ **ה** הזב והזבה והנידה והיולדת והמצורע
שמתו מטמים במשא עד שימוק הבשר נכרי שמת *טהר מלטמא במשא
בית שמיי אומ׳ כל הנשים מיתות נידות *בית הלל אומ׳ אין נידה אלא שמתה נידה״
ו האשה שמתה ויצא ממנה רביעית דם *מטמא משם כתם *ומטמא באהל ר׳
5 יהודה אומ׳ *איכו *מטמא משם כתם *לפי שנעקר משמיתה *מודה ר׳ יהודה
ביושבת על *המשבר ומתה ויצא ממנה רביעית דם *שהוא מטמא משם כתם
אמ׳ ר׳ יוסי לפיכך *איכו *מטמא באהל״ **ז** בראשונה היו אומרים היושבת על דם
טוהר היתה מערה מים לפסח חזרו לומר הרי היא כמגע טמא מת לקדשים
כדברי בית הלל בית שמיי אומ׳ *מטמא כטמא מת ומודים שהיא אוכלת במעשר
10 וקונה לה חלה ומקפת *וקורא לה שם ואם נפל *מירוקה* מדם טהרה על ככר ¶של
תרומה שהוא טהור *שבית שמיי אומ׳ נריכה טבילה באחרונה *בית הלל אומ׳ איכה
נריכה טבילה באחרונה״ **ח** הרואה יום אחד עשר וטבלה לערב ושימשה
בית שמיי אומ׳ מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן בית הלל *פוטרין מן הקרבן
טבלה ביום של אחריו ושימשה את ביתה ואחר כך *ראת בית שמיי אומ׳ מטמאין
15 משכב ומושב ופטורין מן הקרבן *בית הלל אומ׳ הרי זה *גורגרן *מודים ברואה בתוך
אחד עשר *וטבלה לערב ושימשה *שהן מטמין משכב ומושב וחייבים בקרבן טבלה
ביום של אחריו ושימשה הרי זו תרבות רעה ומגען ובעילתן תלויים״ **הל׳ ח**

חסילה מסכתא

20 # מסכת מכשירים פרק ראשון

כל משקה שתחילתו *ברצון אף על פי שאין
סופו *ברצון או שסופו *ברצון אף על פי שאין תחילתו *ברצון הרי זה בכי יתן משקים
טמאים *ומטמאין לרצון ושלא לרצון״ **ב** המרעיד את האילן להשיר ממנו אכלים
או את הטומאה *איכו בכי יתן להשיר ממנו משקים בית שמיי אומ׳ היוצאים
25 ואת שבו בכי יתן בית הלל אומ׳ היוצאים בכי יתן* את שבו איכם בכי יתן מפני שהוא
מתכוון שיצאו מכולו״ **ג** המרעיד את האילן ונפל על חבירו או סוכה ונפלה על
חברתה *תחתיהם זרעים או ירקות *מחוברים לקרקע בית שמיי אומ׳ בכי יתן
בית הלל אומ׳ אינן בכי יתן אמ׳ ר׳ יהושע משם *אבה יוסי *חולי קופרי איש טבעון ת
תמה עלמך אם יש משקה טמא בתורה עד שיתכון ויתן שנ׳ *כי יתן מים על זרע״
30 **ד** הנוער אגודה של ירק וירדו מצד העליון לתחתון בית שמיי אומ׳ בכי יתן בית

* כן הוא בכתיבת היד
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 1.

הלל אומ׳ אינן בכי יתן אמרו בית הלל לבית שמיי *והרי הנוער את הקלח קושטים
אנו שמא *יצא מן העלה לעלה אמרו להם בית שמיי שהקלח אחד ואגודה קלחים
הרבה אמרו להם בית הלל *והרי המעלה *שק מלא פירות ונתנו על *כף הנהר קושטים
אנו שמא ירדו מצד העליון לתחתון אבל אם העלה שנים ונתנן זה על *גבי זה התחתון
5 בכי יתן ר׳ יוסי אומ׳ התחתון טהור״ ה הממחק את הכריסה *והשוקט שערו
בכסותו ר׳ יוסי אומ׳ היוצאים בכי יתן *את שבו אינן בכי יתן מפני שהוא
מתכוין שיצאו *מכולן״ ו הנופח בעדשים *לבודקן אם יפות הן ר׳ שמע׳ אומ׳ אינן
בכי יתן וחכ׳ אומ׳ בכי יתן *האוכל *שמשמין באצבעו משקין שעל ידו ר׳ שמע׳
אומ׳ אינן בכי יתן וחכ׳ אומ׳ בכי יתן הטומן פירותיו במים מפני הגנבים אינן בכי
10 יתן מעשה באנשי ירושלם שטמנו דבילתן במים מפני הסיקרים וטהרו להם חכמ׳
הנותן פירותיו לשיבולת הנהר להביאן עמו *אינו בכי יתן״ הל׳ ו׳ פרק ב׳
זיעת בתים בורות *שחין ומערות טהורה זיעת אדם טהורה
שתה מים טמאים והזיע זיעתו טהורה בא במים שאובים והזיע זיעתו טמאה נסתפג
ואחר כך *הזיע *זיעתו טהורה״ ב מרחץ טמאה זיעתה טמאה וטהורה בכי יתן
15 הבריכה שבבית הבית מזיע מחמתה *ואם טמאה זיעת כל הבית שמחמת
הבריכה טמאה״ ג שתי בריכות אחת *טמאה ואחת *טהורה המזיע קרוב לטמאה
טמא קרוב לטהורה טהור מחצה למחצה טמא ברזל טמא שבללו עם ברזל טהור
אם רוב מן ברזל טמא טמא *אם רוב מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא גסטריות
של ישראל וגוים מטילין *לתוכן אם רוב מן הטמא טמא* אם רוב מן הטהור טהור מחצה
20 למחצה טמא מי שפיכות שירדו עליהם מי גשמים אם רוב מן הטמא טמא *אם רוב
מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא אמתי בזמן שקדמו מי שפיכות אבל אם קדמו
מי גשמים אפילו כל שהן למי שפיכות טמא״ ד הטורף את גגו והמכבס את כסותו
וירדו עליהם *מי גשמים אם רוב מן הטמא טמא *אם רוב מן הטהור טהור מחצה
למחצה טמא ר׳ יהודה אומ׳ אם הוסיפו לנטף״ ה עיר שישראל וגוים דרים *בתוכה
25 *והיתה בה מרחץ מרחצת בשבת אם רוב גוים רוחץ מיד *אם רוב ישראל ימתין
*בכדי שיחמו החמים מחצה למחצה ימתין כדי שיחמו החמים ר׳ יהודה אומ׳ באמבטי
קטנה אם יש בה רשות רוחץ *מיד״ ו מצא בה ירק נמכר אם רוב גוים לוקח מיד
*אם רוב ישראל ימתין כדי *שיבוא ממקום קרוב *אם יש *בה רשות לוקח מיד״
ז מצא בה תינוק מושלך אם רוב גוים גוי *אם רוב ישראל ישראל מחצה למחצה ישראל
30 ר׳ יהודה אומ׳ הולכים אחר רוב המשליכים״ ח מצא בה מציאה אם רוב גוים

* כן הוא בכתיבת היד.

אינו צריך להכריז *אם רוב ישראל צריך להכריז מחצה למחצה צריך להכריז מצא
בה פת הולכים אחר רוב הנחתומים *אם היתה פת עיסה הולכים אחר רוב אוכלי
פת עיסה ר̇ יהודה או̇ אם היתה פת קיבר הולכים אחר רוב אוכלי פת קיבר״ ט̇
מצא בה בשר הולכים אחר רוב *טבחים אם היה מבושל הולכים אחר רוב
אוכלי בשר מבושל״ י̇ המוציא פירות בדרך אם רוב מכניסים *בבתיהם פטור
*למכור בשוק חייב מחצה למחצה *דמיי אוצר שישראל וגוים מטילין לתוכו אם רוב
גוים ודיי *אם רוב ישראל *דמיי מחצה למחצה ודאי דברי ר̇ מאיר וחכמ̇ או̇ אפ̇ *כולו
*גוי וישראל אחד מטיל לתוכו *דמיי״ יא̇ פירות שניה שרבו על של* שלשית ושל
שלישית על של רביעית ושל רביעית על של חמישית ושל *חמשית על של ששית
ועל ששית על של שביעית ושל שביעית על של מוצאי שביעית הולכים אחר הרוב *להקל
מחצה למחצה להחמיר״ הל̇ יא̇ ׳ פרק ג̇ ׳ שק שהוא מלא פירות ונתנו
על *גף הנהר או על פי הבור או על מעלות המערה
ושאבו כל ששאבו בכי יתן ר̇ יהודה או̇ כל שהוא כנגד המים בכי יתן *ושאינו כנגד
המים אינו בכי יתן״ ב̇ חבית *שהיא מלאה פירות ונתונה לתוך המשקים או
מליאה משקים ונתונה לתוך הפירות ושאבו כל ששאבו בכי יתן *כאילו משקים
אמרו במים וביין ובחומץ ושאר כל המשקים טהורים ר̇ נחמיה מטהר בקטנית שאין
הקטנית שואבת״ ג̇ הרודה פת חמה ונתנה על פי חב[י]ת של יין ר̇ מאיר מטמא
ר̇ יהודה מטהר ר̇ יוסי מטהר בשל חטים ומטמא בשל שעורים מפני שה/
שהשעורים שואבות״ ד̇ המרבץ את ביתו ונתן בו חטים וטננו אם מחמת המים
בכי יתן *אם מחמת הסלע אינן בכי יתן המכבס את כסותו בעריבה *ונתן
בה חטים וטננו אם מחמת המים בכי יתן אם מחמת *עצמה אינן בכי יתן *המטן בחול
הרי זה בכי יתן מעשה באנשי המחוז שהיו *מטינין בחול אמרו להם חכמים אם
כך הייתם עושים לא עשיתם טהרה מימיכם״ ה̇ *המיטן בטיט הנגוב ר̇ שמעון
או̇ אם יש בו משקה טופח *הרי זה בכי יתן ואם לאו אינו בכי יתן המרבץ
את גרנו אינו חושש שמא נתן בה חטים וטננו״ ו̇ *המלקיט עשבים ¶כשהטל
עליהם להטן בהם *חיטיו אינן בכי יתן אם נתכוון *לכן הרי זה בכי יתן המוליך
*חטיו לטחון וירדו עליהם גשמים אם שמח בכי יתן ר̇ יהודה או̇ *אפשר שלא לשמוח
אלא אם *כן עמד היו זיתיו נתונים בגג וירדו עליהן גשמים אם שמח בכי יתן ר̇ יהודה
אומר *אפשר שלא לשמוח אלא אם פקק את הצינור או אם חלחל לתוכן״ ז̇ החמרים
שהיו עוברים בנהר ונפלו שקיהם למים אם שמחו בכי יתן ר̇ יהודה או̇- *אפשר

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

שלא לשמוח אלא אם *כן השכו היו רגליו מלאות טיט וכן רגלי בהמתו *ועבר בנהר
אם שמח בכי יתן ר̇ יהודה אומ̇ *אפשר שלא לשמוח אלא אם *כן עמד *או *הריח באדם
ובבהמה שמאה לעולם טמא״ ח̇ המוריד את הגלגלים *את כלי הבקר בשעת הקדים
למים בשביל *שיודחו הרי זה בכי יתן המוריד בהמה לשתות המים העולים
5 בפיה בכי יתן וברגליה אינן בכי יתן *ואם חשב *שידוחו רגליה אף העולים ברגליה בכי
יתן בשעת היחף *והרי *ים לעולם טמא *הורידה חרש שוטה וקטן אף על פי *שחשב
שידוחו רגליה אינן בכי יתן שיש להם מעשה ואין להם מחשבה״ הל̇ ח

פרק ד׳ *השוחה לשתות המים העולים בפיו ובשפמו בכי יתן
בחוטמו ובראשו ובזקנו *אינו בכי יתן הממלא בחבית המים העולים
10 אחריה ובחבל שהוא מכוּנן על צוארה ובחבל שהוא *צרכה הרי זה בכי יתן כמה
הוא *צורכה ר̇ שמעון *אומ̇ טפח נתנה תחת הכיור *אינה בכי יתן״ ב̇ מי שירדו
עליו גשמים אפילו אב הטומאה *אינן בכי יתן *אם נער בכי יתן עמד תחת הכיור
להקר או לידוח בטמא טמאים *בטהור בכי יתן״ ג̇ הכופה קערה *לכותל *אם
בשביל שתידוח הרי זה בכי יתן אם בשביל שלא ילקה הכותל *אינה בכי יתן״
15 ד̇ חבית שירד הדלף לתוכה בית שמיי אומ̇ ישבר בית הלל אומ̇ יערה *מודים
שהוא מושיט *ידו ונוטל *את *הפירות מתוכה והן טהורים״ ה̇ עריבה שירד
הדלף לתוכה *הנותזים והצפים אינן בכי יתן נטלה *לשופכה בית שמיי אומ̇
בכי יתן בית הלל אומ̇ אינן בכי יתן״ ו̇ הניחה שירד הדלף לתוכה *הנותזים
והצפים בית שמיי אומ̇ בכי יתן בית הלל אומ̇ אינן בכי יתן נטלה *לשופכה אלו
20 ואלו מודים שהן בכי יתן״ ז̇ המטביל את *כליו והמכבס את כסותו במערה
המים העולים בידיו בכי יתן ברגליו אינן בכי יתן ר̇ *לעזר אומ̇ אם *אפשר
לו שירד אלא אם כן ניטנפו רגליו אף העולים ברגליו בכי יתן״ ח̇ קופה שהיא
מלאה תורמסים *ונתונה לתוך *המקווה מושיט ידו את ונוטל תורמסים מ/
מתוכה והן טהורים *העלה מן המים הנוגעים בקופה טמאים ושאר כל התורמסים
25 טהורים *הנכון שבמערה נידה מדיקתו והוא טהור העלתו כל שהוא מן המים טמא״
ט̇ פירות שנפלו לתוך אמת המים *ופשט מי שהיו ידיו טמאות ונטלן ידיו טהורות
והפירות טהורים *אם חשב *שידוחו ידיו ידיו טהורות והפירות בכי יתן״
י̇ קדירה שהיא מלאה מים ונתונה לתוך המקווה *פשט *את הטומאה את ידו לתוכה
טמאה מגע *טמאות טהורה ושאר כל המשקים טמאים שאין המים מטהרים
30 את שאר המשקים״ יא̇ הממלא בקילון עד שלשה ימים טמאים ר̇ עקיבה אומ̇

* כן הוא בכתיבת היד.

אם נגבו מיד טהורים ואם *לא נגבו אפילו עד שלשים יום טמאים״ יב עלים
שנפלו עליהם משקים וירדו עליהם גשמים אם רבו טהורים הוציאן שירדו
עליהם גשמים אף על פי שרבו טמאים בלעו משקים טמאים אף על פי שהוציאן
שירדו עליהם גשמים טהורים ולא יסיקם אלא בידים טהורות בלבד ר׳ שמע׳ אומ׳
5 אם היו לחים והסיקן *רבו *משקים היוצאים מהם על *משקים שבלעו טהורים״

הל׳ יב פרק ה׳ מי שטבל בנהר והיה לפניו נהר אחר ועבר בו נ
טיהרו שנים את הראשונים *דקיו חבירו *לשוברו
וכן לבהמתו טיהרו שניים את הראשונים ואם כמשחק עמו הרי זה בכי יתן״
ב השט *את פני המים *הנותזים אינן בכי יתן *אם *נתכוון להתיז על חבירו
10 הרי זה בכי יתן העושה צפור במים הנתזים ואת שבה אינן בכי יתן״
ג ¶ המודד את הבור בין לעומקו בין לרחבו הרי זה בכי יתן דברי ר׳ טרפון
ר׳ עקיבה אומ׳ לעומקו בכי יתן *לרחבו *אינן בכי יתן״ ד פשט ידו או
רגלו או קנה לבור לידע אם יש בו מים אינן בכי יתן לידע כמה מים יש בו
הרי זה בכי יתן זרק *את *האבן לבור לידע אם יש בו מים *הנותזים אינן בכי יתן
15 *ושבאבן טהורים״ ה החובט על השלח חוץ למים בכי יתן *ולתוך המים אינן
בכי יתן ר׳ יוסי אומ׳ . אף לתוך המים בכי יתן מפני שהוא מתכוון שיצאו עם
הצואה׳ ו המים העולים בספינה ובעקל *ובמשטות .אינן בכי יתן *במגדות
וברשתות ובמכמרות אינן בכי יתן *אם נער בכי יתן המוליך את הספינה
לים הגדול *לצורפה המוציא מסמר לגשמים *לצורפו המניח את האור בגשמים לכב/
20 לכבותו הרי זה בכי יתן״ ז *קסיה *של *חנות *והסיפה של לבנים אינן בכי יתן
*אם נער בכי יתן״ ח כל הנצוק טהור חוץ מדבש *זיפים *וצפחת בית
שמיי אומ׳ אף המקפה של גריסים *של פול מפני שהיא סולדת לאחריה״
ט המערה מחם לחם ומצונן לצונן *מחם לצונן טהור ומצונן לחם טמא ר׳ שמע׳
אומ׳ אף המערה מחם לחם וכוחו של תחתון יפה משל עליון טמא״ י
25 האשה שהיו ידיה טהורות ומֵגַסַּה בקדרה טמאה אם הזיעו ידיה *טהורות
היו ידיה טמאות ומגסה בקדירה *טהורות אם הזיעו ידיה הקדירה טמאה ר׳ יוסי
אומ׳ אם נטפו השוקל ענבים בכף מאזנים היין שבכף טהור עד שיערה לתוך
הכלי הרי זה דומה לסלי *זתים וענבים *שהן מנטפים״ הל׳ י׳ פרק ו׳
המעלה פירותיו לגג מפני הכנימה וירד עליהם טל אינן
30 בכי יתן אם נתכוון *לכן הרי זה בכי יתן העלן חרש שוטה וקטן אף על פי

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ במשניות שבדפוס יש כאן הלכה שלמה המתחלת פירות.

שששב שירד עליהם *טל אינן בכי יתן שיש להן מעשה ואין להם מחשבה״
ב׳ המעלה את האגודות *את הקיניעות *את השום לגג בשביל *שימותנו אינן
בכי יתן כל האגודות של בית השווקים טמאים ר׳ יהודה מטהר בלאים אמ׳
ר׳ מאיר וכי מפני מה *טימאום אלא מפני משקה הפה כל הקמחים והסלתות של
בית השווקים טמאים *האליקה *הטרגום *והטיסני טמאים בכל מקום״ ג׳ כל הבנים
בחזקת טהרה חוץ משל מוכרי משקה *אם היו מוכרים עמהם פירות
יבישין טהורות כל הדגים בחזקת טומאה ר׳ יהודה אומ׳ *התיבה *איילתית ודג *מנ״רי
הבא בקופה וקולים *האספנן הרי אלו בחזקת טהרה *וכל *הנר בחזקת טומאה ועל
כולם עם הארץ *נאמנים לומר טהורים הם חוץ *מן *הדגה מפני *שמפקידים אותה
אצל עם הארץ ר׳ ליעזר *אומ׳ *נר טהור שנפל לתוכו מים כל שהן טמא״ ד׳
שבעה משקים הם הטל והמים והיין והשמן והדם והחלב ודבש דבורים
*ודבש *צירעי טהור ומותר באכילה״ ה׳ תולדות למים *היוצאין מן העין מן האוזן
מן החוטם *ומן הפה מי רגלים בין גדולים ובין קטנים לדעתו ושלא לדעתו
תולדות לדם דם שחיטה בבהמה ובחייה ובעופות *טהורים ודם *הקז לשתיה *ומי
*החלב כחלב *והמוחל כשמן שאין *מוחל יוצא *ידי שמן דברי ר׳ שמע׳ ר׳ מאיר אומ׳
אף על פי שאין *בו שמן דם השרץ כבשרו מטמא ואינו מכשיר ואין לנו כיוצא בו״
ו׳ אלו מטמאים ומכשירים זובו של *זבורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו ורביעית
מן המת ודם *נידה ר׳ ליעזר אומ׳ שכבת זרע אינה מכשרת ר׳ לעזר בן עזריה
אומ׳ דם הנידה *ר׳ שמע׳ אומ׳ דם המת אינו מכשיר *אם נפל על הדלעת *גוררה והיא
טהורה״ ז׳ אלו לא *מיטמים ולא מכשירים הזיעה והלחה סרוחה והראי והדם
שיוצא . עמהם ומשקה בן שמונה ר׳ יוסי אומ׳ חוץ מדמו והשותה מי טבריה
אף על פי *יוצאים נקיים״ ח׳ דם שחיטה בבהמה *ובחייה ובעופות הטמאים
ודם *הקז לרפואה ר׳ לעזר מטמא באילו ר׳ שמע׳ בן אלעזר אומ׳ חלב הזכר
טהור״ ט׳ חלב האשה מטמא לרצון *וחלב *בהמה אינו מטמא אלא לרצון אמ׳ רבי
עקיבא קל וחומר הדברים מה אם חלב האשה שאינו מיוחד אלא לקטנים מטמא
לרצון ושלא לרצון חלב *בהמה שהוא מיוחד לקטנים ולגדולים אינו דין שיטמא לרצון
ושלא לרצון אמרו לו לא אם טמא חלב האשה שלא לרצון שדם מגפתה טמא יטמא
חלב *בהמה שלא לרצון שדם מגפתה טהור אמ׳ להם מחמיר אני בחלב מבדם שהחולב
לרופאה טמא והמקיז לרפואה טהור אמרו לו סלי *זתים וענבים יוכיחו שהמשקים
היוצאים מהם לרצון טמאים ושלא לרצון טהורים אמ׳ להם לא אם אמרתם בסלי *זתים

* כן הוא בכתיבת היד.

ועגבים שתחלתן אוכל וסופן משקה תאמרו בחלב שתחילתו וסופו משקה עד כאן
היתה תשובה אמ׳ ר׳ שמע׳ מיכן ואילך היינו משיבים לפניו מי גשמים יוכיחו שתחילתן
וסופן משקה ואינן מטמים אלא לרצון אמר לנו לא אם אמרתם במי גשמים שאין רובן
לאדם אלא לארצות ולאילנות ורוב החלב לאדם״ הל׳ ט

5 חסילה מסכתא׳

מסכת זבים׳ פרק ראשון

הרואה רא[י]ה אחת של זוב בית שמיי אומ׳ כשומרת יום
כנגד יום בית הלל אומ׳ כבעל קרי ראה אחת ובשני הפסיק* בשלישי ראה שתים או
10 אחת מרובה כשתים בית שמיי אומ׳ זב גמור בית הלל אומ׳ מטמא משכב ומושב
וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן״ ב אמר ר׳ לעזר בן יהודה מודים בית
שמיי בזה שאינו זב גמור *על מה נחלקו על הרואה שתים או אחת מרובה
כשתים ובשני הפסיק ובשלישי ראה אחת בית שמיי אומ׳ זב גמור *בית הלל אומ׳ מטמא
משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן״ ג הרואה קרי ביום
15 השלישי לספירת זובו בית שמיי אומ׳ סתר שני ימים שלפניו בית הלל אומ׳ לא
סתר אלא יומו ר׳ ישמע׳ אומ׳ הרואה בשני *סתר שלפניו ר׳ עקיבה אומ׳ אחד הרואה
בשני ואחד הרואה בשלישי שבית שמיי אומ׳ סתר שני ימים שלפניו *בית הלל אומ׳
לא סתר אלא יומו מודים ברואה ברביעי שלא סתר אלא יומו ברואה קרי אבל אם
ראה זוב אפילו יום שביעי סתר שלפניו״ ד ראה אחת היום ושתים למחר שתים
20 היום ואחת למחר שלש לשלשה ימים או לשלשה לילות הרי זה זב גמור״
ה ראה אחת והפסיק כדי טבילה וסיפוג ואחר כך ראה שתים או אחת מרובה
כשתים או שראה שתים או אחת מרובה כשתים *הפסיק כדי טבילה וסיפוג
ואחר כך ראה אחת הרי זה זב גמור״ ו ראה אחת מרובה *כשלוש שהיא *כמיגד
יוון לשילוח שהן כדי שתי טבילות ושני ספוגים הרי זה זב גמור״ ז ראה
25 אחת מרובה כשתים מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן
הקרבן אמ׳ ר׳ יוסי לא אמרו אחת מרובה *כשתים אלא אם* יש בה כדי שלש״ ח
ראה אחת היום ואחת בין השמשות אחת בין השמשות *ואחר למחר אם
ידוע שמקצת הראייה מהיום ומקצתה למחר ודיי* לטומאה וספק לקרבן ראה שני
ימים בין השמשות ספק לטומאה ולקרבן אחת בין השמשות ספק לטומאה״
30 הל׳ ח׳ פרק ב׳ הכל *מטמים בזיבה אף הגרים אף *עבדים בין משוחררים

* כן הוא בכתיבת היד.

בין שאינן משוחררים חרש שוטה וקטן *וסרים חמה וטומטום *ואנדרוגינס כותנים
עליהם שומרי האיש ושומרי האשה מטמאים בדם כאשה ובלובן כאיש וטומאתן
בספק׳׳ ב *בשבע דרכים בודקים את הזב עד שלא ניזקק לזיבה במאכל במשתה
במשא בקפיצה *ובחולי ובמראה ובהרהור הירהר עד שלא ראה או *ראה
עד שלא הירהר ר׳ יהודה אומ׳ אפי׳ ראה בהמה *וחייה ועוף מתעסקים זה עם זה אפילו
ראה בגדי צבע האשה ר׳ עקיבה אומ׳ *אכל כל מאכל בין רע בין יפה ושתה כל משקה
*בין רע בין יפה אמרו לו אין כאן זבים מעתה אמ׳ להם אין אחריות זבים עליכם
משנזקק לזיבה אין בודקים אותו אונסו וספיקו ושכבת זרעו טמאים שרגלים לדבר׳׳
ג ראה ראייה ראשונה בודקים אותו בשנייה בשלישית אין בודקים אותו ר׳
*לעזר אומ׳ אף בשלישית בודקין אותו מפני הקרבן׳׳ ד הרואה קרי אינו
מטמא בזיבה מעת לעת ר׳ יוסי אומ׳ יומו גוי שראה קרי ונתגייר מיד הוא
*מטמא בזיבה הרואה דם *המקשה מעת לעת המכה את עבדו יום *או יומים מעת
לעת כלב שאכל בשר המת שלשה ימים מעת לעת הרי הוא כברייתו׳׳ ה
הזב מטמא את המשכב בחמשה דרכים לטמא אדם *ולטמא בגדים עומד
*ויושב *ושוכב נתלה ונשען *במגע ובמשא׳׳ הל׳ ה׳ פרק ג׳ הזב והטהור
שישבו בספינה או *באסדה או שרכבו על גבי בהמה
אף על פי שאין בגדיהם נוגעים הרי אלו טמאים מדרס ישבו על הנסר על הספסל
על הגשים של מיטה ועל האכלונס בזמן שהן מתגירים עלו באילן שכוחו רע
בסוכה שכושה רע באילן יפה בסולם מצרי בזמן שאינו קבוע במסמר על הכבש
ועל הקורה ועל הדלת בזמן *שאינן עשוים בטיט טמאים ר׳ יהודה מטהר׳׳ ב
מגיפין או פותחין ¶ר׳ יהודה אומ׳ עד שיהא זה מגיף וזה פותח מעלין זה את
זה מן הבור ר׳ יהודה אומ׳ עד שיהא הטהור מעלה את הטמא מפשילים בחבלים
וחכ׳ אומ׳ עד *שיהא זה מושך *הלך וזה מושך *הלך אורגין בין בעומדין בין ביושבין או
טוחנין ר׳ שמע׳ מטהר בכולם חוץ מן *הטוחנין ברחים של יד׳׳ ג פורקין מן החמור
או טוענין בזמן *שמשואן כבד טמאין בזמן *שמשואן קל טהורים וכולם טהורים
*לבית הכנסת וטמאין לתרומה׳׳ ד הזב והטהור שישבו בספינה גדולה אי זו
היא ספינה גדולה ר׳ יהודה אומר כל שאינה יכולה להמיט באדם׳׳ ה
ישבו על הנסר על הספסל על הגשים של מיטה ועל האכלונס בזמן
שאינן מתגירין עלו באילן שכוחו יפה בסוכה שכוחה יפה *בסולם צורי או מצרי
בזמן שהוא קבוע במסמר על הכבש *ועל הקורה ועל הדלת בזמן שהן עשויין בטיט

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ כפי הנסחא אשר לפנינו מאן חכמים שלמשנה שבדפוס? רבי יהודה!

אפילו מנד אחד טהורים״ ו טהור מכה את הטמא* והטמא מכה את הטהו׳
טמא שאם ימשך הטהור הרי הטמא נופל״ · הל׳ ו פרק ד
ר̇ יהושע אומ׳ נדה שישבה עם הטהורה במיטה *כפה
שבראשה טמא מדרס ישבה בספינה כלים שבראש הפס *בספינה טמאים מדרס:
5 כוטלת עריבה מליאה בגדים בזמן *שמשואן כבד טמאים *ובזמן *שמשואן קל טהו׳ים
זב שהקיש על *כנורה ונפל ככר של תרומה טהור״ ב הקיש על המריש
*ועל המלבן *ועל הכיור *על הדף אף על פי שהוא עשוי בחבלים על
התנור *על הים ועל *האנטרוביל על חמור של רחיים של יד ועל שאה של רחיים
של *זתין ר̇ יוסי אומ׳ אף על קורת הלבנים טהור״ ג הקיש על הדלת ¶על
10 הנגר על המנעול על המשוט על הקלת *על אילן שכוחו רע על סוכה
שכוחה רע על אילן יפה על סולם מגרי בזמן שאינו קבוע במסמר על הכבש
*ועל הקורה ועל הדלת בזמן שאינן עשויים בטיט טמאים על השידה ועל התיבה
ועל המגדל טמאים ר̇ נחמיה ור̇ שמעון מטהרין *בשני אלו״ ד זב שהיה
מוטל על חמשה ספסלים או על חמש פונדיות לארכן טמאים לרחבן טהורים
15 ישן ספק *נתהפך עליהם טמאים היה מוטל על ששה *כיסאות שתי ידיו על שנים
שתי רגליו על שנים ראשו על אחד גופו על אחד אין טמא אלא זה שתחת הגוף
עומד על שתי *כסאות ר̇ שמעון אומ׳ אם רחוקין זה מזה טהורים״ ה עשר
טליות זו על *גבי זו *ישב על גבי העליונה כולם טמאות הזב בכף מאזנים ומשכ׳
ומושב כנגדו כרע *זב טהורין כרעו הן טמאין ר̇ שמע׳ אומ׳ ביחידי טמא *ובמרו׳בה
20 טהור שאין אחד נושא את רובו״ ו הזב בכף מאזנים ואוכלין ומשקין בכף
שניה טמאים ובמת הכל טהור חוץ מן האדם זה חומר בזב מבמת ו/
וחומר שוב בזב מבמת שהזב עושה משכב ומושב *ומשכב מתחתיו לטמא
אדם ולטמא בגדים ועל גביו מדף לטמא *אכלין ומשקין מה שאין המת מטמא״
ז חומר במת שהמת מטמא באהל ומטמא טומאת שבעה מה שאין הזב מטמ׳״
25 ח היה יושב על גבי המיטה וארבע טליות תחת ארבע רגלי *מיטה טמאות
מפני שאינה יכולה לעמוד על שלש ר̇ שמע׳ מטהר׳ היה *רכוב על גבי בהמ׳
*וארבע טליות תחת ארבע רגלי בהמה טהורות מפני שהיא יכולה לעמוד על *שלש
היתה טלית אחת תחת *שתי ידים תחת *שתי רגלים תחת יד *תחת *הרגל טמאה
ר̇ יוסי אומ׳ הסוס מטמא ברגליו *והחמור בידיו שמשענת הסוס על רגליו ומשענת
30 החמור על ידיו ישב על קורת בית הבד כלים שבעקל טמאים על המכבש נ

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

של

הל' א פרק ה

של כובס כלים שתחתיו טהורין ר' נחמיה מטמא״
הנוגע בזב או שהזב נוגע בו המסיט את הזב
או שהזב מסיטו מטמא אכלין ומשקין וכלי שטף במגע אבל לא במשא כלל
אמ' ר' יהושע כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא אכלים ומשקים להיות
5 תחילה והידים להיות שניות ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס לאחר פרישתו
ממטמיו מטמא משקים להיות תחילה והאכלים והידים להיות שניות ואינו
מטמא בגדים״ ב' *עוד כלל אחר *אמרו כל הנישא על *גבי הזב טמא וכל
שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ולמושב *ולאדם כיצד
אצבעו של זב תחת הנדבך הטהור מלמעלן מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא
10 אחד ופוסל אחד״ ג' הטמא מלמעלן והטהור מלמטן מטמא שנים ופוסל
אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד האכלין והמשקין והמשכב והמושב
והמדף מלמעלן מטמין אחד ופוסלין אחד פרשו מטמין אחד ופוסלין אחד
*משכב *ומושב מלמטן מטמין שנים ופוסלין אחד פרשו מטמים שנים ופוסלין אחד
האכלים והמשקים והמדף מלמטן טהורים״ ד' מפני שאמרו כל הנושא
15 ונישא על גבי משכב טהור חוץ מן האדם כל הנושא ונישא על גבי
*נבילה טהור חוץ מן המסיט ר' *לעזר אומ' אף הנושא כל הנושא ונישא על גבי המת
טהור חוץ מן המאהיל ואדם בזמן שהוא מסיט״ ה' מקנת טמא על הטהור
ומקנת טהור על הטמא חיבורי טמא על הטהור וחיבורי טהור ¶על
הטמא טמא ר' שמע' אומ' מקנת טמא על הטהור טמא ומקנת *הטהור על הטמא
20 טהור״ ו' הטמא על מקנת *משכב *וטהור על מקנת *משכב טמא מקנת
טמא על המשכב ומקנת טהור על המשכב טהור כמצאת טומאה
נכנסת לו *ויוצא ממנו במעוטו וכן ככר של תרומה *שהיא נתונה על גבי *המשכב
והנייר בנתיים בין מלמעלן *ובין מלמטן טהור וכן באבן המנוגעת טהור רבי
שמע' מטמא בזו״ ז' הנוגע בזב ובזבה ובנידה וביולדת ובמצורע *ובמשכב
25 *ובמושב מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד אחד
הנוגע ואחד המסיט *אחד הנושא *אחד הנישא״ ח' הנוגע בזובו של זב *ברוקו
בשכבת זרעו *ובמימי רגליו ובדם הנידה מטמא שנים ופוסל אחד *אחד
הנוגע ואחד המסיט ר' *לעזר אומ' אף הנושא״ ט' הנושא את המרכב והנישא
עליו והמסיטו מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד
30 הנושא את הנבילה ואת מי חטאת שיש בהן כדי הזייה מטמא שנים ופוסל אחד

* כן הוא בכתיבת היד
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

פרש מטמא אחד ופוסל אחד האוכל מנבלת *העוף *הטהור והיא בבית הבליעה
מטמא שנים ופוסל אחד הכניס ראשו לאויר התנור טהור וטהור התנור הקיאה
או בלעה מטמא אחד ופוסל אחד וכשהיא לתוך פיו עד *שלא יבלענה טהור״
י׳ הנוגע בשרץ ובשכבת זרע ובטמא מת ובמצורע בימי ספרו ובמי
חטאת שאין בהן כדי הזיה ובנבלה ובמרכב מטמא אחד ופוסל אחד
זה הכלל כל הנוגע באחד מכל אבות הטמאות שבתורה מטמא אחד ופוסל אחד
חוץ מן האדם פרש מטמא אחד ופוסל אחד״ יא׳ בעל קרי כמגע *השרץ
ובועל נדה *שהוא מטמא משכב ומושב טומאה קלה לטמא אכלין ומשקין״
יב׳ אלו פוסלין את התרומה האוכל אוכל ראשון *האוכל אוכל שני *השותה מ/
משקין טמאין *בא ראשו ורובו במים שאובים וטהור שנפלו על ראשו
ועל רובו *שלשת לוגים מים שאובים והספר והידים וטבול יום והאכלין *והמשקין
והכלים שניטמו במשקים״ הל׳ יב׳

חסילה מסכתא״

מסכת טבול יום׳ פרק ראשון

המכנס חלות על מנת
להפרים *ונשכו בית שמיי
אומ׳ חיבור בטבול יום *בית הלל אומ׳ *אינן חיבור מקרצות נושכות זו בזו *וככרין
*נושכין *זה *בזה האופה *המיטה על גבי *המיטה עד שלא קרמו בתנור וקולית של מים
המחולחלת *ורתוקת גר[י]שים של פול ראשונה *ורתוקת יין חדש ר׳ יהודה אומ׳
אף של אורז בית שמיי אומ׳ חיבור בטבול יום בית הלל אומ׳ *אינן חיבור *מודים
בשאר כל הטמאות בין קלות בין חמורות״ ב׳ *המכנים חלות על מנת שלא
להפרים האופה *המיטה על גבי *המיטה משקרמו בתנור וקולית של מים
שאינה מחולחלת *ורתוקת גריסים של פול שנייה *ורתוקת יין ישן *של שמן לעולם
ושל עדשים ר׳ יהודה אומ׳ אף של טופח טמאים בטבול יום ואין צורך לומר בכל
הטמאות״ ג׳ משמר שאחר הככר וגרגר מלח קטן *והחרחור פחות מכאצבע
ר׳ יוסי אומ׳ כל שהוא נאכל *עמו טמאים בטבול יום ואין צורך לומר ¶בכל
הטמאות״ ד׳ *הנרצור שבככר וגרגר מלח גדול והתורמוס והחרחור יתר מכאצבע
ר׳ יוסי אומ׳ כל שאינו נאכל עמו טהורים באב *הטומאה ואין צורך לומר בטבול
יום״ ה׳ השעורה והכוסמת בזמן שאינן קלופים התייה והחלתית והאילוס ר׳
יהודה אומ׳ אף אפונים שחורין טהורין באב *הטומאה ואין צורך לומר

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

בטבול

בטבול יום דברי ר̇ מאיר וחכ̇ אומ̇ טהורים בטבול יום וטמאים בכל הטמאות״
ו̇ השעורה והכוסמת בזמן שהן קלופים *החטה בין *קלופה בין שאינה ק/
קלופה *והקנח *והשמשם והפלפל ר̇ יהודה אומ̇ אף אפונים לבנים טמאים
בטבול יום ואין *כורך לומר בכל הטמאות״ הל̇ ו̇ **פרק ב̇** משקה
טבול יום כמשקין שהוא נוגע בהם אלו ואלו אינן מטמאי̇
ושאר כל הטמאים בין קלים בין חמורים המשקין היוצאין מהם כמשקין שהוא נוגע
בהם אילו ואילו תחילה חוץ מן המשקה שהוא אב *הטומאה״ ב̇ קדירה שהיא
מליאה משקין ונגע בה טבול יום אם היה משקה תרומה המשקין פסולי̇ם
*וקדירה טהורה *אם היה משקה חולין הכל טהור ואם היו *ידים *מוסאבות הכל טמא
זה חומר בידים מבטבול יום וחומר בטבול יום מבידים שספק טבול יום פוסל
את התרומה והידים ספיקן טהור״ ג̇ *מקפה של תרומה והשום והשמן של
*חולים שנגע טבול יום במקצתן פסל את כולם *מקפה של *חולים והשום והשמן
של תרומה שנגע טבול יום במקצתן לא פסל אלא מקום מגעו *אם היה השום
מרובה הולכין אחר *המרובה אמ̇ ר̇ יהודה אימתי בזמן שהן גוש בקערה *אם היה
מפוזר *במדיכה טהור מפני שהוא רוצה בפיזורו ושאר כל הנידוכים *שדרכן במשקי̇ן
או שדרכן לדוך במקים *ודרכן שלא במשקין והן גוש בקערה הרי אלו כעיגול של
דבילה״ ד̇ המקפה והחמיטה של חולים *ושמן של תרומה צף על גביהם *נגע
טבול יום בשמן לא פסל אלא *שמן ואם חיבן כל מקום שהילך השמן פסל״
ה̇ בשר *הקודש שקרם עליו *הקופה נגע טבול יום *בקופה חתיכות מותרות נגע̇
בחתיכה חתיכה וכל העולין עמה חיבור *ר̇ יוחנן בן נורי *שניהם חיבור זה לזה
וכן בקטניות שקרמו על גבי פרוסות״ ו̇ מעשה קדירה *וקטניות בזמן שהן פרודין
אינן חיבור בזמן שהן גוש חיבור *ואם היו גושים הרבה הרי אילו ימנו שמן ש/
שהוא צף על גבי *המים *נגע טבול יום בשמן לא פסל אלא השמן ר̇ יוחנן בן נורי אומ̇
שניהם חיבור זה לזה״ ז̇ חבית שנקעה לתוך בור של יין ונגע *בה טבול יום
מן השפה ולפנים חיבור *מן *השפה ולחוץ *אינן חיבור ר̇ יוחנן בן נורי אומר
אפילו על גבה רום קומה ונגע כנגד פיה חיבור״ ח̇ חבית שניקבה בין משוליה
בין מצדיה ונגע *בה טבול יום טמאה ר̇ יהודה אומ̇ מפיה ומשוליה טמאה
מן הצדדים מיכן ומיכן טהורה המערה מכלי לכלי ונגע טבול יום בקילוח אם יש
בו יעלה *באחד ומאה״ ט̇ בעבוע שבחבית שניקב בין מבפנים *ובין מבחוץ
*ובין מלמעלן *ובין מלמטן זה כנגד זה טמא באב הטומאה וטמא באהל המת

* כן הוא בכתיבת היד.

הפנימי מלמטן והחיצון מלמעלן טמא באב הטומאה וטמא באהל המת ה/
הפנימי מלמעלן והחיצון מלמטן טהור באב הטומאה וטמא באהל המת״
הל' ט' פרק ג .כל ידות האוכלין שהן חיבור באב הטומאה חיבור *בטיבול
יום אוכל שנפרס *ומערה מקצת ר' מאיר אומ' אם אוחז בג/
5 בגדול והקטן עולה עמו הרי הוא כמוהו ר' יהודה אומ' אם אוחז בקטן ¶והגדול
עולה עמו הרי הוא כמוהו ר' נחמיה אומ' בטהור וחכ' אומ' בטמא ושאר כל האוכלין
את שדרכו *לאחוז בעלה *אוחזין אותו בעלה *בקלח אוחזין אותו בקלח״ ב
ירק של תרומה וביצה טרופה נתונה על גביו *נגע טבול יום בביצה לא
פסל אלא הקלח שכנגדו ר' יוסי אומ' כל *סדר העליון אם *היתה כמין כובע אינה
10 חיבור״ ג ־חוט של ביצה שקרש על *דפנה של לפס ונגע בו טבול יום מן השפה
ולפנים חיבור מן השפה ולחוץ אינו חיבור ר' יוסי אומ' חוט וכל שנקלף
עמו וכן בקטניות שקרמו על שפתה של קדירה״ ד עיסה שנדמעה או
שנתחמצה בשאור של תרומה אינה נפסלת בטבול יום ר' יוסי ור' שמע'
פוסלין עיסה שהוכשרה במשקה וגילושה במי פירות ונגע *בה טבול יום רבי
15 *לעזר בר' יהודה איש *ברתותה *אמר משום ר' יהושע פסל את כולה ר' עקיבה אומ'
משמו לא פסל אלא מקום מגעו״ ה ירק של חולין שבשלו בשמן של תרומה
ונגע בו טבול יום ר' *לעזר בן יהודה איש *ברתותה *אמר משם ר' יהושע
פסל *את כולו ר' עקיבה אומ' משמו לא פסל אלא מקום מגעו״ ו *הטהור שנגס
מן האוכל וכפל על בגדיו ועל ככר של תרומה *טמא היה אוכל זתים נגובים
20 ותמרים יבשות כל שאינו רוצה למוץ את *גלעינתו וכפל על בגדיו ועל ככר ¶של
תרומה טהור אחד טהור ואחד טבול יום *באילו ר' מאיר אומר אילו ואילו טמאין
בטבול יום *שהמשקין של טמא מכשירין לרצונו ושלא לרצונו וחכ' אומ' אין טבול
יום טמא״ הל' ו' פרק ד אוכל מעשר שהוכשר במשקה **או גילוש במי
פירות *ונגע בו טבול יום או ידים *מוסאבות מפרישין
25 ממנו תרומת מעשר בטהרה מפני שהוא שלישי והשלישי טהור לחולין״
ב האשה שהיא *טיבולת יום לשה את העיסה וקוצה לה חלה *מפרשתה *ומנחתה
בכפישה *ובנחותה ומקפת וקורא לה שם מפני *שהוא שלישי והשלישי טהור
לחולין״ ג עריבה שהיא טבולת יום לשים בה *עיסה וקוצים ממנה חלה
*מקפת *וקורא לה שם מפני שהיא שלישי והשלישי טהור לחולין״ ד
30 לגין שהוא טבול יום ומלאתו מן הקבית מעשר טבל אם אמר הרי זו

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 20.

** ארבע תבות האלה אינן נמצאות לא במשנה שבמשניות ולא במשנה הנדפסת בתלמוד.

תרומת מעשר משתמשך הרי זו תרומת מעשר אם אמר הרי זה עירוב
לא אמר כלום נשברה החבית הלגין *בטיבלו נשבר הלגין החבית בטיבלה״
ה׳ בראשונה היו אומרי׳ מחללין *פירות עם הארץ חזרו לומר אף על נ
מעותיו בראשונה היו אומרי׳ היוצא בקולר ואמר כתבו גט ותנו לאשתי
5 הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירה ר׳ שמע׳ *השזורי
אומ׳ אף *המסכן״ ו׳ *הכרומין האשקלונין שנשברו ואנקלי שלהם *קיימות
הרי אלו טמאים *המעבד והמזרה והמגוב וכן מסרק של ראש שניטלה
אחת משניהם ועשאן של *מתכת הרי אלו טמאים ועל כולם אמ׳ ר׳ יהושע דבר
חדש חידשו *סופרים ואין לי מה *אשיב״ ז׳ התורם את הבור ואמר הרי
10 זו תרומה על מנת שתעלה שלום שלום מן השבר ומן השפיכה אבל
לא מן הטומאה ר׳ שמעון אומ׳ אף מן הטומאה נשברה אינה מדמעת עד *איכן
תשבר ולא תדמע *עד כדי *שתתגיל ותגיע לבור ר׳ יהודה אומ׳ אף מי שהיה בו
דעת להתנות ולא התנה נשברה אינה מדמעת מפני שהוא תניי בית דין״

הל׳ ז׳ ״ חסילה מסכתא ׳

15

מסכת ידים ׳ פרק ראשון

מי רביעית נותנין לידים לאחד
אף לשנים *מחצי לוג לשלשה
ולארבעה מלוג לחמשה ולעשרה ולמאה ר׳ יוסי אומר ובלבד שלא יפחות לאחרון
שבהם מי רביעית מוסיפים על השניים ואין מוסיפין על הראשונים״ ב׳
20 בכל הכלים נותנים לידים אפילו בכלי גללים בכלי אבנים *ובכלי אדמה
אין נותנין לידים לא בדפנות הכלים ולא בשולי המחץ ולא במגופת החבית ולא
יתן לחבירו בחפניו מפני שאין ממלין ואין מקדשין ואין מזין מי חטאת ואין
נותנין לידים אלא בכלי *אין מצילין בצמיד פתיל אלא כלים *ואין מצילין מיד כלי חרש
אלא כלים״ ג׳ המים שנפסלו *משתיית הבהמה בכלים פסולים ובקרקעות כשרים
25 נפל לתוכן דיו קומום *וקלקנתום ונשתנו מראיהן פסולים עשה בהם מלאכה
או שרה בהם פיתו פסולים שמע׳ *התבני אומ׳ אפי׳ נתכוון לשרות בזה ¶ונפל
לשני כשרים״ ד׳ הדיח בהם *כלים או שמיחה בהם את המידות פסולין הדיח
בהם כלים מודחין *וחדשים כשרים ר׳ יוסי פוסל בחדשים״ ה׳ המים
שהנחתום מטביל בהם את *הקלוסקין פסולין וכשהוא מדיח *ידיו בהם
30 כשרים הכל כשרים ליתן לידים אפילו חרש שוטה וקטן מניח חבית בין ברכיו

* כן הוא בכתיבת היד.
¶ עיין למעלה דף 65a, שורה 1.

וכוטל *ממנה *ומטה חבית על לידה וכוטל *והקיף *נותן לידים ר׳ יוסי פוסל בשני
אלו״ **הל׳ ה׳** **פרק ב** נטל לידו אחת משטיפה אחת ידו טהורה
*לשתי ידיו משטיפה אחת ר׳ מאיר מטמא עד שיטול
מי רביעית נפל ככר של תרומה טהור ר׳ יוסי מטמא״ **ב** נטל את הראשונים
5 למקום אחד ואת *השנים למקום *אחד ונפל ככר של תרומה על הראשונים טמא
ועל השניים טהור נטל את הראשונים ואת השניים למקום אחד ונפל ככר של תרומה
טמא נטל את הראשונים ונמצא *ידו על קיסם או צרור ידיו טמאות שאין המים
האחרונים מטהרים אלא המים שעל גבי היד רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ כל שהוא
מברייית המים טהור״ **ג** הידים מיטמות *ומטהרות עד הפרק *מנד נטל את
10 הראשונים עד הפרק *והשניים חוץ לפרק וחזרו ליד טהורה נטל את הראשונים
ואת השניים חוץ לפרק וחזרו ליד טמאה נטל את הראשונים לידו אחת ונימלך
ונטל את השניים לשתי ידיו *ידיו טמאות נטל את הראשונים לשתי ידיו ונימלך נ
ונטל את השניים לידו אחת *ידיו *טהורות נטל *ידו אחת ושיפשפה בחברתה טמאה
בראשו או בכותל טהורה נוטלין ארבעה *חמשה זה בצד זה או זה על גבי זה ובלבד
15 שירפו שיבואו בהם המים״ **ד** ספק נעשה בהם מלאכה ספק לא נעשה בהם
מלאכה ספק יש בהם כשיעור *וספק שאין בהם* טמאים וספק טהורים ספיקן
טהור מפני שאמרו ספק *ידים ליטמא *טמא ולטהור טהור ר׳ יוסי אומ׳ ליטהר טמא״
ה כיצד היו ידיו טהורות ולפניו שני ככרין טמאין ספק נגע *וספק לא נגע היו ידיו
טמאות ולפניו שני ככרין טהורין ספק נגע *וספק לא נגע היו ידיו אחת טמאה
20 ואחת טהורה ולפניו שני ככרין טהורין נגע *באחת מהם *ספק נגע ספק לא נגע היו ידיו
אחת טמאה ואחת טהורה ולפניו שני ככרין טמאין נגע באחת מהם *ספק בטמאה נגע
*וספק בטהורה נגע היו ידיו טהורות ולפניו שני ככרין אחד טמא ואחד טהור *ונגע *באחת
מהן ספק בטמאה נגע ספק בטהורה נגע היו ידיו אחת טמאה ואחת טהורה ולפניו שני
ככרים אחד טמא ואחד טהור נגע בשתיהם ספק טמאה בטמאה *ספק טהורה בטהורה
25 או *טמאה *בטהורה *או *טהורה *בטמאה הידים *כמות שהיו *וככרין כמות שהיו״ **הל׳ ה**
פרק ג המכניס ידיו לבית המנוגע ידיו *תחלה דברי ר׳ עקיבה וחכ׳ אומ׳
*שניות כל המטמא *בגדיו בשעת מגעו מטמא *הידים להיות *תחילה דברי
ר׳ עקיבה וחכ׳ אומ׳ להיות שניות אמרו לו לר׳ עקיבה *באיכן מצינו שהידים תחילה בכל
מקום אמ׳ להם וכי היאך אפשר להם להיות תחילה אלא אם כן נטמא גופו חוץ מזה
30 האכלים והכלים שניטמו במשקין מטמין את הידים להיות שניות דברי ר׳ יהושע וחכמ׳

* כן הוא בכתיבת היד.

אומרי׳

אומרי׳ את שניטמא באב הטומאה מטמא את הידים בוולד הטומאה אינו מטמא
את הידים״ ב אמר רבן *גמליא׳ מעשה באשה אחת שבאת לפני אבא אמרה
לו נכנסו ידי לאוויר כלי חרס אמ׳ לה *ובמה היתה *טומאתו ולא שמעתי מה
אמרה לו אמרו חכמי׳ מבואר הדבר את שניטמא באב הטומאה מטמא את הידים
5 בוולד הטומאה אינו מטמא את הידים״ ג כל הפוסל את התרומה מטמא את נ
הידים להיות שניות *והיד מטמא את חברתה דברי ר׳ יהושע וחכמי׳ אומ׳ אין שני עושה
שני אמ׳ להם והלא כתבי הקדש שניים *ומטמאין את ה[י]דים אמרו לו אין דנין דברי
תורה מדברי סופרים*״ ד רצועות תפילין עם התפילין מטמאות את הידים ר׳
שמע׳ אומ׳ רצועות תפילין אינן מטמאות את הידים״ ה גליון שבספר *של *מעלן
10 ושל מטן שבתחילה ושבסוף מטמא את הידים ר׳ יהודה אומ׳ שבסוף אינו
מטמא עד שיעשה לו עמוד״ ו ספר *שנימח ונשתייר בו שמונים וחמש אותיות
*בפרשת ויהי בנסע הארון מטמא את הידים מגילה שכתוב בה שמונים
וחמש אותיות *בפרשת ויהי *בנסוע הארון מטמא את הידים כל כתבי הקדש מטמין
את הידים שיר השירים וקהלת *מטמות את הידים״ ז ר׳ יהודה אומ׳ שיר השירים
15 מטמא את הידים וקהלת מחלוקת ר׳ יוסי אומ׳ קהלת אינה מטמא את הידים
ושיר השירים מחלוקת ר׳ שמע׳ אומ׳ קהלת מקולי בית שמיי ומחומרי בית הלל״
ח אמר *שמע׳ בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים *זקנים ביום שהושיבו את
ר׳ לעזר בן עזריה בישיבה ששיר השירים וקהלת *מטמות את הידים״ ט
אמ׳ ר׳ עקיבה חס ושלום לא נחלק אדם מישראל על שיר השירים שלא תטמא
20 את הידים שאין *העולם כולו כדיי ביום *שניתנה בו שיר השירים לישראל שכל ה/
הכתובים קדש ושיר השירים קדש קדשים *אם נחלקו לא נחלקו אלא על קהלת אמ׳
*יוחנן בן *ישוע בן חמיו של ר׳ עקיבה כדברי בן עזאי *כן נחלקו וכן גמרו״ הל׳ ט

פרק ד

בו ביום נימנו וגמרו על עריבת הרגלים שהיא משני *לוג *ועל
תשעת קבין שנסדקה שהיא טמאה מדרס שר׳ עקיבה אומ׳ עריבת הרגלים
25 כשמה״ ב בו ביום אמרו כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו נ
לבעלים *משם חובה חוץ מן הפסח ומן החטאת הפסח בזמנו והחטאת *והאשם
בכל זמן אמ׳ *שמע׳ בן עזאי *מקובל *אני מפי שבעים ושנים *זקני׳ ביום שהושיבו את ר׳
לעזר בן עזריה בישיבה שכל הזבחים הנאכלים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא
עלו לבעלים *משם חובה חוץ מן הפסח ומן החטאת לא הוסיף בן עזאי אלא העולה ולא
30 הודו לו חכמים״ ג בו ביום אמרו עמון ומואב מה הן *בשביעי גזר ר׳ טרפון מעשר

* כן הוא בכתיבת היד.

עני *גזר ר׳ לעזר בן עזריה מעשר *אמ׳ ר׳ ישמע׳ אלעזר בן עזריה עליך ראיה *ללמוד
שאתה מחמיר שכל המחמיר עליו *הראיה ללמד״ ד׳ אמ׳ לו ר׳ לעזר בן עזריה
ישמעאל אחי אני לא **שנתי מסדר השנים טרפון אחי שינה ועליו הראיה
ללמד״ ה׳ השיב ר׳ טרפון מצרים חוצה לארץ ועמון ומואב חוצה לארץ מה
5 מצרים מעשר עני בשביעית אף עמון ומואב מעשר עני בשביעית״ ו׳
השיב ר׳ לעזר בן עזריה בבל חוצה לארץ *ועמון ומואב חוצה לארץ *ומה בבל
מעשר שני בשביעית אף עמון ומואב מעשר שני בשביעית״ ז׳ אמר ר׳ טרפון מצרים
*מפני שהיא קרובה עשאוה מעשר עני *שיהו עניי ישראל נסמכין *עליהם בשביעית
אף עמון ומואב שהן קרובין נעשין מעשר עני *שיהו עניי ישראל נסמכין עליהם
10 בשביעית״ ח׳ אמ׳ לו ר׳ לעזר בן עזריה הרי *כמהנן ממון ואין אתה אלא *כמפסירן
נפשות קובע אתה את השמים מלהוריד טל ומטר ש׳ היקבע אדם אלהים כי
אתם קובעים אותי ואמרתם במה קבענוך המעשר והתרומה ¶השיב ר׳ טרפון״
ט׳ אמ׳ ר׳ יהושע הרי* אני כמשיב על *דברים טרפון אחי אבל לא לענין דבריו מצרים
מעשה חדש ובבל מעשה ישן והנדון שלפנינו מעשה חדש ידון מעשה חדש
15 ממעשה חדש ואל ידון מעשה חדש ממעשה ישן מצרים מעשה זקינים ובבל מעשה
*זקנים והנדון שלפנינו מעשה זקנים ידון מעשה זקנים ממעשה זקנים ואל ידון מעשה
זקנים ממעשה נביאים נמנו וגמרו עמון ומואב *מעשר עני בשביעית״ י׳ וכשבא
ר׳ יוסי בן *דרמסקית אצל ר׳ אליעזר *ללוד אמר לו מה חידוש היה לכם בבית
המדרש היום אמר לו נמנו וגמרו עמון ומואב *מעשר עני בשביעית״ יא׳ בכה
20 ר׳ ליעזר ואמ׳ סוד ה׳ ליראיו ובריתו להודיעם לא ואמור להם אל תחושו למנינכם
מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו *הלכה למשה מסיני שעמון ו
ומואב *מעשר עני בשביעית״ יב׳ בו ביום בא יהודה גר עמוני ועמד לפניהם בבית
המדרש אמר להם מה אני לבוא בקהל אמ׳ לו רבן גמליאל אסור אתה אמר לו
ר׳ יהושע מותר אתה אמ׳ לו רבן גמליאל הכתו׳ אומ׳ לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה׳* עד
25 עולם אמ׳ לו ר׳ יהושע וכי עמונים ומואבים במקומן הן כבר עלה סנחריב מלך אשור
ובלבל את כל האומות ש׳ ואסיר גבולות *עמי *ועתודותיהם *שוסתי ואוריד *כביר יושבים
אמ׳ *לו רבן גמליאל הכתו׳ אומר ואחרי כן אשיב את שבות בני עמון *כבר חזרו אמ׳ לו
ר׳ יהושע הכתו׳ אומ׳ ושבתי את שבות עמי ישראל ויהודה *אמר ה׳ ועדין לא שבו והתירוהו
לבוא בקהל״ יג׳ תרגום שבעזרא ושבדניאל מטמא את הידים תרגום שכתבו עברית
30 *ועברי שכתבו תרגום כתב עברי אינו מטמא את הידים *עד שיכתבנו אשורית על
העור בדיו״ יד׳ אומרין צדוקין קובלין אנו עליכם פרושין שאתם אומרין כתבי *קדש

* כן הוא בכתיבת היד.

** כנראה הסופר לא ידע לקרות האותיות ני׳ שבמלת שניתי לפניו, והלך עטו בתמו לציירן בצורתן ולא יכל. ועתה נמצאת לפנינו כמין ש ערבית; ויהי בשגגתו ויצא העגל הזה!

¶ שלש תבות האלה אינן נמצאות לא במשנה שבמשניות ולא במשנה הנדפסת בתלמוד.

[מטמין]

מטמאין את הידים ספרי *המירס אינן מטמאין את הידים אמ׳ רבן יוחנן בן זכיי וכי
אין לנו על הפרושין אלא זו בלבד *והרי הן אומ׳ עצמות חמור טהורים ועצמות יוחנן
כהן גדול טמאים אמרו לו לפי חיבתן היא טומאתן שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו
תרוודות אמר להן אף כתבי הקדש לפי חיבתן היא טומאתן ¶שלא יעשה אדם *סיפרי
5 *המירס שאינן חביבין *אינן מטמאין את הידים ״ טו׳ אומרין צדוקין קובלין אנו
עליכם פרושים שאתם מטהרין את הנצוק אומרין *פרושים קובלין אנו
עליכם צדוקין שאתם מטהרין את אמת המים הבאה *בין הקברות אומרין צדוקין
קובלים אנו עליכם פרושים שאתם אומר׳ *מה אם שורי וחמורי שאיני חייב בהן מצות
הרי אני חייב בנזקן עבדי ואמתי *שאיני חייב בהן מצות אינו דין שאהא חייב בנזקן
10 אמרו להן לא אם אמרתם בשורי *ובחמורי שאין בהן דעת תאמרו בעבדי ובאמתי
שיש בהן דעת שאם *אקניטנו ילך וידליק גדישו של *אחד *ואהי חייב לשלם ״ יז׳ אמר
*מין גלילי קובל אני עליכם פרושין שאתם *את המושל עם משה בגט אומר׳ פרושין
קובלין אנו עליך *מין גלילי שאתם כותבין את המושל עם השם בדף ולא עוד אלא
שאתם כותבין את המושל מלמעלן ואת השם מלמטן ש׳ ויאמר פרעה מי י״י אשר אשמע
15 בקולו לשלח את ישר׳ וכשלקה מה הוא אומ׳ י״י הצדיק *ופרעה ועמו הרשעים ״ הל׳ יו׳

חסילה מסכתא ״

מסכת עקצין ״

פרק ראשון כל שהוא יד ולא שומר מיטמא ומטמא ולא מצטרף שומר אף על
פי שאינו יד מיטמא ומטמא ומצטרף לא שומר ולא [י]ד לא מיטמא
20 ולא מטמא ״ ב׳ **אלו מיטמין ומטמין ולא מצטרפין *שורשי השום והבצלים *והקלופות
בזמן שהן לחים והפיטמה שלהם בין לחה בין יבישה *העמוד שהוא מכוון כנגד
האוכל שורשי *החזירין והנצון *והכטס דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ שורש נצון גדול
מצטרף והסיב שלו *אין מצטרף שורשי *המינתה *והפוגם *ירקות שדה וירקות גנה שעקרן
*לשתלין *והשיזרה של שבולת והלבוש שלה ר׳ לעזר אומ׳ אף *השוג של *רכפית הרי אלו מיטמין
25 ומטמין ולא מצטרפין ״ ג׳ אילו מיטמין ומטמין *ומצטרפין שורשי השום והבצלין נ
והקפלוטות בזמן שהן יבישין והעמוד שאינו מכוון כנגד האוכל *יד *הפרכיר טפח
מיכן וטפח מיכן יד האשכול כל שהוא וזנב של אשכול שריקנה ויד *מכבר של תמרה
ארבעה טפחים וקנה של שבולת שלשה טפחים ויד כל הנקצרין שלשה ושאין דרכן *להקצר
ידיהן ושורשיהן כל שהן ומלעין של שיבולין הרי אלו מיטמין ומטמין *ומצטרפין ״
30 ד׳ אילו לא מיטמאין ולא מטמאין ולא מצטרפין שורשי קולסי *אכרוב *ושליפות תרדין
והלפת את שדרכן *להגזז ונעקרו ר׳ יוסי מטמא בכולם ומטהר *בשורשי קולסי *אכרוב

* כן הוא בכתיבת היד.

¶ שלש תבות האלה אינן נמצאות לא במשנה שבמשניות ולא במשנה הנדפסת בתלמוד.

** חמש תבות האלה גם כן אינן נמצאות בנסחאות הנזכרות.

והלפת׃ ה כל ידות האכלין *שבשכין בגורן טהורים ר' יוסי מטמא פסיגה של אשכול
שריקנה טהורה שייר בה *גרגר אחד טמאה שרביט של תמרה *שיירקנו טהור שייר
בו תמרה אחת טמא וכן בקטניות שרביט שריקנו טהור שייר בו *גרגר אחד טמא ר' לעזר
בן עזריה מטהר בשל פול ומטמא בשל קטניות מפני שהוא רוצה במשמושן׃ ו עוקצי
תאנים וגרוגרות *והכליסים והחרובין הרי אלו *מטמאין ומטמאין ומצטרפין ר' יוסי אומ'
אף עוקץ דלעת עוקצי האגסין והקרוסטמלין והפרישין *והחזררין ועוקץ דלעת טפח
עוקץ *קינרס טפח ר' לעזר בר' צדוק אומ' טפחיים הרי אלו מיטמין ומטמין ולא מצטרפים
ושאר כל העקצין לא מיטמין ולא מטמין׃ הל' ו' פרק ב' *הזיתין *שכבשין *בטרפיהן
טהורים לפי שלא כבשן אלא למראה כשות של *קישות והנץ שלה
*טהור ר' יהודה אומ' כל זמן שהיא *לפני התגר טמאה׃ ב כל *הגלעינים מיטמות ומטמות
ולא מצטרפות *גלעינה של רוטב אף על פי *יוצא מצטרפת *של יבשה אינה מצטרפת לפיכך
קותל של יבישה מצטרף *גלעינה שמקצתה *יוצא *כנגד האוכל מצטרפת עצם שיש עליו בשר
*כנגד האוכל מצטרף היה עליו מצד אחד ר' ישמע' אומ' רואין אותו כאילו הוא מקיפו בטבעת
וחכ' אומ' *כנגד האוכל מצטרף כגון השאה והאזוב והקורנית׃ ג הרימון והאבטיח שנימוק
מקצתו אינו מצטרף שלם *נימוק מיכן ומיכן ונימוק מן האמצע אינו מצטרף *והפוטמה
של רימון מצטרפת והנץ שלו אינו מצטרף ר' *לעזר אומ' אף המסרק טהור׃ ד כל הקליפין
מיטמות ומטמות ומצטרפות ר' יהודה אומ' *שלש קליפין בבצל הפנימית בין שלימה
בין *קרורה מצטרפת האמצעית שלימה מצטרפת *וקרורה אינה מצטרפת *החיצונה בין כך
ובין כך טהורה׃ ה המחתך לבשל אף על פ[י] שלא מרק אינו חיבור לכבוש ולשלוק ולהניח
על השולחן חיבור התחיל *למרק אוכל שהתחיל בו אינו חיבור׃ ו האגוזין שאמנן
והבצלים שאמרן הרי אלו חיבור התחיל לפרק באגוזין ולפקל בבצלים אינו חיבור האגוזין
והשקדין חיבור עד *שירסס׃ ז ביצה מגולגלת עד *שיגם ושלוקה *עד שירסס עצם שיש
בו *חיבור עד* שירסס הרימון שפרדו חיבור עד שיקיש עליו בקנה כיוצא בו של
הכובסין *בגד שהוא תפור בכלאים ח[י]בור עד שיתחיל להתיר׃ ח עלי ירקות ירוקין
מצטרפין ולבנים אינן מצטרפין ר' *לעזר בר' צדוק אומ'* לבנים מצטרפים *באכרוב
מפני שהן אוכל *ובחזרין מפני שהן משמרין את האוכל׃ ט *עלה בצלים ובני בצלים
אם יש בהן ריר משתערין בכמות שהן אם יש בהם חלל *ממעיך את חללן פת
ספוגנית משתערת בכמות שהיא* ואם יש בה חלל *ממעיך את חללה בשר העגל שנתפח
ובשר זקנה שנתמעט משתערין בכמות שהן׃ י קישות שנטעה בעציץ והגדילה *ויצאת
חוץ לעציץ *טהרה אמ' ר' שמע' מה טיבה *לטהר אלא הטמא בטומאתו והטהור יאכל׃
יא כלי גללין וכלי אדמה שהשרשין יכולין לצאת בהם אינן מכשירין את הזרעים

*כן הוא בכתיבת היד.

[עציץ]

עציץ נקוב אינו מכשיר את הזרעים ושאינו נקוב מכשיר את הזרעים כמה הוא שיעורו
של נקב כדי שיצא בו שרש קטן *מלאוהו עפר עד שפתו הרי *היא כטבלה שאין לה
*לזווית״ הל׳ יא׳ פרק ג יש צריכין הכשר ואינן צריכין מחשבה מחשבה והכשר
מחשבה ולא הכשר לא הכשר ולא מחשבה כל האוכלים המיוחדים
5 לאדם צריכין הכשר ואינן צריכין מחשבה״ ב׳ החותך מן האדם ומן הבהמה ומן
החיה ומן העופות *ומנבלת *עוף הטמא . והחלב בכפרים ושאר כל ירקות השדה
*ושמרקעין ופטוריות ר׳ יהודה אומ׳ חוץ מכרישי שדה והרגילה וכן החלב ר׳ שמע׳ אומ׳
חוץ מן העכביות ר׳ יוסי אומ׳ חוץ מן *הבלבסין הרי אלו צריכין מחשבה והכשר״ ג׳
נבלת בהמה טמאה בכל מקום *נבלת העוף הטהור בכפרין צריכין מחשבה
10 ואינן צריכין הכשר נבלת בהמה טהורה בכל מקום *נבלת העוף הטהור והחלב בשווקין
אינן צריכין *לא מחשבה ולא הכשר ר׳ שמע׳ אומ׳ אף הגמל והארנבת והשפן והחזיר״
ד׳ השבת *משנתנה *טעמה בקדירה אין *בה משום תרומה *ואינה *מטמא טומאת
אכלים לולבי זרדים *של *ערל *ועלה הלוף השוטה אינן מטמאין טומאת *אוכלים
עד שימתוקו ר׳ שמע׳ אומ׳ אף של: פקועות כיוצא בהן״ ה׳ *הכושט *והחמס וראשי
15 בשמים *התייה והחלתית והפלפלין וחלות *חריע נלקחין בכסף מעשר ואינן מטמאין
טומאת אכלים דברי ר׳ עקיבה אמ׳ *ר׳ יוחנן בן נורי אם נלקחין בכסף מעשר מפני מה
אינן מטמאין טומאת אכלים *אם אינן מטמאין טומאת אכלים אף הן לא ילקחו בכסף
מעשר״ ו׳ הפגין והבוסר ר׳ עקיבה מ[טמ]א טומאת אכלים ר׳ יוחנן בן נורי אומר
משיבאו לעונת המעשרות פריגי ז[יתי]ם ועגבים בית שמיי מטמאין *בית הלל מטהרין
20 הקנח בית שמיי מטהרין ובית הלל מטמין [ו]כן למעשרות״ ז׳ הקור הרי הוא כעץ לכל
דבר אלא שהוא נלקח בכסף מעשר *וכפוניות *לאכלין ופטורות מן המעשרות״ ח׳
דגין מאמתי מקבלים טומאה בית שמיי אומ׳ משייצודו *בית הלל אומ׳ משימותו
ר׳ עקיבה אומ׳ אם יכולין לחיות יחור של תאנה שנפשח *ומערה בקליפה ר׳ יהודה מטהר
וחכ׳ אומ׳ אם יכול לחיות תבואה שנעקרה *ומערה אפי׳ בשורש קטן טהורה״ ט׳
25 חלב בהמה טהורה אינו *מטמא טומאת *נבילה לפיכך הוא צריך הכשר חלב
בהמה טמאה *מטמא טומאת נבילה לפיכך אינו צריך הכשר דגים טמאים וחגבים
טמאי׳ צריכין מחשבה בכפרים״ י׳ *כוורת דבורים ר׳ ליעזר *הרי היא כקרקע וכותבין
עליה פרוזבול ואינה מקבלת *טמאה במקומה והרודה ממנה בשבת חייב *וחכ׳ אומ׳
אינה כקרקע ואין כותבין עליה פרוזבול ומקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת
30 פטור חלות דבש מאמתי *מטמאות משום משקה בית שמיי אומ׳ משיחרחר בית הלל
אומ׳ משירסק״ ברוך נותן ליעף כח״

* כן הוא בכתיבת היד.

THE MISHNAH

OF THE

PALESTINIAN TALMUD.

